

<36635837830010

van den Schrijver.

STAATKUNDIG NEDERLAND.

I.

STAATKUNDIG NEDERLAND;

EEN

WOORDENBOEK

TOT DE

BIOGRAPHISCHE KAART

VAN DIEN NAAM,

DOOR

Mr. JACOBUS SCHELTEMA.

EERSTE DEEL.

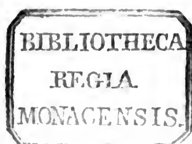
A—K.

TE AMSTERDAM,

BIJ J. TEN BRINK, GERRITSZ.

1805.

Wat vuur, wat vlam van ijver na gloorij, gelooven wij dan, dat in een' rechtschapen borst, een' stemmige Historij zal stooken? booven al zoo zij de vroomheid onzer eigene Landsluiden, meedeburgeren, bloedtverwanten ter baane brengt?

Want de luister van de dappere daaden der geenen, die eenen ijghelijken naast bestaan ontsteekt een ziel, waarin van eedelzinnigheid een geinster glimt, met een gloed van graatigheid om hen, in weldoen te achterhaalen of voorbij te streeven.

Wijders gelijk wij, tot naawandel onzer maaghen achtbaare werken door afmaaling derzelve, heftiglijk worden aangedreeven; alzoo vleijen wij ons gemakkelijk tot het goedkeuren en inzuighen der deegelijke meiningen en hartstogten, aan hen gespeurd.

HOOFT.

AAN ZIJNE

EXCELLENTIE,

M^r. RUTGER JAN SCHIMMELPENNINCK,

RAADPENSIONARIS DER BATAAFSCHE REPUBLIEK, ENZ.

HOOG MOGEND HEER!

Het opdragen van eenig werk aan voorname perſonadiën moge ſedert eenigen tijd bij vele ſchrijvers buiten gebruik zijn geraakt, een zamenloop van omſtandigheden noopt mij thans de vroegere gewoonte te

volgen en bijgaande Kaart en dit Woordenboek aan U aantebieden.

Ik heb mij bij mijn werk tot eene bepaling moeten ſtellen, om van geene levende perſonen melding te maken, uit hoofde van de moeijelijkheid der keuze, wie van de menigte der mannen, die in de laatſte twintig jaren op en van het ſtaatkundig tooneel traden, al of niet moesten geplaatst worden; dan hierdoor zag ik mij van het genoegen beroofd, om de kaart te doen pralen, met den naam van den Man, die ook door verrigtingen in de achttiende eeuw, naar het oordeel van *allen*, zich zeer verdienstelijk heeft gemaakt jegens den Staat, — met den naam van U.

Dit gemis meen ik nu te kunnen vergoeden met dezen aan het hoofd van mijn werk te ſtellen. Gaarn wenschte ik insgelijks bij een levensberigt eene korte aanſtipping van Uwe bedrijven in de Staatkundige loopbaan te kunnen geven, dan niet alleen bepaalt mij ten dezen mijn eigen beſtek, maar ook zoude het zeggen van de onopgeſmukte waarheid reeds naar vleijerij en loftuiting zweemen en hiervan

weet

weet ik zijn Uw verſtand en hart zoo afkeerig als mijn karakter daartoe ongeſchikt is.

Ik zou anderszins met lust de overeenkomst opgeven tusſchen de gedragingen van U en die der meest beroemde Staatsdienaars. — Hoe veilig zou ik dan kunnen beſluiten, dat Hij, die door kloek beleid en trouw, den roem van de VAN BEUNINGENS en VAN BEVERNINGHS buitenslands deed herleven, in binnenlandsch beſtuur een JOHAN DE WITT of SIMON VAN SLINGELANDT zal zijn? Hoe vele gronden zou ik dan kunnen opſporen tot gerustſtelling der Nederlanders, die nog voor weinig tijds vreesden, dat de hulk van Staat, zoo lang herwaarts en derwaarts geſchopt door de worstelende winden, bij het voortduren van tweedragt onder het ſcheepsvolk en van wantrouwen op de ſtuurlieden, eindelijk voor de loeijënde ſtormen zoude bezwijken, en nu, nu Gij met verwonderlijken moed, *alleen* uit Vaderlandsliefde, de hand aan het roer hebt geſlagen, hoop voeden, dat Gij, na een ieder op zijnen post geſteld te hebben, de felle branding zult te boven zeilen, en ſchip en lading uit zoo gruwzaam eene zee

in de haven van tijdelijk geluk binnen lootzen.

Ik deel bijzonder in deze gunstige verandering; niet zelden werd ik neergedrukt door vrees; niet zelden vermoedde ik, dat mijn werk, na het verlies van het Vaderland, alleen berigten dragende wat hetzelve geweest is, bij de vlag van een gezonken ſchip zoude vergeleken worden; dan nu ben ik onder Uw geleide bemoedigd, nu zijn lust en ijver vernieuwd, een groot deel der vreeze is geweken en nu is mij deze gelegenheid welkom, om aan U de hulde van mijnen eerbied als verpligt burger te bewijzen.

Dan boven dien, Mijn Heer de Raadpenſionaris! vond ik eene reden tot dezen opdragt in den aard van mijn werk zelf.

Elk werk dienende ter aankweeking en veraangenaming van het beoefenen der Hiſtorie moet reeds welgevallig zijn aan U, die bij ondervinding weet, welk een leerſchool de Geſchiedenis zijn kan, daar zij vergoedt, wat de mensch te kort komt in ervarenheid, die

door-

doorgaans te arm is aan voorbeelden en gewoon eenerleijen weg te gaan; en zoude dan een werk over de Vaderlandſche Geſchiedenis, waarbij algemeene en hartelijke deelneming plaats heeft, — waarbij de vereeniging van *alle* betrekkingen een ieder met onwederſtaanbare kragt ter navolging noopt, — niet aan U behagen?

Na WAGENAAR en VAN WYN eene nieuwe *Vaderlandſche Hiſtorie te ſchrijven*, zoude zoo onnoodig als vermetel zijn, doch een algemeen overzigt en een algemeene wegwijzer door de geheele Geſchiedenis van alle Nederlandſche Gewesten werden gemist en door verſtandigen verlangd. Ik heb mijne krachten hiertoe beproefd, maakte ten dien einde de fraaije uitvinding van den beroemden PRIESTLEY dienstbaar en geef thans het tafereel voor de Staatkundige Geſchiedenis, waar op de meeste perſonen, die eenigen rol op het Staatstooneel hebben geſpeeld, elk op zijn ſtand zijn geplaatst. Er mogen eenige waardige mannen zijn vergeten en min waardige gemeld, menig deugdzaam man is echter zoo ik meen, uit de duisternis der vergetelheid, hervoortgebragt,

bragt, en voorbeelden genoeg zullen er gevonden worden ter leering.

Vele Nederlanders zullen zich kunnen verheugen over de loffelijke herinnering der deugden van hunne eigene Voorvaderen; alle landgenooten zullen zich aangeprikkeld vinden tot dat edel gevoel van Volkswaarde, het welk ontſtaat uit de overweging, hoe verbazend veel groote en wijze mannen deze kleine gewesten hebben opgeleverd; dit een en ander kan gewenschte gevolgen hebben ter bevordering van de ware Vaderlandsliefde, en dan bevordert het tevens Uwe reine oogmerken voor het belang van den Staat.

Mij ſtreelt reeds dit denkbeeld bij voorraad, en ik voed de hoop, dat ik bij de voortzetting dezer onderneming, vooral bij het bewerken der Letterkundige Geſchiedenis den roem van het dierbaar Vaderland eenigzins zal kunnen vermeerderen, door dezelve beter onder een gezigtpunt te brengen.

De goedkeuring van Uwe Excellentie zal mij bijzonder bemoedigen om met onbezweken lust

en

en ijver, zoo veel de pligten van ambtenaar en vader toelaten, op het begonnen moeijelijk ſpoor voorttegaan, en om mijn werk aan Uwe goedkeuring aantebevelen, was het derde en laatſte oogmerk dezer opdragt.

Ontvang dan, Hoog Mogend Heer! dit werk in gunst; oordeelt Gij het uwer goedkeuring waardig, bevorder dan het gebruik van hetzelve. Ontvang tevens mijne wenſchen voor Uw heil, waarmede het heil van den Staat thans zoo naauw vereenigd is. *Zij zijn onder meerderen:* — dat Gij bij het ondervinden van den zegen des Allerhoogſten over alle Uwe pogingen, bewaard moogt blijven voor het lot van vele groote mannen, miskenning en ondankbaarheid, — dat Gij door huisſelijk geluk en andere zegeningen ſchadeloos moogt worden geſteld voor de opofferingen ten nutte van allen, — dat Gij na den Staat gered, na den dag des levens in zorgvolle werkzaamheid te hebben doorgebragt, zulk eenen ſchoonen en ſtillen avondſtond moogt beleven, gelijk WASHINGTON erlangde, en daarna beter en waardiger loon moogt bekomen in beter leven en Vaderland.

Ver-

Vergun mij verders, hier bij te voegen de verzekering van de persoonlijke hoogachting en van den eerbied waarmede ik mij,

HOOG MOGEND HEER!

onderschrijf als

Uwen zeer gehoorzamen Dienaar.
JACOBUS SCHELTEMA.

VOORREDE.

De onderneming, om de groote menigte van werken over de Vaderlandsche Geschiedenis met een nieuw werk van eenige uitgestrektheid te vermeerderen, moge op het eerste inzien bij sommigen overbodig schijnen, bij anderen zal dezelve, zoo wij hopen, welgevallig zijn. Eene korte openlegging van den oorsprong, de loop en het plan van deze onderneming zal misschien het getal der eerste verminderen, en hun, die bij voorraad reeds een gunstig oordeel over onze poging velden, hier in bevestigen.

Wij erkennen gaarn, dat er eene groote schat bestaat van werken over de Vaderlandsche Historie; waarschijnlijk is er geen volk het welk zoo vroege en zoo vele, algemeene, gewestelijke en plaatselijke Geschiedbeschrijvingen en Levensberigten van bijzondere personen, door eigene ingeborenen bewerkt, kan opgeven; doch hij die zich ooit gezet heeft, tot het onderwijs in deze zoo nuttige als aangename wetenschap zal zeker ondervonden hebben, dat bij al dien rijkdom een algemeen overzigt en eenen algemeenen wegwijzer ontbreken.

Dit was ten minsten ons geval, toen wij in 1798 *en* 1799 *naar aanleiding van eene prijsvraag van de zoo verdienstelijke Maatschappij*, tot Nut van het Algemeen, *voor het eerst beproefden, om onze snipperuren aan de bewerking van de Vaderlandsche Geschiedenis te besteden, en een, niet ingezonden, schoolboek over dezelve, in korte vertoogjes vervat, zamenstelden; wij werden in deze ondervinding te meer bevestigd, toen wij later te* Kampen *bij overvloed van tijd, pogingen aanwendden om bij eenige jongelingen van verwachting den lust en de ijver voor de beoefening van dezelve optewekken.*

Wij bevonden toen, dat sommige tijdvakken ongelijk meer en naauwkeuriger zijn bewerkt dan anderen, dat dit onderscheid insgelijks plaats heeft omtrent gewesten en steden en dat zelfs de beste geschiedschrijvers zich bijna alleen tot die landen of plaatzen hebben bepaald, waartoe zij de meeste betrekking hadden. WAGENAAR *bij voorbeeld, de boven allen lof verhevene* WAGENAAR, *gaat de bijzondere geschiedenis der gewesten na* 1620, *behalven die van* Holland, *genoegzaam met stilzwijgen voorbij. Deze bedenkingen gevoegd bij de overtuiging, dat zeer vele Biographiën in verschillende werken, Woordenboeken, Plaatsbeschrijvingen enz. verspreid zijn, bragt ons op de overweging van de vragen: of het niet mogelijk was, dat dit gebrek vervuld wierd, en of 's Lands geheele Staat-, Krijgs- en Letterkundige Geschiedenis, behoorlijk in vakken verdeeld, niet door*

de-

deze of gene uitvinding voor het kunstmatig geheugen onder één oogpunt zoude kunnen worden gebragt, op dat alzoo de beoefening voor kundigen en het onderwijs voor leerlingen aangenamer en gemakkelijker gemaakt wierd.

De uitvinding van den beroemden PRIESTLEY, *om door eene ſtreep op een regelmatig verdeeld veld onder den naam van een perſoon te plaatzen, den leeftijd en het verband van denzelven met de tijdgenooten aantewijzen, was ons altoos als een der bevalligſte, gemakkelijkſte en nuttigſte uitvindingen in dezen voorgekomen, en hoe veel nuts de inrigtingen van de Tijdreken- en Geſchied-kundige tafelen van* PETAVIUS, ANDERSON, SURT *en* FYNJE, *gelijk ook die van* MARCEL, LENGLET DE FRESNOY, BREDOUW, BLAIR *en* CHANTREAU *ook mogen bezitten; — hoe veel aartigs en leerrijks ook de* geheugenis linien *van* GREY *mogen bevatten, altoos kwamen wij weder terug tot* PRIESTLEY, *en vonden in zijne* Biographiſche Kaart, *vereenigd met de Hiſtoriſche, het eenvoudigst en hier door verkiezelijkst middel.*

Wij beſchouwden deze Kaart te zijn voor de Geſchiedenis, wat de wereldkaart is voor de Aardrijkskunde, als bevattende de omtrekken van de geheele Staat-, Krijgs- en Letterkundige Geſchiedenis van alle tijden, volken en landen; het ijverig gebruik van dezelve moest natuurlijk, daar het onmogelijk was,

om

om in alle deelen volledig te zijn, het ontbrekende leeren kennen en leidde ons tot de gedachten, dat men even gelijk staan zoude met de Aardrijkskunde, indien men zich alleen daarbij van de Wereldkaart moeste bedienen. Deze kan immers alleen de buitenste omtrekken van landen en zeeën, enkele hoofdrivieren, de namen van hoofdsteden en voorname eilanden bevatten, en begeert iemand nadere inlichting omtrent de ligging van mindere steden, wegen en wateren, dan neemt hij zijnen toevlugt tot landkaarten van eenig bijzonder deel der wereld, en men daalt af tot meer bijzondere of gedeeltelijke Kaarten, naarmate men zich nauwkeuriger van ligging of afstand van eenige plaats, in vergelijking met anderen, wil verzekeren. Zoo kwam eindelijk het besluit tot rijpheid, dat het verlangd overzigt en wegwijzer zoude kunnen gegeven worden, indien men Priestleijaansche kaarten voor de bijzondere *vakken van de Geschiedenis van ons Vaderland vervaardigde; dadelijk werden de krachten hiertoe beproefd, en onder het bewerken, werd het eerst gemaakt ontwerp zoowel dagelijks, zoo wij meenen, verbeterd als in grenzen uitgezet. Onafgebroken werd vervolgens al den tijd, die van beroeps en andere pligten overschoot, hier aan besteed, en nu ontvangt Gij, Landgenoten! de eerste vrucht van onzen arbeid.*

Of dezelven aan het oogmerk zullen voldoen, zullen wij door anderen laten beslissen.

Wij

Wij hebben ons in dezen ten hoofdregel voorgesteld: qui bene distinguit, bene docet, *en zijn hierom niet bekrompen geweest, zoo in de verdeeling in Kaarten als in horisontale onderdeelingen van elk derzelven, waar aan het naar ons inzien vooral op de Kaart van* PRIESTLEY *hapert. De streep onder de naam geeft wel (om deze term der Aardrijkskunde over te neemen)* de lengte *te kennen, dan verdeeld men het geheele veld van deze Kaart, gewestelijk en plaatzelijk en dat van andere Kaarten in rangen, secten en classen, dan zal er ook* breedte *zijn en niet alleen zal dan het vinden van den naam gemakkelijker worden, maar ook de betrekking des persoons te beter uitkomen.*

Wij hebben begrepen ons tijdvak niet vroeger te doen beginnen dan met de 15de Eeuw, of met het jaar 1401; niet, om dat wij de beoefening der vroegere Geschiedenissen, als minder nuttig beschouwen, daar zij de kiem zijn van de volgende, maar alleen om dat naar ons inzien de Geschiedenis van ons Land bij het begin der 15de Eeuwe meer belangrijk wordt; de worsteling tusschen de huizen BEIJEREN *en* BOURGONDIEN *begon weldra; de Vorsten werden te magtig om alles zelf te beheeren; Stadhouders en meer Regenten waren er spoedig noodig; de Steden werden rijker door het ontwikkelen van den geest van Koophandel; derzelver gunst werd van gewigt voor den Vorst, zij erlangden privilegiën, en alles geraakte allengskens bij de herrijzing van het*

licht der wetenschappen uit den slaap der onwetendheid, waarin Staten en Volken in de middeleeuwen gedompeld waren. Waren wij vroeger begonnen, wij zouden een bijna wit vak aan de linkerzijde hebben moeten geven.

Door de inrigting van de afdeelingen aan het hoofd en aan den voet dezer Kaart, hebben wij gemeend, het nuttige der Historische Kaart van PRIESTLEY *eenigzins met deze Biographische te vereenigen.*

Op deze Kaart tot de Staatkundige Geschiedenis, is het hoofd in tijdvakken van Vorstelijk, Staats of Stadhouderlijk bewind verdeeld, en in den voet is de volgreeks van de voornaamste Staatkundige gebeurtenissen op elk jaar aangestipt; zoo zal de volgende Kaart, tot de Krijgskundige Geschiedenis betreklijk en getijteld: Heldhaftig Nederland, *boven aan verdeeld zijn in tijdvakken van Oorlog en Vrede; zoo zullen onder de afdeeling* Zeehelden, *de aanwijzing van de voornaamste Zeeslagen, onder die der* Krijgshelden *die der voornaamste Veldslagen en Belegeringen, en lager de volgreeks der Vredestractaten gevonden worden.*

Uit deze Kaart zal een ieder reeds dadelijk zien, dat wij ons hebben beylijtigd, om alle *namen der Vorsten en Heeren dezer Landen, der algemeene Landvoogden, der Stadhouders van alle Gewesten,*

der

der Canzelers van Gelderland, *der Raadpensionarissen van* Holland *en die der Eerst Edelen en Raadpensionarissen van* Zeeland *te plaatzen, doch ten opzigte van voorname Staatsmannen, Regenten, Ambtenaaren en andere mannen in de Staatkundige Geschiedenis vermaard geworden, hebben wij eene keuze moeten doen, en hebben vooraf, voor ons zelven moeten beslissen:* wat is — (*of liever*) wat geeft vermaardheid?

Moeijelijker voorwaar was de beslissing dezer vrage, dan velen oppervlakkig zullen denken. Luister van geboorte, rijkdom en ambten was alleen niet genoegzaam; de ondervinding leert ons, dat uit het bekleeden van zeer aanzienlijke en zeer moeijelijke ambten, zelfs in de zorgelijkste tijden, geen gevolg te trekken is tot iemands bekwaamheid of wijsheid, en na alles te hebben gewikt en gewogen, hebben wij ons geene betere bepalingen en vereischten kunnen voorstellen, dan de volgende:

1°. *Dat de te plaatzene persoon eenig aanmerkelijk aandeel moest hebben gehad in eenig uitstekend geval of epoque in onze Geschiedenis.*

2°. *Dat dezelve moeste gebruikt zijn in eene buitenlandsche bezending van gewigt, of tot het sluiten van Vrede of van eenig ander merkwaardig tractaat.*

 3°. *Dat*

3°. *Dat dezelve* bijzonder *aanmerkelijk was wegens* erkend *aandeel aan binnenlandsch bestuur, om diensten tot de Geldmiddelen, enz.*

Bestond van iemand de roem wegens uitstekende deugd of geleerdheid, of de vermaardheid van lot om staatkundige gevoelens of daden, dan vermeenden wij eenigzins eerder bij de overweging tot plaatzing te moeten besluiten.

Wij hebben schroomvallig geweest in het vermelden plaatsen van beruchte *personen, ontsloegen ons gaarn van den taak om de schand kroniek door te wroeten, en gingen daarom* TICHELAAR, RAAP *en anderen, die door hunne wandaden eenen vrij grooten invloed hebben gehad op 's Lands Geschiedenis, met stilzwijgen voorbij.*

Aan gemelde, aan ons zelven voorgestelde bepalingen hebben wij ons naauwkeurig en stiptelijk getragt te houden, dan met dit al twijfelen wij geen oogenblik, of wij zullen hier en daar wel gedwaald hebben, door personen te plaatzen, die naar het oordeel van kundiger mannen geene melding verdienden, en door zeer waardige personen te vergeten.

Het eerste werd onvermijdelijk, door dat wij vele voorwerpen niet dan op eenen afstand en als met eenen verrekijker konden bezien, wanneer dezelve zich altoos schooner en grooter vertoonen; niet zel-

den

den moesten wij ook met de oogen van een ander zien en afgaan op de berigten van hun, die zeker den te beschouwenen persoon, volgens de gewoonte der Pourtraitschilders, vooraf in het beste licht hadden gesteld. Het laatste, het vergeten namelijk, werd genoegzaam zeker door de bepaaldheid van onze eigene kunde.

Om de vermaarde *personen uit onze Geschiedenis te vinden, hebben wij ons eerst tot onze algemeene classieke Geschiedschrijvers bepaald, met naame tot* HOOFT, VAN METEREN, BOR, DE GROOT, BRANDT, AITZEMA, WAGENAAR, TE WATER, VAN WYN *en anderen. Daarna hebben wij de bijzondere Geschiedschrijvers geraadpleegd en de bijzondere gewestelijke Geschiedenis nagespeurd, vooral in de werken van* SLICHTENHORST, VAN HASSELT, VAN SPAAN, VAN LEEUWEN, KLUIT, SMALLEGANGE, MATTHÆUS, BURMAN, WINSEMIUS, SCHOTANUS, FOEKE SJOERDS, REVIUS, DUMBAR, EMMIUS, BENINGA *enz., alsmede de Charter- en Placaat-boeken, verzamelingen van Staatsstukken, Resolutiën, Regeringslijsten enz. der gewesten.*

Verders hebben wij vele, zoo niet alle plaatselijke Geschiedschrijvers of Stedeboeken, vele Levensbeschrijvingen en Verzamelingen hiervan, zoo als de werken van MEURSIUS, DE LA RUE, BURMAN, VRIEMOET, FOPPENS, SAXE, *enz.*

als mede de woordenboeken nageslagen; dan bij de nafspeuring van deze laatsten bevonden wij, dat wij ons met te veel hoop gevleid hadden, nopens hulp van dezelve, te weten uit die van HOOGSTRATEN, LUYSCIUS, HALMA, KOK *en* DE CHALMOT, *daar wij maar al te dikwijls ontdekten, dat zij (eenige goed bewerkte artikels en geslachtregisters uitgezonderd) meerendeels elkanders berigten nagenoeg uitgeschreven, ja zomtijds zonder oordeel uitgeknipt en opgeplakt hebben, en alzoo elkanders fouten insgelijks hadden overgenomen; weshalven wij vervolgens, vooral ook om dat er van minwaardige voorwerpen niet zelden breedvoerige en van belangrijke gene of zeer magere berigten gevonden werden, dezelve later bijna geheel ter zijde stelden.*

Eindelijk hebben wij onze nafspeuringen uitgestrekt tot zoo vele losse en verstrooide werken, Mercuriusfen, Jaarboeken, Journaalen, Lijk- en Lofredenen, Programmata, Dichtstukken, Brieven, Geslachtregisters, Gedenkstukken, Gedenkschriften, aanteekeningen, enz. als wij maar eenigzins konden bekomen en die naar onze begrippen konden strekken, om aangaande het leven en bedrijf van dezen of geenen eenig licht te verspreiden.

Dan veel van de waarde van het werk, (zoo het waarde heeft) zijn wij verpligt aan de heusche medewerking en goedkeuring van zeer vele en zeer voorna-

name en beroemde beoefenaars en kenners van de Vaderlandsche Geschiedenis; niet alleen, dat kunnen wij zeggen, dat wij, ingeval van vragen om inlichting door de meerdere kunde van dezen of genen omtrent gewestelijke, plaatselijke of persoonlijke Geschiedenis, bijna door niemand onbeantwoord zijn gelaten, maar wij hebben ook van anderen, zelfs zonder vragen, hoogstbelangrijke bijdragen erlangd, zoo door schriftelijk zamenstel, als door het verschaffen van geheel niet, of weinig bekende boeken en geschriften. (*) *Door dit alles erlangden wij eene gestadige aanmoediging en zagen het leed, het welk het verbazend gering getal der inteekenaars op zich zelf moeste verschaffen, genoegzaam opgewogen. Gaarn zouden wij de breede lijst dezer weldoeners hebben opgegeven, doch verzekerd, dat twee der voornaamsten verkiezen, dat van hunne namen geene openlijke*

(*) *Behalven verscheidene losse stukken en staatspapieren waarvan wij op elk artikel de vereischte melding gemaakt hebben, zijn ons twee geschrevene werken verschaft, waarvan wij eenige meer breedvoerige melding moeten maken, om dat wij dezelve bij sommige artikels hebben aangehaald.*

De eene was, een: Extract wth verscheijdene Historiën, Cronijcken und andren Schriften met ethlicken zo wenig moogelijcken anwijzingen, alle denende tho verklaringe van den gestalt und umstenden des klee-

ke melding gemaakt wordt, vreezen wij ook de zedigheid van anderen te zullen kwetzen, en verſmooren liever de zucht van het dankbaar hart tot vermelding; wij voeden hoop dat wij, na dat men het werk ge-

---

kleenen Frieslandes, gemeenlich nu genoemt, ethlicken jaren her, de umlanden tusſchen de eemſe unde Lauwerſe. Namplicken van Hunſinge, Fiwelinge, Middagerland, Homſterland, Langewold, Fredewold en de Oldampten, etc.

Oek ettlichen dingen van der Friezen allen in het gemein.

Daar benevens alle de handlingen, heemlickheiden und kriegen de bij Con. Maijs PHILIPPI tijden wth orſake van Religie und Politie in de Nederlanden zich merendeel verlopen hebben, ſunder dewelke den Umlandſche geſchichten niet konnen verſtaan ofte geoordeeld worden.

Dit handſchrift is met groote ſchranderheid en wetenſchap door JOHAN RENGERS ten Post, (*een zeer voornaam Regent in de Ommelanden en in het 2de deel nader te beſchrijven*) *merendeels ten tijde zijner ballingſchap zamengeſteld, en bevat zeer vele onbekende omſtandigheden.* BOR *heeft hetzelve geraadpleegd, en verſchillende bladen, betreklijk tot de twisten tusſchen Stad en Ommelanden bijna letterlijk gevolgd; bij*

gezien heeft vrijheid zullen erlangen om hunne namen bij eene narede te noemen.

Wij hebben, zoo wij meenen, ons van partijgeest zorgvuldig onthouden, en hoe zeer wij ook hier en daar.

---

bijzondere wenken vindt men er in, nopens de naijver van voorname Staatsperſonen en legerhoofden waardoor toen vele zaken werden verachterd.

Het andere werk is: „ Eene Naamlijst en korte „ beſchrijving der Stadhouders van Holland, Zeeland, „ enz. Zedert de overdragte der Landen door Vrouw „ JACOBA VAN BEIJEREN, aan haaren Neve Hartog PHILIPS VAN BOURGONDIEN, in den jaare 1433, en der Preſidenten en Raaden van den „ Hove van Holland, Zeeland en Friesland, als mede van 's Lands Advocaaten, thans bekend onder „ den naam van Raadpenſionarisſen zedert den jaare „ 1510 tot heden (1750) toe, mitsgaders der Theſauriers, Rentmeesters en Ontvangers Generaal van „ Holland, getrokken en zaamgeſteld, niet alleen uit „ de origineele Registers, maar ook uit de geloofwaardigſte Schrijveren en echte bewijsſtukken, met „ aantekening en bevestigd en opgehelderd door Mr. „ JACOB DE RIEMER, Rechtsgel." In drie deelen in folio.

Dit werk zeer fraaij geſchreven en met de zeld- zaam-

daar onze eigene begrippen bij eenige betwiste punten niet geheel mogten hebben verborgen, durven wij ons gerustelijk verzekerd houden nimmer de regels van bescheidenheid jegens anders denkenden te hebben voorbijgezien; voor het overige meenen wij de bevondene fouten der bestaande woordenboeken insgelijks vermijd te hebben en durven even gerustelijk de beslissing inwachten, of wij aan de zucht van uitschrijven, waartoe schoonheid en kracht van gevondene plaatzen en het eigenbelang ons niet zelden schenen te verlokken, niet standvastig hebben overwonnen.

Over het gebruik van de kaart zullen wij thans niets zeggen; de aanwijzing hiertoe is op dezelve vermeld;

---

zaamste naauwkeurigheid, is thans in eigendom van Mr. C. F. VAN MAANEN *en* J. F. VAN DER MEERSCH. *De schrijver getuigt er van, blijkens eigenhandig geschrift op een los stukje papier: „ Dit is mijn beste, voornaamste en laatste werk, „ waaraan ik het laatste van mijne gezondheid heb „ opgeofferd, 't ware te wenschen dat ik daarvan nooit „ pen op het papier gezet had." Wij bevonden het als een zeldzaam gedenkteeken van verbazende belezendheid en werkzaamheid, en vernamen later bij de verkooping van zijne HS. bij de Bibliotheek van 's mans Zoon, dat er nog een Exemplaar van bestond; dit is thans in eigendom van het Hof van Holland.*

meld; omtrent het gebruik van het woordenboek is niets te zeggen. Voor jonge lieden kan het misschien nuttig zijn te melden, dat wij het zelf niet anders aanmerken, dan als eene letterkas, geschikt ter verdere invulling, en dat wij ten dien einde een exemplaar met wit papier hebben doorgeschoten, om de plaats van nadere en meerdere berigten omtrent de vermelde of vergetene personen daarbij op de letter aanteteekenen. Volgt men dit voorbeeld reeds in eenen jeugdigen leeftijd, dan zullen velen zich schatten ter leering kunnen bezorgen, en zoo wij hopen bij verdere beoefening hierdoor gemak en leering ontvangen. Ons exemplaar staat open voor alle inlichting en aanwijzing van dwaling, waarmede elke vriend der waarheid ons zal willen vereeren. Niets zal ons aangenamer zijn, dan dat men het werk zijner aandacht waardig keurt het gestelde nagaat en zift, onze dwalingen aanwijst en alzoo tot het beter kennen der waarheid medewerkt; — alles zal met dankbaarheid aangenomen en met bescheidenheid in het vervolg gebruikt worden.

Voor de grootere uitgestrektheid dan het eerste plan was, vragen wij geene verschoning, vermits dit niet veroorzaakt is door minzaakrijke wijdloopigheid. Wij hebben ons door deze meerdere uitgestrektheid genooddrongen gezien, om niet alleen het afgewerkt inleidend vertoog optehouden, het welk voor dit deel zoude zijn, eene afzonderlijke verhandeling: over het belang en

het

het nut van de beoefening der Vaderlandsche Geschiedenis door derzelver rijkdom in Staatkundige gebeurtenissen, *maar ook hebben wij moeten afzien van eene poging, om door het plaatzen van schoone karakterschetzen van zeer vermaarde persoonen door zeer beroemde Schrijvers, zoo als, b. v. die van* KAREL V. *door* ROBBERTSON, *van* PHILIPS II. *door* WATSON, *van* WILLEM I. *door* BEAUFORT, *van* ALVA *door* HOOFT, *van* LEYCESTER *door* STYL, *van* DE WITT *door* WAGENAAR, *van* SLINGELAND *door* CHESTERFIELD, *van* GOSLINGA *door* WESSELING, *van* F. FAGEL *(de jonge) door* HEMSTERHUIS *enz. ons werk in plaats van met pourtraiten optesieren.*

Wij hebben verders alleen nog te berigten, dat zoo spoedig mogelijk het tweede deel zal volgen, dat dit vergezeld zal zijn van een aanhangzel, waarin de levensschetzen zullen gevonden worden van de personen, die onder het afdrukken van dit deel op de kaart zijn geplaatst of die door toevallige omstandigheden niet op hunnen rang naar het A. B. hebben kunnen worden ingevoegd; tevens zullen wij daar bij geven een Register, waarop de namen der persfonen na de afdeelingen van de kaart en naar tijdorde zullen volgen, met aanwijzing van de bladzijde, waar de levensschetsen gevonden worden; hierbij zullen wij dan voegen eene lijst der zinstorende drukfouten en misstellingen, die veelvuldiger zijn dan wij zelf wenschten; zij zijn deels veroorzaakt

door

door de afgelegenheid van de pers, deels door omstandigheden van ziekte enz. zij zullen, zoo wij hopen, door den bescheiden lezer verschoond worden. —

Wij zullen nu eerlang na eenige verademing, de krijgskundige Geschiedenis bewerken; zijn er Nederlanders, die berigten van dappere daden of eerebelooningen van hunne voorouders of anderen onder zich hebben, die alsnog weinig bekend zijn, wij bevelen ons in hunne gunst en zullen gaarn ons werk met de loffelijke melding hiervan verrijken.

Of het genomen besluit om de Letter- en Kunstkundige Geschiedenis van ons Vaderland op gelijke wijze te bewerken, zal worden ter uitvoer gebragt, hangt alleen af van het onthaal het welk deze onderneming bij onze Landgenooten zal ontmoeten. Wij hopen van ja en hebben den grootsten lust hiertoe, om dat wij ons verzekerd houden, den roem van ons dierbaar vaderland in tegenstelling van die van andere volken, in een luistervol licht te zullen zetten, en wij laten derhalven geene gelegenheid vóorbijgaan om bouwstoffen bij voorraad te verzamelen.

Mogt dan deze eersteling aan Ul. Landgenooten, welkom zijn! mogt onze poging strekken ter bevordering van Ul. genoegen en belang, en ter vermeerdering van ware Vaderlandsliefde! Mogt hetzelve al-

alzoo onder Gods zegen medewerken tot redding van het diepgezonken, maar nog niet verloren, Vaderland. Hoe heerlijk was dan het loon van den arbeid!

Gegeven in den Haag den 15 Augustus 1805.

STAAT-

STAATKUNDIG

NEDERLAND.

A.

AA, (WILLEM VAN DER) *Janszoon*, *Burgemeester van Rotterdam.* In 1641 Secretaris en in 1645 Raad zijner geboorteſtad geworden, bekleedde hij vervolgens verſcheidene Staatsambten en ſtedelijke waardigheden. Gedurende de bediening van Ambasſades door PIETER DE GROOT, nam hij, in deszelfs plaats, den post van Penſionaris waar en had veel gezag. *Holland. Rotterdam.* Geb. 16... Geſt. 1681.

Een der heftigſte tegenſtanders zijnde van de bevordering des Prinſen VAN ORANGE, moest hij in 1672, veel leeds verduren van het opgeruid gemeen; zijn huis werd gedeeltelijk geplunderd en hij zelf mishandeld; de eisch van het graauw om hem gevangen te zetten, aan de Regering gedaan, werd door zijne afwezigheid, vruchteloos gemaakt. In den *Haag* was ook de haat zoo ſterk tegen hem, dat hij, op den dag der moord van de Broeders DE WITT, eenige Schutters ontmoetende, groot gevaar liep van zijn leven; hij werd uit de

Regering gezet. Van zijne latere lotgevallen of bedrijven heb ik niets kunnen opſporen. Hij ſtierf waarſchijnlijk in 1681. Hij was gehuwd aan CATHARINA HARTIGVELDT, door weldadigheid beroemd, inzonderheid door bijdragen tot het ſtichten van het weeshuis der Collegianten te *Amſterdam*. Zie de *Hiſtorie der Rhynsburgſche Vergadering*, bl. 241. WAGENAAR, XIV. Deel.

AARSCHOT. (PHILIPS VAN CROY, *Hertog van*) Zie op CROY.

Utrecht. Geb. 1736. Geſt. 1802. ABBEMA, (ANDRIES SYBRAND) *Raad in de Vroedſchap van Utrecht*, was te *Rhenen* geboren en de zoon van JAN FREDRIK ABBEMA en JACOBA MARIA SMISSAERT; hij oefende eenigen tijd de practijk als Advocaat en werd in 1775 tot Raad in gemelde Vroedſchap benoemd, waar in hij verſcheidene Commisſien met lof bekleedde.

Hij behoorde bij de Regenten, die de zoo zeer aangegroeide magt van den Stadhouder wilden beperken en had zich dikwijls tegen het Regerings Reglement van 1674 verklaard; zijne naauwgezetheid gaf hem geene vrijheid om zich eerder daar van ontſlagen te houden of gedeelten van het nieuw Reglement vroeger in te voeren, dan op het einde van het regeringsjaar, zoo als op 20 Maart 1786 was bepaald; dit had ten gevolge, dat hij op den vermaarden

3den

3den Julij, benevens vele andere Leden der Vroedschap van zijne Regeringsambten ontslagen werd. Bij de omwenteling van 1787 werden de meeste der afgezetten hersteld, doch hij voorbijgegaan en dus leed hij van twee kanten. Hij leefde in stille rust tot 1795, wanneer men hem spoedig tot eenig bewind riep. Reeds in Februarij werd hij namens Utrecht, Lid van den Raad van State, en was nâ deszelfs ontbinding, de eerste Voorzitter in het Committé tot de zaken van het Bondgenootschap te Lande. *Hij geraakte in den Financielen werkkring*, waar in hij door trouw, oordeel en zeldzame werkzaamheid in den zorgelijksten tijd onvergetelijke diensten deed, zoo dat ieder hem, als volstrekt onmisbaar beschouwde; van hier ook dat hij in weerwil van alle schokken, in hetzelfde werkvak bleef, alschoon hij ook, bij opvolging en bij de verschillende Staatsregelingen, de posten erlangde van Directeur der Militaire Finantien, Lid der Nationale Rekenkamer, Agent der Finantien en Lid van den Raad van Finantie. In deze laatste bediening stierf hij op den 5den Junij 1802, betreurd door allen die hem kenden. Wij hebben gelegenheid gehad om zijne eerlijkheid gegrond op Godsvrucht, werkvermogen en algemeene kunde van zeer nabij te leeren kennen, en ware het niet, dat het getuigenis van den verpligtten leerling en vriend eenigzins verdacht zoude schijnen, dan zouden wij hier over meerder uitweiden.

A 2 Hij

Hij is gehuwd geweest aan CONSTANTINA MARIA TESTAS, en liet vier kinderen na.

Den tijd zijner ſtaatkundige rust wijdde hij aan de beoefening der wetenſchappen; behalven andere werken, heeft hij een zamengeſteld, getijteld: *Mijne bevindingen, gedachten en bedrijven, gedurende mijne ſesſie in de Vroedſchap der Stad Utrecht*, 4 zware deelen in folio, met 8 deelen Bijlagen. Onzes inziens is dit een keurig en volledig gedenkſchrift over den merkwaardigen tijd van 1775 tot 1788, hoogwaardig om in kalmer tijden te worden uitgegeven; vol van blijken van wijsheid, gematigdheid, waarheid en vaderlandsliefde, waar door het nadeel van de omſlagtigheid rijkelijk wordt opgewogen.

Utrecht. Geb. 1703. Geſt. 1775.

D'ABLAING, (JOHAN DANIEL) *Vrijheer van Gieſenburg, Præſident der Staten van Utrecht*, enz. bekleedde in, en namens dit gewest de aanzienlijkste ambten, bezat vele heerlijkheden en had door 't een en ander, gedurende eenen langen reeks van jaren, zeer veel invloeds; hij was een der voornaamſten, die de omwenteling in 1747 in *Utrecht* bevorderden en hoe zeer hij het Stadhouderlijk huis was toegedaan, was hij geenszins een blind goedkeurder van de verrigtingen der Stadhouders, vooral niet gedurende het bewind van de Princes ANNA, Gouvernante. Door deze werd hij echter benevens zeven andere der voornaamſte Regenten, tot voogd over haren zoon aangeſteld. In

In het zoo aanſtonds genoemd werk van A. S. ABBEMA, vonden wij veel tot lof van hem vermeld; onder anderen de aanmerkelijke woorden van WILLEM V in 1775 tegen ABBEMA gebezigd: „dat „ hij, den Heer van *Gieſenburg*, altoos gehouden „ had voor eenen zijner beste en opregtste vrien- „ den, die zonder vleijerij en zonder baatzucht „ hem altoos ongeveinsd de ware belangen van het „ Vaderland en van het Stadhouderlijk huis had „ onder het oog gebragt, wiens gemis hij dage- „ *lijks ondervond.*"

D'ABLAING was een geleerd voorſtander der geleerdheid.

Hij ſtierf in 1775, na gehuwd te zijn geweest (1) met CORNELIA PHILIPPINA DE BOOTH *van Moersbergen*, (2) aan N. COTTEREL, eene Engelſche vrouw van grooten huize; bij de eerſte liet hij kinderen na.

ACHELEN, (IGRAM VAN) *Ridder, Præſident van het Hof van Friesland, later van den Raad van Mechelen*, was geboortig van *'s Hertogenbosch*, geraakte door geleerdheid bij VIGLIUS VAN AYTTA in achting en getrouwd zijnde aan deszelfs zustersdochter, MEINTJE VAN HOYTAMA, werd hij in 1560 in het Hof van Friesland geplaatst. In 1570 werd hij Voorzitter, had veel deel aan het beſtuur van zaken, en aan het leggen der zeedijken, en maakte zich beroemd door Regtsgeleerdheid.

Friesland. Geb. 15.. Geſt. 1604.

Hij bleef de zaak des Konings aanhangen, geraakte in den geheimen Raad te *Brussel*, werd in 1598 Voorzitter van den grooten Raad te *Mechelen* en stierf aldaar 28 October 1604.

VIGLIUS beminde hem boven velen, zoo als ook uit zijn Testament blijkt; zijne Vrouw erfde deszelfs huis te *Brussel*.

Zie verder HOYNCK VAN PAPENDRECHT *Anal.* I. 173, 569. WINSEMIUS, *Hist.* LII. 132, 133, 33. *Chron.* 487, 89. SCHOTANUS, CAROLUS *de reb gest.* CASP. DI ROBLES 129 *ac in præf.*

Hert. van Gelder. Geb. 1438. Gest. 1477.

ADOLPH VAN EGMOND, *Hertog van Gelder.* Door staatszucht weggesleept en bijgestaan door zijne Moeder CATHARINA VAN CLEEF, verzaakte deze Vorst de eerste pligten der natuur, en sloeg in 1456 zijne handen aan zijnen Vader ARNOUD, die voor zijne belangen te lang leefde. Hij overweldigde de teugels van het gebied, terwijl hij den grijsaart gevangen hield, op eene wijze, die bij tijdgenooten en nakomelingen afgrijzen jegens hem verwekte.

Gedurende deze overweldiging leed het volk, bij vernielende twisten, verschrikkelijke rampen. KAREL DE STOUTE, bemoeidde zich met deze twisten om eigenbelang, en den vader bijstand biedende, nam hij den zoon gevangen, die zijne hoop om door een huwelijk met CATHARINA VAN BOUR-

BON,

BON, eenigen ſteun in *Frankryk* te erlangen, zag verdwijnen.

KAREL aanvaardde het bewind, uit hoofde van een geſloten verdrag met ARNOLD, die ADOLPH onterfd had, en deze bleef tot aan den dood van KAREL in *Kortryk* gevangen, dan toen, door de oproerige Gentenaars verlost, floeg hij het oog op MARIA, de rijke Erfdochter van *Bourgondiën*. Misſchien zoude hij, door dwang van zijne helpers, in zijne vermetele wenſchen geſlaagd zijn, doch hij ſtierf *intusſchen in 1477* in een gevecht voor *Doornik*.

Zie over hem de *Gelderſche Geſchied Schrijvers*, COMMINES *Gedenkſchriften*.

ADOLPH VAN NASSAU, *Graaf van Wisbaden en Idſtein*, *Stadhouder van Gelderland*.

Stadhouder van Gelderland.
Geb. 14...
Geſt. 1504.

Aangeſteld door MAXIMILIAAN, omtrent den jare 1488, ten tijde dat deze zich als Hertog van *Gelder* beſchouwde, ingevolge de verkoop of verpanding door Hertog ARNOLD gedaan, had hij weinig genot van deze benoeming. Hertog KAREL *van Gelder*, uit zijne gevangenſchap in *Frankryk* ontkomen, en liefde en genegenheid bij de Gelderſchen vindende, werd door hen gehuldigd in 1491; waar na die van *Arnhem* aan ADOLPH lieten weten: dat zij trouw gezworen hebbende aan KAREL hunnen Landsheer, den eed aan MAXIMILIAAN door dwang afgelegd, hielden voor vervallen.

Hij was de zoon van JOHAN en MARIA VAN

NASSAU, en trouwde (1) aan ADELHEID, *Gravin van Mansfeld*, (2) aan MARGARETHA *Gravin van Hanau*, en ſtierf in 1504.

Holland. Doorn. Ambt. Geb. 1543. Geſt. 1627.

AERSENS, (CORNELIS VAN) *Heer van Spyk. Griffier der Staten Generaal.* Zoon van CORNELIS en N. VAN LISSELINGEN.

Hij was Penſionaris van *Bruſſel*, toen de Algemeene Staten hem in 1585 om zijne kunde en bekwaamheid verkozen tot Griffier of Secretaris van Staat. Vroeger in 1582, was hij in bezending geweest, tot de opdragt der heerſchappij aan *Frankryk*.

De meeste zaken van belang werden ſedert door OLDENBARNEVELDT en hem beſtuurd. Hij trok met dezen eene lijn in het bevorderen van het beſtand. NEIJEN, die listige afgezant der Aartshertogen, zocht hem om te koopen; hij ontdekte zulks aan Prins MAURITS en aan de Staten, doch haalde zich echter den haat van velen op den hals.

Zijn later gedrag jegens BARNEVELDT bezoedelde zijnen roem; toen deze gevangen was, kwam hij voor den dag met eene ſoort van verklaring, als of dezelve iets zoude geweten hebben, van omkoopingen door den vijand; eene verklaring echter, waarop de gevangene met reden antwoordde: „ dat had zoo iets beſtaan, AERSENS zulks „ geen elf jaren had mogen of moeten verzwijgen."

Toen en later ſchreef men dit gedrag merendeels toe, aan zijnen zoon FRANÇOIS, den bekenden hoofd-

hoofdvijand van BARNEVELDT, die zeker op zijnen hoog bejaarden vader veel invloed had.

De Griffier erlangde in 1621 den ſchranderen J. VAN GOCH ter zijner hulpe in gemeld ambt, toen te gewigtiger, om dat de Staten Generaal, onder MAURITS na het gebeurde in 1618 en 1619, veel magt gebruikten. In 1623 werd hij geheel ontſlagen, met behoud van eer en voordeel. Hij ſtierf in 1627, wanneer de Staten Generaal volgens de gewoonte van dien tijd, zijne gedachtenis met in *rouwe ter begraving te gaan*, vereerden. Zijne Echtgenoote EMERENTIA DE REGNIERS was weinige weken vroeger geſtorven.

Zie WAGENAAR D. VIII, XI en X zijne afbeelding is, *ald.* D. IX. 272.

AERSSENS, (FRANÇOIS VAN) *Heer van Sommelsdyk*, *Lid der Ridderſchap van Holland.* *Edelen. Holland.* Geb. 1572. Geſt. 1641.

Was naar het oordeel van velen een der bekwaamſte en naar dat van ſommigen een der gevaarlijkſte mannen, die het vaderland gediend hebben.

Hij begon zijne ſtaatkundige loopbaan onder het geleide van den beroemden DU PLESSIS DE MORNAIJ, en werd later Agent der Staten bij het Hof van *Frankryk.*

Hier ſpeelde hij eene luiſterrijke rol en had geen gering deel in het ſluiten van het beſtand, alſchoon HENDRIK IV, zelf toen het hoog gezag in deze landen beoogende, zulks eenigzins trachtte te beletten.

Hij werd later naar *Venetiën* gezonden en na zijne terugkomst tot Ambassadeur in *Frankryk* benoemd. Hij had zeer veel invloed op LODEWYK XIII, was gezien bij JEANNIN en werd door den Koning Ridder geslagen, doch waarschijnlijk te veel doende, geraakte hij bij den gemelden Staatsman eenigzins in ongunst en bekwam door dit een en ander zijn ontslag in 1613. Hij schreef deze ontzetting, misschien met reden, toe aan OLDENBARNEVELDT en van hier misschien het begin der vijandelijke handelwijze van hem jegens den Advocaat.

Men hield AERSENS vervolgens voor den schrijver van de bittere geschriften: *Practijke van den Spaanschen Raad* en *het noodwendig discours.* Zijne pogingen liepen zelfs zoodanig in het oog, dat op 22 Junij 1618 ter Vergadering van Holland werd voorgesteld, om eene Remonstrantie van FRANCOIS VAN AERSEN op te halen en hem het verder schrijven te verbieden; zelfs deed de Koning van *Frankryk* klagten over zijne schriften. Hij bleef zich zelven gelijk en ging in het betreden spoor voort.

Hij werd, toen de Regters over de bekende Staatsgevangenen zouden gekozen worden, tot Lid der Ridderschap beschreven, en in weerwil van 's Lands wetten, door MAURITS doorgedrongen; men gaf echter eene verklaring van het onregt in dezen, of eene zoogenoemde *Acte van non præjudicie.* WAGENAAR zegt dat AERSENS de Verga-

gadering verliet, toen de Regters benoemd werden. VAN WYN maakt dit eenigzins twijfelachtig. Daar het zeker is, dat de vrouw en kinderen van BARNEVELDT hem, *als den Advocaat en die van zijnen huize een vijandig harte toedragende*, voordroegen en hier om verzochten, dat hij uit de vergadering bleef, wanneer over de zaak van haren man en vader mogt worden geraadpleegd, — dat aan zijne kieschheid werd overgelaten om tegenwoordig te blijven of niet, en dat hij toen verkoos te blijven zitten, zoo meenen wij, dat het gemelde van WAGENAAR hierdoor minder waarſchijnlijk is, dewijl het gemeld verzoek, wanneer AERSENS deze regtvaardige beſcheidenheid had getoond, niet noodig zoude zijn geweest.

Hij wordt verders bij velen voor den bewerker van het doodvonnis tegen BARNEVELDT gehouden. Zie BRANDT *Hiſtorie der Rechtspleging*.

Natuurlijk geraakte hij hierdoor bij velen in haat, dan hij wist zich ſtaande te houden door zijne bekwaamheden. Hij bekleedde later twee belangrijke gezantſchappen in *Engeland* en *Frankryk*, ſedert nog eene van minder gewigt naar het eerstgemeld Rijk om de dochter van den Koning voor WILLEM II. ten huwelijk te verzoeken. Op het einde van zijn leven werd hij lid van de Vergadering der Staten Generaal wegens de Ridderſchap van *Holland*. Hij ſtierf in 1641, groote ſchatten en vier kinderen bij PETRONELLA VAN BORRE nalatende.

Bij KOK, *Vad. Woordenboek* vindt men vermeld, dat

dat de vermaarde Kardinaal DE RICHELIEU, AERSENS gehouden had voor één der drie groote Staatkundigen, die hij kende.

De getuigſchriften van AUBERY zijn zeker eenigzins verdacht; overvloedige ſtof is 'er ter voldoening van meerdere weetlust bij onze Hiſtorieſchrijvers, als: bij WAGENAAR D. IX. en XI. bijv. D. X. BRANDT; UITENBOGAART; AITSEMA, D. I, fol. 191, 194. D. II. 709, 717. Zijn pourtrait is bij WAGENAAR X. 332, 543.

Friesland.
Geb. 158..
Geſt. 1637.

AITSEMA, (FOPPE VAN) *Ridder, Reſident van den Staat te Hamburg, enz.*

Weinige Nederlanders hebben wisſelvalliger levensloop gehad en zijn verſchillender beoordeeld. Zijne zeldzame bekwaamheden werden ſpoedig bekend en hij tot moeijelijke bedieningen geroepen. Hij was Raad van den Hertog van *Brunswyk*, toen hij Reſident werd van dezen Staat te *Hamburg*. Van hier reisde hij in 1635, zonder openlijke zending, doch op last zijner meesters naar *Wenen*, om de genegenheid van dit Hof te polſen. Hij ontving aldaar vereerende blijken van genegenheid; dit gaf argwaan aan het Franſche Hof en dit een en ander gaf aanleiding tot vele diplomatiſche handelingen. Vervolgens werd hij tot verſchillende geheime zendingen aan de voornaamſte Veldheeren in den dertigjarigen oorlog gebruikt, en kort hier na op nieuw naar *Wenen* gezonden; dan het zij hij aldaar meer wilde doen dan pligt, het zij zijne bekwaamheid hem

hem vijanden maakte, het zij de Prins van ORANGE zich te vroeg over eenige zaken had uitgelaten, waar van AITSEMA de ſchuld moest dragen, hij verviel in ongenade en moest ſedert met den haat van allen worſtelen. De Afgezanten van *Spanje* en *Frankryk* bliezen dit vuur te *Wenen* bijzonder aan. Die van *Zweden* maakte zich jegens hem aan woordbreuk ſchuldig. Hier bij kwam de verdenking, dat hij, door benevens SIMON VAN BEAUMONT en ANTHONY OETGENS VAN WAVEREN met *Ameland* door den Keizer beleend te zijn, zich had laten omkoopen. Dit alles had ten gevolge, dat zijne perſoonlijke veiligheid gevaar liep; men zocht zich van hem en zijne papieren, namens de Staten Generaal, te *Hamburg* te verzekeren, dan gewaarſchuwd, vlugtte hij naar *Praag*. Alle Vorſten waren nu tegen hem in het harnas gejaagd, om dat hij het werk der Neutraliteit te ſterk gedreven had. De Staten van *Friesland* waren bijzonder op hem verbitterd; dezen magtigden het Hof van Juſtitie, om tegen hem, ſchoon afwezig, een regtsgeding aantevangen, dan, daar 'er van geene bepaalde beſchuldigingen iets bleek, bleef zulks achter. De ongelukkige AITSEMA vlugtte later van *Praag* naar *Wenen*, alwaar hij in 1637 overleed. Hij had alhier de Roomſche kerkleer omhelsd. Hij was de zoon van SCHELTE, de oom van LIEUWE VAN AITSEMA, den Geſchiedſchrijver. Hoogstwaarſchijnlijk was zijne groote bekwaamheid, die hij veeltijds deed gelden, de hoofd-

hoofdoorzaak van den nijd, dien hij ondervond. HOOFT noemt hem in zijne brieven No. 229. „ een overbekwaam man." Zie verder WAGENAAR D. XI. AITSEMA D. II. PUFFENDORF *de Rebus Suecicis*. Lib. ix. 266. Hij zal nader als *Regtsgeleerde* en *Dichter* door ons vermeld worden.

In zijnen jeugdigen leeftijd was hij zeer gezien bij HUGO DE GROOT en CORNELIS VAN DER MYLE; eene brief van beiden tot aanbeveling aan DANIEL HEINSIUS, in 1617 in *Parys* aanwezig, bevat zeer gunſtige getuigenisſen van zijn verſtand en is bewaard door BURMAN, *Syll. Epiſt. Tom. II.* 439.

Friesland. Geb. 15... Geſt. 159..

ALBADA, (AGGÆUS) was de zoon van ÆSGA ALBADA en werd op den 14den October 1555 als Raad van den Hove in *Friesland* geſteld. In 1559 werd hij om zijne geleerdheid in het Kamergerigt van *Spiers* geplaatst. Later, de leer der Hervormden omhelsd hebbende, keerde hij in het Vaderland te rug, werd in vele gewigtige zaken gebruikt en toonde bij de behandeling van dezelve wijsheid, kunde en gematigdheid.

Vervolgens leefde hij, hoewel den tijtel hebbende van Raad van den Bisſchop van *Halberſtad*, ambteloos te *Keulen*, waar over VIGLIUS zich zeer beklaagde. Deze ſchreef verſcheidene brieven aan hem.

Hij werd in 1579 afgevaardigd tot den vruchteloozen vredehandel te *Keulen*, was aldaar ſpreker, verwierf veel lof en bleef, na het vertrek der Keizer-

zerlijke en Spaansche Gezanten, nog eenigen tijd aldaar met B. VAN MERODE; bij beschreef het verhandelde in het Latijn en Nederduitsch; welk boek, te *Leyden* gedrukt en ten onregte aan ADOLPH VAN MEETKERKEN of aan DIRK VOLKERTSZOON COORNHERT toegeschreven, onder de zeldzame en lezenswaardige boeken behoort. Er zijn vele Latijnsche brieven door hem, aan ADR. V. D. MYLE en PH. VAN MARNIX geschreven en bewaard gebleven in de *Epist. Vir. Clar. Sel. 1616*, ook zijn aldaar twee Brieven van MARNIX te vinden, waar in deze de zonderlinge Godgeleerde begrippen van ALBADA wederlegt. Als Regtsgeleerde heeft hij door het stellen van vele advijsen enz. te *Spiers* en *Keulen* zich beroemd gemaakt.

Hij was gehuwd (1) aan ANNA MOCKEMA, (2) aan JETS AYTTA, de dochter van den broeder van VIGLIUS, en liet éénen zoon na, insgelijks Raadsheer te *Spiers*, gehuwd aan CATHARINA POTGIESSER. Het geslacht ALBADA is in *Friesland* uitgestorven, misschien nog in *Duitschland* bloeijende.

Het is waarschijnlijk, dat AGGÆUS ALBADA, Sijndicus van de *Ommelanden*, een ander persoon is geweest.

Zie HOOFT, BOR, BRANDT, *Hist. der Ref.* D. III. GERDES *Floril. libr. rar.* pag 4-6. D. HEINSIUS *Epist. ad* CORN. V. D. MYLE, pag. 10.

AL-

Heer van Friesland. Geb. 1443. Gest. 1500.

ALBERT, *Hertog van Saxen*, *aangenomen Erfheer van Friesland.* Een jonger zoon zijnde uit het huis van *Saxen*, zocht hij zijn fortuin buiten 's lands, en wel bij MAXIMILIAAN, den rijken bestuurder der Bourgondische Staten; dapper en schrander zijnde kon het niet missen, of hij erlangde spoedig een overwegend gezag, op dezen zwakken Vorst.

Tot algemeenen Stadhouder benoemd, maakte hij, met zeldzame wreedheid en baatzucht, in 1492 een einde aan de rampzalige binnenlandsche beroerten, bekend met den naam van *kaas- en broodspel* en dempte kort hierna, door het verslaan der *Hoekschen*, dien verschrikkelijken tweespalt, die met de bekende factienamen van *Hoekschen* en *Kabeljaauwschen*, geheel *Holland*, gedurende bijna anderhalve eeuw zoo deerlijk geteisterd had.

Hij wenschte nu naar *Friesland* te gaan; de Keizer, die aan hem veel gelds zoude schuldig zijn geweest, geen gemakkelijker wijze van betaling kennende, gaf hem dit land ten prooi.

Hier hadden de inlandsche twisten van *Schieringers* en *Vetkoopers* de krachten ontzenuwd en het alzoo voor den eersten stouten krijgsman gemakkelijk gemaakt de teugels van het gebied te overweldigen; de *Schieringers*, eenigzins verslagen, meenden hulp tegen hunne vijanden te zullen erlangen, van de vreemde knechten die ALBRECHT aanbood; dan dezen ook toen (volgends WINSEMIUS) *meer eischende dan recht*, kwam het inha-

halen van dezelven hen eerlang op tranen, fchatten, bloed en vrijheid te ftaan.

Hier onder fpeelde de *Hertog* zijn fpel; de onlusten vermeerderden bij ftraffeloozen moord en brandftichting; eindelijk was 'er geen ander middel dan om zich aan den veelbeloovenden Vorst te onderwerpen. Hij had reeds vroeger eene Bulle van den Keizer bekomen, waar bij *Friesland* aan hem als een leen van het Duitfche Rijk werd opgedragen, en werd door die van *Westergo*, als *Erf-poteftaat*, (*Erf-Gouverneur*) van *Friesland* aangenomen en op den laatften April 1498 binnen *Sneek* gehuldigd, in den perfoon van WILLEBRORD VAN SCHOMBURG, zijnen Stadhouder.

Hoog werd dit inhalen van een vreemd Vorst door die van *Oostergoo*, de Vetkoopers, opgenomen. Moedig was de tegenftand van dezen.

De Stadhouder vestigde zijn verblijf in *Franeker*, alwaar de hoofdzetel was der Schieringers.

Deze begon zijn beftuur met belastingen en van hier meerdere verwarring. In 1499 kwam de Vorst zelf in *Friesland*, eigende zich het *Bildt* toe, destijds nog onbedijkt; kort hier na kwam hij tot den voor zijne belangen nadeeligen ftap om naar *Duitschland* te gaan en het gebied te ftellen in handen van zijnen zoon HENDRIK, een jong en onervaren mensch, waar door de zaken van kwaad tot erger liepen.

Deze werd in 1500, door een leger Friezen in *Franeker* belegerd, dan ALBRECHT met krijgs-

volk terug gekomen, deed dit beleg opbreken en verfloeg zijne tegenftanders. Hij liet *Leeuwarden* plunderen; zijn volk bedreef den verfchrikkelijkften moedwil; de ballingen werden niet dan op vernederende voorwaarden toegelaten.

De Hertog ftierf kort na deze zege aan de gevolgen van eene wonde in het beleg van *Groningen* bekomen. Hij was gehuwd geweest aan SIDONIA, *Prinfes van Bohemen.*

Vele berigten van zijne wreedheid en fchraapzucht zijn te vinden bij de Hollandfche en Friefche Gefchiedfchrijvers, inzonderheid bij GABBEMA, *Verh. v. Leeuwarden*, bl. 241. enz.

Wij moeten echter tevens tot zijnen lof zeggen, dat de Friezen aan hem het invoeren van orde op de Juftitie te danken hebben; niet alleen voerde hij de Keizerlijke Regten in, maar ook vestigde hij het eerst een Geregtshof, waaraan geheel *Friesland* onderworpen werd, en van hier de hoogstnuttige eenheid in dezen. Vóór den tijd van zijn gebied was een ieder meestal zijn eigen Regter.

Zie verder de Friefche Gefchiedfchrijvers; VELIUS, *Chron. van Hoorn*, N. D. p. 155. en volg. — Ook LUISCIUS, *Woordenboek.*

Bij den laatften, op de woorden ALBRECHT en KUNST VAN KAUFFINGEN, is het verhaal te vinden van het zeldzaam voorval aan ALBRECHT in zijne vroege kindsheid overgekomen; het ftelen en vervoeren namelijk van hem en zijnen Broeder

ERNST,

ERNST, door den gemelden Edelman. Hij en zijn Broeder zijn de hoofden geworden van de beide voornaamste takken van het Saxische huis, naar hun de *Albertynsche* of *Ernestynsche linie* genoemd.

ALBERTINA AGNES, *Prinses van Orange, als Moeder van* HENDRIK CASIMIER II. *Voogdes van den Stadhouder van Friesland*, enz. *Stadhouders van Friesland.* Geb. 1634. Gest. 1696.

Dochter van FREDRIK HENDRIK en AMELIA *Gravin van Solms*, en gehuwd aan WILLEM FREDRIK, Stadhouder van *Friesland*, *Groningen*, *enz.* werd zij, na den ongelukkigen dood van denzelven, in 1664, Voogdes over haren zoon, en bleef zulks tot 1677, wanneer deze het bewind zelf werkelijk aanvaardde, alschoon hij in 1672 reeds den eed had gedaan.

Zij had, gedurende den tijd van deze voogdijschap, veel gezag in *Friesland* verworven en handelde toen ook op eene listige wijze met den Graaf D'ESTRADES.

Zij was eene zorgvuldige Moeder voor hare kinderen, die zij beide voor zich ten grave zag dalen; met hare eigene Moeder leefde zij in onmin, zoo dat zij hierdoor in hare inkomsten leed en zelfs hare kostbaarheden moest verpanden of verkoopen. Zij leefde, na 1679, meest in *Duitschland*, op *Orangestein*, een Kasteel ten haren genoegen verbouwd, en later op het *Orangewoud* in *Friesland*, alwaar zij overleed in 1696.

Ik heb vele aanteekeningen gezien van een harer Staatjuffers, omtrent haar huislijk leven. Hier in komt zij in een gunstig licht voor wegens zachtmoedige geaartheid, onopgesmukte Godsvrucht en zeldzame zucht tot orde, zelfs in kleinigheden.

Zie WAGENAAR, D. XIII. 180, 181. VAN WYN *Bijv.* D. XIII. p. 97. AITSEMA enz.

Graaf van Holland. Geb. 1336. Gest. 1404.

ALBRECHT VAN BEIJEREN, *Graaf van Holland.*

Hij was gedurende de zinneloosheid van zijnen Broeder, Graaf WILLEM DE V, bijna 31 jaren Ruwaart (*Voogd* of *Regent*) geweest, tot in den jare 1389.

Hoe zeer zijn leeftijd meestendeels buiten ons bestek ligt, moesten wij toch van hem melding maken, om dat hij gedurende vier jaren der 15de eeuwe regeerde. Na de Friezen bij hunnen onderlingen tweespalt als *Schieringers* en *Vetkoopers* in 1398 en 1399 overwonnen te hebben, had hij echter noch gezag noch magt genoeg om het twistvuur in *Holland*, tusschen de *Hoekschen* en *Kabeljauwschen* te blusschen. Geld- en zedeloos zijnde, was hij door velen veracht; zijn Rentmeester JAN VAN ARKEL geraakte met hem in 1401 in openbaren oorlog, en na dat zijn zoon de wapenen voor hem had opgevat, zag hij dezen twist nog eenigzins geeindigd. Hij stierf in 1404, eenen boedel met onbetaalbare schulden nalatende, weshal-

ven

ven zijne weduwe MARGARETHA V. CLEEF verpligt was denzelven te verzaken.

Zich in alles ſchaamteloos gedragen hebbende, gaf hij veel aanleiding tot de ſchroomlijke verbastering der zeden van dien tijd; de Geſchiedſchrijvers beoordeelen hem ongelijk. De beste brengen echter zoo vele gevallen bij, dat wij geene zwarigheid maken, hem met eene zwarte kool te teekenen.

Hij was de inſteller van de Ridderorde van *St. Anthony*. De ſteden namen gedurende zijn leven in magt en gezag toe. Zie verders over hem de meeste Geſchiedſchrijvers van vroegeren tijd, benevens WAGENAAR, D. III. en bijvoegſels van VAN WYN; STYL, *opkomst en bloei der Nederlanden*, gelijk ook *Werk. van de Maatſch. der Ned. Letterkunde*, D. IV. *bl.* 19 en 41. *Characterkunde der Vad. Geſchiedenis* D. II. *bl.* 16.

ALENÇON. (FRANÇOIS DE VALOIS, *Hertog van*) Zie op VALOIS.

ALMMONDE, (ADRIAAN VAN) *Penſionaris van den Briel.* *Holland. Briel.* Geb. 161.. Geſt. 1659.

Door den roem van bekwaamheid, tot dezen post gevorderd, werd hij later een voornaam lid van de vergadering der Staten van Holland en in het jaar 1654 naar *Engeland* afgevaardigd, ter beſliſsing van de twisten over Oost-Indiſche en andere zaken en tevens, om over de netelige zaak van

Amboina te handelen. Hij werd gekozen in plaats van VOGELZANG, die zich van dezen last had weten te ontslaan, en deed met zijnen mede-Commissaris RODENBURG, op 29 September, uitvoerig verslag, van hunne welgeslaagde verrigtingen.

In 1655 werd hij Raad in den Hove van *Holland*, en in 1658 tot Raad van *Indiën* benoemd met behoud van zijnen rang in het Hof; hij vertrok in 1659 en stierf op de reis; waarschijnlijk was hij de vader van den Admiraal PHILIPS VAN ALMMONDE. Zie AITSEMA, D. III. 917—1069.

Holland.
Leyden.
Geb. 1560.
Gest. 1533

ALPHEN, (DANIEL VAN) *Burgemeester te Leyden*, zoon van DANIEL en TANNEKE DE RAMOUTS.

Afkomstig uit het oud adelijk geslacht van ALPHEN, uit den huize van KRALINGEN, hield hij de eer van hetzelve niet alleen staande, maar vermeerderde deszelfs luister door geleerdheid en wijsheid. Hij verwierf zich veel roems gedurende den langen tijd van zijn bewind door edelmoedige handhaving van de regten van stad en burgerij. De herinnering hiervan maakte de Stadsregering voor hem dierbaar, door een geschenk van fraai gewerkt zilver, met gepaste inschriften. VAN ALPHEN was gehuwd aan GEERTRUID VAN DER MAARSCHE, en Vader van 5 Zonen; hij stierf in 1733. Zie KOK *Woordenboek*, alwaar een bijzonder volledig Register van het geslacht van VAN ALPHEN gevonden wordt. Wij zul-

zullen zijnen waardigen kleinzoon en naamgenoot, den Griffier DANIEL VAN ALPHEN bij de Geschiedschrijvers gedenken.

ALVA, (FERDINAND ALVARES VAN TOLEDO *Hertog van*) Zie op TOLEDO.

ALVERINGEN, (JOSUA VAN) ZEGERSZOON *Heer van Hofwegen*. *Holland. Edelen.* Geb. 15.. Gest. 1576.

Beroemd door deelneming in het Verbond der Edelen, *door ijverige medewerking voor deszelfs instandhouding en door verstaalde trouw voor de zaak der vrijheid*, verdient hij *allezins* dankbare melding.

Hij werd gebannen door ALVA en door WILLEM I. en SONOY tot Bevelhebber van *Hoorn* gesteld; twee jaren later werkte hij in *Antwerpen*, om die Stad aan den Prins VAN ORANGE te brengen. Hij was aan het huis van den Griffier MARTINI, toen de poging ontdekt wierd; de Landvoogd beval huiszoeking, begon met die van de Wet; de manmoedige vrouw van den Griffier verborg hare gasten RUICHAVER en ALVERINGEN in eene kastafel, op welke de huiszoekers eene afkondiging vervaardigden, waarbij op de hoofden van elk hunner, eene groote somme gelds gezet werd. „ Men peinze nu," zegt HOOFT, „ hoe hun te moede mogt zijn, „ dien het minst gewach van reppen, kuchen of „ niezen, een doodsnik was." Hij geraakte vrij

 met

met den fchrik, verliet *Antwerpen* en ftierf te *Hoorn* in 1576, zonder kinderen natelaten. Zie TE WATER, *Verb. der Ed.* D. II. p. 149.

Stadhouders van Friesland. Geb. 1666. Geft. 1726. AMELIA, *Princes van Anhalt*, *Dochter van* JAN GEORG *en* HENRIETTE CATHARINA VAN NASSAU ORANGE, *Echtgenoote van* HENDRIK CASIMIER II. *Moeder van* JAN WILLEM FRISO.

Na het overlijden van haren Echtgenoot werd zij als Voogdes over haren zoon erkend en oefende alzoo eenige deelen van het gezag uit, aan deszelfs ambten verknocht, tot dat deze meerderjarig geworden, dezelve in perfoon aanvaardde. Wij hebben van geene bijzondere bedrijven van haar, in dezen, eenige aanteekening gevonden. Zij zag hare zorg, gedurende dien tijd bewezen, door de Staten van *Friesland* beloond, met een gefchenk van 5000 Guldens en eene jaarlijkfche Lijfrente van gelijke fomme.

Volgens echte befcheiden was zij eene vrouw, fchoon van ligchaam, rijk van vernuft, vrolijk levende, dikwijls boven mate. Te veel toegegeven hebbende aan zucht tot pracht en weelde, hield zij geene orde in hare zaken en vond zich met groote fchulden beladen.

Utrecht. Geb. 138.. Geft. 1449. AMERONGEN, (AREND VAN) *Burgemeester te Utrecht.*

Meermalen wordt zijn naam op de Regeringslijsten gevonden. Bij de fcheuring tusfchen de Bisfchoppen ZWEDER VAN KULEMBURG en RUDOLPH VAN DIEPHOLT, had hij zich bij

den

den laatsten gevoegd, doch toen deze op het laatst van deszelfs leven den Raad van *Utrecht* tegen zich had, was hij alhier een der voornaamsten en werd hierom, toen de Bisschop de Stad *Utrecht* overrompelde, benevens anderen gevangen genomen en kort daarna onthoofd.

Hij werd in het vonnis bijzonder bezwaard, als den Bisschop, bij het innemen der Stad, gewond te hebben; volgens eene Osnabrugsche Chronijk, was het vonnis meest door den haat van den Heer VAN MONTFOORT doorgedrongen.

ANNA, ***Princes van Engeland*, *uit den huize van Brunswyk*, *Voogdes over*** WILLEM V. *Stadhouders van Holland.*

Dochter van GEORGE II. Koning van *Engeland*, sedert 1734, gehuwd aan WILLEM IV. was zij in 1747 en 1748 getuige en deelgenoote van de zeldzame verheffing hares Echtgenoots. Na diens dood in 1751 werd zij, ingevolge de gemaakte schikkingen, in eed genomen als Gouvernante en Voogdes van den minderjarigen Erfstadhouder, WILLEM V. Geb. 1609. Gest. 1759.

Door den Veldmaarschalk LODEWYK ERNST, *Hertog van Brunswyk* bestuurd, strekte zij bijzonderlijk hare zorg uit over de Landmagt van den Staat, werkte voor derzelver vermeerdering, doch vond hierin tegenstand.

Toen later de Engelschen door zeeroverij de grootste reden van klagte gaven, werd de vermeerdering van zeemagt, zoo noodig om de belangen

van den handel te ſtaven, uit een gewaand punt van eer, tegen gehouden, en door dit een en ander bragt de Vorſtin zich in geene geringe verdenking van de belangen van *Engeland* te veel te hebben willen bevorderen. Zij ſtierf, na vele ſukkelingen, in 1759.

Friesland.
Geb. 158..
Geſt. 1655.

ANDREÆ, (JOACHIM) *Ridder*, *Lid van het Hof van Friesland.*

Van *Stralſund* geboortig, kwam hij in 1607 te *Franeker*, om zijne letteroefeningen voorttezetten, geraakte later, zoo door eigene verdienſte als door huwelijksgeluk, hier te lande in grooten luister en vermaardheid en werd in 1613 bevorderd tot Hoogleeraar der Natuur- en Zedekunde te *Franeker*, later 1615 insgelijks der Regtsgeleerdheid; van hier verplaatst in het Geregtshof te *Leeuwarden*, is hem de zorg voor de Hooge School opgedragen.

Intusſchen werd hij tot de gewigtigſte bezendingen buiten *Friesland* gebruikt. In 1634 gezonden naar den *Haag* tot beſlisſing der geſchillen tusſchen de Hollandſche en Frieſche Stadhouders, trok hij in het volgend jaar met ROCHUS VAN DEN HONERT en ANDRIES BICKER naar *Polen*, en in 1644 en 45 met anderen naar *Denemarken.*

Hij droeg het ambt van Raadsheer over aan zijnen zoon, doch bleef in het beſtuur van zaken. Hij teekende als Voorzitter ter vergadering der Sta-

Staten Generaal de ratificatie van den Vrede van *Munster* en was in 1651 Lid van de groote Vergadering. Hij stierf in 1655, na gehuwd te zijn geweest (1) aan ANSCK VAN BURMANIA, (2) aan SOPHIA VAN VERVOU Wed. van WYTZE VAN CAMMINGA, *Erfheer van Ameland.* Zie VRIEMOET, *Athen, Frisiacae*, p. 184. AITSEMA, D. II. III en V.

ANDRINGA, (REGNERUS VAN) *Grietman van Lemsterland* enz. *Friesland.* Geb. 1674. Gest. 1754.

Op den ouderdom van achttien jaren tot Grietman gekozen, bleef hij sedert in verschillende ambten en in groot gezag, tot dat hij in 1741 zijne bediening nederlag en de rust verkoos.

Zijne nagedachtenis is bijzonder in zegening aan de *Lemmer*, alwaar zijne werkzaamheid in het bevorderen van doortogt van *Groningen* op *Amsterdam*, door het aanleggen der postwagens en veerschepen, en door ondernemende menschen derwaards te lokken, het meest toegebragt heeft tot den bloei van dit welvarend vlek, hetwelk hij als een klein dorp vond. Hij had ter Staatsvergadering, in het Quartier *Zevenwouden*, zeer veel invloeds.

Hij was de zoon van TINCO en ERITIA VAN SCHELTINGA en stierf ongehuwd, in 1754; de Kerk van *Oudeboorn*, pronkt met een gedenkteeken ter zijner eere, waarop een lang opschrift over zijne verrigtingen en afkomst gevonden wordt.

Zie

Zie TE WATER, *Verb. der Edelen*, D. II. bl. 155. *Teg. Staat van Friesland*, D. III. b. 537.

ANHALT, (AMELIA *Princes van*) Zie op AMELIA.

Holland. Noordholl. Geb. 1529. Gest 1609.

ANTHONISZOON, (ADRIAAN) *Burgemeester te Alkmaar.*

Zijn naam wordt zomtijds ADRIAAN THONISSE, ook Mr. ADRIAAN DOEDESZOON gespeld. Hij was een voornaam burger, beroemd door kunde, vooral in wijsgeerige wetenschappen, vroeg de leer der Hervormden toegedaan, voor de vervolging van ALVA in 1568 gevlugt, en spoedig na het gebeurde in 1572 teruggekeerd.

Hij werd dadelijk door de Staatsgezinde burgerij in de Regering gesteld, zat in de Schepensbank ten tijde van het vermaard beleg en deed de gewigtigste diensten. Vervolgens Burgemeester geworden werd hij afgevaardigd naar den *Haag* en elders, had deel in den handel met WILLEM I. over de souvereiniteit en deed namens *Alkmaar*, den eed aan den Prins; doch ongenoegen opgevat hebbende jegens zijne mederegenten, ontsloeg hij zich met FLORIS VAN TEYLINGEN en CLAAS HENDRIKS VAN EDAM van zijne regeringsposten; men kende zijne waarde en gaf hem dit ontslag niet anders, dan op voorwaarde, dat hij bij de gewigtigste zaken zoude helpen besluiten tot 's Stads

's *Stads* oorbaar. Later ſchijnt hij de Burgemeesterlijke waardigheid op nieuw bekleed te hebben.

Hij is waarſchijnlijk geſtorven in 1609 en was toen 80 jaar oud. Hij was gehuwd aan SUIDA DIRKS, die verwant geweest zoude zijn, aan die van *Brederode*. Bij deze was hij vader van drie in de Wiskunst zeer beroemde zonen, DIRK, ANTHONIS en JAKOB METIUS, elders te gedenken. De vader zal ook als Vestingbouwer door ons vermeld worden.

BOOMKAMP *160*, 237, 338, 383, verder SMIT, *Geletterd Alkmaar*, H. S. 53.

APPELMAN, (JEAN) *Burgemeester van Amſterdam*. *Holland. Amſterdam.* Geb. 16... Geſt. 1649.

Bij de verandering der Regering door WILLEM III. in 1672, werd hij tot Raad benoemd: doch ſchijnt vervolgens, niet bijzonder de belangen van dezen Vorst toegedaan te zijn geweest. Hij behoorde onder dezulken, die hem afraadden, het aanbod des tijtels: van *Hertog van Gelder en Graaf van Zutphen*, door de Staten van *Gelderland* gedaan, aantenemen.

APPELMAN werd tot de gewigtigſte en neteligſte zaken gebruikt en daar hij ook hier in niet naar den zin van den Stadhouder te werk ging, werd hij buiten het geheim gehouden van 's Prinſen toeleg op de Engelſche kroon.

Hij werd betrokken in de beſchuldigingen van ee-

eenen zekeren JAN HOL en ten vollen geregtvaardigd. Hij ſtierf in 1694.

Zie WAGENAAR, *Hiſt. van Amſterdam*, VI. 143—127. en 173 *Vad. Hiſt.* XV. 431. zijne afbeelding is aldaar. N. D.

AREMBERG, (JOHAN VAN LIGNE, *Graaf van*) Zie op LIGNE.

Holland. Edelen. Geb. 1362. Geſt. 1428. ARKEL, (JAN VAN) *Rentmeester van den Graaf van Holland.*

Hij was de zoon van OTTO en ELISABETH, *Gravin van Bar*, de laatſte van den hoofdtak van dat geſlacht en een opgeblazen, hovaardig en ongenadig mensch, niets hebbende van zijne vaderlijke deugden, dan die ondernemendheid, waar door die van ARKEL, den bijnaam van *de ſtoutſte* verworven hadden.

In zijne jeugd was hij in blakende gunst van Hertog ALBRECHT *van Beyeren*, en deszelfs Stedehouder in *Holland*, ten tijde, dat deze zich in *Henegouwen* liet huldigen. Later werd hij deszelfs Rentmeester, doch zijne magt was tevens zoo groot, dat de Hertog van hem het doen van rekening niet durfde vergen, het welk VAN ARKEL op het laatst geheel weigerde. In de twisttusſchen Hertog ALBRECHT en deszelfs zoon koos hij de belangen van den eersten. Dit een en ander gaf aanleiding tot dien geweldigen binnenlandſchen oorlog, die te vinniger opſtak, door dat

dat de twisten van Hoeksch en Kabeljaauwsch er mede gemoeid werden en eindelijk eene gevangenneming van Heer JAN, en het verlies zijner meeste heerlijkheden, ten gevolge had. *Gornichem* en het land van *Arkel* kwamen toen aan *Holland*.

Hij zag zijnen zoon WILLEM voor zich ten grave dalen, en alzoo de hoop, die hij had, om door zijn Huwelijk met JOHANNA, zuster van Hertog REINOUD van *Gelder*, de bezittingen van denzelven in zijn huis te zien vererven, wegvallen.

Na tien jaren gevangen te zijn geweest, werd hij in 1425 ontflagen en leefde federt te *Leerdam* tot 143, wanneer hij ftierf.

Hij is de eerfte in onze Gefchiedenis, aan wien wij den naam van *Stadhouder* gegeven vinden; een naam, federt zoo vermaard geworden. Vermits de tijd van zijne bediening buiten ons beftek ligt, hebben wij hem liever onder de Edelen, dan onder de Stadhouders geplaatst.

Zie WAGENAAR, COMMINES, MIERIS, *Hift. der Ned. Vorften*, *de oude Hollandfche Chronijk*. Bij SLICHTENHORST 194—205, is veel over de Heeren van ARKEL, hun geflacht en rijkdom vermeld.

ARNHEM, (JOHAN VAN) *Heer van Rofendaal*. *Gelderland.* Geb. 1636. Geft. 1716.

Reeds in 1658. in de Ridderfchap van 't Quartier

tier van *Veluwe* in *Gelderland* befchreven, bleef hij federt bij afwisfeling, in de aanzienlijkfte ambten en verwierf door deugd en kunde zeer veel invloeds op het binnenlandsch beftuur. Na de verheffing van WILLEM III. tot Stadhouder, was hij bijzonder bij dezen in gunst, en werd door denzelven tot Landdrost benoemd. Hij vergezelde dien Vorst later naar *Engeland.*

Na deszelfs dood werd hij in de binnenlandfche twisten van *Gelderland* ingewikkeld. Hij werd in 1704, toen Ridderfchap en Steden tegen elkander volk wierven, door die van de Steden, met CAZYN VAN DER HELL, *tot den Wildbaan*, uit de Kerk te *Velp* geligt en gevangelijk naar *Arnhem* gebragt, doch na eenigen tijd en op aanhouden van het Hof, ontflagen.

Hij wordt bijzonder geprezen om zijne Godsvrucht; van hier zijne zeldzame zorg en ijver voor de verdrevene Hervormden uit *Frankrijk;* verders om zijne zucht en fmaak voor de Bouw- en Dichtkunst; van welk laatste zijne uitgegevene werken, elders te gedenken, getuigen.

Zijne Ouders waren GERRIT en THEODORA VAN WASSENAER VAN DUVENVOORDE. Zijne Echtgenoote was JOHANNA MARGARETHA VAN ARNHEM, Erfdochter van *Rofendaal*, eene heerlijkheid, door hem zeer verbeterd en vermaard geworden. Hij ftierf kinderloos op 12 Dec. 1716, en was de laatfte manlijke telg van zijn geflacht.

AR-

ARNOLD VAN EGMOND, *Hertog van Gelder.* Hij erfde in 1423 de Staten des Hertogen van GELDER, na het overlijden van REINOLD, den laatsten uit den ſtam van *Gulik* en den oom van zijne Moeder, MARIA VAN ARKEL. De Staten te *Nymegen* vergaderd verkozen hem nog minderjarig zijnde, ſtelden zijnen Vader JAN, eerſten Graaf van *Egmond*, tot Voogd en deden inmiddels hun voordeel, zoo met het minder aanzien van hunnen Hertog als met deszelfs minderjarigheid. Zij beſnoeiden het Vorstelijk gezag; de Steden erlangden de bevestiging van vroeger bekomene voorregten.

Hertog van Gelder. Geb. 1408. Geſt. 1473.

Kort na zijne meerderjarigheid in 1427 geraakte hij in oorlog met den Hertog van *Gulik*, die Keizer SIGISMUND had weten te bekoopen, om de opvolging als Hertog van *Gelder*, aan ARNOLD, in weerwil van vorige goedkeuring, ten zijnen behoeve, te ontzeggen. In dezen oorlog was ARNOLD gelukkig, maar de kans verkeerde voor hem in eenen lateren met den Bisſchop van *Utrecht*. Verliezen en geldgebrek deden hem ſtappen doen, waar door hij de harten der Ingezetenen van zich vervreemde; onder deze was geene der minsten, dat hij het ſtapelregt van de Rhijnſche wijnen van *Nijmegen* afnam en aan die van *Dordrecht* verkocht.

Zijn leed vermeerderde, door twist met zijne Echtgenoote CATHARINA VAN CLEEF, die met de misnoegde Steden zamenſpande, en haren

zoon ADOLPH tegen zijnen vader ophitste. Deze laatste offerde aan zijne staatzucht, alle pligten der natuur op, sloeg in 1465 de handen aan zijnen vader en zette denzelven, bij de wreedste handelwijze, op het kasteel te *Buren*, gevangen. Dit duurde zeven jaren; intusschen woedden oorlog en geweld over *Gelderland*, onder ADOLPH, die het gezag van *Hertog* voerdde. KAREL DE STOUTE bewerkte ARNOLDS slaking; de verzoening tusschen vader en zoon, werd, door den wrevel van den laatsten, onmogelijk; ADOLPH werd toen gevangen.

In 1472 verkocht ARNOLD (of verpandde volgends het berigt van anderen) zijne Staten aan den Hertog van BOURGONDIEN voor *f* 92000:-:-. In het volgende jaar stierf hij, nalatende, behalven den gemelden ontaarden zoon, twee dochters, eene getrouwd aan den Hertog van BEYEREN, en vens CATHARINA, als Voogdes vermeld; zijne dochter MARIA, gehuwd aan den Koning van *Schotland*, was vóór hem ten grave gedaald.

Door zijn ongeluk was medelijden jegens hem verwekt; van hier is het misschien, dat de geschiedschrijvers hem gunstig beoordeelen. COMMINES, die aan het hof van KAREL leefde en ARNOLD in persoon gekend heeft, geeft zeer belangrijke en aandoenlijke berigten van denzelven en prijst hem verders wegens bescheidenheid, goedertierenheid en Godsvrucht. KAREL DE STOUTE rigt-

rigtte voor hem eene prachtige graftombe (*) op, in de St. Elisabeths Kerk te *Grave*.

Zie,

(*) Deze graftombe is bij de belegering van *Grave* in 1794 door bomben vernield, doch onlangs heerlijker uit de puinhoopen verrezen.

Het Staatsbewind had op 20 Augustus 1802 op eene vraag van de Municipaliteit van *Grave*, hoe te handelen met de ruïnes van gemelde Graftombe? gezorgd: „dat de overblijfzels der „tombe werden weggenomen, die van het lijk, indien ze 'er „waren, in een houten kist gesloten, ter zelfder plaatze zouden begraven worden, en dat tegen over die plaats, in de „muur der Kerk eene inscriptie op een marmeren steen, zoude „gezet worden, ten einde de nagedachtenis dezer zaak bewaard blijve."

Nu is 'er echter een groot gedenkteeken opgerigt, bestaande in eene Sarcophage van geslepen arduin, waar achter eene naald rijst; op de naald is eene urne, ter zijden vaandels, wapenen, enz. — Op een schild of toblet aan de naald gehecht, leest men het volgende in gouden letteren.

A R N O U D,

Hertog van Gelderland, door zijnen zoon ADOLPH *uit de Regering gesloten, en gevangen gezet, vervolgens door* CAROLUS AUDAX *verlost, door behulp van de burgeren der Stad Grave in de Regering en het bezit zijner rechten hersteld, en tegen de wederspannelingen verdedigd zijnde, is naa dezen overwonnen te hebben ontslapen. Deszelfs overblijfzelen zijn alhier op deszelfs begeerte in een aanzienlijk praalgraf bijgezet.*

Hij stierf den 23 van Sprokkelmaand

M C C C L X X I I I.

Op de voorzijde van de Sarcophage staat:

Het praalgraf door het bombardement dezer Stad in den jare 1794 onherstelbaar beschadigd zijnde, heeft het Staatsbewind, in deszelfs plaatze, dit gedenkteeken doen oprichten.

M D C C C I I.

Zie, behalven de *Gedenkſchriften* van COMMINES, de Gelderſche Geſchiedſchrijvers, TESSCHENMAKER, *Annales Civicæ*, enz. Van zijne gevangenneming is een zeer treffend verhaal te vinden, bij LIPSIUS, *Monit. et Exempl. Polit.* Cap. V. N. 9.; een proefſtuk van welſprekendheid.

Utrecht. Geb. 15.. Gest. 16.. ASEWYN, (REINHARDT VAN) *Heer van Brakel.*

Was de zoon van REINIER, en van JOZINA VAN BROEKHUIZEN, en omhelsde de Staatsgezinde gevoelens. Hij werd tot de handeling der Unie benoemd en teekende zo wel de Unie zelf, als de acte van conſtraincte. Hij bleef Lid en werd later Ontvanger Generaal bij het Collegie tot de nadere Unie, en trok namens hetzelve in vele gewigtige bezendingen naar *Overysſel* en elders.

Later verloor hij veel van den roem, door dit een en ander verworven. Bijzonder wist hij zich in de gunst van LEYCESTER te wikkelen; deze benoemde hem tot Lid van de Kamer der Geldmiddelen, welke dezelve wilde oprigten. Hij geraakte in verdenking, dat hij de Engelſche Krijgsbenden had aangezet, om in *Holland* te ſtroopen; hier door werd veroorzaakt, dat hij bij de zuivering des Raads van State, met nog drie afhangelingen van den Graaf, geweerd werd.

Toen na het vertrek van LEYCESTER, PROUNINCK en anderen te *Utrecht* werden gevat,

vat, geraakte hij ook in hechtenis, doch werd kort daar na geslaakt. Hij bleef echter in verdenking; HOHENLOO had zijn Kasteel *Brakel* doen bezetten; hier over maakte hij veel beweging; dit bleef buiten gevolg, door dat hij zich kort hier na naar *Engeland* begaf.

Hij scheen zich sedert stil te hebben gehouden, doch, bij de gebeurtenissen in 1610 te *Utrecht*, was hij een der voorsten tegen de Regering; toen Graaf ERNST CASIMIER van de Burgerij vroeg, of dezelve ook eenige bezwaren had tegen de herstelde Regenten, kwam hij benevens CANTER en VAN HELSDINGEN met vier-en-zeventig pointen van bezwaar voor den dag, dan de Raad dezelven overwogen hebbende, verklaarde dezelve onwaarachtig, ongefundeerd of van geene consideratie, weshalven een eeuwig stilzwijgen werd opgelegd.

Wanneer hij overleden is, is mij niet gebleken. Hij was getrouwd met MACHTELD VAN YSENDOORN, Vrouw van *Sterkenburg*, (welke heerlijkheid hij behuwde) en verwekte bij haar zes kinderen.

Zie WAGENAAR, D. VIII. en X.

ASSENDELFT, (CORNELIS VAN) *Heer van Assendelft en Goudriaan, Lid der Ridderschap van Holland.* *Holland. Edelen.* Geb. 1540. Gest. 1600.

Lid der verbondene Edelen en getrouw aan deze ver-

verbintenis, bleef hij ook ten tijde van zijne balling-schap de vriend van WILLEM I.

Later was hij een der afgevaardigden tot het sluiten der nadere Unie tusschen *Holland* en *Zeeland;* hij teekende in naam der Edelen van *Holland* de afzwering van PHILIPS en deed den eed van getrouwheid aan den Prins VAN ORANGE.

Hij was de zoon van OTTO en ANNA VAN BERGEN, gehuwd aan MARGARETHA VAN MEERTEN, en wordt zeer geroemd om zijnen ijver in het bevorderen van 's Lands Vrijheid. — WAGENAAR heeft D. VI. bl. 126. KORNELIS VAN ALKEMADE gesteld, in plaats van VAN ASSENDELFT. Zie VAN WYN, Bijv. D. VI. 44. TE WATER *Verb. der Edelen* D. II. 162.

Holland. Edelen. Geb. 1488. Gest. 1558. ASSENDELFT, (GERRIT VAN) *Heer van Assendelft en Honingen, Lid der Ridderschap, Voorzitter in den Hove van Holland.*

Door geboorte, rijkdom en kunde aanzienlijk, vinden wij hem in de voornaamste posten. In de Registers van vele dagvaarten is zijn naam onder de Edelen gemeld, tevens was hij Lid van den Hove; hij werd in 1528 door Keizer KAREL verheven tot *eersten Raad in den Raadkamere van Holland, inhoudende plaatze en præeminentie van Præsident.* HOOFT noemde dit ambt later *Raads-Hoofdman.*

Hij was zeer gezien bij de Landvoogdes, werd Stadhouder der leenen en bleef ook bij Koning PHI-

PHILIPS II bemind. Gedurende dertig jaren bekleedde hij zijn ambt met grooten lof; hij ſtierf 1558.

Zijne ouders waren CLAAS VAN ASSENDELFT en ALYD VAN KYFHOEK. Zijne Echtgenoote was CATHARINA DE CHASSEUR, die zeer ongelukkig werd door eigene ſchuld. Zij verliep zich met valſche munters, werd ten vure veroordeeld, doch om het aanzien van haren Echtgenoot op de gevangen poort onthalsd. IIs. VAN DE RIEMER.

AUCKEMA, (PIETER) *Burgemeester te Leeuwarden.*

Friesland.
Geb. 1410.
Geſt. 1487.

Afkomſtig uit een der aanzienlijkſte geſlachten in *Leeuwarden* en beroemd door wetenſchap, naar de geſteldheid van dien tijd, werd hij tot zaken van beſtuur geroepen in de hagchelijkſte tijden, toen de binnenlandſche tweeſpalt tusſchen de Schieringers en Vetkoopers op het hevigst woedde. AUCKEMA behoorde tot de laatſten en raadde en werkte bijzonder tot vrede. Bij den aanval der Schieringers op *Leeuwarden* in 1487 werd hij met vele anderen vermoord. Hij was gehuwd aan HIS RINGIA of RINGIE.

Hij zoude, volgens melding van SUFFR. PETRI *De Script. Fris. Dec.* IX. *N. I.* eenige geſchriften over de Regten en de Frieſche Geſchiedenis nagelaten hebben; aldaar zijn breedvoerige berigten te vinden omtrent zijn geſlacht.

Friesland. Geb. 1579. Gest. 1638. AYLVA, (DOUWE VAN) *Grietman van Westdongeradeel.*

Hij is bijzonder vermaard geworden in de onlusten die *Friesland* fchokten in den jare 1626. Zijn vader ERNST AYLVA, Grietman van *Oostdongeradeel*, bij AITSEMA genoemd: *een oud en wijs Edelman* en hij waren de voornaamften tegen wien de haat van het gemeen gaande gemaakt was. Schikkingen omtrent het invoeren van belastingen, kuiperijen enz. hadden de gemoederen aldaar aan het gisten gebragt, en behalven dat AYLVA, volgens zeggen van denzelfden Schrijver, minder gematigdheid dan zijn vader toonde en wat colerijk en uitfchotig in woorden niet bemind was, had hij de Predikanten tegen zich.

Dit alles veroorzaakte, dat hij bij een oproer in *Leeuwarden* in lijfsgevaar kwam, en daarna om de rust te herftellen zich eenigen tijd van het bewind moest onthouden; hij hernam hetzelve later, en ftierf den 8 Augustus 1638, gehuwd geweest zijnde 1°. aan LUTS MEKKEMA, 2°. aan AALTJE OCKINGA. ID HEREMA was zijne Moeder. Zie verders AITSEMA, D. I. pag. 591. WAGENAAR, D. XI. V. D. SANDE, Ned. Hist. IX. XIII.

Friesland. Geb. 1612. Gest. 1645. AYLVA, (EPO VAN) was de zoon van HOBBO en FROUCK VAN AYLVA. Hij werd eerst Grietman op het *Bildt*, vervolgends van *Baarderadeel.* Wegens *Friesland* in 1640 Lid der Staten

ten Generaal zijnde, werd hij met BORREL en SONCK in Ambasſade naar *Zweden* gezonden, hij ſloot aldaar met den Rijks-Cancelier OXENSTIERN een Tractaat. Kort na zijne terug komst werd hij Raad in den Hove van *Friesland*, en ſtierf in 1645, gehuwd zijnde aan ANSCK VAN GROVESTINS.

AITSEMA, II. 684.

AYLVA, (HESSEL DOUWE ERNST VAN) *Grietman van Westdongeradeel.* *Friesland.* Geb. 1700. Geſt. 1774.

Hij had gedurende vele jaren veel invloeds in *Oostergo*, bij het waarnemen van verſchillende ambten. In plaats van den beroemden SICCO VAN GOSLINGA tot Curator der Frieſche Hoogeſchool gekozen, volgde hij de voetſtappen van dezen, hij verwierf zich den roem van een ijverig bevorderaar der wetenſchappen te zijn en een voorſtander eener redelijke gematigdheid en verdraagzaamheid in kerkelijke zaken; hij liet dit vooral blijken in de bekende zaak tegen den beroemden Leeraar der Doopsgezinden JOHANNES STINSTRA; VENEMA, CONRADI en anderen waren zijne gemeenzame vrienden.

Hij was de zoon van ERNST en ELISABETH VAN AYLVA, echtgenoot van BAUWINA VAN BURMANIA, en vader van ERNST FRANS, en SICCE DOUWE VAN AYLVA, beiden in onze latere geſchiedenisſen vermaard geworden.

Friesland. Geb. 14... Gest. 1509. AYLVA, (SJOERD VAN) Zoon van EPO en EBEL JUWSMA.

Hij woonde op zijne State te *Schraard* en was onder de Vetkoopers een man van groot gezag. Hij was te gelijk met TJAARD WALTA, DOUWE HIDDEMA, en DOEDE BONGA, opperhoofd van de Schieringers, die Hertog HENDRIK VAN SAXEN, in den jare 1500 in *Franeker* belegerd hielden. Hij is de nederlaag van dit leger ontkomen, en bij eene groote watervloed in 1509, toen hij zijn vee wilde redden, verdronken. Hij was getrouwd met SYTS WALTA, bij wie hij 9 kinderen verwekt had.

Friesland. Geb. 1712. Gest. 1757. AYLVA, (TJAARD VAN) *Grietman van Wonseradeel.*

Reeds in jeugdigen leeftijd tot bewind geroepen, heeft hij vele Gewestelijke en Staatsambten met lof bekleed; inzonderheid heeft hij zich roem verworven door het weluitvoeren van een gewigtig gezantſchap aan eenige Duitſche Hoven, in 1744, ten einde dezelve te bewegen, om hunne gemaakte verbonden met het huis van *Oostenryk*, na te komen. Uit zijne memorien en berigten hier omtrent blijken zijne bekwaamheid en doorzigt. Hij is tevens geprezen als een geleerd bevorderaar der Kunsten en Wetenſchappen en als een vriend van Godsdienſtige Vrijheid.

CORNELIS VAN AYLVA en JULIANA VAN SCHWARTSENBERG waren zijne ouders. JU-

LI-

LIANA AGATHA VAN SCHWARTSENBERG, de dochter van den beroemden JOHAN SICCO, Gouverneur van *Namen*, was zijne Echtgenoote, doch hij ſtierf kinderloos.

Zie WAGENAAR, *Vaderl. Hiſt.*, D. XIX. pag. 489.

AYLVA, (ULBO VAN) Zoon van HOBBO en FROUCK VAN AYLVA. *Friesland.* Geb. 1617. Geſt. 1652.

Werd in 1640 Grietman van *Baarderadeel*, vervolgens in 1647 van *Wonſeradeel*, en had gedurende eenige jaren veel invloed in de Kamer van *Westergo*. Hij bediende wegens *Friesland* de meeste Staats-Commisſiën, onder anderen die tot de groote Vergadering in 1651. Veel had men van zijne bekwaamheid en vaderlandsliefde kunnen verwachten, dan hij ſtierf in den bloei van zijn leven, in 1652, na gehuwd te zijn geweest aan HYLCK TERWISGA.

AYLVA, (ULBO VAN) *Grietman van Oostdongeradeel.* *Friesland.* Geb. 165.. Geſt. 1725.

Was de zoon van den beroemden Admiraal en Generaal HANS WILLEM BARON VAN AYLVA en van FROUCK VAN AYLVA. Hij volgde zijnen Vader, in zijnen jeugdigen leeftijd, in den krijgsdienst, en werd in 1679 Grietman van *Baarderadeel*, later in 1692 van *Oostdongeradeel*. Vervolgens bekleedde hij in en wegens *Friesland* de meeste Staatscommisſiën en had, vooral in de

ka-

kamer van *Oostergo*, gedurende vele jaren den meesten invloed; hij droeg in 1720 de Grietenij aan zijnen Schoonzoon A. J. L. RENGERS over. Hij was gehuwd aan HELENA VAN AYLVA.

Hij werd wegens eene rijke mate van verſtand en oordeel, om een nuttig gebruik van dezelven, en tevens door ernsthaftigheid en gelijkſtandigheid in grondbeginſels, als een ſieraad van zijn geſlacht en vaderland beſchouwd.

Friesland. Geb. 154.. Geſt. 160..

AYLVA, (WYBRAND VAN) Zoon van RIENCK en HIL ROORDA.

Was een der verbondene Edelen en kweet zich dapper in *Friesland*, bij het voorſtaan van de zaak der vrijheid. Hij was een der eerſten, die zich, wanneer *Sneek* aan de zijde van Prins WILLEM I. gebragt was, onbeſchroomd verklaarde, als tegenſtrever van *Spanje*. Hij werd toen aldaar tot Olderman benoemd.

In 1587 werd hij naar *Engeland* gezonden, om aan de Koningin, de hooge overheid van *Friesland* optedragen. Hij heulde toen met HESSEL VAN AYSMA en had tot reisgenoot DOMINICUS RICHÆUS VAN POSTELLA, een mensch van zeer ergerlijken wandel en heet van haat op de Staten, om dat ze hem het ambt van Procureur-Generaal hadden ontzegd. Zie HOOFT 1146.

Uit een gedicht van GELLIUS SNECANUS, *Friſ. Nob. p.* 154. zoude men moeten opmaken, dat hij om de zaak der vrijheid het leed van kerker

en

en ban zoude hebben ondervonden, doch bij de Gefchiedfchrijvers is hiervan geene melding.

Hij was gehuwd aan ANSCK GALAMA, en leefde nog in 1601 op *Roorda State* onder *Genum*; de juiste fterftijd van hem is mij niet gebleken; hij liet 5 kinderen na.

Zie TE WATER, *Verb. der Edel.* D. II. p. 169. WINSEMIUS, CAROLUS enz.

AYSMA, (HESSEL VAN) *Voorzitter in het Hof van Friesland.*

Friesland.
Geb. 15...
Geft. 15...

Reeds voor den opftand tegen *Spanje*, moet hij als een man van verftand zijn bekend geweest, vermits aan hem de bewaring van het Landboek van MARTENA was toevertrouwd. Toen verzette hij zich tegen AREMBERG en tegen de poging, om de Abten uit *Friesland* te laten vertrekken, tot het bijwonen eener vergadering door den Aartsbisfchop te *Utrecht* befchreven.

Hier door zoude hij zeker bij den Hertog van ALVA in verdenking zijn gekomen, dan boven dien het verbond der Edelen geteekend hebbende, moest hij *Friesland* verlaten; zich als balling in *Embden* ophoudende vond hij aldaar gelegendheid om geld en krijgsvolk te verzamelen. Hij werd na zijne terugkomst Voorzitter van het nieuw Geregtshof, ijverde fterk voor deszelfs gezag, en zoude gaarn gezien hebben, dat het Burgerlijk Bewind zoo wel als het Regterlijk aan hetzelve, even als ten tijde van het Spaansch gezag, was

toe-

toevertrouwd gebleven, doch hierin vond hij tegenſtand, vooral bij den edelen DUCO VAN MARTENA, die wijsſelijk voor de affcheiding van beide magten waakte.

Hij werd, na den dood van WILLEM I. in 1584, met JELGER VAN FEITSMA wegens *Friesland* naar *Frankryk* gezonden, om met andere afgevaardigden aan den Koning, de hooge overheid dezer landen aan te bieden.

Zij beiden waren met eenen aanmerkelijken en bijzonderen lastbrief voorzien, te vinden bij WINSEMIUS *Chron.* bl. 733. 34.

Ten tijde van LEYCESTER bragt hij zich in geene geringe verdenking, van de Engelſchen te zeer genegen te zijn; van hier zijn handel om aan de Koningin het gebied op te dragen, ten welken einde WYBRAND VAN AYLVA en DOMINICUS RICHÆUS VAN POSTELLA naar *Londen* waren afgevaardigd. Volgens HOOFT, bl. 1146, (welke plaats verdient gelezen te worden,) was hij de pen van het compas, waarop deze geheele handel draaide. Vele Staatsleden en de Stadhouder hadden de toeſtemming geweigerd; hier door werd dit gezantſchap niet erkend, als van Staatswegen gedaan en de brief van de Koningin niet op den Landsdag gelezen; van hier ook dat AYSMA door den Geſchiedſchrijver REYDT, die zeer gehecht was aan Graaf WILLEM LODEWYK, misſchien met al te zwarte verwen wordt afgeſchilderd, als een man onverſchillig in het ſtuk der Regering,

van

van *kleine* ervarenheid, ligtgeloovig en kleinmoedig.

Het verrigtte in dezen, had tevens eene zeer nadeelige uitwerking voor hem zelven; niet alleen werd hij geweerd uit den Raad van State, maar ook werd hij gevangen genomen en in zijn huis bewaakt; zijne papieren werden tevens verzekerd en onderzocht; wat hem sedert is overgekomen is mij onbekend gebleven. Bij BOR vindt men vermeld, dat hij ook door de algemeene Staten gebruikt is in gezantschap naar *Engeland* en door LEYCESTER tot de Commissie in *Utrecht*, ter wegneeming van de geschillen met en over het eerste Lid van Staat.

In de Woordenboeken wordt hij ten opzigte van sterftijd en huwelijk verward met zijnen Neef van gelijken naam, die te *Breda* stierf. Hij was de zoon van SCHELTE en TJETS ÆSGEMA, overleed te *Leeuwarden*, na getrouwd te zijn 1°. aan TAAK MOKKEMA, 2°. aan CATHARINA ÆSGEMA en liet vier kinderen na.

Zijn geslachtnaam was eigenlijk LAUTA. Bij VAN REYDT zelf wordt hij als geschikt van levenswandel in het zedelijke geprezen. Bij HOOFT insgelijks.

Zie verders TE WATER, *Verbond der Edelen*, D. II. bl. 172. VAN REYDT, Ned. Oorl. BOR, WAGENAAR, WINSEMIUS, GABBEMA, enz.

AYT-

' Friesland. Geb. 1465. Gest. 1521. AYTTA. (BERNARDUS BUCHO VAN) Zoon van GERBEN VAN AYTTA en JETS BOCKEMA.

Hij was de Oom, de Leermeester en de bevorderaar van den naderhand zoo beroemden VIGLIUS VAN AYTTA; hij had te *Leuven* roem verworven, door geleerdheid; hij werd, Pastoor te *Huizum* zijnde, Raad van den Hertog VAN SAXEN, en toen deze de bediening van den Stadhouder HUGO VAN LEYSENICH door eenen Raad van zes perſonen deed vervangen, was hij een der drie inboorlingen, die in denzelven geplaatst werden. Naderhand werd hij Raad van KAREL V. Bijna alles ging in *Friesland* in die tijden door zijne handen; in de belangrijkſte bezendingen aan den Keizer en naar *Engeland* en *Frankryk* werd hij gebruikt, en later tot Lid van den Hove van *Holland* benoemd, alwaar hij ook zijnen roem door zonderlinge gaven en een nuttig gebruik van dezelven heeft ſtaande gehouden.

Hij ſtierf in den *Haag*. VIGLIUS plaatſte aldaar een deftig Grafſchrift, deed ook op het huis te *Zwichem* bij deszelfs afbeelding, eene korte beſchrijving van zijne lotgevallen en verdienſten plaatſen en bewees alzoo zijne dankbaarheid. Zie DE RIEMER, *beſchrijving van 's Gravenhage*, D. I. bl. 237. en WINSEMIUS, *Chron. van Friesland*, bl. 489.

AYT-

AYTTA, (VIGLIUS VAN) VAN ZUICHEM *Friesland.*
Voorzitter van den Geheimen Raad te Brussel, Geb. 1507.
en Abt van St. Baaf te Gent. Gest. 1577.

Was de Zoon van VOLKERT AYTTA en IDA HANIA en werd door zijnen Oom BUCHO, hier voor vermeld, opgevoed. Hij vond zich spoedig tot eene luisterrijke loopbaan geroepen.

Geen Nederlander heeft immer buiten 's lands ten opzigte van de Regtsgeleerdheid zoo veel roems als hij, in zijnen vroegen leeftijd, verworven; wij zullen hem daarom ten dezen opzigte bij nadere gelegenheid gedenken en melden nu alleen, dat hij in den jare 1542, door Keizer KAREL V, werd teruggeroepen van *Ingolstad*, alwaar hij Hoogleeraar was, om meer bijzonderlijk ten dienste van zijn Vaderland de gewigtigste ambten te bekleeden; een zijner eerste verrigtingen was de verdediging van het regt zijns Meesters op *Gelderland* en *Zutphen*, tegen de aanspraak van Hertog WILLEM VAN CLEEF, kort hier na met staal beslist.

Hij werd vervolgens eerst Lid van den *grooten* Raad te *Mechelen*, daar na van den *Geheimen*-Raad te *Brussel* en slaagde als toen volkomen, om met de afgevaardigden van den Koning van *Denemarken* en der Hertogen van *Holstein* een verbond van vrede en vriendschap te sluiten.

Hij verscheen in 1545, op den Rijksdag te *Worms*, om bij het gewigtig vraagstuk: of deze landen tot het *Duitsche* Rijk behoorden of niet?

de belangen van KAREL, als Vorst waar te nemen; niet dan na zijne benoeming tot Voorzitter, in gemeldden Raad, in 1542, bragt hij heromtrent eenige schikkingen te wege.

Hij werd van velen beschuldigd als de bewerker der geweldige Placaten in 1550 tegen de Onroomschen, dan verdedigde zich hier tegen in zijne brieven en erlangde den lof van gematigdheid; hij stond in blakende gunst bij den Vorst, zoo zelfs, dat hij de Geestelijken benoemde, die door den Paus tot het concilie van *Trente* uit de Nederlanden werden geroepen.

Zijn schrander oog voorzag de wenteling der zaken; toen PHILIPS in 1555 de teugels van het bewind uit handen van zijnen vader bekomen had, wilde hij gaarn van den wagen stappen, voor dat het aan het hollen ging, dan dit mogt hem niet gebeuren. De Vorst, zoo wel als de Landvoogdes overlaadden hem met eere; hij werd in 1554 Lid van den Raad van State en medehelper van den Abt van St. Baaf te *Gent*, later Abt; een voordeelig en aanzienlijk eerambt door den Markgraaf van VEERE, en door den Heer van BREDERODE, te vergeefsch vroeger voor hunne zonen gevraagd.

In 1558 tot den Vredehandel te *Peronne* afgezonden, had hij door ziekte weinig kunnen verrigten.

In het volgend jaar werd hij met BARLAYMONT en GRANVELLE, in den Achterraad

(*con-*

(*consulta*) geplaatst, van welke de Landvoogdes zich dikwijls alleen bediende en waar door PHILIPS zich te meer verzekerd hield in zijne oogmerken ter verdelging der ketterij en ter bevordering der alleenheerfching, op eenparigen voet, in alle gewesten te zullen flagen.

Toen deze oogmerken uit brieven van PHILIPS aan de Landvoogdes in 1561 zigtbaar doorftraalden, hield VIGLIUS op nieuw aan, ter bekoming van zijn ontflag; herhaalde beloften en gefchenken van de zijde der Landvoogdes deden hem blijven. Hij ftelde geen vertrouwen op WILLEM I., noch op den Graaf van EGMOND en dwarsboomde dezen geftadig. Te groote drift veroorzaakte hem eene beroerte; hier om werd hij later wel als Voorzitter van den geheimen Raad ontflagen, doch moest door de vertraagde overkomst van zijnen benoemden opvolger, dezen zorgelijken post nog vier jaren bedienen.

Hij wederhield de Landvoogdes om bij den Beeldenftorm *Brusfel* te verlaten. Toen ALVA kwam, had zijne wijze gematigdheid afgedaan: vruchteloos vermaande hij den Koning tot zachtere handelwijze.

Later zien wij hem minder op den voorgrond; misfchien werkte hij toen aan het inftellen van de Crimineele Ordonnantie, waar mede hij een duurzaam gedenkteeken van zijne wijsheid, voor zijne nagedachtenis heeft opgerigt. Zie het werk van VOORDA hier over. Hoogstbelangrijk is ook de

tegenstand van hem aan ALVA wegens den 10den penning, bij WAGENAAR, D. VI. p. 294, 297, 334, 337 vermeld; hier vinden wij tevens het rustig andwoord van VIGLIUS aan den Hertog, op de verklaring van dezen, van niemand te willen hooren, en allen tegenstand aan den Koning te zullen openbaren, te weten: *dat hij hoopte, dat zijne Majesteit hem het ander oor zoude gunnen, en dat hij in alle gevallen voor zijnen grijzen kop niet bevreesd was.*

Deze tegenstand verwekte bij de Staten vermeerdering van moed tot weigering, en had verders de gewigtigste gevolgen.

Weinig vroeger in 1570, had hij een veel ruimer ontwerp van algemeene vergiffenis gegeven, dan die, welke als toen afgekondigd werd.

Verders vinden wij nog blijken van schrander doorzigt op den laten avondstond van zijn leven. Hij zag reeds vooruit, dat DON JAN VAN OOSTENRYK de man niet was om den vrede te brengen.

In zijnen hoogen ouderdom ondervond hij eenig leed bij het woeden der Staatstwisten. Toen de Raad van State in 1576 in hechtenis werd genomen, stelde men hem onder de Spaanschgezinden en hield hem ruim eene maand gevangen; kort hierna volgde de Gentsche bevrediging; zijne wijsheid voorzag, dat dezelve niet van langen duur zoude zijn; de ondervinding bevestigde zijne vrees; hij beleefde echter de weder-

deruitbarsting van den oorlog niet, maar ſtierf in 1577.

Voor het aannemen van den Geestelijken ſtand was hij gehuwd geweest aan JACOBA DAMANT, doch bleef kinderloos. Vele zijner Bloedverwanten en Landgenooten werden door hem geholpen. Zijne zinſpreuk was met zinſpeling op zijnen naam: *Vita mortalium vigilia. Het leven der ſtervelingen is eene nachtwake.* Hij is in de St. *Baafs* Kerk begraven; later is een prachtig gedenkteeken ter zijner eere opgerigt, pronkende met een deftig opſchrift. Deze Graftombe is de woede der Wapen- en Oudheidſtorm ontkomen, volgens berigt van Mr. H. VAN WYN.

Veel is 'er door en over hem geſchreven. Van de Regtsgeleerde werken zullen wij nadere melding maken. Zijne Brieven, Staatkundige en Hiſtoriſche werken zijn te vinden in de twee eerſte deelen van de *Analecta Belgica* van HOYNCK VAN PAPENDRECHT. Verſcheidene van de eerſten zijn medegedeeld door GABBEMA, en door VAN HEUSSEN in de *Batavia Sacra.* Nu de brieven van zijnen vriend en landgenoot HOPPERS, door den geleerden DE NELIS, den laatſten Bisſchop van *Antwerpen*, insgelijks zijn uitgegeven, maakt dit te zamen een fraai geheel; zij ſtrekken tot een belangrijk gedenkſtuk van de geſchiedenis van dien tijd. Wenſchelijk ware het, dat een man van kunde en oordeel zich verledigde, om *alle* deze brieven te vertalen, met de

noodige aanmerkingen te voorzien en gerangſchikt naar tijd en opvolging in het licht te geven.

Behalven dien ware het te wenſchen, dat de uitmuntende redevoering van den beroemden Amſterdamſchen Rector VAN OMMEREN, waar in het karakter van VIGLIUS van de beſchuldiging van zwakheid en ongelijkmatigheid meesterlijk is vrijgepleit, door de waardige zonen van denzelven, wierd in 't licht gegeven.

De volgende karakter ſchets van HOOFT, is nu nog mijnes inziens de beste. „ Hij was een man „ van kloek vernuft, hooge geleerdheid, door- „ trapt met lange ervarenis, deftig van wandel. „ De blijken, gegeven van vastgaande trouw voor „ de Roomſche Kerk en zijnen Koning, hadden „ hem vrijmoedig genoeg gemaakt, om te ſpre- „ ken tot matigheid, beide in zaken van Staat en „ van Godsdienst, en zo veel gegolden, dat men „ 't hem te goede hield; meer niet. Van par- „ thije te wisſelen, om ongenoegen over 't ver- „ werpen zijns raads, docht hem te groot een „ verwaandheid, of hagchlijk en ongeraden voor „ eenen, die zo wel als hij te hove ſtond, en „ veellicht bij d'andre geen' minder ongeregeldheid „ in zwang of te gemoete zag."

Bij J. A. DE CHALMOT, *Biographisch Woordenboek in voce* AYTTA is eene breede lijst van Schrijvers, bij wien iets over VIGLIUS te vinden is. Het geſlacht AYTTA is in 1794 in *Friesland* uitgeſtorven. Behalven bij de Frieſche Ge-

Geschiedschrijvers is zijne afbeelding te vinden bij WAGENAAR, D. VI. en bij HOYNCK VAN PAPENDRECHT D. I. Ook bij VAN LOON D. I. 55. 56. Het zinnebeeld op zijne spreuk betrekkelijk aldaar te vinden, staat nog op de marmeren poort in de Voorzaal der Cancelarij te *Leeuwarden*, door VIGLIUS geschonken.

B.

BAARD, (DIRK VAN) *Grietman van Stellingwerff, Oost en Westeinde.* *Friesland.* Geb. 161.. Gest. 1672.

Was de zoon van HOBBE VAN BAARD en JELTJE SWYNS, en werd in 1636 Grietman van *Oost*, in 1639 van *West-Stellingwerff*; hij had gedurende vele jaren zeer veel gezag in de kamer van *Zevenwouden*, en gaf blijken van moed en beleid, door in 1672, aan het hoofd van eenige Friesche Burgers, de vesting *Blokzijl*, uit den magt der Munsterschen te rukken; het welk de eerste wending van den kans des oorlogs was. Zie VALCKENIER, *Verw. Europa*, 803. Ook was hij Curator der Academie te *Franeker*. Hij stierf in December 1672.

Hij was gehuwd aan MARIA VAN CLANT; zijn zoon HOBBO, was de laatste van zijn geslacht; de naam en het wapen van hetzelve, zijn bewaard gebleven in dat van *Sminia*.

BADEN, (FREDRIK VAN) *Bisschop van Utrecht*, zie op FREDRIK.

Utrecht. Geb. 158... Gest. 163...

BAEXEN, (FREDRIK VAN) *Heer van Koninksvrij en Kersbergen, Lid der Ridderschap van Utrecht.*

Werd in 1610 in gemelden stand beschreven en had vervolgens een zeer voornaam deel aan het bestuur van zaken in het gemeld gewest, welks Regering destijds met OLDENBARNEVELDT, ééne lijn trok. In het hagchelijk tijdstip op 30 Julij 1618, wanneer de beide Commissiën, te weten die der Staten Generaal, met Prins MAURITS, en die der Staten van *Holland*, in *Utrecht* aanwezig waren, nam hij het bevel der Waardgelders op zich. Na het afdanken van dezelve en de omwenteling, werd hij met nog drie andere Edelen, wier vaders onder LEYCESTER een gelijk lot ondervonden hadden, van hunne ambten ontzet. Hij werd naderhand over het gebeurde en verhandelde te *Utrecht* op vragen gehoord, van welke WAGENAAR bij het naauwkeurig boeken van dit donker en belangrijk deel der Geschiedenis, veel dienst erlangd heeft.

De sterftijd en het verder lot is mij onbekend gebleven.

Zie WAGENAAR, D. X.

Holland Noordholl. Geb. 14.. Gest. 1478.

BANJAART, (DIRK) JANSZOON, *Schout van Hoorn.*

Waar-

Waarschijnlijk was hij afkomstig uit het adelijk geslacht, BANJAART, een van de drie voornaamste te *Hoorn*; zeker was Hij een man van moed en ondermeming, die boven het gemeen uitstak en zich tot een hoofd opwierp, tegen het gemeend wangedrag der Regenten van dien tijd.

Vele Burgers kreeg hij aan zijne zijde; de Schout MAARTEN VELAAR, verzette zich tegen hem, doch na eenige worsteling behield hij de overhand en deed de Regering omslaan; vele ongeregeldheden vergezelden deze pogingen. Hij werd Schout, de tweespalt duurde, de Leden van de verdrevene Regering zochten, alschoon *Hoorn* weinig of niet, tot nog toe in de Hoeksche en Kabeljaauwsche twisten gedeeld had, heul bij de laatsten; BANJAART en de zijnen, bij de eersten. Daar deze de minstmagtigste waren, delfden zij op nieuw het ondersPit. BANJAART moet weinig tijds te voren gestorven zijn.

Zie VELIUS, *Chronijk van Hoorn*, 97, 102, 109, 117.

BARDES, (WILLEM *Dirkzoon*) *Schout van Amsterdam*. *Holland. Amsterdam.* Geb. 1496. Gest. 1568.

Door den Burgemeester HENDRIK DIRKZOON, 1542 tot het gemeld ambt bevorderd; vond hij naderhand, bij gerezene twisten, in denzelven zulk een hevig tegenstander, dat de Burgerij tusschen hen partij koos, en de Factienamen van

Schoutisten en *Hendrik Dirkisten* bekend werden. Het hoofd der laatsten nam de toevlugt tot de lage list, om BARDES van ketterij te beschuldigen en berokkende hem veel leeds. Hoewel hij nu en dan de vervolgden had doen waarschuwen, had hij 's Konings placaten echter gehandhaafd en konde zich hier tegen verdedigen; doch hij werd later van gemeld ambt ontzet, beschuldigd voor den Bloedraad, gepijnigd en alhoewel vrij verklaard, nog lang gevangen gehouden, om dat de Koning aan hem veel gelds schuldig was.

Hij koos sedert openlijk de partij der Vrijheids-Vrienden; zijne goederen, onder *Amsterdam* gelegen, werden verbeurd verklaard. Het lijden van armoede op zijnen ouden dag, deed hem bezwijken; hij verloor eerst zijn verstand, en kort daarna zijn leven.

Hij stierf te *Delft* in 1568, in zulk eenen deerlijken toestand, dat het den Prins van Orange tranen kostte.

Het lot van BARDES is, met alle de omstandigheden, naauwkeurig vermeld, bij HOOFT, D. I. bl. 56-64. en bij WAGENAAR, *Vad. Hist.* D. VI. bl. 411. en *besch. van Amst.* III. bl. 98-103, 143-275. Verder bij BRANDT en anderen.

Holland.
Amsterdam.
Geb. 15..
Gest. 1601.

BARDESIUS, (WILLEM) *Burgemeester van Amsterdam.*

Het leed, door zijnen grootvader ondervonden, had

had hem niet afgeſchrikt, om de zaak der vrijheid te omhelzen, en met ijver en moed voorteſtaan.

Het eerst vinden wij hem als Stedehouder van SONOY vermeld, later was hij een der voornaamſten, die de omwenteling in *Amſterdam* in 1578 bewerkten, en een der eerſte Staatsgezinde Burgemeesters en Raden, als toen benoemd.

Ook tegen LEYCESTER en REINGOUDT, was hij de moedige handhaver der vrijheid; als Lid van den Raad van State werkte Hij in *Friesland* ter dooving van het twistvuur, 't welk aldaar hevig brandde. Vervolgens vinden wij zijnen naam dikwijls op de lijst der Burgemeesters geplaatst en hem geroemd als een braaf, ſtandvastig en wijs Regent en als den vertrouwden vriend van WILLEM I.

Zie WAGENAAR, *Vad. Hiſt.* VII en VIII. *Amſt.* D. III. *Leven van* WILLEM I. D. I. p. 174. zijne afbeelding is geplaatst bij WAGENAAR N. D. VII. 205.

BARENDSZ, (OLPHERT) *Burgemeester te Hoorn.* *Holland. Noordholl.* Geb. 15... Geſt. 1640.

Wordt bij het jaar 1608 het eerst op de Regerings lijsten van *Hoorn* gevonden, als Schepen; en vervolgens als Raad en Burgemeester.

BARENDSZ was een der Regenten, die in 1618 bij de verandering, in bewind bleven en wel

wel de eerste van den nieuwen Raad, die ook destijds oudste of eerste Burgemeester werd.

Hij was sedert een man van groot bewind, had zitting in de voornaamste Collegien, en werd Bewindhebber van de West-Indische Compagnie. Toen in 1621 (zie VELIUS, *Chron.* N. D. p. 601) de Regering zich in twee partijen scheurde, in *Burgers* en in *harden*, schijnt hij tot de eersten behoord te hebben, en daar de laatsten vervolgens in *Hoorn* meer veld wonnen, werd hij, bij de jaarlijksche keus tot de Stedelijke Regering, voorbij gegaan. Hij nam echter, van 1623 tot 1630, Generaliteits Commissien in de Rekenkamer en in den Raad van State waar, en werd in 1632 met andere Gecommitteerden naar *Friesland* gezonden, ter demping der gevaarvolle verschillen, waar in zij naar wensch slaagden. Hij stierf in 1640.

Stadhouders Gelderland.
Geb. 15...
Gest. 1579.

BARLAYMONT, (GILLIS VAN) *Heer van Hierges, Stadhouder van Gelderland en Friesland.* Hij was de oudste zoon van den vermaarden Baron VAN BARLAYMONT, in het volgend artikel te gedenken. Opgevoed in de beginzels van verkleefdheid aan den Koning, diende hij denzelven met getrouwheid en dapperheid; zijne verrigtingen in den noodlottigen slag bij *Jemmingen*, verworven hem roem; hij werd kort hier na (1572) Stadhouder van *Friesland*, opvolger van KAREL VAN BRIMEU *Graaf van Megen*, in welken post

post hij eerst CASPER DE ROBLES tot Onderſtadhouder, later tot opvolger, had.

Vervolgens tot Stadhouder van *Gelderland* benoemd, bleef hij echter te velde, en bragt aan de zaak der voorſtanders van vrijheid gevoelige ſlagen toe. Ook werd hij, na het gevangen nemen van den Graaf van BOSSU, Stadhouder van *Holland*, *Zeeland* en *Utrecht*, en in deze bediening in October 1574 te *Amſterdam* ſtatelijk ingehaald. Zijn roem als Veldheer is zeer bezwalkt, door de gruwelijke wreedheden, welke bij de inneming van *Oudewater*, zo niet met medeweten, ten minſten met oogluiking van hem, gepleegd zijn.

Als Staatsman ſpeelde hij eene zeer gewigtige rol en hoe zeer tot vele belangrijke zendingen gebruikt ſlaagde hij echter niet gelukkig; zijn gedrag is boven dien niet vrij van valschheid; vooral, wanneer hij ten tijde der twist, tusſchen de Algemeene Staten en DON JAN VAN OOSTENRYK, dezen met der daad hielp in den verraderlijken aanſlag op het Kasteel van *Namen*, terwijl hij de partij van de eersten ſcheen te trekken.

Dit alles veroorzaakte, dat zijne achting bij velen daalde; hij ſneuvelde in het beleg van *Maastricht*, in 1579, na gehuwd te zijn geweest aan LAMBERTINE V. CROY.

Zie STRADA, WAGENAAR, D. VI en VII, en *Bijvoegſels* enz.

BAR-

Braband. BARLAYMONT, (KAREL, BARON VAN)
Geb. 151..
Gest. 1579. *Lid van den Raad van State van den Koning van Spanje.*

Hij werd zoodra PHILIPS II. als Vorst gehuldigd was, met eer en ambten voorzien, en zoo groot was het vertrouwen van denzelven op hem, dat hij tot geheim Raadsman van de Landvoogdes werd benoemd, zonder wien geene gewigtige besluiten mogten worden genomen. Hij was met GRANVELLE en VIGLIUS in dezen in gelijken rang. Groot was hierdoor zijn gezag, en bovendien werd hij Voorzitter van den Raad der Geldmiddelen en Stadhouder van *Namen.*

Hij bleef den Koning getrouw en deed aan dezen minder diensten, dan nadeel aan de goede zaak; hevig was zijn tegenstand tegen ORANGE, wien hij door listige geveinsdheid wist te verschalken; ook tegen het verbond der Edelen. Hij zoude zelfs zich, vóór het overgeven van het verzoekschrift, hebben laten ontvallen, dat men eenig krijgsvolk in het Paleis der Hertogin moest verbergen, om de verbondene Edelen, bij het aanbieden van het smeekschrift, tot den laatsten man toe van kant te helpen. Zeker is het, dat hij, door den smaad, waarmede hij die Edelen toen behandelde, door ter gerustflelling van de Landvoogdes aan dezelve toetevoegen: *het zijn maar bedelaars*, (*Gueux*) de toevallige aanleiding heeft gegeven van het zoo bekende factiewoord: GEUZEN.

Hij deed later den gevergden nieuwen eed, be-
groet-

groette ALVA, en werd Lid van den Raad van Beroerte, doch verscheen 'er niet, volgens WAGENAAR. Misschien verdiende hij hier door weinig lof, als meer in het geheim werkende, vermits het hoogst waarschijnlijk is, dat hij de hand leende tot het ombrengen van zoo vele duizenden *Nederlanders*, en in 't bijzonder tot het vonnissen der Graven van EGMOND en HOORN. Zie TE WATER, *Verb. der Edelen*, D. I. p. 158 en 159.

BARLAYMONT werd verder als Voogd gesteld over de goederen van den naar *Spanjen* vervoerden Zoon van WILLEM I, den Graaf van *Buren*. Hij stierf te *Namen* in 1579, kort voor zijnen zoon, Heer van *Hierges*, in voorig Art. gedacht. Hij had dezen verwekt bij MARIA VAN LIGNE, behalven nog 12 kinderen, waar van drie andere zonen zich in den oorlog voor 's Konings belangen vermaard maakten, met de namen van BARLAYMONT, HAUTEPENNE en FLOYON.

Zie WAGENAAR, D. VI. en VII. en *Bijvoegsels*.

BAS, (DIRK) *Ridder*, *Burgemeester van Amsterdam*. *Holland. Amsterdam.* Geb. 157.. Gest. 1637.

Was de zoon van JACOB BAS, *Claaszoon*, Burgemeester, en van MARGARETHA CODDE; werd in den jare 1596 tot de Regering van zijne geboortestad geroepen, en verwierf zich veel roem, zoo dat hij in 1610 verkozen werd tot het ge-

gezantschap, het welk naar het Noorden vertrok, om, was het mogelijk, den vrede tusschen de Koningen van *Denemarken* en *Zweden* te herstellen, wanneer hij met de Ridderlijke waardigheid vereerd werd.

Hij bleef in 1618 aan de Regering, doch zijne gematigdheid en bescheidenheid werden geprezen; dit laatste bleek mij bijzonder uit een geschrift van ARNOLDUS GEESTERANUS, gesteld voo zijne kinderen *wegens zijne gevangenneming te Amsterdam, vervoer naar, verblijf op- en vlucht van Loevestein.* BAS hield de vervoering derwaards zoo lang tegen, als hij konde, en zoude gaarne GEESTERANUS ontslagen hebben.

In 1622 bekleedde hij met SOMMELSDYK en TUYL VAN SEROOSKERKE, Heer *van Stavenisse*, een aanzienlijk gezantschap naar *Engeland*, nopens den Oost-Indischen handel, en voor andere belangen van den Staat.

Hij was gehuwd (1) aan GEERTRUID SCHAACK (2) aan MARGARETA SNOUCK. Hij stierf in 1637. en was zeer gezien bij HOOFT, die zijnen HENDRIK DE GROOTE aan hem opdroeg.

Zie WAGENAAR D. X. en gen. opdragt.

Holland. Gen. Ambten enz. Geb. 1548. Gest 1596.

BASIUS, (JOHAN) *Raad van* WILLEM I. Was te *Leeuwarden* te geboren, werd te *Haarlem* opgevoed, verwierf roem als Regtsgeleerde, ook buitens lands en voegde zich vroegtijdig bij het

het ontstaan van misnoegen jegens *Spanje* bij den Prins *van Orange*. Later werd hij door gemelden Vorst in de meeste gewigtige zaken gebruikt. Niet alleen verzamelde hij gedurende des Prinsen verblijf in *Duitschland*, veel geld voor de goede zaak, maar ook gaf hij de Commissiebrieven aan de Capiteinen te water. Hij bragt den Admiraal DOLHAIN tot orde, reisde hierom naar *Engeland*, zorgde dat de schepen ten behoorlijken tijde van *Embden* vertrokken, dat aan de bruid van den Koning geen overlast geschiedde, en ontving tevens het aandeel voor den Prins in de buitgelden.

In later dagen bleef hij denzelven bijzonder als Raad bij, verwierf de dankbaarheid voor zijne goede diensten, en stierf te *Delft* in 1566, den roem van geleerdheid nalatende. Hij was gehuwd aan SOPHIA VAN MAASLAND; eene dochter van hem huwde aan JAN GRASWINKEL, en was de Moeder van den beroemden DIRK GRASWINKEL.

Zie WAGENAAR, BOR; SCHOTANUS, *Friesche Hist.* 755. SUFFR. PETRI, *de Script. Fris. Dec.* XI. 9.

BASSENN, (DERCK REYNIER VAN) *Burgemeester van Arnhem*. *Gelderland* Geb. 167.. Gest. 174..

Was de zoon van JOHAN HENDRIK, Commandant van *Rhijnberg* en ELISABETH ROPER VAN DEN HATERT en werd na zijn huwelijk met JOHANNA VAN WYHE, *tot Echtelt* in de

regering van *Arnhem* geroepen. Hier was hij een man van groot gezag, en behoorde tot de Regenten, die zich voor de handhaving van de oude voorregten verklaarden. Bij het herleven der onlusten in *Gelderland* in 1707, werd hij, benevens WILLEM ADRIAAN BOÜWENSCH, aan het hoofd van eenige vrijwilligers naar *Wageningen* gezonden. Zij overweldigden de ſtad, dit had ten gevolge, dat toen de zaken in hetzelfde jaar eene andere wending namen, hij niet alleen werd afgezet, maar ook buiten *Arnhem* gebannen. Hij verdedigde zich met kracht in eene welgeſchrevene Apologie.

Hij leefde vervolgens te *Thiel*, beoefende met ijver de Vaderlandſche Geſchiedenis, en verzamelde zeer veel betrekkelijk de Genealogie der voornaamſte geſlachten. Velen van zijne handſchriften zijn als nog op het huis te *Appeltern* bewaard.

Bij gemelde Echtgenoote had hij twee dochters verwekt, waar van de eene Moeder was van den beroemden JOHAN DERCK VAN DER CAPPELLEN *tot den Poll*.

In de geleerde wereld had hij zich beroemd gemaakt door zijne kunde in de Latijnſche taal en door eene Verhandeling: *de jure jurando veterum, inprimis Romanorum, Utr.* 1728. 8vo.

Zie verder WAG. *V. H.* XVII. 302. STRUVII *Bibl. Jur.* p. 212.

BAT-

BATTING, (ADOLPH) *Burgemeester van Groningen.* *Groningen.* Geb. 1542. Gest. 1622.

Uit aanzienlijken huize geboortig, erlangde hij het onderwijs van den beroemden REGNERUS PREDINIUS, en vormde zijn verstand verder aan buitenlandsche Academien. Om den jare 1575 werd hij tot de regering van zijne Vaderstad geroepen; bij het verraad van RENNENBERG moest hij deze ruimen, en begaf zich naar *Embden*. Hier bleef hij dertien jaren. Bij de terug brenging van *Groningen* tot de Unie in 1594, riep men hem op nieuw tot het bewind; hij bleef hier in tot aan zijn overlijden en was een man van groote bedrijven en van veel invloed. Hij toonde zijne ervarenis en trouw in zeer vele verschillende betrekkingen als Burgemeester, Hoofdman, Lid der Staten Generaal, Gedeputeerde te *Velde*, enz.

De Geleerde RAVENSPERGER, die in eene deftige uitnoodiging tot het bijwonen der Lijkstatie zijnen roem verkondigde, geeft zeer loffelijke berigten, zoo wel van zijn hart, als van zijn verstand.

Hij was gehuwd aan JOUTCKJE VEELKERS en stierf in 1622.

BEAUMONT, (DIRK VAN) *Burgemeester van Dordrecht.* *Holland. Dordrecht.* Geb. 141.. Gest. 1481.

Een martelaar van staat, die voor het ijverig beschermen van 's Stads regten en privilegien,

na het veroveren van *Dordrecht*, door de Kabeljaauwschen in 1481, met den dood door beuls handen beloond werd. Het vonnis, het welk door BYNKERSHOEK, *Quæst. Jur. Publ. Lib. II, Cap. I*, p. 191. beoordeeld wordt, is bij BEVERWYK te vinden, *beschr. van Dordrecht*, *bl.* 320. Deze noemt hem aldáar: *een oud eerbaar man.*

Zie WAGENAAR, D. IV. bl. 195–199. M. BALEN, *beschrijving van Dordrecht*, bl. 793, 796. GOUDHOEVEN.

Holland. Rotterdam. Geb. 1574. Gest. 1654.

BEAUMONT, (SIMON VAN) *Pensionaris van Rotterdam.*

Werd in 1606 Pensionaris van *Middelburg*, daar na van *Rotterdam* en bekleedde verders vele aanzienlijke waardigheden.

Als Ambassadeur in 1627 naar het Noorden gezonden, was hij met ROCHUS VAN DEN HONERT en ANDRIES BIKKER, de bemiddelaar van den vrede, tusschen de Koningen van *Polen* en *Zweden.* Later werd hij gebruikt om den Keurvorst van *Keulen*, en den Hertog van *Nieuwburg* te bewegen, tot het houden van de onzijdigheid in den oorlog jegens *Spanjen.* Ook werd hij na *Friesland* gezonden om de hagchelijke twisten, aldaar gerezen, bij te leggen. In alles verwierf hij den roem van een man te zijn van groote bekwaamheid en ervarenis, alschoon hij niet buiten opspraak bleef, van, door in troebel

hel water te visfchen, zich te hebben willen verrijken, door zich, benevens F. VAN AITSEMA en ANTH: OETGENS VAN WAVEREN, door den Keizer te laten beleenen met *Ameland.* Hij was vermaard als een voornaam Regtsgeleerde, blijkens vele advijfen in de Hollandfche Confultatien bewaard gebleven, insgelijks als een groot kenner der Latijnfche taale en Dichtkunde; om zijne *horæ Subcifivæ* zullen wij van hem nadere melding maken onder de Dichters.

Hij was gehuwd 1°. aan ARNOLDINA ROZENBURG, 2°. aan CATHARINA BRANDT.

Zie BALEN, D. I, 221. II. 292. AITSEMA, II. 66, 159.

BEAUMONT, (SIMON VAN) *Secretaris der Staten van Holland*, volgde zijnen Vader HERBERT VAN BEAUMONT in *1666* in gemelde ambt op, na dat hij, als Gezant aan het Hof van *Denemarken*, een verbond gefloten had, met den Koning, tot onderlinge befcherming. Hij was een werkzaam en fchrander Staatsman, en van het grootfte gezag en invloed bij ongelijke tijdsomftandigheden, in welken hij zich echter meesterlijk, niet zonder befchuldiging van zich te veel naar den tijd te fchikken, wist ftaande te houden.

Holland voorn. Ambtenaren.
Geb. 164..
Geft. 1726.

De groote SIMON VAN SLINGELAND, de zoon van zijne Zuster, was zijn leerling in Staatszaken; wat pleit meer voor zijne bekwaamheid?

Hij was gehuwd aan CORNELIA VAN STRYEN, en bij deze Vader van zeven kinderen. Hij ſtierf op 7 Febr. 1726.

Overijsſel. Geb. 161.. Geſt. 1660. BEEKE, (JOHANNES VAN DER) *Burgemeester van Deventer.*

In den jare 1638 is hij het eerst op de regeringslijsten van *Deventer* vermeld, en had ſedert, gedurende eene lange reeks van jaren, zeer veel invloeds en deel aan de regering van *Overijsſel.* Gewoonlijk afgevaardigd tot de Vergadering der Staten Generaal, vindt men zijnen naam onder vele Staatsſtukken in het Groot-Placaatboek; zoo als onder anderen met bijvoeging van: *tot den Doornick en den Krijtenberg,* bij het Tractaat met *Denemarken* in 1647, en bij het Tractaat van Marine, met den Ambasſadeur van *Spanje,* in 1649 geſloten.

Hij koos in de huistwisten, die in 1654 en 1655 *Overijsſel* ſchokten, de zijde van die genen, die de bevordering van den Prins van Orange tegenhielden, hij werd met SCHEELE en BERNARD BENTINCK naar *Holland* gezonden, om over de handelwijze van een deel der Staten te klagen, en werkte later tot verzoening. Hij ſtierf in 1660,

Zie WAGENAAR, D. XII. 406.

Holland. Amſterdam. Geb. 1697. Geſt. 1748. BEMPDEN, (ÆGIDIUS VAN DEN) *Heer van Castricum, Burgemeester van Amſterdam.*

Was

Was de zoon van JAN VAN DEN BEMPDEN en HESTER ELISABETH TULP. Na verschillende ambten in zijne Geboortestad bekleed te hebben, werd hij in 1738 Burgemeester. Hij had zich bijzonder toegelegd, om kunde te erlangen nopens de Geldmiddelen van den Staat, werd in 1720, met den Heer VAN WASSENAAR STARRENBURG en anderen, tot herstel van dezelven in Commissie gesteld, en bragt een merkwaardig Rapport uit op 24 Meij 1721. Hij was bijzonder lofwaardig als bevorderaar der wetenschappen, en maakte zich tevens bekend als tegenstander van de verheffing van den Prins VAN ORANGE tot Stadhouder. In 1747, op nieuw Burgemeester zijnde, moest hij den Vorst, na deszelfs aanstelling, begroeten, en leed in die tijden veel van het opgehitst gemeen. Waarschijnlijk was afzetting zijn deel geworden, indien hij den tijd van de verandering der regering had beleefd. Hij stierf weinig tijds te voren, den 20 Jan. 1748, na gehuwd te zijn geweest aan CATHARINA GRAY, dochter van HENRY GRAY, *Graaf van Stamfort* en Weduwe van JAN WILLEM TRIP, zonder kinderen natelaten.

BENTHEN, (EVERWYN *Graaf van*) *Stadhouder van Friesland, namens den Hertog van Saxen.* *Stadhouders Friesland.* Geb. 147.. Gest. 153..

Hij werd 1509 in plaats van den overleden *Graaf* VAN STOLBERG benoemd, en maakte zich zeer gehaat door wreedheid en trouwloosheid,

heid, jegens de destijds gevangene Edelen GERBRAND MOKKEMA en JEMME JUWSMA. Later hiermede verlegen, zocht hij het zich van den hals te schuiven, eindelijk werd men te rade om zich van den naam van den Keizer te bedienen en veroordeelde beide ter dood, zeer ten nadeele van den Hertog van SAXEN, van wien nu alle harten te meer vervreemd werden.

Wij vinden verder niets van hem vermeld; na de overdragt van *Friesland* aan KAREL V, schijnt hij naar zijn Graaffchap vertrokken te zijn.

Hij was gehuwd met ANNA, dochter van den Graaf *van Tecklenburg* en Heer van *Rhede*, bekwam deszelfs bezittingen, later door erfenis, en liet eenen zoon na, ARNOLD genoemd, de stamvader der beide BENTHEMSCHE linien, en beroemd in den tijd der Kerkhervorming en als bevorderaar der wetenschappen.

Gelderland.
Geb. 1548.
Gest. 1581.

BENTINCK, (ALEXANDER) *Heer van Aller en Berrinkhuizen, Raad in den Hove van Gelderland, en Burgemeester van Arnhem.*

Verdient melding om het aandeel in het bevorderen van de Unie van *Utrecht*. Niet alleen was hij een der afgevaardigden wegens *Gelderland*, die te *Utrecht* handelden, en de Unie en het renversaal van de nadere Unie teekende, maar trok ook namens *de gedeputeerden van de nader geunieerde Provincien binnen Utrecht vergaderd*, met

met REINIER CANT naar *Overijsfel*, om de Regenten van dat gewest, die eenigzins aarzelden om toetetreden, hier toe over te halen, en mede te werken tot het ontzet van *Maaftricht*; op 10 Maij 1579 deden zij hun voorftel. In het volgende jaar trok hij met LEONINUS nog eens derwaards tot hetzelfde einde, vermits die van *Overijsfel* zich houdende bij hun eenmaal geuit begrip, dat zij, door de Pacificatie van *Gent* aan de andere gewesten genoegzaam verbonden, de nadere Unie onnoodig rekenden. In het jaar 1580 werd hij Raad in den Hove en ftierf 1581.

Hij was de zoon van KAREL BENTINCK en CATHARINA VAN HALFORTH, trouwde met ALEYD VAN BUKHORST, en liet kinderen na.

BENTINCK, (ALEXANDER) *Heer van Aller*, *Burgemeester van Arnhem*. *Gelderland.* Geb. 162.. Geft. 1681,

Reeds in vroegen leeftijd met onderfcheidene ambten vereerd, betoonde hij zich vervolgens een man van grooten invloed, ten tijde van het Stadhouderfchap van WILLEM III, in *Gelderland*. Hij was een der bewerkers van het voorftel: „ om aan dien Vorst en zijne mannelijke nakome„ lingen, uit erkentenis zijner uitftekende diensten, „ de hooge Regering van het Furstendom *Gelre* en „ Graaffchap *Zutphen* aan te bieden, onder den „ Tijtel van *Hertoge van Gelder* en *Grave van* „ *Zutphen*."

Hoe zeer dit voorſtel in een eenparig beſluit der Staten veranderd was, had hetzelve geene andere gevolgen, dan dat de Prins, na hier op ingewonnen te hebben het goeddunken van de Staten der andere Gewesten, voor het aanbod heuſchelijk bedankte. Belangrijk waren de raadplegingen hier over. Over deze gewigtige zaak is alles zeer breedvoerig en naauwkeurig bij een gebragt, in de *tweejarige Geſchiedenis* van G. BRANDT DE JONGE, waar uit WAGENAAR het meeste zijner berigten, ten dezen opzigte, heeft geput.

ALEXANDER BENTINCK ſtierf in 1681. Hij was gehuwd aan ANNA PYNSEN VAN DER AA.

Overijsſel. Geb. 1615. Geſt. 1668. BENTINCK, (BEREND) *Heer van Diepenheim*, *Præbst van Deventer*, *Lid der Ridderſchap van Overijsſel.*

Had aldaar veel gezag, en trok met den beroemden R. H. SCHEELE eene lijn, in die bekende twisten, welke omtrent het midden der laatst voorgaande eeuwe, *Overijsſel* zoo deerlijk teisterden. Hij was een der Regenten, die de benoeming van WILLEM III tot Stadhouder tegenſtonden, en na de keuze en ontſtane beroerten in 1654, de regering van Holland inriepen, tot demping der twist; hij werd met SCHEELE en VAN DER BEEKE naar den *Haag* gezonden, alwaar partijen door wijze tusſchenſpraak van

JOHAN DE WITT werden vereenigd. BENTINK was gehuwd aan ANNA VAN BLOEMENDAL, en bij deze Vader van den vermaarden GRAAF VAN PORTLAND.

Hij ſtierf op 29 Julij 1668.

Zie WAGENAAR XII. 404.

BENTINCK, (HANS WILLEM) *Graaf van Portland, Lid van de Ridderſchap van Holland.* *Holland. Edelen.* Geb. 1645. G.ſt. 1709.

In zijnen vroegen leeftijd als Page, in dienst van WILLEM *III* getreden, verwierf hij in 1675 de liefde van dezen Vorst, door zijn leven en gezondheid te wagen, bij den zorgelijken toeſtand voor de uitbotting der kinderpokjes bij denzelven; van hier, dat de Prins vervolgens geene giften genoegzaam oordeelde, om deze getrouwheid te beloonen.

Zoo lang deze alleen Stadhouder was, was BENTINCK zijn vertrouweling en voornaamſte Minister en was na aankoop van Heerlijkheden in *Holland*, in de Ridderſchap beſchreven. Hij bewerkte het huwelijk van den Vorst met de Engelſche Princes, baande later den weg tot deszelfs verheffing op den troon van *Engeland*, en werd als toen een der voornaamſte beweegraden in het groote werk der omwenteling.

Hij werd later door den koning met eer en waardigheden als overladen. Zijne verheffing tot Lid

Lid van het Parlement van *Engeland*, veroorzaakte in 1690 eene ernſtige beſtrijding omtrent de voortduring van zijn regt om in de Ridderſchap van Holland te blijven. Hoe zeer ook deze tegenſtand met redenen geſtaafd wierd, de twist werd door Koning WILLEM met magt ten voordeele van BENTINCK beſlist. Hij worstelde echter tevens met afguinst in *Engeland*, alwaar vele Edelen de gunst, betoond aan Nederlandſche Heeren, met ledeoogen aanzagen. In alles echter bleef hij door bekwaamheid ſtaande; de Koning kende zijne geſchiktheid tot onderhandelen; door eene briefwisſeling met den Maarſchalk DE BOUFFERS, legde hij den grond tot den vrede van *Rijswijk*. Na dien vrede werd hij in 1698 als Ambasſadeur naar *Frankrijk* gezonden en verſcheen aldaar met eene nimmer geziene pracht, zoo zelfs, dat dit gezantſchap, in vijf maanden tachtig duizend ponden ſterlings zoude gekost hebben.

Ten dezen tijde daalde hij in gunst bij den Koning, terwijl het wankel rad van Hofgeluk, ARNOUD JOOST VAN KEPPEL, *Graaf van Albemarle* verhief.

BENTINCK ontſloeg zich toen van Hofbedieningen, en werd ſedert alleen in gewigtige Staatshandelingen gebruikt. Hij zoude ook het vermaard Tractaat van *Partage* der Spaanſche Monarchie in 1700 geſloten hebben, het welk naderhand zoo veel bloed en geld kostte.

Na

Na den dood van zijnen weldoener in 1702, geraakte hij geheel buiten bewind en leefde sedert op zijne landgoederen in *Engeland*, of op *Zorgvliet* bij den *Haag*, te voren door den Koning aan hem geschonken, zijne verstandelijke vermogens namen zigtbaar af, en na vele ziekten, stierf hij in *Engeland*, in 1709. Hij liet verbazende schatten en verscheidene kinderen na, verwekt bij ANNA VILLERS en SARA TEMPLE, de dochter van den zoo beroemden Staatsman, WILLIAM TEMPLE. Zijn nageslacht leeft als nog in den grootsten luister in *Engeland*.

Zie WAGENAAR, D. XV, XVI en XVII, en *Bijvoegzels*, zijne afbeelding is D. XVII. 148.

BENTINCK, (JOHAN) *Heer van Berrinkhuizen*, enz. *Gelderland.* Geb. 147.. Gest. 1543.

Was Stalmeester en een voornaam gunsteling van Hertog KAREL VAN GELDER, en onder dezen een man van bedrijve. Hij werd door den zelven in 1537 begiftigd met de Heerlijkheid het *Loo*, en aangesteld als *Erfjagermeester van de Veluwe*, uit aanmerking van zijne betrekking, door zijne Grootmoeder, tot het geslacht *van Heukelum*, uit den huize van *Arkel*, door welk geslacht dit ambt langen tijd bekleed was. Hij teekende met meer Edelen de overeenkomst, die weinige dagen voor den dood van den Hertog op het bestuur van *Gelderland* en *Zutphen* gemaakt werden.

Zy-

Zijne Echtgenote was JENNE VAN APPELTERN; hij liet een talrijk geslacht na.

Zie SLICHTENHORST, bl. 437 en 431.

Holland. Edelen. Geb. 1701. Gest. 1774. BENTINCK, (WILLEM GRAAF) *Heer van Rhoon*, enz. *Lid der Ridderschap van Holland.*

Hij was de zoon van HANS WILLEM BENTINCK, *Graaf van Portland*, en kleinzoon van WILLIAM TEMPLE, beide in de Geschiedenis vermaard, een der voornaamste Regenten, die in 1747, het herstel van het Stadhouderschap bewerkten, gaf aan WILLEM IV het eerst van deszelfs aanstelling kennis, en leidde dezen Vorst ter Vergadering van den Raad van State, bij welke gelegenheid hij eene aanspraak deed, die destijds veel opspraak gaf. In het volgende jaar was hij Ambassadeur in *Engeland*, afgevaardigde tot den vredehandel te *Aken*, en gelastigde van den Stadhouder tot de Regeringsverandering te *Amsterdam*. Behalven zeer vele andere ambten, waar van eene optelling te vinden is, in de *Jaarboeken* 1774, was hij Curator van de Leidsche Academie, in welke betrekking hij veel lof verdiende. Hij trouwde in 1733 met SOPHIA CHARLOTTE, *Gravin* VAN ALDENBURG, *Vrijvrouwe van Varel*, *enz*. en was bij deze Vader van twee zonen.

Zie RUHNKENIE, *Elog.* TIB. HEMSTERHU-

HUSII, p. 72, 73. WAGENAAR, D. XX. MILLOT, X. 81, 82.

BERCK, (JOAN) *Ridder*, *Pensionaris van Dordrecht.* *Holland. Dordrecht.* Geb. 1565. Gest. 1627.

Vermaard geworden door kunde en trouw in Staat en Stadsbestuur, had hij een groot deel aan het bewind en werd tot de behandeling der gewigtigste zaken geroepen.

Zoo was hij ook tegenwoordig bij die belangrijke zamenkomst op 15 Maart 1602, alwaar gesproken werd ter verheffing van MAURITS. Zie VAN WYN, *Nalezingen*, I. 317. Hij zag zich in 1607, tot luisterrijker loopbaan geroepen, en in een gewigtig gezantschap naar *Engeland* gebruikt, om den Koning te overtuigen, van de noodzakelijkheid, dat deze staat door het sluiten van vrede of bestand, eenige ademtogt erlangde; later ging hij nog eens derwaards, gelijk ook naar *Denemarken* en naar *Venetien.*

Hij was tevens door Regtskunde beroemd en tot Lid van den Hove van *Holland* benoemd geweest.

Hij stierf weinig dagen na zijne terugkomst uit *Venetien*, en is in de groote Kerk te *Dordrecht* begraven, waar een fraai gedenkteeken met een deftig Graftschrift ter zijner eere is opgerigt. Hij was gehuwd geweest 1°. aan ERKENRAAD VAN BERKENRODE, 2°. aan MARIA BUYZEN.

Zie

Zie M. BALEN, *Dordrecht*, bl. 134, 945. WAGENAAR, D. IX.

Holland Amsterdam. Geb. 1726. Gest. 1796.

BERCKEL, (ENGELBERT FRANCOIS VAN) *Pensionaris van Amsterdam.*

Was de zoon M. ENGELBERT VAN BERCKEL, Burgemeester van *Amsterdam*, in 1748 van zijne ambten verlaten, en van THEODORA PETRONELLA VAN HOGENDORP.

In zijnen jeugdigen leeftijd woonde hij verscheidene jaren in den Haag, en maakte veel opgang als Advocaat, de roem door bekwaamheden en ijver verworven, veroorzaakte dat de Regering van *Amsterdam*, hem tot Pensionaris benoemde. In deze bediening betoonde hij zoo vele bekwaamheid, dat zijn naam, na het overlijden van den Raadpensionaris STEYN op het drietal gesteld werd; PIETER BLEISWYK werd toen gekozen.

Hij was een ijverigste voorstander der Staatsregering en der vrijheid, en werd bijzonder bekend, door de *vroege* onderhandelingen met de Noord-Americanen, die zich van het juk van *Engeland* wilden ontslaan; de ontdekking dezer handeling door het gevangen nemen van HENRY LAURENS, veroorzaakte hem vele onaangenaamheden; deftig was zijne verdediging op den 4den Maij 1781, bij de Staten van *Holland* ingediend. Hij bleef in het volle vertrouwen bij de Staatsgezinde partij en in de voornaamste ambten tot 1787,

wan-

wanneer de wering van hem, uit alle posten van bewind, een deel uitmaakte der bekende *fatisfactie* aan de Echtgenoote van den Stadhouder, door de Pruisfifche wapenen bezorgd.

Later leefde hij in ftilte, verdedigde zijne eer, die, zoo hij meende, eenigzins geraakt was, in de Memorien van Mr. J. RENDORP, bij eenen belangrijken brief, gedrukt te *Haarlem* 1793.

Hij ftierf in 1796. Hij was gehuwd geweest 1°. aan GEERTRUID ROSKAM, 2°. aan JACOBA ELISABETH VERBEEK, Wed. van M. MAARTEN WEVERING, Schepen en Raad van *Amfterdam*, en liet geene kinderen na.

Zijn character wordt zeer gunftig befchreven. Hoe zeer partij gekozen hebbende in de Volkstwisten, werd hij geroemd wegens gematigdheid; zijne wijsheid en mannelijke ftandvastigheid bleken uit alles.

Zie *Vad. Hift.*, XXVI D., bl. 422. *Ned. Jaarb.* 1780, bl. 212. *Verz. van Staatsftukken*, bij CHALMOT, D. II. bl. 6.

BERCKEL, (PIETER JOHAN VAN) *Burgemeester van Rotterdam.* *Holland. Rotterdam.* Geb. 1725. Geft. 1800.

Was de Broeder van den Penfionaris van *Amfterdam*, in vorig artikel vermeld. Hij werd in 1761, Lid van de Vroedfchap, en 1781 Burgemeester in zijne geboorteftad. Hij behoorde tot de Staatsgezinde Regenten, en na de erkentenis van de Vereenigde Staten van *Noord-America*,

als een onafhankelijk Gemeenebest, beschouwde men hem, daar zijn naam om de verdiensten van zijnen Broeder reeds aldaar in achting was, als den geschikten persoon tot Minister bij deszelfs Regering. Hij vertrok in 1783 derwaards, ontmoette veel tegenspoed op de reis en werd met genoegen ontvangen. Veel goedkeuring erlangde in dien tijd, zijne afscheidsrede bij de Staten Generaal, en de aanspraak aan het Congres bij zijn eerste gehoor. Hij diende den Staat naar vermogen, bij de omwenteling in 1787 werd hij van zijne Regeringsposten ontzet, bleef in *America*, en stierf aldaar te *Newark* bij *Nieuwjork*, op 27 October 1800.

Hij was gehuwd aan MARGARETHA DU BOIS, bij wie hij kinderen naliet.

Zie *Vad. Historie*, *Verv.* op WAG., D. V, alwaar ook eene afbeelding van hem gevonden wordt.

Holland.
Leijden.
Geb. 1664.
Gest. 1755.

BERG. (JOAN VAN DEN)

Drie-en-twintig maal Burgemeester in zijne Vaderstad *Leijden*, deed hij dezen en den Staat gewigtige diensten, hij was 1704 Gecommitteerde te Velde, en toen in den jare 1709, een groot deel der *Spaansche Nederlanden* in handen der Bondgenooten was gevallen, was hij een der gevolmagtigden namens den Staat, die de zaken aldaar, schoon op naam van Aartshertog KAREL, bestuurden. Hij bleef in deze verrigting tot na

na het ſluiten van het Tractaat van Barriere in 1715. Hij had in dezelve zeer veel lof opgelegd en het belegerde *Brusſel* behouden. Later werd hij Bailluw en Dijkgraaf. Hij was een der Regenten, die de verheffing van den Prins VAN ORANGE tot Stadhouder tegen hielden, en werd hier om, niet alleen, door het gemeen in 1747 mishandeld, en bedreigd, maar ook in 1748 bij de verandering der Regeering van zijne ambten ontſlagen. Hij was gehuwd geweest aan JOHANNA VAN TEYLINGEN.

Zie WAGENAAR, D. XVII. 436. XVIII. bl. 74. en D. XX. bl. 302. VAN LOON, D. IV. 540, 541. De beſchrijving van het gedenkteeken voor hem in eene Kerk te *Leijden* opgerigt, is bij MIERIS, D. I. bl. 6.

BERG, (WILLEM GRAAF VAN DEN) *Stadhouder van Gelderland.*

Stadhouders Gelderland.
Geb. 1532.
Geſt. 1586.

Zijne hooge geboorte, zijne aanzienlijke bezittingen hier te lande, en zijn huwelijk met de zuster van WILLEM I, gaven hem veel aanziens hier te lande; men verwachtte in het eerst veel goeds van hem, dan alles werd ontluisterd, door wispelturige ſtaatzucht.

Eerst voegde hij zich bij de verbondene Edelen; later zocht bij zich te verzoenen met den koning, dan, dit te vergeefs beproefd hebbende, werd hij ingedaagd en gebannen.

Hij koos hier op openlijk de partij van zijnen

 Schoon-

Schoonbroeder, maakte zich meester van verſcheidene Steden en plaatzen, doch verliet dezelven lafhartig en trok naar *Westphalen*.

Hier door met reden gehaat, weigerde men, om hem in Noordholland als Gouverneur aan te nemen, zijnen dienst later aan de Staten op nieuw aangeboden hebbende, werd hij, in plaats van Graaf JAN VAN NASSAU, in 1581 tot Stadhouder van *Gelderland* benoemd.

Velen verwonderden en bedroefden zich over die keuze; dezen werden kort daarna, geregtvaardigd, vermits zijne lorshandel met PARMA ſpoedig bleek. Gevangen gezet, werd hij zonder ſtraf ontſlagen, onder belofte van getrouwheid, dan deze belofte even weinig rekenende als zoo vele andere eeden, koos hij eerlang openlijk 's Konings zijde.

Na den dood van WILLEM DEN I, zocht hij zich nog den naam van Stadhouder van *Gelderland* aantematigen, den Staten over te halen, om met *Spanje* te verzoenen, en wilde zich van de algemeene verſlagenheid bedienen, doch men hoorde niet naar dit aanzoek, en voor dadelijke aanſlagen vrezende, bezette men de Stad en het Kaſteel van *'s Heerenberg*, zoo als blijkt uit eenen brief van het Hof van *Gelderland*, van 12 Julij 1584, aan den Cancelier E. LEONINUS, als nog ter Griffier van den Hove berustende, volgens mededeeling van Mr. C. VAN HASSELT.

Wan-

Wanneer wij alle zijne handelingen zamentrekken, moeten wij hem houden voor eenen trouwloozen Bondgenoot, laſhartigen krijgsbevelhebber en onwaardigen Stadhouder.

Zie verders TE WATER, *Verbond der Edelen*, D. II, pag. 199, 205, en de aldaar aangehaalde Schrijvers.

BERGEN. (JOHAN VAN GLIMES, *Markgraaf van*) Zie op GLIMES.

BERGSMA. (ADRIANUS) *Friesland.* Geb. 1702. Geſt. 1780.

Geboren te *Dokkum*, zoon van PETRUS BERGSMA en CATHARINA WENDT, werd eerst tot Godgeleerde opgeleid, dan zich later tot de beoefening der Regtsgeleerdheid begeven hebbende, verwierf hij als Advocaat veel roem, inzonderheid door het vrijpleiten van eene vrouwe van kindermoord beſchuldigd.

Deze roem veroorzaakte dat hij tot de aanzienlijkſte en voordeeligſte ambten in *Indien* geroepen werd. Hij bleef aldaar eenige jaren Waterfiscaal.

Kort na zijne terug komst werd hij tot de regering geroepen, en tot Lid der Vroedſchap en Burgemeester te *Sneek* gekozen. Wegens deze ſtad bekleedde hij ſedert de voornaamſte Stadscommisſien. Bijna onafgebroken had hij, wegens *Friesland*, zitting in de Vergadering der Staten Generaal, en daar hij het vertrouwen van den Stadhouder bij bekwaamheid en ſlimheid bezat, had

 hij

hij een groot deel aan het bestuur van zaken, zoo wel wat de Republiek, als wat gemelde gewest betrof.

Hij stierf in den *Haag* in 1780, was in *Indien* gehuwd 1°. aan N. ZWAARDEKROON, later 2°. aan CATHARINA REGINA VAN BYNKERSHOEK, dochter van den beroemden Præsident; uit het eerste huwelijk liet hij éénc, uit het laatste vier dochters na.

Utrecht.
Geb. .....
Gest. 1620.

BERK, (NICOLAAS VAN) *Burgemeester te Utrecht.*

Hij was ten tijde van LEYCESTER buiten bewind geraakt; naderhand hersteld zijnde, werd hij tot de handeling van het bestand in 1608 afgevaardigd, doch later door GERARD VAN RENESSE vervangen, en in 1611 als Lid der Gekorenen ontslagen; vervolgens bleef hij eenigen tijd buiten bewind, tot dat MAURITS, na het afdanken der Waardgelders bij de groote verandering der Regering te *Utrecht*, hem in plaats van JUSTUS VAN RYSENBURG, tot Burgemeester benoemde.

Hij maakte zich vooral berucht, in het Proces VAN OLDENBARNEVELD, door omtrent eene zaak, waar in hij jaar noch tijd konde noemen, en die ten minsten reeds zeven jaren geleden was, te getuigen, als of deze het oog gewend had na den Koning van Spanje. Dit getuigenis is zoo wel, als dat van hem tegen UITTENBOGAART bij

bij WAGENAAR naauwkeurig ter toetze gebragt, en bij UITENBOGAART in deszelfs leven en verantwoording geheel ontleed. De laatste vooral sprak harde woorden tegen hem, en betuigde hoogelijk zijne onschuld in dezen.

Hij stierf in 1620, zonder kinderen bij BARBARA VAN WARMELOO na te laten.

Zie verders WAGENAAR, D. X. BRANDT, *Historie der Rechtspleging*, bl. 259—260.

BERKENRODE, (ADRIAAN VAN) *Burgemeester te Haarlem.* *Holland. Haarlem.* Geb. 15.. Gest. 1618.

Was de zoon van HENDRIK en van ERKENRAAD VAN BEKESTEIN, uit den huize van *Heemskerk*, en Broeder van GERRIT, die volgt.

Hij was een ijverig voorstander der vrijheid, werd in 1572 Burgemeester, deed gewigtige diensten gedurende de belegering, trok dikwijls met het grootste gevaar naar den Prins VAN ORANGE ter bevordering van het ontzet. Hij ontkwam de wraakneming der Spanjaarden, werd in 1577 bij het toevallen der Stad op nieuw Burgemeester en bleef bij de Burgerij gezien tot aan zijn overlijden, op 7 November 1618.

BERKENRODE, (GERRIT VAN) *Burgemeester van Haarlem.* *Holland. Haarlem.* Geb. 153.. Gest. 159..

Was in zijne jonge jaren tot den Geestelijken stand overgegaan en Kanunnik geworden, doch de

leer der Hervormden omhelsd hebbende, werd hij tevens een voorſtander der vrijheid.

In 1572 werd hij door WILLEM I, als deszelfs Commisſaris naar *Haarlem* gezonden, om, ware het mogelijk, die ſtad aan zijne zijde te doen omſlaan. Hij deed zulks, in weerwil van allen tegenſtand, op de beste wijze.

Bij de belegering van *Haarlem*, ſchijnt hij niet tegenwoordig te zijn geweest, vermits zijn naam bij BOR niet gevonden wordt, in het naauwkeurig verhaal van hetzelve; hoogstwaarſchijnlijk zoude hij dan buiten de zoogenoemde vergiffenis geſloten zijn geweest.

Later is hij in Landszaken gebruikt, en was Lid van die Commisſie, die na het vermoorden van den Prins van ORANGE belast werd met het openen der brieven, welken, aan deselfs adres gezonden, als nog mogten aankomen.

Hij was gehuwd aan GEERTRUID VAN MEERTHEN, die in hoogen ouderdom in 1618 overleed, en liet geene kinderen na; de juiste tijd van zijne geboorte en ſterven, is mij niet gebleken, doch zeker leefde hij nog in 1596, wanneer volgens de Regeringslijsten van *Haarlem* door Mr. P. STEYN, DAVID COLTERMAN, bij reſignatie van hem, zijn opvolger werd als Bailluw van *Kennemerland*. Waarſchijnlijk was hij die BERKENRODE, die blijkens, VAN WYN, Nalezingen I. 318. tegenwoordig was, bij de belangrijke zamenkomst van eenigen der voornaamſte

ste Staatsmannen, ten einde over de verheffing van MAURITS te spreken.

BERKHOUT, (ADRIAAN TEDING VAN) *Raad in den Hove van Holland.* *Holland Noordholl.* Geb. 1571. Gest. 1620.

Bij den roem van kundig regtsgeleerde, voegde hij dien van wijs regent en geschikt onderhandelaar.

Het eerste bleek door het loffelijk waarnemen van het ambt van Pensionaris van *Munnikendam* en anderen voor Holland. Tot Raadsheer benoemd, werd hij met anderen, in den jare 1615, naar *Leeuwarden* gezonden, ten einde aldaar felle twisten, tusschen de Leden der regering ontstaan, te dempen, en de Stadsregering, die met de Regenten in *Holland*, in denk- en handel-wijze overeenkwamen, ware het mogelijk, in hun gezag te handhaven. Door de geweldige opstoking der driften bij heete ijveraars, keerden zij onverrigter zake te rug.

Toen sommige Leden van den Hoogen Raad en Hove van *Holland* zich verzetten, tegen de genomene maatregelen tot gematigdheid, voegde hij zich bij HOGERBEETS, R. VAN BREDERODE en anderen. Hij was een der vertrouwde Vrienden van OLDENBARNEVELD, waarschuwde denzelven 's daags voor de gevangenneming, voor deszelfs naderend lot, doch zag zijnen raad niet gevolgd. De ramp van den Advocaat bragt BERKHOUT in ongerustheid, over eenen aan den-

 zel-

zelven geschrevenen brief; welken hij echter door BRUININK te rug bekwam.

Hij was gehuwd aan MARIA VAN BERESTEIN en stierf, blijkens het gedenkteeken in de Kerk te *Delft*, in 1620. Zijn naam wordt ook gevonden onder de voornaamsten, die de droogmaking van de *Beemster* bevorderden.

Zie WAGENAAR, *Vad. Hist.* D. X. 591, 253. BRANDT, *Hist. der Ref.* II. 665.

Holland Dordrecht. Geb. 1493. Gest. 1541.

BETS, (JOOST) *Pensionaris van Dordrecht*. Verwierf zich in gemelde bediening, ten minsten van de jaren 1524 tot 1537, zeer veel lof en deed vele gewigtige diensten aan het gemeene land, de Staten beloonden hem deswegens met bijzondere blijken van hunne goedkeuring, en schonken hem tot het maken van *huisraad* (waar onder misschien de beschotten der kamers als toen in gebruik, werden gerekend) honderd stukken wagenschot.

Hij werd later Stadhouder der Leenen van het Marquisaat van *Bergen op den Zoom*, en stierf kort hierna in den bloei zijner jaren, blijkens een gedenkteeken voor hem in de Kerk aldaar opgehangen.

Zijne Echtgenoote was ANNA NICOLAI, waarschijnlijk de dochter van NICOLAAS EVERHARDI, en zuster van JANUS SECUNDUS.

Zie VAN DE WALL, *Handv. van Dordrecht*, bl. 940.

BE-

BEVEREN, (CORNELIS VAN) *Burgemeester van Dordrecht.* *Holland Dordrecht.* Geb. 1524. Gest. 1586.

Was de zoon van PIETER VAN BEVEREN en ALEID MUYS VAN HOLY. Reeds vroeg de leer der Hervormden toegedaan, belette hij, zoo veel zijn konde, de vervolging om het geloof en deed door zijne dochter de verdachte Doopsgezinden waarschuwen; naderhand was hij een der voornaamste bewerkers van de omwenteling te *Dordrecht* in 1572, en de eerste Gereformeerde Burgemeester aldaar.

In vele gewigtige zaken gebruikt, vinden wij hem vermeld als tegenwoordig bij het sluiten der Pacificatie van *Gent*, later als Raad van den Prinse, en Lid van den Landraad.

Hij stierf op het Stadhuis in 1586, in bezigheid zijnde. Men getuigt van hem, dat hij een vijand van dweeperij, een warm ijveraar voor de vrijheid, een schrander staatkundige, een uitmuntend raadsman en een vriend van geleerden en geleerdheid was. Hij was de redder van ANDREAS WALTHERI, Pastoor van *Heinenoort*, uit de handen van den bloedgierigen LUMEY.

Zijne Echtgenoote was MARIA VAN DE VALK bij wie hij zeven kinderen had verwekt.

Zie verders BALEN, *Besch. van Dordrecht*, bl. 255, 667, 842, 844, 880, 959, alwaar ook deszelfs afbeelding met een deftig bijschrift gevonden wordt.

Holland Dordrecht Geb. 1591. Gest. 1663.

BEVEREN (CORNELIS DE) *Heer van Stervelshoek enz. Ridder, Burgemeester van Dordrecht, enz.*

Behalven in vele binnenlandsche ambten werd hij gebruikt tot verscheidene buitenlandsche verrigtingen; eerst naar *Denemarken* en *Hamburg* en later naar *Engeland* gezonden, om een nieuw verbond te sluiten, en de verschillen over de Haringvisschery uit den weg te ruimen. Hij had zich door dit alles zoo beroemd gemaakt, dat LODEWYK DE XIII, Koning van *Frankryk*, hem tot Ridder verhief, en aan hem brieven van adeldom met vermeerdering van zijn Wapen verëerde.

Hij was een groot kenner en beoefenaar van de Vaderlandsche Geschiedenis. Te beklagen is het, dat van zijne nasporingen, vooral loopende over de oudheden van *Dordrecht* en *Zuidholland* niets is in 't licht gegeven. Zijne Echtgenoote was CHRISTINA PYL.

Zie BALEN, D. I. 222. II. 965.

Holland Dordrecht Geb. 1419. Gest. 1505.

BEVEREN, (WILLEM DE) JACOBZ. *Secretaris van Dordrecht*, wordt bij BALEN *beschr. van Dordrecht*, D. II. 955 vermeld, als een man wegens de Stad gezonden op vele dagvaarten, en in verscheidene aanzienlijke Commissiën aan Vorsten en Graven, onder meerderen, ook tot den Vredehandel tusschen *Frankryk* en *Vlaanderen* in 1488. Vroeger had hij roem verworven door zijn moedig gedrag bij het bestormen van het

het Blokhuis, en in den flag tegen die van *Utrecht* in 1481, hij was derwaarts als Schutmeester van de Krijgsboog uitgetrokken, en zag zich door eenige Hollanders verlaten.

Hij trouwde MARIA VAN BAKEL, ftierf in Febr. 1506, en liet kinderen na.

BEVEREN, (WILLEM DE) *Heer van Stevelshoek.*

Holland. Dordrecht. Geb. 1556. Geft. 1631.

Was de zoon van CORNELIS, op bladzijde 91 vermeld, van den jaare 1595 tot aan zijn overlijden onafgebroken in de Stadsregering en tevens in de gewigtigfte Staatsampten.

Veelvuldig waren zijne verdienften; hij had de roem van braafheid en trouwheid, en bleef in den jare 1618, tegen zijne eigene verwachting als bij toeval, in de Regering.

Dikwijls was hij Gecommitteerde te Velde en by vele togten van Prins MAURITS, verders bij den begonnen Vredehandel in 1607, en later bij het fluiten van het beftand.

Toen hij ftierf was hij de oudfte Regent van den Lande en had gedurende 44 jaren Lid van de Vergadering der Staten geweest.

Hij was gehuwd aan EMMERENTIA VAN DEN EYNDE.

Zijne nagedachtenis is behalven door eene Lijkrede van CORNELIS VAN SOMEREN, met een heerlijk grafdicht veréërd, door den beroemden BARLÆUS, en indien het niet meer in de Augusti-

tiner Kerk te *Dordrecht* aanwezig is, ten minsten bewaard gebleven bij BALEN, D. I. 133.

Zie verders D. II. 959.

Geb. 1614. Gest. 1690. BEVERNINGH (HIERONIMUS VAN) *Heer van Teylingen*, *Burgemeester van Gouda*, *enz.*

Zijn Grootvader, JOHAN VAN BEVERNINGH was uit *Duitschland* geboortig, en door zijn huwelijk met de dochter van DIRK LONCK te Gouda gevestigd. Zijn vader was MELCHIOR VAN BEVERNINGH gehuwd aan SEBILLA STANDERT, en volgde op het voetspoor van deszelfs vader den krijgsdienst.

HIERONIMUS was in de Staatkundige loopbaan, werd na verscheidene ambten, sedert 1645 in *Gouda*, met lof bediend te hebben, in 1651 geroepen tot de groote Vergadering, en had aldaar het voornaamste beleid.

Zyne eerste buitenlandsche zending was in 1653 naar *Londen*, in dat vermaard tijdperk, waar in CROMWEL alles van zijn wenken deed afhangen; BEVERNINGH sloot den vrede met dezen, doch haalde zich hierdoor veel haat uit de Gewesten op den hals, even als of hij de acte van seclusie zoude veroorzaakt hebben.

Later werd hij aan het hoofd geplaatst der geldmiddelen van den Staat en Thesaurier Generaal der Unie; ook verwierf hij in dien kring lof, zoo dat een gouden Beker tot een blijk van dankbaarheid aan hem vereerd werd. Hij sloot verder den

Vre-

Vrede met den Bisschop van *Munster*, vervolgens die te *Breda* en *Aken*, als mede die van *Nymegen* zonder nu van andere onderhandelingen te spreken. Ook was hij Verzorger der Hooge School te *Leiden*, op het laatst zijns leven, lag hij alle ambten neder, behalven het laatste, en de Vroedschaps plaats te *Gouda*. Hij leefde vervolgens in wijsgeerige rust, en betoonde eene bijzondere lust voor de beoefening en ter aanmoediging der wetenschappen tot aan zijnen dood. Deze viel voor in *1690*. Zijne Echtgenoote JOHANNA LE GILLON was kinderloos overleden. Het deftig opschrift van zijne tombe door GRÆVIUS vervaardigd, doet beiden eer aan. Zijn character wordt ongelijk opgegeven; sommigen beschuldigen hem van ongelijkheid met zich zelven, door eerst den Raadpensionaris de WITT te volgen en door later de belangen van WILLEM III voortestaan; anderen prijzen dit als wijze vaderlandsliefde, door, schoon zijne begrippen niet zegepraalden, zich niet aan het Vaderland te ontrekken. Algemeen is de lof van schranderheid, vlug werkvermogen, welsprekendheid, ijver, vaderlandsliefde en volharding, vooral van de geschiktheid, om van allen, met wie hij handelde de zwakke zijde te treffen en deze hier door spoedig naar zijnen zin te zetten.

Wenschelijk ware het dat er eens eene volledige Levensbeschrijving van hem vervaardigd wierd; onder *de levensbeschrijv. der Nederlandsche mannen* enz. is een

eene tamelijk voldoende schets; Mr. D. HOOFT heeft in 1801 eene Lofrede op BEVERNINGH, in *Felix Meritis* gehouden, overwaardig het licht te zien. In CHALMOT, *Biogr. Woordenboek* is eene breede lijst van Schrijvers, die iets van BEVERNINHG vermelden. Zijne zinspreuk was: *Ne te quaesiveris extra*, (*zoek u zelven niet buiten u zelven*;) eene spreuk die hij als vriend der eenzaamheid; met der daad betrachtte, zijne afbeelding staat, ad Hist. XVI.

Holland. Amsterdam. geb. 1622. gest. 1693. BEUNINGEN, (COENRAAD VAN) *Burgemeester van Amsterdam.*

Was voorzeker een der wijsste; schranderste en eerlijkste Staatsmannen, die ons Vaderland heeft opgeleverd en wordt door SIMON STYL van zoo vele waarde beschouwd, dat dezelve de VAN BEUNINGENS, als dunner gezaaid aanmerkt dan de EUGENNIUSSEN en DE TURENNES.

In zijne jeugd had hij neiging tot een afgezonderd leven; hij lag zich bijzonder toe op Godgeleerde nasporingen en na van 1643 tot 1650 Secretaris te zijn geweest van *Amsterdam*, keerde hij weder te rug naar *Rhijnsburg*, om in stilte bij zijnen vriend FRANS JOACHIMSZOON OUDAAN, den vader van den Dichter, te wonen. Hij was somtijds spreker bij de Godsdienstige oefeningen der Collegianten.

Deze rust mogt hem niet lang gebeuren. In 1651 tot Pensionaris te *Amsterdam* aangesteld, zag

zag hij eene even luisterrijke als gevaarvolle loopbaan voor hem geopend.

Zijne bekwaamheden werden ſpoedig ter Staatsvergadering opgemerkt; de benoeming tot de gewigtigſte binnen- en buiten-landſche bezendingen was hier van het gevolg. In den tijd van tweeſpalt, kort na het overlijden van WILLEM II, trok het Vaderland van zijne ſcherpzinnige voorzigtigheid veel nuts, bij zijnen handel in *Friesland*, *Zeeland* en *Overijsſel*; door zijn verblijf in *Zweden*, *Denemarken*, *Frankrijk*, *Engeland* werd zijn roem onwrikbaar gevestigd; zes zeer belangrijke Ambasſades bekleedde hij. Bij klaarheid van oordeel, levendigheid van geest en gemakkelijkheid van zich uittedrukken, voegde hij eene verbazende geleerdheid zonder eenigen prâal. Dit alles gevoegd bij den invloed, die naauwgezette eerlijkheid, onkreukbare waarheidsliefde, en eene edele ſtoutmoedigheid kunnen verſchaffen, maakte hem overal zoo ontzien als geacht, en daar hij alle deze vermogens alleen dienstbaar maakte aan het Vaderland, werden het belang en de eer van hetzelve bijzonder door zijne pogingen bevorderd. JOHAN DE WITT erkende en gevoelde zijne waarde in alle deelen. Dezelve beſchouwde hem als zijne regterhand, en ſtelde een onbepaald vertrouwen op hem. Zie hunne brieven ten tijde der bezendingen gewisſeld in de brieven van JOHAN DE WITT.

VAN BEUNINGEN was toen insgelijks een even ijverig voorſtander van de Staatsregering zonder Stadhouder, doch minder ſtijf gezet zijnde dan DE WITT, ſchikte hij zich eenigzins naar den tijd, toen de drang der omſtandigheden eene wending noodig maakte. Bij den bijna hopeloozen toeſtand op 29 Junij 1672 was hij een der moedigſten. Hij was een der bewerkers van het hartig beſluit van *Amſterdam*, het welk de gedaante der zaken deed veranderen, en kort hierna een der onderhandelaars met ARLINGTON en BUCKINGHAM, welke handel eenige ſlaking der naauwe vereeniging tusſchen de Koningen van *Frankrijk* en *Engeland* ten gevolge had.

WILLEM III kende de waarde van VAN BEUNINGEN; wijsſelijk trachtte dezelve hem, voor het Vaderland en voor zich, te behouden, en ſtelde hem, zelfs buitentijds, tot Burgemeester van *Amſterdam*. Het bleek echter ſpoedig dat VAN BEUNINGEN onafhanglijk bleef, en geen blind aanbidder was van den Vorst. Waar het belang van het Vaderland zulks vorderde bood hij tegenſtand; eindelijk liep, bij de zoo hoogloopende twisten over de werving van de 16000 man, de verwijdering tusſchen den Stadhouder en den Burgemeester zoo hoog, dat de laatſte gevaar van zijn leven liep. Zijn invloed verminderde ſedert bij het klimmen zijner jaren. Hij trad in 1686 van het tooneel; kort hierna namen de

de verstandelijke vermogens van den grooten man geheel af, de mijmering over donkere Godgeleerde bespiegelingen won aan, en hij, die door zijne wijsheid bijna veertig jaaren de Regeerders van *Europa* geregeerd had, predikte nu de nabijheid van het duizendjarig Rijk. De brieven van den man, destijds geschreven, vergeleken met die door hem als Ambassadeur uit *Frankrijk* afgezonden, geven het aandoenlijkst, het treffendst bewijs van de broosheid der menschelijke vermogens.

Hij stierf in 1693 en liet, bij zijne Echtgenoote JOHANNA BARTALOTTI VAN DEN HEUVEL, geene kinderen na.

Bij de meeste Geschiedschrijvers vindt men meerdere berigten, inzonderheid bij WAGENAAR, in zijne beide hoofdwerken en in de Bijvoegzels van VAN WYN. Verders in de Werken van PUFFENDORFF, THURLOE, BURNET, D'ESTRADES, D'AVAUX en WICQUEEORT. Zie ook V. HAREN, *Geusen* bl. 309.

In de *Levensbeschrijvingen van vele meest Nederlandsche Mannen en Vrouwen*, is D. III, bl. 308 eene redelijke goede schets. In het *nieuw Magazijn van Kunst, Wetenschap en Smaak*, D. I, N. VI, bl. 867, is eene voortreffelijke Lofrede op VAN BEUNINGEN, door Mr. C. VAN VOLLENHOVEN.

† BEUNINGEN, (GEURT DIRKZOON VAN) *Burgemeester van Amsterdam*. *Holland Amsterdam.* Geb. 157. Gest. 163.

 Was

Was in den jare 1602 reeds Schepen geworden en werd in 1627 Burgemeester. Zijne gematigdheid in zaken van Godsdienst, had hij reeds vroeger doen blijken, en alzoo was de keus, op hem gevallen, te aangenamer bij hun, die de bitterheid der vervolging om geloofszaken afkeurden. In de jare 1627 of 1628 toen het wankel ſtond, welke partij, in den Raad, de meerderheid zoude hebben, waagde hij het tegen de raadgeving van zijnen gewonen Doctor ter Vergadering te verſchijnen; door zijne ſtem ſloeg de evenaar tot de zijde der gematigden over. Toen zoude REINIER PAUW gezegd hebben: *Het ſchijnt, dat de dooden uit den grave opſtaan, om mij tegen te zijn:* dit een en ander gaf aanleiding tot het vers van VONDEL, ter gedachtenis van G. D. VAN BEUNINGEN, *Hekeldichten*, bl. 102.

Hij was, bij AAFJE of EVA APPELMAN, Vader van den beroemden COENRAAD VAN BEUNINGEN en is in of na 1633 geſtorven.

Friesland. Geb. 153.. Geſt. 1568.

BEYEM. (SJOERD VAN)

Een Friesch Edelman, die niet alleen deelgenoot, maar ook een der ijverigſte bevorderaars was van het verbond der Edelen; hij werd op zijne vlugt naar *Embden* gevangen genomen, en door een vonnis van ALVA met eenige andere Edellieden te *Bruſſel* onthoofd. Hij was zoo ervaren in de bewijsredenen voor de Leer der Hervormden, dat de

de Roomsche Biechtvader, die hem bekeeren zoude, door hem tot zijn geloof werd overgehaald. Hij was gehuwd met JEL BOTTINGA of BOTNIA.

Zie TE WATER, *Verb. der Edelen*, D. I. f. 183. en de aldaar aangehaalde Schrijvers.

BEYEREN. Zie de berigten van de Vorsten, Vorstin en Bisschop, uit dit huis, op AELBRECHT, HENDRIK, JACOBA, JAN en WILLEM VAN BEYEREN.

BEYEREN, (WILLEM BASTAARD VAN) *Heer van Schagen.* *Holland. Edelen.* Geb. 13.. Gest. 1473

Was de natuurlijke zoon van Hertog ALBRECHT VAN BEYEREN bij MARIA VAN BRONKHORST en de Stamvader van het geslacht *Beyeren Schagen.*

Hij was Admiraal van *Holland*, later Kamerling van PHILIPS I, die hem zeer beminde en liet wettigen. Vele ambten en bedieningen heeft hij bekleed, inzonderheid in *Noordholland*, ook was hij Bailluw van den *Haag* en Raad van den Vorst. Hij was gehuwd (1) aan MARIA VAN DE LEKKE (*van Wassenaar*) (2) aan JOHANNA of ALYD VAN HODENPYL; aan zijnen oudsten zoon liet hij zijne Heerlijkheden na, aan zijne andere kinderen bijna niets, het welk aanleiding gaf tot vele regtsgedingen. Zijn nageslacht voerde het wapen van *Beyeren Henegouwen*, op het Schild

van *Hodenpijl*, dit geflacht is om het midden der eeuw uitgeftorven; de naam is aangenomen door eene tak van den ftam van *Aarsfen.*

Hij ftierf in zeer hoogen ouderdom, in 1473.

Holland Edelen. Geb. 1577. Geft. 1638.

BEYEREN, (ALBERT VAN) *Heer van Schagen, enz. Lid van de Ridderfchap van Holland.*

Werd na het overlijden van zijnen vader in 1618 in de Ridderfchap befchreven, zoo het fchijnt grootendeels door invloed van OLDENBARNEVELD. Hij volgde de gevoelens van dezen en toonde zijne genegenheid bijzonder, door eene poging om denzelven uit de gevangenis te doen ontflaan. Doorgedrongen tot aan de kamer, waar de Advocaat zat, begeerde hij met den Heer VAN ASPEREN, dat men denzelven los liete, dan Prins MAURITS op het gerucht uitgekomen zijnde deed hun de degen afnemen en, na eenige bewaring, op handtasting ontflaan.

Hij fchijnt zich, na het gebeurde in 1618 en 1619, eenigen tijd onthouden te hebben van zaken van regering. Niet voor 1622 verfcheen hij op nieuw ter dagvaart, en was vervolgens meest in binnenlandsch beftuur. Hij was gehuwd met THEODORA VAN WASSENAAR en ftierf in 1638.

Hij fchijnt in het kerkelijke zich bijzonder tegen den geest van die dagen verzet te hebben en wordt hier

hierom bij VONDEL geprezen. Zie *Hekeldichten*, 36 in *de Harpoen*. Uit de brieven van HOOFT, bl. 165 blijkt echter, dat deze lof van VONDEL aan den Heer *van Schagen* niet aangenaam was; de Drosaard trekt er de les uit „ dat de voorzienigen en wereldwij-„ zen den naam schuwen van de partijdigheid „ meer toe te geven, dan den nood."

Zie verders het volgende artikel.

BEYEREN, (JAN VAN) *Heer van Schagen, Lid der Ridderschap van Holland.* *Holland Edelen.* Geb. 1514. Gest. 1618.

Was de zoon van WILLEM en ELISABETH BRONKHORST en volgde zijnen vader reeds in 1548 in het bezit van vele Heerlijkheden. Hij bleef ten tijde der vervolging in het Land, en helde zelfs tot 's konings zijde. Op 11 October 1573 was hij in den slag bij BOSSU. Later schijnt hij de Staatsgezinde partij omhelsd te hebben; in 1587 werd hij benoemd tot het statelijk gezantschap het welk naar *Engeland* trok, om aan de koningin het hoog bewind op te dragen, doch hij bedankte.

Hij verscheen in 1598 het eerst ter dagvaart, vervolgens gestadig, en bekleedde wegens de Ridderschap verscheidene Commissien, onder anderen van 1603 en 1607 in de Staten Generaal, 1615 in Gecommitteerde Raden, enz. In de verschillen tusschen Prins MAURITS en OLDENBARNE-

NEVELD koos hij de zijde van den laatften, dan hij ftierf in het begin van 1618, en was gehuwd aan ANNA VAN ASSENDELFT; voor beide is eene prachtige Graftombe opgerigt in de Kerk van *Schagen.*

WAGENAAR D. VIII. Deze Schrijver dwaalt door van de bedrijven van dezen en van zijnen zoon ALBERT geene affcheiding te maken, en in het Register het verrigte van den zoon te zetten bij dat van den vader.

Gelderland. Geb. 1575. Geft. 1626. BIESMAN, (CHRISTOFFEL) *Burgemeester van Nimwegen.*

Afkomftig uit een geflacht, het welk veel voor de vrijheid gedaan had, trok hij denzelfden lijn. Hij was een bijzonder vertrouwd vriend van JOHAN VAN OLDENBARNEVELD.

In 1615 werd hij naar *Leeuwarden* gezonden, tot handhaving van de Regering aldaar. Hij had, met de meeste Regenten en vele andere aanzienlijke burgers in *Nimwegen*, de zijde der Remonftranten gekozen, en verzette zich met groote vrijmoedigheid tegen het doordrijven der Sijnode, doch werd kort hier na uit de Regering geweerd. Dit ging niet, dan na eenen edelen tegenftand. Hij bleef ook zoo lang in de Vergadering der Staten Generaal als hij maar eenigzins konde en fcheidde van daar met waardigheid. Hij behield echter de liefde zijner vrienden en het ontzag zijner vijanden, zoo

als

als later bleek, toen hij een ontſtaan oproer, door zijne achtbaarheid ſtilde.

Hij is geſtorven in 1626 en was gehuwd aan CRADA UWENS; de beroemde GERARD NOODT was de zoon van eene zijner dochters.

Zie WAGENAAR, D. X.

BIKKER, (ANDRIES) *Heer van Engelenburg, Burgemeester van Amſterdam.* *Holland Amſterdam.* Geb. 159. Geſt. 1652.

Was de zoon van GERRIT BIKKER en van ALYD LOEN, gezegd BOELENS. Weinig tijds na zijne aanſtelling, als Schepen, en Raad zijner Geboorteſtad, betoonde hij reeds zijne wijsheid en gematigdheid, door de vervolgingen jegens de Remonſtranten te helpen verminderen, bij de regtspleging over de uitgave van den *Palamedes* door VONDEL, en bij de verdediging van het gedrag der Amſterdamſche Regering, tegen den Leeraar SMOUT. Zie HOOFTS brieven No. 50. Loffelijk waren zijne verdere verrigtingen, en in *Zweden* en in *Polen* bij buitenlandſche zending, en hier te Lande bij binnenlandsch beſtuur. In 1638 werd hij nog eens benoemd in bezending naar *Polen*, dan daar men aan hem nu alleen den rang van Commisſaris wilde geven en hij te voren Ambasſadeur was geweest, zoo bedankte hij.

Hij wilde den Staat na het ſluiten van den Vrede te Munſter, de voordeelen des Vredes doen erlangen, en werkte derhalven met velen, om den drukkenden last van een kostbaar leger te doen ophouden;

van hier de tegenwerking van den wil van WILLEM II. Bekend zijn de gevolgen van dien tegenſtand, gelijk ook de pogingen van dezen Vorst. Toen dezelve zijn hoofd ſtootte voor Amſterdam, was het ontſlag van hem en van zijnen doorluchtigen broeder CORNELIS BIKKER *van Zwieten* uit alle posten van bewind, éénе der voorwaarden van het verdrag, waarmede deeze onderneming eindigde.

Zij behielden echter niet alleen de achting van vrienden, maar de betoonde edelmoedigheid, om alle eerampten ten *ſchijnbaren nutte van het algemeen*, geredelijk afteſtaan, maakte hun groot in het oog van hunne vijanden. De Prins zelf ſtaafde hunnen goeden naam.

Pligtmatig was tevens de verklaring der Stadsregering bij hun ontſlag: „dat zij zeer affectueusſelijk bedankt werden voor hare gunstige verklaaring ten besten van 't Gemeente-Beſtuur gedaan, met belofte van deze gunste aan haare E. perſoonen, familie en de nakomelingen, bij alle gelegenheden van wegen de gemeente te erkennen."

Niets nam echter beter alle zweem van verdenking weg, dan de verklaring, die dezelfde Raad, kort na het overlijden van WILLEM II, ter Staatsvergadering van *Holland* heeft ingeleverd.

BIKKER leefde niet lang na de herſtelling. Hij ſtierf in 1652. Hij had bij zijne Echtgenoote CATHARINA TENGNAGEL zes kinderen, onder de-

dezen was GERRIT BIKKER zijnen vader bijzonder waardig, en opvolger van den beroemden PIETER CORNELISZOON HOOFT, als Drost van *Muiden.* Menigvuldig zijn de verſen en geſchriften ten eere van ANDRIES BIKKER. Wij wijzen onze Leezers alleen naar WAGENAARS beide hoofdwerken, alwaar omtrent dezen verdienstelijken Regent de beste berigten te bekomen zijn. Zijne beeldtenis ſtaat *Vad. Hist.* XI. 50. ook op de eerſte plaat van de inhaling van MARIA DE MEDICIS, door NOLPE, *ſtaande hij als Collonel* tusſchen het Hek.

BIKKER, (CORNELIS) *Heer van Swieten, Burgemeester van Amſterdam.* *Holland. Amſterdam.* Geb. 159.. Geſt. 1655.

Hem trof een gelijk lot met zijnen broeder ANDRIES. Hij verdiende denzelfden lof; wat wij op vorig art. gezegd hebben, oordeelen wij vruchteloos hier te herhalen.

Ten tijde van den bekenden aanſlag op 30 Julij 1650 voorzittend Burgemeester, ontving hij van den Hamburger Postboden het eerſte berigt wegens den aantogt der krijgslieden; gaf hiervan kennis aan den Raad, en beraamde met hulp van JOHAN HUYDEKOOPER VAN MAARSEVEEN zulke middelen van verdediging, waar door de Stad en met dezelve 's Lands vrijheid behouden werd. Hij verdiende een Standbeeid en Burgerkroo-

kroonen, doch getroostte zich met afzetting uit alle posten van bewind.

Zoo wel als zijn Broeder, na den dood van WILLEM II. hersteld, diende hij den Staat en de Stad met gelijke getrouwheid, hield zijnen roem staande, en daalde in 1655 ten grave.

Hij was gehuwd aan AARTJE WITZEN en had bij haar vijf kinderen; zijne afbeelding staat bij WAGENAAR *Vad. Hist.* D. XII. 128. De oorspronkelijke schilderijen van dit doorluchtig paar broeders berusten thans bij den waardigen nakomeling van ANDRIES JAN BERND BIKKER die reeds tweemaal om, en met het Vaderland geleden heeft.

Zeeland. Geb. Gest. 1581. BLANCX, (NICOLAAS) of BLANS, *Gecommitteerde Raad van Zeeland.*

Was de zoon van den beroemden Dijkgraaf JAN ADRIAANSZOON BLANCX vermeld bij V. D. SPIEGEL, *satisfactie van Goes* bl. 170, 78, 81 en 232 en afkomstig uit de adelijke familie van SCHORE, vermaagschapt aan dat van YERSIKE zoo als door de Wapenkunde blijkt.

Hij werd eerste Gecommitteerde Raad van *Zeeland* wegens *Goes* in 1578 en was, namens dit gewest, een der afgevaardigden tot het sluiten der Unie te *Utrecht;* hij deed gewigtige diensten, en bleef aldaar langer dan zijne mede afgevaardigden. Hij overleed in 1581, zoo als ten minsten waarschijnlijk is, vermits J. VALCKE aan hem 6 Januarij 1582 is opgevolgd.

Zie

Zie verder GRAVESANDE *Unie herd.* bl. 259. V. D. SPIEGEL, *Satif. v. Goes* 178, 179. *Bundel* I. 83, 137, 140 en 249. in Not.

BLANKENHEIM. (FREDRIK VAN) Zie op FREDRIK.

BLEISWYK, (PIETER VAN) *Raadpensionaris van Holland.*

Holland
Geb. 1724.
Gest. 1790.

Tot dezen gewigtigen post geroepen in den jare 1772, bekleedde hij denzelven met veel kunde en getrouwheid, in het eerst bij stille tijden met veel goedkeuring; dan, toen later stormen van Staat opstaken, en alles zorgelijker werd, konde het niet missen of hij moest zich, bij het sturen der Staatshulk in deze barning der gevaren, de afkeuring van ten minsten eene der partijën getroosten. Van hier dan, dat hij, na de omwenteling in 1787, van de ambten als Raadpensionaris, groot Zegelbewaarder en Stadhouder der Leenen op zijn verzoek ontslagen werd, en kort hier na zijn afscheid nam. In de eerste dagen der omwenteling had hij, bij het woeden van het graauw, veel moeten lijden en veel bezadigdheid en moed doen blijken.

Hij bleef Curator van 's Lands Hoogeschool te *Leijden*, die veel verpligting aan hem heeft, tot aan zijn overlijden in 1790. Hij liet den roem na, van kundig en welgeoefend Staatsman, zoo wel als van ijverig beoefenaar en voorstander van nuttige kunsten en wetenschappen. Hij had eene Biblio-

theek

theek verzameld, die zeker eene der rijkste en kostbaarste was, hier te lande immer door een bijzonder persoon bijeengebragt. In zijne vroege jeugd had hij zich roem verworven door eene geleerde verhandeling over *de Dijken.* Bijzonder viel zijn lust op Wis- en Natuurkunde; door het toepassen van de eerste bij de zorg van 's Lands Geldmiddelen, erlangde de Staat veel nut van dezelve. Hij stierf kinderloos, na gehuwd te zijn geweest aan ANNA VAN BLEYSWYK.

Zie *Vad. Hist.* vervolg op WAGENAAR, D. XXIV, XXV, XXIX en XXXV J. A. DE CHALAMOT, *Verzam. van Staatsstukken*, D. II. *Alg. Konst en Letterbode*, D. V. bl. 154. Een pourtrait van hem, is geplaatst in gemeld vervolg.

Gelderland.
Geb. :
Gest. 1568.

BLOIS, (MAXIMILIAAN VAN) *gezegd* COCK VAN NEERYNEN, *Ridder van Maltha, Heer van Heeswijk en Eijerland.*

Was een der voornaamste deelnemers en der ijverigste bevorderaars van het Verbond der Edelen en tevens een der ongelukkigsten. Hij teekende op zes afschriften het eerst, ten einde andere Edelen hierdoor overtehalen om hunne namen, daar bij te schrijven. Hij was vermoedelijk tegenwoordig bij het overhandigen van het smeekschrift, zeker bij de vergadering van *St. Truijen* en bevorderde later de Vrijheid der preke te *Brussel.* Hij teekende voor vierhonderd kroonen tot den aangeboden schat aan den koning, nam vervolgens dienst onder BRE-

DE-

BERODE, werd deszelfs Luitenant, deelde in den toeleg op *Amsterdam*, dan viel in handen van den vijand; bij wien hij eerlang in den dood door beulshanden met verbeurdverklaring van alle zijne goederen het loon ontving voor zijne vaderlands- en vrijheids-liefde. Hij werd onthalsd, en om zijne afkomst ongekist begraven.

Zie TE WATER, *Verb. der Edelen*, D. II. 216.

BLYENBURG. (ADRIAAN VAN) *Burgemeester van Dordrecht.* *Holland. Dordrecht.* Geb. 1532. Gest. 1582.

Was een der stichters van dit Gemeenebest en een der voornaamsten, die de omwenteling in *Dordrecht* in 1572 bevorderden. Hij had aan WILLEM I. geschreven om hulp en voer de Watergeuzen aan boord, hielp hen binnen en was in dit alles de stoutste en voorste. Later was hij tegenwoordig bij de eerste Vergadering der Staten van *Holland* te *Dordrecht* en regelde in 1577 nevens den Prins het verdrag met die van *Haarlem*. Hij bleef in achting bij WILLEM I., is door dezen in verscheidene gewigtige bedieningen naar verdienste gebruikt en voerde de tijtels van: *Commissaris Generaal van het Krijgsvolk van den Staat, en geheime Raad van den Prins* V. ORANGE.

Zijne Echtgenoote was CATHARINA KOOL.

Zie verders M. BALEN, *Beschr. van Dordrecht*, bl. 124, 843, 993. alwaar zijne afbeelding met een deftig bijschrift gevonden wordt.

BLY-

Holland.
Dordrecht.
Geb. [illegible].
Gest. 1684.

BLYENBURG, (ADRIAAN VAN) *Ridder, Heer van Naaldwijk, Burgemeester van Dordrecht.*

Was gedurende eene lange reeks van jaren een der voornaamste Regenten van *Holland*; van 1656 tot 1682 is zijn naam op de lijsten der aanzienlijkste Collegiën, tevens vonden wij hem bij belangrijke Commissiën, onder meerderen in 1666, bij die genen, aan wien door de Staten van *Holland*, de zorg voor de opvoeding van den jongen Prins VAN ORANGE, als kind van Staat werd toevertrouwd. Hij schijnt de belangen van dezen toegedaan te zijn geweest; in 1672 werd hij door den Stadhouder in Gecommitteerde Raden geroepen. In 1674 was hij Gedeputeerde te Velde en bij den slag van Senef tegenwoordig.

Hij stierf in 1684, en was gehuwd geweest aan LEVINA DE VRIESE. Hij behoorde onder de kundige beoefenaars van 's Lands Geschiedenissen, blijkens den brief van ISAAC VOSSIUS, bij BALEN geboekt I. 34.

Overijssel.
Geb. 15..
Gest. 158.

BOECOP, (AREND TOE) *Ridder, Burgemeester van Kampen.*

Was een man van groote wijsheid en geleerdheid, die in den hagchelijksten tijd een voornaam deel in het Bewind, zoo van *Overijssel* als *Kampen*, gehad heeft.

Hij wordt in 1559 het eerst op de lijst der Raadslieden gevonden, en was in hetzelfde jaar bij

bij de groote klaringe te *Deventer*, (zie RÆVIUS 329.) alwaar het eerste verschil kwam, over het regt van overstemming tusschen Ridderschap en Steden. Hij verzette zich tegen de invoering der nieuwe Bisschoppen, werd door die van *Kampen* naar *Deventer* afgezonden, om met de andere Hoofdsteden eene gelijke lijn te trekken, en vertrok eerlang naar *Brussel*, ten einde de klagten over misbruiken en bepalingen tegen de Privilegiën bij de Landvoogdes in te brengen. Vooral verhief hij destijds zijne stem, tegen de invoering van *Canzeler en Raaden van Justitie*, die wel benoemd, doch zonder regtsdwang aanwezig waren.

Kort hier na vertrok hij naar *Drenthe*, om met die van *Groningen* gelijke maatregelen, tegen de Bisschoppen, te beramen.

Hij was met dit al geenszins onder die genen, die tegen *Spanjen* wilden opstaan; de Regering van *Kampen* belette zoo veel zijn konde de preek der Onroomschen ten platten lande; dan wilde gaarn voor de Lutherschen eene kerk doen inruimen; hij was een der afgevaardigden, die hieromtrent in 1566, namens de hoofdsteden, voorstel deden aan den Stadhouder. Zie RÆVIUS 353. Eene gelijke gematigdheid deed hij vervolgens in vele zaken blijken, en vond eenen vriend in den Graaf VAN AREMBERG, die in dezen met hem instemde. Die van *Deventer* waren verder gegaan, en hadden zich de haat van het Hof te *Brussel*, en van ALVA en zijne Raden, op den hals gehaald; *Kampen*

bleef in gunst en toen nog bevrijd van Spaansche knechten; vele ballingen vlugten derwaarts; dit verwekte opzigt, en toen AREMBERG met BOECOP hierover sprak, verdedigde deze de ballingen en hun gedrag; eene wijze waarschuwing van AREMBERG voor de Spaanschen, eindigde die onderhandeling. *ibid.* p. 387.

Toen ALVA op 5 Augustus 1568 te *Kampen* kwam, was het gedrag der Regering zeer voorzigtig. Zij toefden hem met geschenken en blijken van eere en wisten hierdoor zich van de onlangs bekomene bezetting te ontslaan. De Inquisiteur QUARRE werd even wijzelijk ontvangen, en door maaltijden terug gehouden, om kwaad te doen; in beide gevallen was BOECOP een der voornaamste sprekers, *ibid.* 404.

In 1570 vertrok hij met anderen naar *Brussel*, om tegen de invoering van de Criminele Ordonnantie vertogen te doen; later nog eens, om te klagen over het vaandel Ruiters, hetwelk destijds in *Kampen* gelegd was en de burgers kwelde; door wijze mildheid erlangden hij zijnen wensch. Hij vertrok spoedig; hij reisde met lijfsgevaar, alleen om voor den Zondag te huis te zijn, en om alzoo de kosten der bezetting van eene week, voor zijn Vaderland uit te winnen. *ibid* 447.

Hij was in 1572 een der afgevaardigden, die met den Stadhouder BARLAYMONT middelen beraamden, om zich tegen den overval van de vrij-

vrijheidsgezinden te dekken. Bij de aannadering van den Graaf VAN DEN BERG, die *Zutphen* reeds veroverd had, zocht hij JAN SLOOT, Drost van *Vollenhoven* over te halen, om zich, bij het naderen van het gevaar, naar *Kampen* te begeven. Bij de belegering in Augustus had hij veel gezag; aan hem was de zorg voor de inwendige rust bijzonder opgedragen. Hij noopte de burgers tot wederſtand, dan daar de belegeraars vrienden in de ſtad hadden, moest men tot overgaaf handelen, waartoe hij met anderen werd benoemd. Hij nam deze last niet op zich, dan onder ſtoute betuiging, dat hij niet dan gedwongen tot dezen handel kwam. Hij was de ſpreker met de afgevaardigden van den Graaf VAN DEN BERG en ſloot de voorwaarden.

Hij bleef in het bewind, en bewaarde de ſieraden in de kerken. Hij werd te *Zwol*, in bezending zijnde, beſchuldigd, pogingen te doen, om de Spaanſchen in *Kampen* te brengen; aldaar gevangen genomen, en met zijnen Amptgenoot COENRAAD VAN VECHTE, naar het Kasteel van *Genemuiden* gevoerd.

Na dat *Kampen* en andere Steden op nieuw zich aan den Spanjaard hadden moeten onderwerpen, werd hij met velen op 20 November ontſlagen. Spoedig hier na vonden wij hem op nieuw in de belangrijkſte bezendingen, voornamelijk ook bij den handel over de Unie van *Utrecht*. Hij was tegenwoordig bij de Vergadering te *Win-*

sem, en schijnt een der voornaamsten der Overijsselschen te zijn geweest, die op grond dat de Pacificatie van *Gent* genoegzaam was, het toetreden tot de nadere Unie weigerden en langen tijd vertraagden.

Hij schijnt gestorven te zijn in, of kort na, den jaare 1580. Hij was gehuwd aan AGNES MORRE, uit een der voornaamste geslachten van *Kampen* en liet vier kinderen na, alle in aanzienlijke huizen gehuwelijkt; van zijn nageslacht is geen manlijk oor overig; eene andere tak van het geslacht van BOECOP bloeit nog; de leden van dezelve zijn bij de Roomsche kerk gebleven. Hij had veel roem erlangd als Regtsgeleerde, en zal nader door ons als Geschiedschrijver gedacht worden. Hij heeft van de Overijsselsche Geschiedenissen een keurig Gedenkschrift nagelaten, waar van het eerste deel loopende van 641 tot 1496 van zijn eigen hand te *Kampen* bewaard wordt; van het 2de deel zijn alleen afschriften bekend, die RÆVIUS in velen gebruikt en gevolgd heeft en waar in zijn beleid en inzigten naauwkeurig zijn opengelegd. Indien de voortreffelijke verhandeling van Mr. G. DUMBAR *over de onuitgegevene Gedenkschriften van Overijsselsche Geschiedschrijvers*, uitgegeven werd, zou 'er waarschijnlijk over het leven en lot van AREND TOE BOECOP veel licht verspreid worden.

Holland. Geb. 1687. Gest. 1759. BOEY, (CORNELIS) *eerst Pensionaris van Rotterdam, later Secretaris van Holland.*

Hij

Hij was de kleinzoon van CORNELIS BOEY, door zijne Latijnsche Dichtwerken vermaard, en om zijne geleerdheid door LODEWYK XIV geadeld. Beroemd geworden door Regtsgeleerde Practijk, riepen hem de Regenten van ***Rotterdam*** tot het ambt van Pensionaris; in hetzelve werden zijne bekwaamheden zoo bekend, dat hij tot Secretaris der Staten van ***Holland*** gevorderd werd; als 2de Secretaris volgde hij op A. FABRICIUS, als 1ste op WILLEM BUYS, bleef agt-en-dertig jaren in dit ambt, en had groot deel aan het bestuur van zaken door zijne wijsheid en trouw.

BOETZELAAR, (GYSBERT VAN DEN) ***tot Boetzelaar, Heer van Ruwiel en Leeuwen.*** *Utrecht.* Geb. 157.. Gest. 1628.

Was geboortig uit die tak van dit aloud geslacht, welke zich in het Hertogdom ***Kleef*** vestigde, aldaar de tijtel van Erfschenker van het Vorstendom en het wapen van ***Boetzelaar*** alleen voerde.

Door zijn huwelijk met AGNES VAN ASEWYN, Vrouwe ***van Ruwiel***, bleef hij in 't Sticht wonen, wierd in 1623 beschreven in de Ridderschap van *Utrecht*, afgezonden ter Vergadering der Staten Generaal, en in 1627 uit deze, met en benevens ROCHUS VAN DEN HONERT, ANDRIES BIKKER en SIMON VAN BEAUMONT, naar het Noorden gezonden, om konde het zijn, zoo wel den vrede tusschen de Koningen te bevorderen en nieuwe overeenkomsten omtrent den Oosterschen

handel te fluiten als om vermindering der Zondfche Tollen te bedingen. Zij keerden genoegzaam onverrigter zake te rug. Hij ftierf in 1628.

Zie WAGENAAR, D. XI.

Holland. Edelen. Geb. 1569. Geft. 1654.

BOETSELAAR (GIDEON VAN) *Langerak, Gezant in Frankrijk.*

Zijne verftandelijke vermogens werden bij het onderwijs door LIPSIUS gunstig ontwikkeld, blijkens den uitmuntenden Latijnfchen brief aan dezen in 1592 gefchreven.

Spoedig na zijne te rug komst van buitenlandfche reizen moet hij tot de behandeling van Staatszaken gebruikt zijn geweest, vermits hij in 1614 bekwaam werd geoordeeld, om den flimmen FRANÇOIS AERSENS in de hagchelijke loopbaan, als gewoon afgezant, aan het Franfche Hof te vervangen. Hij bleef aldaar ten minften tot na den jaare 1627, in welk jaar, (zie VAN WYN *nalezingen* p. 382) eenige raadplegingen plaats hadden, om hem te rug te roepen, als zoude hij zijnen last te buiten gegaan zijn, en van den Kardinaal de RICHELIEU afhankelijk zijn geweest; zijn ontflag werd toen door den invloed van de Stadhouders van dien tijd tegengehouden.

Hij heeft zich verders den lof verworven van opregtheid, gematigdheid en trouw. Hij was zeer gezien bij DE GROOT, die briefwisfeling met hem hield.

Na gehuwd te zijn geweest 1° aan JOHANNA VAN

VAN PALLAND, 2°. aan ISABELLA VAN CLERMONT GALERANDE, als Wed. hertrouwd aan JAQUES NOMPAR DE CAUMONT *Hertog van la Force*, ftierf hij in 1634.

Zie verders WAGENAAR D. X. en XI. *Syll. Epist. a viris ill. fcript.* pag. 156, 604, 605.

BOETSELAAR, (JACOB GODEFROY VAN) *Heer van Nieveen, Lid der Ridderfchap van Holland.*

Holland. Edelen. Geb. 16[illegible]0. Geft. 1736.

In vele Staatscommisfiën maakte hij zich beroemd, inzonderheid in die naar *Zeeland* in 1722, om de Staten te rug te brengen van hun oogmerk om WILLEM IV. van het Stadhouderfchap in dat gewest te verzekeren, later is hij in die tot herftel der Geldmiddelen, op voorftel van VAN SLINGELAND, benoemd op 2 October 1727. Deze Commisfie bragt de belangrijke memorie in de wereld, die in het 2de deel van het zoo keurig bewerkt rapport van GOLDBERG C. S. van December 1797 is uitgegeven. Hij was tevens Bailluw van den Haag, en werd in 1725 Voorzittend Lid van Gecommitteerde Raden van *Holland*, groot Zegelbewaarder enz. Hij ftierf in 1736, betreurd om uitmuntende goede zedelijke hoedanigheden; MAGDALENA ELISABETH DE JONGE was zijne Echtgenoote. Zijn boezemvriend was SIMON VAN SLINGELAND.

Zie DE RIEMER, *Beschr. van den Haag*, D. III. 54. WAGENAAR D. XVIII. XIX.

Holland. Edelen. Geb. 1534. Gest. 1604.

BOETSELAAR, (RUTGER VAN) *Heer van Langerak en Asperen*, *enz.*

Met zijne Echtgenoote tot de Gemeente der Hervormden te *Antwerpen* overgegaan, voegde hij zich later insgelijks bij de voorstanders der Burgerlijke vrijheid. Hij teekende het verbond der Edelen, vlugte, bleef de vriend van WILLEM I, en werd door dezen tot de gewigtigste verrigtingen gebruikt; onder anderen tot den Vredehandel in 1574, tot de vereeniging tusschen *Holland* en *Zeland* 1576, om de Unie van *Utrecht* 1579. Hij, BUYS, CANT en VAN DER MYLE waren de eenigsten die van des Prinsen oogmerken, ten opzigte van ANJOU, opening hadden erlangd; zij deden de Staten besluiten om den geheelen handel aan den Prins over te laten.

Later was hij werkzaam in de opdragt der Graaflijkheid van *Holland* en *Zeeland* aan WILLEM I; niet alleen bediende, hij met BUYS en MAALSON, de bezending naar de Hollandsche Steden, om de acte van opdragt te doen teekenen, maar ook ging hij met LOOZEN naar *Gouda*, om aan de Regering van die Stad aantezeggen, dat de Staten bij verdere weigering niet zouden nalaten, met de hulding voort te gaan. Later vinden wij niets van hem aangeteekend, dan alleen dat hij overleed in 1604.

Hij

Hij was gehuwd aan AGNES VAN BAILEUL, afkomstig uit de Schotsche Koningen van dien stam, zuster van de Echtgenoote van PHILIPS VAN MARNIX. Hij liet bij deze twee zonen en drie dochters na.

Zie TE WATER, *Verb. der Edelen*, D. II. p. 243. KLUIT, *Geschied. der Hollandsche Staatsr.* D. I. 312 484.

BOETSELAAR, (RUTGER WESSEL VAN) *Heer van Asperen*, *Lid der Ridderschap van Holland*, *enz.* *Holland. Edelen.* Geb. 1565. Gest. 1632.

Hij vermeerderde de luister van zijne geboorte door eigene deugden en wordt vermeld als iemand van groote Geleerdheid, wijsheid en ervarenis, zoo wel in zaken van Oorlog als van Staat. Hij trok in zijne jeugd te velde onder MAURITS, later beschreven in de Ridderschap, bleef hij langen tijd Voorzitter van Gecommitteerde Raden en verwierf veel lof door binnenlandsch bestuur. Inzonderheid wordt deze verkondigd in het heerlijk Dichtstuk van P. C. HOOFT, pag. 715.

Hij was het ook, die BARNEVELD uit de gevangenis heeft willen verlossen, en werd vroeger in de vermaarde bezending naar *Utrecht* door de Staten van *Holland* gebruikt.

Hij stierf in 1632, was gehuwd 1°. aan AMELIA, dochter van den beroemden PH. VAN MARNIX *van St. Aldegonde*, 2°. aan ANNA VAN HORNES, dochter van den heer VAN

BOXMEER. Wij zullen hem nader, zoo wij in onze wenſchen ſlagen, onder de Dichters vermelden. De keizer MATTHIAS, had hem, benevens zijne broeders, tot Baronnen des Rijks verklaard.

Zie WAGENAAR D. X. 226, 258, bij wien hij in het Register echter ten onregte alleen *Weſſel* genoemd wordt.

Holland. Edelen.
Geb. 151..
Geſt. 1574.

BOETSELAAR, (WESSEL VAN) *Heer van Asperen en Langerak.*

Hij had zich met drie zonen bij de verbondene Edelen gevoegd, en werd door ALBA gebannen. Zijn ijver voor de belangen van het Vaderland was zoo groot, dat hij uitdruklijk buiten de algemeene vergiffenis werd geſloten.

Hij ſtierf in 1575 te *Rosſum* in de Bommelerwaard, na gehuwd te zijn geweest aan FRANSINA VAN PRAAT van *Moerkerke.*

Zie TE WATER, *Verb. der Edelen.*

Zeeland.
Geb. 1695.
Geſt. 1760.

BON, (JACOB DU) *Raadpenſionaris van Zeeland.*

Was in zijne jongere jaren een beroemd Advocaat, en werd hier door in het jaar 1739 tot Secretaris van *Middelburg* gekozen. In 1751 in plaats van J. P. RECXSTOOT als Secretaris der Staten benoemd, volgde hij dezen in 1756 als Raadpenſionaris van *Zeeland.* Hij bleef in deze bediening tot aan zijn overlijden. Langdurige ziekten veroorzaak-

zaak-

zaakten dat *Zeeland* in dit ambt weinig nuts trok van zijne bekwaamheden.

Zie *Jaarboeken* 1760, 547.

BONGA, (JAN) *Grietman van Westdongeradeel.* Friesland. Geb. ..... Gest. 158.

Hij werd om het teekenen van het verbond der Edelen door ALBA gebannen, en bleef de goede zaak getrouw. Hij was een der eersten, die voor vrijheid en godsdienst de wapenen in *Friesland* opvatten en bekostigde den dienst van vele Friesche Edelen. Na dat Graaf LODEWYK bij *Jemmingen* verslagen was, beproefde hij zijn geluk ter zee. Veel afbreuk deed hij aan den vijand, doch eene toeleg van hem op *Dokkum* mislukte.

In 1572 nam hij *Sneek* in, en bevreidde alzoo voor de vrienden der vrijheid eenen vasten voet in *Friesland*; later *Bolsward*. Groot was zijn ijver in het bevorderen van de Unie van *Utrecht*. Hij teekende ten dien einde met DUCO MARTENA en anderen het verzoekschrift aan den Graaf VAN RENNENBERG, om tot dit verbond toe te treden.

Na den afval van dezen in 1580, bezette hij *Leeuwarden* voor de Staten, en verzekerde hetzelve voor de aanslagen der Spanjaarden, ook nam hij het Kasteel van *Harlingen* door eene geestige krijgslist.

Na 1580 vindt men niets van hem en hierom is het waarschijnlijk, dat hij om dezen tijd zal ge-

geſtorven zijn. Hij was gehuwd aan SYDSKE V. AYLVA, na zijn overlijden hertrouwd aan DOEKE AYSMA.

Gewisſelijk kan men van hem zeggen, dat hij een der voornaamſte bevorderaars geweest is, van den afval van *Spanjen* en de zegen der vrijheidminnenden in *Friesland.*

Zie TE WATER, *Verb. der Edelen*, D. II, p. 255.

Zeeland. Geb. .... Geſt. 1601. BONTE, (HUGO DE) *Penſionaris van Middelburg.*

Bediende dit ambt van 1560 tot 1566, had zich roem verworven door geleerdheid, bevorderde dezelve, en verdiende eene aanzienlijke plaats onder de Latijnſche Dichters.

Hij begroette den nieuwen Bisſchop van *Middelburg* NICOLAAS à CASTRO met eene deftige aanſpraak en begaf zich in latere dagen naar die gewesten, welken de zijde des konings hielden.

In 1574 werd hij door REQUESENS, benevens den beroemden LEONINUS herwaarts gezonden, om opening van Vrede te doen, die den vruchteloozen handel te *Breda* ten gevolge hadden. Hij ſtierf in *Antwerpen* en werd aldaar begraven.

Zie DE LA RUE, *Gelett. Zeeland* 25. WAGENAAR VII. 25.

Holland. Amſterdam. Geb. ..... Geſt. 1608. BOOM, (PIETER CORNELISZOON) *Burgemeester van Amſterdam.*

Was

Was een dier mannen, door wie het de Voorzienigheid behaagde om het Vaderland uit deszelfs veegften nood te redden.

Reeds in 1578 werd hij, bij de omwenteling in *Amfterdam* tot Raad en andere posten van bewind geroepen, en was regerend Burgemeester ten tijde der aanflagen van LEYCESTER om zich van de Stad meester te maken. Op het hagchelijkst tijdftip, toen deze de Burgerbevelhebbers onthaalde, en het verleenen van het wachtwoord voor LEYCESTER gevraagd was, trad hij onverwacht ter zale, gebood eenen zekeren ROODENBURG, een man vol moeds, zonder middelen, heet, partijdig en daar niet behoorende, om dadelijk te vertrekken. Na alzoo zijn gezag te hebben doen blijken wist hij het voorftel, nopens het wachtwoord, af te wenden, waardoor den geheelen toeleg verftoof.

Heerlijk is deze gewigtige gebeurtenis, bij HOOFT geboekt op bl. 1202; een leerrijk voorbeeld voorwaar, wat een deugdzaam man vermag door achtbaarheid en moed. Onzes inziens was dit geval een voortreflijk voorwerp tot eene prijsvraag in de teekenkunde.

BOOM bleef federt bij de burgerij in hooge achting, diende de Stad in vele ambten, en ftierf in 1608.

BOREEL, (JACOB) *Ridder Baronnet*, *Heer van Duinbeeke*, *Burgemeester van Middelburg*, enz. *Zeeland.* Geb. 1552. Geft. 1636.

In

In zijne kindschheid, met zijne ouders PIETER BOREEL en CATHARINA JOOSTEN, deelende in de vervolging om den Godsdienst, keerde hij uit *Engeland* te rug, zoo dra het Vaderland zijnen dienst vorderde. Hij trok te velde, dadelijk na zijne aankomst, holp *Middelburg* winnen, en zoude ook, volgens sommigen, in het beleg van *Sluis* gediend hebben. Vroeger was hij reeds in de Regering van *Middelburg*, en bekleedde vervolgens de aanzienlijkste Stad en Staatsambten. Hij was in 1609, in de vergadering te *Bergen op Zoom* bij het sluiten van het bestand, Voorzitter der Staten Generaal. In 1613 trok hij in gezantschap naar *Engeland*, ten einde de geschillen over de Oostindische Maatschappij en de Walvischvangst te vereffenen. De Koning, bij wien hij zeer gezien was, verhief hem bij opene brieven, tot Ridder baronet. Vervolgens diende hij meer bijzonder in *Zeeland* als Rekenmeester, en was een van de stichters der Oostindische Maatschappij.

Hij stierf in 1636, en was gehuwd geweest aan MARIA PASTCHIERS GREMMINK. Hij liet twee zonen na, die hem tot eere strekten; beide door ons te melden.

Zie WAGENAAR, D. X. bl. P. DE LA RUE, *Staatk. Zeland*, bl. 4. LUISCIUS *Woordenboek*, in voce BOREEL.

BOREEL, (JACOB) *Heer van Duinbeeke*, *Burgemeester van Amsterdam*, *Ambassadeur*, etc. *Holland. Amsterdam.* Geb. 1638. Gest. 1697.

Was de Zoon van WILLEM BOREEL, en zijnen Vader en Grootvader getrouw nastrevend op het pad van eer. In 1661 erlangde hij, voor het eerst, deel aan de Regering zijner geboorte Stad, en wierd drie jaren later met groot gevolg in eene statelijke Ambassade gezonden, aan den Czaar van *Rusland*, eene Ambassade, welke veel gelds kostte, maar geenzins de verwachting van velen vervulde, om voor de Ingezetenen van dezen Staat, nieuwe bronnen van welvaart te openen. Bij LUISCIUS *Woordenboek*, II D. 2de stuk, bl. 52, is een zeer naauwkeurig verslag van al den toestel en den geheelen handel bij deze bezending.

BOREEL bragt later, bij eene handeling te *Brussel*, met den Hertog van VILLA HERMOSA, zeer veel toe ter wegruiming der bezwaren tegen het sluiten van den Vrede te *Nimwegen*, vertrok na den gelukkigen afloop van dit werk, in Gezantschap naar *Frankryk*, en handelde aldaar over den voorslag van dit Hof, tot het sluiten van een verbond. Te rug gekeerd in het Vaderland, bediende hij elf jaar het gewigtig ambt van Hoofdofficier, later vier malen dat van Burgemeester van Amsterdam. Bij het geweldig oproer, het welk die Stad in 1696 schokte, werd zijn huis het doel der plunderzucht en grootendeels, met het kostbaar huisraad vernield; later erlangde hij schadevergoeding tot *f* 28750-:-: Toen de Vredehandel te *Rys-*

Ryswyk zoude aanvangen, werd hij mede gevolmagtigd, doch beleefde den uitslag niet. Hij stierf gedurende de onderhandelingen op 21 Aug. 1697. De Staten erkenden zijne verdiensten, bewezen aan zijne nagedachtenis gelijke eer, als aan die van zijnen vader, en lieten hem op algemeene kosten statelijk begraven.

Bij zijne Echtgenoote ISABELLA COEIMANS liet hij vier zonen en drie dochters na.

Zie WAGENAAR *Vad. Hist.* D. XIV. XV. XVI. *Amst.* D. VI.

Holland. Amsterdam. Geb. 1710. Gest. 1778.

BOREEL, (JACOB) *Schepen van Amsterdam, Ambasjadeur in Engeland enz.*

Was de zoon van JAN HIERONIMUS en ANNA MARIA PELS, bekleedde behalven het Schepensambt, in zijnen vroegen leeftijd, gedurende vele jaren, dat van Raad Fiscaal ter Admiraliteit te *Amsterdam.* Zijn roem als Staatsman vestigde hij bij eene bezending, benevens JAN VAN DE POLL en GERARD MEERMAN, naar *Engeland*, om aldaar te klagen over de menigvuldige zeeroverijen ten tijde van den zeven-jarigen oorlog.

Zij vertrokken in 1759, volbragten hunnen last met lof, doch slaagden niet naar wensch.

Later vertrok BOREEL nog eens derwaards in min belangrijke zending om GEORGE II. als koning te begroeten. Hij stierf in 1778, de roem van zijnen naam vermeerderd hebbende, en liet bij MARGARETHA ANETA MUNTER zes kinderen na.

Zie

Zie zijne afbeelding in den nieuwen druk der *Vad. Gesch.* D. XX. 457.

BOREEL, (JOHAN) *Raadpensionaris van Zeeland.* *Zeeland.* Geb. 1577. Gest. 1632.

Was de oudste zoon van JAKOB BOREEL, reeds vermeld; op buitenlandsche reizen, in zijne jeugd, geleerdheid opgedaan hebbende, werd hij spoedig tot gewigtige ambten bevorderd; in 1613 werd hij Secretaris van *Middelburg*, in 1615 Secretaris der Staten, en tien jaren later Raadpensionaris van *Zeeland*. Ook werd hij aan JACOB I. meermaalen afgezonden; door dezen verwierf hij bij bijzondere opene brieven de Ridderlijke waardigheid. Groot was de lof in alle bedieningen behaald. Hij stierf in 1632, gehuwd geweest zijnde aan AGNES HAYMAN. Dit huwelijk was vereërd geworden met een keurig Latijnsch Dichtstuk van HUGO DE GROOT (Vid. *Poemata* 109—111.) Algemeen was ook de roem zijner geleerdheid, vooral wegéns Oostersche Taalkunde en Godgeleerdheid, waaromtrent wij hem nader zullen gedenken.

Zie P. DE LA RUE, *Gel. Zeel.* N. D. bl. 32.

BOREEL, (JOHAN) *Heer van Westhoven, Burgemeester van Middelburg.* *Zeeland.* Geb. 1621. Gest. 1672.

Was de derde zoon van den zoo aanstonds vermelden Raadpensionaris. Veelvuldig waren de eerambten waartoe hij geroepen werd. Na eerst eenigen tijd in Stads- of Staatsbestuur geweest te zijn

werd hij in *1665* gemagtigd met DE WITT en VAN HAREN, op de Nederlandsche Vloot. Na het sluiten van den Vrede, ging hij, als buitengewoon Afgezant, naar *Engeland*, en bleef aldaar vervolgens als gewoon Ambassadeur; onvermoeid waren zijne pogingen, ten einde den Vrede te behouden, doch met ongunstig gevolg. Hij schreef belangrijke berigten over, bij WAGENAAR D. XIV. bl. 42, 43 te vinden. Na zijne terugkomst, viel het oog op hem tot gevolmagtigde op de Vloot, een last reeds te voren met lof bekleed, doch zijn overlijden verijdelde de wenschen van velen. Hij stierf in 1672 ongehuwd.

Zie verders P. DE LA RUE, *Staatk. Zeeland* bl. 9. WICQUEFORTH *Ambass.* Tom. II. p. 17. *Brieven van* DE WITT. WAGENAAR D. XIII en XIV. De laatste begaat eene dwaling, door van dezen Staatsman te melden, dat hij in 1678, (zie D. XIV. 488.) te *Brussel* zoude gehandeld hebben, het welk door den zoon van zijnen broeder geschiedde.

Holland. *Amsterdam.* Geb. 1590. Gest. 1668. BOREEL, (WILLEM) *Baron van Vroendyken, Heer van Duinbeeke enz. Pensionaris van Amsterdam.*

Deze beroemde Staatsman was de zoon van JACOB BOREEL en MARIA GREMMINK. Hij was in den jare 1619 Advocaat der Oost-Indische Maatschappij, vertrok toen naar *Engeland* met eenige Bewindhebbers, om de twisten met de Engel-

gelfchen uit den weg te ruimen en floot aldaar een verdrag tusfchen de twee Maatfchappijën.

Hierdoor bekend geworden, werd hij in 1627 Penfionaris van *Amfterdam*, en verwierf vervolgens veel lof in verfcheidene, waaronder zeer gewigtige, buitenlandfche bezendingen.

De eerfte was naar *Bremen* als bemiddelaar van de gefchillen tusfchen den Bisfchop en de Stad. Naar wensch geflaagd, trok hij in 1633 naar *Zweden*, voornamelijk ter bevordering van den handel op de Oostzee, waaromtrent hij en zijne Medeambasfadeurs, *door het fluiten van een verdrag*, hunne oogmerken bereikten.

Na eene togt van minder belang na *Denemarken*, vertrok hij in 1644 met JOACHIMI en RHEDE VAN RENSWOUDE naar *Londen* om de gefchillen tusfchen den Koning en het Parlement te vereffenen. Vruchteloos keerde hij herwaarts.

In 1649 nam hij de belangrijke zending op zich naar *Frankryk*, als gewoon Ambasfadeur. De verwachtingen op een nuttig gevolg zijner bekwaamheden werden bevestigd; vooral toonde hij moed en trouw in het vermaard geval bij het nemen van twee Franfche Rooffchepen door de RUITER. De Cardinaal DE MASSARIN, de drijfal van dien tijd, had bij dit rooven een dadelijk belang, en alzoo vond BOREEL eenen te driftiger tegenftander; niets deed hem van den weg van pligt afwijken. Hij zegepraalde, en alzoo nam door den moed en het beleid van de RUITER en BOREEL beide, het ne-

men van Schepen een einde, waarover men 6 jaren te vergeefs geklaagd had, en waarvan het getal reeds 328 beliep. Door de wijsheid van DE WITT en hem werden tevens de oogmerken van den listigen CROMWEL, die in dit alles deel had, verijdeld.

De ſtaat erkende deze dienſten aan zijnen zoon. Hij ſtierf in de luistervolle loopbaan in 1668. Zijn lijk werd naar *Holland* gevoerd, en vervolgens uit aanmerking der lange en getrouwe dienſten op algemeene kosten met ſtatelijke rouwpracht in den Haag ter aarde geſteld.

De Koning van *Engeland* had vroeger hem als Baron verklaard en zijn Wapen vermeerderd; de Keizer had hem tot Rijksgraaf willen verheffen; zijne zedigheid deed hem die lastige eer van de hand wijzen. Hij was gehuwd aan JACOBA CARELS, en liet bij deze drie zonen na, erfgenamen van 's vaders deugden en verdienſten.

Bij den roem als Staatsman voegde hij ook dien van Geleerde en van voorſtander der geleerdheid. Zie BARLE I *Poem.* II. 234, 370. Ep. 753, 789, 825. Verders WAGENAAR, D. X. XI. XII. en XIII. DE LA RUE, *Staatk. Zeeland* 8. *Brieven van* DE WITT, D. I.

Holland. BOREEL, (WILLEM) JACOBZOON *Sche-*
Amſterdam. *pen van Amſterdam.*
Geb. .....
Geſt. 1727. Zoon en kleinzoon van beroemde onderhande-

laars

laars zijnde, bleef hij niet lang in den ftillen werkkring als Regter, waar in hij als Schepen zijner vaderftad gebruikt werd. Ten tijde van die onlusten, welken *Europa* in en om den jare 1725 en 1726 met eenen oorlog dreigden, was hij Ambasfadeur aan het Franfche Hof, destijds het middenpunt der onderhandelingen, en een fchouwtoneel, waar op de Kardinaal DE FLEURY, HORATIO WALPOLE, FONSECA en andere Staatsmannen hoofdrollen fpeelden. BOREEL was een van dezen, hield den roem van zijnen naam ftaande, en deed aan den Staat en aan *Europa* gewigtige dienften. Hij teekende nog de voorloopige voorwaarden van bevrediging, doch ftierf weinig tijds hier na in *Parys*. Zijne weduwe CATHARINA CLARA GEELVINK ftierf kinderloos weinig jaren na hem.

BORSSELE, (ADOLPH VAN) uit de branche van *Spreeuwenftein*. *Heer van Schellach en Spreeuwenftein*. *Holland.* Geb. 1527. Geft. 1584.

Was Erfbailluw van *Brouwershaven* en Lid der Edelen, toen PHILIPS II. op 20 September 1549 te *Reimerswaal* als Graaf van *Zeeland* gehuldigd werd, gelijk ook later; zie AITSEMA D. III. 618. *en volg.* alwaar ftukken door den Zeeuwfchen Adel in de groote Vergadering van 1651 overgegeven, ter betooge van hun regt van aandeel in de Regering, gevonden worden.

Dat ADOLPH VAN BORSSELE een man van ge-

gezag was, blijkt in vele opzigten; onder anderen hier uit, dat WILLEM I, als voogd over zijnen zoon PHILIPS WILLEM, voor denzelven in 1562 de waardigheid van eersten Edelen, als heer van *St. Martensdyk* begeerende, hem, als vertegenwoordiger van denzelven, voorstelde. Zie TE WATER, *inhuld.* bl. 15, noot *a.*

In en na de omwenteling bleef hij den Koning genegen. Zie VAN DEN VELDE, *Jubelf.* v. 22. *Bijl.* J. bl. 197. Hij overleed in *Veere* 1584.

Hij was gehuwd geweest 1° met CATHARINA natuurlijke dochter van M VAN HOORN, *Heer van Gaasbeek*, 2°. met LEVINA TUYL VAN SEROOSKERKE en was dus de zwager van PHILIBERT V. THUYL en BRUYNINK VAN WYNGAARDEN, Rentmeesters bewesten en beoosten *Schelde*, beide ijveraars voor de belangen van den Koning. Van dezen ADOLPH leeft nog één nakomeling, MARINUS CORNELIS VAN BORSSELEN, voormaals Lt. Collonel in het Regiment van BRAKEL, die zonder kinderen is.

Zeeland.
Geb. .....
Gest. 1468.

BORSSELE, (ADRIAAN VAN) VAN BRIGDAMME, *Ridder*, *Heer van Brigdamme*, *Popkensburg*, *Duvelande*, *Sommelsdyk*, *enz.*

Was naar de gewoonte van dien tijd, zoo wel Krijgs- als Staats-man. Volgens melding van RUISCH DE BRUIN *Geneal. met aanhaling van eene acte van het Hof van Holland* 1453

was

was hij Voogd van *Bergen* in *Henegouwen*, Kapitein Generaal van *Biervliet*, Raad en Opperkamerling van de Hertogen PHILIPS en KAREL VAN BOURGONDIËN. De eerfte vertrouwde hem het opperbevel van het leger, en zond hem in het veld om DAVID VAN BOURGONDIËN in 1456 als Bisfchop van *Utrecht* te doen erkennen. Zie WAGENAAR D. IV. 475—76. In 1463, was hij bij de gefchillen tusfchen gemelde Hertogen, Vader en Zoon, de eenigfte van den Adel, die de zijde van den laatften hield.

Hij was in groot aanzien bij de Vorften van zijnen tijd, en tegenwoordig bij de krooning van LODEWYK XI, werd toen ten tweedemale Ridder geflagen, alfchoon hij reeds door PHILIPS met deze waardigheid, na den flag van *Brouwershaven*, vereërd was. REIGERSBERG II. 198, telt hem onder de Ridders van het Gulden Vlies, doch verwart hem waarfchijnlijk met FRANK VAN BORSSELEN. Zie MAURICE, *Blafon de la Toifon d'or* p. 43, 45 en 47.

Hij is tweemaal gehuwd geweest, 1°. met MARIA, de Erfdochter van de branche van BORSSELE tot *Borsfele* of tot *Monfter*, in 1448 kinderloos geftorven, 2°. met ANNA, natuurlijke dochter van Hertog PHILIPS VAN BOURGONDIËN, verwekt bij eene jonkvrouwe uit het geflacht van STEENBERGEN.

Met de laatfte kreeg hij *f* 15000 ten Huwelijk; de Hertog was tegenwoordig op de Bruiloft. Ook

bij deze vrouw kreeg hij geene kinderen en ſtierf in 1468. Zijn Testament is bewaard bij MATTH. ANAL. BELG. II. 286. In hetzelve wordt zijne eerſte Vrouw, MARIA VAN CATS genaamd, waarſchijnlijk aantevullen MARIA VAN BORSSELE, *Vrouwe van Cats*.

Zeeland.
Geb. 1658.
Geſt. 1728.

BORSSELE, (ADRIAAN VAN) VAN DER HOOGE, *Heer van Geldermalem*.

In zijnen jeugdigen leeftijd ſtond hij in groote gunst bij Prins WILLEM III, was deszelfs Edelman, vergezelde den Vorst doorgaans bij Veldtogten en reizen en nam vele bezendingen waar. Hij was ook bij den Vorst, bij de onderneming op *Engeland*, en deelde zoo wel in gevaren als genoegens.

Inmiddels was hij lid der Regering van *Vlisſingen* geworden, geraakte in vele Staatsbedieningen, en werd in 1692 wegens *Zeeland* in den Raad van State gezonden. Hij woonde tien Veldtogten bij als Gedeputeerde. Men gebruikte hem echter ook zoo wel in Staats- als in Krijgszaken; in 1699 was hij buitengewoon Ambasſadeur aan het Hof te *Londen*, vervolgens bij verſcheidene Duitſche Hoven, en in 1714 een der onderhandelaars tot het Tractaat van *Barriere*.

Hij ſtierf in den Haag in 1728; bij zijne Echtgenoote GEERTRUID VAN WELDEREN, liet hij verſcheidene kinderen na.

Zie P. DE LA RUE, *Staatk. Zeeland* 36; zijne af-

afbeelding is bij WAGENAAR, D. XVIII. 46.

BORSSELE, (FLORIS VAN) *Gouverneur, Stadhouder van Holland, enz.* *Holland.* Geb. .... Gest. 1447.

Was uit den tak van BRIGDAMME, en moet niet verward worden, met FLORIS, vader van den beroemden FRANK. Hij was in groot aanzien bij de Vorsten van zijnen tijd, en werd door Hertog PHILIPS, met FRANK en PHILIPS VAN BORSSELE te gelijk als Gouverneurs of Stadhouders van *Holland* gesteld. In 1433 door de benoeming van HUGO VAN LANOY ontslagen van dezen post, bleef hij echter in den Raad en werd in de Memorialen achter de Sententiën voor het laatst als aanwezig gevonden in 1446. Hij stierf in 1447.

Volgens het MS. van RUISCH DE BRUIN, was hij Thesaurier van *Holland*, en had groote kosten gedaan, bij het innemen van *Medemblik*, welken hem vergoed werden door PHILIPS, Hertog van *Braband*, volgens eene orginele acte onder de Charters van *Vilvoorden*. Vergel. *Tegenwoordige Staat van Holland*, D. I. bl. 505.

Hij liet eene dochter na MARIA, gehuwd aan JAN VAN CATS.

MSS. VAN DE RIEMER.

BORSSELE, (FRANK VAN) *Ridder, Graaf van Oostervant, Heer van Zuilen en Gouverneur van Holland en Zeeland.* *Holland.* Geb. 104.. Gest. 1470.

Hij is waarſchijnlijk tweemaal tot dezen post benoemd. Hertog JAN VAN BRABAND had hem, na den dood van JAN VAN BEYEREN, wiens zijde hij en zijn vader gevolgd hadden, nevens JACOB VAN GAASBEEK tot Ruwaard aangeſteld. Hij voerde dien tijtel in 1425. Later in 1429 vindt men ROELAND VAN UITKERKEN in dat ambt. In 1430 werd hij op nieuw tot Gouverneur benoemd, te gelijk met FLORIS en PHILIPS VAN BORSELEN; alle twijfel hieromtrent, is bij mij opgehouden, zoo door het Handſchrift van de RIEMER, *als vervolgens*, *door* heuſche bijdragen van Mr. J. VERHEYE VAN CITTERS, die dit in het MS. van J. VAN GRYPSKERKE, *Graaf van Zeeland*, 605 en 606, ter loops bl. 350, en vooral in de MS. genealogie van den huize V. BORSSELE door RUYSCH DE BRUIN, met oorſpronkelijke brieven bevestigd zag. Zie ook VAN WYN, *Bijv.* III. 98.

Hij was vroegtijdig in gunste bij PHILIPS VAN BOURGONDIËN, werd na den ſlag van *Brouwershaven* Ridder, en was tusſchen den tijd zijner bedieninge als Stadhouder, Raad. Hij had alzoo gelegenheid tot verkeering met vrouw JACOBA; zachtzinnig, vriendelijk, vrolijk, dapper, en begaafd met vele andere uitmuntende hoedanigheden, konde het niet misſen, of het ongeluk van gemelde ſchoone vrouw moest zijne deelneming wekken. Hij was wel is waar haar vijand, als zijnde de partij der Kabeljaauwſchen toegedaan

daan, dan waar blijft Staatkundige vijandschap, wanneer de liefde in het spel komt? Het medelijden veroorzaakte hulp aan de eene, dankbaarheid aan de andere zijde, en eindelijk den zoo bekenden als belangrijken loop van de liefde bij beiden, welke eerst een geheim was, en eindelijk, na vele gevaren en opofferingen, een erkend huwelijk ten gevolge had.

FRANK werd toen als Gouverneur of Stadhouder ontslagen, erlangde HUGO VAN LANOY tot opvolger, werd Graaf van *Oostervant* en met eerbewijzingen van verschillenden aart voorzien. Hij mogt zich, echter, niet lang in het bezit van JACOBA verheugen. In 1436 weduwenaar, werd hij in het ambt van Opperhoutvester bevestigd en bleef sedert in gunst van den Hertog. Hij stierf in 1470, en liet eenen bastaard zoon PHILIPS, getrouwd met BARBARA VAN WASSENAAR, na. Zijne nagedachtenis bleef nog lang in zegening.

Zie verders over hem de meeste Geschiedschrijvers, en vooral de Bijvoegzels D. III. en IV. Op beide plaatsen is FRANK bij het gezin van den Hertog afgebeeld. Eene betere afbeelding is nog aanwezig op het Huis te *Zuilen*.

BORSSELE, (HENDRIK VAN) *Heer van Veere*, *Sandenburg*, *enz.* *Zeeland.* Geb. 138.. Gest. 1471.

Reeds vroeg de belangen van PHILIPS VAN BOURGONDIËN toegedaan zijnde, wordt hij reeds in

in den jaare 1426 als een der Raden van gemelden Vorst gevonden bij het Verbond met ARNOUD VAN GELDER; vervolgens werd hij in 1427 na de zoen met JACOBA, als een der drie inlandsche Raden door PHILIPS gesteld, en kort hierna tot Houtvester van *Holland*, en Burggraaf van *Zeeland* gekozen; in 1433 volgde zijne Landvorstin JACOBA hem op in de eerste bediening. Vervolgens kwam hij tot vele andere zeer aanzienlijke ambten, onder meerderen ook tot *Admiraal*, in welke hoedanigheid hij aan zijnen Vorst groote diensten deed, nader elders te vermelden.

Hij bezorgde aan die van *Veere* zeer gewigtige voorregten zoo in *Frankryk* en *Schotland* als in *Engeland*.

Hij was zeer rijk, en gehuwd aan JANNE VAN HALEWYN, bij wie hij vader was van den Stadhouder WOLPHERT. Hij stierf in hoogen ouderdom op *Sandenburg* in 1471, en liet verscheidene natuurlijke kinderen na.

Zie MIERIS, *Hist. der Ned. Vorsten.* GOUDHOEVE, ERMERINS, *Zeeuwsche Oudheden, de Heren van Veere uit den Huize van* BORSSELE 53–90. MAURICE, *Blason de la Toison d'or* p. 47. Misschien is dit werk het beste omtrent de Levensberigten van de Ridders van het Gouden Vlies, ten minsten zeer naauwkeurig en geloofwaardig omtrent de jaartallen, vermits hij de Charters van de orde heeft gezien en de Wapenkoning bijzonder letten moest op het afsterven der

der Ridders. (Staten p. 296,) volgens dit werk houden wij ook den ſterftijd, bij ERMERINS geſteld op 17 Maart 1474. op 17 Febr. 1470, denkelijk *Stijlo curiae*, dus 1471.

BORSSELE, (JACOB VAN) *van der Hooge*, *Heer van Kleverskerke en Geldermalſem*. *Zeeland.* Geb. 1622. Geſt. 1686.

Werd in 1650 Raad in zijne geboorteſtad *Middelburg* en vervolgens in 1654 Lid van den Raad van State, waar in hij bleef tot aan zijn overlijden en veel gezag erlangde door ervarenis, bij de afwisſeling der afgevaardigden van de andere gewesten. Inmiddels was hij in 1663 of wel eerder een der afgezondenen naar den Bisſchop van *Munſter*, om de geſchillen, reeds in 1657 begonnen, te vereffenen.

Hij was gehuwd aan MARIA VAN VARICK en bij deze Vader van ADRIAAN en PHILIP JACOB, beide insgelijks vermeld.

In alle Zeeuwſche Staatsſtukken vindt men zijnen naam, even als van velen zijner Voorouders, alleen VAN DER HOOGE. Hij en zijn vader JOOS hebben begonnen zich VAN BORSSELE VAN DER HOOGE te onderteekenen, op grond dat de hoofdtak van het huis BORSSELE zoude uitgeſtorven zijn, even gelijk die van DUVENVOORDE met den naam en wapen van WASSENAER hebben gedaan.

Bekend is het, dat over de vraag: of het geſlacht van VAN DER HOOGE een tak is van dat VAN BORSSELE? een zeer uitgewerkt verſchil geweest is,

is geweest, bij gelegenheid der benoeming van den kleinzoon van JACOB, PHILIPS JACOB tot Lid der Ridderſchap van *Utrecht*, zie *Jaarboeken* 1758. Een belangrijk ſtuk hieromtrent, te weten de Reſolutie van de Ridderſchap van *Utrecht* van 1 September 1766, is afzonderlijk uitgegeven.

Zie over J. VAN BORSSELE VAN DER HOOGE, WAGENAAR D. XIII. bij wien hij op het Register ten onregte PHILIPS is genaamd.

Zeeland.
Geb. 1707.
Geſt. 1764.

BORSSELE, (JAN VAN) VAN DER HOOGEN, *Repreſentant van den Eerſten Edelen in Zeeland*, enz.

Was de zoon van ADRIAAN V. BORSSELEN, *Heer van Geldermalſem*, reeds vermeld, en geraakte in 1736 in het Bewind, wanneer hij tot Raad van *Middelburg* werd benoemd. Zeer in gunst bij WILLEM IV, werd hij, na dat aan dezen de waardigheid van eerſten Edelen was opgedragen, deszelfs vertegenwoordiger, en bleef in deze bediening, gedurende de minderjarigheid van deszelfs Zoon, tot 1764 waar in VAN BORSSELE overleed. De Gouvernante ANNA had ook veel vertrouwen in hem geſteld, en hem met nog zeven andere Regenten tot Voogden over haren zoon geſteld.

Veel gezags oefende hij in gemeld tijdvak, zeer ten nutte van *Zeeland*, volgens de Registers der Staten van dat gewest. In 1748 was hij een der gemagtigden tot den Vredehandel te *Aken*; in

1761

1761 werd hij aangezocht tot een buitengewoon gezantſchap naar *Engeland*, doch bedankte.

Hij was gehuwd aan ANNA MARGARETHA ELISABETH KONINCK, Ambachtvrouwe van *Rithem enz.* en liet twee kinderen na, beide met Vorſtelijke ſtatie gedoopt; de zoon, WILLEM ZELANDUS genaamd, ontving van de Staten van *Zeeland* tot pillegift de verzekering van het eerst openvallend ambt wegens *Zeeland*, in de Staten Generaal Raad van Staten of Generaliteits Rekenkamer, na dat dezelve den ouderdom van 20 jaren zoude bereikt hebben. Eene pillegift, die om deszelfs zeldzaamheid, destijds verſchillend werd beoordeeld, en waar van de begiftigde als gewoon Lid der Staten Generaal tot 1795 genot had.

De afbeelding van J. V. BORSSELE, is te vinden *Vad. Hiſt.* XX. 100.

BORSSELE, (PHILIPS VAN) *Heer van Borſele en Cortgeen*, *Gouverneur van Holland*, *enz.* *Holland.* Geb. ..... Geſt. 1431.

Zie over het Gouverneurſchap door hem, vereenigd met FRANK en FLORIS VAN BORSSELE waargenomen, den aanvang van het art. FRANK VAN BORSSELE. Hij was een man van vermogen, geſproten uit het geſlacht van *Cortgeen*, uit den tak van *Veere.* Hertog WILLEM VI. gebruikte hem in vele bedieningen. Vrouw JACOBA beſchonk hem met het Rentmeesterſchap bewes-

weste *Schelde*, en met het Dijkgraaffchap van *Noordbeveland*.

Hij koos echter in 1422, de zijde van Hertog JAN VAN BEYEREN tegen haar. Ook geraakte hij in gunst van PHILIPS VAN BOURGONDIËN, waarvan hij bijzondere blijken erlangde. Bailluw van *Domburg* en *Westkappel*, later *Kastelein van Loeveftein* geworden, werd hij in 1430 een der drie Gouverneurs, doch had hiervan weinig genot en ftierf in 1431, zonder manlijk oor natelaten, waar door de Heerlijkheid *Borsfele* aan de Graaflijkheid verviel.

MSS. VAN DE RIEMER.

Zeeland.
Geb. 1656.
Geft. 1735.

BORSSELE, (PHILIPS JACOB VAN) VAN DER HOOGE, *Heer van Voorhout*.

Was de broeder van ADRIAAN V. BORSSELE V. GELDERMALSEM en werd Raad en Rentmeester Generaal van de Domeinen van *Braband* en Raad der Stad *Middelburg*. In het jaar 1712 is hij, als buitengewoon Ambasfadeur, gezonden aan het Hof van *Engeland*. Na den dood van koningin ANNA, vertrok hij op nieuw derwaarts, en bleef aldaar tot 1723, den Staat dienende met grooten lof van getrouwheid en ijver.

Later werd hij gewoon afgevaardigde ter Vergadering der Staten Generaal en hield in deze bediening den verkregen roem ftaande tot aan zijn overlijden in 1735.

Hij

Hij was gehuwd aan MARIA ELISABETH VAN STRYEN. doch ftierf kinderloos.

DE LA RUE, *Staatk. Zeeland*, 37.

BORSSELE, (WOLFERT VAN) *Graaf van Bouchain, Heer van Veere enz. Stadhouder van Holland.* *Holland.* Geb. 143. Geft. 1487.

Zeer rijk in vele heerlijkheden zijnde, vermeerderde hij den luister van zijn geflacht door zijne huwelijken, met twee Princesfen uit Koninglijken huize, 1°. met MARIA STUART, 2°. met CHARLOTTA VAN BOURBON.

Als Stadhouder de Hoekfchen toegedaan, ontmoette hij veel tegenftrevens van de Kabeljaauwfchen, zoo zelf dat zijn Hof in den *Haag* geplunderd werd. Toen MAXIMILIAAN, na het overlijden van MARIA de Kabeljaauwfchen vleide werd VAN BORSSELEN afgezet.

Hij liet alleen drie dochters na, en was hierdoor de laatfte heer van *Veere* uit den huize VAN BORSSELE. Zijne bezittingen gingen over tot het geflacht van BOURGONDIEN, afkomftig van eenen bastaard van PHILIPS.

Zie ERMERINS, *Zeeuwfche Oudh.* p. 9—117 VAN LEEUWEN, *Bat. ill.* WAGENAAR.

BOSCHHUYSEN, (CLAAS VAN) *bijgenoemd* KORF, *Rentmeester van Noordholland.* *Holland. Noordholl.* Geb. 14.. Geft. 14..

Was de zoon van WILLEM, die het zelfde ambt bediende en van BEATRIX VAN ZWIETEN.

Hij oefende zeer veel gezag uit in *Noordholland* en deelde bijzonder in het misnoegen, het welk de invordering van de nieuwe belastingen en het ruitergeld in 1491 verwekte, en welke uitbarsting onder den naam van *het Kaas- en Brood ſpel* in de geſchiedenis is vermaard geworden.

Het ſchijnt dat hij gemelde bijnaam, met welke hij bij VELIUS en anderen alleen bekend is, heeft erlangd, om dat hij zijnen Dienaar ter invordering dezer belasting met eenen *korf* of mand rondzond; zijn huis te *Alkmaar* werd overvallen, en geheel uitgeplunderd. Hij ontkwam het lijfsgevaar door de vlugt, dan zijn dienaar werd omgebragt.

Wat 'er ſedert van hem is geworden is niet opgeteekend. Eene dochter van hem LUTGAARD genoemd, huwde aan HUGO VAN ZWIETEN.

Zie verders HEEMSKERCK, *Bat. Arc.* 269.

BOSSU, (MAXIMILIAAN VAN HENNIN *Graaf van*) Zie op HENNIN.

BOTNIA. (JULIUS VAN)

Friesland. Geb. 1550. Gest. 1614. Was een der voornaamſte Friezen, die het verbond der Edelen geteekend hadden, en tevens in meer opzigten een ijverig voorſtander van Vrijheid en Godsdienst. Het eerſte had ballingſchap ten gevolge. Teruggekeerd, bij de verandering van zaken, hielp hij *Franeker* voor

den

den Prins verzekeren, bediende in den nijpenden winter een gezantschap aan WILLEM I, erlangde den noodigen bijstand om *Friesland* geheel aan des Prinsen zijde te brengen, en moest op nieuw vlugten. Bij gunstiger stand van zaken, hielp hij de Unie van *Utrecht* bevorderen, en den verraderlijken RENNENBERG beteugelen. Vroeger was hij den *Aartshertog* behulpzaam geweest tot eene geldligting; later verscheen hij ter Staatsvergadering van *Friesland*, wegens *Franeker*, en bleef in de aanzienelijkste ambten tot aan zijn overlijden, op 28 April, 1614.

Zie TE WATER, *Verb. der Edel.* II. 267.

BOTNIA, (TJALLING VAN) *Ridder, Raad in de Hove van Friesland.*

Was een der voornaamste Edelen in *Friesland*, ten tijde der Saxische Regering en bij den aanvang van het Oostenrijksch gezag.

Hij werd door FLORIS VAN EGMOND, Ridder geslagen, en in het Hof gesteld, het welk destijds insgelijks het Burgerlijk bewind uitoefende. Hij trok tevens te velde tegen de Gelderschen en wierd bij *Genemuiden* gevangen genomen.

Wij vonden zijnen naam als Drost van *Drenthe*, doch zonder melding van het jaargetal, zijnde aangesteld: „ uit zonderlinge begeerte van „ zijne Keizerlijke Majesteit, met verklaring, dat

„ deze aanftelling niet in confequentie zoude kun-
„ nen getogen worden, enz."

Hij teekende de lastbrief voor KEMPO VAN MARTENA en SIBRAND ROORDA, die in 1521 naar *Worms* reisden bij KAREL V.

Hij trouwde (1) met RINSCK IDSINGA; (2) aan FROUWK HOTTINGA, met wie hij het Kasteel *Hottinga* te *Nyland* verkreeg. Hij ftierf in 1533.

Zie TE WATER, *Verb. der Ed.* D. II. 268. in *Not.* en de aangehaalde Schrijvers.

Holland. Geb. ..... Geft. 1669. BOUCKHORST, (AMELIS VAN DEN) *Heer van Wimmenum, Lid van de Ridderfchap van Holland.*

Hij werd voor het eerst in 1642 als Ridder ter dagvaart befchreven, en geraakte fpoedig in belangrijke bezendingen. Hij was gedeputeerde te *Velde* in 1646; toen FREDRIK HENDRIK het oog had op *Antwerpen.* Op last zijner meesters, openbaarde hij de geheime pointen, omtrent de oefening van den Roomfchen Kerkdienst, ontworpen.

Hij maakte als Voorzitter der Staten Generaal het befluit tot den Vrede van *Munster*, met vijf ftemmen op; de Voorzitter DE KNUYT weigerde zulks, om dat *Zeeland* niet was bijgetreden. In 1653 werd hij met PIETER DE HUYBERT naar *Mechelen* gezonden, ter regeling van eenige appointen van het Tractaat van *Munfter.*

Bij

Bij gelegenheid des onthaals van Koning KAREL II hier te lande, was hij Voorzitter van Gecommitteerde Raden; aan hem vielen vele bemoeijingen in dezen ten deele. De koning liet hem, ten blijke van genoegen over dit alles, een kostbaar Juweel aanbieden, dan hij had de edelmoedigheid het zelve heusfchelijk te weigeren. De Staten zich deze prijzelijke daad zonderling doende welgevallen, maakten hier van loffelijk gewag ten dienste en navolging der nakomelingfchap.

Hij was met lof Curator der Leijdfche Academie.

Ongehuwd overleed hij in 1669 en was het laatst manlijk oir van zijn oud geflacht.

Zie WAGENAAR, D. X. AITZEMA, III. 798. VAN WYN, *Bijv.* D. XIII. 21.

BOUCKHORST, (NICOLAAS VAN DEN) *Heer van Noordwijk, Lid van de Ridderfchap van Holland.*

Holland Edelen.
Geb. .....
Geft. 1641.

Was van 1621 tot aan zijn overlijden in 1641 Lid van de Vergadering der Staten Generaal. Hij vertrok in 1621 met PAUW en anderen in ftatelijk gezantfchap naar *Frankrijk* ten einde de vorige verbintenisfen te vernieuwen. Drie jaren later floot hij, benevens HENDRIK VAN ESSEN en PAUW met *Frankrijk* het vermaarde verbond van onderlinge befcherming. Als eerstbenoemde van de Hollandfche Afgevaardigden ter Staten Generaal, had hij vervolgens veel deel aan de

de onderhandelingen, die in den *Haag* plaats vonden, en hier door werd zijn naam dikwijls onder ſtaatsſtukken gezien.

Gehuwd aan ANNA VAN DER NOOT, was hij Vader van ARNELIS, in vorig art. vermeld.

Zie WAGENAAR, D. X. 425. 495. AITZEMA.

BOURGONDIEN, zie de namen der Vorſten, Vorſtin en Bisſchoppen uit dit huis op DAVID, KAREL, MARIA, PHILIPS I. en PHILIPS VAN BOURGONDIEN.

Zeeland. Geb. 1489. Geſt. 1540. BOURGONDIEN, (ADOLPH VAN) *Heer van Veere, enz.*

Was de zoon van PHILIPS VAN BOURGONDIEN, en van ANNA, Erfdochter van BORSSELE VAN VEERE. Hoe zeer hij als Admiraal wegens krijgsverrigtingen insgelijks zal moeten gedacht worden, vermeenden wij hem bij de Staatkundige Geſchiedenis te moeten gedenken, om het aandeel, het welk hij in het algemeen beſtuur had, door zijne hooge geboorte, menigvuldige Heerlijkheden en aanzienlijke ambten.

Volgens ERMERINS, zoude ERASMUS zijn onderwijzer zijn geweest, dan volgens anderen, en meer waarſchijnlijk, was dezelve zulks van zijnen zoon MAXIMILIAAN. Zie TE WATER, *Orat. in Hon. et Mer. Borſaliæ*, p. 34.

Vroeg

Vroeg werd hij Ridder van St. Andries, bij een gezantfchap in *Schotland*.

Een groot vriend was hij van praal en pracht, en daar KAREL V belang vond, om deze aan te moedigen, ten einde de voorname Edelen te verzwakken, vielen hem vele kostbare reizen of bezoeken ten deele, breedvoerig bij ERMERINS opgefteld. Gedeeltelijk bragt hij die fchade over de Ingezetenen zijner Heerlijkheden; zijne bezittingen leedden echter zeer veel door dit alles. Hij befchermde den Haringvangst, Koophandel en *Zeevaart* en was een tegenftander der Hervorming.

Hij wierd in 1537 Lid van den Raad van State en was de Landvoogdes met raad en daad behulpzaam tegen de oproerige Gentenaars, zelfs met oogenfchijnlijk gevaar van zijn leven.

Hij ftierf in 1540 en liet behalven zijne Weduwe ANNA VAN BERGEN en vier echte kinderen, eenen natuurlijken zoon PHILIPS na; zijne goederen waren met vele fchulden bezwaard; zijn zoon MAXIMILIAAN erfde de eersten en vermeerderde de laatsten.

Zie verders WAGENAAR, D. V. HOYNCK VAN PAPENDRECHT, *Analecta*, P. III. p. 376. 409. enz. MAURICE, *Blafon de la Toifon d'or*. ANZELME, *Hiftoire Gen. de la Maifon de France Ed.* 1726. *Tom.* I. *p.* 256. alwaar de H. H. van *Veere* uit het huis van BOURGONDIEN breedvoerig vermeld zijn. ERMERINS,

RIUS, *Zeeuwsche Oudheden*. Bij MIERIS, *Ned. Verst.* II. 84. is eene legpenning, op 360, eene afbeelding van hem te vinden.

Stadhouders. Zeeland.
Geb. .....
Gest. 1573.

BOURGONDIEN, (ANTHONIE VAN) *Ridder, Stadhouder van Zeeland.*

Was de zoon van ANTONIS VAN BOURGONDIEN, Heer van *Cappellen*, den natuurlijken zoon van den grooten Bastaard, en van MARIA ANDRIESSEN, dochter van den Rentmeester ANDRIES ANDRIESEN, Heer van *Wakkene*. Vermits zijne Geschiedenis weinig bekend is en zijne bedrijven en lotgevallen met die van zijnen Broeder ADOLPH, onder de Admiraals te vermelden, bij WAGENAAR en VAN WYN in de Registers vermengd worden, vordert hij eenige meer wijdloopige melding.

Hij was Lt. Admiraal van *Vlaanderen*. Zie VREDIUS, *Gen. Com. Flandr.* II. 402. en I. 127, alwaar zijn groot Vice-Admiraals zegel is uitgebeeld. Hij volgde zijnen Broeder ADOLPH in dit ambt, en ook als Vertegenwoordiger van den E. Edelen ter Staatsvergadering, zie TE WATER, *Inhuld.* 16. *in Not.* Hij was zoodanig bij den koning in gunst, dat toen KAREL VAN BRIMEU, Graaf van *Megen*, gesneuveld was, die gelijk de Graaf van *Bossu*, bij de afwezigheid van WILLEM I, in 1567 Stadhouder van Holland was, zulks van Zeeland was geweest, namens den koning tot deszelfs opvolger werd ge-

gesteld. Hoe zeer men zijne Commissie nergens vindt blijkt zulks uit vele Schrijvers; GRYPSKERKE, p. 426. noemt hem uitdrukkelijk: wegens den koning Gouverneur van *Zeeland*. Zie ook *Satisf. v. Goes*, 107; als Stadhouder vernieuwde hij de wet te *Veere* in 1568, 1569, 1570, 1571. ERMERINS, *Beschr. van Veere*, III. 64. 65.

Hij zorgde in deze bediening voor *Walcheren*, en wel met dat gevolg, dat de poging van THOULOUSE en HAAK, op dat eiland mislukte. Na het omslaan van *Vlissingen* zocht hij het volk met zachte woorden wederom tot onderwerping te brengen, doch men bejegende hem zoodanig, dat hij zich verheugde, behouden te *Middelburg* te rug te zijn. Hij sneuvelde buiten de laatsgemelde Stad, nadat de Nassauschen *Rammekens* hadden ingenomen. Bij GRAVESANDE, Eeuwgetijde, bl. 326, vindt men vele bijzonderheden nopens dit sneuvelen. Zijn opvolger in het Stadhouderschap was de beroemde CHRISTOFFEL MONDRAGON. Zie WAGEN. VI. 440.

Hij was gehuwd aan CLARA VAN DER MARK, waarschijnlijk de zuster van den vermaarden Heer van LUMEY.

Zie verders VAN WYN, *Bijv.* D. VI. 18. VAN LOON, *Hist. Penn.* I. 150, alwaar zijn afbeelding gevonden wordt. VAN METEREN, fol. 268, 321 enz.

Stadhouders Holland. Geb. 1514. Gest. 1559.

BOURGONDIEN, (MAXIMILIAAN VAN) *Heer van Beveren, Veere en Vlisſingen. Admiraal en Stadhouder van Holland, enz.*

Wij zullen later gelegenheid vinden, om zijne verrigtingen als Admiraal te vermelden, en zeggen derhalven alleen, dat hij tevens Stadhouder werd van *Holland* in 1547 en alzoo het bevel over Land- en Zee-magt vereenigde; dat hij bij de Staten welgevallig was, blijkens een aanzienlijk geſchenk, en bij den Keizer in gunste, blijkens de verheffing van zijne Heerlijkheden, *Veere* en *Vlisſingen* tot een Markgraafſchap. Later werd hij door PHILIPS II met de Ridderorde van het Guldenvlies vereerd, en in het Stadhouderſchap bevestigd. Hij ſtierf kort hier na, zonder kinderen verwekt te hebben bij LOUISE VAN CROY en liet beter roem als Stadhouder dan als huishoudkundige na; zijne boedel was zoodanig met ſchulden bezwaard; dat dezelve verzaakt wierd.

Zie verders over zijn leven ERMERINS, *Zeeuwſche Oudheden*, en over het verſchijnen van hem ter Staatsvergadering, VAN WYN, *Bijvoegſels*, D. VIII. p. 92. Register van Mr. A. V. D. GOES. *Leven van* WILLEM I, (1732) D. I. 282.

Friesland. Geb. 1593. Gest. 1626.

BOURICIUS, (HECTOR VAN) *Raad in den Hove van Friesland.*

Was de zoon van JOHANNES BOURICIUS, als

als Regtsgeleerde vermaard, die met JOHANNES SAAKMA en GELLIUS HILLEMA, de eerste 's Lands Ordonnantie van *Friesland* in 1602 zamenstelde, en van BANKJE BUYGERS.

Na buiten 's Lands gereisd, en op verscheidene Academien roem verworven te hebben, werd hij Advocaat te *Leeuwarden*, ten Landsdage gezonden en in 1620 tot Professor in de regten te *Franeker* beroepen.

Vijf jaaren later wierd hij Griffier van het Hof en in het volgend Raad in den Hove.

Destijds werden de Raden nog dikwijls tot Staatkundige bezendingen gebruikt, en dit lot viel BOURICIUS insgelijks somtijds ten deele. Bij de hoogloopende twisten, ter welker demping de Staten Generaal in 1632 krijgsvolk naar *Friesland* zonden, was hij een der afgevaardigden; later vinden wij zijnen naam in de verdrietige zaak jegens den Ontvanger BOOTSMA. Zie AITZEMA. Deze getuigt dat BOURICIUS om zijne kunde de vraagbaak was in alle zaken van gewigt.

Hij stierf 1 Januarij 1646 was gehuwd aan HOUKJE HILLEMA, dochter van GELLIUS en werd vader van verscheidene kinderen; wij zullen hem nader als Regtsgeleerde gedenken. WINSEMIUS heeft eene Lijkreden over hem uitgesproken. Deeze schrijft aan hem ook dichterlijke bekwaamheid toe en meldt, dat zijne bijzondere leeslust viel op de werken van TACITUS.

Zie ook VRIEMOET, *Athen. Frisiacæ*, 206.

BOU-

Friesland.
Geb. 1707.
Gest. 1755.

BOURICIUS, (MARTINUS VAN) *Grietman van Engwirden.*

Was de zoon van JOHANNES BOURICIUS en van WISKJE VAN SCHELTINGA, en werd, ſchoon minderjarig, Grietman in zijns vaders plaatze. Hij muntte onder vele Staatslieden uit wegens bekwaamheid en moed, waardoor hij ook tot zeer vele bedieningen wegens *Zevenwolden* benoemd werd. Ter Staatsvergadering van *Friesland* en in deze kamer erlangde hij veel invloeds. Hij overleed door eene uitterende ziekte op 1 Julij 1755, na gehuwd te zijn geweest aan ROMELIA MARGARETHA LYCKLAMA à NYEHOLT.

BRABAND, (JAN *Hertog van*) Zie JAN.

Zeeland.
Geb. ....
Gest. 1589.

BRANDE, (JAN VAN DEN) *Burgemeester van Tholen.*

Was de zoon van PIETER VAN DEN BRAND (die zich denkelijk aldus ſchreef naar den naam van het adelijk huis *den Brand* bij *Breda*) en van JOHANNA DE WITTE VAN BLOYS, en eerst Rentmeester van het huis van *Bergen* in *Braband*, dan in 1574 om de Godsdienst gevlugt en door de Spanjaarden van zijne bediening beroofd, zette hij zich te *Bergen op den Zoom*, later te *Tholen* neder, alwaar hij welhaast tot *Burgemeester* verkozen werd, en naderhand in 1582 wegens deze Stad aangeſteld tot Gecommitteerde Raad van *Zeeland.*

Hij

Hij was een man van deugd, moed en beleid; en werd hierom door de Staten van *Zeeland* in 1588 gezonden naar *Bergen op den Zoom*, ten einde de Bevelhebber DE MORGAN, bij de belegering door PARMA, bijtestaan. Loffelijk kweet hij zich van dezen last, zoodat de Hertog eerlang genoodzaakt werd het beleg op te breken.

Hij overleefde dit genoegen niet lang, en stierf op 25 Nov. 1589 te *Middelburg*, alwaar eene Grafzerk in de Oude Kerk als nog ter eere van hem getuigt. SOPHIA VAN REEZEN was zijne Echtgenoote.

Zijn zinspreuk was: *Adversa erudiunt* (*Leed leert.*) Er is eene afbeelding van hem, waaronder een deftig bijschrift.

BRANDE, (JAN PIETER VAN DEN) *Ridder*, *Heer van Cleverskerke*, *Burgemeester van Middelburg*. *Zeeland.* Geb. 1645. Gest. 1712.

Was de zoon van CORNELIS, en werd spoedig ter bezorging van 's Lands belangen geroepen. Hij bekleedde namens *Middelburg* vele Stads- en Staats-ambten, en werd later gewoon Afgevaardigde ter Vergadering der Staten Generaal. In 1694 trok hij als Ambassadeur naar *Engeland*, en werd door den Koning met den titel van Ridder Baronet van het Rijk vereërd.

Hij stierf op 28 December 1712. Hij was gehuwd geweest (1) aan CORNELIA VAN DER GRAAF, (2) aan ALETTA MARIA DE GEER Wed. van G. CROMMON.

BRANT-

Gelderland.
Geb. 170[illegible].
Gest. 1786.

BRANTSEN, (HENRICK WILLEM) *Raad-Secretaris en Secretaris van het Quartier van Veluwe.*

Was de zoon van HENRICK BRANTSEN en NALIDA EVERWYN, en werd in 1722 aangesteld, tot Secretaris van *Arnhem.* Het nuttig gebruik van zijne bekwaamheden veroorzaakte, dat hij in 1740 tot Secretaris van het Quartier *Veluwe* bevorderd werd, waarbij in 1751 gelijke bediening bij de Gedeputeerde Staten van het zelfde Quartier aan hem werd opgedragen.

Bijzonder vele diensten bewees hij aan het Quartier ten opzigte van de Geldmiddelen, en lag den grond, om dezelve uit den deerlijk vervallen toestand, waar in dezelve in 1748 waren, te brengen tot den voordeeligen Staat, waardoor dit Quartier later boven andere Quartieren van *Gelderland* uitstak.

Hij was gehuwd aan JOHANNA ELISABETH DE VREE, stierf op 29 November 1786, en liet kinderen na.

Holland.
Delft.
Geb. .....
Gest. 1600.

BRASSER, (GOVERD) WILLEMZOON *Burgemeester van Delft.*

Behalven in verschillende Stadsambten, diende hij den Staat in vele opzigten, en was in 1580 een van die Regenten, aan welken de handeling tot den opdragt der Graaflijkheid aan WILLEM I werd toevertrouwd. Vervolgens geraakte hij in den

Raad

Raad van State, en behield zijnen lof tot aan zijn overlijden in 1600, het welk als van een zeer verdienstig Man, bij BOR IV. 689, wordt aangekondigd.

Hij was gehuwd aan LEENTGEN HUBRECHTS dochter, eene vrouw wier deugden met lof in 's Lands Geschiedenissen vermeld zijn. Zij wordt bijzonderlijk (zie HOOFT 380.) „ onder die treflijkste vrouwen gesteld, die grooten ijver toonden, om het geld bij een te brengen, nodig tot ontzet van *Leyden* in 1574, en al haar sieraad van ringen en ketenen, als aan 'sVaderlands goeden Engel ten offer bragten. En het zelfde is haar ten minsten tweemaal gebeurd.

BRASSER, (GOVERD) *Thesaurier Generaal der Unie.* *Holland.* Geb. 169. Gest. 1654.

Was kleinzoon van den vorigen en Lid der Regering van *Delft*. Hij diende den Staat in zeer vele betrekkingen, onder anderen als buitengewoon afgezant in *Engeland*, om de zoo netelige zaak van *Amboina*, bij WAGENAAR D. XI. en AITEMA D. I. met veel oordeel en naauwkeurigheid geboekt, konde het zijn, te vereffenen.

Kort na zijne terugkomst in 1636, werd hij voorgeschikt om als Ambassadeur naar *Frankryk* te gaan, doch dit had geen voortgang; hij bedankte op het vermoeden, dat zijne benoeming niet aangenaam zoude zijn aan de Algemeene Staten. In het zelfde jaar werd hij in plaats van VAN GOCH, tot Thesaurier Generaal der Unie bevorderd

derd, in welke gewigtige bedieninge hij bleef tot aan zijn overlijden, het welk voor viel op 29 April 1653. Intusschen vergezelde hij, benevens vier Leden der Vergadering van de Staten Generaal en twee van den Raad van State, den Stadhouder WILLEM II, in de zoo vermaarde bezending aan de Hollandsche Steden in 1650. Hij was gehuwd aan LYDIA TEDING VAN BERKHOUT en liet twee kinderen na.

Zie HOOFT, *Brieven* bl. 387 en 390. Deze noemt hem een zijner waardste vrienden, en een wel beoordeeld man.

Holland. Rotterdam. Geb. 160.. Gest. 1680.

BRAUW, (JACOB DE) *Ridder, Heer van de Ketel, Burgemeester van Rotterdam.*

Had veel roems opgelegd en veel gelds gewonnen met de Regtsgeleerde practijk, en zich in *Rotterdam* neergezet. De belangen van het huis VAN ORANGE toegedaan; werd hij in 1672 Lid der Vroedschap, en in 1677 Burgemeester; hoe hoog bejaard ook, was hij destijds aldaar een man van groot gezag en invloed en werd in verscheidene Staatscommissien tot binnenlandsch bestuur gezonden. Vroeger was hij door den Koning van *Engeland* Ridder geslagen.

Hij was gehuwd aan PHILIPPOTA MUYS VAN HOLY, kleindochter van den vermaarden HUGO, insgelijks op de kaart aangewezen.

Medegedeelde berigten en FERWERDA Geslachtregister.

BRE-

BREDA, (JOHAN VAN) *Secretaris te Kampen.* *Overijsfel.* Geb. 14.. Gest. 15...

Wij vonden zijnen naam het eerst vermeld, bij het ontstaan van den twist van *Kampen* tusschen die en *Zwol* in 1520 over den tol op het zwarte water, die eerlang tot openbare vijandelijkheden uitbarstte, wanneer hij naar *Deventer* reisde, om de Regering van die Stad voor zijne Meesters te winnen.

Aanmerkelijk was zijn aandeel in de onderhandelingen van dien tijd, over de onderwerping van *Overijsfel* aan den Hertog VAN GELDER, of aan den Keizer, toen de Vorst des Lands, de Bisschop van *Utrecht*, de ingezetenen niet konde beschermen. Hij trok verscheidene malen naar den Bisschop, om dezen van den stand der zaken te overtuigen; later trok hij naar den Hertog VAN GELDER, wiens zijde die van *Kampen* en *Deventer* eenigzins meer gekozen hadden dan die van *Zwol*, die den Bisschop getrouw bleven. In 1524, volgde echter eene vereeniging met *Zwol*, om zich aan den Bisschoppelijken stoel van *Utrecht* te onderwerpen, welke vereeniging BREDA wegens *Kampen* teekende.

Na dat de onderhandelingen met den Hertog van GELDER tot onderwerping, in 1527 waren afgebroken en de oorlog feller ontvlamd was, werd hij met anderen, naar *Schoonhoven* gezonden om de oppermagt van *Overijsfel* den keizer aantebieden. Hierop volgde eerlang dat gewigtige verbond, waarbij *Overijsfel* op 11 Februarij 1528, bij

de staten van den Keizer als Hertog van *Braband* en Graaf van *Holland*, gevoegd werd.

Zijn juiste sterftijd is mij onbekend gebleven.

Overijssel. Geb. 1628. Gest. 1693. BREDA, (RUTGER VAN) *Griffier der Staten van Overijssel.*

Was geboortig uit een aanzienlijk geslacht. Hij bekleedde in zijne jeugd hetzelfde ambt, het welk zijn vader, grootvader en overgrootvader, van wien in vorig artikel, bediend hadden; zijne moeder was MARIA DE WAALE, dochter van den beroemden ANTONIUS WALEUS; hij werd in den jare 1658 als Secretaris bij eene Commissie tot onderzoek naar den staat der geldmiddelen van *Overijssel* gesteld. Bij de gebeurtenissen in 1672 en later leed hij veel. Bij den aftogt der Franschen werd hij, benevens eenige andere voorname Burgers, als Gijzelaar voor de uitgeschrevene brandschatting naar *Arnhem* vervoerd, dan eerlang geslaakt.

In hetzelfde jaar werd hij Secretaris van de provisioneele Regering van *Overijssel*, die na de ontruiming van het gewest de zaken waarnam. Vervolgens werd hij tot Griffier der Staten en tot Ontvanger der 50ste penning gekozen en bleef Secretaris honorair der Stad. In alle bedieningen verwierf hij zich veel lof door bekwaamheid, trouw en ijver. Hij stierf in 1693, na gehuwd te zijn geweest aan MARGARETHA AYMERY uit *Zeeland*.

Hij

Hij liet alleen twee dochters na, en was het laatst manlijk oor van zijn geslacht. Zijn naam is vervolgens aangenomen door eenen zoon van eene zijner dochters, die gehuwd was aan CASPER HENDRIK LEMKER, van welk geslacht eene tak sedert den naam en het wapen voerde van *Lemker van Breda.* In de Kerk te *Kampen* is een deftig gedenkteeken voor hem opgerigt.

Zijn roem is voortreffelijk verkondigd door MONEN en VOLLENHOVEN, in hunne dichtwerken.

BREDEHOFF, (FRANÇOIS VAN) *Vrijheer van Oosthuizen, Heer van Etershem enz.* *Holland. Noord-Holland.* Geb. 1648. Gest. 1721.

Was de zoon van ADRIAAN VAN BREDEHOFF, Hoogschout en Burgemeester te *Hoorn* en ELISABETH WYBO. Hij werd spoedig tot de zaken van Regering geroepen, en bekleedde bij de meeste Stadsambten, de voornaamste Staats-Commissien; in 1688 Lid zijnde der Vergadering van de Staten Generaal, werd hij naar den Keurvorst van *Brandenburg* tot gewigtigen handel afgevaardigd.

Hij verwierf door ondervinding en trouw veel invloeds in de Staats-Collegiën, en bleef onafgebroken in het bewind tot aan zijn overlijden op 14 Maij 1721. Zijn lijk is begraven te *Oosthuizen* alwaar zijne nagedachtenis is bewaard door eene fraaije marmeren tombe. Hij huwde 1°. aan JOHANNA HAMEL, 2°. aan CECILA DE JONG *van Ellemeet*, en 3°. aan MAGTELD VAN DER

 GRAAF.

GRAAF. Bij de eerste vrouw liet hij kinderen na; de Heerlijkheid van *Oosthuizen* is later vererfd in het geslacht van DE VICQ.

Zie KOK, *Woord.* XXIII. op *Oosthuizen.*

BREDERODE, (GYSBRECHT VAN) *Bisschop van Utrecht.* Zie op GYSBRECHT.

Holland Edelen.
Geb. 1466.
Gest. 14...

BREDERODE, (FRANS VAN) Zoon van REYNOUD, die volgt, was een jongeling van moed en dapperheid, die het leed aan zijn geslacht en den aanhang der Hoekschen aangedaan, niet konde vergeten. Toen MAXIMILIAAN met zwakke handen in 1488 de teugels van het bewind hield, en er zich eenige hoop op deed, om hunne vijanden te kunnen overwinnen, benoemden de voornaamste Hoekschen hem, tot hun hoofd. Zij namen ten voorwendzel, dat zij zich wapenden voor den zoon van MARIA en MAXIMILIAAN, den jongen PHILIPS, destijds PHILIPPE MONSIEUR geheten. Na hunne magt te *Sluis* verzameld te hebben, zeilde hij door een onbevaren diep, sedert het *Jonker Franzen gat* genaamd, naar de Maas en bemagtigde *Rotterdam.* Nu was het oorlogsvuur op nieuw ontvlamd, en vervolgens hadden die gebeurtenissen plaats, van welken, door de zorg van den verdienstelijken ALKEMADE, eene afzonderlijke beschrijving het licht ziet, met den naam van *Jonker Franzen Oorlog.* Een werk door WILLEM VAN DER SLUIS, destijds

tijds Priester van St. Laurens Kerk te *Rotterdam*, te famen gefteld, en zeer lezenswaardig.

Den weetgierigen derwaards verwijzende melden wij alleen, dat FRANS VAN BREDERODE niet in zijne wenfchen flaagde; na veel tegenfpoeds werd hij op het laatst in een fcheepsftrijd geheel overwonnen. Zich meer op de genade der golven dan van zijne vijanden vertrouwende, fprong hij buiten boord, doch werd opgevischt en gevangen naar *Dordrecht* gevoerd, alwaar hij in 1490 op Puttokstoren aan zijne wonden overleed.

BREDERODE, (HENDRIK VAN) *Ridder*. *Holland, Edelen.* Geb. 1531. Geft. 1568.

Afkomstig uit den Graafelijken huize van *Holland*, kwam hij in het bezit van vele Heerlijkheden, waarvan eenigen aan hem door zijne moeder PHILIPPINA VAN DER MARCK waren nagelaten; moed en ijver gaven hem billijk den voorrang, bij het Verbond der Edelen in 1566.

Vroeger was hij reeds hier te lande in groot aanzien. Hij ontving in en buiten de Nederlanden tijtels, welke alleen aan Graven gegeven werden; door de Staten van *Holland* was bepaald, dat hij op *alle* dagvaarten zoude befchreven worden.

Het een en ander was misfchien de reden, dat hij befchuldigd werd, zijne wenfchen ter bekoming van de Graafelijkheid te hebben uitgeftrekt; dat hij dit voor zich gewenscht heeft is mogelijk, maar van dadelijke pogingen zijn geene voldoende blijken.

Hij verdiende door eigene deugden veel roems. Hij voegde zich ſpoedig bij ORANGE, tot tegenſtand aan GRANVELLE; bevorderde de Hervorming, en was niet alleen het hoofd der verbondene Edelen in naam, maar ook door edele opofferingen en door zijn perſoon te wagen.

Zijne bezittingen bood hij gereedelijk ter voorſtand der Vrijheid aan, verſterkte zijne kasteelen en liet volk werven op eigene kosten.

In Amſterdam vond hij veel bijval onder de voornaamſte onroomſchen.

Bij de komst van ALVA in 1567 moest hij het land ruimen. Hij werd ingedaagd met breedvoerige beſchuldigingen, en kort hier na gebannen, met verbeurdverklaring zijner goederen. Hij ſtierf nog voor de dagteekening van dit Vonnis op het Slot *Harnhof*, te *Reklinghuizen*.

HOOFT getuigt van hem: „ dat hij was van „ perſoon lang en welgeſchapen, kloek van ge„ moed en vernuft, mild en aanminnig, maar „ heet van hoofd en ſtijf op zijn ſtuk."

Zijne Weduw, AMELIA *Gravin van Nieuwenaar*, is hertrouwd aan FREDRIK III. *den Godvruchtigen*, Keurvorst van den *Palts*. Zijne zinſpreuk was: PEUT ETRE, (*misſchien.*)

PETRUS BURMANUS heeft BREDERODES lof naar waarde vermeld in 1766, in het heerlijk Dichtſtuk: BREDERODIUS, *ſeu libertatis Batavæ ſecularia altera*; door A. HART-

HARTZEN, later gelukkig in Nederduitsche verzen gevolgd.

De oorspronkelijke afbeelding van dezen Edelen Voorstander der Vrijheid is met zoo vele anderen dierbare gedenkstukken tot de *Vad. Geschiedenis*, verbrand in 1777, in het huis van O. Z. VAN HAREN. Eene plaatdruk is bij HOOFT en bij WAGENAAR VI. 125.

Zie verders TE WATER, *Verbond der Edelen* op vele plaatzen, en de Geschiedschrijvers bij denzelven vermeld.

BREDERODE, (JOHAN WOLPHERT VAN) *Ridder*, *Lid van de Ridderschap van Holland*. *Zeeland. Edelen.*

Behalven ten opzichte van eenige krijgsverrigtingen, waar over elders, vermenen wij van hem melding te moeten maken, om dat hij ook als Staatsman vermaard is geworden. In 1640 ging hij als Afgezant naar *Engeland*. In 1650 zocht hij, bij den dood van den Prins van ORANGE, eenigen van deszelfs ambten te bekomen en bij velen verminderde hij in achting, toen hij, schoon de aangetrouwde oudoom zijnde van WILLEM III, het eerst van allen voor de uitsluiting van denzelven uit de hooge ambten, ter gelegenheid van den Vrede met CROMWEL, stemde. Hierdoor geraakte hij ook bij het gemeen in haat; de wijn, die hij bij dit Vredefeest aan het Volk ten beste gaf, werd door niemand aangenomen. Geb. 1599. Geft. 1656.

Hij stierf in 1656, op reis, na te vergeefs

de wateren te *Spa* ter herstelling zijner gezondheid gebruikt te hebben. Hij was gehuwd geweest, (1) aan ANNA, *Gravin van Nassau*, (2) aan LOUISA *Gravin van Solms*, zuster van de Vrouw van FREDRIK HENDRIK. Hij liet vele kinderen en zeer vele schulden na. Zijn Testament gaf aanleiding tot een belangrijk geschil onder de Regtsgeleerden en wel tusschen die van de Academiën van *Leyden* en *Utrecht*.

Zie WAGENAAR, D. XI. en XII. AITSEMA, D. III. bl. 1192 enz.

Edelen. Holland.
Geb. 157..
Gest. 162..

BREDERODE, (LANCELOT VAN) *Raad van den Hove van Holland.*

Zoon van ARTUS VAN BREDERODE insgelijks Raadsheer den natuurlijken zoon van REINOUD VAN BREDERODE.

Hij was een voornaam Regtsgeleerde en een ijverig liefhebber der Vrijheid. In den jare 1613 werdt hij tot Raad aangesteld door of namens de Ridderschap, dit ontmoette eenigen tegenstand bij de Steden.

Hij nam het ambt waar met grooten lof, doch geraakte na 1619 in merkelijke ongelegenheid. De vervolging der Remonstranten stond hem tegen. Hij wilde hiertoe geenszins medewerken, men schorste hem eerst in zijnen dienst, en ontsloeg hem later in 1620 geheel en al. De belangrijke loop van dit ontslag is beschreven bij BRANDT, *Hist. der Reform.* D. IV. 202.

BREDERODE was zeer ervaren in het stuk van

van *Godgeleerdheid*; waarſchijnlijk was hij onderwezen door DIRK VOLKERTSZOON COORNHERT, die gehuwd was aan de zuster van zijns vaders moeder; van hier waarſchijnlijk zijne gematigd- en verdraagzaamheid.

BREDERODE, (REINOUD VAN) *Ridder*, *Holland Edelen.*
Was de zoon van WALRAVEN als Stadhouder te melden. Hoofd der Hoekſchen zijnde, deelde hij natuurlijk in den algemeenen ramp, na dat PHILIPS VAN BOURGONDIËN, zich de zaak der Kabeljaauwſchen had aangetrokken. Geb. 1415. Geſt. 1473.

Zijn broeder GYSBRECHT was door den Vorst ten behoeve van zijnen bastaardzoon, DAVID V. BOURGONDIËN van den Utrechtſchen Bisſchopszetel geſtoten. Daar REINOUD, zoo wel als dezen, door het Burggraafſchap van *Utrecht*, eenig gezag in de Stad behield, konde het niet misſen, of beide waren den Bisſchop in den weg. Helſche middelen werden in 't werk geſteld om eenigen glimp te geven, aan de gemelde pogingen, die tegens deze broeders werden ondernomen. Gruwelijk waren de pijnigingen om REINOUD tot bekentenis van eenen aanſlag te brengen, welke geen beſtaan had; na langdurig lijden erlangde hij in 1572 eenig regt bij KAREL DEN STOUTEN, doch ſtierf kort hier na, niet zonder vermoeden van vergeven te zijn.

Hij was getrouwd aan JOLANTE VAN LALAING,

 doch-

dochter van den Stadhouder van *Holland*, en heeft den roem nagelaten van een opregt, goedertieren en vredelievend man te zijn geweest.

Zie verders BURMAN, *Utrechtsche Jaarboeken*, D. II. en III. P. VOET, *Verh. der H. H. v.* BREDERODE, WAGENAAR.

Holland. Edelen.
Geb. 1493.
Gest. 1576.

BREDERODE. (REINOUD VAN)

Is in de Geschiedenis vermaard, zoo door zijn rijkdom en gezag ten Hove, als door zijnen moed in vele opzigten gebleken. Vooral ook door zijn gedrag tegens den Keizer, die hem verbood om het volle wapen van *Holland*, en den tijtel: *geboren uit de Graven van Holland* te voeren. Hij week voor de overmagt op eene alleszins waardige wijze.

Hij liet uit zijne Echtgenoote PHILIPPINA VAN DER MARCK, een talrijk geslacht na, waaronder den beroemden HENDRIK VAN BREDERODE. Uit een geheim huwelijk, na het overlijden zijner eerste vrouw, met CATHARINA VAN HOLTEN adelijke dochter uit het land van *Kleef*, is de laatste tak van dezen edelen stam, te weten die der Heeren van *Brederode en Bolsward* (een Kasteel bij *Vianen*) gesproten.

De beroemde LANCELOT VAN BREDERODE, na de inname van *Haarlem* in 1573 onthoofd, was een van de vele natuurlijke zonen door hem nagelaten.

Zie TE WATER, *Verb. der Edelen*, D. IV. p. 140

p. 140 de lijst zijner bastaardzonen, is bij KOK *Woordenboek* VII.

BREDERODE, (REINOUD VAN) *Heer van Veenhuizen, Lid van de Ridderschap van Holland.* *Holland Edelen.* Geb. 1567. Gest. 1633.

Was de zoon van LANCELOT, *Bast.* VAN BREDERODE, zeer vermaard geworden in het beleg van *Haarlem*, en na hetzelve onthoofd.

Hij nam in zijne jeugd eene bezending waar, bij den koning van *Zweden*, die hem met de Baronij van *Wezemberg* begiftigde. Vervolgens werd hij Voorzitter in den Hoogen Raad, en werd als zoodanig gemagtigd, om bij eene geweldige beroerte te *Alkmaar*, de regering te veranderen. Gehuwd aan ADRIANA VAN OLDENBARNEVELD, dochter van den Advocaat, volgde hij de begrippen van dezen bij het uitbarsten der Staats- en Kerktwisten. Na het gevangen nemen van zijnen Schoonvader, ſtelde hij alle pogingen in 't werk, om dezen te doen ontſlaan, later om deszelfs leed te verzachten. Hij deelde vervolgens in den rampſpoed van dat geſlacht. Men beſchreef hem niet langer onder de Edelen van *Holland* en weerde hem alzoo uit de Staatsvergadering. Hij bleef echter Voorzitter in gemelden Raad.

Hij ſtierf 8 Januarij 1633; de driften waren toen reeds in zoo verre bekoeld, dat de Staten van *Holland* geene zwarigheid maakten, om de begrafenis van hem, naar gewoonte van dien tijd, in

in rouw bijtewonen. In de Kerk van *Veenhuizen* is eene prachtige Graftombe voor hem opgerigt. Hij was viermaal gehuwd, 1°. met ADRIANA VAN OLDENBARNEVELD, 2° met MARIA VAN DUVENVOORDE, 3°. met ANNA VAN LYNDEN, 4°. met MARIA VAN HINOJOSSA.

Zie BRANDT, *Hist. der Reform.* D. II. WAGENAAR, D. I. *Bijvoegsels*, X. bl. 95, 96. XI. bl. 73. Door Mr. H. VAN WYN, is in het eerstgem. stukjen der Bijvoegsels genoegzaam zeker gesteld, dat WAGENAAR, D. X. bl. 339 dwaalt door te zeggen: „ dat de *Heer van Veenhuizen* „ zich onthouden had van de raadplegingen bij „ te wonen, wanneer de zaak der drie gevange„ nen ter tafel kwam." Dit sprak als van zelf, waarschijnlijk zal bij WAGENAAR, de *Heer van Benthuizen*, in plaats van de *Heer van Veenhuizen*, moeten worden gelezen.

Holland. Geb. ..... Gest. 1417. BREDERODE, (WALRAVEN VAN) *Stadhouder van Holland.*

Wij vonden dezen bij VAN LEEUWEN, *Bat. ill.* p. 1385 als Stadhouder vermeld, gelijk ook in het Geslachtregister bij FERWERDA. WAGENAAR meldt alleen, dat hij een der voornaamste Hoekschen zijnde, een groot voorstander was van Vrouw JACOBA, en dat hij sneuvelde in den mislukten aanslag ten haren voordeele op *Gornichem.* Hij was gehuwd aan JENNE, Erfdochter van VIANEN, bragt hierdoor deze heerlijkheden aan het huis van

van BREDERODE, en vader van REYNOUD en GYSBRECHT, beide door lotgevallen vermaard en op de kaart geplaatst.

In zijnen vroegen leeftijd was hij voor Hertog ALBREGT ten ſtrijde getogen en bij de beſtorming van *Stavoren* gevangen genomen, later was hij door JAN VAN ARKEL krijgsgevangen gemaakt, en gedurende zeven jaren gehouden. Van hier waarſchijnlijk de haat jegens dezen, die bijzonder bleek in de verwoesting van het land van *Arkel*, grootendeels aan hem toegeſchreven.

BREDERODE, (WALRAVEN VAN) *Lid der Ridderſchap van Holland.* *Holland. Edelen.* Geb. ..... Gest. 1620.

Op hem, den zoon van FLORIS VAN BREDERODE en DOROTHEA VAN ASTEN vererfden vele heerlijkheden. In 1586 werd hij door den Graaf VAN LEYCESTER in den Raad van State gekozen. Hij verzette zich tegen dezen omtrent het oprigten der Kamer van Geldmiddelen, en de aanſtelling van REINGOUT. In 1594 was hij aan het hoofd van het gezantſchap naar *Schotland*, en getuige van den doop van des Konings zoon, en vernieuwde en bevestigde met dezen de beſtaande verbonden van vriendſchap. In 1603 begroette hij denzelven met OLDENBARNEVELD en SCHOTTE, als Koning van *Engeland*. Tot de handeling van het beſtand, werd hij door de Algemeene Staten benoemd; na het ſluiten van hetzelve vinden wij hem in een ſtatelijk gezantſchap naar

naar *Frankryk*. Vervolgens in 1618 in de Ridderſchap beſchreven zijnde, volgde hij de zijde van Prins MAURITS, en werd wegens de Ridderſchap gezonden op de Sijnode van *Dordrecht*. Hier was hij een der hevigſten onder de politieke Gecommitteerden.

Hij ſtierf kinderloos in den bloei van zijnen leeftijd, en was gehuwd geweest aan MARGARETHA VAN HENNIN, *Gravin van Bark en Valkenſtein*.

Zie WAGENAAR, D. VIII. XIX. BRANDT *Hiſt. der Reform.* D. III.

Holland. Edelen. Geb. ..... Geſl. 1668.

BREDERODE, (WILLEM VAN) *Ridder*. Was de zoon van REINOUD en JOLENTE VAN GENNIP, en de broeder van WALRAVEN VAN BREDERODE onder de Stadhouders vermeld; na het overlijden van dezen, werd hij Voogd over deszelfs kinderen. Hij was mede een der voornaamſte Hoekſche Edelen, bleef JACOBA getrouw en was in 1427 Bevelhebber op de vloot tegen PHILIPS VAN BOURGONDIËN uitgeruſt. Zijn magt ſchoot te kort; hij werd gevangen genomen, doch ſpoedig ontſlagen; eindelijk geheel voor de overmagt zwichtende, begaf hij zich met zijne Echtgenoote MARGARETHA VAN DER MERWEDE naar *Rome* ter bedevaart; teruggekeerd in 1451, ſtierven zij beiden kort hierna in hoogen ouderdom, geene kinderen nalatende.

Zie S. V. LEEUWEN, *Bat. ill.* p. 887.

BRIE-

BRIENEN, (HENDRIK VAN) *Heer van Sinderen.* Gelderland. Geb. 156.. Gest. 1620.

Zoon van HENDRIK en ANDREA VAN HARDERWYK, was van 1576 tot 1619, Lid van de Ridderschap van *Gelderland*, en deed aan het Vaderland gewigtige diensten.

Hij was Lid van het Collegie tot de nadere Unie, later van den Raad van State, en nam wegens denzelven vele en moeilijke bezendingen waar; als over de onzijdigheid van *Rhynberk*, met den Franschen afgevaardigden DE TUILERIES, en naar *Cleef*, om aldaar met vertrouwde personen te handelen. Later vertrok hij naar *Friesland*, *Groningen en Zeeland*, ter bevordering van 's Lands belangen.

Hij onderscheidde door bij zijnen naam, *de Altste* te voegen, zich van HENDRIK V. BRIENEN die volgt, moet kwalijk ter gang zijn geweest, kocht *Sinderen*, was gehuwd 1. aan ANNA V. LYNDEN, en 2°. aan AGNES 'T SERAERTS, en liet kinderen na, bij zijn overlijden in 1620.

Zie BOR, D. III. 503, IV. 143, 147, 267, 326, 391, 685.

BRIENEN, (HENDRIK VAN) *Heer van den Latmeer*, zoon van WOLTER en GERRITJE VAN WYNBERGEN, en neef van den voorgaanden, bleef van 1586 tot 1619 in de Ridderschap Gelderland. Geb. 156.. Gest. 1620.

van

van *Gelderland*, en bediende in en wegens dit gewest verfcheidene ambten. In 1593 werd hij Rekenmeester, later was hij afvaardigde ter Vergadering der Staten Generaal, alwaar hij zich in 1618 bijzonder verzette, tegen het bijeenroepen van het Nationaal Sijnode, en het doordrijven van hetzelve tegen de ftem van *Holland*. Hij zag zulke Vergaderingen aan als geenszins gefchikt ter vermijding, maar wel ter vermeerdering van fcheuring, en deed daaromtrent zeer ernftige verklaringen in de Registers van Staat aan teekenen.

Hij beleefde den uitflag van het Sijnode, en de bevesting van zijne vooruitzigten niet, ftierf in 1620, waarfchijnlijk op 11 Febr. en liet bij BEATRIX VAN LYNDEN *van de Musfenberg*, vele kinderen na.

Zie BRANDT, *Hift. der Reform.* D. II. 634. WAGENAAR, X. 177, 199.

Gelderland.
Geb. ....
Geft. 1715.

BRIENEN. (JOHAN VAN)

Was in 1704 buitengewoon Raad in den Hove van *Gelderland*, en Burgemeester te *Arnhem*, en werd mede betrokken in de verfchillen, waardoor dit Gewest destijds gefchokt wierd.

Hij was een der voornaamfte tegenftanders van VAN BASSENU en anderen, moest in den tijd, dat dezen den boventoon hadden, zijne ambten en de Stad verlaten, dan twee jaren daarna, werd hij, bij het vernietigen der corpfen vrijwilligers te

te rug geroepen, en hersteld in vorige bedieningen.

Hij stierf 30 Junij 1715, was de zoon van GYSBERT en GEERTRUID VONCK *van Lienden* en gehuwd met JOHANNA ELISABETH DE BEYER.

BRIMEU, (KAREL VAN) *Graaf van Megen, Stadhouder van Gelderland, Zutphen, Friesland, enz.* *Gelderland.* Geb. .... Gest. 1572.

Na het vertrek van PHILIPS II. in 1559 tot Stadhouder van *Gelderland* benoemd, bestuurde hij de zaken aldaar loffelijk, en helde tot gematigdheid; zoo zelfs, dat hij moet gerekend worden, in den beginne met WILLEM I. eene lijn getrokken en zich zoo wel tegen GRANVELLE en de Inquisitie verklaard te hebben, als velen der voorname Edelen.

In het later en beroemd verbond van 1566, heeft hij echter geen deel genomen maar daarentegen het gene hij er van wist aan de Landvoogdes over gebragt, eindelijk verklaarde hij zich openlijk voor den koning.

Dit veroorzaakte waarschijnlijk de meerdere gunst van ALVA. In 1568 na het sneuvelen van AREMBERG als Stadhouder van *Friesland*, *Overysfel*, *Groningen*, *Drenthe* en *Lingen* gekozen, ging hij derwaards. Hij werd in 1572 te *Zwol* ziek, en stierf aldaar.

Zie BOR, VAN METEREN en TE WATER, *Verb. der Edelen*, D. I.

Gelderland. Geb. 13.., Gest. 145.. BRONCKHORST, (OTTO VAN) *Heer van Borculo.*

Was een der voornaamste Geldersche Edelen en volgde zijnen Broeder WILLEM, waarschijnlijk in 1431 op als Bannerheer.

Veelvuldig waren zijne verrigtingen; in 1423 was hij Raad van Hertog ARNOUD, bezegelde en maakte later vele verbonden, was in 1450 gemagtigd tot de regering, gedurende de afwezigheid van den Hertog bij eene reis naar *Romen*, en heeft zich in 1534, met den Heer van WISCH verbonden zijnde, als vijand van de stad *Vreden* doen kennen.

Zijn sterftijd is niet bekend, doch in 1458 was hij reeds overleden. Uit zijne huwelijken, 1°. met AGNES VAN SOLMS, 2°. met ELISABETH V. NASSAU liet hij kinderen na.

Zie verders W. H. V. SPAEN, *Inl. tot de Hist. van Gelderland*, D. I. 292.

Holland. Noord-Holland. Geb. 15... Gest. 15... BROUWER. (DIRK) JANSZOON.

Hij was de zoon van den Burgemeester JAN GROOT ALBERTSZOON, die zich ter voorkoming van vervolging om het geloof zeer menschlievend en stoutmoedig gedragen had. Zie BRANDT en CENTEN *Enkhuizen* 108. Bij het toenemen dezer vervolging moest hij Stad en Land verlaten; in

in 1572 kwam hij te rug, en was eene der voornaamsten die den afval van *Enkhuizen* van het gezag van ALVA bewerkte. Ten zijnen huize vergaderden de misnoegde Burgers. Hij en PIETER BUYSKENS waren de personen, die met Burgemeesteren handelden. Hij liet de trom slaan voor *Spanjen* en *Orange*, en was de overste aanvoerder der Burgers bij de blaauwe poort, voerde ze naar het Stadhuis, deed de deur oploopen, en stak alzoo met andere Helden, het eerst de baniere der Vrijheid op in *Noordholland*. Dit gebeurde op 21 Maij 1572.

Het laatste dat wij verders van hem vermeld vinden, is dat hij ten tijde van den Zeeslag op de *Zuiderzee* tegen BOSSU, aan het hoofd van vele Vrijwilligers uittrok, om de vrienden der Vrijheid bij te staan, en hun volk te ververschen.

Een zoon van hem was JACOB DIRKSZOON BROUWER, insgelijks zeer vermaard bij de omwenteling van *Enkhuizen*.

Zie over beiden verders BRANDT, *Historie van Enkhuizen* D. I. alwaar ook de afbeelding van den laatsten gevonden wordt.

BRUGGE, (LODEWYK VAN) *Heer van Gruithuizen. Stadhouder van Holland*, enz. *Holland.* Geb. 14.. Gest. 14..

Een Vlaamsch heer van grooten Huize en rijkdom; Stadhouder geworden beschermde hij EDUARD, Koning van *Engeland*, gedurende deszelfs vlugt,

en ontmoette, na het herstel van dezen op den troon, blijken van dankbaarheid, door zich tot *Graaf van Wincester* benoemd te zien. Hij bestuurde de zaken met lof tot na den dood van KAREL DEN STOUTEN.

Alhoewel door MARIA in dit ambt bevestigd, konde hij zich niet staande houden tegen den stroom, die zich toen tegen alle vreemdelingen verhief, en moest derhalven plaats maken voor WOLFERT VAN BORSSELEN.

Hij was getrouwd met MARIA VAN BORSSELEN, de zuster van dezen. Een zijner kleindochters was Moeder van den ongelukkigen LAMORAAL, *Graaf van Egmond*, die hierdoor vele zijner heerlijkheden erfde.

WAGENAAR, D. IV. VAN LEEUWEN, *Bat. ill.*

Zeeland.
Geb. 1589.
Gest. 1659.

BRUNE, (JOHAN DE) *Raadpensionaris van Zeeland.*

Deze geleerde Staatsman, die insgelijks als Godgeleerd Schrijver en als Dichter latere melding verdient, steeg langs de verschillende ambten van Secretaris der Provinciaale Rekenkamer, en Secretaris der Staten in 1649 tot gemeld gewigtig ambt en bediende hetzelve met grooten lof tot in 1658.

Hij was gehuwd (1) met MARIA ROELS, dochter van den beroemden WILLEM ROELSIUS,

SIUS, Penſionaris van *Middelburg*, (2) met MARIA DE VROE, (3) met MARIA LE SAGEN. Twee zonen uit het tweede huwelijk, verloor hij genoegzaam ter gelijker tijd in reeds gevorderden leeftijd.

Zie SMALLEGANGE, *Chron. van Zeeland*, D. I. 327 en 707. 's GRAVEZANDE, *Unie van Utrecht, herd.* 252. DE LA RUE, *Geletterd Zeeland* 41. Zijne afbeelding is voor zijn werk: *Banketwerk van goede gedachten.* Zijne zinſpreuk was: *nec ſpe nec metu.*

BRUYNINCX, (ALBRECHT) *Secretaris van Enkhuizen.* *Holland. Noord-Holland.* Geb. 15.. Geſt. 164..

Hij was in 1618 namens gemelde Stad ter dagvaart, toen hij met anderen belast werd, om de drie Staatsgevangenen te verhooren, en later werd hij een der Regters.

Hoe hij zich in deze verrigting heeft gedragen, is niet bekend. Hij zoude, met een der Regters, aan zeker *zeer voornaam* perſonaadje zijn gezonden, om aan dezen den geringen grond van een doodvonnis tegens OLDENBARNEVELD open te leggen, dan op het andwoord: *Hij moet echter voort*, volgde hetzelve. Hij toonde later in de bitterheid der tijden te deelen, door BERNERUS VEZEKIUS, éénen der gebannene Remonſtrantſche Predikanten, weleer zijnen ſchoolgenoot en vriend, op den weg gevangen te doen nemen.

Bruyninckx was in 1621 Lid van het ſtatelijk Gezantſchap, het welk naar *Engeland* vertrok, om na het einde van het Beſtand de oude verbintenisſen te vernieuwen. In 1646 was hij nog Lid der Vergadering der Staten Generaal, en teekende een verdrag met die van Lubek.

Brandt meldt van zijne lotgevallen in de Hiſtorie der Regtspleging, dat hij de langstlevende was van alle Regters van den Advocaat, dat hij op verwijtingen hieromtrent antwoordde: *Ik ben jong en misleid geweest en wenschte dat het nooit geſchied ware* en dat hij op het laatst van zijn leven zeer behoeftig werd en in armoede ſtierf; dikwijls, om dat hij Regter was geweest, bij het ſtaan naar eenig ambt, afgewezen.

Zie Wagenaar D. X. Brandt, *Hiſt. der Reform.* IV. 227. *der Regtspleging* 17, 51, 197, 200.

Holland. voorn. Ambt. Geb. ..... Geſt. 1693.

Bruyninckx, (Gerard Hamel) *Schepen en Raad van 's Hertogenbosch.*

Was geboren te *Heusden* en deed in ambten geſtegen, ſpoedig zijne bekwaamheden blijken. In 1659 trad hij in bediening als Reſident te *Keulen*, en vertrok in 1669 naar *Wenen*, met last om te onderzoeken, of aldaar iets ten nadeele van den Staat gehandeld werd, en om de goede vriendſchap met het Duitſche Rijk te bevestigen.

In 1683 was hij Reſident en Envoijé bij het Keizer-

zerlijk Hof en handelde aldaar, om den Keizer te bewegen zich in de Oostfriesche twisten van eenige dadelijkheden te onthouden.

Hij stierf in 1692 en trad tweemaal in het huwelijk; SARA SWEERTS was zijne tweede Echtgenoote; voor zijne kinderen, alschoon buitenslands geboren, erlangde hij de verzekering van de Staten, dat zij als Hollanders zouden worden aangemerkt. Res. v. Holl. 14 Maij 1686.

Waarschijnlijk was het een zoon van hem, die in 1727 Gezant van dezen Staat was bij den Keizer en aldaar aan zijn Vaderland gewigtige diensten deed; te vergeefsch hebben wij pogingen aangewend om eenige levensberigten van dezen optesporen, en hebben zelfs zijnen voornaam nergens kunnen vinden. WAGENAAR en VAN WYN, melden iets van hem in D. XVIII. *Bijv.* D. XVIII. en XIX. Eene dochter van hem huwde aan een Prins VAN ANHALT.

BRUYNINCX, (NICOLAAS) *Secretaris van* WILLEM I. *Holland.*

Was een der bekwaamste mannen van zijnen tijd, Geb. 15... Gest. 15... die voor dien Prins VAN ORANGE de gewigtigste zaken waarnam. Een groot deel had hij in den handel tot de opdragt der Grafelijkheid; hij regelde grootendeels de voorwaarden en teekende dezelven toen die zaak, zoo het scheen, zijn vol beslag bekomen had. De dood van den Vorst verijdelde alles.

Hij was vroeger in 1583 met A. VAN ZWIETEN en P. DE RYCKE naar *Utrecht* gezonden om aldaar de zaken in rust te brengen.

Hij bleef ook bij MAURITS in aanzien; deze zond hem naar *Veere*, ten einde het krijgsvolk aan de Staten te verbinden. BRUYNINCX werd Raad van MAURITS, en verwittigde OLDENBARNEVELD van de verovering van *Breda*.

Zijn geboorte en ſterfjaar zijn mij onbekend gebleven.

Zie WAGENAAR, D. VII. BOR, II. III. KLUIT, *Holl. Staatsreg.* D. I. 480.

Holland *Amſterdam.* Geb. 1506. Geſt. 1712.

BUIK, (JOOST) *Burgemeester van Amſterdam.*

Had veel deel aan de regering gedurende eenen langen reeks van jaren. Zestien malen heeft hij de Burgemeesterlijke waardigheid bekleed. Bij het oproer der Wederdoopers in 1533 deed hij de gewigtigſte dienſten, en was vervolgens tot aan 1567 bij de Burgerij zeer gezien. Toen kwam er vermoeden, dat hij, die aan de Roomſche Kerk verknocht was, ongunſtige oogmerken tegen de Onroomſchen voedde, en dat de Regering meer ſoldaten huurde. Het vermoeden kwam tot zekerheid, na dat door KLAAS BOELENSZOON, een onverſchrokken Burger, den malienkolder onder den nachttabbert van den Burgemeester ontdekt was.

De ongelukkige wending in die dagen voor de belangen der Gereformeerden ontſloeg BUIK van eeni-

eenige vervolging wegens zijne dubbelhartigheid, en hij bleef in bewind tot 1578. Toen werd hij met de andere Regenten uitgeleid en woonde vervolgens aan de Leijdsche schouw, tot aan zijn overlijden in 1588.

Zijne spreuk was: *Een goed geweeten en een goed oogmerk is eene gewisse troost.*

Zijne afbeelding staat bij WAGENAAR, (N. D.) D. V. 331.

BURGERSDYCK, (PIETER) *Pensionaris van Leyden.*

Was de zoon van den beroemden FRANCO BURGERSDYCK, Hoogleeraar in de Wijsbegeerte en van N. VERBOOM. *Holland. Leyden.* Geb. 162. Gest. 1641.

Toen de Staten kort na het sluiten van Vrede van *Breda* en het drievoudig Verbond, ijverig werkten, ter bevordering van den Vrede werd hij met JACOB VAN DER TOCHT, naar het Hof van *Brussel* gezonden, om ware het mogelijk den nog bestaanden oorlog tusschen *Spanjen* en *Frankryk* te dempen; hunne last strekte tevens tot andere einden. WAGENAAR geeft van dezen gewigtigen handel zeer naauwkeurige berigten uit de beste bronnen; gelukkig slaagden zij; de Vrede werd te *Aken* geteekend, en *Frankryk* in den loop zijner overwinningen gestuit.

Toen in 1672 de oorlog op nieuw was uitgebroken, en de Koning van *Frankryk* met groote

magt tot in het hart van den Staat was doorgedrongen, was BURGERSDYCK een van hun, die, op den bekenden 26 Junij, het meest aandrongen op het vertrek van PIETER DE GROOT, om met den Koning te handelen. Hij bleef ook na de omwenteling in bediening, en zelfs werd zijne waarde zoo erkend, dat hij met HEINSIUS en BAART op het drietal geplaatst werd, ter vervulling van het ambt van Raadpensionaris, na het overlijden van GASPAR FAGEL.

Holland. Amsterdam. Geb. 15... Gest. 1647.

BURGH, (ALBERT) *Burgemeester van Amsterdam.*

Zoon van COENRAAD BURGH MATTHYSZ. en BRECHJE RODINGH, werd door Prins MAURITS in den jare 1618 bij de ongewone verandering op verzoek van eenen Regent, die toen voor de werveldraaijer van het hek ging, in de Regering gesteld. Een man van Verstand en Geleerdheid zijnde, viel hij eerlang de zijde der gematigden toe. Nog voor het overlijden van MAURITS zette hij, die zelf een liefhebber der Poëzij was, VAN VONDEL aan, om een Treurspel te vervaardigen van het ongeluk aan OLDENBARNEVELD overgekomen, en gaf den dichter aan de hand om hetzelve met Griekſche namen te bewerken.

Hij werd in 1630 naar *Rusland* gezonden, om ware het mogelijk een verdrag van koophandel te sluiten; onverrigter zaken keerde hij te rug. In 1639 ver-

vertrok hij met B. COENDERS VAN HELPEN naar *Denemarken*, om de onregelmatigheden in het invorderen der Zondsche tol wegtenemen. In 1647 vertrok hij nog eens, en wel alleen naar *Rusland*, dan naauwelijks te *Novogorod* gekomen stierf hij aldaar.

Zie het leven van VONDEL. HOOFT hield briefwisseling met hem; zie deszelfs brieven. Een Pourtrait van hem is geplaatst bij WAGENAAR, N. D. D. XII. 18.

BURG, (COENRAAD) *Heer van Kortenhoef, eerst Schepen en Raad van Amsterdam, later Thesaurier Generaal van de Unie.* *Holland.* Geb. ..... Gest. 1669.

Vergezelde zijnen vader, in vorig art. vermeld, bij deszelfs tweede Gezantschap naar *Rusland*, doch verloor denzelven op reis. Hij hield eerst den dood geheim, zond om nadere orders en werd hier op zelf als Ambassadeur gevolmagtigd; werkzaam ten gemelde Hove slaagde hij weinig in zijne wenschen en tot het oogmerk der zending; door zijne jonge jaren had hij minder ontzag bij dit toenmaals weinig beschaafd volk en keerde derhalven spoedig onverrigter zake naar *Holland*.

Hij werd in het volgende jaar 1648 Schepen en Raad van *Amsterdam*, en verwierf in binnenlandsch bestuur door groote bekwaamheid zoo veel lofs, dat hij in 1666 in plaats van VAN BEVERNINGH tot Thesaurier Generaal der Unie gesteld werd, welke

ke bediening hij met roem bekleedde tot in 1669, wanneer hij op 9 November overleed. Gehuwd zijnde aan CHRISTINA HOOFT, dochter van den beroemden Drosſaard.

Zie over zijne Ambasſade in *Rusland* AITSEMA D. III.

Braband.
Geb. 153..
Geſt. 159..

BURGGRAVE, (DANIEL DE) *Secretaris van den Graaf van* LEYCESTER.

Hoewel in lagen ſtand geboren, had deze Vlaming zich door kloekheid van vernuft en ijver den weg tot ambten geopend. Hij was aldaar Procureur Generaal en Lid van den Raad van State geweest. Hij begaf zich ſedert herwaards, doch daar hij, zegt HOOFT, „ genen anderen God dan „ zijne beurs en zijnen buik diende," ſlaagde hij niet in zijne pogingen, voor dat LEYCESTER aan het bewind kwam.

Door vuur en vlam te ſpuwen jegens de Staten geraakte hij ſpoedig in gunst van den Graaf, en werd tot buitengewoon Geheimſchrijver gekozen. Hij drong, hoewel hij geen plaats had in den Raad van State, meestal ter zale in en lag den Graaf veeltijds redenen in den mond, of diende denzelven voor tolk, wanneer hij zich in eene andere taal als de Engelſche of Italiaanſche moest uiten, hij werd eerlang een van de Driemannen met REINGOUDT en PROUNINCK, die den Graaf beſturende, de zaken al meer en meer in verwarring bragten.

Bij

Bij de oprigting van de kamer van Rekening werd hij Auditeur, dan daar deeze inrigting met het vertrek en overlijden van LEYCESTER verviel, geraakte hij ook eerlang weder tot zijn vorig en welverdiend niet. Van zijn verder bedrijf en lot hebben wij niets kunnen opſporen; hij ſchijnt nog in ſtilte zijne dagen geeindigd te hebben en bevestigde alzoo een ander zeggen van gemelden Geſchiedſchiedſchrijver: „groote ſchelmſtukken ont„ wasſen ſomtijds den regtſtraf."

BURMAN, (KASPER) *Raad en Burgemeester van Utrecht.* *Utrecht.* Geb. 169.. Gest. 1755.

Was de zoon van PETRUS BURMANUS, den eerſten, en van EVA CLOTTERBOOKE.

Door zijnen vader tot de beoeffening der wetenſchappen opgeleid, verwierf hij door ijver vroegtijdig veel roem.

In 1724 werd hij tot Raad verkozen en bekleedde ſedert vele Stads- en Staats-Commisſien, zoo ten dienſte van het gewest als van het geheel Bondgenootſchap.

Bijzonder veel dienst bewees hij door een ijverig gebruik te maken van den toegang tot 's Stads en 's Lands papieren, en zal nader als Letterkundige en Geſchiedſchrijver door ons vermeld worden.

Hij ſtierf in 1755, nalatende vier kinderen, verwekt bij ANNA MARIA DE BASSECOUR.

Zie SAX II. *Onom. Litt.* VI. 731.

BUR-

Friesland.
Geb. 1691.
Gest. 1766.

BURMANIA. (BARTHOLD DOUWE VAN) Was de zoon van SPIK en JEEPK VAN DOUMA, wier geslachtnaam hij somtijds bij de zijnen voegde. Hij trad in zijn jeugdigen leeftijd in den krijgsdienst, dan EPO SJUK VAN BURMANIA zijne en anderen bekwaamheden leerende kennen, bragten hem weldra in de Staatkundige loopbaan.

Verscheidene Staatscommissiën bekleedde hij eerst in of namens *Friesland*, werd eerlang als Minister naar het Hof van *Wenen* gezonden; eene last destijds van gewigt; de juiste tijd van zijn vertrek is mij onbekend gebleven, doch in 1744 was hij reeds aldaar, blijkens VAN WYN, *Nalezingen* D. II. p. 408, wanneer hij de verbanning der Joden uit *Boheme* door de koningin besloten, op last zijner Meesters wist voortekomen. Hij bleef onafgebroken in deze bediening tot aan 23 Maart 1766, wanneer hij ongehuwd te *Wenen* overleed. Veel roem had hij verworven door wijsheid en trouw; ook in het rijk der wetenschappen was hij bekend, inzonderheid als Letterkundige; eenige Latijnsche Vaersen van vrij goeden Stempel zijn achter den naamrol der Raden van den Hove van *Friesland* gedrukt.

Friesland.
Geb. 1687.
Gest. 1746.

BURMANIA, (DUCO GEROLD MARTENA VAN) *Heer van Cammingaburg*, *Grietman van Wymbritzeradeel*.

Hij

Hij volgde zijnen Vader SJUK GEROLD, nader te gedenken, in gemelde Grietenij. Eene geleerde opvoeding genoten hebbende, trok hij van dezelve veel nut bij de waarneming van vele ambten. Hij was gedurende vele jaren een der voornaamste Regenten van *Friesland*, en bijzonder gezien bij SICCO VAN GOSLINGA, die zijne Dochter FEDDINA SOPHIA aan hem uithuwelijkte, en na wiens overlijden hij voornamelijk het bestuur van zaken in *Westergo* bekwam. Hij was ook de ambtgenoot van denzelven als Verzorger der hooge School te *Franeker*.

Hij had geene kinderen verwekt bij gemelde Vrouw, en nam later den zoon zijner zuster SJUK GEROLD JUCHEMA VAN BURMANIA RENGERS, tot zijnen zoon aan, die hem in verscheidene waardigheden opvolgde, en voor hem een gedenkteeken van marmer in de kerk te *Ysbrechtum* deed oprigten.

Hij stierf in 1746.

BURMANIA, (EPO SJUK VAN) *Burgemeester te Dokkum*. *Friesland.* Geb. 1693. Gest. 1775.

Deze wijze en eerlijke Staatsman is den 31 October 1698 op *Martena* State te *Cornjum* geboren, van TJAARD VAN BURMANIA en REMIA VAN DOUMA.

Hij ontving eene geleerde opvoeding, bekwam het ambt van Ontvanger Generaal van 's Lands midde-

delen in *Friesland*, en werd door WILLEM IV, die zijne bekwaamheid kende, in 1738 in werkzamer kring verplaatst, tot Burgemeester van *Dokkum* gekozen, en in de gewigtigfte Staatscommisfiën gebruikt.

In en na 1747 was hij een der voornaamften, die de loop der zaken beftuurden; hij bevorderde de verheffing van den Stadhouder, doch verloor het belang van het Vaderland nimmer uit het oog. Hij toonde ten dezen tijd zoo vele vrijmoedigheid en ftandsvastige waarheidsliefde jegens den Prins, dat SIMON STYL, *weinig tijds* voor deszelfs overlijden, hieromtrent fchreef: dat BURMANIA voor WILLEM DE IV. van gelijk belang was geweest als SULLY voor HENDRIK DEN GROOTEN.

Wederkeerig genoot hij van den Stadhouder de beste vriendfchap. Hij was een der ontwerpers van het Reglement Reformatoir in 1749. Hij bleef ook bij deszelfs Weduwe in hooge achting, en ontving hier van een blijk door de benoeming tot Medevoogd over haren minderjarigen zoon, dan naauwelijks was deze meerderjarig, of dezelve fchonk aan eenen anderen Regent van *Dokkum* zijn vertrouwen en fchreef der Regering aan, om dezen *alleen* te horen. In het volgende jaar werd hij insgelijks bij de benoeming van nieuwe Leden van het Collegie der Gedeputeerde Staten voorbijgegaan en hij nam toen affcheid van eene Vergadering, waarin hij

hij gedurende negen en twintig jaren met zoo veel lof gediend had, met die bedaarde vrijmoedigheid, die alleen het gevolg kan zijn van een deugdzaam gedrag en gerust geweten.

Vervolgens leefde hij voor zich zelven en in welverdiende rust tot 1 Febr. 1775. Hij behield zijnen roem in alle deelen ook in het zedelijke, waar van wij, vreesden wij niet om meer den toon van den Lofredenaar, dan van den koelen geschiedschrijver te zullen aannemen, een glansrijk tafereel zouden kunnen ophangen.

Van persoon was hij niet lang, schrander van oog, deftig van gelaat; sommigen zagen dit voor stuurschheid aan; dan zij die hem kenden, wisten het tegendeel. Zijn verstand en kunde bleken ook uit meer zaken dan uit zijn gedrag als Regent. Vooral viel zijne lust op de beoefening der Geschiedenissen; *het Jagtpraatje*, door hem in 1737 meer met een Staat- dan Letter-kundig oogmerk, zonder naam uitgegeven, draagt zeer vele kenmerken van ervarenheid in dezen. Zijne oudheidkunde, belezenheid en smaak, blijken uit de vinding van de Schilderijën op de Zaal van het Stadhuis te *Dokkum*; Schilderstukken, die, evenaarde de uitvoering aan de verbazendrijke ordonnantie, onder de waardigste voorwerpen ter beschouwing zouden behooren. De beschrijving is geplaatst in de *tegenwoordige Staat van Friesland*, D. II. Tevens had hij geschiktheid en neiging voor de

Dichtkunst, voor al in de Latijnſche taal. Een enkeld huwlijks- en geboorte-lied zijn door hem uitgegeven, doch veel zocht hij niet te ſchitteren. Hij vervaardigde zijn eigen grafſchrift, het welk voor 1796 op eenen ſteen gehouwen in de muur van de Kerk te *Cornjum* was gemetſeld, doch toen om het Wapen is weggenomen.

Ik heb geleefd — den loop geloopen,
Dien God mij gaf, nu ga ik heen,
Daar al het menschdom komt bijëen.
De worm zal 't aardſche lighaam ſloopen.
De ziel, die blijft en hoopt in God
Op zaliger en beter lot.

Hij trad tweemaal in het huwelijk, (1) met CHRISTINA VAN GLINSTRA, die kinderloos overleed, (2) met ROMELIA MARIA VAN HAERSMA, bij welke hij, behalven van eenen zoon TJAARD MARTENA genaamd, die jong overleden is, Vader werd van twee dochters, CHRISTINA ANSCK getrouwd aan AHASUERUS VEGILIN VAN CLAERBERGEN en REMIA JULIANA ARENDZENIA, thans Weduw van ULBO JULIUS VAN SIXMA.

WYBRAND VAN ITSMA was zijn boezemvriend.

Friesland. Geb. 15... Geſt. 1602. BURMANIA. (GEMMO VAN) Was een der Frieſche Afgevaardigden (*) tot de hul-

(*) De andere Afgevaardigden waren: uit den Geestelijken ſtand: YSBRANDUS, Abt van *Lidlum*; uit het Hof: SIKKE VAN

huldiging van PHILIPS in 1555, die bij de vordering om den Eed, volgens eene gewoonte bij de Vorſten van het Oostenrijkſche huis, geknield afteleggen, zulks weigerden en rustig met het antwoord: *Wij knielen voor niemand dan voor God Almachtig*, ſtaande den Eed aflegden.

Vervolgens deed hij zijnen afkeer van dwinglandij geſtadig blijken. Onafhankelijk van Hooſſche gunst ſtond hij pal als het der Vrijheid, het geweten of 's Lands regten gold. Hij nam deel aan het Verbond der Edelen, en natuurlijk gaf dit eenen ander aanleiding tot haat van ALVA, die hem te *Antwerpen* deed dagen ter verantwoording. Wijsſelijk koos hij de vlugt en hield zich te *Keulen* op, tot dat de zaken veranderden. Hij ſtierf op 28 October 1602, in hoogen ouderdom.

Hij was getrouwd (1) aan JOUCK HAARDA, (2) aan JEL AYLVA, insgelijks eene moedige voorſtanderes der Vrijheid. Bij de laatſte verwekte hij zes kinderen.

BURMANIA, (GEMMO ONUPHRIUS VAN) *Friesland.* Geb. 1696. Gest. 1759.
Hoezeer hij Generaal was in dienst van den Staat en alzoo, op het eerſte inzien, bij de kaart voor hun die in krijgszaken hebben uitgemunt, beter zoude kun-

VAN DEKAMA en AGEUS ALBADA; uit den Adel: GEMMO VAN BURMANIA en SCHELTE VAN LIEAUKEMA; uit de Steden: TJOMME WYBES ROLLEMA van *Sneek*, JACOB SYBRANDS van *Leeuwarden*, en REINER ANNES van *Bolsward*.

kunnen vermeld worden, vermeenen wij denzelven onder de Staatsmannen te moeten gedenken, om het aandeel, het welk hij als de bijzondere Raadsman van WILLEM IV, gehad heeft in het lot van den Staat. Hij was des Vorsten Opperhofmeester, werd in 1738 door denzelven naar *Zeeland* gezonden, ten einde met de Staten van dat Gewest over het Markgraafschap van *Veere* en *Vlissingen* te handelen. Hij slaagde destijds zoo weinig als bij eene tweede reis in 1739, doch bij de groote omwenteling in 1747 zag hij zijne wenschen gelukken, wanneer hij meestal den Vorst vergezelde.

Hij bleef bij WILLEM IV in hooge achting en gunst, dan zag deze laatste verminderen bij deszelfs Weduwe en bij den Hertog VAN BRUNSWYK. Hij stierf ongehuwd op 12 Augustus 1759 en is te *Anjum* begraven.

Friesland.
Geb. 14...
Gest. 1494.

BURMANIA, (RIENCK VAN)

Was een der voornaamste Edelen in *Friesland* bij het woeden der inlandsche twisten. Hij was een vriend van orde en de eerste van die negen mannen, die, toen eenige Steden zich vereenigden, om aan de twisten een einde te maken, met de beslissing van voorvallende zaken werden belast. Hij was een der *Hoofdlingen (Capitanei)* in *Leeuwarden* en toen deze Stad zich in 1492 bij het *Groninger* Verbond voegde, sloot hij voor zijn Kasteel een bijzonder verdrag. Zie EMMUIS, 439, 483. Hij was gehuwd

huwd aan AEK VAN BURMANIA, en Vader van een talrijk gezin. Hij ſtierf in 1494.

BURMANIA, (RIENCK VAN) *Grietman van Leeuwarderadeel.*

Friesland. Geb. . . . . Geſt. 1563.

Groot waren de verdiensten van dezen Edelen Regent; in zijnen vroegen leeftijd is hij Raad van den Vorst of Lid van het Hof geweest, en werd uit dit Hof gelast met het toezigt op het Landboek van MARTENA. Zie SUFFR. PETRI, *de Script. Tri.*

Hij was zeer gezien bij KAREL V, door wiens zonderlinge begeerte, en zonder nadeel van de privilegiën hij, na dat *Coeverden* in 1534 door den Stadhouder SCHENK VAN TOUTENBURG was gewonnen, tot Drost van *Drenthe* geſteld werd. Hij was een der ijverigſte voorſtanders van 's Lands vrijheid tegen de overheerſching der Spanjaarden; vooral was hij een tegenſtander van LINDANUS, den Kettermeester, die in 1557 met breede magt in *Friesland* gezonden was. Moedig was de taal, die hij en zijne Mederegenten tegen het gedrag van denzelven deden hooren. Hij was de eerſte van de gelastigden, om namens de Staten LINDANUS voor het Hof in regten te betrekken. Hoe zeer dezelve ook door AREMBERG geſtijfd werd hadden deze pogingen eene verplaatzing van dien bitteren man ten gevolge.

Hij ſtierf in 1564. Zijn zwager, de beroemde DUCO MARTENA, werd Voogd over zijne kin-

kinderen, verwekt bij DEYTZEN UNEMA, zuster van TRYN, MARTENAS Echtgenoote. Hij is begraven in de Kerk van *Oldenhoven* te *Leeuwarden*, onder eene Zark met de beelden van hem en zijne vrouw pronkende.

Zie SCHOTANUS.

Friesland. Geb 15... Gest. 1645. BURMANIA, (RIENCK VAN) *Grietman van Ferwerderadeel.*

Was de zoon van GEMMO V. BURMANIA en JEL AYLVA, en volgde TACO AYLVA als Grietman op. Veelvuldig en gewigtig waren de ambten en bedieningen door hem bij opvolging bekleed; in 1622 Lid zijnde van de Vergadering der Staten Generaal, sloot hij benevens andere Gemagtigden een Verbond van vriendschap met den Keurvorst V. BRANDENBURG, en werd gemagtigd om met de Afgevaardigden der Staten der Catholijke Nederlanden te handelen. Zie AITSEMA, *Vredehandel.*

Hij vertrok in 1625 met JOACHIMI en AARSSENS als Ambassadeur naar *Engeland*, en stierf op 4 Junij 1645.

Hij was gehuwd aan ULBKJE AYLVA. Bij VRIEMOET, *Ath. Fris.* LV, is hij als Curator der Friesche Academie vermeld.

Friesland. Geb. 1652. Gest. 1750. BURMANIA, (SJUK GERROLT JUCKEMA VAN) *Heer van Cammingaburg en Oortbroek, Grietman van Wymbritseradeel* enz.

Was

Was de zoon van DUCO MARTENA VAN BURMANIA en EDUARDA JUCKEMA VAN *Cammingaburg* (of *Cambuur.*) Hij volgde zijnen vader als Grietman in 1671. Vervolgens bekleedde hij de meeste Staatsambten zoo in als buiten *Friesland.* Ook wegens de Staten Generaal werd hij tot belangrijke onderhandelingen gekozen, onder anderen in 1684 tot het fluiten van het verdrag met den Graaf D'AVAUX wegens *Frankryk* om *Spanje* te bewegen, het bestand aantenemen. Hij bleef vervolgens veel gezag en invloeds oefenen in de Regering van *Friesland*, te gelijk met SICCO VAN GOSLINGA, zijnen bijzonderen vriend.

Hij was Curator der Academie, en heeft voor zich zelven als geleerde en als bevorderaar der geleerdheid veel roems verworven. Wij zullen hem later als Latijnsch Dichter leeren kennen, en vinden ons in staat om de uitgegevene Dichtstukken van hem achter de naamrol der Raden met meerdere en misschien betere uit zijne H. S. te vermeerderen. Zijne zinspreuk was: *Nobilitas sola est atque unica virtus.*

In 1716 droeg hij alle zijne waardigheden in *Friesland* over op zijnen zoon, DUCO GERROLT MARTENA VAN BURMANIA, en begaf zich naar *Drenthe*, alwaar hij Lid der Ridderschap werd. Hij stierf in 1520 en liet bij zijne Echtgenoote JOSINA SOPHIA VAN WELNELT, behalven meer kinderen, eene dochter na, gehuwd aan RENGERS

VAN FARMSUM, bij wier nakomelingen zijnen naam bewaard blijft.

Zie WAGENAAR, D. XV. 242. VRIEMOET ATHEN. FRIS. XCIV.

Friesland. Geb. 14... Gest. 1541.

BURMANIA, (TJAARD VAN) *Ridder, Raad in den Hove van Friesland.*

Werd bij de huldiging van KAREL V, als Heer van *Friesland* met nog drie Edelen te weten TJALLING BOTNIA, HESSEL en KEMPO MARTENA Ridder geslagen, (*) en bleef vervolgens in hoog aanzien; behalven dat hij als Capitein van Bourgondische knechten eene togt deed tegen de Geldersgezinde *Groningers*, over de *Lauwers*, vinden wij hem als een der eerst gestelde Raden van den Koning in 1515. Hij was vroeger Raad van den Hertog VAN SAXEN geweest.

Destijds had dit Hof zoo wel het beleid van Staats- als Regtszaken, dan deze magt gebruikten de Raden niet zonder opspraak, ook tegen BURMANIA verhief zich bijzonder de klaagstem op den Lansdag te *Sneek* in 1522.

Door dat de Stadhouder SCHENK zich wist staande te houden, bleven deeze klagten buiten gevolg. Hij bleef in bewind tot aan zijn overlijden in 1541. Bij TIETS UNIA, Wed. van WATZE

(*) Wij vonden ergens aangeteekend (MARTENA *Landboek*, op de kant uit JANCKE DOUMA's *Handschrift*) dat men met dit Ridderslaan destijds den spot dreef: zeggende: *de vlierboom slaat den koolstruik tot Ridder.*

ZE ROORDA, liet hij kinderen na; zijne tweede Echtgenoote CREATS KAMMINGA ſtierf kinderloos.

Zie GABBEMA, *verh. van Leeuw.* 284. WINSEMIUS, 412.

BURMANIA, (ULBO AYLVA VAN) *Grietman van Leeuwarderadeel.* *Friesland.* Geb. 1680. Geſt. 1762.

Was de zoon van LAAS V. BURMANIA en JEL V. AYLVA en de leerling en vriend van ULBO V. AYLVA en werd in 1702 Grietman, doch droeg deze waardigheid reeds in 1721 aan zijnen zoon HOBBO over. Inmiddels was hij in 1719 in Ambasſade geweest naar de Koningin van *Zweden.*

Hij bleef echter in Bewind en bediende zeer vele Staatscommisſien, waarbij hij door bekwaamheid en deugd veel lof verwierf. Inzonderheid was hij zeer gezien bij MARIA LOUIZA Princes Weduw van ORANGE NASSAU. Zijne verſtandelijke vermogens waren reeds eenigen tijd voor zijn overlijden verzwakt. Hij ſtierf in 1762, na gehuwd te zijn geweest (1) aan ANNA MARIA V. SMINIA, (2) aan HYLCK V. AYLVA, (3) aan BAUDEWINA LUCYA V. EISINGA, en liet vele kinderen na.

BURMANIA, (UPKO VAN) *Raad in den Hove van Friesland.* *Friesland.* Geb. 14... Geſt. 1557.

Hij had den Geestelijken ſtand omhelsd, en was Doctor, Canunnick en Priester in *Oldenhove*; dit

ſloot *hem* destijds niet uit van den Landsdag en hier was hij een van de vier Edelen, die in 1533 met bijzondere magt bekleed werden, om voor de privilegiën der Friezen te waken, en zich van dezen last wakker kweten.

Hij werd in 1539 in het Hof geſteld, het welk toen behalven met zaken van regtspleging met die van regering belast was, en had vervolgens groot aandeel aan het ſtuur van zaken.

Hij ſtierf in 1557. Zijne afbeelding is nog bewaard en in eigendom van Mr. J. M. V. BEYMA THOE KINGMA.

Zie SCHOTANUS en WINSEMIUS, 502.

Friesland. Geb. 15.. . Geſt. 1615. BURMANIA, (UPKO VAN)

Hij was een der eerſte onder de Frieſche Edelen, die van den Roomſchen Godsdienst afweken, en werd ſedert, het zij om zijne jeugd, het zij om zijne kleine geſtalte: *it lijtſe Geuske* genoemd. Later voegde hij zich bij de verbondene Edelen, en maakte zich zeer beroemd zoo door zijne geleerdheid als door het voorſtaan der vrijheid.

Hij werd door ALBA gebannen; teruggekeerd kwam hij in de Vergadering der Staten, en werd onder meer andere belangrijke bedieningen gebruikt tot demping eener felle twist in *Friesland* in 1601. Hij ſtierf in 1615, na gehuwd te zijn geweest met RINSK ROORDA.

Zie TE WATER, *Verb. der Ed.* D. II. bl. 512. In D. IV. bl. 409. vindt men eenig berigt van zij-

zijne nagelatene HS. alle getuigende van zijne belezenheid, werkzaamheid en oordeel; zijne Verhandeling over den Adel, draagt vele blijken van zijne opregtheid, nederigheid en Christelijke gemoedsgesteldheid; liet mijn bestek zulks toe, ik zoude uit een oud afschrift van deze Verhandeling, het welk ik bezit, gaarn hiervan eenige blijken geven en alzoo het getuigenis van gemelden Hoogleeraar ten overvloede bevestigen.

BUYS, (PAULUS) *Heer van Sevenhoven, Advocaat van Holland.* *Holland. Raadpens.* Geb. 1531. Gest. 1594.

Was te *Amersfoort* geboren, begon zijne staatkundige loopbaan in 1561, als Pensionaris van *Leyden*, en werd toen reeds om zijne bekwaamheid in de gewigtigste Staatszaken gebruikt. Hij was de vertrouwde vriend van WILLEM I, hield ten tijde dat deze in *Duitschland* was, briefwisseling met denzelven, en deed eene geheime reis naar *Dillenburg*, ter bevordering van den opstand.

Bij de verandering van zaken in 1572 werd hij Advocaat van *Holland*, (Raadpensionaris) deed *Leyden* tot de Staatsgezinde partij overgaan, en werd vervolgens door gemelden Vorst als Raad aangenomen.

Vervolgens was hij tegenwoordig bij den Vredehandel te *Breda*, bij de Gentsche bevrediging en bij een Gezantschap in *Engeland*. Aan het sluiten van de Unie van *Utrecht* had hij insgelijks een zeer groot deel. Hij trok heen en weder tusschen

WIL-

WILLEM I. en deszelfs Broeder JOHAN VAN NASSAU, door wien hij insgelijks met den tijtel van Raad verëerd werd.

Hij teekende niet alleen de contracten der Unie, maar uit de notulen van het Collegie der nadere Unie van 30 Januarij tot 30 Julij 1579 is mij gebleken, dar hij een der voornaamfte leden was van dezen Raad, die destijds de algemeene belangen der bondgenooten behartigde. Tot de meeste, gewigtigfte en hagchelijkfte bezendingen werd hij gebruikt.

Later werkte hij tot den opdragt van de Graaflijkheid aan WILLEM I. Hij bekleedde met RUTGER VAN BOETZELAAR en F. MAELSON de Commisfie naar de Hollandfche Steden om de acte van opdragt te doen teekenen.

Hij ontfloeg zich kort na den dood van den Prins VAN ORANGE van het ambt van Advocaat van *Holland*, het afkeurende, dat men over den opdragt van het hoog Bewind met *Frankryk* wilde handelen. In 1585 ging hij over in den bijzonderen dienst van de Staten van *Utrecht*, en van hunnent wegen naar *Engeland*, werwaards hij vroeger met den beroemden VAN DER DOES, nog een ander Gezantfchap dan het ftraksgemelde had waargenomen. Hoe zeer hij dit Rijk meer genegen was dan *Frankryk*, en LEYCESTER aan hem blijken van vertrouwen gaf, ftond hij de willekeur van denzelven, bij het meerder ontwikkelen van zijne oogmerken, met moed tegen. Hij durfde het be-

bekleeden van het aangeboden ambt van Commis bij de kamer der Geldmiddelen fierlijk aan denzelven weigeren. Lid van den Raad van State geworden, verzette hij zich „met redenen (volgens „HOOFT) niet gezult naar trotſche ooren en die „LEYCESTER in den krop ſtaken" tegen REINGOUT en dergelijken; deze uitmondigheid moest hij eerlang zuurlijk bekoopen; Hij werd te *Utrecht* gevangen genomen, en bij de zes maanden tegen alle regt en reden in hechtenis gehouden. Na het vertrek van LEYCESTER werd hij op last van de Algemeene Staten, in weerwil van de vrienden van den Graaf, ontſlagen; ſedert leefde hij ambteloos op het huis te *Vliet*, en ſtierf aldaar in 1594.

Hij was dikwijls door den Koning van *Denemarken* en andere Vorsten genoodigd, om in hunne dienst te treden. Overtuigd dat het Vaderland in dien zorgelijken tijd zijnen dienst behoefde, had hij voordeel en gemak aan pligt achter geſteld. Zijne roem als geleerde is ook buiten tegenſpraak en heeft hem doen vermelden bij BURMAN, *Traj. Erud*, 56.

Zie verders HOOFT, BOR, WAGENAAR, VAN WYN, *Nalezingen enz.* VAN REYDT geeft eenigzins ongunstige berigten omtrent zijne zeden. Zijne afbeelding is bij WAGENAAR, D. VII. 16.

BUYS,

Holland. voorn. Ampt. Geb. 1661. Gest. 1749.

BUYS, (WILLEM) *Pensionaris van Amsterdam*, *Secretaris van Holland*, was de Zoon van Mr. PAULUS LOUWRENS BUYS, en EVA BUYS; zijn vader had dezen naam aangenomen na zijne moeder, GEERTRUID BUYS, en was de zoon van LOUW JANZEN, Burgemeester te *Kampen*.

Zoo belangrijk als veelvuldig zijn de bezendingen, waar in deze wijze Staatsman, buiten en binnenlands werd gebruikt.

Een der eerstvermelden was die in 1704 naar *Friesland* en *Groningen*, ten einde de Staten van die gewesten overtehalen, om op de bevordering van hunnen Stadhouder JOHAN WILLEM FRISO niet verder aantedringen; vervolgens werd hij naar *Gelderland* gezonden, om aldaar de twistende partijen te vereenigen. Na in dezen naar wensch geslaagd te zijn, trad hij in moeijelijker loopbaan. Hij werd naar *Engeland* gezonden, ten einde de eensgezindheid tusschen de beide Staten te bevorderen.

Hij bereikte zijn oogmerk ten deele; groot was zijn aandeel in de geheime handelingen tot Vrede in 1706 en vervolgens; hierom werd hij ook tot de bijëenkomst te *Geertruidenberg* in 1710 met BRUNO VAN DER DUSSEN afgevaardigd. Had men zijnen raad gevolgd, dan was toen de Vrede veel voordeeliger gesloten, dan vervolgens te *Utrecht* in 1713 geschiedde, tot welken handel hij ook gevolmagtigd was.

Intusschen was hij naar *Engeland* gezonden om een

een wakend oog te houden, op de bedrijven van de Koningin en hare Staatsdienaars. Zijne bekwaamheid was aldaar reeds bekend; zijne komst alzoo, bij het beſtaan van den geheimen handel met *Frankrijk*, niet aangenaam. Zijn gedrag werd naauwkeurig nagegaan, en men beſchuldigde hem later, als of hij zich te veel met de Engelſche zaken zelven bemoeid had.

Ten eerſten na de Utrechtſche Vrede, alwaar hij met VAN DER DUSSEN het meest de onderhandelingen beſtuurd had, ging hij met SICCO VAN GOSLINGA, naar *Parys* als Ambasſadeur. Beiden werden met uitſtekende blijken van eer ontvangen. BUYS bleef er vervolgens alleen en bevorderde de bekrachtiging van den Vrede met *Spanje*, boven en behalven de vrijheid van ſcheepvaart en koophandel; kort voor zijn vertrek erlangde hij eenige opening van een Verbond te ſluiten door *Engeland*, *Frankryk* en den Staat, tot handhaving der bezittingen in *Europa*; zeer belangrijk zijn zijne handelingen hier over, te vinden bij WAGENAAR D. XVIII. 108. Na zijne terugkomst in 1716 vinden wij hem in 1722 in bezending naar *Overysſel* en *Utrecht*, om bij de pogingen van ſommigen, ten einde voor WILLEM IV. het Stadhouderſchap van *Gelderland* te verzekeren, de Staten van gemelde gewesten overtehalen om de toenmalige form der Regering te handhaven. Vruchteloos was deze bezending ten opzigte van die van *Gelderland*. In het volgende jaar ging hij naar *Denemarken*,

om

om oude verschillen uit den weg te ruimen; dan hier in evenmin, als zijne voorgangers iets kunnende uitrigten, keerde hij te rug en zag zijne betoonde bekwaamheid in de veelvuldige diensten erkend, door de aanstelling als eerste Secretaris van de Staten van *Holland*.

Bij de ziekte van den Raadpensionaris VAN DER HEIM nam hij gedurende eenigen zeer zorgelijken tijd dit gewigtig ambt waar; weinig tijds te voren had hij pogingen aangewend tot behoud van den Vrede.

Hij behield zijnen roem tot aan zijn overlijden in zeer hoogen ouderdom in 1749. Hij liet bij ELISABETH LESTEVENON een talrijk geslacht na. Zijne zeldzame verstandelijke vermogens, en het nuttig en eerlijk gebruik van dezelven doen hem eene eerste plaats bekleeden onder die Staatsmannen, waarop ons Vaderland zich met zoo veel reden verheft.

Zie WAGENAAR, D. XVII, XVIII, XX. en VAN WYN *Bijv.* Zijne afbeelding staat *Vad. Hist.* XVII. 426.

Holland. Noord-Holland. Geb. 15.. Gest. 1606.

BUYSKENS, (PIETER LUITJESZOON) *Burgemeester van Enkhuizen.*

Wij vinden zijnen naam als de voorste van hun, die reeds in 1570 het waagden om met den Prinse VAN ORANGE door SONOY te handelen, om *Enkhuizen* aan deszelfs zijde te brengen. Toen PAULUS VAN LOO, Drost van *Muiden*, in

1572

1572 krijgsvolk in de Stad wilde brengen, wist bij het gelukken van dezen aanslag voortekomen. Hij had reeds vroeger last van WILLEM I. erlangd, om de Stad en de Oorlogschepen te bemagtigen. Hij volvoerde zulks kort hier na op de beste wijze, met hulp van DIRK JANSZOON BROUWER en anderen. Hij stelde orde bij den opstand tot Stadsverzekering, verschafte geld, en werd om dit alles met het grootste regt het eerst onder de Staatsgezinde Burgemeesters gesteld. In 1587 ontving hij van Prins MAURITS Commissie als Admiraal van het *Vlie.*

Zijne Echtgenoote was PIETERTJE SEMEINS, dochter van SYMON, die met zijne drie zonen PIETER, JACOB en MEINDERT, zoo door het verschot van geld aan WILLEM I. als anderzins de gewigtigste diensten bewees aan het Vaderland, nader bij Kaart X. te vermelden. BUYSKENS stierf in 1606.

Zie BRANDT en VAN CENTEN, *Enkhuizen*. D. I. D. II. 9 en volg.

BYE, (AREND DE) *Heer van Waijestein*, *Burgemeester van Bommel.* ***Gelderland.*** Geb. 1600. Gest. 1652.

Had wegens *Bommel* zitting in verscheidene Staatscollegiën in den Haag, en was aldaar gedurende eenen langen reeks van jaren een man van groot gezag en invloed, zoo zelf dat hij gedurende den Vredehandel te *Munster* in vele opzigten de vraagbaak was van sommigen der Ambassadeurs,

zoo als mij uit verfcheidene echte ftukken van dien tijd is gebleken. Hij was Curator van de Hooge-fchool te ***Harderwyk***, en door den Koning van ***Frankryk*** met de Ridderorde van ***St. Michiel*** be-fchonken. Hij was gehuwd aan MARGARETHA BIKKER. Zij ftierf op 25 September 1652 in den ouderdom van 52 jaren.

Holland.
Geb. 155..
Geft. 1628. BYE, (JORIS DE) ***Heer van Albrandswaard, Thefaurier Generaal der Unie.***

Was een man van onkreukbare eerlijkheid; hierom werd hij tot gemelden post geroepen, in plaats van den beruchten REINGOUD. Hij werd in de belangrijkfte bezendingen en verrigtingen tot de Geldmiddelen gebruikt, en deed hier door aan den Staat de gewigtigfte dienften. Bij den handel met NEYEN bleef hij buiten opfpraak.

Algemeen was de achting die hij genoot. Naderhand werd hij tot Voorzitter van de Rekenkamer van ***Holland*** benoemd.

In 1621 floot hij met BOUKHORST en anderen een Tractaat van Vriendfchap met den Keurvorst van ***Brandenburg***.

DE BYE was gehuwd aan MARIA VAN ALMONDE, en ftierf in 1628. Door hare Moeder, afkomftig uit het geflacht van DE GROOT, was hij verwant met HUGO, wiens vriend hij was bij tegenfpoed.

Zie WAGENAAR, D. X. ***Verzam. van Gedenkft.*** D. II. p. 70.

CA-

C.

CABELJAUW, (JAKOB) *Gouverneur en Burgemeester te Alkmaar.* *Noordholl.* Geb. 15.. Gest. 15..

Was de zoon van JAKOB CABELJAUW van *Gent* en MARGARETHA VAN RULYN, dochter van MARIA VAN DER DOES. Vroegtijdig voegde hij zich bij de voorſtanders der Vrijheid.

Hij was Capitein onder de Watergeuzen, en tegenwoordig bij het innemen van den *Briel.* Behalven in dezen, deed hij gewigtige diensten aan de goede zaak, ſtak die van *Enkhuizen* een riem onder het hart, hielp hen, met zijn bij zich hebbend krijgsvolk, verzekerde *Medemblik* voor den Prins, werd Gouverneur van die plaats, vond aldaar onaangenaamheden, en kreeg later Commisſie om Gouverneur te zijn te *Alkmaar*, Hier ontmoette hij tegenſtand bij zijne komst met eenige krijgsknechten; FLORIS VAN TEYLINGEN hielp hem binnen, en ſedert was hij aldaar van het grootſte nut; wat VAN DER DOES voor *Leyden* was, was CABELJAUW voor *Alkmaar.* Zijn moed en zijn wijs beleid verijdelden alle pogingen der Spanjaarden; hij ſloeg de handen in één met de Regenten ter wering van muiterij, en door dit een en ander maakte hij zich zeer verdienstelijk.

Hij was gehuwd aan N. DE GRUTERE, die bij hem moeder was van vier kinderen.

Holland. Amsterdam. Geb. 1695 Gest. 1764.

CALKOEN, (CORNELIS) *Schepen van Amsterdam.*

Bekleedde, behalven aanzienlijke eerambten in zijne geboortestad, een Gezantschap bij den Turkschen Keizer, en verwierf zoo veel goedkeuring, ook door het bemiddelen van het Tractaat van *Belgrado* namens dezen Staat, dat de Keizers van het Duitsche en Russische Rijk, door aanzienlijke geschenken hun welgevallen aan hem lieten blijken. Later was hij bestemd, om als Ambassadeur naar *Parys* te gaan, dan zulks had geen gevolg; waarop hij in 1744 naar *Dresden* trok als Minister bij den Koning van *Polen*, Keurvorst *van Saxen*, alwaar hij het viervoudig Verbond hielp sluiten, en later in 1751 een Tractaat van onderstand. Veel invloeds had hij aldaar door zijne bekwaamheden en trouw. Hij overleed ongehuwd op 9 Maart 1764.

Zie verders WAGENAAR, D. XIX en XX.

Friesland. Geb. 13.. . Gest. 1446.

CAMMINGA. (GERROLT VAN)

Was een der voornaamste Edelen in *Friesland*, ten tijde dat ALBRECHT VAN BEYEREN hetzelve in het laatst der 14de Eeuw had overweldigd en werd destijds, benevens FEYE VAN DOKKUM, RIENCK BOKKEMA en TJERCK WALTA tot Regter gesteld om *Friesland* op 's Hertogs naam te besturen.

Bijzonder Hollandschgezind, stond hij bij den Hertog in gunst, doch bij velen zijner Landgenooten

ten in haat. De Vorst schonk hem op 18 Junij 1399 de Stad *Leeuwarden* en de dorpen *Wirdum*, *Steens* en *Ferwerd* als Leengoed, op voorwaarde dat hij twintig Paarden tot den dienst van den Hertog moest gereed houden, volgens Giftbrief te zien, *Chartelboek* I. 297. Bij GABBEMA bl. 15 zijn eenige aanmerkingen over deszelfs echtheid, dan deze zijn toereikend opgelost bij FOEKE SJOERDS IV. 185.

Na het afschudden van het juk der Hollanders, verviel dit leen. Hij moest vlugten; ontving toen een jaargeld van ALBRECHT van twee honderd Guldens; later teruggekeerd erlangde hij op nieuw groot gezag, en behield vervolgens groote voorregten.

Hij leefde nog in 1445, en was gehuwd 1°. aan HACK CAMMINGA *van Cambuur*, 2°. aan TJEMCK ..., blijkens zijn Testament bij FERWERDA, *Wapenboek* aangehaald.

CAMMINGA, (PIETER VAN) *Heer van Ameland.* *Friesland.* Geb. 1531. Gest. 1578.

Zijn oud en adelijk geslacht ontving luister van zijne verrigtingen. In 1566 gaf hij zoo wel blijken van Vrijheid- en Vaderlandsliefde in de Vergadering der Staten van *Friesland*, als door toetetreden tot het Verbond der Edelen. Dit bewaarde hem echter niet, dat de Watergeuzen op gemeld eiland kwamen stroopen en zijn Kasteel verwoesten. In 1572 voegde hij zich bij den Prins VAN ORANGE,

liep door verdere pogingen voor de vrijheid bij den Spaanschen Stadhouder, DE ROBLES, in het oog, werd door dezen opgeroepen, vlugtte naar *Ameland*, dan werd achterhaald en naar het Blokhuis te *Leeuwarden* gebragt. De voortzetting van verdere vervolging werd gestaakt, en hij hierna op een smeekschrift van zijne vrouw FRANSCKE MINNEMA en onder borgstelling van eene groote somme gelds, naar zijn Kasteel in *Leeuwarden*, het *Amelandshuis* overgebragt, alwaar hij in vrije bewaring zijne dagen eindigde. De afbeeldingen van hem en zijne vrouw worden nog bewaard door den Old Grietman U. VAN BURMANIA.

Zie verders TE WATER, *Verb. der Edelen*, D. II. 314.

Friesland.
Geb. 15...
Gest. 16...

CAMMINGA, (WYTZE VAN) *Ridder*. Hij was in 1586 wegens *Friesland* naar den *Haag* afgezonden, en toen verscheidene bezwaarnissen tegen LEYCESTER gerezen waren, en hieromtrent een vertoog aan den Graaf ter hand gesteld was, werd hij benevens vier andere zeer voorname Staatsmannen benoemd, om met denzelven te handelen. Hij vertrok kort hier na in 1587 met andere Gezanten naar *Engeland*, om op nieuw aan de Koningin de opperheerschappij aantebieden; gelukkig liep deze poging toen vruchteloos af. Hij was een ijverig tegenstander van LEYCESTER.

,, Zij die voor zijne belangen, snorkende van ,, wonderlijken ijver voor Godsdienst en Vader-

land

„ land, zegt HOOFT 1153 het meest uitkwa-
„ men," hadden het bijzonder geladen op KAREL ROORDA of op hem; de eene zoude het besluit der Staten van *Friesland* tot opdragt van het Bewind over den Burgerlijken stand en 't geregt aan LEYCESTER, die aldaar alleen in krijgszaken gekend werd, hebben omvergestoten, de andere gezegd hebben, dat aan iemand die wel met den geheimschrijver stond, zulke brieven, als men uit *Engeland* voortbragt, niet dan eene enkele kroon behoefden te kosten.

In 1593 werd hij Lid van den Raad van State, zette de belegering van *Groningen* met anderen door, waartoe hij om de plaatshebbende tweedragt meer kans zag dan anderen, en bleef tot 1601 Lid van gemelde Vergadering. Hij nam in 1603 op nieuw voor twee jaren Zitting, waarna ik niets meer van zijn bedrijf en lot heb aangeteekend gevonden.

Hoogstwaarschijnlijk was hij de zoon van WATZE, en van FROUCK HAARDA, en de Echtgenoot van RIXT ROORDA.

CAMPE, (JAKOB) *Gecommitteerde Raad van Zeeland, enz.* *Zeeland.* Geb. 1572. Gest. 1625.

Bekleedde vele eerambten met lof, en werd tot gewigtige commissiën benoemd, voornamelijk in zijne Geboortestad *Veere* en in *Zeeland*. Wij vinden hem ook als Afgevaardigde op het Sijnode van *Dordrecht*, onder de Politike Gecommitteerteerden. In deze Commissie verwierf hij eer, door

bescheidenheid en heuschheid, zie BRANDT, *Hist. der Reform.* D. III. 472, 473. Drie jaren later werd hij naar *Bergen op Zoom* gezonden, om gedurende de belegering voor 's Lands nut te zorgen, ook in deze betrekking verwierf hij roem door het aanvoeren van versche manschap en krijgsbehoeften.

Hij was gehuwd aan MARTHA VAN REIGERSBERGH, de zuster van de zoo beroemde MARIA. Hij stierf in 1625. Zijn geleerde zwager HUGO DE GROOT, vereerde zijne nagedachtenis met een deftig Grafschrift.

Zie P. DE LA RUE, *Staatk. Zeeland*, 38.

Gelderland. Geb. 14... Gest. 1553. CANISIUS, (JACOB) *Burgemeester van Nymegen.*

Was een voornaam tegenstander van de magt van KAREL, Hertog van *Gelder.* Hij was door geleerdheid beroemd, had verders veel invloeds, en belette den voortgang van het Verbond tusschen den Koning van *Frankryk* en den Hertog, waar bij de laatsten aan den eersten zijne Staten overdroeg.

Hij was een der voornaamsten, die de huldiging van Hertog WILLEM VAN CLEEF doordrongen; dit alles veroorzaakte, dat KAREL op zijn Sterfbed uitriep: ô CANIS, CANIS, *du boser hond*, *du habst mich gebissen.*

Hij was later een der afgevaardigden van *Nywegen*, die over de huldiging van Keizer KAREL ston-

ſtonden; hij bleef bij dezen in gunst, en ſtierf in 1553, uit de huwelijken met GELKE VAN HOUWENINGEN en WENDEL VAN BERG vele kinderen nalatende; bij de eerſte was hij Vader van den beroemden Jeſuit, PETRUS CANISIUS.

Zie SLICHTENHORST, *Geld. Geſchied.* B. XI. bl. 418.

CANT, (REYNIER) MEYNDERTSZOON, *Burgemeester van Amſterdam.* *Holland Amſterdam.* Geb. 1537. Geſt. 1604.

Was een der eerſte en voornaamſte handhavers van de Burgerlijke en Godsdienstige Vrijheid. Hij zette met eenige anderen de openbare Preek der Hervormden door, handelde voor het belang van dezen bij de Regering, zocht den beeldenſtorm voortekomen, waagde zich tot herſtel der ruste en moest om dit alles naar *Embden* en *Bremen* vlugten. In de eerſte plaats deed hij aan WILLEM I. gewigtige dienſten, zoo door geld te zamelen als door de ſchepen op de *Eems*, tot ſpoed te preſſen, ook handelde hij toen met den Prins om eene ſtad te winnen.

Na de verovering van den *Briel*, was hij ſpoedig in het Vaderland, en wierd aan SONOY, die om zijn ſcherp beſtuur, weinig bemind was, toegevoegd. Ook diende hij destijds den Staat in *Overijsſel*, bevorderde de toetreding van dit Gewest tot de Vrijheidsgezinden, en ſtond RENNENBERG, nog de goede zake aanhangende, bij.

Bij het overgaan van *Amſterdam* in 1578 werd hij een der eerſte Staatsgezinde Raden, en handelde

 in

in het volgende jaar tot het fluiten der Unie van *Utrecht*, die hij namens *Holland* teekende. Hij was federt een der voornaamfte Leden van het Collegie, het welk ter behartiging van de belangen der bondgenooten aldaar bleef; blijkens de Notulen der Vergadering werd hij met BUYS tot de voornaamste Commisfiën gebruikt. In 1580 werd hij Burgegemeester, welke waardigheid hij vervolgens nog tienmaal bekleedde. Intusfchen handelde hij met den Hertog van ALENÇON te *Antwerpen*, en wederftond de aanflagen van LEYCESTER, wien hij zoo weinig betrouwde, dat hij gedurende deszelfs verblijf te *Amfterdam* een harnasch of rusting onder zijn kafak droeg.

In 1594 vertrok hij in Gezantfchap naar *Denemarken*, vervolgens naar *Oostvriesland*, ter bijlegging der gefchillen tusfchen den Graaf en de Stad *Embden*, en werd ook Raad van Prins MAURITS.

In alle verrigtingen toonde hij zeldzame wijsheid, moed en trouw; bijzonder lofwaardig was hij tevens door gematigdheid in Kerkelijke zaken, vooral gebleken jegens de Roomschgezinden.

Hij ftierf op 10 December 1595, en is op het Choor der Nieuwe Kerk begraven, met een deftig Latijnsch Graffchrift. Hij was gehuwd geweest (1) aan ANNA VAN EGMOND VAN DER NYENBURG, (2) aan MARIA BLOCK. Zijne kinderen te *Bremen* geboren, werden als Inboorlingen verklaard.

Zie

Zie verders WAGENAAR, *Hist. van Amst.* D. III. IV. VII. en XII. BOR, I. II. III. en IV. BRANDT, *Hist. der Reformatie.*

CANTER, (DIRK) *Burgemeester van Utrecht.* Hij werd door den Graaf VAN NIEUWENAAR in plaats van den beruchten PROUNINCK, gezegd DEVENTER in de Regering gesteld. In het eerst behartigde hij de belangen van hen, die, behoorende tot de St. Jakobskerk, gematigde begrippen in het Kerkelijke voorstonden. *Utrecht.* Geb. 1545. Gest. 1616.

Later werd hij door de listen van sommigen buiten het bewind gehouden; dit prikkelde zijne driften en hierdoor misschien was het, dat hij in het vervolg met de zulken heulde, die in verandering voordeel zochten, en het ijverig voorstaan van hooge Kerkelijke Leerstukken, ten voorwendzel gebruikten.

Hij was met HENDRIK VAN HELSDINGEN in 1610 aan het hoofd van het oproer, het welk *Utrecht* schokte, en werd, doch voor eenen korten tijd, Burgemeester. Op nieuw afgezet wikkelde hij zich in eene nieuwe zamenzwering; hij wierd gevangen genomen en voor eeuwig gebannen, met verbeurdverklaring van zijne Goederen. Hij stierf te *Leeuwarden* 12 Maart 1616, en is te *Hattem* begraven; zijne Weduwe was CATHARINA DE SWART genoemd.

Groot was de roem zijner geleerdheid als Letterkundige. Wij zullen zijne werken in het vervolg gedenken.

Zie

Zie BRANDT, *Hist. der Reform.* D. II. p. 156. WAGENAAR, D. X. BURMAN, *Traj. Eruditum* p. 70. BOR, B. XXV. 360. XXX. 529. Wij hebben zijnen sterftijd, die verschillend wordt opgegeven bij BURMAN 1617, bij WITTE *Diarium* 1615, gesteld naar de inlichting van den Hr. VAN WACHENDORF, die bezitter is van een eenvoudig dagregister van het gebeurde in die dagen, het welk alle geloof verdient.

Groningen. Geb. 14... Gest. 15...

CANTER, (JELMER) *Secretaris te Groningen.*

Dat hij een der voornaamste personen was ten tijde van de worsteling der Groningers met de Saxen en Bourgondiers in den aanvang der 16de Eeuwe, meenen wij te moeten opmaken uit de veelvuldige bezendingen door hem met den vermaarden WILLEM FREDRIKS, en andere waargenomen. Bij EMMIUS BENINGA en anderen, wordt hij dikwijls genoemd, en behalven in meerdere, vonden wij zijnen naam bij die gewigtige onderhandeling, welke in 1504 op beschrijving van PHILIPS V. OOSTENRYK te *Gent* gehouden werd, ter bijlegging der Friesche geschillen. Hij deed het woord voor die van *Groningen* en de Vetkoopers, en beandwoordde de heftige redeneeringen en hooge eischen van den Saxischen Cancelier PHLUG met wijze bedaardheid, en verklaarde ten slotte, „dat, wilde men niet naar billijke voorslagen hooren, maar alles afmeten naar den staf „ van

„ van overmagt, dat als dan de Stad hare hoop „ ſtelde op den Grooten Regeerder van Alles, die „ meermaalen de trotſche voornemens van men- „ ſchen verijdeld had." Door de bemoeijingen van den Graaf van *Oostfriesland* liep deze onderhandeling vruchteloos af.

Vervolgens trok hij voor 's Stads belangen naar *Deventer*, naar PHILIPS destijds te *Xanten* aanwezig, naar *Hattem* enz.

De wreedheid der Saxers deed die van *Groningen* overgaan, om den Graaf van *Oostfriesland* als heer en beſchermer te huldigen; van hier meerdere tegenſtand van den Sax; bij latere onderhandeling van den keizer tot vereeniging, was CANTER een der afgevaardigden naar *Nuis*, later naar *Munſter*, en bij het mondgeſprek in het klooster te *Hoorn*. Na 1514 vinden wij zijnen naam nergens vermeld, waarſchijnlijk zal hij omtrent dien tijd geſtorven zijn.

Zie EMMIUS op vele plaatzen, *Tegenwoordige Staat van Stad en Lande*, D. I. enz.

CAPELLEN, (ALEXANDER VAN DER) *Heer van Aartsbergen*, *Boedelhof* enz. Was de zoon van GERLACH, die volgt, en van MARGARETHA SCHIMMELPENNINCK VAN DER OOIJE. *Gelderland.* Geb. 158.. Geſt. 1656.

Vroegtijdig was hij om bekwaamheid beroemd en werd bijzonder door VOSSIUS geprezen in de Lijkrede op ERPENIUS bl. 17, als een uitſtekend

kend leerling van dien voortreffelijken Meester.

Na buitenlandsche reizen trad hij in 1624 in de Staatkundige loopbaan; bij aanhoudendheid bleef hij in de voornaamste ambten en commissien, en had een groot deel aan het bestuur van den Staat, vooral ook ten tijde van den inval van het Spaansch-Keizerlijk leger in de *Veluwe* in 1629, wanneer hij gewigtige diensten deed; veel kwaads had men waarschijnlijk voorgekomen, indien zijne raad, om door eene landing in *Vlaanderen* te laten doen de Westindische Vloot eene afleiding te maken, gevolgd was. Zie de belangrijke berigten hieromtrent in zijne *Gedenkschriften*, D. I. 525 en volg.

Zijn naam werd inzonderheid bekend, door zijn aandeel in de twisten, die den Staat na het sluiten van den Vrede van *Munster* beroerden. Hij was zeer gezien bij WILLEM II. en werd door denzelven zijnes ondanks gekoren, in de bekende bezending naar sommigen der Hollandsche Steden in 1650, om de Regering van dezelven tot overeenstemming met des Prinsen begeerte te brengen.

CAPELLEN voerde het woord in de Vergadering te *Dordrecht*; de bitze toon, aldaar gehouden verwekte veel opspraak en veroorzaakte hem vele vijanden. Hij werd destijds en later verdacht gehouden van den Prins geraden te hebben tot de toen genomene onbezonnene stappen. WAGENAAR zelf gaf in zijne *Vad. Hist.* niet onduidlijk te kennen, dat CAPELLEN bij hem daar voor gehouden werd, dan in het vervolg beter onderrigt, doet

doet hij hem in zijne *Geschiedenis van Amsterdam* geregtigheid wedervaren, weshalven de plaatsen in het eerste Werk, D. XII. bl. 70, 74, 89 met het tweede, D. XIII. bl. 274–281 verdienen vergeleken te worden.

Veel licht is er vervolgens over zijnen aard, gedrag en denkwijze verspreid, door de uitgave van de reeds aangehaalde Gedenkschriften, bezorgd door zijnen meerachterkleinzoon ROBBERT JASPER VAN DER CAPELLEN *tot den Marsch*; alschoon men eigene Geschriften niet altoos als voldoende bronnen voor Geschiedkundige waarheid kan aanmerken, dragen deze zoo veele blijken van bescheidenheid en onopgesmukten ernst, dat dezelve bij alle beminnaars van 's Lands Geschiedenis hoog geschat worden, en men zeer gunstige gedagten opvat omtrent 's mans Vaderlandsliefde, doorzigt in 's Lands belangen, eerlijkheid en moed om van den Prins te verschillen en dezen afteraden om tot uitersten te komen, waar toe hij hem (zie D. II. bl. 275.) met wijsheid, het lot van het huis van STUART voorhield.

Hij was vervolgens een voornaam Lid van de groote Vergadering, stelde zich later ijverig tegen het verleenen van de bekende acte van Seclusie en behield veel invloed tot aan zijn overlijden op 8 Julij. Zijn lijk werd begraven te *Bergambacht*.

Hij huwde in 1626 aan EMELIA VAN ZUYLEN VAN NYEVELT, kleindochter van den beroemden WILLEM. De tijd zijner geboorte is onbe-

bekend, hij was de tweede zoon zijner Ouders, deze trouwden in 1675. Hij liet verscheidene kinderen na.

Zie verders de *Gedenkschriften*, *Voorreden* en *Bijlagen*. Hoe wenschelijk ware het daar de geschiedenis uit zulke echte stukken, zonder bijzonre oogmerken geschreven, zoo veel licht erlangt, dat de bezitters van dergelijke Gedenkschriften het gegeven voorbeeld tot uitgave volgden.

Gelderland. Geb. 1543 Gest. 1625.

CAPELLEN, (GERLACH VAN DER) *Heer tot Rysfel en Boedelhof*, zoon van HENDRIK die volgt, en van JUDITH SLINDEWATER, genoot eene geleerde opvoeding, verwierf roem door oefeningen in Regts- en Godgeleerdheid onder CUJACIUS te *Bourges*, en BEZA te *Geneve*, en bezocht tevens de Hooge Scholen van *Keulen*, *Bazel*, *Heidelberg* en *Romen*, welke laatste plaats hij om het bevel van ALVA moest bezoeken.

Na zijne terugkomst het Vaderland in beroerte vindende, gorde hij zich weldra ten dienste van hetzelve aan, en voegde zich bij de Voorstanders der vrijheid. Spoedig geraakte hij in ambten; in 1580 werd hij Raad in den Hove, en vertrok in hetzelfde jaar naar *Kampen*, om met andere Afgevaardigden der vereenigde Gewesten bij de hand te zijn, en te waken tegen de aanslagen van RENNENBERG; vroeger had hij in het Collegie tot de nadere Unie wegens de Ridderschap van *Zutphen* te *Utrecht* zitting genomen.

Hij

Hij waakte te *Kampen* voor het bezetten van *Steenwyk*, eerlang door RENNENBERG belegerd en destijds als den ſleutel dier gewesten aangemerkt; hij bevorderde later het ontzet, zorgde voor *Zutphen*, *Doesburg* enz., zag de lagen van TAXIS op *Zutphen* te gemoet, en leed veel door den vijand in zijne bezittingen. Hij verdroeg deze ramp met gelatenheid.

Bij den Stadhouder, den Graaf V. MEURS, bijzonder in achting werd hij tot de voornaamſte bezendingen gebruikt. In het eerst genoot hij insgelijks het vertrouwen van LEYCESTER. Deze ſtelde hem in de Admiraliteit te *Amſterdam*. Later vertrok hij naar *Middelburg*, vervolgens met VAN DER DOES naar *Veere* om gerezene oneenigheden tusſchen de Graven van HOHENLO en LEYCESTER uit den weg te ruimen. De oogmerken van den laatſten doorgrondende verzette hij zich tegen denzelven.

Bij de belegering en verovering van *Zutphen*, door MAURITS in 1591, deed hij voortreffelijke diensten, bewaarde 's Lands voorregten en ſtelde benevens LEONINUS de nieuwe Regering. Een gedeelte der Kerkelijke goederen werden aan hem ter voldoening van de geledene ſchade aangeboden, dan hij wees dit edelmoedig van de hand. Vervolgens was hij een der aanraders van de belegering van *Deventer*, een der bevorderaars van het ontzet van *Knodſenburg* en een der afgevaardigden, om de Stad *Bommel* te rug te brengen bij *Gelder-*

land. Zeer vele andere Commisſiën nam hij met lof waar, dan de nijd volgde dezen; eens werd hij door eenen moordenaar, waarſchijnlijk door den vijand bekocht, gevaarlijk gekwetst.

Na het overlijden van GERHARD VOET werd hij tot Canzeler geſteld, een ambt destijds van het grootſte gewigt. Ook hier in hield hij zijnen roem ſtaande, zoo door ervarenheid in het algemeene regt als omtrent zaken van Leenen. In de kerkelijke twisten ijverde hij voor de begrippen der Contraremonſtranten en voor het houden van een Nationaal Sijnode. Hij beleefde verders eenen gelukkigen ouderdom en was een van de weinige grondleggers van dit Gemeenebest, die de gelukkige gevolgen der overgroote opofferingen in de eerste tijdvakken van den Oorlog gedaan, mogten beleven. Hij ſtierf op 22 September 1625, was gehuwd aan MARGARETHA SCHIMMELPENNINK VAN DER OOIJE en liet kinderen na. Zijne zinſpreuk was: *Pietate et fortitudine.* Zijn leven is in Latijnſche Verzen beſchreven door PETRUS GAKELIUS, Conrector te *Zutphen*, welk belangrijk ſtuk gevonden wordt onder de Bijlagen van de Gedenkſchriften van zijnen zoon A. VAN DER CAPELLEN TOT AARTSBERGEN, reeds gedacht. Zijne Grafſtede in de Groote Kerk te *Zutphen* pronkt met een deftig opſchrift. Zie ook de gemelde *Gedenkſchriften.*

CAP-

CAPELLEN, (GERLACH FREDRIK VAN DER) *Heer van Mydrecht.* *Utrecht.* Geb. 1697. Gest. 1759.

Was de oudste zoon van STEVEN FREDRIK en DIGNA ELISABETH BOOTH, en werd in 1738 Deken van St. Pieter en Lid der Geëligeerden ter Staatsvergadering van *Utrecht.*

In deze bediening erlangde hij vervolgens veel gezag en bekleedde de meeste en gewigtigste Commissien in en namens het sticht, met lof van trouw en wijsheid. Hij was een der voornaamste bevorderaars van de verheffing van WILLEM IV tot Stadhouder, en een bijzonder vriend van den Vorst, die bij verblijf te *Utrecht* ten zijnen huize deszelfs intrek nam. Hij bleef echter nog meer de vriend van het vaderland; toen men bijna alles aan den Prins wilde wegschenken, bood hij tegenstand, inzonderheid tegen het erfelijk verklaren van het Stadhouderschap in de vrouwelijke linie; deze tegenstand had sedert een ambteloos leven voor hem ten gevolge. Hij stierf op 19 Maij 1759 na gehuwd te zijn geweest, 1°. aan ELEONORA CONSTANTINA VAN VLOOSWYK, 2°. aan CATHARINA DE LEEUW; bij de laatste liet hij kinderen na.

CAPELLEN, (GODERT PHILIP CORNELIS THEODORUS VAN DER) *tot Dorth, Berkoude, enz.* *Gelderland.* Geb. 1732. Gest. 1779.

Was de zoon van F. E. R. VAN DER CAPELLEN *tot Boedelhof* en A. M. E. VAN LYN-

DEN D'ASPREMONT, en werd in 1753 Burgemeester te *Zutphen.* In verscheidene Staatscommissien gezonden, liet hij zijne wijsheid en standvastigheid in vele opzigten blijken. Behalven verscheidene gewestelijke ambten en bedieningen, bekleedde hij tevens dat van Commis Generaal tot de Convoijen en Licenten.

Na zitting genomen te hebben in de Ridderschap van *Zutphen* en Curator der Hoogeschool te *Harderwyk* te zijn geweest, stierf hij in den bloei zijns levens den 1 Maij 1779, zonder kinderen bij zijn Echtgenoote EMERENTIA CORNELIA VAN DER CAPELLEN natelaten.

Zijne vier Broeders, de Heeren tot *den Boedelhof*, *Rijssel*, *den Marsch* en *Berkoude*, zijn in onze latere Geschiedenissen vermaard geworden.

Gelderland. Geb. 1536. Gest. 1582.

CAPELLEN, (HENDRIK VAN DER) *tot Rijsselt*, *Burgemeester van Zutphen.*

Had een groot deel in de zege der Vrijheid en in de pogingen om het Vaderland van het Spaansche juk te verlossen.

Hij was veertig jaren Burgemeester van *Zutphen*, omhelsde de leer der Hervormden en bevorderde den voortgang van dezelve. Hij hielp de Unie aannemen, nam eens ten tijde dat alle Regenten gevlugt waren de Regering *alleen* waar, en stelde toen op alles orde. Hij stierf 26 October 1582.

Door dit alles was hij zeer gehaat bij de Spanjaar-

jaarden; toen deze in 1583 meester wierden van *Zutphen*, ſtond het op het punt, of zijn lijk zoude opgegraven zijn geweest, en aan het zelve blijken van haat getoond; zijne goederen wierden verbeurd verklaard en deerlijk geplunderd. Hij was gehuwd (1) aan JUDITH SLINDEWATER, (2) aan ANNA V. KARPENHEIM.

Zie A. V. D. CAPELLEN V. AARTSBERGEN, *Gedenkſchriften*, *Voorrede* D. II. XXXIV.

CAPELLEN, (JOHAN DERK VAN DER) *Heer van den Poll*, *Appeltern enz. Lid der Ridderſchap van Overijsſel.* *Overijsſel.* Geb. 1741. Geſt. 1784.

De ſchrandere opmerker zag reeds bij hem als kind, eenen aanleg tot groote ondernemingen en eene blakende zucht voor rechtvaardigheid, tevens moed om deze te handhaven. Opgevoed door zijnen moederlijken Grootvader DIRK REYNIER VAN BASSENA had hij vroegtijdig zucht tot tegenſtand van de belangen van het Huis van ORANGE ingezogen. Blijken hiervan gaven misſchien aanleiding tot de pogingen die men in het werk ſtelde, om hem in 1772 niet tot de Ridderſchap van *Overijsſel* toetelaten, dan zijn regt was blijkbaar en het werd erkend.

In deze Vergadering toonde hij zijne inzigten in vele merkwaardige gevallen, bijzonder bij de overweging van het voorſtel ter vermeerdering van de Landmagt, van den eisch van *Engeland* tot het leenen der Schotſche Brigade in 1776 enz. Niets

schrikte hem af om op het begonnen spoor voort te gaan. Na vergeefsche pogingen voor de vrijheid der Slaven in de Coloniën, ondernam hij het om de Boeren in *Overijssel* van de Drostendiensten te bevrijden. Groot en dreigend was de tegenstand, hij volhardde met moed; hij werd uit de Ridderschap gezet; het volk nam deel aan het geschil; eindelijk kwam door het bijtreden van twee Drosten J. A. G. DE VOS V. STEENWYK en A. W. V. PALLAND tot *Zuithem* eene meerderheid. De Drostendiensten werden afgeschaft; CAPELLEN werd hersteld; alle zijne vrienden deelden in deze zege; hij ontving de dankbare hulde van de verloste Boeren en een geschenk van een pergament met een eenvoudig deftig opschrift, waaraan in plaats van een Zegel een Gouden Penning aan gelijke Ketting was gehangen.

Na het vernederende van den Vrede met *Engeland* aangetoond, het sluiten der Alliantie met *Frankryk* bevorderd, en de ontwaakte volksgeest bij velen door meerdere daden en geschriften te hebben aangeprikkeld, ontviel hij aan het Vaderland op het onverwachtst. Eene ziekte van weinige dagen maakte op 6 Junij 1784 een einde aan zijn werkzaam leven; de rouw van velen was ongemeen. Gedenkpenningen, Lofredenen en Dichtstukken getuigden hier van; door de Gewapende Burgerij van *Zwol* werd de rouw over hem aangenomen.

Van eene andere zijde bleek ook de haat jegens hem in vele opzigten, vooral echter door de latere pogingen je-

jegens zijne ſtoffelijke overblijfſelen. Het Grafgebouw op de heide bij *Gorzel* opgerigt, ſprong op 7 Aug. 1788 door Buskruid in de lucht; de lijken waren reeds beveiligd; de bewerkers veroorzaakten dus alleen vermeerdering van haat, waar toe de brokken der Graftombe als Gedenkteeken opgekocht en verwerkt, gedragen of bewaard werden.

Hoe men ook over CAPELLEN moge oordeelen altoos zal hij een belangrijk voorwerp blijven voor de Geſchiedenis, waardig meer bekend te worden.

Veel zouden wij van zijn character kunnen zeggen, dan laten dit aan het volgende geſlacht over.

Beklagelijk is het dat vele van zijne Geſchriften en andere merkwaardige Stukken, van iemand, die de naaste betrekking op hem had, door een verkeerd begrip zijn vernietigd. Vele brieven van hem met de daarop ontvangene andwoorden zijn bewaard gebleven, hij had de ſtandvastige gewoonte, voorzigtigheidshalve zijnen brief zelven bij het antwoord te rug te vragen. Eene uitgaaf der voornaamſte, zal in het vervolg veel lichts verſpreiden over de Geſchiedenis van dien tijd. Zijne geleerdheid en ervarenheid in 's Lands Geſchiedenisſen bleken uit vele van zijne advijſen en uit zijne briefwisſeling met de voornaamſte vrienden en voorſtanders der Noord Americaanſche Omwenteling. De Vereenigde Staten vonden in hem eenen warmen vriend en ijverigen Voorſtander. De vertaling van het werk van PRICE over de burgerlijke vrijheid met de daarbij gevoegde

aanmerkingen hebben hem eene plaats bezorgd op de lijst der Staatkundige Schrijvers.

Hij was gehuwd aan HILLEGONDA ANNA BENTINCK en liet ééne dochter na, getrouwd met den Graaf VAN RECHTEREN V. WESTERVELD.

Omtrent zijne Geschiedenis vindt men het beste berigt en de meeste Staatsſtukken bijéén in het werk: J. D. VAN DER CAPELLEN *Regent*, verders in de Jaarboeken. In het Biographisch Woordenboek van J. A. DE CHALMOT is het levensberigt van CAPELLEN een der best bewerkte artikels.

Uit de menigte geſchriften en dichtſtukken over en voor hem verdienen de Lofrede van DU PUY, het Vers op zijne herſtelling van G. J. G. BACOT, in de Lauwerbladen voor de zonen der Vrijheid D. II. en de Lijkzang van Mr. J. VERVEER, eene aanprijzende uitzondering. Vele afbeeldingen zijn er, dan naar het oordeel van perſonen, die hem gekend hebben, gelijkt er geene; wenſchelijk ware het dat, naar eene Schilderij aan de Dochter behoorende, eene betere prent vervaardigd wierd.

Holland. Noord-Holland. Geb. 1688. Gest. 1748.

CARBASIUS, (HENRIK) NICOLAASZ.

Werd in zijnen vroegen leeftijd tot Raad in de Vroedſchap in zijne geboorteſtad *Hoorn*, en later tot Burgemeester en tot Bewindhebber der Oost-Indiſche Maatſchappij gekozen. Zijne bekwaam-

heid

kwaamheid en trouw, in deze bedieningen gebleken, deden hem op 12 Maij 1735 benoemd worden tot Secretaris van Gecommitteerden Raden in het Noorder Quartier. Vele Staatsſtukken getuigen van zijne zucht voor de bewaring der Regten van *Westfriesland*, van ervarenheid ijver in en tot herſtel van de Geldmiddelen en van doorgaande Vaderlandsliefde. Verders was hij beroemd door deugd, zucht tot orde en dienstvaardigheid jegens ieder, en behield deeze achting tot aan zijn overlijden op 10 Maart 1748. Uit zijn huwelijk met WILHELMINA PONT liet hij kinderen na.

CARON, (NOEL DE) *Heer van Schoonewal.* *Holland. voorn. Ambt.*
Was een Vlaamsch Edelman van grooten huize, Geb. 15..
vertrouwd vriend van WILLEM I. en een Staatsman, die aan dit Gemeenebest de gewigtigſte dienſten heeft bewezen. Voor 1580 was hij Burgemeester van het *Vrye.* Gest. 1624.

Hij was de man, die als de geſchikte onderhandelaar werd beſchouwd, bij de opdragt van het hoog Bewind aan den Koning van *Frankryk* en aan de Koningin van *Engeland.* In 1590 werd hij Agent der Staten bij het laatſte Hof, tot dat hij bij de komst van JACOB I. tot den troon in 1693 als Ambasſadeur aangeſteld en erkend werd. Loffelijk was zijne handelwijze aldaar; uitgeſtrekt waren zijne naſporingen, blijkens de vele kennisgevingen van gewigtige zaken, bij BOR vermeld.

Later in 1616 toonde hij gelijke bekwaamheid door bij het losſen van de aan *Engeland* verpande Steden de wijze raadſlagen van OLDENBARNEVELD op het beste uittevoeren.

Hij ſtierf in 1624 na bij de 34 jaren aan het Hof te *London* gebleven te zijn. Hier had hij door de langdurige ondervinding, zoo veel invloed erlangd, dat de Engelſche Geſchiedſchrijvers hem belangrijk beſchouwen voor hunne Geſchiedenis. Hij had den Prins van *Walles* tot erfgenaam geſteld, die de edelmoedigheid had, om de geheele nalatenſchap, eenige kleinigheden uitgezonderd, aan zijne naaste bloedverwanten afteſtaan.

Zie. BOR, D. II. en III. WAGENAAR, D. VII. XI. en verders V. D. CAPELLEN, *Gedenkſchriften*, D. I. 331.

Braband. Geb. 15.. Geſt. 1568. CASEMBROOT, (JAN DE) *Heer van Bakkerſeel, Vlaamsch Edelman.*

Trad als Secretaris in dienst van den Graaf VAN EGMOND, wanneer dezelve Stadhouder was van *Vlaanderen*, en werd hierdoor ingewikkeld in de Nederlandſche zaken. Hij nam deel in het verbond der Edelen, en hierdoor rees het vermoeden te meer, dat EGMOND belang in hetzelve ſtelde; hij verſcheen met voorkennis van denzelven in de Vergadering van *St. Truijen*, en later in *Oudenaarden* ter herſtelling van de rust.

Bij de wending der zaken en het rijzen van het gevaar, verliet hij de zijde der bondgenooten, en zocht

zocht zich te verzoenen met het *Hof.* Hij vervolgde hierop zijne vorige vrienden, met bijzondere bitterheid, en werd hierdoor bij allen gehaat. ALVA liet hem gevangen nemen; zijn later gedrag had den gemeende schuld van het vorige, bij dezen niet uitgewischt. Hij werd derhalven door den Bloedraad ter dood verwezen en is in 1568 te *Vilvoorden* onthalsd.

Hij was een man van verstand en geleerdheid en ook door dichtwerken beroemd. Hij was gehuwd aan WILHELMINA VAN BRONKHORST, bij wie hij eene dochter naliet.

Zie TE WATER, *Verbond der Edelen*, D. II. 319. FOPPENS, *Bibl. Belg.* 607.

CASEMBROOT, (LEONARD DE) *Raad in den Hove van Holland.* *Holland. voorn. Ampt.* Geb. 15.. Gest. 1504.

In zijne jeugd was hij Pensionaris, later Burgemeester, en vervolgens wegens *Vlaanderen* in 1572 en 1573 Lid van den Raad van State, dan toen bij den Koning van *Spanjen* aangeklaagd, vlugtte hij voor de vervolging, en werd door WILLEM I. en de Staten Generaal wel ontvangen en tot Raad in den Hove van *Holland* benoemd. De eerste gebruikte hem vervolgens in gewigtige bezendingen; in 1575 naar het Noorden om hulp en onderhoud te bekomen, waarbij hij tamelijk naar wensch slaagde, in 1577 naar *Gelderland* om de Unie te bevorderen, en vervolgens behalven tot het hooren en beslissen van Godgeleerde twistredenen

nen, in 1583 naar *Friesland* om de verfchillen tusfchen de fteden en het platte land afteleggen.

Hij werd na den dood van Prins WILLEM naar *Gouda* gezonden om de Regering van die Stad overtehalen, om het fraai doch fnerpend vertoog tegen den handel met *Frankryk* te rug te nemen, en federt benoemd om met andere Gezanten naar *Frankryk* te gaan tot den opdragt van het gebied; eene ziekte die hem in den *Briel* overkwam, hield hem te huis van dat vruchteloos Gezantfchap. Toen de moedige Regering van *Gouda* in het volgend jaar eene gelijke wederftand tegen het wegfchenken ven het hoog bewind aan *Engeland* betoonde, zag CASEMBROOT, zich op nieuw benoemd om de noodzakelijkheid van het beflotene ter Staatsvergadering van *Holland* aldaar te betoogen dan vond geen gehoor. Later was hij benoemd om de papieren van BUYS te onderzoeken, ontfloeg zich, vermoedende dat de kist geopend was geweest, van dezen onaangenamen last, waarfchuwde BARNEVELD voor de lagen van LEYCESTER en vertrok federt naar *Engeland* tot den vernieuwden Vredehandel in 1587. Kort na zijne terugkomst ging hij naar *Noordholland*, om de gerezene gefchillen bij te leggen, en werd mede gekozen tot het beramen der nieuwe kerkenorde. Na het overlijden van GERRIT VAN WYNGAARDEN, Prefident van den Hove, nam hij gedurende het verfchil over de vervulling van deze waardigheid, de werkzaamheden van dezelve waar. Hij ftierf in

in 1604, negen kinderen nalatende bij CORNELIA POPPE.

Zie over hem BOR, WAGENAAR, TE WATER, *Verb. der Edelen*, D. II. 319.

CASTRES, (JACOB VAN THIENNES) *Heer van* Zie op THIENNES.

CASTRICUM, (PANCRAS VAN) *Sijndicus van Groningen.* *Groningen.* Geb. 15.. Gest. 1619.

Was waarschijnlijk te *Alkmaar* geboren en beroemd geworden door Taalkunde en Regtsgeleerdheid, werd hij 1604 door die van *Groningen* tot gemeld ambt benoemd; in 1612, 13 en 14 bevorderde hij, benevens anderen der voornaamste Regenten, de stichting der Hooge School, beraamde al het noodige hiertoe, en wijdde in het laatste jaar dezelve, met eene deftige Redevoering in, met behoorlijke lofspraak van het besluit der Staaten; volgens berigt van SIERSMA in BLAAUWS Stedeboek, is hij gebruikt tot vele gewigtige bezendingen, en zoude ook gesteld zijn tot Lid van den Hoogen Raad van *Holland*, dan zijn naam wordt niet op de Lijst bij VAN LEEUWEN gevonden. Hij verwisselde het ambt van Sijndicus in 1618 voor eene plaats in den Raad van State, en stierf in *Amsterdam* in April 1619.

Zeer vermaard is zijn naam in de Letterkundige Geschiedenis, waarvan wij naderhand vereischte melding zullen maken. Wenschelijk ware het dat de keu-

rige verzameling van brieven door hem met BARNEVELD, HOOGERBEETS, MAALSON, RUTGERSIUS, BAUDIUS, en zeer vele andere geleerde vrienden gewisseld, die om het midden der vorige eeuw nog bij G. BOOMKAMP bewaard waren, (blijkens het *geleerd Alkmaar* van F. SMIT) door den bezitter wierden uitgegeven, waardoor de Staatkundige zoo wel als de Letterkundige Geschiedenis aanzienlijk zoude winnen.

De naam zijner Echtgenoote is onbekend; hij was de zwager van SEBASTIAAN LOSEN, insgelijks te vermelden. BERTIUS *in Comm. Rer.* Germ. Lib. III. p. 187, roemt bijzonder zijne wijsheid, kunde, godsvrucht en braafheid.' Achter het IIde deel der proeven van Taal- en Dichtkunde van B. HUIDEKOPER, tweede uitgave door F. LELYVELD is eene zeer belangrijke aanteekening over VAN CASTRICUM als den Vertaler van WILLERAMUS, en den Schrijver der Latijnsche aanmerkingen.

Zeeland.
Geb. .....
Gest. .....

CATS, (JACOB VAN) *Ridder, Heer van Cats, enz. BaiIjuw van Zierikzee.*

Was een voornaam gunsteling van PHILIPS VAN BOURGONDIEN in de laatste jaren van dezelfs leven; hij werd door denzelven tot Dijkgraaf van *Schouwen* gesteld, en voerde zeer vele tijtels. Hij bleef ook bij deszelfs opvolgers in gunst, werd in 1486 Ridder geslagen, door MAXIMILIAAN, en schijnt uitgemunt te heb-

hebben in des Vorsten belangen tegen de Hoekschen in 1488 bij den Jonker Franzen Oorlog te behartigen. De Vorst beschonk hem met al de goederen, liggende in de Stad *Gouda*, die toebehoorden aan de ongehoorzaame onderzaten van *Rotterdam* en derzelver medestanders. Zie dezen aanmerkelijken Giftbrief in zijn geheel bij VAN LEEUWEN, *Bat. ill.* 917, Lr. Q. Hij was destijds Kapitein en Kastelein van de Stad en het Kasteel van *Gouda*.

De tijd van geboorte en overlijden heb ik niet kunnen opsporen. Hij was de zoon van JACOB en van MARGARETHA OEM VAN WYNGAARDEN, en de Echtgenoot van ELISABETH VAN RUYVEN, Zuster van CLAAS VAN RUYVEN insgelijks te vermelden.

CATS, (JACOB) *Raadpensionaris van Holland.* *Holland. Raadpens.* Geb. 1577. Gest. 1660.

Wij zullen naderhand, zoo wij hopen, gelegenheid hebben om dezen man als den nuttigsten dichter te beschouwen, en hem thans, alleen vergezellen in de Staatkundige loopbaan.

Te *Brouwershaven* geboren en tot Regtsgeleerde opgeleid, maakte hij spoedig opgang als Advocaat, het vrijpleiten eener vrouwe, van toverij beschuldigd, en van eenen man, die den aanrander van zijnen vader, doodelijk had getroffen, deed zijne kunde en welsprekendheid te meer beroemd worden, en veroorzaakte dat hij eerlang uit het stille van het ambteloos leven, in het woelige en onrustige aan den

den dienst van den Staat verknocht, werd overgebragt. Na het weigeren van het aangeboden Hoogleeraarsambt in de Regten te *Leyden*, werd hij Penfionaris van *Middelburg*, later van *Dordrecht*. Ten jare 1627 bekleedde hij met anderen een ftatelijk Gezantfchap in *Engeland*, en werd door den Koning tot Ridder benoemd.

Na den dood van den Raadpenfionaris DUYCK, nam hij dit ambt voorloopig waar, werd op het drietal geplaatst tòt de benoeming, dan vermits in Zeeland geen Hollander benoembaar was, toen voorbijgegaan en PAUW gekozen. Voor den dienst gedurende anderhalf jaar ontving hij drie duizend Guldens. Zie Ref. 12 April, 1631.

Bij het vertrek van PAUW naar *Frankryk*, diende hij op nieuw voorloopig en werd op 3 Julij 1636 zelf gekozen en tot deze gewigtige bediening aangefteld. Toen ondervond hij ten vollen de lusten en lasten van het hoog bewind en door den zorgvollen ftand der zaken de eerften geheel en al opgewogen door de laatften; hij trof den tijd van geweldige ftormen in 1650. Hij bleef echter ftaan, en hoe zeer fommigen hem hebben befchuldigd van eenige zwakheid in zijn gedrag is hij door anderen ten vollen geregtvaardigd. Zie VAN WYN, *Bijv.* XII. en *Nalezingen*, II. 368 en volg.

Hij opende en floot de groote Vergadering in 1651 met aanfpraken, die aanleiding gaven tot veel bedils, doch die even zeer van zijne hartelijke welmeenendheid, vaderlandsliefde en godsvrucht getuig-

tuig-

tuigden, als van de ſchilderachtige woordenrijkheid van alle zijne ſchriften. Hij erlangde nog in het zelfde jaar zijn ontſlag van deze moeijelijke bediening, doch werd dadelijk naar *Engeland* gezonden in dat hagchelijk Gezantſchap, het welk te vergeefsch het uitbreken van verdere vijandelijkheden van CROMWEL en den eerſten Engelſchen Oorlog trachtte voortekomen.

Na zijne terugkomst mogt hij op *Sorgvliet* de welverdiende rust erlangen; hij lag kort hierna ook het ambt van Stadhouder en Registermeester der Leenen van *Holland* neder, en toen had hij het genoegen, dat zijn ontſlag wel werd aangenomen, maar er bij bepaald: „ dat hij tot nadere demon„ ſtratie van de ſatisfactie, die haar Ed. Groot „ Mog. te meermalen betuigd hebben, in zijne „ goede en getrouwe dienſten te hebben genomen" de geregtigheden en voordeelen tot dezelve bediening, ſtaande zijn leven lang, zoude blijven genieten. Vervolgens genoot hij alle die gelukzaligheden, die een mensch op den laten avondſtond van een welbeſteed leven hier op aarde kan genieten; inwendige rust, tijdelijke zegen, achting, eerbied van allen en heilvoorſpellende uitzigten op een toekomend leven.

CATS ſtierf in 1660. Hij heeft zich zelven het best beſchreven in zijne werken, die in elks handen weleer waren en nog behoorden te zijn. Een keurig berigt van zijn leven is door Mr. R. FEITH voor den nieuwſten druk van CATS werken ge-

voegd. Hier is zijne grootheid in het beste licht gesteld. Wij stemmen met dezen zoo wel als met Mr. H. VAN WYN (l. c.) toe: „dat van welken „kant men CATS beschouwe als mensch, als „Staatsman, als Dichter, hij ons altijd eerbied ont- „weldigd. Nergens schittert hij, maar ook overal „vinden wij hem grooter, dan hij schijnt te zijn. „Mogelijk is dit laatste het zekerste kenmerk van „ware verdiensten."

De Hoogleeraar TE WATER bezit vele geschriften van CATS in huisselijke betrekkingen, ook hier uit blijken zijne matigheid, nederigheid, verstandig overleg en eerlijkheid. Zijn aanzienlijk vermogen had hij door noesten vlijt in zijne jeugd en door het bedijken van aangeslikt land verworven. Zie ook HOOFT, *Brieven*, bl. 164. Zijne Echtgenoote was geweest ELISABETH VAN VALKENBURG, lang voor hem gestorven.

Veelvuldig zijn de afbeeldingen van hem, de beste zijn in zijne Werken; bij WAGENAAR is eene van HOUBRAKEN, D. XII. 198 voor den nieuwen druk eene van VINKELES.

Hert. v. Geld. Geb. 1439. Gest. 1496. CATHARINA VAN EGMOND, *Voogdes over haren onmondigen Neef* KAREL, *Hertog van Gelder*.

Na het overlijden van haren Broeder ADOLPH in 1477 deed zij alles, wat in haar vermogen was, om de Geldersche Erfstaten voor deszelfs Zoon te behouden, en dezen, die aan het Hof van MA-

RIA

RIA en MAXIMILIAAN als in eene ſoort van gevangenis werd gehouden, en later in *Frankryk* krijgsgevangen was, te doen ontſlaan.

Worstelende met tegenſtand van allerleijen aart, wist zij de genegenheid van de Ingezetenen voor den natuurlijken Erfgenaam der vorige Hertogen, te behouden, zoo dat KAREL gelegenheid vindende, om in 1491 in *Gelderland* te komen, aldaar met liefde, van velen gehuldigd werd.

Zij genoot verders den lof van heuschheid zoo wel als van wijsheid, en ſtierf in 1496, ongehuwd; zij was verloofd geweest aan FREDRIK, HERTOG VAN BRUNSWYK, doch dit huwelijk had geen voortgang, door dat de Vorst krankzinnig werd.

Zie SLICHTENHORST, Boek X.

CHALMERS, (JOHAN MARINUS) *Raadpenſionaris van Zeeland.* *Zeeland.* Geb. 1720. Geſt. 1796.

Afkomſtig uit een zeer oud Schotsch Geſlacht, door geleerdheid en heldhaftigheid beroemd, en zoon van JOHN CHALMERS, Predikant der Schotſche Court te *Veere*, en ANNA CATHARINA DUVELAAR werd hij in 1741 tot Raad van gemelde Stad gekozen. In 1751 werd hij Secretaris van de Rekenkamer van *Zeeland*, en maakte zich zeer verdienstelijk zoo door het vervaardigen van naauwkeurige Registers op de Notulen en zoogenoemde Copulaatboeken van de Rekenkamer, als door zeer belangrijke advijſen en rapporten bij de Staatsſtukken van *Zeeland* bewaard. In 1766 ver-

wisfelde hij dit ambt met dat van Secretaris der Staten, en werd in 1770 Raadpenfionaris, in welke betrekking hij van zijne algemeen erkende bekwaamheden insgelijks een nuttig gebruik maakte.

Hij verzocht en ontving in 1785 zijn ontflag, met behoud van alle eer en een aanzienlijk penfioen, en ftierf te *Veere* den 5 Febr. 1796

Hij trouwde (1) met ELISABETH POTTEY, (2) met SUSANNA HENDRIKA GODIN.

CHIEVERS, (WILLEM VAN CROY *Heer van*) Zie op CROY.

Zeeland. Geb. 1633. Geft. 1697.

CITTERS, (ARNOUD VAN) *Lid van den Hoogen Raad van Holland en Zeeland, Ambasfadeur enz.*

Was voorzeker een der wijsfte en beste Staatsmannen, waarop ons Vaderland mag roemen.

Na veel lof verworven te hebben in de Regtsgeleerde practijk, werd hij tot Lid van den Raad van *Vlaanderen*, federt tot Secretaris van *Middelburg*, vervolgens tot Raad in den Hove, en eindelijk tot Lid van den Hoogen Raad aangefteld. In alle deze betrekkingen verwierf hij veel lof. DE LA RUË zegt van hem, dat hij *groote* mannen voorftond, dit is betrekkelijk zijn geuit advijs, als Regter over P. DE GROOT (*Vad: Hift.* XIV. 383.) het welk men zegt dien invloed op zijne ambtgenooten gehad te hebben, dat DE GROOT tegen den zin van WILLEM III. door het Hof van *Holland*

land vrijgesproken werd. Hij is in 1680 tot den luisterrijken doch gevaarlijken werkkring van Ambasſadeur aan het Engelſche Hof geroepen, om aldaar, ware het mogelijk KAREL II. te doen toetreden, tot het verbond van asſociatie met *Zweden*; dit te vergeefsch beproefd hebbende, tragtte hij met VAN BEUNINGEN den Koning tot bemiddeling van de tusſchen *Frankryk* met *Spanje* en het *Duitſche Rijk* hangende verſchillen te bewegen. Hij bleef vervolgens alleen in *Engeland* en wel in dat belangrijk tijdvak, het welk de groote omwenteling aldaar vooraf ging. Veelvuldig en verſchillend waren de deelen van zijne onderhandelingen in dit Rijk; veel vertrouwen genoot hij, dan hij klaagde inmiddels ten ſterkſten over gebrek van geheimhouding hier te lande. Zeer naauwkeurig zijn WAGENAAR en VAN WYN in het melden van zijne verrigtingen ten dien tijde, meestal uit eigene brieven van den Ambasſadeur; weshalven wij onze lezers derwaards verwijzen.

Weinig tijds voor den overtogt van den Prins VAN ORANGE deed hij een rukreis herwaards. In *Engeland* ontveinsde hij de oogmerken der wapening. Hij was ten tijde der landing in eenen zorgelijken toeſtand. De Koning JACOBUS II. was ten hoogſten op hem verſtoord; toen de uitkomst niet meer twijfelachtig was, hield hij zijne zending bij dezen voor geeindigd en vervoegde hij zich bij den Prins VAN ORANGE.

Na de krooning van WILLEM III. Prins van ORANGE

 ont-

ontving hij den tijtel van Buitengewoon Ambasſadeur met WITZEN en anderen. Hij hield zich lang ſtandvastig om zeker verdrag, tot verhindering van den handel op *Frankryk* niet te teekenen. Gelijke beginſelen van het regt der volken hield hij ſtaande bij het voorſtaan van het ontſlag van eenige ſchepen, doch moest onder doen voor des Konings wille. Dit alles was misſchien oorzaak dat hij in 1691 beſloot, ontſlag aan de Staten van *Zeeland* te verzoeken uit dien moeijelijken werkkring, dit werd hem op de loffelijkſte wijze gegeven. Hij bleef echter tot in 1694 in *Engeland*; voor zijn vertrek van daar, werd hij reeds aangezocht om als buitengewoon Ambasſadeur naar *Spanje* te gaan, en nam dien last in 1696 op zich, hij trok derwaards, doch ſtierf voor het openbaar gehoor te *Madrid*. Zijn lijk werd naar het Vaderland gevoerd.

Hij was de zoon van ARNOUD V. CITTERS van *Antwerpen*, en van ANNA VAN DER STRINGE, en trad tweemaal in het huwelijk, (1) met CHRISTINA DE BRAUW, (2) met JOSINA PARDUIN. Hij liet verſcheidene kinderen na, die den roem door den vader voor zijnen naam verworven, vermeerderden. Hij ondervond in 1694 de vreesſelijke ramp, dat *vier* van zijne kinderen, twee zonen, en de twee oudſte dochters, te gelijk op eene reis van *Engeland* naar *Zeeland* met het Schip *de Dolphyn* verongelukten. Verſcheidene loffelijke getuigenisſen zijn omtrent hem bij DE

LA

LA RUË gemeld. *Staatk. Zeeland*, 40, 44. Zie verder WAGENAAR, D. XV. en XVI. en *Bijv.* vooral de *Nalezingen* D. II. 289. alwaar VAN CITTERS verdedigd wordt van geen vleijer van WILLEM III. te zijn geweest, zoo als in de Kunst- en Letterbode 1795, No. 71. bl. 148. aan hem was aangewreven.

CITTERS, (CASPAR VAN) *Raadpensionaris van Zeeland enz.* Zeeland. Geb. 1673. Gest. 1734.

Was de zoon van den voorgaanden en geraakte zoo door bekwaamheid als aanzien spoedig in voorname ambten. Hij was reeds eenigen tijd Pensionaris van *Middelburg* geweest, toen hij in 1711 Secretaris werd van de Staten van *Zeeland*, welk ambt hij in 1718 verwisselde, met dat van Raadpensionaris. Hij bediende hetzelve met gelijken lof als de vorigen tot aan zijn overlijden op 28 September 1734. Hij huwde aan MAGDALENA VERHEIJE. Een zijner zonen JACOB genaamd, heeft als Burgemeester van *Middelburg* zich insgelijks zeer verdienstelijk gemaakt en wordt bij WAGENAAR gedacht, D. XX. bl. 78.

De afbeelding van den Raadpensionaris, is bij WAGENAAR, D. XV.

CITTERS, (WILHEM VAN) was de volle broeder van den straksgemelden en een der bekwaamste en meestbeminde Regenten van zijnen tijd. Zeeland. Geb. 168. Gest. 1758.

Hij werd in 1708 tot de Regering geroepen en in

in 1712 Burgemeester van *Middelburg*, welke waardigheid hij op zijnen tijd nog dertien malen bekleedde. Vele gewigtige bezendingen bediende hij inmiddels in en namens *Zeeland* en deed zijne kunde en vaderlandsliefde, gepaard met innemendheid, deugd en opregtheid bijzonderlijk blijken. Door dit alles fteeg het vertrouwen, het welk een ieder in hem ftelde, tot eene hoogte, van welke weinig voorbeelden zijn.

WILLEM IV. zocht hem in 1747 over te halen, om den eerften Edelen te vertegenwoordigen, dan om klimmende jaren en toenemende zwakheid wees hij het herhaald aanbod heufchelijk van de hand. In 1749 legde hij het Burgemeesterfchap neder en onttrok zich van alle bewind. Hij bleef echter de vraagbaak van allen, die het belang des Vaderlands ter harte namen en onttrok zich geenzins aan 's Lands dienst; in 1751 bewerkte hij met WILLEM IV. de fchikkingen, die destijds noodig werden geoordeeld; vervolgens leefde hij in wijsgeerige rust tot 1758, in welk jaar hij ontfliep, bij zijne Echtgenoote MARIA KIEN, kinderen nalatende.

Wij zouden van de hooge achting, waarin hij bij zijne tijdgenooten ftond, vele getuigenisfen kunnen geven, dan bepalen ons alleen bij dat van den beroemden VAN BYNCKERSHOEK, die in de opdragt der verhandeling van vraagftukken uit het Staatsregt nopens hem fchreef: „ Gij hebt uw geflacht zoo zeer „ met uwe eigene verdiensten verfierd, dat de luis-

„ ter-

„ ter hier van overal uitblinkt, zoo wel door het „ bevorderen van het heil van den Staat als van „ ons *Zeeland*. Zoo lang gij leeft zal *Zeeland* „ behouden zijn; die u kent weet tevens, dat gij „ 's Lands zaken waarneemt, zoo als de beste „ huisvader zijne eigene behartigt, zonder baat- „ zucht, zonder bijoogmerken."

WALPOLE drukte zich eens ten zijnen opzigte uit: „ dat *Zeeland* voor zijn verstand van te „ klein bestek was." De Predikanten van *Middelburg* bewezen hem de heuschheid uit achting, om wanneer ziekte of zwakheid hem beletten den openbaren Godsdienst bij te wonen, beurtelings op zijne Hofstede RHYNSBURG, eene leerrede te doen.

Zie WAGENAAR, D. XIX. en XX. Zijne afbeelding is aldaar, bl. 70.

CITTERS, (WILHEM VAN) *Vertegenwoordiger van den Eerst-Edelen in Zeeland.* Zeeland. Geb. 1723. Gest. 1802.

Was de zoon van den voorgaanden en insgelijks een man van groote bekwaamheid. In 1572 was hij een der Afgevaardigden tot de onderhandelingen te *Brussel*, zijnde destijds Pensionaris van *Middelburg*.

In 1757 tot Secretaris der Staten, in 1760 tot Raadpensionaris gesteld, werd hij na het overlijden van JAN VAN BORSSELE, in 1764 bij voorraad tot Vertegenwoordiger van den Eerst-Edelen gekozen en bij de meerderjaarigheid van den Stadhouder hier in bevestigd. Hij lag deze waardig-

heid neder in 1767; vervolgens bekleedde hij verscheidene ambten, was in 1787 geheim Secretaris van den Stadhouder, had een groot deel aan sommige gebeurtenissen van dien tijd en werd later Ontvanger Generaal der Unie. Na 1796 leefde hij ambteloos tot 17 Augustus 1802, wanneer hij overleed. Hij liet kinderen na bij GERARDINA PETRONELLA BROENKEN verwekt.

Groningen.
Geb. 1600.
Gest. 1666.

CLANT, (ADRIAAN) *tot Stedum*, *Heer van Nittersum.*

Was de zoon van EILCO CLANT en van WILHELMINA HINCART, de kleinzoon van EGBERT, in volgende levensschets te vermelden. Hij steeg spoedig door geboorte en rijkdom tot aanzienlijke ambten. In 1645 namens *Stad en Lande* Lid van de Vergadering der Staten Generaal zijnde, werd hij tot den Vredehandel te *Munster* benoemd. WAGENAAR zegt D. XI. bl. 405, dat hij gehouden werd voor een man van kleine bekwaamheid en geschikt om zich te voegen bij de meesten. Verbazend sterk steekt hierbij af de lof aan hem door zijnen zoon JOHAN CLANT gegeven, op de prachtige Graftombe voor hem in de Kerk te *Stedum* opgerigt. Wij twijfelen geen oogenblik aan het getuigenis van den zoo bij uitstek waarheidlievenden WAGENAAR, die zeker zonder genoegzamen grond geen nadeelige uitspraak over iemands gedachtenis zoude doen; wij vinden er een nieuw bewijs in, hoe weinig geloof men aan grafschriften kan hechten en hoe min gerust men van het bekleе-

kleeden van aanzienlijke en gewigtige bezendingen en ambten tot iemands verstandelijke waarde kan besluiten en zouden zeker van CLANT geene melding hebben gemaakt, indien wij de bezending tot den Vredehandel te *Munster* niet zoo belangrijk oordeelden, dat alle Afgevaardigden moesten gedacht worden.

ADRIAAN CLANT, stierf in 1666.

CLANT, (EGBERT) *Heer van Stedum*, *enz.* *Groningen*, Geb. 15.. Gest. 1590.
Was een zeer aanzienlijk Lid der Staatsvergadering, wegens de *Ommelanden*, en had groot deel in het bestuur van zaken. Hij werd in 1577 met vele zijner ambtgenooten door die van de Stad gevangen genomen en in 1579 naar *Utrecht* gezonden tot het sluiten der *Unie*, die hij in 1579 namens de *Ommelanden* teekende. In het volgende jaar was hij als Lid van den Landraad aan den Hertog van ALENÇON toegevoegd. Na het *Rennenbergsch* verraad deelde hij in de rampen van den Staat, moest in ballingschap gaan en stierf gedurende dezelve te *Bremen*. Hij was gehuwd (1) aan ANNA MANNINGA, (2) aan GRATIANA RENGERS TEN POST, die twee jaren na hem te *Embden* stierf.

Zie BOR, I. 911. Opmerklijk is het dat de naam van CLANT, in de fraaije druk der *Unie* niet gevonden wordt, hoe zeer ook de namen van beide staan in de gedrukte Exemplaren, die door den Secretaris LAMZWEERDE als afdrukzels van het origineel zijn bevestigd; de gisfing dat het gevondene niet het ware origineel is, maar een ingehandigd

digd geteekend Exemplaar voor WILLEM I, of voor een ander, wint hierdoor veld.

CLEEF, (WILLEM VAN) *Hertog van Gelder* Zie op WILLEM.

Holland. voorn. Ambt. Geb. 15.. Geft. 1568.

COEBEL, (AART) *Ontvanger Generaal van Holland.*

Werd in 1546 in plaats van FRANK VAN DER HOEVE tot gemeld ambt aangefteld, en droeg in fommige acten de verfchillende tijtels van: Ontvanger van 's Gemeene Lands Omflag, Rentmeester van het Gemeene Land van *Holland*, ook Rentmeester Generaal van *Holland*; dit ambt was in zijnen tijd te gewigtiger, om dat men aan den Ontvanger de magt had verleend, om de Staten ter dagvaart te befchrijven, gelijk als aan den Advocaat van den Lande, het welk echter in 1565 werd betwist.

Hij bleef in deze bediening tot aan zijn overlijden op 31 Maart 1568. Zijne Echtgenoote was ANNA VAN OUDHEUSDEN, die hem overleefde en vele onaangenaamheden ondervond. Alle zijne Goederen werden aangeflagen en in 1576 verkogt, vermits in de laatste twee jaren zijner bediening 'sLands middelen niet naar behooren hadden kunnen worden ingevorderd.

Omtrent de wijze van het bijëenroepen van 'sLands Staten destijds, is een beknopt en keurig gefteld berigt te vinden, in de *Tegenwoordige Staat van Holland*, D. IV. St. I. Hoofdft. 13. bl. 88.

COE-

COEBEL, (FRANS) *Advocaat van Holland.* Bij VAN LEEUWEN en anderen wordt deszelfs naam niet gevonden op de Lijst der Advocaten van den Lande, dan wij vonden het uitgemaakt in het MSS. van DE RIEMER, dat hij dit ambt heeft waargenomen, zoo door de zorg van 's Lands Staten om de Papieren en Registers te rug te bekomen, als door dat aan deszelfs zoon DIRK COEBEL VAN DER LOO, bij besluit van 14 December 1506 toegelegd „een wambuis van satijn, of twaalf „ ponden daar voor, mits hij de Registers levere „ bij zijnen Vader FRANS COEBEL, zaliger, *in* „ *zijnen tijd*, ADVOCAAT VAN DEN LANDE „ gehouden." Hij was tevens Raad in den Hove van 1513 tot 1532, in dit jaar schijnt hij gestorven te zijn. Het ambt als Advocaat heeft hij minder tijds bediend, vermits zijn opvolger AERT VAN DER GOES, in 1525 is aangesteld. In den jaare 1521 was hij namens Keizer KAREL afgezonden geweest ten einde de twisten tusschen die van *Kampen* en *Zwol* bijteleggen, dan in weerwil van alle beleid onverrigter zake teruggekeerd.

Holland. Raadpension. Geb. ..... Gest. 1532.

Zie EMMIUS, *Rer. Fris. Hist.* 788.

COENDERS, (ABEL) VAN HELPEN, *Heer van Middelstum, Burgemeester te Groningen.* Zoon van DIRK en ANNE TAMMINGA, halve broeder van FREDRIK, die volgt, werd in de school des tegenspoeds opgevoed. Zijne ouders zwierven als ballingen 's lands om den Bloedraad, en leef-

Groningen. Geb. 1561. Gest. 1629.

leefden door dat hunne bezittingen werden verbeurd verklaard, bekrompen te *Nyenhuis* in het Graaffchap *Benthem*, Na de Gentfche bevrediging te rug gekomen, moesten zij kort hier na door het verraad van RENNENBERG een gelijk lot bezuuren. Aan het onderwijs van hem en zijnen broeder werd niets gefpaard. Hij reisde eerlang naar de Hoogefcholen te *Marpurg* en *Heidelburg*.

Ten eerften, na het terugbrengen van *Groningen* tot de Unie, werd hij in bewind geroepen; geftadig bleef hij in de aanzienlijkfte ambten, en bekleedde de meeste Commisfiën, waarvan de optelling vervelend zoude zijn.

Tot Lid van den Raad van State benoemd, liet hij ook in den *Haag* zijne wijsheid blijken; hij werd gebruikt tot hagchelijke bezendingen en onderhandelingen, zoo als tot de demping van den twist tusfchen den Graaf en de Stenden van *Oostfriesland*, naar het leger voor den *Bosch*; Lid der Vergadering der Staten Generaal geworden, zag hij zich tot het fluiten van het twaalfjarig beftand in 1609, later ter verzoening van de Vorsten van *Brandenburg* en *Nieuwburg*, omtrent de Kleeffche Erfopvolging, gekozen.

Na gedurende zestien jaren Lid geweest te zijn van gemelde Vergaderingen en in 1618 was benoemd te zijn geweest, tot het *voorloopig* hooren der drie bekende Staatsgevangenen, keerde hij in 1619 naar *Groningen* terug, om in ftiller kring te leven, bleef Burgemeester, bevorderde het leggen

van

van dijken, en na het overlijden van Prins MAURITS de aanstelling van Graaf ERNST CASIMIR tot Stadhouder; als Curator der Hoogeschool betoonde hij veel zucht tot deszelfs bloei.

Hij stierf op 9 Januarij 1629. TETEKE ENTENS, te voren gehuwd aan EGBERT CLANT, was zijne Echtgenoote. Zijne eenigste dochter trouwde met EVERT LEWE, stierf voor hem, doch liet kinderen na.

HENDRIK ALTING, Hoogleeraar te *Groningen*, gaf bij zijn overlijden een deftig Programma en verkondigde drie dagen later zijnen roem door het uitspreken van eene fraaije Lijkrede, die in 1775 vertaald te *Groningen* is uitgegeven, en waar in zeer loffelijke berigten omtrent zijne zedelijke hoedanigheden, godsvrucht, enz. gegeven worden.

COENDERS, (BERNARD) VAN HELPEN *Ridder*, *Heer van Fram*, *Huisinga*, *enz.*

Groningen.
Geb. 1601.
Gest. 1677.

Was een voornaam Regent der *Ommelanden*, en betrokken in die twisten, welke in 1643 tusschen dezelve en de Stad plaats vonden. Hij had destijds zitting ter Generaliteit en men dwong hem van die waardigheid afstand te doen. Zie AITZEMA, D. II.

Hij bleef naderhand meestentijds in den *Haag*; hier zijnde, wierd hij met de Ridderorde van *St. Michiel* door LODEWYK XIII. beschonken; later werd hij Ambassadeur naar *Zweden*, aan welk Hof hij in 1677 met den roem van een bekwaam Staats-

Staatsman te zijn geweest overleed. De Koningin CHRISTINA vermeerderde zijn Wapen met teekenen van eer.

Groningen. Geb. 14.. Gest. 15.. COENDERS, (COERT) *Burgemeester te Groningen.*

De eerste melding, die van dezen Man, naderhand in zoo vele bezendingen gebruikt, door ons gevonden is, is bij de ongelukkige belegering van *Appingadam* in 1501, waarbij de *Groningers* eene gevoelige nederlaag door de *Oostfriezen* leeden en hij zelf het Vaandel van de Stad verloor.

Hij was bij deze poging ongelukkig, het ontbrak hem niet aan moed, dezen betoonde hij in vele betrekkingen; meestal verzelde hij Mr. WILLEM FREDRIKS, JELMER CANTER en PETER SICKINGE, bij de Gezantschappen door hun waargenomen, of was aan het hoofd van anderen. Een zeer heftig tegenstander was hij van de Saxische heerschappij. Dit bleek vooral in de onderhandeling bij EMMIUS vermeld pag. 632, deze noemt COENDERS een man, vurig van aart, en vaardig ter tale, en legt hem de stoutste redenen in den mond, tegen de heerschappij van vrienden. Hoogstlezenswaardig is dit berigt bij dien voortreffelijken Geschiedschrijver. Op het laatst echter moesten zij zelf tot vreemde Vorsten hunnen toevlugt nemen, en den Graaf van *Oostfriesland* en den Hertog van *Gelder* huldigen.

COEN-

COENDERS, (FREDRIK) *Burgemeester te Groningen.* *Groningen.* Geb. 1541. Geft. 1616.

Deelde met zijnen Vader DIDERIK COENDERS, in het leed van ballingfchap om het Geloof, en had vroeger vele vreemde Landen en Academiën bezocht. Na het affchudden van het juk der Spanjaarden, werd hij fpoedig tot de Regering geroepen, en bekleedde de meeste ambten en commisfiën, zoo in als buiten *Groningen*, altoos met grooten lof. Door wijsheid en ervarenis verwierf hij dat de meeste zaken door zijne handen gingen en hij als een der voornaamfte Regenten van zijnen tijd werd aangemerkt. Hij was tevens een der Stichters van de *Groninger* Hoogefchool en een der eerfte Curatoren. Bij zijn overlijden in 1616 gaf de beroemde NICOLAAS MULERIUS een fchoon en deftig Programma ter zijner nagedachtenis. Bij zijne Echtgenoote HILLA CATERS, de laatfte telg van dien edelen ftam, liet hij geene kinderen na.

COENDERS, (LUDOLPH) *Stadhouder van Groningen en Omlanden, namens den Hertog van Gelder.* *Stadhouder. Groningen.* Geb. 14... Geft. 15...

Was een der voornaamfte *Groningfche* Edelen en had zich in de Saxifche oorlogen bijzonder als tegenftander van den Hertog laten zien. In vele gewigtige bezendingen en handelingen, is hij gebruikt; in 1519 was hij Burgemeester en Afgevaardigd namens de Stad tot de Bruiloft van den Hertog

VAN GELDER; met de Prinses VAN BRUNSWYK, en aanzienlijke geschenken brengende; eene bijzondere pracht werd destijds ten toon gespreid.

Wij vinden hem meermalen den vermaarden WILLEM FREDRIKS vergezellende. In 1524 een van de Gepensioneerde der Gelderschen zijnde, behield hij, bij het besluit, dat geene Ambtenaren zulk geld mogten trekken, liever dit geld dan zijne ambten.

Bij het oproer in 1528 geraakte hij in 't grootst gevaar. Na het vertrek van den natuurlijken zoon van Hertog KAREL in 1536, werd hij als Stadhouder gesteld. Deze keus was aangenaam bij de Burgerij; toen de oppermagt van de Stad en het Gewest in 1536 aan Keizer KAREL V. overging, nam zijn Stadhouderschap van zelven een einde.

Zijn sterftijd heb ik niet kunnen opsporen. Hij was de oudste zoon van JAN COENDERS en STYNE HORENCKEN, Broeder van COERT, reeds gemeld, en Echtgenoot van HERMTJEN REBERGH.

Stadhouder. Groningen. Geb. 14.. Gest. 153..

COLDENBURG, (UDO VAN) *Stadhouder van Groningen, namens den Graaf van Oostvriesland.*

Was reeds in 1495 een van de voornaamste krijgsbevelhebbers, door gemelden Graaf in zijnen dienst gebruikt. Toen deze als Beschermheer van *Groningen* gehuldigd was, stelde hij COLDENBURG tot Stadhouder. Hij werd in 1512 betrokken in de

Regts-

Regtspleging tegen de Friesche Edelen, MOCKEMA en JUWSMA, doch onthield zich wijsselijk om voor het Saxische Geregtshof te verschijnen.

Toen de zaken van zijnen meester in *Groningen* verliepen, en deze Stad zich onder den Hertog van *Gelder* begaf, liep zijn Stadhouderschap te niet. Hij sloop stillekens in 1514 uit de Stad.

Van zijn verder lot en bedrijf heb ik niets gevonden. Hij stierf voor 1532, wanneer Graaf JAN VAN OOSTVRIESLAND het sterk Kasteel *Coldenburg* in *Rheiderland* na zijn overlijden bezat.

Zie EMMIUS, *528, 681, 725, 870.*

COLJER, (ALEXANDER) *Gezant in Turkyën.* *Holland voorn. Ambt.* Geb. ..... Gest. 1723.

Waarschijnlijk was hij de zoon van JUSTINUS COLJER, bij WAGENAAR D. XIII. vermeld als Resident der Staten bij de Ottomannische Porte. ALEXANDER was zeer vertrouwd bij WILLEM III. en 's Vorsten algemeen Adjudant in de Veldtogt van 1673. Hij werd vervolgens Resident aan het Turksche Hof, en had aldaar den grootsten invloed, zoo zelfs, dat de naijver van andere Ambassadeurs hier door werd opgewekt, hij had bijzonderen last om de Turksche Regering tot vreedzame gedachten overtehalen, en slaagde hierin gelukkig, schoon de Vrede niet voor 1692 tot stand kwam. De Keizer van het Duitsche Rijk was over het gedrag van COLJER zo zeer te vreden, dat dezelve hem tot Rijksgraaf verhief. Bij de Porte behield hij lang zijnen vorigen invloed, en deed aan

 den

den koophandel der Nederlanders de grootste diensten. Zijne zuster, gehuwd aan den Consul te *Smirna* DE HOCHEPIED, had zich bijzonder weten te wikkelen in de gunst van de Sultane Valides, Weduwe van MAHOMETH IV.

In 1717 wist hij op nieuw eenige gerezene geschillen met de Turken weg te ruimen, en bleef in Constantinopolen tot aan zijn overlijden in hoogen ouderdom in 1725.

Zie VAN WYN, *Bijvoegzels*, D. XIV. XVI. XVII. en XVIII.

Holland. Amsterdam. Geb. 15... Gest. 1535.

COLYN, (PIETER) *Burgemeester van Amsterdam.*

Schepen en Raad zijnde, werd hij in 1528 tot een der Commisarissen benoemd, om de knechten, welke de Staten van *Holland* wierven, tegen den inval van de *Gelderschen* te monsteren. In 1532 werd hij Burgemeester, was een deugdzaam en geleerd man; verdacht zijnde, door zijne bescheidenheid, van flapheid jegens de Wederdoopers, zocht hij zich van dezen gemeenden smet te zuiveren en was een der ijverigsten om de oproerigen op het Stadhuis in 1535 te wederstaan. Hij sneuvelde ongelukkiglijk.

Zie WAGENAAR, *Amst.* D. II. en III.

Holland. Amsterdam. Geb. 1651. Gest. 1735.

COLLEN, (FERDINAND VAN) *Heer van Gunterstein en Thienhoven, Burgemeester van Amsterdam.*

Af-

Afkomſtig uit een oud *Brabandsch* geſlacht, en zoon van JEREMIAS VAN COLLEN, en van SUSANNA VAN UFFELEN was hij de eerſte van dien naam die in *Amſterdam* eenige posten van Bewind bekleedde. Hij verwierf zoo veel vertrouwen door bekwaamheid, dat de Staten Generaal hem met GOSLINGA en RHEEDE in den jare 1706 en in twee latere Veldtogten tot het leger afvaardigden. Hun beleid zoo in Staats- als Krijgszaken werkte mede tot het geluk der wapenen van den Staat. Hij keerde met lof tot zijn huisgezin te rug, en bewaarde de gedachtenis van dit een en ander, op eene gedenkpenning, welks opſchrift naar het oordeel van ſommigen te veel naar eigen lof zweemde. Zie VAN LOON, *Hiſtoriepenn.* D. IV. bl. 588. alwaar echter door een verhaal van het verrigte de waarheid van het geſtelde bevestigd wordt.

Hij werd vervolgens Hoofdofficier van *Amſterdam*, en na dit ambt tien jaren bekleed te hebben zag hij zich in 1727 tot Burgemeester benoemd, en ſtierf op den 13 October 1735. Bij alle Dichters van dien tijd vindt men zijnen lof vermeld, inzonderheid als bevorderaar der Konſten en Wetenſchappen. Zijne Echtgenoote was MARIA DE BORDES.

COOLEN. (JAN LAMBRECHTZEN) *Zeeland.*
Geb. 1565.
Gest. 1619.

Geboortig te *Vliſſingen*, ſchijnt in zijne jeugd ter Zee gevaren en onder de eerſte handelaars op de Kust van *Guinea* en *Nieuw Nederland* geweest te zijn. Bij het begin der XVII. Eeuwe was hij een der voornaamſte bevorderaars der oprigting

der Oost-Indische Maatschappij en werd een der eerste Bewindhebbers; van de diensten in deze betrekking aan den Staat bewezen, dragen de Registers van dien tijd zeer vele blijken.

Vervolgens werd hij Raad in zijne geboortestad, bekleedde aldaar zevenmaal het Burgemeesterschap, en nam namens de Stad verscheidene commissien met lof waar.

Hij overleed op 19 Maart 1619. In de groote Kerk aldaar is een marmer Gedenkteeken ter zijner eere opgerigt, waar op een Latijnsch Grafschrift, zinspelende op zijne zinspreuk: *'T is al Wereld.*

Holland. voorn. Ambt. Geb. 1522. Gest. 1590.

COORNHERT, (DIRK VOLKERTSZOON,) *Secretaris van Haarlem en der Staten van Holland.*

Na buitenlandsche reizen, gehuwd tegen den zin van zijnen Moeder, trad hij in dienst van REINOUD, Heer VAN BREDERODE, doch zich niet kunnende schikken naar het hofleven, begaf hij zich in gevorderden leeftijd, tot de beoefening der Wetenschappen, zoowel als der Kunsten. In beide maakte hij groote vorderingen, weshalven wij hem later onder de Godgeleerden, Letterkundigen, Dichters en Plaatsnijders zullen moeten gedenken.

In 1562 werd hij tot Secretaris van *Haarlem* gekoren en bij vele wederwaardigheden tot gewigtige zaken gebruikt. Bij het aangroeijen der onlusten was hij dikwijls Afgevaardigde bij den Prins VAN ORANGE. Met HENDRIK VAN BRE-

DE-

DERODE bijzonder bekend, fleet hij veel tijds bij denzelven, en deelde later met denzelven in den algemeenen ramp. Hij werd in 1566 in den *Haag* gevangen gezet tegen de Privilegiën van *Haarlem*; ontflagen uit den Kerker, mits in den *Haag* blijvende, moest hij, bij op nieuw opkomend gevaar zijne veiligheid in de vlugt zoeken, en hield zich te *Kleef* of te *Embden* op, wederom met Plaatfnijden de kost winnende; ter laatster plaatze bevorderde hij in 1570 het ontflag van 's Prinfen Schepen. Na de wending van zaken in 1572 werd COORNHERT Secretaris van de Staten van *Holland*. Zijne eerlijkheid haalde hem toen magtige vijanden, inzonderheid de Graaf VAN LUMEY, op den hals, zoo dat hij zich niet alleen moest ontflaan van deszelfs post, maar ook zich buitenslands begeven; voor eenen korten poos echter, waarna hij zich op nieuw te *Haarlem* nederzette. Hoewel ambteloos, diende hij het Vaderland als Patriot met zijne pen; hij was wel gezien bij den Prins VAN ORANGE, die zich van hem om zijne fchranderheid en trouw bediende, onder anderen ftelde hij voor denzelven een breedvoerig ontwerp om alle Potentaten der Christenheid te overtuigen, dat de opftand der Nederlanders tegen *Spanje* geen oproer was. Ook bleek deeze trouw in 1582 toen hij den aanflag ontdekte om *Enkhuizen* in handen van den Spanjaard te brengen. Hij ftierf te *Gouda* in 1590. HENDRIK LAUWRENSZ: SPIEGEL verëerde zijne nagedach-

tenis met een vernuftig Graffchrift. Zijne Werken maken drie dikke deelen in folio uit. Zeldzaam was zijne eerlijke ftandvastigheid, nog zeldzamer zijne werkzaamheid en het vermogen tot verfchillende vakken. De afbeelding van zijn deftig en rustig gelaat is bij BRANDT, *Hiftorie der Reformatie*, D. I. 768. Het oorfprongelijk Schilderij in de Kunstgallerij op het Huis in 't Bosch bij den *Haag*.

Zie WAGENAAR, D. VI. en VII. BOR, BRANDT en anderen, *Levensbefchrijv. der Ned. Mannen en Vrouwen*, D. II. bl. 101. DE GROOT *Vergelijk.* door MEERMAN *uitg.* III. 366—369.

Holland Amfterdam. Geb. 1691. Geft. 1765.

CORVER, (GERRIT) *Heer van Velzen, Burgemeester van Amfterdam.*

Reeds in zijnen jeugdigen leeftijd tot Posten van Bewind geroepen, fteeg hij in 1731 tot de Burgemeesterlijke waardigheid, welke hij nog federt negenmaal bekleedde. Veel lofs verwierf hij door zijne wijsheid en moed in het behartigen van de Stads belangen, doch deze lof konde hem niet bewaren, om in den jare 1748 bij de omwenteling, na met alle andere Regenten hunne ambten en waardigheden in handen van den Stadhouder gefteld te hebben, te worden voorbijgegaan en een ander in deszelfs plaats te zien benoemd; in dat onftuimig Regeringsjaar had hij zeer veel leeds van het hollend graauw moeten verdragen. Hij ontfloeg zich hierna van bijna alle zijne ambten en leefde federt

in

in rust, de liefde en genegendheid van de meeste burgers behoudende. Hij ſtierf in 1765, liet bij zijne Echtgenoote MARGARETHA MUNTER eene dochter na, en was het laatſte oor van dit geſlacht.

CORVER, (JOAN) *Burgemeester te Amſterdam.*

Was de zoon van Mr. DIRK CORVER, JANSZOON en MARIA OVERRYN VAN SCHOTERBOSCH en verdient melding, zoo wel om de getrouwheid van zijne handelwijze, als om de langdurigheid van het tijdvak zijner Regering. Hij was meer dan de helft eener eeuwe Raad van zijne geboorteſtad en was agttien malen Burgemeester.

Holland. Amſterdam. Geb. 1628. Geſt. 1716.

Eens handelde hij in *Engeland*, tot het ſluiten van een verdrag over den Zeevaart. Meest beroemd was hij door het beſtuur van 's Stads zaken. Ten tijde der hevige twisten tusſchen de Staten van *Holland* en *Amſterdam* in 1683 vinden wij hem vermeld onder de zes gelastigden, die al het gewigtige wat op den dagvaart voorviel voor de Stadsregering overwogen.

Hij vierde de vijftigſte verjaring van het begin zijns Beſtuurs op eene zeer plegtige wijze; van de gedenkpenning als toen rondgedeeld, is de afbeelding te vinden in de *Boekzaal der Gel. Wereld* van 1716. Hij was gehuwd (1) aan MARGARETHA BAMBEEK, (2) aan AGATHA MUNTER en liet eenen zoon na.

Holland. Noord-Holland. Geb. 1706. Gest. 1778.

CRAP, (JOAN ABBEKERK) *Burgemeester te Hoorn.*

Werd in 1728 tot de Regering van zijne Geboorteſtad en als Lid der Vroedſchap geroepen. Onafgebroken bekleedde hij de Stads Commisſiën in de Collegiën van Staat in den *Haag*, was eerst Bewindhebber der West-Indiſche, na 1748 den Oost-Indiſche Maatſchappij. In alle betrekkingen was hij door wijsheid en ervarenis een man van groot gezag en invloed.

Der Stadhouderlijke Regering toegedaan, was hij bijzonder in vertrouwen bij Prinſes ANNA, die hem, benevens zeven andere voorname Regenten, bij Testament aanſtelde als Voogd over haren minderjarigen zoon WILLEM V., het welk later door de Staten van *Holland* werd goedgekeurd.

Inmiddels had hij het Burgemeesterſchap in *Hoorn* bediend.

Hij ſtierf op 15 Augustus 1778.

Holland Delft. Geb. 1535. Gest. 1610.

CRIEP. (WILLEM)

Hij werd in 1568 Raad in den Hove van *Holland*, was onder die genen, die bij de omwenteling in 1572 naar *Utrecht* vlugten. Hij werd in 1573 Lid van den grooten Raad te *Mechelen*, en bleef aldaar tot 1586, wanneer hij tot Cancelier van *Gelderland* benoemd werd bij den Raad, die te *Roermond* zitting hield, en oefende gemelde waardigheid uit tot aan zijn overlijden in 1610. Hij werkte bijzonder ijverig voor de belangen van

den

den Koning van *Spanje* en was een man van veel invloed.

Hij was gehuwd geweest (1) aan IDA V. HOYTAMA, zusters dochter van VIGLIUS V. AYTA, (2) aan ANNA NUMAN en wordt bij GOUDHOEVEN genoemd als Latijnsch Dichter, waaromtrent wij nadere berigten zullen geven.

Zie HOYNCK V. PAPENDRECHT, *Anal.* I. 495.

CROY, (PHILIPS VAN) *Hertog van Aarschot, Stadhouder van Vlaanderen, enz.* *Braband. Vlaanderen.* Geb. 15... Gest. 1595.

Wij moesten hem als Nederlander op de Kaart plaatzen, om dat hij als voornaam tegenstander van het Verbond der Edelen, en als het hoofd der Algemeene Staten na de Gentsche bevrediging, zoo veel invloeds heeft gehad op de Geschiedenis van dit land.

Hij was zeer rijk, en had hierom en door zijne aanzienlijke geboorte, groot aanzien ten Hove. Door eene toevallige vijandschap tusschen de Huizen van CROY, en van NASSAU ORANGE, stelde hij zich tegen de belangen van WILLEM I. Hij zocht derhalven de Landvoogdes voor zich in te nemen en optezetten tegen de verbonden Edelen. Hij bedacht om in 1566 als een tegenbeeld van het bekend Geuzenapje, beeldekens van de lieve vrouw van Halle, door de vrienden van den Koning aan de hoeden te doen dragen, hy was zelf

met zijne dienaars hierin de eerste, en verwierf door dit blijk van getrouwheid aan den Roomschen eerdienst, van den Paus en den Koning vele goedkeuring, de eerste wijdde dezelve en hechtte aflaten aan het dragen van deze beeldjes. Vermits AARSCHOT een zeer belangrijk man was voor beide partijen, deed WILLEM I, alles wat in deszelfs vermogen was om den Hertog te winnen, doch te vergeefsch.

Hij was echter geenzins een blind ijveraar voor de dwinglandij der Spanjaarden, en stelde zich daarom aan het hoofd der Staatschen in den Raad van State; later, alhoewel door DON JAN tot Burgtvoogd *van Antwerpen* benoemd, verliet hij deze, werd Stadhouder van *Vlaanderen*, en hielp MATTHIAS verkiezen tot Landvoogd; doch daar hij dezen niet naar zijne hand konde zetten en de schranderheid van WILLEM I. grooter was dan de zijne, werd hij zoodanig op den Aartshertog verbitterd, dat hij eenen aanslag, om zich met geweld van denzelven te verzekeren, zoude ondernomen hebben.

De Hertog geraakte vervolgens met eenige Gentenaars in geschil, alwaar in 1577 eene bijstere beroerte ontstond; hij werd gevangen genomen, doch spoedig daarna ontslagen.

In 1579 wierd hij door de Staatschen afgezonden tot den vruchteloozen Vredehandel te *Keulen*, en niet lang daarna verzoende hij zich met den Koning. Hij was echter in geen vertrouwen bij PARMA,

MA. In 1595 leeren wij hem op nieuw kennen, als een man, die rondelijk in eene Vergadering der voornaamste Edelen en Geestelijkheid durfde zeggen, ,,dat er geene Vrede te wachten was, zoo ,, lang men uitheemsch krijgsvolk in het Land ,, hield, en den Spanjaarden het voornaam be- ,, wind in handen gaf."

Misnoegen over het niet involgen van dezen raad, was waarschijnlijk de reden, dat hij zich naar *Venetien* met der woon begaf, alwaar het hem ten minsten (zoo hij zeide) geoorloofd zoude zijn om vrij te sterven. Dit sterven volgde kort hier na; hij overleed nog in het zelfde jaar, nalatende uit JOHANNA VAN HALEWYN EN COMINES eenen zoon, die zijne zoo aanzienlijke bezittingen later deed vererven aan den huize van AREMBERG. Zijne tweede Echtgenoote JOHANNA BLOIS VAN TRESLONG stierf zonder kinderen.

Zie WAGENAAR, VI. VII. en VIII. BOR, en de meeste Geschiedschrijvers.

CROY, (WILLEM VAN) *Heer van Chievres en Aarschot. Algemeen Landvoogd.* *Algemeen Landvoogd.* Geb. 1458. Gest. 1520.

Door PHILIPS II. (*de schoone*) kort voor deszelfs vertrek in 1506 naar *Spanje* met het algemeen bewind vereerd, konde hij weinig in dit bewind verrigten, vermits hij naar den dood van dien Vorst, door MAXIMILIAAN in 1507 belast is geworden met de zorg voor de opvoeding van deszelfs kleinzoon KAREL V.

Hij

Hij bezat alle begaafdheden tot dezen gewigtigen post; hij bediende dezelve getrouw en verwierf veel eere met zijn toezigt en leiding.

Alle zijne groote hoedanigheden werden echter bezoedeld door lage en ſnoode gierigheid. Hij matigde zich later veel gezag aan en verkocht de ambten; alles was veil, verſchrikkelijk waren de geldafperſingen, die hij in *Spanje* met de zijnen beproefde.

Later vond hij tegenſpoed en teleurstelling bij velen; hij behield echter de gunst van KAREL V. die tot aan zijnen dood toe, hem met blinden eerbied gehoorzaamd hebbende, als in eene ſtaat van minderjarigheid was gebleven. CHIEVRES ſtierf in 1520 op den Rijksdag te *Worms.*

Zie de meeste Schrijvers van dien tijd, voornamelijk ROBBERTSON, *Geſch. van* KAREL V. D. III. p. 57, 70 en 206.

Zeeland. Geſt. 1513. Geb. 14...

CRUININGEN, (JAN VAN) *Ridder, Heer van Cruiningen, Heenvliet, enz.*

Was gedurende eene lange reeks van jaren een Heer van groot gezag en zeer bemind bij MAXIMILIAAN. Deze ſtelde hem in 1480 als gewoon Raad in den Hove van *Holland* en *Zeeland*, later in 1486 tot Bailluw van *Gent.*

Deszelfs zoon verhief hem tot Ridder van het Gulden Vlies. Hij had AGNIET VAN MONTFOORT ten wijve en ſtierf 8 Julij 1513.

MSS. V. DE RIEMER.

CRUI-

CRUININGEN, (MAXIMILIAAN VAN) Lid van den Raad van State. Zeeland. Geb. 1555. Gest. 1612.

Afkomstig uit een der voornaamste geslachten van *Zeeland*, zusters zoon van den Stadhouder MAXIMILIAAN VAN BOURGONDIEN scheen hij in den beginne in eene luistervolle loopbaan te zullen treden, dan de schuldeischers van den laatsten deden de huldiging van hem tot Markgraaf van *Veere* te niet loopen. Met BOSSU voor de zaak des Konings ten stryde getogen, werd hij in de vermaarde Slag op de Zuiderzee (11 October 1573) krijgsgevangen. Het wijs beleid van WILLEM I, die de voornaamste Edelen gaarne aan zijne zijde trok, deed hem ontslaan in 1576. Hij volgde echter des Konings zijde nog in 1577, doch de toenmalige stand zijner zaken, daar zijne heerlijkheden, door watersnood zoo wel als oorlog veel geleden hadden, ried hem aan, om tot de Staatsgezinden overtegaan. Hier vond hij den weg open tot aanzienlijke eerambten en werd spoedig Generaal der Artillerie; Roomsgezind gebleven, moest hij deze bediening ten tijde van LEYCESTER neerleggen, onder belofte van Pensioen; het welk onbetaald bleef; de Staten stonden hem in 1591 bij, zoo door het uitreiken van eene somme gelds als door pogingen ter voldoening van oude schulden. Yverig was hij destijds om verlorene heerlijkheden en ambten te erlangen; meestal vergeefsch. In 1594 werd hij tot eene bezending naar *Schotland* benoemd. Een ander ging in zijne plaats;

plaats; hij erlangde ſchadeloosſtelling voor de gemaakte toebereidſelen. In 1596 deed hij vergeefſche pogingen om het Lid der Edelen ter Zeeuwſche Vergadering herſteld te zien. Zie AITZEMA III. 622. Bij zijn huwelijk in het zelfde jaar met EVA, *Barones van In- en Knip huizen*, erlangde hij eene vereering van Staatswegen van *f* 1500:— Hij werd tot Gouverneur van *Oſtende* geſteld, doch werd ſpoedig hiervan ontſlagen. In 1597 was hij in plaats van JOOST TEELINCK tot Lid van den Raad van State benoemd; in Meij 1600 nam hij zijn afſcheid, dan op 26 November 1601 kwam hij te rug, met nieuwe Commisſie en bleef in dit ambt tot aan zijn dood in 1612. Hij was reeds vroeg met de Staten van *Zeeland* eenigzins in verſchil geweest over het voeren van de tijtels van *Baron van Cruiningen* en *Erf Burggraaf van Zeeland*, men was overeengekomen, dat hij de laatſte tijtels zoude weglaten en alleen zich ſchrijven *Baanderheer*, *Heere tot Cruiningen*. (Notul. 1507 f. 213, 15 en 249.) Uit hoofde dat MAXIMILIAAN hier tegen aan ging namen de Staten het beſluit van 26 April 1611, het welk ERMERINS als het begin van deeze twist ſtelt. Hooge gevoelens omtrent zijne geboorte en regten, toonde hij in het antwoord op dit Beſluit bij ERMERINS *Byl.* O. Deze twist ſchijnt echter bijgelegd te zijn bij zijn leven. Hij verzocht de Staten van *Zeeland* tot Voogden over zijne kinderen. Dezen ontfermden zich

zich na zijn overlijden over den geldeloozen toeſtand der Weduwe en Kinderen, ſchonken aan de eerſte ter redding der ſterfhuiszaken duizend Guldens, en aan de dochters voor twee jaren gelijke ſomme, en alzoo betoonden dezelven na zijn overlijden voor hem eene gelijke achting en onderſcheiding, als die, waar van de Notulen gedurende zijn leven zoo vele blijken droegen. Hij was de laatſte van dit aanzienlijk geſlacht, en liet eenen bastaardzoon na. Zie verders ERMERINS *Zeeuwſche Oudheden. Zuidbeveland* II. 99.

CRUSER, (HERMAN) *Burgemeester te Kampen.* *Overijsſel.* Geb. 1506. Geſt. 1563.

Was vermoedelijk de zoon van HENDRIK CRUSER, die volgens LINDEBORN, *Hiſt. Ep. Dav.* 267, in 1499 Kerkmeester, en volgens de Regeringslijsten, in 1522 Schepen was. Hij werd in 1552 tot het bewind geroepen, en ſtierf op 23 Februarij 1563, blijkens aanteekening in 's Stads Registers.

Hij heeft melding verdiend, door zijne pogingen om uit 's Stads costumen een Wetboek voor *Kampen* zamenteſtellen, het welk nog op het Stadshuis voor handen is, dan nimmer is aangenomen.

Over de uitgave van *de Voorlooper van dit Wetboek*, door Dr. E. VALCK is in 1739 en 1740 een zeer veel geruchtmakend vonnis geveld, ſtrekkende tot eene blijk van het nadeel der vereeniging

van Wetgevende en Regterlijke magt in eene vergadering. Zie SCHRASSERT, *Consultatiën*, D. III. adv. 120.

Gelderland. Geb. 1510. Gest. 1573. CRUSER. (HERMAN) Was te *Kampen* geboortig, en had zich vroegtijdig door geleerdheid vermaard gemaakt. In het eerst had hij zich toegelegd op de Geneeskunde, later op die der Regten. Verschillende bedieningen nam hij waar voor de Stad, dan zijne algemeen erkende bekwaamheid veroorzaakte, dat hij door Hertog KAREL van *Gelder*, als Geheim-Raad in deszelfs dienst werd genomen; voor denzelven nam hij vele bezendingen waar, inzonderheid naar *Frankryk*. WILLEM, Hertog van *Cleef* behield hem in dezelfde bediening, en trok veel nut van zijne geschiktheid. CRUSER vergezelde de dochter van dezen Vorst naar *Koningsbergen*, ter gelegendheid van haar huwelijk met den Hertog VAN PRUISSEN in 1573, dan stierf op deze reis in December. Zijn lijk werd met aanzienlijke rouwpracht in de Hoofdkerk aldaar begraven. Zijn afsterven werd door vele Dichters betreurd.

Groot was de roem als Letterkundige, vooral als Vertaler van de Werken van PLUTARCHUS en GALENUS, nader door ons te vermelden. Zie SLICHTENHORST, 433, 452, 530. *Oudheden van Deventer*, 2, 36, 50.

CUPER, (GYSBERT) *Burgemeester te Deventer.* Overysfel. Geb. 1644. Gest. 1716.

Was geboortig te *Hemmen* in *Gelderland*, en zoon van WILLEM CUPER, Land- en Dijkschrijver van de Betuwe. Hij erlangde eene geleerde opvoeding, en verwierf door vlijt en naarstigheid, gevoegd bij oordeel en verstand, dat hij op zijn 25ste jaar reeds Hoogleeraar werd in de Geschiedenis te *Deventer*. Hij hield destijds en later briefwisseling met de voornaamste Geleerden in Europa, en gaf verscheidene Werken uit, die wij nader bij de Letterkundige Geschiedenis zullen gedenken.

Hij trad in 1675 in de Staatkundige loopbaan, werd Burgemeester van *Deventer*, en geraakte eerlang in de gewigtigste bezendingen van den Staat. Door wijsheid en ervarenis was hij een der voornaamste Leden der Regering van *Overijsfel*. In 1684 was hij gemagtigd geweest tot het sluiten van het vermaard verdrag met *Frankryk*. In 1706 afgevaardigd ter Vergadering der Staten Generaal, werd hij Gedeputeerde te Velde.

Hij stierf 22 Nov. 1716, bij zijne Echtgenoote ALIDA VAN SUCHTELEN, nalatende vijf dochters. Zijn zoon WILLEM HENDRIK stierf voor hem.

Verbazend was zijne werkzaamheid en werkvermogen; de menigte van Geleerde Schriften door hem opgesteld, worden met reden in de Lofspraak bij de Koninglijke Academie der Opschriften en fraaije Wetenschappen te *Parys*, waarvan hij Lid

was, in 1717 op hem uitgefproken, *eene Bibliotheek van Handschriften* genoemd. De brieven van Geleerden ontvangen, bedragen niet minder dan Zeventig banden of boekdeelen. Zie gem. *Eloge* voor den Druk zijner *Lettres de Critique*, 1755. NICERON, *Memoires*, Tom. VI.

D.

Utrecht.
Geb. 159..
Geft. 1673.

DAM, (WILLEM VAN) *Burgemeester van Amersfoort.*

Hield zich na het gebeurde in 1618 eenigen tijd buitenslands, en was een der voornaamfte Stichters van Frederiksftad, door de uitgewekene Remonftranten. Spoedig teruggekeerd, vinden wij zijnen naam reeds in 1626 onder de Schepenen van *Amersfoort*. In 1629 was hij Burgemeester, wanneer hij bij het overgaan van die Stad, aan het Spaanschkeizerlijk Leger, geleid door den Graaf VAN MONTECUCULI, bij den bekenden inval door de *Veluwe*, meest bekend werd.

Hij had zich moedig betoond, om alles te wagen, met het opzetten van goed en bloed, dan de magt tot tegenftand te gering zijnde, moest de Stad fpoedig bezwijken. Hij werd naar het vijandelijk leger gezonden en floot aldaar de Capitulatie. Dit alles had moeijelijke gevolgen voor hem; niet alleen dat hij eenig leed ondervond van het gemeen te *Amfterdam*, maar hij werd in hechtenis genomen te *Utrecht*, en voor den Raad van State te regt gefteld.

De

Dezelve verklaarde hem bij vonnis inhabil tot eenig ambt en bande hem gedurende zijn leven buiten den Staat, dan dadelijk beriep hij zich van dit vonnis aan de Staten Generaal, en verkreeg van de Staten van *Utrecht*, dat hij hangende het Regtsgeding, zich vrij en ongehinderd in dat gewest mogt ophouden. Hij had later het genoegen, dat bij vonnis der Staten Generaal de fententie van den Raad van State werd vernietigd, en werd aldus in vorigen ftaat, habiliteit en vrijheid herfteld. Zie verders hierover AITZEMA, D. I. bl. 865, 868, 887 en 888, T. VERHOEVE, *Amersfoort*, 65, 120, 138. MATHEUS, *rer. Amersf. Scrip.* 115—142.

Hij bleef vervolgens in eer en waardigheid. Hij was in 1648 een der buitengewone afgevaardigden ter Vergadering der Staten Generaal, om over de pointen van den Vrede te handelen. Men benoemde hem tot Raad in den Hove van *Utrecht*, doch hij bedankte. Onafgebroken bleef hij Lid van het Collegie der Gedeputeerden, en had aldaar door dienst van twee-en-veertig jaren zeer veel ondervinding en invloed erlangd, en nam zijn affcheid in 1671.

Hij ftierf te *Leyden* op 10 April 1673, derwaards gevlugt bij den inval der Franfchen. Hij was een bloedverwant van JOHAN VAN OLDENBARNEVELD, en tweemaal gehuwd, (1) aan ELISABETH POEYT VAN OVERRYNE, (2) aan JOHANNA HOGERBEETS, dochter van den beroemden Penfionaris. Bij de eerfte was hij vader

van PIETER VAN DAM, die zich bij de Oost-Indische Compagnie zeer verdienstelijk heeft gemaakt. Zie verders *Genealogie* van VAN DAM, in het *Wapenboek* van FERWERDA, D. III. gen. 9, 10. BRANDT, *Hist. der Reform.* D. IV. *Gedenkschriften van* CAPELLEN TOT AARTSBERGEN, D. I. 535. VAN WYN, *Nalezingen*, D. II. 38, 39.

Bisschop van Utrecht. Geb. 142.. Gest. 1496.

DAVID VAN BOURGONDIEN, *Bisschop van Utrecht.*

Hij was bij Pausselijke Bulle gewettigd, en reeds Bisschop van *Terouane* in *Artois*, toen zijn Vader, die hem bij eene Vlaamsche juffer (COLETA CASTELLANA of LA CHATELAINE, gezegd DU BOSQUEIL) verwekt had, alles bewoog om hem Bisschop van *Utrecht* te doen worden. Dit mislukte denzelven bij de wettige keuze na den dood van RUDOLPH VAN DIEPHOLT in 1455, toen GYSBRECHT VAN BREDERODE benoemd werd; naderhand slaagde hij in zijne pogingen na het omkoopen van eenige misnoegde Canunnikken, en het bekomen van eene Pausselijke bevestiging, vooral door zijn aanzoek met krijgsmagt aantedringen. GYSBRECHT moest afstand doen; DAVID steeg ten zetel, en werd met groote pracht in 1457 gehuldigd.

Sedert regeerde hij schijnbaar in Vrede, alhoewel zich echter nu en dan vonken van misnoegen vertoonden; dit misnoegen werd grooter, toen de Bis-

Bisſchop in 1474 eene zigtbare inbreuk deed op de regten der Ingezetenen, en eene Opperraad inſtelde, met den naam van: *de Schijve*, waar aan alle Ingezetenen zich van alle vonnisſen der Magiſtraten konden beroepen. Hierdoor meende de Vorst de Ingezetenen meerder te onderwerpen, doch niet alleen verzetten zich de drie Hoofdſteden van *Overysſel* hier tegen, maar ook *Utrecht* zelf, en wel in dier mate, dat de Bisſchop de gemaakte verordeningen moest intrekken, en niet als op voor hem harde voorwaarden, in 1477 den Vrede verwierf.

(Zie over deze Regtbank en deszelfs benaming het nuttig werk van Mr. J. W. RACER, *Overijsſ. Gedenkſtukken*, D. I. *Voorb.* bl. 30. *Aant.* 8.)

Later in 1478, gaf de Bisſchop aan die van *Overysſel* een nieuw Landregt, bekend met den naam van: *Bisſchop* DAVIDS *anderde Landbrief.*

Sedert beleefde hij op nieuw onlusten, veroorzaakt door zijne heerschzucht, misſchien ook door den doldriftigen lust naar verandering in die tijden. JAN VAN MONTFOORT en ENGELBERT VAN CLEVE waren zijne voornaamſte tegenſtanders. Deze ontzagen noch het Bisſchoplijk gezag, noch den Pausſelijken ban, dien DAVID inriep, en eindelijk liep het zoo hoog, dat hij zelf in 1483 gevangen werd. Hij werd door MAXIMILIAAN VAN OOSTENRYK verlost, doch weinig wijzer door tegenſpoed. Zijn gezag ver-

minderde eenigzins met zijne jaren, en na veertig jaren geregeerd te hebben, ftierf hij in 1496.

ERASMUS, die hem in perfoon gekent heeft, prijst hem wegens zijne geleerdheid en zorg tegen de onkunde der Priesteren.

Zie over zijn verder bedrijf *de Woordenboeken* REVIUS, *Dav. illustrata*, pag. 125. BEKA en HEDA. WAGENAAR, D. IV, en de *Gelderfche, Utrechtfche en Overijsfelfche Gefchiedfchrijvers*, ook de *Characterkunde der Vad. Gefchied.* D. II. bl. 115.

Holland. Amfterdam. Geb. 1734. Geft. 1797.

DEDEL, (WILLEM GERRIT) SALOMONSZOON, *Burgemeester van Amfterdam.*

Was verfcheidene jaren een Regent van veel gezag in *Amfterdam*, en bediende opvolgelijk de aanzienlijkfte ambten, zoo van Raad, Schepen als Hoofdofficier en Burgemeester.

Bij de Staatstwisten behoorde hij tot hun, die geene verandering in den Staat wilden daarftellen, en van hier, dat hij in Maij 1787 van zijne Regeringsambten werd verlaten; bij de omwenteling werd hij herfteld, en toen zoude hij bij de intogt der Pruisfifche krijgsknechten, aan Stad en Burgerij groote diensten gedaan hebben. Hij bleef in bewind tot aan de Staatsverandering in 1795. Verders leefde hij tot in 1797, en liet bij zijne Echtgenoote JACOBA ELISABETH CROMMELIN agt kinderen na. Hij was de zoon van SALOMON DEDEL en ANNA MARIA BOREEL. Zijne be-

bekwaamheden, moed en trouw worden door zijne tegenstanders erkend.

DEKAMA, (JUW HETTES) *Potestaat van Friesland.* *Friesland.* Geb. 14... Gest. 15...

Werd in deze waardigheid gesteld in 1494, na dat Keizer MAXIMILIAAN, een Gezant OTTO VAN LANGEN in *Friesland* gezonden had, om ware het mogelijk, dit gewest tot rust te brengen, en tevens voor zijne belangen veld te winnen.

Deze vleidde de Schieringers, raadde hun om een Potestaat te kiezen, en op eene Landsdag te *Sneek*, viel de keuze op DEKEMA; een man van vreedzamen aart, wijs, opregt en onpartijdig, en van wien men zich veel goeds ter demping der twisten had kunnen beloven, indien de Edelen, die tot den anderen aanhang behoorden, hadden medegestemd.

Aan hem werd eene Raad van vier-en-twintig personen toegevoegd, die voorkomende zaken zouden beslechten.

Spoedig verzetten de Vetkoopers zich tegen zijn Bewind, en door dit een en ander had de keuze op hem uitgebragt, weinig gevolg.

Hij was gehuwd aan N. HOTTINGA, de Zuster van JUW en JARICH HOTTINGA, van de aanhang der Schieringers, het welk jegens hem de meeste tegenstand der Vetkoopers verwekte. Hij woonde te *Baard*.

Zie SCHOTANUS, fol. 401.

DIEPHOLT, (RUDOLPH VAN) *Bisschop van Utrecht*, Zie op RUDOLPH.

Holland. Amsterdam. Geb. 1694. Overl. 1765.

DIEU, (DANIEL DE) *Burgemeester van Amsterdam.*

Was de zoon van LUDOVICUS DE DIEU en ADRIANA SIX. In den jare 1730 werd hij in buitengewoon Gezantschap gezonden naar *Rusland*, om een verdrag van Vriendschap en Koophandel te sluiten. Een der veelvuldige Hofomwentelingen viel voor tusschen den tijd van zijne benoeming en afreize, en deed hem misschien minder in de oogmerken zijner afzenders slagen. Na intusschen insgelijks vruchteloos tot een verdrag van koophandel met de Oostenrijksche Nederlanden te *Antwerpen*, in 1637 gehandeld te hebben, vertrok hij nogmaals naar *Rusland*, om ter bevordering van de belangen der bondgenooten, of meest van de Koningin van *Hongaryen* aldaar te werken.

Hij had zich van de gunst van Keizerin ELISABETH, door blijken van achting, wanneer deze nog met tegenspoed worstelde, verzekerd; zijne komst was dus wel aangenaam, doch het besluiteloos gedrag van dit Hof veroorzaakte, dat zijne zending niet naar wensch afliep en geene gevolgen van de voortdurende onderhandelingen kwamen; vervolgens bleef hij in binnenlandsch bestuur tot aan zijn overlijden in 1765. Hij was gehuwd aan GEZINA WILHELMINA VAN HOORN.

Zie

Zie WAGENAAR, D. XIX en XX. Zijne afbeelding is aldaar, XIX. 28.

DIRKZOON, (HENDRIK) *Schout en Burgemeester van Amsterdam.*

Holland. Amsterdam. Geb. 15... Gest. 1578.

Was een persoon, die gedurende eene lange reeks van jaren veel bewinds had in zijne Geboortestad; wij vinden zijnen naam reeds in 1525 op de Regeringslijsten vermeld; zijn gezag wist hij te handhaven, doch geenzins zijnen goeden naam; die werd verdacht door schijn van bedrog, bij een verbod van uitvoer van granen, als ook omtrent het achterhouden van een deel des tienden pennings. Hij verloor dezelve geheel door zijn snood bedrijf jegens den Schout BARDES; breedvoerig is de geheele toedragt van dit alles bij onze Geschiedschrijvers vermeld. HENDRIK DIRKZOON bleef ongestraft, en in het bewind tot aan de omwenteling in 1578. Toen had hij zich eenen geweldigen dood als zeker voorgesteld, zond het linnen, het welk zijne vrouw aan hem bij de uitleiding deed bezorgen, te rug, doch aan land gezet, hernam hij zijnen moed, en sloeg zelfs tot boerterij over, schertsender wijs zich beklagende, dat zij, afgezette Regenten, *de kruiwagen* vergeten hadden. Toen paste hij ook op hun lot, het oude spreekwoord toe: *huimetuit, hoed u voor de weerstuit.*

Hij overleefde zijn gezag nog eenigen tijd in *Haarlem*, en stierf aldaar, veracht door allen.

Een

Een gerugt bij zijne Begrafenis verſpreid, als of zijn lijk door den Duivel zoude weggevoerd zijn, ſtrekte ten duidelijken bewijze van deze verachting.

Zie HOOFT, D. I. WAGENAAR, *Vad. Hiſt.* D. V en VII. en *Amſt.* D. III.

Holland. Edelen. Geb. 15... Geſt. 1577.

DOES, (JACOB VAN DER) *Heer van Noordwyk.*

Was de zoon van HENDRIK VAN DER DOES, en ADRIANA VAN BOSHUIZEN, en voegde zich reeds vroeg bij de voorſtanders der vrijheid. In 1573 werd hij met anderen gekozen tot Lid van den Raad, die nevens den Prinſe de zaken zoude beſturen. In het volgend jaar werd hij Bevelhebber binnen *Leyden*, ten tijde van de belegering, doch werd hierin van het moeijelijkſte ontheven door zijnen Neef JOHAN VAN DER DOES. Wij vinden hem later onder de perſonen vermeld, die in 1575 eene nieuwe Ordonnantie op het ſtuk der Regering van *Holland* ontwierpen, insgelijks onder de Leden van den nieuw benoemden Landraad, als mede onder de afgevaardigden tot den Vredehandel te *Breda.* Redenen te over om hem voor een man van bekwaamheid en invloed te houden. Hij ſtierf zeer onverwacht te *Rhoon* in 1577. Hij was gehuwd, (1) aan ELISABETH VAN RENESSE VAN MOERMONT, (2) aan CLARA VAN ADRICHEM hij liet 8 kinderen na

waar-

waaronder den Admiraal PIETER VAN DER DOES, bij Kaart II. te gedenken.

Zie WAGENAAR, D. VI. VII.

DOES, (JOHAN VAN DER) *Heer van Noordwyk.* *Holland. Edelen.* Geb. 1545. Gest. 1604.

Naar waarheid is het getuigenis, op het gedenkteeken ter zijner eere in 1792 in de Kerk van *Noordwyk* opgerigt: *dat hij een man was wiens wederga ons Vaderland zeldzaam gezien heeft.*

Wij hopen hem elders als Krijgsheld, Letterkundige, Geschiedschrijver en Dichter te leren kennen; nu moeten wij hem ter navolging aanprijzen als Staatsman, wegens wijsheid, gematigdheid, belangelooze aankleving aan de ware belangen van het vaderland, standvastigheid en trouw.

Wenschelijk ware het, dat een kundig schrijver, deszelfs arbeid aan eene uitvoerige Levensbeschrijving van hem ten koste legde. Wij kunnen alleen aanstippen, dat hij uit een der aanzienlijkste geslachten in *Holland* geboren, reeds vroeg deel nam aan de pogingen van eenige Edelen om gewetensdwang en dwinglandij te weren; dat hij in het vermaard Beleg van *Leyden* in 1574 Bevelhebber zijnde, niet alleen de ontzettendste gevaren van den felsten oorlog manmoedig tartte, maar ook voor de verleiding van goudbiedende vijanden pal stond.

Ook in de tijden van LEYCESTER was hij dezelfde, en naar dat de omstandigheden hagchelijker waren, blonk zijn staatkundig beleid te meer

meer uit en werd zijne getrouwheid te beter beproefd.

Tweemaal diende hij den Staat in gevaarlijke Gezantſchappen aan het Engelſche Hof; in beide verwierf hij den lof van vreemden, den dank van vrienden.

Leyden heeft, behalven voor den dienst ten tijde van het beleg, groote reden van dankbaarheid jegens hem. Hij was de eerſte verzorger van de Hoogeſchool aldaar, en waarlijk deszelfs Vader. Hoogelijk is elke vriend der Wetenſchappen hierdoor aan hem verplicht.

Zijne Echtgenoote was ELISABETH VAN ZUYLEN. Hij zag de roem van zijnen zoon JOHAN als geleerde gevestigd, doch moest hem voor zich ten grave zien dalen. Zijn zinſpreuk was: *Ante omnia muſae*, (*Letteroeſeningen boven alles.*) Eene ſpreuk waardig te bedenken voor alle jonge lieden, voor wien hierdoor den weg tot geluk geopend is, even als voor DOUSA, die door de onvermoeide pogingen tot de gunstige ontwikkeling van zijne verſtandelijke vermogens, geluk, bekwaamheid, eer, aanzien en naroem voor zich verworf.

De voornaamſte pennen hebben zijnen lof vermeld. In SAXE, *Onomast. Litt.* p. IV. 11 en 12 is eene breede lijst van Schrijvers. Zie ook TE WATER, *Verb. der Edelen*, D. II. bl. 333 337. D. III. 510–513. D. IV. 337–339. en de aldaar aangehaalde Schrijvers. Naar waarde is

ins-

insgelijks zijn lof verkondigd, in de voortreffelijke Lierzang van J. C. DE LANOY, te gelijk met die van P. A. V. D. WERFF en JAN VAN HOUT te vinden in de Werken van het Genootſchap: *Kunst word door arbeid verkreegen.* Zie ook de fraaije, te weinig gekende, Lofrede van Mr. A. VEREUL, te *Amſterdam* uitgeſproken, en met eene op JACOBUS BELLAMY, in 1790 uitgegeven. Eene andere (naar wij vernemen) in Jan. 1805 met de grootſte toejuiching van bevoegde Regters op hem gehouden door Mr. D. HOOFT, in het Genootſchap: *Concordia et Libertate* te *Amſterdam*, zou gewis, in het licht verſchijnende, eene wellekome bijdrage zijn voor de Vaderlandſche-, Geſchied- en Letterkunde.

DONIA. (FRANS VAN) . . *Friesland.* Geb. ..... Geſt. 1651.

Was de zoon van KEMPO VAN DONIA die volgt. Wij vinden niet dat hij eenig vast ambt in *Friesland* bekleed heeft, doch ten Landsdage benoemd zijnde, werd hij Lid van de Vergadering der Staten Generaal, en verwierf zulk eenen gevestigden roem, dat men hem wegens gemeld Gewest benoemde, onder de Gevolmagtigden tot den Vredehandel te *Munſter*. Niet afhankelijk zijnde van den Prins VAN ORANGE, was hij een van hun, die den Vrede ernſtig wilden. Zie WAGENAAR, D. XI. 405.

In 1651 was hij wegens *Friesland* benoemd als de eerſte der Afgevaardigden tot de Groote Vergadering. Daar het Voorzitterſchap in die week op *Fries-*

Friesland viel, zoude hij de Vergadering geopend hebben, dan hij ſtierf weinige dagen te voren. Zie AITZEMA.

Hij was gehuwd aan GEERTRUID ENGELSCHE, doch bleef kinderloos.

Bij den Vredehandel voerde hij den tijtel: *Heer van Hinnema in Jelſum*, naar de State of Hofſtede waar op hij woonde; deze verviel na zijn overlijden aan zijne zuster SYDS VAN DONIA, Echtgenoote van HENRICUS HINKENA, de Grootmoeder van de vrouw van BALTHASAR BEKKER; deze zoo verdienstvolle Fries, geraakte hierdoor naderhand in het bezit van dezelve.

Friesland.
Geb. 155..
Geſt. 1622.

DONIA, (KEMPO VAN) *Grietman van Leeuwarderadeel, naderhand Raadsheer.*

Schreef zich ook ſomtijds HARINXMA VAN DONIA, als afkomſtig uit dien ſtam, werd Grietman van *Leeuwarderadeel* in 1584, en onafgebroken als een der voornaamſte Regenten tot de gewigtigſte commisſiën, zoo in als buiten *Friesland* gebruikt; veelmaalen trok hij naar den *Haag*.

In 1616 droeg hij de Grietenij aan zijnen tweeden zoon ERNST over, en werd Lid van het Hof. Hij bleef Lid van de Vergadering der Staten Generaal, en ſtierf in den *Haag*, in November, 1622.

Veel roems verdiende hij met de ſtigting der Academie te *Franeker*, waar toe hij veel had bijgedragen, en waar van hij gedurende de eerſte agt ja-

jaren alleen, en vervolgens benevens anderen Curator is geweest. Hij was gehuwd aan FROUWK GOSLINGA, en bij deze vader van FRANS, reedsgemeld en van meer kinderen.

Zie VRIEMOET, *Athen. Frisiacæ* XXIX.

DORP, (AREND VAN) *Ridder*, *Heer van Teemsche*, *Maasdam*, *Middelharnas*, *enz. Vertegenwoordiger van den eersten Edelen van Zeeland.* *Zeeland.* Geb. 1528. Gest. 1600.

Zoo wegens afkomst als ambten zouden wij hem onder de Hollandsche Edelen hebben kunnen plaatzen, dan om het bekleeden van gemeld ambt, en om de Lijst van allen, die hetzelve na den opstand tegen *Spanjen* bediend hebben, vol te maken, plaatsten wij hem bij de *Zeeuwen*. Hij was in 1561 door den Grooten Raad te *Mechelen* tot bezorger van den Boedel van MAXIMILIAAN VAN BOURGONDIEN gesteld, en daar hij zich ten dezen einde meestal in *Zeeland* ophield, was het misschien hierdoor veroorzaakt, dat hij zich in den eersten tijd van het Verbond der Edelen, waar in hij deel had genomen, minder vertoonde, dan men anders van zijne gezindheid en ijver, om openlijk voor de vrijheid uittekomen, mogte beloven.

Hij schoot in 1568 tien duizend Guldens aan WILLEM I. ter bevordering van de goede zaak; eene somma destijds voor den Prins van het meeste belang; zie KLUIT, *Hist. van de Holl. Staatsregering*, D. I. p. 61. Deze dienst werd

later erkend. Hij was toen een der vurigſte voorſtanders van de goede zaak, doch niet beſtendig in zijn geluk. *Mechelen*, *Dendermonde* en *Tholen*, door hem ingenomen, verloor hij weder.

Hij werd in 1573 Bevelhebber in *Zierikzee*, moest zwichten na het vermaard beleg in 1575, zag zich belasterd door onkundigen, geregtvaardigd door de Staten, en door den Prins VAN ORANGE, in vele Staatszaken gebruikt. Hij was de eerſte, die op den lastbrief van denzelven, namens den Graaf van *Buren*, de plaats van den Eerſten Edelen bekleedde; ſpoedig deed hij hiervan afſtand; later vinden wij hem als Afgezant aan den koning van *Frankryk*, om met dezen over het aanvaarden van het hoog Gezag, na het overlijden van WILLEM I. te handelen.

Hij ſcheen reeds in den beginne weinig goeds van LEYCESTER te wachten, weigerde deszelfs Hofmeester in huis te nemen, doch werd hier toe door de Staten genoodzaakt.

Later (1594) kwam hij in groote ongelegenheid; verdacht van Landverraad, en van het ontdekken van Staatsgeheimen, werd hij in hechtenis genomen; zich verdedigd hebbende, bekwam hij eerlang zijn eigen huis tot gevangenis, en werd vervolgens onder borgtogt ontſlagen.

Hij ſchijnt ſedert op nieuw eenig gezag erlangd te hebben. Het oprigten van den Raad van *Vlaanderen* te *Middelburg*, zoude zijn werk zijn geweest.

Hij

Hij ſtierf den 2 Augustus 1600. In de Klooster-Kerk in den *Haag*, is een gedenkteeken voor hem opgerigt, en nog overig; zie *verzameling van Gedenkſtukken in Nederland*, D. II. p. 185. Hij is gehuwd geweest, (1) aan MAYKE HUYGEN, uit *Zuidholland*, (2) aan ANNA DE GRILLET, en liet verſcheidene kinderen na.

Zie WAGENAAR, D. VI, VII en VIII. TE WATER, *Verb. der Edelen*, II. 338—45. III. 518, 19. IV. 435, op p. 340 wordt een merkwaardig oud Gedenkſtuk beſchreven, waarſchijnlijk door A. VAN DORP, of door zijn Broederszoon PHILIPS gedragen.

DORP, (FREDRIK VAN) *Heer van Maasdam*, *Lid der Ridderſchap van Holland*, *Preſident van den Hove*. *Holland. Edelen.* Geb. 1612. Geſt. 1679.

Hij was de kleinzoon van den Broeder van AREND, en zoon van FREDRIK en SARA VAN TRILLO, werd na zijns Vaders dood geboren, en had de Staten van *Zeeland* tot Peters, blijkens Not. van 5 November 1612. Hij is in 1642 tot Raad van *Holland*, bij voorraad, en in 1649 tot gewoon Raad aangeſteld.

Hij vertrok vervolgens in 1656 met P. DE HUYBERT en J. YSBRANDS als buitengewoon Ambasſadeur naar *Zweden*, om den Vrede in het Noorden te bemiddelen. Na verloop van twee jaren teruggekeerd werd hij als Ridder beſchreven ter dagvaart, en in 1666 Voorzitter van den Hove. Hij ver-

verwisselde dit gewigtig ambt, met lof door hem bekleed, in 1670 met dat van Dijkgraaf van *Rhynland*, en onttrok zich aan het besturen van andere zaken. Hij stierf op 27 Aug. 1679, en had ook met roem het belang der Leydsche Academie als Curator bevorderd. Aan hem zal als Dichter nader gedagt worden.

Hij was gehuwd (1) aan CONSTANTIA VAN VOSBERGEN, (2) aan EGIDIA VAN TEYLINGEN, en liet alleen kinderen na, bij de laatste.

Overijssel. Geb. 1547. Gest. 16...

DORRE, (JOHAN) *Burgemeester van Deventer*, *Lid van den Raad van State.*

Was de zoon van HENDRIK DORRE, Burgemeester, en GEERTRUID VAN DUREN, en vroegtijdig der vrijheid toegedaan. Hij was hoogstwaarschijnlijk deelgenoot van den aanslag van WILLEM I. en deszelfs vrienden, in 1570 op *Deventer*, van welken en van de zeldzame en wonderbare getrouwheid in het verzwijgen, bij REYD B. I. belangrijke berigten zijn. REVIUS had de aanteekeningen van DORRE hieromtrent geraadpleegd. Hij werd in 1578 tot de Regering geroepen en had toen reeds roem verworven als Dichter. Een *Encomium Ducatus Geldrici*, is gedrukt achter het *Compendium Chronici Geldrici van Henr. Aquilius Colon.* 1566. Zie FOPPENS, *Bibl. Belg.*

Hij was sedert een man van groot gezag en werd tot de belangrijkste verrigtingen afgevaardigd. In

1579

1579 trok hij naar *Antwerpen*, tot die Vergadering der Staten Generaal, bij welke gehandeld werd over den *Keulschen* Vrede, vervolgens naar *Utrecht* om bij den Prins VAN ORANGE vermindering van krijgsbezetting te bewerken. Vroeger had hij met RENNENBERG voor de Staten van *Overijssel* gehandeld, om hun te regtvaardigen tegen de verdenking, als of zij, door niet tot de Unie van *Utrecht* toetetreden, zich van de andere gewesten wilden afzonderen.

In 1581 werd hij met JOHAN VAN VOORST, naar *Amsterdam* gezonden, om met de afgevaardigden van de nader geunieerde Gewesten te beramen, wat tot verdrijving van den vijand konde dienen. Hier werd ook gehandeld omtrent de afzwering van den koning van *Spanjen*, waar toe zij zich niet afgevaardigd beschouwden. Men vereenigde zich destijds nader, en hij werd namens *Overysſel* in den Landraad gezonden.

Vervolgens had hij tot 1583 deel aan de raadplegingen over het oprigten van den Raad van State, over het aannemen van ALENÇON, en al wat verders in die jaren voorviel; vooral verwierf hij lof door beleid en moed; wannneer bij den dood van WILLEM I. de zaken bijna hopeloos stonden, trok hij herwaarts en derwaarts om goed te doen, en werkte ook bijzonder om die van *Groningen* met de *Omlanders* te vereenigen.

Hij lag in 1586 het Burgemeesterschap neder in tegenwoordigheid der gelastigden van de Staten Gene-

raal, en werd als Lid van den Raad van State aan LEYCESTER toegevoegd. In 1587 werd hij Landrentmeester van *Salland*, en bleef, na het verraad van *Deventer* door STANLEY, in *Kampen* wonen, tot aan zijn overlijden, waarvan mij de juiste tijd is onbekend gebleven. Hij leefde nog in 1599, wanneer hij, benevens eenige andere zeer voorname perſonen, uit alle gewesten hiertoe geſteld door de Staten Generaal, uitſpraak deed over het verſchil tusſchen die van *Groningen* en de *Ommelanden* over het Stapelregt.

Zie REVIUS, *Dav. ill.* ALTING, *Pijl. en Peerlen van Groningen*, 113.

Overyssel. Geb. 15.. Geſt. 1570. DOTINCHEM, (JOHAN VAN) *Burgemeester van Deventer.*

Zijn naam is in 1533 het eerst op de Regeringslijsten bij REVIUS vermeld, en vervolgens bijna onafgebroken tot 1570. Wij vonden hem in vele bezendingen en verrigtingen vermeld; wij plaatſten hem voornamelijk op de Kaart, om dat hij het was, die, toen er 9 October 1555 op den Landsdag te *Zwol* geraadpleegd werd, hoe te voldoen aan het gebod van Keizer KAREL V, om bij den overdragt der Nederlanden aan PHILIPS II, ter huldiging van denzelven, gelastigden naar *Brussel* te zenden, aan de Staten voorſtelde, dat het met de regten van het gewest zoude ſtrijden, om den eed buiten de grenzen van hetzelve te doen, en dat de Vorst als om de Landſchap zijnde, of der-

derwaards moest overkomen of een gelastigden zenden. Dit voorſtel werd aangenomen en had de mannelijke en beſcheidene Brief ten gevolge, bij REVIUS, *Dav. ill.* 308. te vinden.

VAN DOTINCHEM verdedigde dit voorſtel ten zelfden dage nog nader bij den Stadhouder, den Graaf van AREMBERG, die kort hier na gelast werd om namens den Vorst den Eed te doen en de hulde te ontvangen, het welk niet voor 16 December 1556 geſchiedde, door dat er omtrent eenige zaken nog eenige handeling plaats vond.

Steekt het gedrag der *Friezen*, die niet anders dan ſtaande, als vrijë lieden wilden zweren, zie het art. BURMANIA (GEMMO V.) af bij dat van de andere Afgevaardigden, dit gedrag der *Overysſelſchen* verdient zeker nog meer goedkeuring.

DOUMA. (EPO)

Was een Friesch Edelman, die ter Staatsvergadering reeds vroeg zich moedig tegens de *Spaanſche* dwinglandij liet hooren, en zijne vrijheidlievende gevoelens rondelijk aan AREMBERG mededeelde. Hij nam deel in het Verbond der Edelen, werd door ALVA gebannen, keerde ſpoedig terug na de wending van zaken in 1572, teekende het merkwaardig ſmeekſchrift aan den Stadhouder RENNENBERG, ter bevordering der Unie, en ſtierf 24 Junij, 1602.

Friesland. Geb. 1542. Geſt. 1602.

Hij werd bijzonder geprezen door GELLIUS

SNECANUS, *in Frisia Nob.* 59, wegens goedheid en zucht voor den Godsdienst.

Hij was de zoon van GOFFE en van WICK ABBEMA, en Echtgenoot van SAERK VAN BURMANIA, de dochter van GEMMO.

Zie TE WATER, *Verb. der Edelen*, II. 140. 347. III. 462,

Friesland.
Geb. 14...
Gest. 1530.

DOUWEMA. (JANCKE)

Een Friesch Edelman, die te *Oudeboorn* woonde en zoo wel vermaard is geworden door pen en degen, als door lot.

Hij was een voorstander van het Bewind van den Hertog VAN SAXEN, zoo lang hetzelve gematigd bleef, dan de wreede buitensporigheden konde hij niet met goede oogen en stilzwijgen aanzien. Hij liep dus gevaar voor zijne veiligheid, doch ontkwam onder schijn van bedevaart naar *Romen* te doen. Hij begaf zich bij den Hertog VAN GELDER, scheepte krijgsvolk over, nam verschillende plaatsen in, en stak de banier der vrijheid op, in hope de onafhankelijkheid der Friesen op nieuw te zullen vestigen, dan hierin bedroog hij zich. Hij werkte hierdoor wel mede, dat de Hertog VAN SAXEN, het gebied te eerder afstond aan KAREL V. en naar *Duitschland* vertrok, gelijk ook dat hierdoor de magt van den Hertog VAN GELDER rees, doch deze had geen ander doel, dan het belang, van zich zelven.

Deze ligte in 1519 op den Landsdag te *Sneek* het mas-

masker geheel af, en eischte de huldiging als Erfheer zonder bepaling. DOUWEMA verzette zich moedig. Hij verviel hierdoor in ongunst bij den Hertog, die hem belaagde. Hij trok tot den Keizer, verzoende zich met dezen, en gaf denzelven den besten raad voor 's Vorften en 's Lands belang. Miskend in *Friesland*, vervoegde hij zich nader bij de Landvoogdes, hier werkte hij tegen den Stadhouder SCHENCK VAN TOUTENBURG, en zoude gaarn den Graaf van *Oostfriesland* als Stadhouder benoemd gezien hebben, dan dit mislukte. Hierop werd hij het flagtoffer van de lagen van SCHENCK, te *Mechelen* gevangen genomen, en naar het kasteel te *Vilvoorden* vervoerd; hij ftierf aldaar na agt jaren lang gezeten te hebben; TET LEURSMA, was zijne Echtgenoote.

EMMIUS en SCHOTANUS getuigen van hem, dat hij een man was van voortreffelijk verftand, groot van moed, een groot liefhebber der Vaderlandfche Vrijheid, kloek van beleid, die voor- en tegenfpoed met een gezet en wijs hart konde verdragen, en niet verdiend had, zijn leven alzoo te eindigen.

In zijne gevangenis vond hij bezigheid, door het gene hij van de Gefchiedenisfen van zijnen tijd wiste, ten papiere te brengen. Dit hoogstbelangrijk origineel ftuk, het welk hij zijn Testament noemde, is in eigendom van Mr. C. L. VAN BEYMA. In het Biographisch Woordenboek van J. A. DE CHALMOT is eene flechtgekozene proef van de fchrijf-

wijs gegeven. Na het aldaar gedacht affchrift, thans in eigendom van Mr. J. ROMSWINKEL, gelezen te hebben, is mijn verlangen om het gedrukt te bezitten, toegenomen.

Hij werd bij de meeste Gefchiedfchrijvers: *Douma* genoemd; wij volgen zijne eigene fpelling, die voor dit werk ftaat, met bijvoeging: BORN ME GENUIT, en daar onder: NIET VOER WALDOEN.

Zijne afbeelding werd nog op *Douma* State te *Langweer* bewaard, en is het eigendom van den Old Raadsheer A. VEGILIN VAN CLAERBERGEN.

Zie verders de *Friefche Gefchiedfchrijvers.* DE CHALMOT, *Biographisch Woordenboek.*

Alg. Landvoogden. Geb. 1533 Geft. 1588.

DUDLEY, (ROBBERT) *Graaf van Leijcester. Opper-Landvoogd, enz.*

Deze gunsteling van Koningin ELISABETH, als Overfte van hare hulpbenden benoemd en herwaarts gezonden, werd hier te lande met opene armen ontvangen en tot *Opper-Landvoogd* benoemd, weshalven wij hem met die bij de Vorstelijke regering in gelijken rang ftellen.

Hoogstbelangrijk is het tijdvak van zijn bewind; bijna was het middel zoo erg geworden als de kwaal, daar zijn gedrag, zoo wel als dat der Spaanfche Gebieders op wetteloozе dwinglandij uitliep. De aandachtige befchouwer ziet daarvan bij onze Gefchiedfchrijvers in de opgehangen tafereelen aan den

den eenen kant vele pogingen tot uitbreiding van magt, raadpleging met en opſtoking door de booste menſchen, gunstbejag onder het masker van Godsvrucht, herhaalde aanſlagen tegen de voornaamſte Steden en Leden van Staat, verraden van andere plaatſen aan den vijand, en volſtrekte onverſchilligheid in de keus der middelen; aan den anderen kant, wijsheid en ſtandvastigheid van OLDENBARNEVELD en FRANKEN, velen om niets toetegeven, wederſtand aan zijne pogingen, zucht tot beperken van het gene men in den beginne te veel had afgeſtaan; onverſchrokken moed van MAURITS en PIETER BOOM, die tegen de geweldigſte aanſlagen zich dapper verzetteden, en over het algemeen, zigtbare bewaring van de Goddelijke Voorzienigheid voor 's Lands vrijheid, die dikwijls als aan eene zijden draad hing.

Dat zijn vertrek in 1587, derhalven aan alle beminnaars van het Vaderland hoogst aangenaam was, zal niet behoeven herinnerd te worden.

Van het gebeurde in dit tijdvak vindt men uitgewerkte berigten bij de meeste Geſchiedſchrijvers, inzonderheid bij HOOFT, BOR, WAGENAAR, D. VIII. en *bijvoegſels*; onlangs is dit ook breedvoerig en naauwkeurig behandeld, door den Hoogleeraar KLUIT, *in de Hiſtorie der Hollandſche Staatsregering*, D. II. die omtrent het regt van LEYCESTER, uit de aan hem gedane opdragt gewigtige en onzes inziens nieuwe bedenkingen aan de hand geeft.

Bij

Bij STYL, *Opkomst en Bloei der Nederlanden* bl. 212, is eene voortreffelijke Beschrijving van het karakter van den Graaf, welke wij aan een ieder ter lezing aanbevelen, en zeker bij velen den lust zal opwekken ter beoefening van dat zoo schoon als nuttig werk.

In het Mengelwerk der Letteroefeningen 1797, bl. 298, is eene karakterschets van LEYCESTER te vinden, overgenomen uit *Biographical Sketches of eminent persons* uitgegeven 1795, en veel lichts verspreidende over zijne vroegere lotgevallen en handelwijze; behalven vele andere euveldaden wordt aan hem aldaar het vergeven van zijne twee vrouwen te laste gelegd. Zijne afbeelding is te vinden bij WAGENAAR, D. VIII. 100.

Overijssel. Geb. 1743. Gest. 1802. DUMBAR, (GERHARD) *Griffier der Staten van Overyssel.*

Was oorspronkelijk uit een oud en aanzienlijk Schotsch geslacht, de zoon van DERK, insgelijks Griffier, en de kleinzoon van GERHARD, Secretaris van *Deventer*, die zich bij zijne Vaderstad en bij elken vriend van Wetenschap, zeer verdienstelijk gemaakt heeft, door het schrijven van het Werk: *Kerkelijk en Wereldlijk Deventer*, en hierom voornamelijk, en om de uitgaaf der *Analecta*, nader door ons bij de Geschiedschrijvers zal vermeld worden.

Hij werd na eene geleerde opvoeding erlangd te hebben, tot Secretaris van *Deventer* aangesteld; en

en had sedert een gewigtig deel in de gebeurtenissen van den tijd. De schoone stukken door de Steden van *Overyssel* overgeleverd bij het vermaard verschil omtrent het regt van overstemming, zijn meerderdeels uit zijne pen gevloeid. Met bedaardheid en bescheidenheid stond hij de belangen en het regt der Staatsgezinden voor, dan hij werd echter met vele anderen, in 1787, van zijne ambten verlaten. In 1795 werd hij weldra niet alleen in de vorige bediening van Secretaris hersteld, maar zag zich ook spoedig tot Griffier der Staten geroepen. Hij bleef in deze bediening met grooten lof werkzaam tot aan de omwenteling in 1798; ijverig voorstander zijnde van het Bondgenootschappelijk stelzel, was hij bij eenigen van de toenmalige bewindslieden in haat, en deze had niet alleen eene afzetting van hem, maar ook gevangenneming ten gevolge; hij werd naar den *Haag*, vervolgens naar het huis te *Honslaersdyk* gevoerd, en aldaar tot 14 Julij, onder meer en min bezwarende omstandigheden, benevens twee andere Staatsgevangenen, in hechtenis gehouden.

Na de omwenteling van 1801 werd hij aan het Vaderland teruggegeven en tot Lid van het Wetgevend Ligchaam gesteld, dan hij overleed kort hierna op 2 Augustus 1802.

Hij was gehuwd aan GEERTRUID EECKHOUT, en liet kinderen na.

Had hij als Minister en Regent door doorzigt, ervarenheid, klaarheid van oordeel en gemakkelijkheid van zich uit te drukken, zich beroemd gemaakt

als

als Staatkundig Regtsgeleerde, Letterkundige en Geschiedschrijver verdient hij insgelijks eene aanzienlijke rang, en zal nader door ons gedacht worden. Een groot verlies is het, dat het fraai geschreven Werk: *de Tegenwoordige Staat van Overijssel*, door zijn overlijden onvolledig blijft.

Holland. Gouda. Geb. 1660. Gest. 1742.

DUSSEN, (BRUNO VAN DER) *Burgemeester van Gouda, enz.*

Was de zoon van JACOB en ADRIANA CINCQ, werd grootendeels opgevoed door den beroemden HIERONIMUS VAN BEVERNINGH, zijnen oudoom van moeders zijde, en strekte later dien voortreffelijken meester in het Staatkundig vak, tot eer.

Tot Pensionaris te *Gouda* aangesteld, zag hij zich spoedig tot vele Binnen- en Buitenlandsche Bezendingen geroepen.

In 1704 dempte hij met anderen de felle twisten in *Gelderland*, en in het volgend jaar, toen *Europa* om de Spaansche Erfenis in vuur en vlam stond, en de wapenen van dezen Staat en Bondgenooten zegepralende waren, geschiedde aan hem de eerste opening tot Vrede, van de zijde van *Frankryk*; later hervatte hij op last der Staten de geheime onderhandeling. Hadden zijne inzigten toen kunnen gevolgd worden, voor hoe vele rampen was dan het menschdom en het Vaderland bewaard gebleven? Zijne eerlijkheid werd toen ook door het afwijzen van groote geschenken, door den Franschen

ſchen Staatsdienaar aangeboden, beproefd, en wordt zoo wel als zijn ſchrander beleid, bij VAN WYN, D. XVII. 83. naar waarde erkend.

In 1710 werd hij tot den Vredehandel te *Geertruidenberg* afgevaardigd. Bekend is de vruchtelooze afloop dezer onderhandelingen, waar over men zich naderhand zoo beklaagde. VAN DER DUSSEN werd geregtvaardigd tegen de beſchuldigingen der Franſchen, en beſchuldigde dezen van kwade trouw. Zijne uitmuntende bekwaamheden waren bij dit alles gebleken, en hierom werd hij met reden gemagtigd, tot den Vredehandel te *Utrecht*, die in 1713, hoe wel minder voordeelig voor dezen Staat als men had kunnen verwagten, aan *Europa* rust verſchafte. Het Tractaat van Barriere een gevolg van het Utrechtſche werd ook door VAN DER DUSSEN in 1716 geſloten.

Later van buitenlandſche bezendingen bevrijd, hield hij bij binnenlandsch beſtuur zijnen roem ſtaande. Hij was gehuwd aan MARIA PANCRAS, met welke hij den Gouden Bruiloft vierde, en ſtierf in 1742.

Zie WAGENAAR, D. XVII. en XVIII. VAN WYN, *Eijv.* enz. Door den laatstgemelden is aan ons eene afbeelding van VAN DER DUSSEN bezorgd, geplaatst in de *N. D. der Vad. Geſ.* XVII. 289.

DUSSEN, (EWOUD VAN DER) *Burgemeester van Delft.* *Holland, Delft* Geb. 1574. Geſt. 1658.

Werd

Werd 1604 in de Regering geroepen, en nam zeer vele Stads- en Staatscommisſiën tot aan 1618 waar, wanneer hij door Prins MAURITS, met anderen buiten bewind werd geſteld. In 1623 werd hij echter op nieuw gekozen, en bleef ſedert in ambten tot aan zijn overlijden in 1653, met grooten lof van trouw en ervarenis. In 1618 was hij als buitengewoon Ambasſadeur gezonden aan JACOBUS I. Koning van *Engeland*, in 1629 werd hij afgevaardigd naar het Leger voor *'s Hertogenbosch*. In het volgend jaar was hij de eerſte van eene gewigtige bezending der Staten Generaal naar *Friesland* en *Zeeland*.

Hij was gehuwd geweest aan CATHARINA VAN DER HOEFF.

Holland. Edelen. Geb. 1528. Geſt. 1600.

DUIVENVOORDE, (AREND VAN WASSENAAR) *Ridder*.

Was de zoon van JAN VAN WASSENAAR en HADEWIG VAN RENESSE, nam deel aan het Verbond der Edelen, en week bij de vervolging buiten 's Lands.

Hij werd gebannen door ALVA, bleef der vrijheid getrouw, hielp den *Briel* winnen, was bij de eerſte Vergadering der Staten te *Dordrecht*, en zag zich naderhand in vele Staats en Oorlogszaken gebruikt. THEODORA VAN SCHERPENSEEL, was zijne Echtgenoote.

Zie TE WATER, *Verb. der Ed.* D. II. p. 355.

Sen-

Sententien van ALVA, bl. 48—50, 308. BOR, XV. B. 197, 199.

DUVENVOORDE, (GYSBERT VAN) *Heer van Obdam.* *Holland. Edelen.* Geb. 1540. Gest. 1580.

Was onder de verbondene Edelen, en leed en deed veel voor de zaak der vrijheid.

Door ALVA gebannen, volgde hij den Prins VAN ORANGE in zijnen eersten veldtogt, en stond deze in andere verrigtingen bij. Hij werd afgezonden om de verschrikkelijke zoogenoemde Regtspleging tegen JEROEN JEROENZOON en anderen in *Noordholland* ten einde te brengen en was Commissaris ter Monsteringe te *Haarlem*, ook in *Gelderland*. In 1577 was hij Burgemeester in gemelde Stad; hij stierf in 1580 te *Woerden*, waar hij Kastelein en Bevelhebber was, en veel tot bevordering der Godsdienstoefening der Hervormden gedaan had. Bij zijne Echtgenoote MARIA VAN HOXWIER, was hij vader van den Admiraal JACOB VAN WASSENAAR; hij was de eerste van den tak der Heeren en Graven *van Wassenaar of Obdam Twickel.*

Zie TE WATER, *Verb. der Edelen*, II. 359. BOR, I. en II.

DUVENVOORDE, (JACOB VAN) *Ridder, Heer van Warmond en Alkemade.* *Holland. Edelen.* Geb. 15.. . Gest. 1577.

Had het Verbond der Edelen geteekend, en was onder de vertrouwelingen van WILLEM I, die

met hem briefwisfeling hield, ten tijde der vervolging, en te rade ging over deze of geene poging tot vestiging der vrijheid.

Hij werd na dat *Woerden* was bijgevallen derwaards gezonden, teekende de Unie tusfchen *Holland* en *Zeeland* in 1576, en was toen en federt 1573 Raad in den Hove, in welke bediening hij ftierf in 1577.

Bij HENDRIKA VAN EGMOND, was hij vader van JAN VAN DUVENVOORDE, die volgt.

Zie TE WATER, *Verbond der Edelen*, D. II. 361.

Holland Edelen. Geb. 15... Geft. 1619.

DUVENVOORDE, (JAN VAN) *Wasfenaar Heer van Warmond, Admiraal en Gezant.*

Was de zoon van JACOB VAN DUVENVOORDE, *Warmond*, en HENDRIKA VAN EGMOND; daar het twijfelachtig is of hij het meest door krijgs- of ftaatsbeleid heeft uitgemunt, zullen wij hem bij beide Kaarten gedenken.

Hij verliet het Vaderland met zijnen Vader, die het Verbond der Edelen geteekend had, en kwam terug met de Veröveraars van den *Briel.* Hij bleef in den Zeedienst en werd Admiraal; den lof in dezen verworven, zullen wij later melden.

Zijne gefchiktheid ter behandeling van Staatszaken werd eerst beproefd, toen men hem in 1579 tot het Collegie der nadere Unie afvaardigde (Notulen 2 Junij.) en bleek te meer, toen hij in

1595

1595 aan het hoofd van een Gezantschap naar *Engeland* trok, om de Koningin te bewegen in den Oorlog tegens *Spanje* te volharden.

Hij had met anderen van zijn geslacht in den jare 1590 den naam van *Wassenaar* aangenomen.

Hij was van 1581 af, Lid van de Ridderschap van *Holland*, en alzoo dwaalt WAGENAAR met D. X. p. 282 te melden, dat hij in 1618 door toedoen van OLDENBARNEVELDT ter dagvaart zoude beschreven zijn; ook in het Register zijn zijne daden, verward met die van zijnen Vader, en alles op naam van dezen, JACOB VAN DUVENVOORDE *Warmond* gesteld.

Hij was gehuwd aan ODILIA VAN VALCKENAAR, en stierf in 1619. Zijn nageslacht, hoewel Staatsgezind, bleef den Roomschen Eerdienst toegedaan.

DUYK, (ADRIAAN) *Secretaris van de Staten van Holland.*

Holland.
voorn. Ambt.
Geb. 15..
Gest. 1621.

Een man van groote bekwaamheid en bedrijve. Hij volgde zijnen Schoonvader C. DE RECHTERE in gemeld gewigtig ambt, en bleef hierin tot aan zijn overlijden. Hij betoonde zijne gematigdheid in vele opzigten; waarschijnlijk is het getuigenis van de verdienste van OLDENBARNEVELDT, op 13 Maij in de Notulen van *Holland* gevoegd, (zie WAGENAAR, X. 369.) van zijne hand, als hebbende hij volgens VAN WYN, (*Bijv.* X. 101.) de gewoonte gehad, om zijne ge-

dachten en wenschen meermalen bij het gedeelte der Notulen te voegen, het welk niet gedrukt werd. Hij was gehuwd geweest (1) aan ANNA DE RECHTERE, (2) aan MARIA VAN PAFFENRADE, (3) aan MARIA VAN DORP, en liet bij alle kinderen na.

Holland. Raadpension.
Geb. 157..
Gest. 1629.

DUYK, (ANTHONIS) *Raadpensionaris van Holland.*

Hij was Griffier van het Hof van *Holland*, toen hij in 1618 aangesteld werd tot het onderzoek der drie Staatsgevangenen. Hij zogt zich hiervan te verschoonen, doch te vergeefsch; vroeger echter had hij zijne drift in het Kerkelijke, of zijne zucht om Prins MAURITS te behagen, geuit, door zich tegen UITENBOGAART te verklaren.

Hij werd later met SYLLA en VAN LEEUWEN Fiscaal bij de gedelegeerde Regters. Hoe zijn gedrag in dezen is geweest is moeijelijk optemaken; bij BRANDT, *Hist. der Rechtspl.* p. 134, is een aanmerkelijk gesprek van hem bewaard, loopende over eenige pogingen tot redding van het leven van den Advocaat.

Hij zag zich, na den afloop van dezen, zoo weinig vereerenden, last, gevorderd, eerst tot Raadsheer, naderhand in 1641 tot het ambt zelf van den onthalsden. De naam van Advocaat, werd toen veranderd in die van: Raadpensionaris; en tevens een nieuw berigtschrift ontworpen. Hij was de eerste Raadpensionaris, die als gewoon

woon Lid ter Vergadering der Staten Generaal werd gelastigd; zulks geschiedde bij besluit van 18 April 1621.

Hij bleef in dit ambt tot aan zijn dood op 29 Sept. 1629, en was gehuwd geweest (1) aan ELISABETH DE MICHELY, (2) aan ELISABETH COPPIERS VAN KALSLAGEN.

Hij heeft eenige Gedenkschriften over de krijgsbedrijven van MAURITS nagelaten, van welke BOR zich bediend heeft. *Zij* zijn volgens VAN WYN nog in wezen, schoon onuitgegeven; onder de afbeelding van OLDENBARNEVELDT plaatste hij na deszelfs dood: *Respice, non despice* (aanschouw hem, maar veracht hem niet.)

Zie WAGENAAR, D. X. en XI. BALEN.

DUYN, (JACOB VAN DER) *Heer van Sprang.* *Holland. Edelen.* Geb. 13.. Gest. 1439.

Was een zeer voornaam Edelman ten tijde van ALBRECHT, WILLEM VI. en JACOBA VAN BEYEREN. In den twist tusschen de beide eersten, koos hij de zijde van WILLEM, en was hierdoor bij dezen wel gezien. Hij wist zich later in de gunst van PHILIPS te brengen, waarvan vele beleeningen enz. de blijken zijn. Hij was Kastelein van den huize van *Altena*, later van *Loevestein*; zeer rijk zijnde stond hij de voornaamste Edelen met geld bij, doch leed zelf naderhand zeer veel door eenen watervloed in 1421. Hij huwde aan CHRISTINA VAN WIELESTEIN, en bekwam hier-

door de heerlijkheid van *Sprang*, alwaar hij in 1439 ſtierf en begraven is.

Holland. Edelen. Geb. 1531. Geſt. 1593. DUYN, (REINIER VAN DER) *Heer van Zaanen.*

Van zijne vroege jeugd tot aan den jare 1564 was hij uitlandig, en had zoo op deze reizen, als door het verblijf aan de Hoogeſcholen te *Leuven*, *Salamanca*, *Padua*, *Bologne* en *Dole* zoo veel geleerdheid verworven, dat hij in den Raad van *Holland* geplaatst, eerlang zeer beroemd werd. Bij de opkomende twisten gedroeg hij zich zeer omzigtig. Hij bleef de zijde des Konings aankleven, gelijk ook in de Roomſche Kerk, doch zijne gematigdheid jegens de zoogenoemde Ketters, in bezendingen te *Alkmaar*, te *Amſterdam* in 1566 en elders gebleken, deden hem in den haat van den Bloedraad vallen, en met menig eerlijk man in vreze leven.

Hij was vroeger verkoren tot Raad van den Leenhove en Leenkamer van *Holland*, gelijk ook tot Raad in de Admiraliteit. In de eerſte bediening zoude hij in 1572 de vervoering van vele Charters van *Holland* naar *Utrecht* hebben bezorgd, en alzoo zoude men aan hem het bewaren van zoo vele belangrijke gedenkſtukken te danken hebben.

Na vele andere nuttige verrigtingen hier te lande, werd hij op aanbeveling van DON JAN VAN OOSTENRYK Bijzitter of Opperſte Raad in het Hooge Kamergerigt te *Spiers*, en hield aldaar zijnen verkregen roem, door ijverige pligtsbetragting ſtaan-

ſtaande, en bleef tot zijnen dood toe, inzonderheid onder de voornaamſte Geleerden, algemeen gezien.

Hij ſtierf ongehuwd. Hij was verloofd geweest aan JOSINA VAN RAAPHORST. Zijne uiterſte wil getuigde van zijne weldadigheid door vele nuttige inrigtingen.

Zie LUISCIUS *Woordenboek*, alwaar een breedvoerig levensberigt, uit familie-papieren opgemaakt, gevonden wordt.

DUYST, (CLAAS) YSBRANDSZOON *Schepen van Delft*. *Holland Delft.* Geb. 13... Geſt. 14...

Nam dit ambt waar in 1431, wanneer men op de Regeringslijsten van *Delft*, als nog van Burgemeesteren geene melding vindt.

Hij ſchijnt door bekwaamheid uitgemunt te hebben; wij vinden vermeld, dat hij in 1441 naar *Koppenhagen* gezonden werd, om het beſtand te ſluiten tusſchen *Holland*, *Zeeland* en *Westfriesland*, en de Steden *Lubek*, *Hamburg*, *Roſtok*, *Straalzond*, *Wismar en Lunenburg*. Hij ſchijnt ook uit andere omſtandigheden bij PHILIPS VAN BOURGONDIEN in groot vertrouwen geſtaan te hebben.

Zie *Beſchrijv. van Delft*, 108.

DUYST, (JAN) VAN VOORHOUT *Burgemeester van Delft*. *Holland. Delft.* Geb. 1582. Geſt. 1666.

In den jare 1614 tot Lid der Vroedſchap van *Delft* gekozen, moest hij bij de verandering in

1618 het Stadshuis verlaten, en werd met nog dertien anderen door MAURITS ontflagen. In 1626 op nieuw ingekozen en federt met trouw en eerlijkheid 's Lands en 's Stads oorbaar behartigende, moest hij in 1650 nog harder lot ondergaan. WILLEM II. had tegen hem eenigen haat opgevat, om dat hij bij de beruchte bezending aan de Hollandfche Steden, te *Delft* niet naar zijn genoegen ontvangen was. DUYST, als toen Lid van Gecommitteerde Raden, werd hierom met nog vijf anderen van de moedigfte Leden der Hollandfche Staatsvergadering op den 30ften Julij, op last van den Prins gevangen genomen, op den volgenden dag naar *Loeveftein* vervoerd, aldaar tot 13 Augustus gehouden, en toen ontflagen, onder belofte, dat hij zich zoo wel als de anderen van de Regeringe zoude onthouden.

De dood van den Stadhouder onthief hem fpoedig van deze voorwaarde. Weldra werd hij in zijne waardigheden herfteld. Hij ftierf in 1666 na verfchillende andere eerambten met lof van kunde en trouw bediend te hebben. Hij was de zoon van HENDRIK en MARGARETHA UITENBROEK, en Echtgenoot van GEERTRUID VAN DER BURCH.

Zie WAGENAAR, D. XII. AITZEMA, D. III. 444. WICQUEFORT, *Liv.* V. 187—189.

E.

Drenthe.
Geb. 15..
Geft. 1602.

ECHTEN, (JOHAN VAN) *tot Echten.*

Was zoo door bezittingen als door geboorte een der voornaamfte ingezetenen van *Drenthe*, werd

Lid

Lid der Ridderschap, en wegens de Staten van die Landschap afgevaardigd tot het sluiten der *Unie* te *Utrecht*, die hij teekende benevens HENDRIK DE VOS VAN STEENWYK, op 11 April, 1501.

Hij was de zoon van JOHAN en N. SLOOT, huwde in 1568 aan EVERTJE VAN BRIENEN, die stierf in 1602, en liet kinderen na.

EDSARD, *Graaf van Oostfriesland*, *Heer van Groningen*. *Heer van Groningen.* Geb. 1460. Gest. 1528.

Een wakker Vorst, die voordeel meenende te doen met de twisten zijner naburen, zich in dezelve mengde... Hij was Stadhouder en krijgsoverste van den Hertog van SAXEN, doch stelde deszelfs belangen aan de zijne achter, en werd toen door die van *Groningen* als Beschermheer tegen de heerschappij der *Saxen* aangenomen, later in 1507 als Heer gehuldigd. Te zwak om den Hertog te wederstaan, zag hij zich tevens bedreigd door den Hertog van *Gelder*, en vond zich eindelijk, zijnde hij, zoo wel als de Stad *Groningen*, door Keizer MAXIMILIAAN in den Rijksban gedaan, te rade, zoude hij zijne eigene Staten niet verliezen, om zijn regt op *Groningen* in 1514 aan KAREL VAN GELDER afteftaan, waardoor de Gelderschen eenen vasten voet in het land kregen. Van hier die bloedige oorlog, die tot 1559 duurde, wanneer ook *Groningen* in de magt van Keizer KAREL V. geraakte, en bij zijne Staten werd gevoegd. Omtrent de *Ommelanden* had EDSARD zijn regt eenig-

zins langer ſtaande gehouden. Zijn leeftijd ligt na 1514 buiten ons beſtek, en wij melden dus alleen, dat hij in 1528 ſtierf, den roem van wijsheid en moed nalatend. Hij behuwde het Graafſchap *Ritberg* met ELISABETH VAN RITBERG; zijn oudſte zoon ULRIK volgde hem niet op, omdat dezelve in de herzenen gekrenkt was; deszelfs Broeder ENNO werd zijn erfgenaam.

SCHOTANUS is over het verrigte van dezen Vorst breedvoerig en naauwkeurig. Zie verders WINSEMIUS, EMMIUS enz. De aanmerkelijke huldigingsbrief van EDSARD is bewaard bij MATTHAEUS, *Analecta*, *Tom.* IV. p. 266.

Groningen. Geb. 1600. Geſt. 1663.

EECK, (JOHANNES) *Heer van Lopperſum en Wirdum*, *Burgemeester te Groningen.*

Baande zich door bekwaamheid en ijver den weg tot ambten. Eerst was hij Secretaris van het Hof, in 1635 werd hij Secretaris van Gedeputeerden en van de Staten zelf. Naderhand zijn tot deze verrigtingen twee perſonen gekozen. Vervolgens kwam hij in de regering, ſteeg langs de gewone trappen tot het Burgemeesterſchap, en bekleedde vervolgens vele en verſcheidene commisſien, zoo in den *Haag*, als te *Groningen.* Hij was bij de groote Vergadering in 1651. Veel lofs verwierf hij bij dit alles, en had geſtadig een groot deel aan het beſtuur van zaken; ook was hij Curator der Academie.

Hij

Hij was gehuwd (1) aan ALDEGONDA ASSERHUIS, (2) aan JOHANNA CRANS, Wed. van JACOBUS TJASSENS; bij de eerste had hij kinderen verwekt.

Academisch Programma van J. BORGESIUS, 1663.

EGBERTZOON, (SEBASTIAAN) *Burgemeester van Amsterdam.* *Holland. Amsterdam.* Geb. 15.. Gest. 1621.

Was de zoon van EGBERT MEINERTZOON, eenen der voornaamste Onroomschen, jegens wien de bitterheid van den Schout, zoo zeer woedde, dat dezelve in 1568 werd gevangen genomen en in den Kerker aan het water gestorven, nog na zijn overlijden, ingevolge last van dezen, op een stoel gebonden, op het Schavot onthoofd, en op het elendige kerkhof begraven werd. Zijne moeder was DIEUWERTJE REAAL. Hij ontving van zijnen Vader, een uitstekend beoefenaar der Rhetorijkunst, vroegtijdig smaak voor de Wetenschappen, legde zich toe op de Geneeskunde en onderwees zelfs, toen hij in het bewind gestegen was, de ontleedkunde in het openbaar.

Hij werd in den jare 1593 Schepen, 1602 Raad, 1606 Burgemeester en later tot gewigtige bezendingen binnenslands gebruikt. Hij volgde het voorbeeld van den beroemden CORNELIS PIETERSZOON HOOFT, in gematigdheid, en in belangeloosheid, bij het uitleggen van de Stad. Hij werd echter in den jare 1618 door Prins MAURITS af-

afgezet als Lid der Vroedſchap. In het ambt van Theſaurier, bleef hij voortdienen. Toen er in het volgend jaar geraadpleegd werd, om een der afgezette Regenten op nieuw te plaatzen, was hij naar het oordeel van een der oudſten en wijsten der Raden, de man die op herſtelling het meeste regt had.

WAGENAAR zegt, dat hij uit aanteekeningen gezien heeft, dat hij overleden zoude zijn in 1621, volgens anderen 1628; het eerſte is onzes inziens het waarſchijnlijkst, om dat zijnen naam nergens later gevonden wordt.

BRANDT geeft van hem het getuigenis, „dat men „ hem gekend heeft, in groote eere van vroomheid, „ verſtand en geleerdheid, en zeer beſcheiden in „ het ſtuk van Religie."

Zie WAGENAAR, D. X. 86. BRANDT, *Hiſt. der Reform.* D. II.

Holland. Noord-Holland. Geb. 13.. Geſt. 1417.

EGGERT, (WILLEM) *Stichter en Heer van Purmerende.*

Was een zeer rijk Poorter van *Amſterdam*, in *Waterland* geboren. Bij zijn Kasteel aan het Purmermeer inwoners lokkende, erlangde deze buurt den naam van *Purmerend.*

Hij ſtond WILLEM VI, nog Graaf van *Oostervant* zijnde, met geld bij, jegens deszelfs Vader. De Zoon aan het beſtuur gekomen, erkende deze weldaad en bevorderde hem tot verſchillende ambten van Raad, Theſaurier, enz.

Hij

Hij erlangde verders vele Privilegiën voor *Amsterdam*, en werd hierdoor meer, dan door het stichten van de nieuwe Kerk aldaar, voor de Geschiedenis van die Stad belangrijk. Veel had hij te lijden van den haat der Edelen. De heerlijkheid *Purmerend* kwam na zijn dood in 1417 op zijn Zoon, later op deszelfs zwager GERRIT VAN ZYL. Zie verders over hem en zijn geslacht, COMMELIN, *Beschrijv. van Amsterdam*, D. I. WAGENAAR, *Vad. Hist.* D. III. *Amst.* D. VII. 364—65.

EGMOND, zie de berigten van de Hertogen, Voogd en Voogdes van *Gelderland*, uit dit Huis op: ADOLPH, ARNOUD, CATHARINA, JAN en KAREL VAN EGMOND.

EGMOND, (ADRIAAN VAN) *Lieutenant, Stadhouder van Holland.*

Holland Stadhouder. Geb. 14.. Gest. 1556.

Wij plaatsen dezen, om dat wij hem in deze bediening vermeld vinden in een Placaat van Koning KAREL van 2 Maart 1514 s. c. dus 1515, waarbij bevolen wordt, „dat alle onze Leenmannen en „ Mansmannen, vrijë ofte van wat state hij zij, „ en elck van hun, terstont zich gereed te maken, „ en op te stellen, elk na grootheyd van heure le„ nen, en binnen drie dagen na de Publicatie van „ desen, hem luyden en elx van hun te comen en „ te vinden, mit heuren harnasch en geweer bij „ onzen Gouverneur van *Holland*, en onzen Dor-

„ pe

„ pe van den *Hage*, ofte daar hij wezen zal, of-
„ te bij zijnen Lieutenant ADRIAAN VAN EG-
„ MOND, omme te reyzen en te wederſtaan de
„ capitaijnen en knechten die in grooten getale ge-
„ komen zijn in onze landen van *Holland* en *Fries-*
„*land* eetende, berovende onzen armen onderza-
„ ten van dien, enz. enz."

Hij was ook in 1515 te gelijk met JAN GRAAF VAN EGMOND, in den Raad tegenwoordig. Hij was de zoon van OTTO VAN EGMOND, eerste *Heer van Kenenburg*, en gehuwd aan HENRICA HEERMAN VAN OESTGEEST, en vader van den naderhand vermaarden OTTO VAN EGMOND van *Kenenburg*.

Waarſchijnlijk heeft zijne bediening opgehouden, met het overlijden van den Stadhouder Graaf JAN VAN EGMOND in 1516. Hij moet later in *Friesland* gewoond hebben. Ik herinner mij een rouwwapen van eenen ADRIAAN VAN EGMOND, 1556 overleden, in de Kerk te *Franeker* gekend te hebben, het welk volgens de beste geſlachtregisters geoordeeld, geen ander kan zijn, dan van dezen.

Holland. Edelen. Geb. 1537. Geſt. 1595.

EGMOND, (DIEDERIK VAN) VAN DER NYENBURG, *Voorzitter van den Hoogen Raad van Holland*, enz.

Bij het begin der onlusten ſchijnt hij de zaak van den Koning te hebben aangehangen.

Hij werd na den dood van VAN DEN EYNDE, door

door ALVA als Advocaat aan de Staten aangeprezen, en daar men hem derhalven noch afwijzen konde, noch aannemen wilde, bleef dit ambt eenigen tijd onvervuld. Later koos hij openlijk de zijde van den Prins VAN ORANGE, en werd door dezen en de Staten in verscheidene gewigtige bezendingen gebruikt, onder anderen in eene aan den Keurvorst van SAXEN, waarschijnlijk om eenig ongenoegen van denzelven over de ontbinding van het huwelijk van deszelfs dochter en den Prins van ORANGE voortekomen. Hij werd in 1573 ten eersten, bij de aanstelling der Staatsgezinde Raden, Lid van het Hof, ging vervolgens over in den Hogen Raad en werd in 1592 Voorzitter in gemeld Collegie, in welke bediening hij in 1595 stierf.

Zijne Echtgenoote DELIANA VAN BLOKHUIZEN stelde een deftig Grafschrift ter zijner eere in de Kerk van den *Haag*. Hij had zoo veel lust in de beoefening der Regtsgeleerdheid, dat hij bij de stichting der Leydsche Hoogeschool aanbood, eenige lessen te geven.

Zie VAN LEEUWEN, *Bat. ill.* 960, 1476, 1483. WAGENAAR, D. VI. 307, VII. 451.

EGMOND, (FLORIS VAN) YSSELSTEIN, *Graaf van Buren*, enz. *Stadhouder van Friesland.* *Stadhouders. Friesland.* Geb. 1469. Gest. 1530.

Was de zoon van FREDRIK VAN EGMOND, den Broeder van JAN, den eersten Graaf, en van ALYD VAN KULENBURG, Vrouwe van *Buren*.

Zijn

Zijn vader werd door Keizer MAXIMILIAAN verheven, tot den eersten *Graaf van Buren en Leerdam.*

Zoodra KAREL VAN OOSTENRYK in 1515 het gebied in *Friesland* bekomen had, werd hij derwaards gezonden als Stadhouder, ten einde de hulde te ontvangen van de Friezen, zoo als hem na eenigen tegenstand, waarbij zich de wijsheid der toenmalige hoofden van het Friesche Volk in een gunstig licht vertoonde, mogt gelukken. Hij deed tevens den eed namens den Vorst.

Het tijdvak van zijn bewind was zeer onrustig door den oorlog met de Gelderschen, waarbij het vuur der inlandsche twisten nog meer verwoestingen aanrigtte, en GROOTE PIER zich zeer berucht maakte; de eersten overstroomden *Friesland.* Verschrikkelijk waren de onderlinge wraaknemingen bij de wederzijdsche verbittering. Deze oorlog sloeg over naar *Westfriesland* en scheen verders alle Nederlanden te zullen verwoesten, indien niet ter goeder tijd de Vrede te *Arnhem* in 1517 gesloten was.

Kort hierna werd WILHELM VAN ROGGENDORF in plaats van FLORIS VAN EGMOND, tot Stadhouder benoemd; na beide gepoogd te hebben, om de op nieuw gerezene onlusten, die spoedig den gesloten Vrede voor *Friesland* nutteloos maakten, te dempen, gaf de laatste aan den eersten het bewind over.

Hij had veel heldenmoed en getrouwheid voor de

den Vorst getoond, doch zijnen naam in *Friesland* besmet, door te veel moedwil in zijne knechten te gedogen.

Ook in de Geschiedenis van *Holland* is hij vermaard. Hij diende eerst als Admiraal, en werd plaatsbekleeder van zijnen Oom als Stadhouder van *Holland*; later erlangde hij het ambt van Kapitein Generaal der Nederlanden.

Hij was gehuwd aan MARGARETHA VAN BERGEN, en liet groote bezittingen en drie kinderen na, waarvan een zoon MAXIMILIAAN zeer vermaard is geworden. Hij werd veeltijds: *Floorken Dunbier* genaamd, om welke reden is mij niet gebleken. Zie over hem de Friesche Geschiedschrijvers, WAGENAAR, D. IV. en V. en *Bijv.* VELIUS, *Chron. van Hoorn*, *enz.*

EGMOND, (JAN, GRAAF VAN) *Ridder*, *Stadhouder van Holland*. *Stadhouder van Holland.* Geb. 1438. Gest. 1516.

Tot de Kabeljaauwschen behoorende, werd hij op sterken aandrang van hun, tot Stadhouder benoemd, in plaats van JOOST VAN LALAING. Door vorige diensten was hij bemind bij MAXIMILIAAN, die naderhand de heerlijkheid van *Egmond* tot een Graafschap verhief.

Hij vermeerderde verders den luister van zijn huis door den aankoop van vele heerlijkheden als: *Purmerende*, *Hoogwoude*, *enz.*

Als Stadhouder bedreef hij tevens vele daden, en wrocht veel uit tot den ondergang der Hoek-

ſchen. Deze ſtaken ten tijde van zijn beſtuur het hoofd op, onder FRANS VAN BREDERODE. Later beleefde hij het *Kaas en Broodſpel* onder de arme Noordhollanders. Hij bleef twee-en-dertig jaar Stadhouder, en had zijne Neven FLORIS VAN EGMOND, en ADRIAAN VAN EGMOND als Lieutenants aan zich toegevoegd gezien. Hij ſtierf in 1516 op *Egmond*.

Hij was getrouwd aan MAGDALENA, GRAVIN VAN WAARDENBURG. Hij liet vele kinderen en eenen goeden naam na. Bij zijn leven werd hij: *manke Jan*, gebijnoemd, om zijnen ongelukkigen gang.

Zie VELIUS, *Chron. van Hoorn en Aanhang.* WAGENAAR, en *Bijv.* D. IV. VAN LEEUWEN, &c. BOKKENBERG, *Hiſt. et Geneal. Egm.* p. 158. ALKEMADE, *Jonker Franſen Oorlog.* FERWERDA, *Wapenboek.*

Holland. Leyden. Geb. 1697. Geſt. 1747.

EGMOND, (JOHAN ÆGIDIUS VAN) VAN DER NYENBURG, *Raad en Burgemeester van Leyden.*

Werd in 1729 tot de Regering geroepen, na dat hij op buitenlandſche reizen zijnen roem als Geleerde had gevestigd. Vervolgens bekleedde hij de meeste Stads en Staatsambten.

In 1740 werd hij naar *Napels* als Ambasſadeur gezonden, zoo om den Koning over zijn huwelijk geluk te wenſchen, als om over een verdrag van vriend-

vriendschap, koophandel en zeevaart in onderhandeling te treden. Afgunst van *Frankryk* en *Engeland* deed deze poging mislukken.

Hij stierf op 11 October, 1747.

Een deel van zijne aanteekeningen op de gemelde reizen is uitgegeven, benevens die van HEYMAN, *Leyden* 1757 en 58.

Zie WAGENAAR, XIX. 275. SAXE, *Onom. Litt.* VI. 335.

EGMOND. (LAMORAAL, *Graaf van*) *Ridder.* *Holland. Edelen.*

Een der rijkste Edelen zijnde in Nederland, ontmoette hem in zijnen vroegeren leeftijd niets dan geluk; hij vermeerderde den luister hiervan, door krijgsdeugden, en door zich bij het huwelijk met SABINA VAN BEYEREN aan een der aanzienlijkste geslachten van *Europa* te verbinden. Geb. 1522. Gest. 1568.

De Vorst dezer Landen was grootelijks aan hem verpligt; bij de Ingezetenen was hij om mildheid bemind; bij het krijgsvolk om openhartigheid en gulheid bijna aangebeden, en dit alles gevoegd bij zijnen krijgsroem, verworven door de overwinningen van *St. Quentin* en *Grevelingen*, veroorzaakte hoogstwaarschijnlijk, dat de haat en nijd van PHILIPS en van ALVA jegens hem in 't bijzonder gaande werden. PHILIPS had, zoo wel als zijn Vader, hem in het eerst in groote achting gehouden. EGMOND was door hem Ridder van het Gulden Vlies, en Stadhouder van *Vlaanderen* en *Artois* geworden, doch deze onderscheidingen hadden hem

niet doof gemaakt voor den pligt van Vaderlandsliefde.

Hij was een der eersten, die zich tegen GRANVELLE verzette, vond het schimplivreij uit, waardoor deze zoo verbitterd werd, schreef later zelf aan den koning den ernstigen Brief, bij WAGENAAR, D. VI. vermeld, en maakte verders met ORANGE, HOORNE en anderen dien aanhang tegen den Kardinaal, welke als het begin van den opstand kan aangemerkt worden en aanleiding gaf tot het Verbond der Edelen.

EGMOND ontving afzonderlijke brieven van den Koning, om hem van de vereeniging met de andere Heeren aftetrekken, dan niets was hiertoe in staat.

Na het vertrek van GRANVELLE in 1564, verscheen hij met ORANGE en HOORN wederom in den Raad van State, waaruit zij eenigen tijd gebleven waren. Zij werkten met vlijt en strekten hunne pogingen, ten einde de vervolging om den Godsdienst te doen ophouden, en vrijheid in geloofszaken te bewerken.

Kort hier na had hij moeds genoeg, om zich in een gevaarlijk gezantschap naar *Spanje* te wagen. Hier bragt hij den Koning omstandiglijk en naar waarheid, doch te vergeefsch, den staat der zaken onder het oog; menschenliefde en zachtheid waren aan PHILIPS onbekend, en uit het antwoord, 't welk hij gaf, bleek ten duidelijksten, dat men niets dan strengheid te wachten had.

Schoon hij kennis droeg, van het Verbond der Ede-

Edelen, nam hij geen deel in het zelve; of dit toeteſchrijven zij aan eenige zucht, om de gunst des Konings en der Landvoogdes te herwinnen, of aan het oogmerk, om van ter zijde in den Raad van State meer nut te kunnen doen, is niet uitgemaakt.

Na dat de kracht van dit Verbond, door den beruchten beeldenſtorm en andere omſtandigheden verbroken was, vinden wij EGMOND eenigzins oneens met den Prins van ORANGE, en als neigende tot onderwerping aan den Koning. Volgens ſommigen, (Zie SCHOTANUS, bl. 742.) was deze verkoeling zoo ſterk, dat HOOGSTRAATEN en andere hunne brieven, die zij aan EGMOND geſchreven hadden te rug vroegen, en opeischten. Hij lag tot verwondering van velen den nieuwen eed af en konde niet beſluiten, om op raad en voorbeeld van WILLEM I. dit land te verlaten. Dit vertrouwen echter op zijne onſchuld, bekwam hem duur. Na tegenwoordig te zijn geweest bij de intrede van den Hertog van ALVA in 1567, en door dezen vervolgens met groot betoog van vriendelijkheid ontvangen te zijn, zag hij den ſtrik niet, die voor hem geſpannen werd. Na een gul onthaal bij eenen maaltijd, werd hij met list gevangen genomen, vervolgens lang in hechtenis gehouden, niet gehoord in zijne verdediging, verſtoken van het genot van de plegtig verzekerde voorregten als Ridder van het Gulden Vlies, en eindelijk in weerwil van voorbiddingen van Vorſten en vrienden, in

weerwil van vorige diensten, met overhaasting gevonnisd en onthalsd, met smadelijke ten toonstelling van zijn hoofd.

Zijn dood vermeerderde onbedenkelijk veel den haat jegens *Spanjen* en deed aan den Koning meer nadeels, dan het verlies des voornaamsten veldslags. Zij viel voor op 5 Junij 1568.

Hij was Roomsgezind gebleven. Zijn karakter wordt bij alle Geschiedschrijvers beschouwd, als eenigzins zwak; goed als hij eenigen ruggesteun had, doch niet stevig als hij op zich zelf stond; de oorzaak hiervan was goedhartigheid, te gunstige beoordeeling van anderen, en ligtgeloovigheid.

Hij liet drie zonen en agt dochteren na; zeldzaam was het dat de zonen in weerwil van het onregt, aan hunnen Vader gepleegd, de belangen des Konings van *Spanjen* aanhingen.

Zie alle Nederlandsche Geschiedschrijvers; het belangrijk Proces van den Graaf is achter het eerste deel der *Vad. Gesch.* van DE CLERCQ gedrukt. De vermaarde Hoogduitsche Dichter GÖTHE heeft zijn lot in een fraai Treurspel ten tooneele gevoerd. Voor Nederlanders, die uit onze Geschiedschrijvers dit lot naar waarheid kennen, is er te vele afwijking van de waarheid, zijn er te vele bijvoegzels in.

Stadhouder van Friesland. Geb. 15.. Gest. 1548.

EGMOND, (MAXIMILIAAN VAN) *Graaf van Buren, Stadhouder van Friesland, enz.*

Hij was de zoon van FLORIS VAN EGMOND, van den jare 1515—1517 Stadhouder van *Friesland*

land, Ridder van het Gulden Vlies, en een bijzonder vriend van Keizer KAREL; hij werd Stadhouder van *Friesland* na het overlijden van GEORG SCHENCK VAN TOUTENBURG, in den jare 1540.

Vroeger had hij zich bij den Keizer verdienstelijk gemaakt, door het werven van volk in den Oorlog tegen de Protestantſche Vorſten van het *Smalkaldisch* Verbond; in dezen oorlog had hij ten opzigte van raadſlagen op eene moedige wijze durven verſchillen van den Keizer en van den Hertog VAN ALVA.

In *Friesland* was hij zeer bemind; hier liet hij den eed van trouw aan Keizer KAREL, als Heer der Bourgondiſche Staten, door allen vernieuwen. Onder zijn beſtuur werd inwendigen Vrede genoten, en daar elk Ingezeten dien Staat vergeleek met de geledene rampen, gedurende den Burgeroorlog, vergat men eenigzins de Vrijheid.

MAXIMILIAAN was zeer rijk in goederen zoo door erfenis als door zijn huwelijk met FRANCINA, Erfdochter van LANNOY. Hij ſtierf aan eene keelziekte, en vertoonde bij zijn ſterven eene zonderlinge tegenwoordigheid van geest, vergezeld van ijdele praalzucht met wereldſchen luister. Zijne rijke Erfdochter trouwde aan WILLEM I. Prins VAN ORANGE, en bragt de meeste goederen aan den huize van NASSAU.

Zie WINSEMIUS en alle andere Frieſche Schrijvers, HEUTERUS, BRANTOME, *Vies*

des homm. ill. et grands, Cap. I. p. 272. en het *Leven van* WILLEM I. D. I. p. 47—54.

Holland. Edelen Geb. 1522. Gest. 1585.

EGMOND, (OTTO VAN) *Ridder, Heer van Kenenburg, enz.*

Hij was reeds in zijne jeugd in groot aanzien, en werd kort na de overdragt der Nederlanden aan PHILIPS, Ridder van het Gulden Vlies. Bij het uitbarsten der onlusten, voegde hij zich bij de voorstanders der Vrijheid.

Hij teekende het Verbond der Edelen, en bleef sedert der goede zake getrouw. Hij werd vervolgens voor en na de afzwering van den Vorst tot gewigtige handelingen gebruikt, bezegelde de opdragt van de Grafelijkheid aan WILLEM I, en was verders in vele opzigten een man van gezag en invloed.

Hij was gehuwd aan AGNES CROESINK, en stierf in 1585, eenen zoon nalatende, die de laatste telg was van den tak van EGMOND KENENBURG.

Zie TE WATER, *Verb. der Edelen*, D. II. pag. 371.

Holland. Edelen. Geb. 13.. Gest. 145..

EGMOND, (WILLEM VAN) *Heer van Ysselstein enz.*

Was de jongste zoon van AREND VAN EGMOND, en broeder van JAN, voogd van den Hertog van GELDER, erfde de heerlijkheid *Ysselstein* en schreef zich meest *Broeder te Egmond, en Heer*

Heer van Ysselstein. Over het bezit der laatstgemelde heerlijkheid geraakte hij in grooten twist met Hertog WILLEM VI; dit gevoegd bij de bloedverwantschap met Heer JAN VAN ARKEL, was misschien de reden, dat hij zich bij de Kabeljaauwsche Edelen voegde, en het leed van den Vader ondervonden, naderhand op de Dochter tragtte te wreken. De ongelukkige JACOBA moest veel van hem lijden. Hierdoor was hij bij PHILIPS wel gezien. Deze plaatste hem onder zijne Raden, en wel onder die negen, aan welke het bewind der zaken, na de zoogenoemde verzoening in 1427, vertrouwd werd. De Vorst voorzag hem verders met eerambten en blijken van genegenheid. Hij stierf volgens GOUDHOEVEN in 1451, volgens andere bescheiden, eenige jaren later zonder kinderen bij zijne Echtgenoote ANNA DE HENNIN, Gravin van *Bossu* natelaten. Zijne goederen vervielen op den tweeden zoon van zijnen Broeder JAN VAN EGMOND, genaamd WILLEM, en later als Heer van *Ysselstein* bekend.

EISSINGHE. (PIETER) *Groningen.*
Zoon van SICCO en MARIA KNOL, leerling Geb. 1594. Gest. 1658.
van UBBO EMMIUS, voltrok zijne letteroefeningen aan verscheidene buitenlandsche Academien; veel roem had hij reeds in zijnen jeugdigen leeftijd verworven, ontving te *Orleans* de waardigheid van Doctor en was aldaar, volgens de gewoonte dier tijden, als de eerste, of het Hoofd der Duitsche Natie (*Procurator Nationis Germanicæ inferioris ac superioris*) erkend geweest. In 1622 in het Va-

derland teruggekeerd, steeg hij spoedig tot de aanzienlijkste ambten. In 1625 werd hij Secretaris der Staten van Stad en Lande, dan verwisselde deze bediening weldra voor die van Raadsheer, en werd in 1630 Burgemeester.

Gestadig Lid der Staatscollegien, of in *Groningen*, of in den *Haag*, was hij een der spillen, waarop het rad van het Landsbestuur draaide. In zeer vele bijzondere handelingen werd hij gebruikt, vooral ten tijde van den Vredehandel te *Munster*, en maakte zich ook bijzonder verdienstelijk jegens de Geldmiddelen, de *West-Indische* Maatschappij en de *Groninger* Hoogeschool. Hij stierf op 18 April 1658, zonder kinderen bij AUKJE VERRUCIUS natelaten.

Zijne nagedachtenis is, behalven door een Academisch Programma van ANTONIUS DEUZINGIUS, door eene bijzondere Lijkrede van SAMUEL MARESIUS veréérd.

Algemeen Landvoogd. Geb. 1528. Gest. 1580.

EMANUEL PHILIBERT, *Hertog van Savoijen.*

Door krijgsdeugden had hij de achting van KAREL V verworven, misschien was hij ook bij dezen in gunst, om dat hij door of voor hem zijne Erfstaten had verloren, die de Koning van *Frankryk* in bezetting hield.

PHILIPS hield hem insgelijks in waarde, en vergold eenigzins zijne verdiensten, door hem in 1555 te benoemen tot Landvoogd; bloedverwantschap

schap, als zijnde zij zusters zonen, raadde misschien dit insgelijks aan.

EMANUEL bekwam eerlang bij den bekenden Vrede van *Chateau in Cambresis* in 1559 het Hertogdom SAVOYEN en zijne andere Staten terug. Hij trouwde kort daarna met MARGARETHA, zuster van HENDRIK II. Koning van *Frankryk.*

Als Landvoogd maakte hij zich verdienstelijk. Hij wist het uitschrijven van eene zware belasting, door verstandige tusschenspraak voortekomen; hij was tevens bemind om zedelijke hoedanigheden en een bevorderaar der Wetenschappen. Hij vertrok in 1559, zijne Landvoogdij neergelegd hebbende, met PHILIPS, uit deze landen, en leefde verders in *Italiën* tot 1580.

Zie WAGENAAR, V. H. D. VI, *de Woordenboeken, &c.*

ENGELAND. (ANNA *Princes van*) Zie op ANNA.

ENGELBERT VAN NASSAU, *Heer van Breda, Algemeen Landvoogd der Nederlanden.* *Algemeene Landvoogd.* Geb. 145.. Gest. 1504.

Door het bezit van vele heerlijkheden hier te lande gevestigd, en door het huwelijk met eene Nicht van Koning PHILIPS I. aan denzelven vermaagschapt, werd hij in den jare 1501, toen deze bezit zoude nemen van de Spaansche Kroon, tot algemeenen Landvoogd aangesteld. In deze betrekking verrigtte hij niets aanmerkelijks; als Heer van *Breda*

da heeft hij aan die Stad vele voorregten gefchonken; hij was te voren tweemaal krijgsgevangen geweest, eerst in den Slag van *Nancy* in 1477, later in dien van *Blangis*, en moet, volgens gelijktijdige berigten, van eenen zeer vrolijken aard geweest zijn. Hij ftierf kinderloos in 1504; de prachtige Tombe door MICHAEL ANGELO bewerkt, waaraan, volgens oordeel van deskundigen, het beste beeldwerk zoude zijn, dat in deze landen gevonden wordt, is ter eere van hem en van zijne Echtgenoote, LIMBURG VAN BADEN in de Kerk te *Breda* opgerigt.

Zie verders TH. VAN GOOR, *Befchrijving van Breda.* WAGENAAR, D. IV.

Stadhouder van Friesland. Geb. 1573. Gest. 1632. ERNST CASIMIER, *Graaf van Nasfau, Stadhouder van Friesland.*

Was de Broeder van Graaf WILLEM LODEWYK, en werd deszelfs opvolger in het Stadhouderfchap. In zijne jeugd diende hij den Staat onder geleide van denzelven, en had het ongeluk met zijnen Broeder PHILIPS gevangen genomen en naar *Rhijnberk* vervoerd te worden; deze ftierf, doch hij werd voor 10000 Guldens gelost. Zijne krijgsdaden zullen wij bij eene andere gelegenheid opgeven.

Na in vele bezendingen van eere door de Algemeene Staten gebruikt te zijn, werd hij in 1620, tot het Stadhouderfchap van *Friesland*, en na den dood van MAURITS in 1625 tot dat van *Groningen* geroepen. Hij bediende deze waardigheden tot

aan

aan zijnen dood, die voorviel in 1632, en sneuvelde in het beleg van *Roermond*, door eenen kogel, die zijn hoofd trof.

Bij SOPHIA HEDWICH, Princes van *Brunswyk*, liet hij twee zonen na, die beide Stadhouders van *Friesland* geweest zijn.

Van zijn gedrag in het Staatkundige, vindt men weinige berigten; hij schijnt in de Kerktwisten geenzins tot eene gematigde handelwijze geneigd te zijn geweest, zulks veroordeelende in FREDERIK HENDRIK, dien hij hierom als hellende tot verandering, ja zelf tot *Spanje*, tragte verdacht te maken. De Algemeene Staten begrepen wijsselijk zulke verdenkingen te moeten tegengaan, en maakten aan den gerezene twist, in 1629 een einde.

Zie WAGENAAR, D. IX en X. en *Bijv.* D. XI, p. 45—47. In D. XI. van het eerste Werk is zijne afbeelding.

ESSEN. (HENDRIK VAN) *Gelderland.*

Was de zoon van HENDRIK en EVERMOETH VOETH, en werd bij den doop GERRIT genoemd. In 1604 is hij toegelaten tot de Ridderschap van *Veluwe*, en in 1607 tot Lid van den Hove van *Gelderland* benoemd. Geb. 157 . Gest. 1641.

In 1618 vonden wij zijnen naam onder de gedelegeerde Regters over OLDENBARNEVELDT, DE GROOT en HOOGERBEETS, en later als Commissaris tot het eerste Sijnode in *Gelderland* na het houden der Dortsche Kerkvergadering.

Gro-

Grooter eer dan in deze betrekkingen werd hem in een Gezantſchap naar *Frankryk* beloofd, ter bewerking van een Verbond van onderlinge beſcherming en tot opſchot van geld aan dezen Staat.

Vervolgens werd hij in belangrijke bezendingen binnenslands gebruikt ter beſlisſing van oneenigheden, driemaal naar *Friesland*, eens naar *Groningen*. Ook werd hij Rigter van *Arnhem* en *Veluwenzoom*, en Curator der Academie te *Harderwyk*.

Hij bleef meestal in de Vergadering der Staten Generaal, en ſtierf 24 October 1641, was gehuwd aan ZWANE LOZE, en liet kinderen na.

Zie WAGENAAR, D. X. AITZEMA, D. I. en II. ook de *Gedenkſchriften* van A. V. D. CAPELLEN, D. I. op verſchillende plaatſen. De ſchrijver, die hem kende, beoordeelt zijn karakter niet gunstig, en kent hem op bl. 254 „eene „ ſtoutigheid toe in alle zijne actien, en eene zugt „ tot beſpotting van anderen in hunne tegenwoor-„ digheid."

Holland. voorn. Ambt. Geb. 1463. Geſt. 1532.

EVERHARDI, (NICOLAAS) *Voorzitter in den Hove van Holland.*

Hij was geboortig te *Grypskerke*, een dorp in *Walcheren*; zijn afkomst is eenigzins onzeker, volgens ſommigen was hij van adelijken huize, volgens anderen de zoon van eenen Landman.

Na eenigen tijd den Bisſchop van *Kameryk* gediend te hebben, werd hij Lid van den Grooten Raad

te

te *Mechelen*. Toen MAXIMILIAAN eene nieuwe orde ſtelde in 1515, op de Juſtitie in *Holland*, werd hij Voorzitter van den Hove. In dit ambt waaraan toen vele deelen van binnenlandsch bewind gehecht waren, was hij ten tijde van den inval der Gelderſchen in den *Haag*. (1510) Hij was toen tot zijn geluk gevlugt; uit eenen brief, in *Woerden* opgeligt, bij HORTENSIUS bewaard, (*Utrechtſche Geſch. gedrukt te Montfoordt* 1625 4°.) bleek de bijzondere haat jegens hem.

Hij werd door Keizer KAREL in het zelfde jaar tot Voorzitter van den Grooten Raad te *Mechelen* benoemd, en ſtierf aldaar in 1532.

Bij zijne Echtgenoote ELISABETH VAN BLYOUL liet hij acht kinderen na, waaronder vijf zonen, alle door geleerdheid vermaard geworden; onder deze was de beroemde en beminnelijke Dichter JANUS SECUNDUS. De Vader verdient ook als regtsgeleerde nadere melding.

Zie verders F. V. MIERIS, *Hiſt. der Nederl. Vorſten*, D. II. p. 5 en 6. SLICHTENHORST, B. XI. 399. Een naauwkeurig berigt van het geſlacht van den Preſident is door P. BURMAN, *Syll. Epist.* Tom II. p. 207 en 208, opgegeven uit een geſchreven berigt van BONAVENTURA VULCANIUS.

Zie ook DE LA RUE, *Gel. Zeel.* 274.

EYBEN, (HIERONIMUS) *Burgemeester te Groningen*.

Groningen.
Geb. 16[illegible]3.
Geſt. 1648.

Was

Was van Oostfriefchen afkomst, dan door het huwelijk van zijnen vader, met de dochter van den beroemden HIERONIMUS VERRUCIUS, in *Groningen* geboren en opgevoed. Niet voor 1639 werd hij tot regeringsambten geroepen; vervolgens bleef hij onafgebroken in de gewigtigfte, zoo in *Groningen* als in den *Haag*. In 1646 werd hij gewoon afgevaardigde ter Staten Generaal, had deel aan de gewigtigfte verrigtingen; veel nut erlangde het Vaderland van zijne wijsheid, nog meer had hetzelve kunnen en mogen verwachten, indien hij niet in den bloei des levens ware weggerukt geworden. Hij ftierf 4 Junij 1648. Bij CHRISTINA ALTING, dochter van den Burgemeester JOACHIM ALTING, liet hij een talrijk gezin na. *Programma van* ABDIAS WIDWIARIUS.

EYCHELENBERG, (ALBERT VAN) *gezegd* HOOFTMAN. Zie HOOFTMAN.

Holland. Raadpenfion. Geb. 15.. . Geft. 1569.

EYNDE (JACOB VAN DEN) *Advocaat van Holland*.

Hij was, als Secretaris van *Delft*, tot vele gewigtige zaken gebruikt, en werd in 1560 tot Advocaat van Holland aangefteld, in plaats van ADRIAAN VAN DER GOES. Hij bediende dit ambt met trouw en ijver; zelfs bij de Spaanschgezinden was hij geacht. Hij bleef bij de Roomfche leer. De Godsdienst kon dus de leus niet geven ter vervolging; hij werd echter aangeklaagd bij

bij den Bloedraad, en op last van dezen, door BOSSU met list gevangen, tegen alle privilegien naar *Brussel* gevoerd, en aldaar eerst op *Treurenburg*, naderhand te *Vilvoorden* gevangen gehouden, tot aan zijnen dood toe, die voorviel op 12 Maart 1569. De Staten hadden intusschen vele pogingen aangewend, om hunnen getrouwen Staatsdienaar ontslagen te krijgen. „ Na zijn overlijden, toen „ het hem," zegt HOOFT, „ niet meer vorderen „ kon, als van kwelling versleten," werd hij vrijgesproken, en de goederen, die reeds waren aangeslagen, teruggegeven.

De meest waarschijnlijke redenen van de vervolging tegen hem waren zijnen ijver voor 's Lands vrijheid, en voor het gezag der Staten. Zijne poging om de Spaansche krijgsknechten te verwijderen, en dat hij het vertoog, het welk door die van *Holland* in 1566 aan de Landvoogdes was ingediend, en in vele opzigten overeenkwam met het verzoekschrift der Edelen, zoo niet had opgesteld, ten minsten overgeleverd, en eindelijk, dat hij de Landvoogdes had trachten te bewegen, tot het zamenroepen der algemeene Staten. Redenen genoeg tot haat in de oogen van ALVA en VARGAS.

Zijne Echtgenoote was ELISABETH VAN NIEUWLAND.

Zie WAGENAAR, D. VI. en *Bijv.* BLEISWYK, *Delft*, 774, 793, 802. KLUIT, *Gesch. der Holl. Staatsreg.* I. 39.

Friesland.
Geb. 15..
Geft. 1569.

EYSINGA, (TJALLING VAN)

Hij had benevens zijne drie broeders RITSKE, FOKKE en FRANS het Verbond der Edelen geteekend en verdient, met dezen veel lofs door betoonde liefde voor vrijheid en Godsdienst. Wij zouden de namen van allen, op de kaart geplaatst hebben, dan om dat wij voor de vele tijdgenooten te weinig ruimte vinden, noemen wij hem alleen, ook omdat wij het meeste van hem aangeteekend vinden.

Hij was Raad des Konings in den Hove geweest voor den opſtand, doch in het jaar 1568 moest hij om de beſchuldigingen voor den Raad der beroerte vlugten, en werd naderhand gebannen; deze beſchuldigingen ſtrekken hem allezins tot eer, en zijn vermeld bij TE WATER, *Verb. der Edelen*, D. II. p. 392. Hij bleef aan Graaf LODEWYK VAN NASSAU, bij wien hij als Commisſaris der monstering, of als Schatmeester diende, getrouw, zoo lang hij konde, dan na het verlies van den Slag bij *Jemgum*, vlugtte hij naar *Wefel*, alwaar hij in 1569 ſtierf, volgens berigt in een der Brieven van VIGLIUS te vinden. Volgens WINSEMIUS en anderen zoude hij tot 1572 geleefd, en door ſchrik bij het hooren der berigten van de Parijſche moordbruiloft geſtorven zijn.

Zijne Echtgenoote was HYLCK HARINXMA of HAERSMA, en werd om hare loffelijke zucht voor verlichten Godsdienst met hem door ALVA gebannen. Zijn zoon, insgelijks TJALLING genaamd,

naamd, heeft zich als Regtsgeleerde beroemd gemaakt, en was Grietman van *Menaldumadeel.*

Zie TE WATER, *loc. cit.* GABBEMA, *verhaal van Leeuwarden*, bl. 499, 510.

F.

FABRICIUS, (AREND MEINERTZOON) *Burgemeester van Haarlem.* *Holland. Haarlem.* Geb. 1547. Gest. 1624.

Was gedurende eene lange reeks van jaren, niet alleen in de Regering dier Stad, maar hierdoor ook Lid van de voornaamste Staatscollegiën. Veelvuldig waren tevens zijne diensten. Hij was bij de vermaarde belegering van *Oostende* in 1603 Gecommitteerde wegens de Staten Generaal, en verwierf zoo veel goedkeuring, dat aan hem tot een blijvend gedenkteeken, een Zilververgulde Kop of Beker, naar de gewoonte van dien tijd, en eene Lijfrente van honderd Guldens werd geschonken, vergezeld van een deftig getuigschrift zijner verdiensten. Volg. *Res. v. Holland*, 12 Aug. 1603.

Hij werd later in 1618 tot Regter gesteld over OLDENBARNEVELDT, HOOGERBEETS en DE GROOT. Er is waarschijnlijkheid, dat hij niet gestemd heeft, tot het doodvonnis van den eerstgemelden, zoo door de verzekering van zijnen zoon hieromtrent, als uit een getuigenis van den man zelven, nopens de verdienste van BARNEVELDT, daar hij zeide: „dat *Holland* nimmer personadje „gedragen had, die den Advocaat gelijk was, en

„ dat hij zich nergens in had vergrepen, dan al-
„ leen in eene zaak: dat hij met USA zijn hand
„ aan de ark des Heeren had gelegd."

Zijn gedrag echter jegens den Penſionaris JOHAN DE HAAN, vermeld bij WAGENAAR, D. X. 274, kenſchetst veel bitterheid en hitte der tijden. KOK, beloofde bij het art. FABRICIUS, dit nader bij het art. DE HAAN, ter toetſe te zullen brengen, dan bleef deze belofte ſchuldig.

FABRICIUS was gehuwd aan MARIA LAKEMAN, en ſtierf 19 December 1624.

Zie verders BRANDT, *Hiſt. der Reform.* D. II. bl. 862, 992, *de Regtspieging*, bl. 242 enz. De afbeelding is bij KOK *Woordenb.* D. XV.

Holland. Raadpenſ. Geb. 1620. Geſt. 1688.

FAGEL, (GASPAR) *Raadpenſionaris van Holland.* Zoon van FRANÇOIS en BEATRIX VAN BYEMONT.

Uit welke verſchillende oogpunten ook de verrigtingen van dezen Staatsman mogen gezien worden, en welke beoordeelingen men ook moge vellen, naar mate van verſchil van Staatkundige gevoelens, niemand zal hem den lof weigeren van ſchranderheid, kunde, voortvarendheid en getrouwheid, aan die genen, aan wier belangen hij zich verknocht had.

Door de beide eerſte hoedanigheden, verwierf hij reeds lof en voordeel als Advocaat in zijnen jeugdigen leeftijd, en zag tevens ſpoedig den weg tot ambten voor hem geopend. In 1663 Penſionaris

ris van *Haarlem* geworden, in 1670 tot Griffier der Staten Generaal benoemd, en als Lid bij de Secrete Besoignes toegelaten, toonde hij deze bekwaamheid te beter, en erlangde toen den roem van pal te staan, in het barnen der gevaren, zoo als bleek door zijne weigering, om het vermaard besluit tot handeling met *Frankryk* van 26 Junij 1672 te teekenen, en bij het nachtbezoek van DE WITT ten zijnen huize. Zie VAN WYN, *Bijv.* D. X. bl. 43, 45 en 49.

In hetzelfde gevaarvolle jaar, en op den dag der Broedermoord, werd hij Raadpensionaris van *Holland*. Ten sterksten gehecht aan WILLEM III, had hij toen den stroom mede, en deed in die tijden gewigtige diensten. Hoogstzorgelijk was het tijdstip, waar op hij het roer van Staat in handen nam; een zegepralend vijand in het hart van het land, verdeelde gemoederen, in vele plaatsen nieuwe onkundige Regenten, gedeeltelijk op zijnen raad ingedrongen, oproeren, enz. Hij kwam echter alles te boven, en zag den luister van den Staat boven wenschen hersteld.

Na het vertrek der Franschen in 1673 naar *Utrecht* gezonden, had hij een groot deel aan de handelwijze van de andere gewesten, jegens de veroverd geweest zijnde Provinciën, aan het opdringen der berugte Regeringsreglementen in 1674, en aan de opdragt van den tijtel van: *Hertog van Gelderland* aan WILLEM III.

De eerste gronden van den Vrede van *Nimwegen* wa-

waren grootendeels door hem en den beroemden TEMPLE gelegd. In de Memoriën van dezen Staatsman vindt men velen van FAGELS gesprekken bewaard; kenmerken van zijn diep doorzigt, ook voor den beoefenaar der latere Geschiedenissen belangrijk. Deze onderhandeling is naauwkeurig bij WAGENAAR vermeld, D. XIV. bl. 425 en volg.

Na het sluiten van gemelde Vrede in 1678, stond hij bloot voor de verzoekingen van den Franschen Ambassadeur D'AVAUX, en versmaadde met waardigheid den aangeboden schat. In de verschillen van WILLEM III. met *Amsterdam*, in 1683 nam hij deel, en voerde het woord, voor die bezending, waar van de Stadhouder het hoofd was. Ernstig was de tegenstand dien hij toen ontmoette. Veelvuldig waren zijne andere latere verrigtingen, dan met niets verwierf hij meer lof, dan met het voorzigtig beleid, waar mede hij den weg baande, tot de groote omwenteling in *Engeland*. Aldaar nam hij de harten der Ingezetenen voor WILLEM en MARIA, en dus voor de aanstaande verandering in, door zijne schrandere zoo niet listige briefwisseling met STEWARD. Hier te lande bevorderde hij met het zeldzaamst overleg, verwonderlijke voortvarendheid en geheimhouding, alles wat tot de wapening, inscheping, overvoering en betaling van een geheel leger behoorde. Voorts stelde hij de verklaring (*het Manifest*) voor den Prins, een meesterstuk van Staatkunde, en nam tevens de Kerkelijken in den arm, dan hoe veel deel hij had aan deze on-

ondernemlng, hij mogt den uitflag niet beleven; hij ftierf voor dat het berigt van denzelven bekend werd op 15 December 1688.

Zeer verfchillend is de opgave van zijn karakter. D'AVAUX ftelt hem misfchien te laag, om dat zijne inzigten openlijk inliepen, tegen die van het Franfche Hof. Zoo ook WICQUEFORT, die zich van hem beledigd rekende. LETI te hoog. BURNET, die zo wel als hij ten fterkften verknocht was aan WILLEM III, en geene redenen konde hebben, om hem onverdiend te laken, fchrijft aan hem, behalven bedrevenheid in de Regten en in de Gefchiedenis toe: „eene duidelijke bevatting „ van zaken en een klaar en vaardig oordeel. Hij „ was welfprekend, doch meer gemeenzaam, dan „ net van taal. In eene talrijke Vergadering konde „ hij de zaken gemeenlijk naar zijn zin tot een „ befluit brengen. DE WITT plagt zich veel „ van hem te bedienen. Verders was hij een „ vroom, deugdelijk man, doch te fcherp en te „ hevig. Hij had te groote verbeelding van zich „ zelven. Moedig was hij als alles voor den wind „ ging, maar in moeijelijke en netelige gevallen, „ betoonde hij zoo veel harts niet, als in eenen „ grooten Staatsdienaar vereischt werd."

Dit laatfte is echter onzes inziens, door vroegere ondervinding tegengefproken.

Bij TEMPLE, die hier grootendeels mede inftemt, doch hem eenigzins gunstiger voorftelt,

wordt hij ook geschetst als een ijverig handhaver der kerkelijke regtzinnigheid.

Bij Vaderlandsche Schrijvers wordt hij beoordeeld naar verschillend begrip. Zijne eerlijkheid wordt algemeen erkend, en ontegensprekelijk bewezen, door dat hij, die in de gelegendheid was zich boven mate te verrijken, geene schatten naliet. Het overzigt van de zeldzame en groote verrigtingen van hem, doen ons gerustelijk opmaken, dat hij gedurende 16 jaren de man was van den meesten invloed zoo niet in *Europa*, ten minsten in dezen Staat, en doen ons bijna voor geloofwaardig aannemen de verzekering van D'AVAUX: „dat FAGEL ge„sterkt met het vermogen van den Prins VAN „ORANGE, zulk een besluit konde doen ne„men als hij goed vond, zelfs tegen de wetten „van den Staat."

Eene vergelijking en tegenstelling van de menschen staat-kundige waarde van JOHAN DE WITT en GASPAR FAGEL, zoude een voorwerp zijn, der pen van eenen anderen PLUTARCHUS waardig.

Zie WAGENAAR, D. XIV en XV. *Bijvoegs.* WICQUEFORT, D'AVAUX, TEMPLE, BURNET, &c. LUISCIUS, *Woordenboek*, Art. FAGEL, (GASPAR) zijn Pourtrait is bij WAGENAAR, D. XV. 472.

Holland. voorn. Ambt. Geb. 1659. Gest. 1746. FAGEL, (FRANÇOIS) *Griffier der Staten Generaal.*

Naar

Naar mate van de aanzienlijke plaats, die deze wijze en doorzigtige Staatsman in 's Lands Geſchiedenis bekleed heeft, is er weinig van hem gezegd, en door ons te zeggen.

De geleerde ONNO ZWIER VAN HAREN, heeft eene volledige levensbeſchrijving van hem vervaardigd; zoo dezelve niet met zoo vele andere aanmerkelijke geſchriften bij den brand van het huis te *Wolvega* is verloren, zouden de kinderen of wie dien ſchat mogte bezitten, alle vrienden van het Vaderland en deszelfs geſchiedenis verpligten met de uitgave.

Wij melden alleen, dat hij de zoon was van HENDRIK FAGEL, die deszelfs Broeder GASPAR, in 1672 als Griffier opvolgde, en van MARGARETHA ROZA, en dat hij eerst aan zijnen Vader als tweeden Griffier toegevoegd, na deszelfs overlijden dit ambt zelf bekwam en het afſtond in 1744, na dat hij den Staat vier-en-zestig jaren had gediend, dat hij onafgebroken en algemeen den roem behield, van in het ſtellen van Reſolutiën eene zeer groote wijsheid, duidelijkheid, minzaam- en omzigtigheid, gepaard met Republikeinſche rondborstigheid te hebben doen blijken, weshalven men niet, dan na herhaald aanzoek aan hem het ontſlag uit 's Lands dienst verleende.

Hij was gehuwd aan ELISABETH VAN SLINGELAND, GOVERTS dochter, die hij in de kraam van eene dochter verloor. Haar Broeder, de beroemde SIMON VAN SLINGELAND was zijn bij-

bijzondere vriend. Na het overlijden van dezen, rustte het bewind bijna alleen op zijne schouders.

Zeer gunstig zijn ook de berigten omtrent zijn zedelijk gedrag, O. Z. VAN HAREN, geeft in de ophelderingen op het dichtstuk *de Geuzen*, p. 316 berigten van zijne nedrigheid, en past een fraai gezegde van TACITUS op hem toe.

Holland voorn. Ambt. Geb. 1740. Gest. 1773.

FAGEL, (FRANÇOIS) *Tweede Griffier der Staten Generaal.*

Was de zoon van HENDRIK FAGEL, CORNELISZ., den naastvolgenden. Zijne uitmuntende verstandelijke vermogens, werden door een gelukkig onderwijs, waaraan geene kosten gespaard werden en door buitenlandsche reizen gunstig ontwikkeld; hij zag zich weldra na zijne terugkomst aan zijnen Vader, als tweede Griffier toegevoegd; daar hij het zeldzaam geluk genoten had, om als het ware voor dat gewigtig ambt opgevoed te zijn, bleek zijne geschiktheid voor hetzelve zeer spoedig.

Veel had het Vaderland van hem mogen verwagten, dan hij stierf op 28 Augustus 1773 in den bloei zijner jaren; hij liet zijne Echtgenoote, ANNA MARIA BOREEL zwanger na, bij zes kinderen. Een zijner zonen HENDRIK genoemd, volgde later deszelfs grootvader, in het ambt van Griffier, en bleef in deze bediening tot 1795, welk ambt sedert 1670, en alzoo gedurende 125 jaren door eenen FAGEL was bekleed.

In de *Mercure de France*, October 1773, is eene

eene wijsgeerige befchrijving van den eigen aart en inborst van Mr. FRANÇOIS FAGEL geplaatst; eene zoort van Eloge, die waardig is gekend te worden, en den fteller, zoo men meent, den geleerden en den geprezenen HEEMSTERHUIS, *den Zoon*, tot eer verftrekt. Er is eene Nederduitfche overzetting van uitgegeven, bij REY, te *Amfterdam*, 1773.

FAGEL, (HENDRIK) *Griffier der Staten Generaal.* *Holland. voorn. Ambt.* Geb. 1617. Geft. 1700.

Was de halve Broeder van Mr. GASPAR FAGEL, had MARIA ROZA tot Moeder, en werd bij de aanftelling van zijnen Broeder tot Raadpenfionaris, in 1672 tot Griffier der Staten Generaal benoemd, in welke bediening hij bleef tot aan zijn overlijden op 12 Febr. 1700; veel invloeds op het beftuur van zaken, had hij door wijsheid en ijver verworven. Hij was de belangen van het huis VAN ORANGE, bijzonder toegedaan.

Gehuwd met zijne volle nicht MARGARETHA ROSA, liet hij twaalf kinderen na, waaronder de beroemde Griffier FRANÇOIS reeds vermeld.

FAGEL, (HENDRIK) *Griffier van de Staten Generaal.* *Holland. voorn. Ambt.* Geb. 1706. Geft. 1790.

In 1744 tot Griffier aangefteld zijnde, bleef hij onafgebroken in deze bediening tot aan zijn overlijden in 1790. Hierdoor is er eene magerheid van levensberigten. De voornaamfte zaken werden

door

door hem behandeld, en hij erlangde alzoo door lange ervarenheid, een overwegend gezag ter Vergadering der Staten Generaal, te grooter door dat hij bij ſtille tijden geenen tegenſtand ontmoette. Bij de wetenſchappen maakte hij zich verdienstelijk als een geleerd bevorderaar der Geleerdheid, en door de rijke bibliotheek van zijn geſlacht, zeer aanzienlijk te vermeerderen, welke ſchat hij gaarn ten gebruike van anderen deed verſtrekken.

Hij was de zoon van CORNELIS FAGEL en ELISABETH DIERQUENS, Echtgenoot van ANNA CATHARINA SLUYSKENS, en Vader van een talrijk gezin.

Algemeen Landvoogd. Geb. 154.. Geſt. 1592.

FARNESE, (ALEXANDER) *Hertog van Parma*, *algemeen Landvoogd.*

In plaats van DON JAN VAN OOSTENRYK in 1578 gekozen, gaf deze benoeming aan den Prins VAN ORANGE veel zorg, die PARMA kende als hechter van verſtand, gezetter van zinnen, en geen minder kunstenaar, om harten te trekken, dan DON JAN, meerder om ze te behouden, ook was hij bij deze Volken bekend en gezien. De gegrondheid dezer vreze bleek later. Wijsheid was met krijgsdapperheid in hem vereenigd; wij kunnen hem als Landvoogd niet verder in ons tegenwoordig beſtek nagaan, dan tot het tijdſtip der afzwering van PHILIPS in 1581, en dan vinden wij niets anders aangeteekend, dan dat hij in hetzelfde jaar, wanneer zijne Moeder MARGARETHA VAN OOSTENRYK, natuurlijke dochter van KAREL V, we-

weduwe van OCTAVIO FARNESE, Hertog van *Parma*, herwaards was gezonden, om de vroeger door haar bekleede Landvoogdij weder op te vatten, zich in het bewind ſtaande hield, door te betoogen, dat de zaken door de wapenen moesten gered worden, en dat derhalven meer te verwachten was, van een man in de kragt van zijn leven, dan van eene vrouwe van afnemenden ouderdom. Wij zullen in het vervolg gelegenheid vinden, om hem als krijgsheld te gedenken. Hij bleef 14 jaren Landvoogd, ſtierf in 1592, en liet uit zijn huwelijk met MARIA, Prinſes van *Portugal* kinderen na.

FEYTSMA, (JELGER VAN) *Grietman van het Bildt.* *Friesland.* Geb. 15.. Geſt. 1620.

Bekleedde de aanzienlijkſte eerambten in *Friesland*, toen hij met HESSEL AYSMA in 1584 benoemd werd, om het hoog gebied aan den Koning van *Frankryk* optedragen, zie hunne bijzondere inſtructie bij WINSEMIUS, *Chron. fol.* 143 en 44. In het volgende jaar werd hij tot Raad in den Hove benoemd, misſchien buitengewoon, daar men in de lijst der Raden geen opvolger van hem vindt; eerlang werd hij Grietman van het *Bildt.* Hij was tegenwoordig bij de inwijding der Academie, als afgevaardigde der Staten, en een der eerſte Curatoren. Hij ſtierf in 1620. Zijne nagedachtenis werd vereerd, door den beroemden WINSEMIUS met het houden van eene Lijkrede.

Zij-

Zijne Echtgenoote was AUCK HEREMA, bij hem moeder van twee zonen.

Zie E. L. VRIEMOET, *Ath. Frisiacæ* XXXVIII.

Holland. Noord-Holland. Geb. 1584. Gest. 1651.

FOREEST, (JAN VAN) *Ridder*, *Burgemeester van Hoorn*, *later Lid van den Hoogen Raad van Holland.*

Was te *Alkmaar* geboren, nam zijn verblijf te *Hoorn*, werd aldaar de vriend van VELIUS en BULIUS, en volgde zijnen vader JACOB VAN FOREEST als Secretaris van Gecommitteerde Raden van *Noordholland.* Bij de verandering der Regering in *Hoorn* in 1618, werd hij Lid van de Vroedschap, later in 1636 Burgemeester, en bekleedde vele Stads- en Staatsambten. LODEWYK XIII. vereerde hem met de Ridderorde van St. Michiel. In 1638 werd hij benoemd tot Lid van den Hoogen Raad, en eindigde zijne dagen 27 October 1651 in dezen gerusteren werkkring.

Het ambt van Secretaris van Gecommitteerde Raden had hij reeds vroeger overgedragen aan zijnen zoon DIRK; benevens anderen kinderen verwekt bij JOSINA VAN SEGWAART. Bijzonder vermaard was hij als Latijnsch Dichter, en zal in deze betrekking nader door ons gedacht worden.

Holland. Noord-Holland. Geb. 1519. Gest. 1592.

FOREEST, (NANNING VAN) *Pensionaris van Alkmaar*, *Lid van den Hoogen Raad.*

Was een leerling van den beroemden PETRUS NAN-

NANNIUS, en werd tot Secretaris beroepen. Hij moest bij de vervolging in 1568 om het geloof vlugten, werd benevens drie-en-dertig burgers, met verbeurte van goederen gebannen. Teruggekeerd, werd hij Pensionaris, en bewees ten tijde van het vermaard Beleg, in 1573 groote diensten aan de Stad en Burgerij; van dit beleg gaf hij een zeer naauwkeurig en onpartijdig dagverhaal, waar van BOOMKAMP zich het meest bediende. Hij werd in 1575 benoemd tot den vruchteloozen Vredehandel te *Breda*, werkte later tot de Unie tusschen *Holland* en *Zeeland*, en was in 1576 op de Groote Vergadering te *Middelburg* tegenwoordig; en werd in hetzelfde jaar met BUYS en DIRK DE BYE tot de Vergadering der Algemeene Staten te *Brussel* afgezonden. In 1581 werd hij afgevaardigd tot de opdragt der Grafelijkheid aan WILLEM I. Bij de instelling van den Hoogen Raad werd hij Lid van denzelven, en bleef in die bediening tot aan zijn overlijden in 1592. De Stad *Alkmaar* erkende in vele opzigten zijne waarde, zoo door hem vrij te stellen van vele burgerlasten, als door aan hem voorstellen te doen van bijzondere verhooging van bezoldiging, indien hij van het Raadsheersambt wilde afzien. Hij deed aan de Stad, ook staande deze bediening, gewigtige diensten. Hij is gehuwd geweest (1) aan CHRISTINA QUEECKEL, (2) aan MARIA VAN HATTEM, bij wie hij verscheidene kinderen naliet.

Zie BOOMKAMP, BOR, MARCUS, *Vonnis-*

sen

sen van ALVA, bl. 118. De opdragt van zijne beschrijving aan den Raad en het Volk van *Alkmaar* is zeer lezenswaardig.

Holland. Noord-Holland.
Geb. 1578.
Gest. 1665.

FOREEST, (NANNING VAN) *Rekenmeester van Holland.*

Reeds in den jare 1603 was hij Secretaris der Stad *Alkmaar*. In 1629 Gecommitteerde van de Staten, in het Leger voor den *Bosch*, en ging vervolgens in bezending naar *Friesland* en *Gelderland*. In 1636 vinden wij zijnen naam op het drietal tot Raadpensionaris, met J. CATS en G. DE GLARGES.. Uit zedigheid, zegt AITZEMA, D. III. 318, bedankte hij in voorraad. Bijzonder wordt hij geroemd, als door langdurige ondervinding, trouw en eerlijkheid, groote diensten gedaan te hebben, aan 's Lands Geldmiddelen. In den jare 1666 was hij een van die genen, aan wien de opvoeding van WILLEM III. als kind van Staat was aangemerkt, door de Staten van *Holland* werd toevertrouwd; vroeger had hij zich op verzoek van de Prinsesse Moeder hier mede belast. Hij stierf in zeer hoogen ouderdom, en was gehuwd geweest aan MACHTELD VAN SONNEVELD. Waarschijnlijk heeft hij langer, dan alle andere personen, op de kaart vermeld, den Staat gediend.

Zie WAGENAAR, D. XIII.

Holland. Gouda.
Geb. 15...
Gest. 1617.

FRANCKEN, (FRANÇOIS) *Pensionaris van Gouda, Lid van den Hoogen Raad van Holland.*

Vol-

Volgens VAN LEEUWEN is deze wijze Staatsman van *Zevenbergen* geboortig; Bij zijne benoeming tot Penſionaris van *Gouda*, in 1583 wordt hij genoemd: „ Advocaat voor den Hove van *Holland*, weſende „ een geleerd, jong en ervaren man.” Deze roem hield hij ſedert in vele deelen ſtaande, vooral na den dood van WILLEM I, wanneer hij een der ſtandvastigſte en moedigſte Regenten was.

Inzonderheid verzette hij zich tegen de poging, om het oppergebied over deze landen aan eenen buitenlandſchen Vorst optedragen. Het heerlijk, doch ſcherp geſteld vertoog, door *Gouda* ter Staatsvergadering ingegeven tegen den handel met *Frankryk*, zoude door hem geſteld zijn. Dit lezenswaardig ſtuk is in zijn geheel bij BOR te vinden, B. XIX. bl. 28, 29, en als uittrekſel bij WAGENAAR, D. VIII. bl. 41.

Hij nam in 1586 bij afwezigheid van den Advocaat van het land, eenige deelen dier bediening waar en werd in 1587 tot dien post benoemd, doch die van *Gouda*, wisten hem om het belang der Stad, vòor zich te behouden.

Hij had zich vroeger verzet tegen de onderhandeling met *Engeland*; natuurlijk was hij alzoo een tegenſtander van de te groote magt van LEYCESTER. Geſtadig waren zijne pogingen, om het geen men te veel had afgeſtaan te beperken; ijverig en getrouw was zijne medewerking met OLDENBARNEVELDT. Hij was het, die de papieren van den gevangenen PARET, met anderen onderzocht, en den gevaar-

vollen last ontving, om den Graaf van het bevondene opening te geven.

Hij werd later (1593) in den Hoogen Raad geplaatst, behield echter veel invloeds in Staatszaken, zoo als bleek, door dat hij aan het hoofd gesteld werd van die commissie, die de uitspraak van de Staten Generaal bij de hevige verschillen tusschen de Stad *Groningen* en de *Ommelanden* in 1597 zoude overbrengen en de rust aldaar herstellen.

Vervolgens vinden wij hem meer verschillende van de inzigten van OLDENBARNEVELDT. Hij was in 1606 een ijverig voorstander van het oprigten eener West-Indische Maatschappij. De andere, die voorzag, dat dit den oorlog zoude doen voortduren, bleef op den Oost-Indischen handel alleen staan, en wist zijne begrippen, sedert door de ondervinding bevestigd, te doen bovendrijven. FRANCKEN liet zich hierin zoo sterk zien, dat hij zich liet verluiden ter voortzetting van dit werk naar *Frankryk* te willen gaan.

Het voorbijgaan van hem bij de benoeming van Voorzitter in den Hoogen Raad, wanneer REINOUD VAN BREDERODE *van Veenhuizen*, schoonzoon van BARNEVELDT gekozen werd, schijnt de verwijdering tusschen den Advocaat en hem vermeerderd te hebben. Hij helde vervolgens meer zigtbaar over tot de belangen van den Prins MAURITS, en zoude zijne genegenheid wel betuigd hebben, om denzelven aan het hoofd van eenen Raad te zetten, met meer gezags voorzien.

Bij

Bij het begin van de kerkelijke twisten hield hij den middenweg, en keurde alle scheuring af; hij werkte toen als Ouderling van de Kerk, om UITENBOGAART en ROSÆUS te vereenigen.

Het uitbarsten van de latere stormen beleefde hij niet; hij stierf in 1617, na gehuwd te zijn geweest aan ELISABETH VAN WESTERBEEK. Hij heeft eene wederlegging geschreven van *de onpartijdige verklaring der oorzaken van den Oorlog, door* FRANÇOIS VERHAAR. Zie TE WATER, *Verb. der Edelen*, IV. 365.

Zie verders WAGENAAR, D. VIII en IX, *Bijvoegsels en Nalezingen*. BOR, BRANDT, *Hist. der Reform.* D. II. DE RIEMER, *'s Gravenhage*, D. I.

FREDRIK VAN BADEN, *Bisschop van Utrecht.* *Bisschop van Utrecht.* Geb. 14... Gest. 1518.

Van dezen Vorst, die beter geschikt was en meer lust had tot de behandeling van het zwaard dan tot het prediken van de leer van het Euangelium, vindt men voor het overige, bij de Geschiedschrijvers weinig meldingwaardigs. Met zeldzame eendragt in 1496 gekozen, ontmoette hij minder tegenworsteling dan zijne voorzaten. Deerlijk werden zijne Staten bij den aanvang van zijn bewind geteisterd, door den heerloozen hoop of de zamenvloed van gespuis, uit de verschillende afgedankte legers, die bekend met den naam van *de groote gaarde*, van den roof leefden. Hij verdreef ze

met hulp der Gelderschen in 1504, later kwam hij met dezen in oorlog met wisselvallig geluk.

Sedert door zucht tot pracht verarmd en door ziekten en wellust verzwakt werd hij in 1516 te rade voor eene groote somme gelds zijn bewind af te staan aan PHILIPS VAN BOURGONDIEN, den Broeder van zijnen voorganger, en verliet alzoo den zetel na 20 jaren gebieds. Hij stierf kort hier na in *Braband*.

Zie verders *Batavia Sacra*, BURMAN, *Utrechtsche Jaarboeken*, enz. Zie over *de groote gaarde*, VAN WYN, *Bijvoegsels*, V. 87.

Stadhouder. Holland. Geb. 1584. Gest. 1647.

FREDRIK HENDRIK, *Prins van Orange enz. Stadhouder van Holland*, enz.

Met reden is hij bij onze Geschiedschrijvers vermeld, als een der beste Stadhouders; men zag den voorzigtigen Staatsman met den dapperen krijgsheld in hem vereenigd. Hij trof voor zijnen roem in 's Lands geschiedenissen een gelukkig tydvak. Eenigzins door wijze gematigdheid de breuken tragtende te genezen, door de drift van MAURITS verergerd, won hij de harten van allen en van hier heeft, bij tegenstelling, de roem zijner goede hoedanigheden te beter uitgeblonken; van hier ook, de misschien te uitbundige lof van de edelste vernuften van zijnen tijd, HOOFT, HUIGENS, BARLEUS, CATS en anderen. Hij liet bij zijn overlijden in 1647 bij AMELIA VAN SOLMS, eenen zoon (WILLEM II.) en drie dochters na.

Wij

Wij zullen van zijne daden en lotgevallen gene optelling doen, en onze lezers verwijzen tot WAGENAAR en VAN WYN, D. X. en XI., tot AITZEMA, D. I. II en III, en tot de bij hun aangehaalde Schrijvers. Zie verders de Woordenboeken.

COMMELIN heeft eene Levensbefchrijving van hem uitgegeven in fol. In 1737, is eene andere verfchenen in 2 deelen, eene navolging van die van WILLEM I. 1732, doch van veel minder waarde.

Eene afbeelding van hem is bij WAGENAAR, D. XI. 1.

FREDRIKS, (WILLEM) *Paftoor of Kerkheer van St. Maarten, te Groningen.* *Groningen.* Geb. 14.. Geft. 152..

Wij vinden den naam van dezen man zeer dikwijls in de Groninger Gefchiedenis, en wel het eerst in 1494 als onderhandelaar met den afgezant van *Hamburg*, JAN LANGEBEEK, omtrent de overdragt van het regt van die Stad op *Embden* en het Slot, *ten Oort*. Hij ftaafde later de eer van gemelden Gezant, bij zijne Stadgenooten verdacht.

Vervolgens ftelde hij de voorwaarden, waarop die van *Sneek* in het verbond van *Groningen* en der Vetkoopers werden aangenomen, voorwaarden, die alleen uit nood omhelsd, om hare fcherpheid niet langer gehouden werden, dan de nood zulks vorderde, vooral toen hij dezelve op later aanzoek van BOCKO HOLDINGA niet wilde verzachten.

Vervolgens bediende hij zeer vele bezendingen,

 meest-

meestal was hij de eerste; overal deed hij het woord, beroemd zijnde wegens welsprekendheid. Hij wederhield die van *Groningen* en *Oostergo* (de Vetkoopers) om op de Landsdag te komen, door OTTO VAN LANGEN te *Sneek* belegd. Hij vertrok kort hierna, in 1494 naar den Keizer in *Swaben*, hier verdedigde hij het regt der Vetkoopers tegen de rede van de Schieringers op eene deftige wijze. (Zie dit zeer belangrijk stuk bij SCHOTANUS 408.) Hij bediende zich bij die bezending van den gouden angel, dan door dit een en ander werden de vreemden te veel in inlandsche zaken gelokt en men beklaagde zich zulks toen het te laat was. Hierop volgde eerlang het inhalen van vreemde knechten door beide partijen.

Na het huldigen van den Hertog VAN SAXEN door de Schieringers, verscheen hij te *Vollenhoven* bij de zamensprekingen der partijen, die vruchteloos afliep, en elders in verscheidene andere betrekkingen. Hij was een ijverig tegenstander van de Saxische heerschappij, (*) eerst

(*) Tot tegenstand van deze was ook de grootste reden. In het voortreffelijk werk van Mr. H. L. WICHERS, *Verklaring van het tractaat van reductie*, Inl. bl. 93 worden de elsschen van den Hertog van *Saxen* vermeld, uit het werk van J. A. WERDENHAGEN *de Reb. Publ. Ansecat.* p. 4 en 5 overgenomen. Wij meenen onze leezers genoegen te geven, met dezelve vertaald mede te deelen.

„ De Redevoering van den Rykscancelier aan de Groninger „ Gezanten, behelsde het volgende: De Koning (MAXIMI- „ LIAAN) beveelt u, dat gij uwe Stad voor ALBERT, Hertog

eerst was hij voor den Graaf VAN OOSTFRIESLAND, later voor den Hertog VAN GELDER. Hij werd afgevaardigd tot deszelfs Bruiloftsfeest, en bragt de geschenken der Stad over; vervolgens ontving hij den Vorst zelf te *Groningen*, die zijn intrek nam ten zijnen huize. Uit alles bleek verders dat hij de man was die grootendeels de zaken stuurde. Zijn sterftijd is mij onbekend gebleven.

Bij EMMIUS is veel omtrent hem vermeld. Zie Register *in voce*, WILHELMUS FREDERICUS. SCHOTANUS zegt van hem, „dat hij be-
„ter Regtsgeleerde, en in de burgerlijke zaken
„bedreven dan in de Theologie, ook was hij
„Doctor gemaakt in de Medecijnen, verders van
„groote scherpzinnigheid en welsprekendheid; in
„burgerlijke zaken groote diensten doende aan de
„*Gro-*

„tog van *Saxen* openzet, hem trouwe zweert, de grond om
„een kasteel te bouwen in de stad aanwijst, de vrijheid om
„Burgemeesteren, Raad en Overheid te kiezen afstaat, alle ver-
„schansingen en krijgsvoorraad overgeeft, alle tollen en alle in-
„komsten van de stad aan hem overlevert, en eindelijk, alle
„regten, welke gij op de omgeleegen landen mogt vermeenen
„te hebben, herroept. Als gij dit doet, dan zullen lijf en
„goed veilig zijn. Zoo niet, zult gy de gevolgen van uwe
„hardnekkigheid ondervinden, en door uwe rampspoed ande-
„ren leeren, wat het zij, de bevelen van Koningen en Vor-
„sten te versmaden, en hunne bedreigingen te belagchen.

„Op deze onverwachte aanspraak bleven de *Groningers*
„lang ter neder geslagen, dan hunnen moed hervattende, berie-
„pen zij zich op hunne voorregten, en schoon de Keizer de
„ban herhaalde, wilden zij hunne vrijheid niet afstaan."

„ *Groningers*. WICHERS, prijst hem ook, doch merkt tevens op, „ dat hij zijne zeer eerzuchtige be-„ ginzels meermalen in zijne uitſtekende Rede-„ voeringen ten toon ſpreidde." (Zie het reeds aangehaalde Werk, *inl.* 156.) Hij was eene uitvoerige levensbeſchrijving waardig.

G.

Stadhouders van Holland.
Geb. 13..
Geſt. 1459.

GAASBEEK, (JACOB VAN) *Heer van Abkoude, Wijk bij Duurſtede, enz. Stadhouder van Holland.*

Was een der voornaamſte Kabeljaauwſche Edelen, een der felſte tegenſtrevers van Vrouw JACOBA, en hierdoor in gunst bij JAN VAN BRABAND, door wien hij als Stadhouder werd geſteld in 1525, na dat hij met WILLEM VAN EGMOND, de belangen van de Kabeljaauwſchen na het overlijden van JAN VAN BEYEREN, had ſtaande gehouden.

In dit ambt verrigte hij niets anders dan eene vruchtelooze belegering van *Schoonhoven*.

Door Hertog PHILIPS, wiens gunsteling hij insgelijks was, werd hij van het Stadhouderſchap ontſlagen, en tot deszelfs Raad benoemd. Dezelve bevorderde hem boven alle andere Edelen.

Zeer aanzienlijk was hij door geboorte, en werd ontzien door de veelheid zijner bezittingen; van hier waarſchijnlijk zijne bemoeijing met de twisten om het Bisdom van *Utrecht*. Hij geraakſe aldaar ge-

gevangen en werd niet verlost, dan op voorwaarden van afstand van vele zijner heerlijkheden. Hij was gehuwd geweest (1) aan JOHANNA VAN LIGNE, (2) aan MARGARETHA VAN SCHOONVORST, doch stierf kinderloos; hierdoor vervielen de meeste heerlijkheden aan den Vorst.

Zie *Holl. Chronyk*, GOUDHOEVEN, SLICHTENHORST, VAN WYN, *over de Heeren van Stryen, in de Werken der Maatsch. der Ned. Letterkunde*, D. V. *Geslagtlijst.*

GALAMA, (SEERP) *Grietman van Baarderadeel.* *Friesland.* Geb. 1528. Gest. 1581.

Was een van de Friesche Edelen, die voor de Vrijheid ijverden. Hij had met zijnen Broeder HARTMAN, die in 1568 met de Heeren VAN BATENBURG en anderen te *Brussel* onthoofd werd, het Verbond der Edelen geteekend. Hij vlugtte bij de gruwelijke vervolging, bleef der goeder zake getrouw, verzogt in 1572 hulp van WILLEM I. en hielp *Franeker* voor den Prins verzekeren. Hij betoonde verders in vele gevallen gelijken moed en standvastigheid.

Na dat de zaken zich eenigzins schikten, werd hij in vele aanzienlijke ambten gebruikt, en was een bevorderaar van het sluiten der Unie van *Utrecht.* Hij stierf in 1581, vele kinderen nalatend bij HIS BOTNIA.

Hij is te *Mantgum* begraven, alwaar hij in een zin-

zinrijk Grafschrift wordt beschreven, als de roem van *Friesland*, een heldhaftig verdediger van zijn Vaderland, groot in Raad en in Oorlog, een vijand van 's Lands vijanden, een getrouw vriend van deszelfs vrienden, door weinigen geëvenaard.

Zie TE WATER, *Verb. der Edelen*, D. II. p. 206.

Holland Amsterdam. Geb. 16... Gest. 1689.

GEELVINCK, (CORNELIS) *Heer van Kastricum*, *Burgemeester van Amsterdam.*

Was de zoon van JAN GEELVINCK en AGATHA VAN OUDSHOORN, geraakte reeds in den jare 1646 in bestuur van 's Stads zaken, en steeg na verschillende Stadsambten waargenomen te hebben, in 1673 tot het Burgemeesterlijk gezag. Hij was in het vorig jaar Collonel der Schutterij, bezorgde 's Stads veiligheid, en beschermde den Burgemeester ANDRIES DE GRAAF, toen deze door het graauw werd bedreigd en aangevallen.

Of het waar is, dat hij met eenigen zich genegen zoude betoond hebben, om WILLEM III. tot Graaf van *Holland* te verheffen, durven wij nog minder dan WAGENAAR, (Zie D. XIV. 198.) op het gezag van de aanteekeningen van den Schepen HANS BONTEMANTEL, beslissen.

Hij was in 1683 een der benoemden, om den voorslag van den Stadhouder tot het werven der zestien duizend man, aan het hoofd eener statelijke bezending gedaan, te onderzoeken. Hoe zeer hij

hij in deze hoogloopende twisten zich tegen den Prins VAN ORANGE schijnt verzet te hebben, behield hij echter deszelfs vertrouwen, vermits deszelfs geheime oogmerken op *Engeland* bij de toerustingen in 1688 aan hem werden toevertrouwd. Hij stierf kort hier na, gehuwd geweest zijnde (1) aan ELISABETH VELCKERS, (2) aan MARGARETHA BIKKER VAN SWIETEN.

Zie WAGENAAR, D. XIV en XV.

GEELVINCK, (NICOLAAS) *Heer van Castricum, enz. Burgemeester en Raad te Amsterdam.* *Holland. Amsterdam.* Geb. 1709. Gest. 1764.

Was de zoon van LIEVEN en AGATHA THEODORA VAN BAMBEEK, kwam in 1735 in de Regering, en steeg in 1747 tot het Burgemeesterschap, na als toen het ambt van Ontvanger der Gemeene middelen te hebben afgestaan.

Hij trof alzoo een tijdvak van beroerte, waar in dubbelde waakzaamheid en voorzigtigheid met moed gepaard, vereischt werden. Hij deed beide blijken, was de eenigste der Burgemeesters, die op den dag van de overweldiging van Burgemeesters-Kamer door het Graauw, op het Stadshuis geweest was, en begaf zich toen hij van het geweld berigt erlangde dadelijk derwaards, om orde te stellen, doch te vergeefsch; beter gevolg had zijne ernstige bestraffing van eenige der voorstanders van het beruchte verzoekschrift van RAAP; niet tegenstaande dit alles, werd hij bij de verandering der

Regering, als Raad en als Lid van den Oudraad ontflagen.

Hij behield de genegendheid der Burgerije tot aan zijn overlijden op 15 Junij, 1764.

Driemaal trad hij in 't huwelijk, 1°. met JOHANNA JACOBA GRAAFLAND, 2° met HEPSTER ELISABETH HOOFT, 3°. met MARIA MARGARETHA CORVER, Wed. van JOHAN HOOFT.

Stadhouder. van Groningen. Geb. 1507. Geft. 1570.

GELDER, (KAREL VAN) *Heer tot Coldenhoven*, *Stadhouder van Groningen.*

Was de natuurlijke zoon van Hertog KAREL, bij ANNA VAN RUERLO, of volgens Mr. G. VAN HASSELT, van N. VAN RASOUW, en werd opgevoed aan het Hof van den Keurvorst van *Trier*, doch aldaar weinig goeds leerende, verzocht hij van zijnen Vader, om van daar te gaan en zich in den Wapenhandel te mogen oefenen.

In 1527 werd hij voorgeflagen tot Coadjutor van den Bisfchop van *Utrecht*, en in 1529 in plaats van JASPER VAN MERWICK als Stadhouder van *Groningen* gefteld. Hij bleef in deze bediening tot 1535, wanneer hij volgens de Groningfche Gefchiedfchrijvers naar *Dantzich* zoude gevlugt zijn, vermits hij door zijn zacht en heusch gedrag zich den haat van zijnen Vader had op den hals gehaald. Dit wordt tegengefproken door de Gelderfche, en hierdoor minder waarfchijnlijk, ten minften is hij dan fpoedig teruggekeerd, vermits hij

1539 op de Landdag te *Arnhem* tegenwoordig was en zijne naam ook op de eerste Ridderceel van *Veluwe* als mede op die van 1555 en 1565 gevonden wordt. Hij was overleden in 1570.

Tweemaal trad hij in het huwelijk; de naam der eerste vrouw is mij onbekend gebleven; de tweede was MAXIMILIANA VAN DER MARCK, eene natuurlijke dochter uit dit huis; twee zonen liet hij uit het eerste, eene dochter uit het laatste huwelijk na; een der zonen, KAREL, beroemd als Burgemeester van *Arnhem*, en Landrentmeester van *Gelderland*, stierf 1602.

Er is nog een natuurlijke zoon van Hertog KAREL geweest van gelijken naam, weinig is van dezen bekend, als dat hij huwde aan FENNE VAN BROEKHUIZEN, JOHANS Dochter.

Zie G. V. HASSELT, *de Schilderij van Hertog* KAREL VAN GELDER, *uitgelegd.*

GENT, (BARTHOLD VAN) *Heer van Loenen en Meynerswyk. Lid der Ridderschap van Gelderland.* Gelderland. Geb. 16... Gest. 16...

Zoon van BARTHOLD en MECHTELD VAN EYL, volgde zijnen vader in de meeste ambten op. Hij was Raad en Rekenmeester van *Gelderland*, en werd gewoon Afgevaardigde ter Vergadering der Staten Generaal, en uit dezelve in vele Commissiën gebruikt. De voornaamste was voorzeker die tot den Vredehandel te *Munster*. Hij werd bij zijne benoeming gehouden als afhangeling, van den Prins

Prins VAN ORANGE, doch meest genegen tot den Vrede. Misschien was dit laatste de oorzaak, dat men wegens *Gelderland* aan VAN GENT een plaatsvervanger wilde toevoegen, waar tegen de andere Ambassadeurs vrij ernstige vertogen deden, onder anderen schreven zommige van hun hierover aan A. DE BYE, *van Waijestein*, destijds Lid der Staten Generaal wegens *Gelderland*.

Geene dezer pogingen hadden eenig gevolg. Hij teekende het verdrag in 1648. Op de fraaije plaat van SUYDERHOEF, vertonende het bezweren van den Munsterschen Vrede, naar het Schilderij van TER BURG, waarvan ook bij WAGENAAR D. XI. p. 490 eene copij is, staat hij verbeeld als den eed lezende.

Hij trouwde ELISABETH VAN GIESSEN, en liet vijf kinderen na; de tijd van zijn overlijden is mij onbekend gebleven.

Zie WAGENAAR, XI. 404, 405 en 452.

Gelderland.
Geb. 15..
Gest. 1614.

GENT, (CORNELIS VAN) *Heer van Loenen en Meinerswyk, Lid der Ridderschap van Gelderland, Burggraaf van Nymegen.*

Behalven in vele andere, zoo gewestelijke als Staatsambten, waaronder ook dat van buitengewoon Raad in het Hof, vinden wij zijnen naam vermeld, als de eerste der onderhandelaren tot de Vrede met *Spanjen* in 1608, welke handeling vrugteloos afgeloopen zijnde, in het volgend jaar gevolgd werd door het twaalfjarig bestand. Vroeger had

had hij zijn zucht voor 's Lands belangen getoond, door aan OLDENBARNEVELDT berigten te zenden van den toestand des vijands in *Gelderland*. Hij had het Tractaat van guarantie met *Engeland* en *Frankryk* in 1608 gesloten en geteekend.

Later was hij tegenwoordig bij het sluiten van het verdrag der verdeeling van de nalatenschap van WILLEM I. onder deszelfs zonen PHILIPS WILLEM, MAURITS en FREDRIK HENDRIK, waarover reeds hevige geschillen gerezen waren.

Hij bleef vervolgens onafgebroken aan het stuur van zaken, en was gehuwd (1) aan CHRISTINA PANNEKOEK, Vrouwe van *Meinerswyk*, en Weduw van GODARD VAN LENNEP, (2) aan ANNA VAN DUVENVOORDE, voorheen Chanoinesse te *Nivelle*, en stierf Febr. 1614.

Zie AITZEMA, D. I. 15. WAGENAAR, *Vad. Hist.* IX. 321.

GENT, (JOHAN VAN) *Heer van Ooijen en Dieden*, *Jagermeester van Gelderland*, *enz.*

Gelderland.
Geb. 153..
Gest. 161..

Was de zoon van WALRAVEN en ELISABETH VAN RAESFELT, in 1578 Lid der Algemeene Staten, en werd door denzelven naar *Worms* gezonden, te gelijk met PHILIPS VAN MARNIX, om de toegenegenheid der Duitsche Vorsten voor deze gewesten te winnen; vruchteloos liep deze bezending af.

Na den dood van WILLEM I. in 1584 werd hij wegens *Gelderland* afgevaardigd, om de oppermagt

magt over deze gewesten aan den Koning van *Frankryk* aan te bieden. Vroeger in 1581 was hij in den Landraad genomen.

Hij was het ook, die met HARTIUS en COMAN afgezanten tot Vrede wegens den Aartshertog ERNST omgang had, als zijnde met den eersten van vroegeren tijde bekend. Deze handel had het schoon vertoog van de Staten ter regtvaardiging van hun gedrag, ten gevolge. Zie BOR, III. 815. Hij bragt beide Afgevaardigden op de Gevangenpoort, om hun de confessie van RENICHON, wegens zijn voornemen, om op aanstoking van BARLAYMONT, den Prins MAURITS en anderen te vermoorden, zelf te laten hooren. Hij leefde nog in 1613.

Uit zijn huwelijk met WILHELMINA VAN WACHTENDONK, liet hij kinderen na.

Zie WAGENAAR, *Vad. Historie*, VII. 200. VIII. 55.

Gelderland.
Geb. 16..
Gest. 1679.

GENT, (JOHAN VAN) *Heer van Oosterwede, Lid van de Ridderschap van Gelderland.*

Was gewoon Gedeputeerde ter Vergadering der Staten Generaal, en had een groot deel aan de Regering van den Staat. Hij stond in de belangen van den Prins VAN ORANGE, ging in 1658 naar *Parys*, openlijk voor eigene zaken, dan niet zonder verdenking van geheime zending van den Stadhouder. Hij was Voorzitter van gemelde Vergadering toen WILLEM II zoo onverwacht stierf. Hij deed de

no-

noodige orders beramen, en erlangde hierbij goedkeuring. Kort hier na bekleedde hij met ANDREÆ een gezantschap aan den Keurvorst van *Brandenburg*. Hij bleef in den *Haag*, en vertrok in 1660 in plegtige Ambassade naar *Frankryk*, te gelijk met VAN BEUNINGEN en DE HUYBERT, om den Staat naauwer met dat Rijk te verbinden. Hij scheen bij DE WITT in eenig vertrouwen te staan. In 1666 werd hij tot Gouverneur van den jongen Prins gesteld, op eene wedde van vijfduizend Guldens, ten welken tijde alle Engelschen en Engelschgezinden van het Hof werden verwijderd. Later werd hij afgevaardigd naar den Koning van *Frankryk* bij den inval in den Staat. PIETER DE GROOT kwam met de verschrikkelijk hooge eischen te rug, en dit alles werd gevolgd door die bekende gebeurtenissen, reeds op andere artikels vermeld of aan te wijzen.

Hij was de zoon van WALRAVEN en ANNA VAN ARKEL, en gehuwd aan EGGERIK ADRIANA SYBILLA VAN RIPPERDA. Hij stierf in den *Haag* in 1679.

Zie WAGENAAR, *Vad. Historie*, D. XII. XIII en XIV.

GEORG, *Hertog van* SAXEN, *Erf-Gouverneur van Friesland.* *Erfheer van Friesland.*

Alschoon aan hem door zijnen Vader alleen de Duitsche Staten waren nagelaten, en *Friesland* aan zijnen Broeder HENDRIK gemaakt was, bekwam Geb. 1471. Gest. 1539.

hij ook dit land ten erfdeel, doch vond hierin weinig heil voor zichzelven. De gemoederen waren tegen het gebied der *Saxers* ingenomen; hij had geene wijsheid of voorzigtigheid genoeg, om de oorzaken van het misnoegen weg te nemen. Hij vermeerderde hetzelve door belastingen, afknevelen van geld, wreedheid, het gebruiken van vreemdelingen in ambten en het invoeren van zeer vele nieuwigheden; dit konden de *Friezen* niet dulden.

Hij trachtte aldaar het Leenregt intevoeren, dan dit werd met waardigheid geweigerd. (Zie EDO JONGEMA.)

Hij verkocht het Bild aan vier Hollanders ter indijking, gedroeg zich dankbaar jegens die van *Franeker* voor de aan het Saxische huis bij de belegering in 1500 betoonde getrouwheid; van zijne instelling is verders de bekende Floreenrenthe (elders *verponding*) ook de verdeeling der Grietenijen.

De *Groningers*, het *Saxische* juk trachtende te ontgaan, haalden den Graaf van OOSTFRIESLAND in; dit gaf aanleiding tot nieuwe onlusten, deze tot nieuwe aanslagen der *Friezen* in 1512, om hunne vrijheid te herwinnen. Twee der voornaamste Edelen, GERBRAND MOKKEMA en JEMME JUWSMA, moesten dezen aanslag met hun leven boeten.

Toen EDSARD VAN OOSTFRIESLAND, *Groningen* in 1514 aan Hertog KAREL VAN GELDER had overgedragen, zag GEORG den toe-

toeſtand der zaken zorgelijker worden, en *Friesland* en *Groningen* met Gelderſchen overſtroomd: Verſchrikkelijk was de elende door onderlinge woede veroorzaakt, en niet alleen verliet hij daarom deze landen, maar droeg dezelve, en het regt hetwelk hij daar op meende te hebben, voor 100000 Rhijnſche Guldens aan KAREL VAN OOSTENRYK over; alzoo geraakte dus dit gewest in 1515 onder de Bourgondiſche Heerſchappij.

De verdere levensloop van Hertog GEORG ligt buiten ons beſtek; kortelijk melden wij dat hij een hevig tegenſtander was van de ontluikende hervorming, doch dat hij, naar het oordeel van ſommige Schrijvers in zijne laatſte ziekte tot andere gedachten zoude zijn gekomen.

Hij was gehuwd geweest aan eene Poolſche Prinſes, en ſtierf 1539.

Zie de *Frieſche Geſchiedſchrijvers*, SCHWARTSENBERG, *Charterboek*, *de Woordenboeken*, *enz.*

GILLES, (JACOB) *Raadpenſionaris van Holland.* *Holland. Raadpenſion.* Geb. 17.. Geſt. 1765.

Verwierf in zijnen jeugdigen leeftijd veel roem als welſprekend en kundig Advocaat, werd in 1731 tot Penſionaris van *Haarlem* gekozen, en zag zich in 1742 met anderen naar den *Briel* en *Dordrecht* afgezonden, om de Regering van deze Steden overtehalen tot eenſtemmigheid, nopens den bijſtand aan de Koningin van *Hongaryen.*

Later, na het ontſlag van den beroemden FRAN-

ÇOIS FAGEL, aan deszelfs Neef als tweeden Griffier der Staten Generaal toegevoegd, werd hij met den Graaf VAN WASSENAAR *Twickel* naar *Parys* afgevaardigd, om ware het mogelijk het uitbarsten van den Oorlog voortekomen; dit oogmerk mislukte.

Bij het overlijden van den Raadpenſionaris VAN DER HEYM werd hij als de geſchikte man beſchouwd, om dit gewigtig ambt te bedienen, en hiertoe aangeſteld op voordeeliger voorwaarden dan iemand zijner voorgangers. Zorgvol was de tijd van zijn bewind. De Staat was buitenslands in oorlog, binnenslands in beroering; de Vredehandel te *Breda* liep vruchteloos af; eene omwenteling was onvermijdelijk; WILLEM IV werd Stadhouder, en bij dit alles ſchokken en oproer. GILLES deelde in deze ſchokken, werd belasterd als of hij der Franſchen belangen toegedaan was, en hierdoor het voorwerp van haat bij het losgelaten Graauw. De Staten en de Stadhouder namen hem in bijzondere beſcherming, en hierdoor liep deze haat zonder nadeelige gevolgen voor hem af.

Hij ſchijnt echter door vrijmoedigheid en eerlijkheid ſommigen destijds in den weg geſtaan te hebben; op 2 Maij 1749 erlangde hij een bezoek van twee perſonen van aanzien, die hem raadden, om daar de Vergadering van *Holland* op het ſcheiden ſtond, zijne bediening nederteleggen. Hij deed zulks op den volgenden dag, erlangde den tijtel van Theſaurier Generaal van *Holland*, behield het

het bepaald Pensioen, en leefde sedert als vergeten burger op zijne fraaije Hofstede *Ypenburg* bij *Ryswyk* tot aan zijn overlijden in 1765.

Hij bleef geacht om zedelijke hoedanigheden, en genoot eene rust, die zelden aan verlatene Staatsdienaars te beurt valt.

Zie WAGENAAR, D. XX. *Jaarboeken*, I. en III. Zijne afbeelding is in de *Vad. Geschied.* XX. 46.

GLARGES, (GILLES DE) *Heer van Ellemes in Henegouwen.* *Holland. Haarlem.* Geb. 15.. Gest. 1641.

Was de zoon van CLAUDE DE GLARGES, Secretaris van het Hof van *Holland*, en HESTER STAEL VAN UITWYK, en werd beroemd als Advocaat in den *Haag*. In 1595 is hij als Secretaris gesteld bij die Commissie, welke de onlusten in *Groningen*, tusschen die van de Stad en de *Ommelanden* zoude vereffenen. Hij schijnt verders buiten ambten te zijn gebleven, en den Prins MAURITS bijzonder te zijn toegedaan geweest, vooral daar hij één was van hun, die in het doordrijven der afzondering van de Remonstranten, zich met ROSÆUS en anderen, het meest hadden laten zien.

Na de verandering der Regering in 1619, en de vlugt van JOHAN DE HAAN, werd hij Pensionaris van *Haarlem*, en bleef in groot gezag tot aan zijn overlijden, het welk voorviel op 26 October 1641. ALBERT RUYL, was in 1637 reeds

in zijne plaats gesteld als Pensionaris van *Haarlem*. In het vorig jaar was hij, toen PAUW tot Raadpensionaris gekozen werd, benevens dezen en CATS op het drietal geweest; hij was ook Curator der Leydsche Hoogeschool.

Hij trad tweemaal in het huwelijk, (1) met CORNELIA VAN ASSELDONK, (2) met WILHELMINA COPER; bij de laatste liet hij kinderen na.

Braband. Geb. 1529. Gest. 1567.

GLIMES, (JOHAN VAN) *Markgraaf van Bergen*, *Ridder*.

Was een der voornaamste Edelen in de Nederlanden, afkomstig uit de Hertogen van *Braband*, en werd 1555 na de huldiging van PHILIPS, Ridder van het Gulden Vlies, en in 1556 Stadhouder over *Henegouwen*.

Hem was de inquisitie tegen de borst; hij weigerde het handhaven der Bloedplacaten en verbond zich met ORANGE, EGMOND en HOORNE en andere voorname Heeren, zonder het verbond der Edelen te teekenen.

De Landvoogdes en eenige der voornaamsten zonden hem en FLORIS VAN MONTMORANCI, *Heer van Montigni* in 1566 naar *Spanjen*, om den Koning was het mogelijk van den waren stand der zaken te verwittigen, en eene verzachting der Plakaten voorteslaan, bekend met de naam van: *het plan van Moderatie*, bij anderen van *Moorderatie*. Hij werd eerst in zijne reis vertraagd

traagd, dan bij MONTIGNI gekomen, trachten zij aan hunnen last te voldoen; men bragt hun in *Spanjen*, op den langen baan; van de zijde zijner afzenders en lastgevers leed hij geld gebrek; dit gevoegd bij zware ziekten, en bij het zien van de rampen van zijn Vaderland, deed hem zijn verblijf in *Spanjen* zeer verdrieten. Hij ſtierf aldaar in Maij 1567 niet zonder vermoeden van vergeven te zijn.

Zijne heerlijkheden werden door ALVA aangeſlagen en verbeurd verklaard, doch na de Pacificatie van *Gent* kwam het Markgraafſchap aan JAN VAN MERODE, den zoon van zijne zuster, en later door het huwelijk van eene der dochters van dezen in het huis van de Graven VAN DEN BERG. Hij had bij zijne Echtgenoote MARIA DE LANOY, Vrouwe van *Molembais* gene kinderen verwekt. Zijn lijk is naar *Bergen op Zoom* vervoerd, alwaar in 1700 de looden kist met hetzelve, kenbaar aan eene koperen plaat, gevonden is. Zie *Mercurius* 1700 I. 215.

Zie ook GROTII, *Parallelon*. vert. door MEERMAN, I. 357. A.

GLINS. (HARING VAN) *Friesland.*

Was de zoon van TACO, Grietman van *Menaldumadeel*, en had PHILIPS mede gehuldigd. Later werkte hij ijverig tegen den Inquiſitiemeester LINDANUS, de invoering van den nieuwen Biſſchop te *Leeuwarden*, en de pogingen van Geb. 15.. Geſt. 1572.

 den

den *Utrechtschen* Aartsbisschop. Hij had ook, benevens de Abten, in *Friesland* aanwezig en RUURD ROORDA, WALLE CAMMINGA, DUCO MARTENA en HESSEL AYSMA, de belangrijke brief geteekend, die aan den nieuwen Aartsbisschop te *Utrecht* gezonden werd, waarbij de Abten de reden opgaven, waarom zij niet op zijn ontbod te *Utrecht* verschenen. Zie *Oudheden en Gestichten van Friesland*, D. I. 213, alwaar deze brief in zijn geheel gevonden wordt.

Hij teekende het Verbond der Edelen, was een van hun, die hetzelve het meest in *Friesland* bevorderden, door aan de Afgevaardigden HUCHTENBROEK en FREDRIK VAN EGMOND, een getuigenis te geven van hunne goede bedoelingen, en wist ter Staatsvergadering de voorslagen van ROBLES te verijdelen.

Bij de latere twisten tusschen SCHOUWENBURG en BATENBURG, werd hij tot scheidsman gesteld; hij trok den lijn van den eersten, en werd door denzelven President van het Hof te *Franeker*, het welk zoo lang als het Stadhouderschap van SCHOUWENBURG duurde. Na de vlugt van denzelven in het zelfde jaar 1572 vlugtte hij naar *Embden*, alwaar hij kort na zijne aankomst stierf, door koude op reis te veel geleden hebbende. Hij was gehuwd (1) aan ANNA ALBADA, (2) aan DEYTZEN UNEMA; eene dochter liet hij na, getrouwd aan JAN VAN BURMANIA. Zijn Broeders zoon DOUWE, insge-

gelijks Teekenaar van het Verbond der Edelen viel in 1568 den vijand in handen en werd te *Groningen* onthalsd.

J. CAROLUS, in zijn werk *de rebus gestis, a* CASP. DIROBLES, schijnt zeer op GLINS gebeten te zijn geweest. *Lib.* III. 192, 193. Zie verders TE WATER, *Verb. der Ed.* I. 97 en 98. II. 417

GLOCESTER, (HUMPHREY *Hertog van*) Zie op HUMPHREY.

GOCH. (JOHAN VAN) *Holland. voorn. Ambt.* Geb. 15... Gest. 1637.

Was Burgemeester van *Zutphen* en afgevaardigd ter Vergadering der Staten Generaal, toen hij in 1621 om zijne bekwaamheden werd verzocht, den Griffier CORNELIS VAN AERSEN, in gemeld ambt bijtestaan, en in 1623 tot deszelfs opvolger gekozen. In 1628 werd hij niet zonder jaloesij van die van *Holland*, in plaats van den beroemden JORIS DE BYE, tot Thesaurier Generaal der Unie aangesteld; in de laatste betrekking had hij bij het overgaan van *'s Hertogenbosch* de punten omtrent het Kerkelijke geregeld. Hij bleef in deze bediening tot aan zijn overlijden in 1637, en werd algemeen geprezen wegens kunde en ijver.

Zie VAN WYN, *Bijv.* D. XI. 26, 28.

GOCH, (MICHIEL VAN) *Pensionaris van Vlissingen.* *Zeeland.* Geb. 16... Gest. 1669.

Hij was een der Raden van *Brazil*, toen hij in 1653 herwaards gekomen, den deerlijken ſtand der zaken aldaar, hoe wel vrugteloos open lag.

Hij werd vervolgens Rekenmeester van *Zeeland*, en was Penſionaris van *Vlisſingen*, wanneer hij in den jare 1660 benoemd werd tot Lid van het Gezantſchap, dat naar *Engeland* vertrok, om KAREL II. als Koning te begroeten, en een Verbond van vriendſchap met hem aan te gaan. In 1664 werd hij gewoon Ambasſadeur aan hetzelve Hof; de opgekomen oorlog veroorzaakte zijne ſpoedige terugkomst, en dat het Vaderland weinige dienst erlangde van de bekwaamheden in zijne verrigtingen aan den dag gelegd. Hij bleef bij dit alles niet vrij van verdenking bij de Staatsgezinden, die hem als te veel gehecht aan de belangen van het huis van ORANGE beſchouwden. Zijn Secretaris P. CUNEUS bleef in *Engeland*, beſpiedende den Staat van 's Vijands magt, geraakte in hechtenis, doch werd eerlang uitgewisſeld. Hij ſtierf in 1669.

Zie P. DE LA RUE, *Staatk. Zeeland*, 45. V. D. CAPELLEN, *Gedenkſchriften*, D. II. 224.

Groningen.
Geb. 13...
Geſt. 1444.

GOCKINGA, (EPPO) *Ridder*, *Erfhoveling der Oldambten*, *enz.*

Was de zoon van EOLT GOCKINGA en VAN WEMEL, *Gravin van Kauwenborg* en *Sternborg* van den oudſten tak, en een voornaam tegenſtander der *Groningers*, bij hunne verſchillen met die van *Hamburg*. Oude twisten jegens de Stad had hij

hij geerfd. Hij geraakte in oneenigheid met DETMAR RENGERS, groot vriend der Stedelijke Regering en bevorderaar van 's Stads belangen, van hier dat hij den koophandel der *Groningers* zoo veel zijn konde, drukte of ontrustte. Moedig was hij, door zijn zwagerſchap met EDSARD en ULRICH, Graven van *Oostfriesland*, wier zuster FROUW SIRCKSENA hij getrouwd had, die toen Weduw was van SYBE VAN DORNUM.

Zijn Kasteel werd in 1438 door die van *Groningen* veroverd. De Graaf van *Oostfriesland* werkte voor hem ter bekoming van Vrede; een verdrag volgde, dan dit werd door hem overtreden; de *Groningers* werden vooral daar de *Hamburgers* zich op nieuw met den twist moeiden, tegen hem verbitterd, en misſchien was de tweeſpalt op nieuw tot dadelijkheden uitgebarsten, indien GOCKINGA niet in 1444 was geſtorven, wanneer het gebied over het geheele *Oldambt* aan die van *Groningen* volgens het accoord werd ingeruimd.

Uit een Geſlachtregister door G. M. VAN HEERMA, *Erve ten Broeke*, in 1631 aan de Stad *Groningen* overgegeven, te gelijk met een Handſchrift over de oorlogen en twisten van de huizen GOCKINGA en CLANT met de Stad *Groningen*, en over de regten van hun jegens dezelve blijkt, dat hij drie kinderen heeft gehad, WEMELE, later in een klooster geſtoken; EOLT omtrent zijns Vaders overlijden op de jagt geſneuveld, en BETA, *Erve ten Broeke*, getrouwd aan ANDELT VAN

NITTERSUM, Hoveling tot *Stedum*, wiens dochter gehuwd aan EGBERT CLANT, de heerlijkheid *de Broek* in dit geslacht bragt, waaruit dezelve op gemelden VAN HEERMA vererfde. Vermits SCHOTANUS en EMMIUS zeggen wegens kinderen van EPPO niets gevonden te hebben, melden wij dit eenigzins breedvoerig. Dit geslagtregister was geregistreerd en geauthentiseerd, bij den souverainen Raad van *Gelder* te *Roermond*, blijkens daarvan geziene acten.

Groningen. Geb. 157.. Gest. 1641.

GOCKINGA. (SCATO) Werd in 1595 Secretaris der Gedeputeerde Staten en 1602 Sijndicus der *Ommelanden*. In deze bediening had hij veel invloed op het gewestelijk bestuur, en werd later naar den *Haag* gezonden, alwaar hij in 1618 Lid was der Vergadering der Staten Generaal.

Hij werd eerst belast met het voorloopig onderzoek der drie bekende Staatsgevangenen, en vervolgens onder de gedelegeerde Regters gesteld, die OLDENBARNEVELDT, DE GROOT en HOGERBEETS vonnisden.

Van zijn gedrag in dezen is niets anders opgeteekend, dan dat hij den gevangenen HOGERBEETS, bij deszelfs 3de Verhoor bedreigde. Zie BRANDT, *Hist. der Regtspleging*, bl. 25.

Bij de aanstelling van MAURITS tot Stadhouder, werd hij door de Staten van *Stad* en *Lande* gelastigd, om den Prins in eed te nemen. Verders

ders vinden wij hem als Curator der Academie te *Groningen*, van desfelfs oprigting af, tot aan zijn overlijden in 1641. Hij was gehuwd geweest aan LUURDJE EDZAMA, en liet kinderen na. Een zoon van hem, SYBRAND genaamd, ftierf voor hem in den bloei des levens in 1631, na zijne roem als geleerde reeds gevestigd te hebben.

GOCKINGA. (SCATO) *Groninger.* Geb. 164.. Geft. 1691.

Zoon van SCATO en GEZINA WICHERS, fteeg fpoedig langs verfchillende ambten in hoog bewind. In 1672 was hij afgevaardigd tot de Vergadering der Staten Generaal, en nam in dien hagchelijken tijd gewigtige bezendingen waar. Hij was benoemd met WILLEM III, VAN BEUNINGEN en BEVERNINGH tot den zoo belangrijken handel met de Engelfche Gezanten ARLINGTON en BUCKINGHAM, waarvan bij WAGENAAR zeer naauwkeurige berigten, D. XIV. 110. Hij diende destijds ook als Gedeputeerde te Velde, trok in 1673 naar *Utrecht*, beraamde aldaar met zijne medegedeputeerden, na het verlaten der Stad door de Franfchen, de fchikkingen, welke destijds zoo veel opfpraak gaven, en teekende in hetzelfde jaar het vermaard Verbond met den Koning van *Spanje*.

Hij ftierf in 1691, was getrouwd met ANNA CLUIVINGE, en liet kinderen na; onder deze ook eenen zoon van gelijken naam, die zich insgelijks als Regent vermaard maakte, en in 1759 ftierf.

GOC-

Groningen. Geb. 1664. Gest. 1737. GOCKINGA, (SCATO LUDOLPH) *Burgemeester te Groningen.*

Was de zoon van AREND LUDOLPH GOCKINGA en JUDITH VAN IDDEKINGE, en werd ſpoedig tot verſchillende ambten geroepen.

In zijne geboorteſtad bekleedde hij de meeste bij opvolging, en werd wegens *Stad* en *Lande* naar den *Haag* gezonden, tot de Vergadering der Staten Generaal. Hij vond zich door dezelve tot de gewigtigſte voorkomende zaken gebruikt en afgezonden; onder meerdere handelingen ſloot hij in 1716 het bekend Tractaat van Barriere. Zie DE CLERCQ, *Ned. Hiſt.* D. III.

Wij vinden zijnen naam ook onder die der Curatoren van de Groninger Academie, en zijne gedachtenis vereerd door een Programma van den Hoogleeraar ARNOLDUS ROTGERSIUS.

Hij was tweemaal gehuwd (1) aan ADRIANA BREUR, (2) aan SOPHIA DE BRINGUES, bij de laatſte liet hij eene dochter na, getrouwd aan EDSARD REINT VAN ALBERDA, *van Bloemersma*, wiens naam insgelijks op de Kaart is geplaatst.

Holland. Raadpenſion. Geb. 1475. Geſt. 1545. GOES. (AART VAN DER)

Hij was de zoon van PIETER en N. DE JODE, en Penſionaris van *Delft*, toen hij tot Advocaat (Raadpenſionaris) van *Holland* werd aangeſteld.

Hij deed gewigtige diensten aan het Vaderland, en

en werd in zeer vele bezendingen gebruikt, bekleedde vele Gezantſchappen aan den Koning van *Denemarken*, bij de Hanze Steden, en tot den Vredehandel te *Kameryk*. Hij begroette den Keizer in 1530, hield dezen de ware belangen van den Lande voor, en werd verders erkend als de moedige en eerlijke beſchermer van 's Lands oude voorregten en vrijheden.

Hij had reeds in 1542 pogingen gedaan om zijn zoon ADRIAAN in zijne plaats benoemd te zien, doch niet voor 1544 lag hij zijn ambt neder.

Hij genoot eene bezoldiging van vier honderd Guldens, buiten reis en teerkosten, en verwierf door trouw, ijver en opregtheid de goedkeuring der Staten, welke onder anderen bleek uit een beſluit van 30 Jan. 1544, waarbij men hem ter belooning van zijne diensten vrijſtelde van rekening te doen, over 200 Guldens aan hem tot een zeker einde verſtrekt. Het Register der dagvaarten door hem bijgewoond is hoogst belangrijk voor de Geſchiedenis, en verſpreidt veel lichts over dezelve. Het loopt van den jare 1524 tot 1543.

Hij was tweemaal gehuwd, 1°. aan BARBARA VAN HARWYNEN, 2°. aan MARGARETA VAN BINCHEM, met wie hij 54 jaren leefde.

Zie verders WAGENAAR, D. IV en V, bij bl. 295 is zijne afbeelding VAN WYN, *Bijv.* VI. en *Naleſ.* I. 223. Eene fraaije beſchrijving van zijn karakter is in de *Characterkunde der*

Va-

Vaderlandsche Geschiedenisfen; een werk dat tot groot nadeel van den Lande te vroeg is geeindigd. HERING heeft in het begonnen en ook te vroeg afgebroken aanhangzel op de *Vad. Gesch.* insgelijks eene Levensfchets gegeven, van bl. 181 tot 204.

Holland. Raadpenfion. Geb. 1505. Geft. 1560.

GOES, (ADRIAAN VAN DER) *Advocaat van Holland*, *enz.*

In 1540 aan zijnen vader toegevoegd, en in 1544 in plaats van denzelven benoemd zijnde, volgde hij deszelfs voorbeeld door het bijhouden van een gelijk Register der dagvaarten, of van zijne verrigtingen en Staatszaken, van hetzelfde belang voor elken beminnaar der Vad. Gefchiedenisfen; het loopt van 1543 tot 1560, ongelukkig is daarin een ledig vak van 20 Dec. 1550 tot 1551, ook andere ruimten, veroorzaakt zoo door afwezigheid, als door het breken van eenen arm.

Zijne verrigtingen waren loffelijk. Hij is gehuwd geweest aan ANNA VAN SPANGEN, en liet bij deze vele kinderen na.

Zie WAGENAAR, D. V. en VI. en *Bijvoegs.* Zijne afbeelding is aldaar D. VI. 62.

GORIS, (MARTIN) *Canzelier van Gelderland.*

Was de zoon van JOHAN GORIS, te *Ruremond*, en N. COX, een zeer vermaard Regtsgeleerde, toen hij in 1597 tot Raad van den Hove werd gekozen. In 1625 volgde hij GERLACH

VAN

VAN DER CAPELLEN als Canzeler, en verwierf ook in deze gewigtige bediening veel lof, door ijver en trouw. In 1632 werd hij met anderen naar *Roermond* gezonden, om bij de reductie van het Overkwartier van *Gelderland* de Charters overtenemen, en ſtierf op 1 Aug. 1632, na dat hij omtrent *Grave* eene beroerte had gekregen.

Een deftig Grafſchrift, thans nog in de Kerk te *Arnhem* bewaard, verkondigt zijnen lof. Hij was de laatſte der Canzelers. Hij liet zonen na bij JOSINA LAMERS, waaronder LAMBERTUS GORIS, bij de Regtsgeleerden te vermelden.

GOSLINGA, (SICCO VAN) *Grietman van Franekeradeel.* *Friesland.* Geb. 1604. Geſt. 1731.

De gunstige aanleg van verſtand en hart, het onderwijs van voortreffelijke meesters, (PERISONIUS en GRÆVIUS) de kennis van menſchen en zaken bij buitenlandſche reizen opgedaan, gevoegd bij de voordeelen van tijdelijken rijkdom, aanzienlijke geboorte en vermogende vrienden, veroorzaakten, dat hij ſpoedig tot posten van bewind geroepen werd.

Zijnen Vader als Grietman in 1688 opgevolgd, bleef hij geſtadig in de aanzienlijkſte ambten, zoo in *Friesland* als in den *Haag*, en verwierf den eenparigen lof van trouw en ijver voor den dienst van het algemeen. Bij eenen ſtorm en watervloed,

ging hij als Dijkgraaf met gevaar van zijn leven de Burgerij voor, in het beproeven van redmiddelen; reeds door een golf weggesleept, werd hij tegen alle verwachting gelukkig gered.

Toen de Regering in de succesfie oorlog besloot om eenige voornaame Staatspersonen in het leger te zenden, ten einde de Opperbevelhebbers met raad bij te staan, werd GOSLINGA hiertoe geroepen, en zulks vijfmaal; te weten: in de jaren 1706, 1707, 1708, 1709 en 1711. Moeijelijk was deze loopbaan; luisterrijk voor hem de uitkomst. Hij betoonde zoo veel beleid, verziende schranderheid en dapperheid, dat de voornaamste krijgshelden van dien tijd, EUGENIUS en MARLBOURGH van hem het gunstigst getuigenis gaven, zoo omtrent krijgs- als staatkunde. In veldslagen waagde hij zijn leven. Hij was een der voornaamste bewerkers van den roem in die jaren voor het vaderland verworven. Ongelukkig is het dat zijn raad om in 1709 den door *Frankryk* aangebodene Vrede aantenemen niet heeft kunnen gevolgd worden; naderhand door eene magtige bondgenoote verraden én verlaten, heeft men zich dit te meer beklaagd.

In 1713 tot den Vredehandel te *Utrecht* afgezonden, verwierf hij insgelijks de goedkeuring van alle beminnaars van het Vaderland, en na het sluiten van dien Vrede werd hij, met den Secretaris WILLEM BUYS, als den geschiksten man beschouwd, om den post als Gezant aan het Fransche Hof te bekleeden. De Ambasfadeurs verschenen-

nen in *Parys* met zeldzame pracht en luister, en erlangden bijzondere bewijzen van eere. Hier genoot hij nu tevens zigtbare blijken van achting en vriendschap, door zijn gedrag in vijandelijke tijden en door deugden verworven. Toen later op nieuw Oorlogswolken zamentrokken en *Europa* bedreigden, werd GOSLINGA naar *Soisſons* gezonden, ter bijwoning van dat Congres, het welk in den beginne zoo belangrijk ſcheen, en zoo weinige gevolgen had; de Vrede bleef echter behouden. Bijzonder vereerende was de wijze, waarop hij tot dezen post werd aangeſteld. Zie WAGENAAR, D. XVIII. p. 462.

GOSLINGA ſtierf in 1731, eenen loffelijken naam (volgens denzelfden Schrijver) nalatende bij de *Friezen* en bij allen die hem gekend hebben. WESSELING heeft eene Lijkrede over hem uitgeſproken, die de gedachtenis van beiden vereert. Deze meldt, dat Keizer LEOPOLD hem in den Gravenſtand heeft willen verheffen, en dat de Republiek *Bern* aan hem het groot Burgerregt aanbood; dan de eene eer zoo wel als de andere, is door hem heuſchelijk geweigerd. De Cardinaal DE FLEURY zond aan hem ten blijke van achting deszelfs afbeelding, met verzoek die van hem te rug te erlangen.

WAGENAAR meldt verders uit eigenhandige brieven van GOSLINGA gezien te hebben, dat dezelve het meest de verkiezing van WILLEM IV. tot Stadhouder van *Groningen*, welke in 1718 gebeurde,

de, bewerkt heeft; hij roemt deszelfs bedrevenheid in de meeste hedendaagfche, en tevens in de Latijnfche en Griekfche talen. Hij was verders een kenner en liefhebber van de oude Friefche taal; met zekerheid melden wij, dat hij Gedeputeerde te Velde zijnde, in dezelve briefwisfeling hield, met zijnen vriend SJUK GERROLD JUCKÊMA VAN BURMANIA. Toen GOSLINGA als Ambasfadeur in *Frankryk* kwam, berigtte men hem, dat eenige van deze brieven waren opgeligt en tevens dat men die taal voor cijffer aanziende, dit fchrift het eenigfte was, waartoe men genen fleutel had kunnen vinden.

Hij was de zoon van JOHAN VAN GOSLINGA en FED SOPHIA VAN CAMMINGA, Vrijvrouwe van *Ameland*, en liet bij JEANNETTE *Barones van Schwartzenberg en Hohenlandsberg* vier dochters na; dan van hem zijn thans geene nakomelingen, dan JACOB UNICO WILLEM GRAAF VAN WASSENAAR TWICKEL, en eene dochter van dezen.

Hij was de laatfte man van zijn oud adelijk geflacht. Zijn lijk is begraven te *Dongjum*, een dorp bij *Franeker*; de Kerk aldaar pronkte tot 1796 met eene fraaije Graftombe ter zijner nagedachtenis, en met een deftig opfchrift van WESSELING. Het borstbeeld, een der beste werken van XAVERY, komt bijzonder overeen met de afbeelding bij WAGENAAR, XIX. 32.

Zie verders denzelven, D. XVIII en XIX. VRIEMOET,

MOET, *Athen. Fris*, *Levensbeschrijving van beroemde Mannen*, 1732. D. V. 395 en volg. en vooral WESSELING, *Orat. Fun.*

GRAAF, (ANDRIES DE) *Vrijheer van Zuyd Polsbroek*, *Burgemeester van Amsterdam.* *Holland.* Geb. 16.. Gest. 1678.

Is in den jare 1645, het eerst in de Regering zijner Vaderstad geroepen, en bekleedde vervolgens vele posten van eere. In 1657 werd hij Burgemeester, en bediende dit ambt nog zeven maal. Hij was in 1672 ijverig voor de verdediging der Stad, dan met dit al gehaat bij het opgehitst gemeen; afgezonden naar den *Haag*, om WILLEM III. te verheffen tot 's Lands hooge ambten, werd hij door het graauw aangevallen, doch van het gevaar verlost door de trouwhartigheid en moed van eenige Schutters; hij bevorderde later de aanstelling van den Prins tot Kapitein Generaal met ijver. Hij verzocht op 5 September ontslagen te worden uit de Regering; dit werd geweigerd, doch na dat alle Regeringsambten aan de beschikking van den Stadhouder gesteld waren, werd hij met nog negen Raden voorbijgegaan, en alzoo van zijne ambten verlaten. Vervolgens leefde hij in rust tot 1678 Hij was Echtgenoot van ELISABETH BIKKER *van Swieten*, en de bijzondere vriend van JOHAN DE WITT.

Zie WAGENAAR, *Vad. Hist.* D. XIV. *Amst.* D. V. In den nieuwen druk van het eerste werk, is zijne afbeelding, D. XIV. 82.

GRANVELLE, (ANTHONY PERENOT *Cardinaal van*) Zie op PERENOT.

Holland voorn. Ambt. Geb. 1600. Geft. 1666.

GRASWINKEL, (DIRK) *Ridder*, *Heer van Holy*, *Fiscaal van Holland.*

Hoe zeer zijne regtskundige Schriften hem een der eerfte plaatfen onder de Nederlandfche Regtsgeleerden heeft doen erlangen, en wij hem op de 4de Kaart nader hopen te vermelden, menen wij echter hem op de lijst der Staatsmannen te moeten plaatzen om verfchillende verdiensten.

Hij volgde NICOLAAS VAN KINSCHOT op als Fiscaal van *Holland*, en kwam hierdoor minder in Staatkundige bedieningen. Zijne waarde in dezen bleef echter erkend, en fchoon hij voor de benoeming als Secretaris van de gezamentlijke afgevaardigden tot den *Munfterfchen* Vredehandel bedankt had, werd hij gebruikt in vele zaken, hiertoe betrekkelijk; hij deed dezen Staat zoo wel als die van *Venetiën*, verders gewigtige diensten, ontvong van de laatfte ter belooning de Ridderorde van *St Marcus*, en was hier gedurende vele jaren de vraagbaak van een ieder. JAN DE WITT fchatte hem zeer hoog, te meer misfchien, om dat hij een zoo ijverig als geleerd verdediger was van de Oppermagt der Staten van *Holland*. Hij was insgelijks een voorftander van Godsdienstige vrijheid; fchoon hij geen Lid was der Remonftrantfche gemeente, gaf hij in 1631 tot opbouw van de Kerk voor die gezindheid in den *Haag*, honderd vijftig Gul-

Guldens, zoo als mij onlangs uit de oorspronkelijke lijst der inteekening bleek. Hij stierf te *Mechelen* aan eene beroerte. Zijne Echtgenoote GEERTRUID VAN LOON heeft ter zijner gedachtenis een fraai gedenkteeken in de Groote Kerk van den *Haag* door ROMBOUD VERHULST doen oprigten; de handhaver van de vrijheid der zee had zulks van het Vaderland verdiend. Zijne afbeelding pronkt met een keurig bijschrift van BARLÆUS. Zijne zinspreuk was: *Nemo ignavia factus immortalis. Niemand wordt door onwetendheid onsterfelijk.*

Zie *Beschrijving van Delft*, 762. *Gedenkstukken van den Haag*, 94.

GROENEWEGEN, (HUGO VAN) *Burgemeester van Delft.* *Holland. Delft.* Geb. 15.. Gest. 158..

Wij vinden zijnen naam het eerst op de Regeringslijsten van *Delft*, in 1560. Bij de vervolging in 1567 verliet hij de Stad, en begaf zich naar *Amsterdam*, dan in 1569 keerde hij te rug. Hij bleef Roomschgezind, was in 1572 Burgemeester, en was in 1573 de aanvoerder der Schutterij tegen LUMEY, toen de Delftenaars, na de gepleegde wreedheid jegens MUSIUS en anderen, opstonden. BOSSU meenende, dat men het ook tegen den Prins VAN ORANGE gemunt had, schreef aan GROENEWEGEN, om den Prins te vatten, en naar *Haarlem* te voeren, met belofte van groote belooning. Hierdoor rees het vermoeden tegen den Bur-

Burgemeester, deze verdedigde zich deftig en moedig, dan weigerde het aanzoek van den Graaf op zulk eene wijze te beantwoorden, dat dezelve in het net gelokt werd, om hem alzoo met bedrog te krenken. Niets was in ſtaat om hem te bewegen iets tegen zijn gemoed te doen. Hij werd hierom eenigen tijd in zijn huis verzekerd, doch dit moet niet lang geduurd hebben, vermits hij nog in 1573 van *Delft* vertrokken is, en als glipper op de Regeringslijsten is aangeteekend, met welken naam destijds die Regenten beſtempeld wierden, die zich van de handhaving van de zaak der vrijheid onttrokken.

Hij was de zoon van JAN VAN GROENEWEGEN en NEELTJE DE BYE, en gehuwd aan ELISABETH HERWEYER, bij welke hij vijf kinderen naliet. Zijn ſterſtijd is mij onbekend gebleven.

Holland.
Rotterdam.
Geb. 1583.
Geſt. 1645.

GROOT. (HUGO DE)

Bijna *alle* onze kaarten, zullen zoo wij hopen, pralen, met den naam van dezen man, den meest beroemden Nederlander, waarvan geen volk der aarde een evenbeeld kan aantoonen.

In *elk* Register, zullen wij dan aanwijzen hoe hij in *alle* betrekkingen den eerſten rang verdient, als Staatsman, namentlijk, als Godgeleerde, als Regtsgeleerde, als Wijsgeer, als Taal- en Letterkundige, als Geſchiedſchrijver, als Dichter, en als Mensch en Burger.

Bij

Bij het beschouwen van dit luisterrijk voorwerp van menschelijke grootheid, rijst zeker de verwondering bij een ieder, over de buigzaamheid van dit edel verstand, voor allerleije onderwerpen, en hoe het mogelijk is geweest, dat de man, die onder vele wederwaardigheden, zoo vele lastige Staatsambten bekleedde, en alle zijne pligten, als Echtgenoot, Vader en Burger waarnam, de diepzinnigste wetenschappen van den grond konde ophalen, zich bijna in alle vakken van menschelijke kennis volledig beoefenen, en tevens tijd vinden tot voorwerpen van louter vernuft, en dan nog bij de laatste, zelfs in het moeijelijkst vak, b.v. de overzetting van de spreuken van STOBÆUS, zoo gelukkig slaagde, als of hij alle zijne krachten en tijd daar aan had besteed.

Wij zullen hem thans alleen in de Staatkundige loopbaan vergezellen.

Na de zeldzaamste blijken van geleerdheid, in kindschen leeftijd te hebben gegeven en toen reeds in *Frankryk*: *het wonder van Holland*, genoemd te zijn, verscheen hij in zijn zestiende jaar ten pleitrolle, en werd in 1608 tot den gewigtigen post van Fiscaal van *Holland* geroepen. Hij deed dit ambt in luister rijzen, en de roem hierbij voor zich zelf verworven, was oorzaak dat hij tot Ambasfadeur in *Engeland* en tot Gecommiteerde Raad van *Holland* tot Pensionaris van *Rotterdam*, werd gekoren.

Hoe hij deze laatste ambten waarnam, bij de onrus-

tigſte *tijden*? wat zijne belooning was? is genoegzaam bekend. Dit is alles beſchreven, en zijne eer is voldoende verdedigd in *zijne voortreffelijke verantwoording van de wettige Regering van Holland*, waarbij de Regtspleging en het Vonnis, ſcherpzinnig en beſcheiden worden beoordeeld. Zijne inzigten en gematigdheid in kerkelijke zaken bleken uit de deftige redevoering door hem, aan het hoofd eener ſtatelijke bezending, in den Oudraad van *Amſterdam* gedaan. Zie WAGENAAR, D. X. 114–137. Zijne Staatkundige begrippen, en die zijner medeſtanders zijn misſchien het best bevat in de verklaring van *Haarlem*, (aldaar bl. 192.) die waarſchijnlijk door GROTIUS geſteld, als hunne Politieke Geloofsbelijdenis kan aangemerkt worden. Zie ook *Bijv.* D. X. 1.

DE GROOT op *Loeveſtein!* — is een der ſchrikkelijkſte voorbeelden van de ondankbaarheid der Republieken. God gaf eerlang redding door den moed en het beleid van MARIA VAN REIGERSBERG, eene Vrouw, eenen Echtgenoot als HUGO DE GROOT waardig. Sedert verhief zich *Europa* op den Burger, dien het Vaderland verſtiet; *Frankryk* oogste eer door hem te ontvangen; *Zweden* trok nut door hem als zijnen Afgezant in *Parys* te houden; het ganſche Christendom wachte zegen van zijne wijsheid, indien de hoop, dat hij tot bemiddelaar van den Westphaalſchen Vrede zoude benoemd worden, vervuld wierd. Doch het behaagde der Goddelijke Voorzienigheid

heid anders. Hij ſtierf op reis te *Roſtock*, in 1645.

Voor dat hij in den dienst van eenen Vorst getreden was, hadden zijne vrienden (*) beproefd of het Vaderland hem niet weder zoude aannemen; men hoopte met reden op eenen gunstigen uitſlag, en ware het al niet, om hem aan den Staat, dan ten minſten aan de Wetenſchappen terug te geven; doch alles te vergeefsch. Het Vaderland, het welk hij nimmer ophield te beminnen, verſtiet hem ten tweedenmale, en hetzelve heeft nimmer, na zijn overlijden door eenig gedenkteeken van eer het onregt eenigzins getragt te vergoeden, bij zijn leven hem aangedaan. De Graftombe te *Delft*, met het heerlijk Grafſchrift van PETRUS BURMANNUS II. pronkende, is door zijne nakomelingen bekostigd; of het voornemen, om een ſtandbeeld te *Delft*, voor hunnen grootſten inboorling opterigten

(*) Toen de Regering van *Amſterdam* VOSSIUS en BARLÆUS bij de oprigting der Illustre-Schole tot Hoogleeraren beroepen had, hoopte men DE GROOT aldaar te zien als Hoogleeraar der Regten. P. C. HOOFT werkte hiertoe ijverig en ſchreef aan de Regering:

„ Kent toch uw kans eer dat zij draijt.
„ Een aardekloot verciert en drukt
„ Het ſpanſel uwer kroone. Rukt
„ Die blauwe perel van haar top
„ En zet er 't oog der wijsheid op,
„ Den overgrooten HUIG DE GROOT,
„ Apollo's dierbaarste kleinood."

Dit geheele Dichtſtuk verdient gelezen te worden. Zie HOOFTS *Mengelwerken*, bl. 707.

ten wel immer bestaan heeft, wordt zelfs in twijfel getrokken. Het was de wensch van den Raadpensionaris DE WITT.

De Koninklijke Academie der Wetenschappen, in *Stokholm*, heeft in 1795 eene Medaille opgehangen, voor de beste Lofrede op hem. Onze Landgenoot H. C. CRAS, heeft deze eerprijs behaald. Dit voortreffelijk stuk verëert GROTIUS, onzen leeftijd, en den schrijver. Eene keurige aanprijzing is te vinden in de Nieuwe Letterbode VII. bl. 41. 1797; deze is hoogst lezenswaardig, om dat DE GROOT hierbij uit vele standen beschouwd wordt.

Onlangs is evenwel ook bij een Vaderlandsch Genootschap aan zijne verdiensten regt gedaan. Men heeft dezelve als een stof voor een Dichtstuk opgehangen, en met verheuging zag elk beminnaar van wetenschap en deugd, de ijver der Vaderlandsche Dichters. CORNELIS LOOTS en HENDRIK TOLLENS behaalden eereprijzen.

Vele Levensbeschrijvingen en berigten bezitten wij hem aangaande. De grootste en volledigste is die van C. BRANDT en CATTENBURG. Voor Letterkundigen is misschien de beste, die van BURIGNI, in 1754 in *Parys* uitgegeven, in 2 deelen, in 8°. getijteld: *Vie de* GROTIUS. De bevalligste en leerrijkste is die van C. ROGGE, 1802; deze is aan alle jonge lieden nimmer genoeg aanteprijzen. Bijzonder fraai en krachtig is het heerlijk overzigt van zijne verdiensten in de Voorrede van MEER-

MAN

MAN voor het eerste deel van GROTII, *Parallelon Rerumpublicarum*, *&ct.* Veelvuldig zijn ook de Toneel- en Dichtſtukken over hem en zijn lot. De rijmſpelen van DUIM, en het bont mengzel van KOTZEBUE zijn beneden beoordeeling; het Toneelſtuk van LOOSJES, *de vlucht van* HUGO DE GROOT, verdient onderſcheiding. (*)

GROOT, (PIETER DE) *Ambasſadeur*, *Penſionaris van Rotterdam*. *Holland. Rotterdam.* Geb. 1615. Geſt. 1678.

Zijn Vader, de beroemde HUGO DE GROOT, ſchikte hem, die niet wel ter gang was, vroegtijdig tot

(*) De Koffer, waarin HUIG DE GROOT uit *Loeveſtein* is gedragen, is vermist geraakt bij gebrek van de noodige zorg. Het Metzelaars gewaad, waarmede hij uit *Gorkum* is gegaan, is beter bewaard gebleven, en thans in eigendom van Mr. C. DE LANGE *van Wyngaarden*, gehuwd aan ELISABETH PRINS, nakomeling van DE GROOT.

Bij dit pakje is een belangrijk Album gevoegd, het volgende inſchrift van J. LUBLINK DE JONGE is mijns inziens, melding waardig:

OP HET WAMBUIS

VAN

HUGO DE GROOT.

Eerwaardig kleed dat HUIG DE GROOT,
Beveiligde in den hoogen nood,
U danken wy 's mans dierbaar leven.
Wat vaderlander zou niet beven?
Op 't denkbeeld, dat, waar Staatzucht woedt,
De deugd zelfs zich vermommen moet.

tot de beoefening der Regtsgeleerdheid. Door dien uitmuntenden meester onderwezen, verwierf hij weldra veel roem, en werd in den jare 1660, tot Penſionaris van *Amſterdam* verkozen. Hij werd later gewoon Ambasſadeur in *Zweden*, deed aldaar gewigtige diensten, door dit Rijk niet van het drievouwdig Verbond te doen afgaan. Teruggeroepen en in zijn afwezen aangeſteld tot Penſionaris te *Rotterdam*, het welk te meer voldoening voor hem was, om dat zijn Vader van hetzelve onwettiglijk was beroofd, werd hij gezonden naar *Frankryk*, om ware het mogelijk het onweder, het welk den Staat dreigde, afteleiden. Hoogstbelangrijk en zorgvol was deze last; de gelukkige uitvoering buiten menſchelijk vermogen, vermits de gemoederen van zijne lastgevers verdeeld en velen, waaronder VAN BEUNINGEN, hem niet genegen waren. Hij ontdekte de oogmerken van het Franſche Hof; liet geene middelen onbeproefd, onderrigtte zijne Meesters van den ſtaat der zaken, en verwierf hierdoor zelfs bij zijne tegenſtanders lof. Hij keerde rerug, in 1672 en kort hier na begon die zoo rampvolle oorlog.

Na het inrukken der Franſche Legers tot in het midden van dit Gemeenebest, werd DE GROOT aan den Koning gezonden. Na de Franſche Staatsdienaars geſproken te hebben, raadde hij tot verdrag; dit gaf aanleiding tot de zoo belangrijke raadpleging en beſluiten op 25 en 26 Junij 1672, bij WAGENAAR, D. XIII. bl. 53 en 61 vermeld;

meld; nader gevolmagtigd, reisde hij op nieuw naar *Utrecht*; de verfchrikkelijk hooge eifchen van *Frankryk*, de omwenteling door oproeren in de meeste Steden veroorzaakt, de verheffing van WILLEM III. tot Stadhouder, deden deze onderhandeling te niet loopen.

DE GROOT liep intusfchen gevaar van het gemeen; dit, noch laster van eenen geestelijken, konden hem doen afzien, om in het midden van het gevaar moed te toonen. Hij wilde de belhamels te *Rotterdam* doen ftraffen; de meerderheid der Regering had geen harts genoeg.

Vernieuwde aanflagen op zijn leven, en dadelijk bewijs van argwaan van den Prinfe, deeden hem befluiten het vaderland te verlaten. Hij vertrok naar *Antwerpen*, en gaf aan de Staten van *Holland*, en aan de Wethouderfchap van *Rotterdam*, kennis en reden van deze handelwijze.

Kort hierna werd JOHAN KIEVIT in zijne plaats gefteld als Penfionaris, later werd zijn huis met plundering bedreigd. Natuurlijk was het, dat hij, die fcherp van oordeel en ftout in 't fpreken en fchrijven was, aanmerkingen maakte over voorvallende zaken, die der toenmalige Regering niet aangenaam waren. Dit veroorzaakte zelfs, dat hij buitenslands niet veilig was.

In 1675 kwam hij wederom in het Vaderland, het proces tegen WICQUEFORT, wikkelde hem later in eenige moeite; de Fiscaal vond in de brieven

ven van DE GROOT befchuldiging van de misdaad van gekwetste Hoogheid; na een gewoonlijk geding en de uitmuntende verdediging, waarmede DE GROOT's Advocaat Mr. SIMON VAN MIDDELGEEST veel roems behaalde, werd hij vrijgefproken. Vervolgens leefde hij ftil op zijne Buitenplaats *Boekenrode* bij *Haarlem*, en ftierf aldaar in 1678.

Hij werd bij zijne tijdgenooten geroemd wegens kunde en geleerdheid. Wij zullen hem als Dichter nader gedenken. Zie verders over hem, WAGENAAR, D. XIII. en XIV. gelijk ook VAN WYN, *Bijvoegzels*, die ter zijner eere opmerkt, „ dat „ hij het voetfpoor van zijnen onfterffelijken vader „ volgde, door bij den Vredenhandel te *Keulen*, „ hoe zeer ook door de Regering miskend, aan „ het vaderland diensten te willen doen."

Hij is gehuwd geweest 1°. aan AGATHA VAN RHYN, 2°. aan ALIDA DE GROOT, en liet kinderen na.

Friesland. Geb. 14... Gest. 1482.

GROVESTINS. (WYBE SJOERDS THO) Was een der voornaamfte Edelen onder de Vetkoopers in *Friesland*, en een der Hoofden van die verfchillende partijën die dit gewest in het laatst der XVe. Eeuwe, in vuur en vlam ftelden. Zijn eigenlijke geflachtnaam was SIRTEMA, dan zijne voorouders hadden den naam van THO GROVESTINS aangenomen, naar een zwaar dik Kasteel, door zijn Oud-Over-Grootvader, tegen den in-

val der Noormannen te *Engelim* gebouwd. Hij was een der eersten, die de gewoonte om den baard te laten scheren volgde, en werd des *scherne Wijbe*, (geschorene WYBE) bijgenaamd.

Bij eene der menigvuldige belegeringen van de kasteelen der Edelen geraakte hij in leed. Voor *Hottinga* huis te *Nyland* liggende, vroeg de bewoonster ZWOB SJAARDEMA, Wed. van JARICH HOTTINGA, eene zamenspreking ter vereeniging met hem. Zij vertoonde zich als zwak, rustende op twee mannen, en riep hem op de valbrug. Hij vroeg: SWOB *Nift is 't Lauwa*? (Nicht is 'er trouw?) *Ja Mieg*, (ja Neef) was het antwoord; hij zich hierop verlatende, kwam op de brug, dan zag zich verschalkt, dadelijk door de geleiders aangevallen en naar binnen gesleept. Dit geval gaf aanleiding tot het Friesche spreekwoord: *Swobbe lauw.* Trouw of geloof zonder waarde. (*Fides Punica.*) Later uitgewisseld tegen TJAARD GRUWSTRA, stak hem dit leed geweldig in den krop. Hij was gestadig uit op wraak; veel overlast deed hij uit zijn sterk kasteel aan de Schieringers, in en om *Franeker* gezeten; weshalven dezelve, onder geleide van SIKKE SJAARDEMA, zijn kasteel belegerden, hem door een vengster dood schoten, het kasteel veroverden en hetzelve deden afbreken.

Hij was gehuwd aan N. V. CAMSTRA, en liet één zoon na. Zijn gewoon zeggen was: *Neat to froed, neat to tjoed.* (niet te goed en niet te kwaad.) Dit

zeggen is nog de wapenſpreuk van het geſlacht: GROVESTINS, en gaf aanleiding tot een ander Frieſch ſpreekwoord, alwaar men om een man aanteduiden begaafd met goede en ſlechte hoedanigheden plagt te zeggen: *het is een man als Scherne Wijbe.*

Zie SCHOTANUS, WINSEMIUS, GABBEMA, p. 129.

Friesland.
Geb. 15...
Geſt. 1600.

GROVESTINS, (WYBE VAN) *Grietman van Menaldumadeel.*

Heeft zijne Vaderlands- en Vrijheidsliefde niet alleen door het teekenen van het Verbond der Edelen, maar ook door latere diensten en opofferingen bewezen.

Hij bevond zich te *Franeker* bij het omſlaan der Stad voor den Prins in 1572, koos toen openlijk deszelfs zijde, werfde volk, vereenigde zich met andere Edelen, trok naar *Enkhuizen* en werd later Lieutenant van DUCO MARTENA, in de waardigheid van Admiraal, ten einde de *Eems* te bezetten, en den toevoer van graanen naar Koningsgezinde plaatſen te verhinderen.

Hij werd om dit een en ander buiten de algemeene amnestie geſloten, bleef vervolgens in binnenlandsch beſtuur, kwam in 1600 ziek van den Landsdag te *Franeker*, en ſtierf den 18 Junij te *Berlicum*, alwaar hij woonde. Hij was de zoon van IDSARD GROVESTINS en TJIETS UNEMA, de Echtgenoot van JOHANNA BULTER of

BAL-

BALTER van *Leuven*, en (2) van HYLCK OETSMA.

Zie TE WATER, *Verb. der Edelen*, II. 426, P. NOTA, *Tweetal Leerredenen*, uitgeg. te *Franeker*, 1781, (waarbij een Aanhangzel omtrent de oudheden en voornaamfte gebeurtenisfen van *Berlicum*, het welk verdient meer bekend te zijn) bl. 98.

GYSBRECHT VAN BREDERODE, *Bisschop van Utrecht*. *Bisfchop van Utrecht.* Geb. 1416. Geft. 1475.

Alfchoon in 1455 met eenparigheid van ftemmen gekozen, erlangde hij hierdoor weinig goeds. PHILIPS, *Hertog van Bourgondien*, verftoord door dat men zijnen natuurlijken zoon DAVID bij de keus was voorbijgegaan, ontzag geene middelen om tot dit einde te geraken, ftookte de misnoegde Canunnikken op, om zijnen Zoon op nieuw te kiezen, en drong dezen Bastaard eerlang ten zetel. Door nood gedrongen, floot GYSBRECHT met zijnen tegenftrever te *Ysfelftein*, eenig verdrag en ftond het Bisdom af in 1557, tegens zekere voorwaarden, die flecht gehouden werden.

Later werd hij nog ongelukkiger, benevens zijnen Broeder op het Kasteel van *Wijk bij Duurftede* gevangen gezet, en wredelijk behandeld. Ontflagen zwierf hij balling 's Lands, en ftierf, na vele jaren ten fpeelbal van het fortuin geftrekt te hebben, in kommer te *Breda* in 1475. Zijn lijk werd vervoerd naar *Geertruidenberg*.

De Geschiedschrijvers beoordeelen zijn gedrag verschillende. De levensbeschrijving in het *Batavia Sacra* bevat gunstige berigten aangaande zijn verstand en hart; bij zijne vijanden werd hij gewoonlijk om eenig letzel in het gezigt, *Scheele Gijs* genoemd. Paus CALIXTUS III. had hem deerlijk bedrogen. Hij nam het gezondene geld (4000 Ducaten) voor de Kerkelijke bevestiging van hem aan, doch schonk deze, waarschijnlijk voor grooter gaven, aan DAVID VAN BOURGONDIEN.

Zie verders WAGENAAR, D. IV. b. 49, 135. K. BURMAN, *Utr. Jaarb.* D. II. en III. MATH. *Fund. & Fata Eccles*, p. 168, en vele andere Geschiedschrijvers van dien tijd.

H.

Holland. Haarlem. Geb. 1560. Gest. 1624.

HAAN, (JOHAN DE) *Pensionaris van Haarlem.*

Afkomstig uit een der voornaamste geslachten van *Delft*, aan buitenlandsche Academiën onderwezen, en als Advocaat in den *Haag* en te *Amsterdam* beroemd geworden, werd hij in 1599 tot Secretaris van de Admiraliteit te *Amsterdam* aangesteld.

Hij kweet zich in dezen getrouw, en werd in den jare 1603 tot Pensionaris te *Haarlem* benoemd, en had dit ambt, blijkens de vermeerdering zijner wedde, ten genoegen van zijne meesters waargenomen.

De merkwaardige verklaring in den jare 1618 door

door de Regering van *Haarlem*, (zie WAGENAAR X. 187.) gegeven, en die men als de Staatkundige Geloofsbelijdenis van de Staatsgezinde Regenten van dien tijd, kan en mag aanmerken, werd aan zijnen invloed, ten minſten gedeeltelijk, toegekend; waarſchijnlijk had DE GROOT hierin eenig deel, met wien DE HAAN eene gelijke lijn in vele opzigten trok.

Hij handelde weinig tijds later met de Utrechtſche Regeringsleden, ten huize van den Clercq TRESEL, en geraakte bij de wending van zaken, die kort hierop volgde, in geene geringe ongelegenheid. Hij werd eerst zonder eenige reden hiervan te vernemen, van zijn ambt ontzet, en verliet hierop veiligheidshalven op raad van vrienden dit Land.

Deze raad bleek later met reden gegeven te zijn, vermits de gedelegeerde Regters hem zogten.

Meer dan zeven maanden na de gevangenneming van de andere Heeren, werd er een mandament Crimineel tegen hem verleend, en hij gevlugt zijnde, vervolgens ingedaagd. Wijsſelijk hield hij zich buiten gevaar. MUYS, PAUW en FABRICIUS kende hij onder de Regters als zijne vijanden. Hij verdedigde zijne onſchuld in geſchriften, die toen niet aangenomen werden, doch bij de onbevooroordeelde nakomelingſchap gelden. DE GROOT maakte van dezelve gebruik en ſtelde zijn regt in het helderst licht. Hij riep ook de Previlegiën als Burger van *Haarlem* in, dan te vergeefsch.

De Regters verstonden dat hij schuldig was, en veroordeelden hem tot eene ballingschap voor vijftien jaren, met verbeurdverklaring van de helft zijner goederen. Het laatste gedeelte van dit vonnis werd zeer verzwaard, door dat men ook de andere helft zijner goederen, en die zijner huisvrouwe ISABELLE CROES in beslag hield, en hem alzoo belette, daarvan eenig genot tot onderhoud te trekken in zijne ballingschap, vroeger door zijne ouders en schoonouders om het geloof ondergaan. Hem werd ook geweigerd, om zijne goederen als Haarlemsch Burger vrijte koopen. Een jaar na het eerste vonnis werd er verklaard, dat hij de misdaad van gekwetste Majesteit bedreven had. Hij trad sedert in dienst van den Hertog van *Holstein*, werd deszelfs geheime Raad, en bleef bij denzelven in hooge achting tot aan zijn overlijden, in 1624. Zijne weduwe en kinderen erlangden na den dood van MAURITS, mits betalende het gestelde bij het Privilegie van *Haarlem*, zijne bezittingen terug. DE GROOT prijst in deszelfs verandwoording, bl. 292 de deugden en bekwaamheden van DE HAAN. Zie verders BRANDT, *Historie der Rechtspleging*, 242, 255. WAGENAAR, D. X. VAN WYN, *Bijv*.

Gelderland. Geb. 147. Gest. 1557.

HACKFORTH, (BERNDT VAN) *tot Hackforth en Herxen*, zoon van JACOB en MARGRIET VAN ESSEN.

Was een der voornaamste Geldersche Edelen van zij-

zijnen tijd. Behalven vroegere lotgevallen van minder belang, vinden wij hem in 1527 als de eerste der gemagtigden van den Hertog KAREL VAN GELDER, om te handelen met de afgevaardigden van *Overysſel* tot onderwerping; ontijdige trotsch van zijnen kant deed deze onderhandeling, die anders eene geheel andere wending aan het lot van den Staat misſchien zoude hebben gegeven, geheel mislukken. Zie REVIUS, *Dav. ill.* 242.

Hij was later (1528) Bevelhebber van den Hertog binnen *Hasſelt*, toen zulks door den Stadhouder SCHENCK belegerd werd, en verdedigde zich moedig; in 1530 werd hij gezonden om de *Eems* in *Oostfriesland* te bezetten, en was in 1534 gezant tot den Vredehandel met den Graaf.

In het volgende jaar werd hij, Drost van het Oldambt zijnde van 's Hertogs wegen, door SCHENCK bij het veroveren van *Appingadam* gevangen, naar *Brusſel* gevoerd, en bij den Vrede geſlaakt. In 1541 werd hij Scholtus van *Zutphen*, en na de overgang van *Gelderland* tot het huis van *Oostenryk* in 1544, in dit ambt bevestigd; later was hij Pandheer van *Schuilenburg*; zijn naam wordt ook op de twee eerste Ridderceelen van *Zutphen* gevonden.

Hij ſtierf 22 Maart 1557; zijne Echtgenoote was MARGRIET VAN EGMOND, geheten BAECK, twee dochters liet hij na, gehuwd in de Huizen *Raesveld* en *Heeckeren*.

Zie PONTANUS, 723, 747, 766, 770, etc.

Zeeland. Geb. 15.. Gest. 158.. HAECK, (PIETER) *Bailluw van Middelburg.* In 1552 in plaats van ANTHONIS VAN WISSEKERKE, in gemelden post gesteld, bleef hij tot 1566 in die bediening. Bij het opsteken der vervolging vlugtte hij, deed pogingen, om zich van *Arnemuiden* te verzekeren, en werd om zijne vrijheidsliefde en belijdenis van de Leer der Hervormden gebannen, met verbeurte van zijne bezittingen; zijne kinderen behielden echter hun regt op de goederen hunner moeder JOHANNA WEYTZEN. Hij leefde nog in 1585. Zijn zoon stierf zonder kinderen; zijn naam is echter onder nakomelingen van zijne dochters bewaard gebleven, en nog in wezen.

Zie A. S'GRAVESANDE, *de Unie herdacht*, b. 446 en velen. Een merkwaardig zeggen van hem, omtrent de invoering der nieuwe Bisschoppen, is te vinden bij TE WATER, *Reform.* bl. 23 en 24.

Friesland. Geb. 16.. Gest. 1708. HAERSOLTE, (JOAN VAN) *Burgemeester van Bolsward.*

Was de zoon van AREND en ANNA ELISABETH VAN HAERSOLTE, en in de Ridderschap van *Overyssel*, als Heer van den *Kranenburg* beschreven, toen hij tot gemelden post werd geroepen. Hij geraakte door denzelven in de gelegenheid om de voornaamste Staats- en Generaliteits-Commissiën wegens *Friesland* te bedienen; in 1686 werd hij benoemd als Lid der Vergadering van de Staten Generaal, en bekleedde vervolgens we-

wegens dezelve twee aanzienlijke Gezantschappen; de eerste in 1688 naar den Koning van *Zweden*, de laatste in 1701 naar *Polen*. Ook was hij Curator der Academie van *Franeker*.

Hij stierf in 1708, en werd te *Zwol* begraven. Tweemaal was hij gehuwd, (1) aan MACHTELD HENDRINE WOLTHERA MERTHENS *tot den Borgel*, (2) aan ANNA SICKINGE, bij wie hij drie kinderen naliet.

Zie VRIEMOET, *Athen. Frisiacæ* LXXXVI.

HAERSOLTE, (RUTGER VAN) *Burgemeester van Harderwyk*, zoon van JOHAN VAN HAERST en CHRISTINA VAN HAERSOLTE. *Gelderland.* Geb. 1528. Gest. 1581.

Was in 1580 Lid van het Collegie tot de nadere Unie, het welk destijds om het gevaar voor de aanslagen van RENNENBERG te *Kampen* zitting hield. In 1585 was hij een voornaam Lid der Staten Generaal, en werd destijds met eenige der voornaamste Staatsmannen naar *Engeland* gezonden, om de opperheerschappij aan de Koningin op te dragen. Hij was een van die genen, die het spoedigst te rug keerden, had zitting in den Raad van State, en stierf in 1585.

Bij JOHANNA VAN WYNBERGEN was hij behalven van meer kinderen, Vader van ZWEDER die volgt.

HAERSOLTE, (RUTGER VAN) *Drost van Salland*. *Overysfel.* Geb. 16... Gest. 1674.

Wij vonden den naam van dezen vermaarden man het eerst als Landrentmeester van *Salland*. Hij werd vervolgens Drosſaard van *Lingen*, en alzoo in bijzonderen dienst van het huis VAN ORANGE zijnde, was hij de belangen van hetzelve bijzonder toegedaan. Hij werd in 1655 tot Drost van *Twenthe* bij meerderheid van ſtemmen gekozen; dit vond tegenſtand; hierdoor kwam ſcheuring onder de Staten van *Overysſel*. Die van *Kampen* en *Zwol*, en de Ridders die zijne vrienden waren, zonderden zich af van de Staatsvergadering te *Deventer*, en vergaderden te *Kampen*. Om hunne zaak te ſtijven, verkozen zij WILLEM *III*. destijds nog een kind, tot Stadhouder, en Prins WILLEM FREDRIK VAN NASSAU, tot deszelfs Lieutenant; de ſcheuring kreeg zelfs zulk een zorgelijk aanzien, dat beide partijën tegen elkander volk werfden en wapenden. De Staten van *Holland* bemoeiden zich met dezen twist, en na vele onderhandelingen werd dezelve het meest door beſchikking van JOHAN DE WITT gedempt, de keus van HAERSOLTE als Drost van *Twenthe* werd bij de uitſpraak geoordeeld als niet gedaan.

Hij werd in 1660 in plaats van zijnen zwager, HIDDO VAN VOORST, die een zijner voornaamſte medeſtanders was, Drost van *Salland*. In het volgende jaar beproefde hij nieuwe pogingen ter bevordering van WILLEM III.

Dit gaf aanleiding tot twist tusſchen de Stad *Kampen* en hem, en had wederom eene dubbelde

de of liever verdeelde Staatsvergadering van *Overysſel* ten gevolge.

De Staatsgezinde aanhang, waar van ADOLPH HENDRIK V. RAESFELDT het hoofd was, was destijds de ſtoutste, verklaarde HAERSOLTE, vervallen van zijn ambt als Drost van *Salland*, als zullende de misdaad van gekwetste Hoogheid, begaan hebben. Eerlang volgden pogingen tot verdrag. Men verkoos de Staten van *Holland* tot ſcheidslieden; deze zonden VAN BEUNINGEN en ADRIAAN PAATS, eerst vruchteloos, doch later met het gevolg, dat de Staten zich wederom vereenigden. HAERSOLTE moest ingevolge deze uitſpraak, zich een jaar onthouden van de waarneming van het Drostambt, en zoude niet voor 1674 mogen voorzitten ter Staatsvergadering van *Overysſel*. Hij ſtierf in hetzelfde jaar, kinderloos, na gehuwd te zijn geweest aan ELISABETH MARGRIET V. PALLAND. Hij was de zoon van ZWEDER, die volgt.

HAERSOLTE, (WILLEM VAN) *tot Yrst*, *Landdrost van Veluwe*. *Gelderland.* Geb. 1720. Gest. 1791.

Werd reeds in 1741 in de Ridderſchap van gemeld quartier aangenomen, en ſteeg vervolgens geſtadig tot verſchillende ambten en Commisſiën; behalven die van Burgemeester en Dijkgraaf van *Hattem*, buitengewoon Raad in den Hove, Rigter van *Arnhem* en *Veluwen Zoom*, en nam verſchillende bezendingen waar, namens de Generaliteit

teit; WILLEM IV. had hem in 1748 naar *Steenwyk* tot herstel der rust gezonden; hij was ook Curator der Harderwijksche Hoogeschool, en Ridder en Commandeur der Duitsche Orde.

Kort na 1780 werd hij Landdrost van de *Veluwe*, en stierf in deze bediening in 1791.

Onafgebroken had hij veel deel gehad in het bestuur van zaken. De vastheid en doorzettendheid van zijn karakter maken het niet onwaarschijnlijk, dat hij in de gebeurtenissen in 1786 in *Gelderland* eene voornaame hand gehad heeft. Zeer beroemd was hij wegens kunde in de Vaderlandsche Geschiedenis, vooral ook wat de genealogiën der voornaame geslachten betreft.

Zijne ouders waren DIRCK V. HAERSOLTE en JOACHIMA ELISABETH VAN RECHTEREN; zijne Echtgenoote was HENRIETTE GEERTRUID VAN ESSEN, bij wie hij eene dochter naliet, gehuwd aan VOLCKIER RUDOLPH BENTINCK, *tot Yrst*.

Overijssel. Geb. 15.. Gest. 1644.

HAERSOLTE, (ZWEDER VAN) *tot Haerst, Harxen en Zwaluwenburg, Lid van de Ridderschap van Overysfel.*

Was in 1621 Lid der Vergadering der Staten Generaal, en Landrentmeester van *Salland*, toen hij met REYNIER PAUW en anderen gelastigd werd tot den handel met Afgezanten van den Koning van *Denemarken*, ten einde een Verbond van vereeniging te sluiten. Hij sloot in 1624 een gelijk

Ver-

Verbond voor den Staat met den Keurvorst van *Brandenburg*, hernieuwde in het volgende jaar een accoord met *Engeland*, over het vereenigen der Vloot tegen *Spanje*, en floot in 1630 de Aliantie met *Frankryk*. Hij bekleedde vervolgens namens de Staten Generaal vele zeer aanzienlijke bezendingen, of werd tot onderhandeling met vreemde Ministers benoemd.

Ook in binnenlandsch beftuur had hij veel invloeds; door zijne bewerking was het voornamenlijk dat in 1631 aan den jongen Prins VAN ORANGE de opvolging in zijns Vaders ambten werd opgedragen. *Overysfel* was hiermede, benevens *Utrecht* het eerst gereed. Door dit een en ander erlangde hij veel gunst bij FREDRIK HENDRIK, en bleef niet zonder opfpraak, van de twist tusfchen die van *Friesland* en *Groningen* over het Commando van *Koeverden* geftookt te hebben.

Hij werd in 1639 Drost van *Salland*; zijne invloed vermeerderde hierdoor, als zijnde Voorzitter der Staatsvergadering; bij de eerfte raadplegingen over het benoemen van onderhandelaars tot den Vrede te *Munfter* in 1643 werd hij als eerste wegens *Overysfel* benoemd, en RIPPERDA in geval van ziekte van HAERSOLTE. Deze benoeming werd vruchteloos, door zijn overlijden in October 1644. AITZEMA zegt van hem, „dat hij door „zijne verrigtingen, zoo wel eer als gezag en aan„zien in de Generaliteit en in zijne Provincie „had geacquireerd." Hij trouwde met JOHANNA

NA VAN DOORNIK, en liet kinderen na.

Zie AITZEMA, D. I. 469, 1132. II. 914. *Vredehandel*, 6, 11, 67, 72, 164.

Overijssel. Geb. 15.. Gest. 157.. HAERST, (JOHAN VAN) *Burgemeester te Zwol.*

Bij REVIUS wordt van 1553 tot 1571 van geene gewigtige zamenkomst of eene eenigzins belangrijke bezending van of namens de Landschap van *Overysſel* melding gemaakt, of zijnen naam word er bij gevonden, wij zullen de dorre volgreeks hier van niet opgeven, en melden alleen dat genoegzaam uit alles blijkt dat gelijk BOECOP namens *Kampen* en VAN DOTICHEM of DIDERIK SCHARF, namens *Deventer*, hij namens *Zwol*, zich bijzonder beijverde, om den Vorst binnen de bepalingen, ten tijde der overdragt van het gebied gemaakt, te houden, en dat hij eene billijke aanſpraak heeft op den lof destijds voor de Regering van *Overysſel* verworven. Hij trok ook met BOECOP naar *Brusſel* om den Hertog van ALVA te overtuigen, van den overlast welken *Kampen* en *Zwol* leden van de Ruiterbenden, destijds aldaar in bezetting. „ Geſlaagd in hunnen wensch, vertrokken zij „ (zegt REVIUS pag. 447.) na het ontvangen „ van het bevelſchrift ſpoorſlags, en reisden met „ den uiterſten ſpoed naar *Kampen* en *Zwol*, om „ voor den zondag thuis te zijn, zelfs met le- „ vensgevaar bij het opſteken van ſtorm, op dat „ de

„ de voldoening van eene week foldij voor de
„ Stad befpaard wierde."

„ Zij voerden hun voornemen uit, en verwier-
„ ven den dank hunner medeburgeren."

Zijn juiste fterftijd is mij onbekend gebleven, en zal waarfchijnlijk kort hier na zijn geweest, om dat zijn naam niet later bij gemelden Gefchiedfchrijver gevonden wordt.

Hij was de zoon van HERMAN VAN HAERST en N. ROEPERS, huwde CATHARINA VAN HAERSOLTE, wier geflacht met het zijne van eenen ftam was, en liet vier zonen na, die zich alle VAN HAERSOLTE noemden. Zijn derde zoon RUTGER is door ons gedagt.

Zie REV. *Dav. ill.* op vele plaatfen. VRIEMOET, *Athen. Frisiacæ* LXXXV.

HAGA, (CORNELIS) *Voorzitter van den Hoogen Raad.* *Holland. Schiedam.* Geb. 1587. Geft. 1654.

Was geboortig van *Schiedam;* Advocaat en een zeer kundig en bereisd man zijnde, werd hij in 1610 naar *Zweden* gezonden, ten einde den Koophandel op *Lyfland* te regelen; dit gefchiedde ten koste van eenige Kooplieden van *Riga*, doch op benoeming van de Staten Generaal. Hij flaagde naar wensch.

Later (1612) was hij de eerfte, die als Gezant der Staten in *Conftantinopel* verfcheen, en aldaar met den Turkfchen Keizer een Verbond van vriendfchap en vrijën handel floot. Zijne onverzaagdheid en

fchran-

ſchrander beleid kwamen alle hinderpalen te boven, die hem gelegd werden. Hij deed hierdoor de gewigtigſte diensten aan de Ingezetenen van den Staat, die zelfs meer voordeel in de Turkſche Heerſchappijën erlangden, dan de Engelſchen en Franſchen. HAGA ſtelde ſedert Conſuls in de meeste Havens van de *Levant*. Volgens eene brief van CYRILLUS aan FESTUS HOMMIUS, had hij door zijne waakzame voorzigtigheid en beleid dikwijls vele gevaren van de Griekſche Kerk afgeleid. Na aldaar 28 jaren gebleven te zijn, keerde hij in 1638 naar het Vaderland te rug, begaf zich op nieuw tot de beoefening der Regtsgeleerdheid, en verwierf hier in zoo veel roem, dat hij in den jare 1645 tot Voorzitter van den Hoogen Raad benoemd werd. Hij ſtierf 1654, na gehuwd geweest te zijn met ALETTA BRASSER. Zijne Erfgenamen ſtelden voor hem te *Schiedam* een deftig Grafſchrift. Zijn geſlacht moet zich ſedert te *Enkhuizen* hebben nedergezet, alwaar verſcheidene HAGAS, die gelijk wapen voerden, als de Ambasſadeur, op de Regeringslijsten gevonden worden.

Zie VAN METEREN, B. 32. bl. 643. WAGENAAR, en *Bijv.* D. X. VAN LEEUWEN, *Bat. ill.* TE WATER, *Verb. der Edelen*, D. II. 441.

Holland. *Dordrecht.* Geb. 16... Geſt. 1697.

HALEWYN, (CORNELIS TERESTEIN VAN) *Raad in den Hove van Holland, en Lid van den Oudraad van Dordrecht.*

Hij

Hij was de zoon van ALEWYN VAN HALEWYN en ARNOUDINA VAN BEAUMONT, en in zijnen jeugdigen leeftijd, Penſionaris van den *Briel*, en werd in 1670 als Raad in den Hove van *Holland* en *Zeeland* geplaatst; hij was een groot gunsteling van WILLEM III, die met G. FAGEL en hem het vertrouwelijkst omging. Deze gebruikte hem in bezendingen, wanneer het aanzien en magt van den Stadhouder gehandhaafd of vermeerderd moesten worden. Zoo vinden wij hem benoemd bij het geſchil te *Dordrecht* in den jare 1684, over de nominatie van de luiden van Achten. Hij draaide hier alles naar des Prinſen welbehagen.

In het volgende jaar werd hij naar *Engeland* gezonden ter vereffening der geſchillen met de O. I. Compagnie, doch is vruchteloos teruggekeerd. De gunst van den Vorst bleek nog te meer, door dat HALEWYN op voorſtel van denzelven in 1688 bij Regenten van deze Stad, ſchoon geen Lid der Regering zijnde, gemagtigd werd tot de behandeling van de geheimen van Staat.

Naderhand (1690) tot Schepen van *Dordrecht* benoemd, en na zijn ontſlag, hier door Lid van den Oudraad geworden, rees er een hevig ongenoegen over zijne dubbelde betrekking zoo door dit ambt als door dat van Raadsheer.

De Regering van *Amſterdam* deed ernstige tegenkantingen, doch die van *Dordrecht*, na het ontſlag van AREND MUIS VAN HOLY geheel van den wenk van den Stadhouder afhankelijk, beſliste

voor HALEWYN. Deze verscheen voor zijne Geboortestad ter dagvaart, in de Vergadering der Staten Generaal, en deed afstand van zijn ambt als Lid van het Hof. Hij werd sedert naar *Overyssel* gezonden ter bijlegging van verschillen, aldaar gerezen, doch dit was ook zijn laatste bedrijf in de Staatkundige loopbaan. Hij ondervond vervolgens (1693) het losse van Vorsten gunst. Zijn Broeder meende den Staat dienst te doen, met tot Vrede te handelen. Hij werd verdacht iets van deszelfs oogmerken te weten, in verzekering genomen en wel op vrijë voeten gesteld, doch op verzoek, recommandatie en bevel van den Prins VAN ORANGE van alle Staats- en Stads-bedieningen verlaten.

De bewoordingen van de Resolutie van den Oudraad hiertoe getuigen, zegt de geleerde VAN DE WALL b. 1933, van de onbepaalde magt die de Stadhouder toen uitoefende, en de Stadsregering moest dulden.

HALEWYN wordt bij WAGENAAR geprezen als een man van groote bekwaamheid en zeer strenge zeden. Hij was gehuwd aan JOHANNA VAN HARTIGSVELD, is in plaats van den beroemden VAN BEVERNINGH, Curator van 's Lands Hoogeschool te *Leyden* geworden, en bleef in deze bediening tot 1697; wanneer hij waarschijnlijk is overleden.

Zie verders WAGENAAR, D. XV. en XVI. en *Bijv.*

HA.

HALEWYN, (FRANÇOIS TERESTEIN VAN) *Heer van Abbenbroek, Pensionaris van Dordrecht.* *Holland. Dordrecht.* Geb. 1677. Geſt. 1751.

Hij was in 1723. tot gemelde bediening aangeſteld, gewoonlijk in dezelve ter dagvaart, en een der voornaamſte bewindslieden. Bij afwezigheid van den Raadpenſionaris dit ambt met lof waarnemende, vermeerderde zijn gezag, dan der Staatgezinde partij toegedaan, geraakte hij bij de bewegingen ten tijde der verheffing van WILLEM IV in het grootſte levensgevaar. Een Hagenaar vatte hem toen bij de keel, en dreigde hem met een mes, dan gelukkig ontzette hem de klerk DEDERICKS en anderen.

Hij was de zoon van den voorgaanden, en ſtierf 16 Julij 1751. Zie *Jaarboeken* 1751, bl. 561, alwaar een loffelijk getuigenis van zijne zedelijke hoedanigheden gevonden wordt.

HALEWYN, (SIMON VAN) *Heer van Abbenbroek, Burgemeester van Dordrecht.* *Holland. Dordrecht.* Geb. 16.. Geſt. 17..

Was een ijverig bevorderaar van de belangen van WILLEM III, doch na deszelfs verheffing op den troon van *Engeland* ziende, dat deze Staat deerlijk leed door den Oorlog, door die omwenteling veroorzaakt, veroorloofde hij zich in 1693 eenige onderhandelingen tot Vrede met Ministers van het Franſche Hof, en bragt zich hierdoor in groote ongelegenheid.

In hechtenis genomen, verdedigde hij zich moe-

dig, zeide harde waarheden, en beriep zich op het zigtbaar nut zijner pogingen, waarmede hij eerder een ſtandbeeld, dan ſtraf vermeende te verdienen.

Het Hof van *Holland*, aan wien de beoordeeling dezer zaak was afgeſtaan, tegen de Privilegiën des Burgers van *Dordrecht*, begreep dit anders en gaf een vonnis tegen hem tot eene gevangenis voor zijn leven, met verbeurdverklaring van zijne goederen, een vonnis bij WILLEM III. te zacht beſchouwd. Hij werd naar *Loeveſtein* gevoerd, wist van daar in 1696 te ontkomen, ging naar *Surinamen*, en ſtierf aldaar in lateren tijd, zonder gehuwd te zijn geweest. Het Hof van *Holland* zette na zijne vlugt bij bijzondere publicatie eene ſom van *f* 3000:— op zijn hoofd.

De loop van het geval en der geheele Regtspleging, waar in de Stadhouder geen gering aandeel had, is zeer uitvoerig en naauwkeurig vermeld bij WAGENAAR en VAN WYN, *Bijv.* D. XVI. Ik heb gelegenheid gehad aanteekeningen te zien, door hem na zijne verhooren gehouden, en in de hitte van het gemoed geſteld, waar in de Raadpenſionaris HEINSIUS en de Raadheer F. FAGEL geenzins geſpaard worden, doch voor de geſchiedenis is uit hetzelve niets bij het gemelde door beide treffelijke Geſchiedſchrijvers te voegen.

Holland.
Dordrecht.
Geb. 1616.
Geſt. 167.

HALLINGK, (JOAN) *Burgemeester te Dordrecht.*

Was

Was een zoon van HERMAN en ANNA DE JONGE, en ſteeg, na verſchillende ambten van Stadswegen bediend te hebben, in 1656 tot het Burgemeesterſchap; als Lid der Stadsregering en der Staatsvergadering van *Holland*, had hij geijverd tegen de verheffing van WILLEM III. en van hier dat zijne veiligheid bij de wending van zaken bedreigd werd. Bij de vermaarde Vroedſchaps-Vergadering, waarop dezelve gedwongen was om den Prins tot Stadhouder te verkiezen, werd hij met een zwaren bijl bedreigd, indien hij bij de betoonde weigering bleef volharden.

Weinig tijds daarna, toen hij met JOHAN MEERMAN en CORNELIS GEELVINCK op last der Staten pogingen deed, om de Ingezetenen ten platten Lande te wapenen tegen de aannaderende Franſchen, werd de haat van het losgelaten Graauw of derzelver ophitzers nog meer zigtbaar, en zijn huis te *Dordrecht*, en zijne Hofſtede in *Beijerland* werden geplunderd.

Bij de verandering der Regering, werd hij ontſlagen.

Hij was gehuwd aan MARIA BERK, en liet kinderen na, bij zijn overlijden, waarvan mij de juiste tijd is onbekend gebleven.

HALLINGK, (SCREVEL) *Raad en Theſaurier te Dordrecht.*

Holland.
Dordrecht.
Geb. 14..
Geſt. 1558.

Was een der voornaamſte Regenten van *Dordrecht*, en werd afgevaardigd, om tegenwoordig te

 zijn,

zijn, bij de overdragt der Nederlanden aan PHILIPS II in 1555. Bij de huldiging van PHILIPS nam den Hertog van ALVA ten zijnen huize zijn verblijf. Hij muntte uit wegens geleerdheid en bekwaamheid.

Zijne Echtgenoote was WILLEMINA VAN MOESYENBROEK, bij welke hij vele kinderen verwekte; een zijner dochters was moeder van WILLEM VAN GOUDHOEVEN, als opdelver onzer oude Gefchiedenisfen beroemd geworden.

Zie BALEN, *Dordrecht*, 1073, 1074.

Friesland. Geb. 1713. Geft. 1779. HAREN, (ONNO ZWIER VAN) *Grietman van Westftellingwerf.*

Genoot de gunstigfte ontwikkeling van voortreffelijke verftandige vermogens, en geraakte vroegtijdig in kennis en gunst bij FRANÇOIS FAGEL. Hij kwam fpoedig in verfchillende ambten. In de meeste verwierf hij lof. Behalven vele inlandfche Staatsambten bekleedde hij verfcheidene zeer belangrijke buitenlandfche bezendingen; zoo ging hij naar *Zwitferland*, om het overkomen van eenig krijgsvolk in 's Lands dienst te bewerken, en flaagde hierin naar wensch zijner meesters. Hij werd kort hierna Commisfaris tot de Zwitferfche Troupes; later was hij Gecommitteerden te Velde, Afgevaardigde tot den Vredehandel te *Aken* en vervolgens Commisfaris van den Stadhouder tot bezorging van de vereischte zaken, bij het weder over-

overnemen van de door den oorlog verlorene Steden en Landen van *Braband.*

Hij was voor en in 1748 een zeer ijverig behartiger van de belangen van WILLEM IV. Hij had een groot deel aan de gebeurtenisſen van dien tijd, en deelde misſchien meer dan anderen in de geheimen van Staat en in het vertrouwen van den Vorst.

Deszelfs weduwe ſchonk insgelijks haar vertrouwen aan hem, dan na het overlijden van dezelve, brak het ongenoegen tusſchen den Hertog VAN BRUNSWYK en hem ſpoedig uit en hij geraakte vervolgens buiten Staats en Lands bewind. Hij bleef Grietman tot aan zijn overlijden in 1779.

Zijn lot is ingewikkeld in eene zeer digte fluiër; het gebeurde in 1760, het welk op eene wonderbare wijze tot eene Staatszaak gemaakt werd, het herhaald bezoek van gewapenden ten zijnen huize in 1769, (zie *Geuzen*, N. D. 377.) en de brand van zijne woning te *Wolvega* in 1777, mogen aanleiding geven tot gisſingen, dan de Geſchiedſchrijver houdt zich buiten dien doolhof van onzekerheden.

Van zijne bekwaamheden zijn zeer vele blijken. Wij zullen hem nader als Letterkundige en Dichter gedenken. Hoe gaarn wenschten wij hem ook als Geſchiedſchrijver te moeten melden, en als dan de uitgave te bezitten van zijne Levensbeſchrijving van Mr. FRANÇOIS FAGEL. Bij zijne Echtgenoote SARA ALEYDA VAN HULS, liet hij vele kinderen na.

Friesland. Geb. 1626. Gest. 1708. HAREN, (WILLEM VAN) *Grietman van het Bildt.*

Wij kunnen de verrigtingen van dezen beroemden Staatsman niet beter opgeven dan door eene te zamentrekking van het geschiedkundig deel der Lijk- en Lofrede van den geleerden ZACH. HUBER, welke nader verdient gekend te worden.

Volgens dezen genoot hij vroegtijdig geschikte opleiding tot kunde, in vele vakken der Wetenschappen, en reisde door *Europa*, onder geleide van zijnen zedevoogd, den naderhand vermaarden FRENCELIUS. Spoedig kwam hij na zijne terugkomst in verscheidene Staatsambten.

Hij begon zijne loopbaan als Afgezant door eene bezending aan de Koningen van *Zweden* en *Denemarken*, door wier Oorlogsdrift hunne rijken in vuur en vlam stonden. Hij stichtte met anderen den beroemden vrede van het Noorden. In 1663 naar *Oostfriesland* gezonden, zocht hij den eersten Munsterschen Oorlog voortekomen, doch CHRISTOFFEL BERNARD VAN GALEN het zwaard opgrijpende, werd VAN HAREN benoemd om den Staatschen Veldheer bij te staan.

Kort hier na (1665) was hij afgevaardigd op de Vloot, met JOHAN DE WITT. Hij zag, hoe zeer de lootsen de mening van Dezen, om de Vloot door eene onbevarene diepte in zee te brengen, ook mogten afkeuren, zoo veel gronds in de poging van den Raadpensionaris, dat hij geen zwarigheid maakte om met dezelven de twee grootste Schepen voor

voor hunne rekening te nemen; de poging gelukte, en gaf eer aan de uitvinders, voordeel aan het land, en de naam aan het *Jan de Wits* diep.

Na buitenlandsche bezendingen van minder gewigt, naar *Luik*, *Berlyn*, *Cleef*, *enz.* maakte hij zich beroemd bij binnenlandsch bestuur in *Friesland*, en herstelde de rust aan de Academie van *Franeker*.

Voor het begin van den Oorlog in 1672 naar *Zweden* gezonden, om voor dezen Staat het genot van het drievouwdig Verbond in te roepen, slaagde hij gedeeltelijk; vruchteloos handelde hij vervolgens tot Vrede te *Aken* en te *Keulen*. Na dat de Vrede met *Engeland* in 1674 te *Londen* gesloten was, vertrok hij derwaards om vorige verbonden te vernieuwen. Op de terugkomst door eenen fellen storm beloopen, gaf zijne onverschrokkenheid moed aan het Scheepsvolk en redde het Oorlogschip voor vergaan. Tot den Vredehandel te *Nimwegen* afgezonden, werden aldaar zijne bekwaamheden door bevoegde Regters beoordeeld en geprezen.

In 1683 en 1690 bekleedde hij op nieuw twee gewigtige Gezantschappen in *Zweden*; later sloot hij den Vrede te *Ryswyk*, en sloot zijne verrigtingen als Onderhandelaar, door een Gezantschap (1702) naar *Engeland* met den beroemden E. VAN WEEDE VAN DYKVELD, om met Koningin ANNA de bestaande verbintenissen te bevestigen. Vervolgens leefde hij meer bepaald voor *Friesland*

en bleef aldaar tot aan zijn overlijden in 1708 in de voornaamste ambten.

De keus tot zoo vele gewigtige bedieningen op hem uitgebragt, bewijst zijne bekwaamheid ten vollen; gelijktijdige Schrijvers berigten het uitmuntende van zijne zedelijke hoedanigheden; het heusch weigeren van het aanbod van den Koning van *Zweden*, om hem tot Graaf te verheffen, bewijst zijne nederigheid.

Hij was gehuwd geweest aan ELISABETH VAN HEMMEMA, en liet geene kinderen na. Zijn lijk rust in eene fraaije Kapel met koperen deuren aan de Kerk van *St. Anna*, alwaar een deftig Latijnsch Grafschrift zijne verdiensten verkondigt.

De onschatbare verzameling van aanteekeningen, wegens geheime gebeurtenissen bij de twaalf Gezantschappen opgemerkt, verscheidene boekdeelen uitmakende, is helaas te gelijk met het beroemd Journaal van DAAM VAN HAAREN en zoo vele andere onwaardeerbare gedenkstukken, bij den ongelukkigen brand van het huis te *St. Anna* in 1732 verloren geraakt. De Griffier FAGEL schatte deze verzameling op zulken prijs, dat hij de helft zijner Bibliotheek er voor zoude afgestaan hebben.

Zie ook BRANDT, *Leven van de Ruiter*, b. 400. O. Z. VAN HAAREN, *de Geuzen*, in de Aanteekeningen.

Friesland. Geb. 1710. Gest. 1768. HAREN, (WILLEM VAN) *Grietman van het Bildt, enz.*

Was

Was de zoon van ADAM ERNST VAN HAREN en van AMELIA HENRIETTA WILHELMINA DU TOUR, en de achter kleinzoon van den Broeder van den voorgaanden. Behalven in vele binnenlandſche ambten, vinden wij hem als Gedeputeerde te Velde in de Veldtogten van 1747 en 1748. Gewigtige diensten bewees hij in deze betrekking, vooral bij den aanvang der belegering van *Bergen op den Zoom*.

Vervolgens ging hij als Afgezant aan het Hof van den Prins KAREL *van Lotharingen* als Gouverneur der Nederlanden te *Bruſſel*. Hij was naar het oordeel van allen een man van zeer groote bekwaamheden en van veel ſmaak; dit laatſte getuigen zijne nagelatene Werken. Elders hopen wij VAN HAREN, als den vervaardiger van het eerste Heldendicht *post renatas litteras*, DE FRISO, en als den maker van de uitmuntende ſtukken: *de Leonidas*, en der ode: *het menſchelijk leven* te leren kennen.

Hij was gehuwd aan MARIANE CHARLES, doch ſtierf kinderloos te *St. Oedenrode* in *Peelland*, op 27 Junij 1758.

Zie *Jaarboeken* I. en XII.

HARINXSMA, (BOCKO VAN) *Hoofdling te Sneek*. *Friesland.* Geb. 14.. Geſt. 1499.

Was een der Hoofden van de Schieringſche Edelen, en bijzonder magtig te *Sneek*. De ſpijt over het geſloten verdrag na de nederlaag bij *Barrahuis* in

in 1492 met de Vetkoopers of die van *Groningen* en *Oostergo*, verkropte hij niet lang, maar verbrak deze banden, zoodra de gelegenheid zich voordeed. Hij beklaagde zich eerst aan den Keizer, dan dit niet gelukkende, vatte hij op nieuw de wapens op. Hij verzoende zich met die van GALAMA, doch werd door dezen bedrogen; later werd *Sneek* door NITTERT FOX bezet, en toen leed hij door de vreemde knechten, werd gevangen genomen en gepijnigd. Na zijn ontflag handelden die van *Sneek* op nieuw met die van *Groningen*; hij ging als Gijzelaar derwaarts, en werd later gevangen.

Door eenen JAN KANNEKEN, Wijnkooper en Kannegieter te *Sneek*, werd hij in 1497 uit den Kerker gered. Kort hierna werd hij met zeldzaam vreugdebetoon in *Sneek* ingehaald.

Nu was hij een nog meer verbitterd vijand van de Vetkoopers. Toen de Hertog VAN SAXEN gebruik maakte van de zwakheid en nood der Schieringers was hij een der eersten, die dit middel, zeker zoo erg als de kwaal, omhelsde. Hij was een van de Afgezanten aan den Hertog en een van de zes Edelen, die den overdragtsbrief van het gebied teekenden en denzelven in zijnen Stadhouder huldigden.

Hij beleefde naauwelijks het begin der elende, die hier op volgde, en ftierf in 1499, bij zijne Echtgenoote ANSCK JUWINGA, zuster van GOSLING JUWINGA, insgelijks in de Gefchiedenis van

van dien tijd vermaard, liet hij eene dochter na, gehuwd aan den vermaarden KEMPO MARTENA.

Zie de Friesche Geschiedschrijvers.

HARINXMA, (HARING) *Potestaat van Friesland.* *Friesland.* Geb. 13... Gest. 14...

Werd in 1404 te gelijk met SJOERD WIARDA, die voor *Oostergo* benoemd was, tot Potestaat gekozen voor *Westergo.* Zij werden naar ouder gewoonte als Krijgsoversten en Opperhoofden der Regering, die zouden voorzitten op de Landsdagen, gehuldigd. Door het herrijzen der twisten van de Schieringers en Vetkoopers, de Staatzucht der Edelen en de Scheurziekte der Kerkelijken liep alles eerlang in de war. Hij wordt hoogelijk geroemd wegens gematigdheid en geregtigheidsliefde. Bij zijne Echtgenoote JELTKE . . . was hij vader van vier zonen, alle hoofden van een bijzonder geslacht van HARINXMA, alle in de Friesche Geschiedenis zeer vermaard geworden, en tot onderscheiding *Harinxma*, *thoe Sloten*, *thoe Heeg*, *thoe Drylst* of DONIA genoemd.

Zie SCHOTANUS, 229.

HARTAING, (DANIEL DE) *Heer van Marquette.* *Holland. Edelen.* Geb. 157.. Gest. 16,1.

Was een Edelman uit *Henegouwen*, die zich in den oorlog zeer beroemd maakte, zoo door dapperheid als Bevelhebber in *Bergen op Zoom*, en in het

het vermaard beleg van *Oostende*, als door edelmoedigheid in den Oorlog, wanneer hij onder andere eene kist met Vaandels voor het Spaansche leger genomen hebbende, dezelve te rug zond aan den Spaanschen Bevelhebber.

Hij had zich in dit gemeenebest gevestigd door de aankoop der Heerlijkheid van *Heemskerk*, welke hij met bewilliging der Staten van *Holland* in 1612, naar zekere Heerlijkheid in *Henegouwen* hem toebehoord hebbende, *Marquette* vernoemde.

Toen men over het stellen der Regteren van OLDENBARNEVELDT en zijne Lotgenooten raadpleegde, vond MAURITS het dienstig voor zijne oogmerken, om de Ridderschap van *Holland* met twee nieuwe Leden te vermeerderen, en stelde HARTAING en FRANÇOIS VAN AERSSEN voor. Veel tegenstand ontmoette dit voornemen dan magt vervulde het gebrek aan regt, en met eene acte van *non praejudicie* werden zij aangenomen.

In deze Staatkundige loopbaan verwierf hij minder roem dan hij reeds bekomen had in die des Oorlogs. In de Gedenkschriften van A. VAN DER CAPELLEN *tot Aartsbergen*, zijn hieromtrent verscheidene wenken, die hem geenzins tot eer verstrekken, ook zijn aldaar blijken van latere kleinmoedigheid als Krijgsbevelhebber.

Hij schijnt met dit alles veel invloeds gehad te hebben op Prins MAURITS, en hierdoor op het stuur van zaken.

De

De juiste tijd van zijn overlijden is mij onbekend gebleven; zijn naam word na 1624 bij VAN LEEUWEN niet onder de Leden die ter dagvaart verschenen gevonden; wij zouden hier uit opmaken, dat hij in dat jaar gestorven was, doch in gemelde Gedenkschriften, wordt zijn naam nog in 1629 gevonden.

Hij was gehuwd aan N. VAN DER NOODT *van Rijsoir*. Het geslacht van HARTAING, is volg. de Jaarb. 1753 bl. 846 toen uitgestorven.

Zie WAGENAAR, D. VIII. IX. X. en *Bijv.* CAPELLEN, *Gedenkschriften* I. op vele plaatzen.

HASSELAAR, (GERARD) *Burgemeester van Amsterdam.* *Holland. Amsterdam.* Geb. 1621. Gest. 1678.

Bekleedde van 1650 tot aan het einde van zijn leven de gewigtigste ambten in zijne Geboortestad, en vermeerderde de luister van zijn geslacht door eigene deugden. Wij vinden hem in 1665 Burgemeester. Hij werd in 1668 door Gecommitteerde Raden gemagtigd tot de versterking van *Naarden*, als de zaken van den Oorlog kundig en veel lofs behaald hebbende in het verzorgen van het benoodigde op de Vloot, in den toen naauwelijks geeindigden Oorlog. Hij en ELEMAN, Lid der Vroedschap van *Leyden*, hadden al het noodige ter besteding gereed gemaakt, toen eene veranderde denkwijze bij de Regering van *Amsterdam* den voortgang van het werk deed staken. HASSELAAR, ervaren in

in de bouwkunde, werd vervolgens mede benoemd ter beraming van het plan der Sluizen te *Amsterdam*, en deelde in de eer der uitvinding van dit voortreffelijk werk; later werd hij Hoofdofficier, lag in dit ongelukkig jaar den meesten lof op, door zijne voortreffelijke zorg ter bewaring van de rust, bij veel gisting der gemoederen, dan toen trof hem het ongeluk, dat hij, bij nacht werkzaam uit ambtspligt, door eenen op schildwacht staanden Burger tegen deszelfs wil gekwetst werd, waardoor hij na bitter lijden gedurende een geheel jaar ondervonden te hebben, op 11 Julij 1693 overleed.

Hij was de zoon van NICOLAAS HASSELAAR, die als Major van de Stads Soldaten zich zeer verdienstelijk maakte bij het dempen van oproeren in 1626 en 1629. Hij was gehuwd geweest (1) aan AGATHA HASSELAAR, PIETERS Dochter, (2) aan SUSANNA NOIROT.

Holland Amsterdam. Geb. 1698. Gest. 1766.

HASSELAAR, (GERARD ARNOUD) *Burgemeester van Amsterdam.*

Hij werd niet voor den jare 1739 in Regeringsposten gesteld. Schepen en Raad zijnde, werd hij gevolmagtigd tot den Vredehandel te *Aken*, belangrijk was zijn aandeel bij deze zending.

Gedurende denzelven werd hij bij de ongewone verandering van de Regering door den Stadhouder tot Burgemeester benoemd. De keuze op hem scheen minder aan het gemeen te behagen, dan die

op

op de overige Burgemeesters. Vervolgens werd hij Reprefentant van den Stadhouder in de Collegiën ter Admiraliteit in *Holland*, en in het volgende jaar naar *Engeland* gezonden, ten einde benevens den gewonen Gezant HOP, eene bepaling nopens het vangen van den haring op de *Schotfche* Kust te beramen. Na vele moeite vruchteloos aangewend te hebben, keerde hij te rug; vervolgens nam hij nog tienmaal de Burgemeesterlijke waardigheid waar, behalven andere bedieningen ten nutte van de Stad. Groot was de invloed, die hij in het beftuur van deze, en hierdoor in dat van den Staat had. Veel deels komt hem toe van de eer, verworven door de toenmalige Regenten, om dit Gemeenebest buiten den, bijna algemeenen, zevenjarigen Oorlog te houden. *Amfterdam* gaf in dezen de toon, en waar, de zachte overreding van den wijzen EGBERT DE VRY TEMMINCK te kort fchoot, daar hielpen fomtijds zijne cordaatheid en zijne ftoute mannentaal. Hij was de zoon van GERRIT HASSELAAR en van SUSANNA VAN COLLEN, gehuwd aan ELISABETH CLIGNET, bij wie hij twee dochters naliet, en ftierf 12 Julij 1766.

Zie WAGENAAR, D. XX. en *Bijv.* Zijn Pourtrait ftaat aldaar 334. Het fchoon advijs van *Amfterdam*, tegen de vermeerdering van de Landmagt in 1758, is te vinden in de Jaarboeken 1758 787.

Gelderland. Geb. 1694. Gest. 1767.

HEECKEREN, (FRANS JAN VAN) *Heer van Enghuizen enz. Lid der Ridderschap, Landrentmeester van Gelderland, Landdrost van Zutphen enz.*

Was gedurende meer dan eene halve Eeuw een zeer voornaam Regent van *Gelderland*, en had vooral in de laatste dertig jaren van zijnen leeftijd, zeer veel invloeds. Verscheidene binnen- en buitenlandsche Commisfiën heeft hij met lof bekleed. Hij was de zoon van JAKOB DERCK en HEILWICH CHARLOTTA VAN LYNDEN; gehuwd aan T. C. J. A. A. GRAVIN VAN RECHTEREN ALMELO, en liet bij dezen verscheidene zonen na, alle vermaard geworden in verschillende ambten.

Zie *Jaarboeken*, 1767, 757, en *de Tegenwoordige Staat van Gelderland*. D. III. *Opdragt*.

Gelderland. Geb. 1643. Gest. 1701.

HEECKEREN, (WALRAVEN VAN) *tot Nettelhorst*, zoon van EVERT en MARIA TORCK.

Werd in 1665 in de Ridderschap van *Zutphen* toegelaten, later werd hij Landdrost van *Zutphen*, Hoofdschout van Stad en Meijerij van *'s Hertogenbosch*, en Afgevaardigde ter Vergadering der Staten Generaal.

Wegens den Staat bekleedde hij een belangrijk Gezantschap aan het Zweedsche Hof in 1693, wanneer hij met den Koning eene overeenkomst sloot omtrent gerezen ongenoegen door het nemen van Zweed-

Zweedsche Schepen, die op *Frankryk* voeren.

Volgens familie aanteekeningen heeft hij ook eene bezending aan Duitsche Hoven bekleed.

Hij stierf ongetrouwd in 1701.

Zie WAGENAAR, XVI. 251.

HEEMSKERCK, (COENRAAD VAN) *Ambassadeur*, *en Secretaris van Amsterdam.*

Holland Amsterdam. Geb. 1647. Gest. 1702.

Was de zoon van den Raadsheer JOHAN VAN HEEMSKERCK, beroemd door zijne geleerdheid, en door zijne zoo leerrijke als bevallige *Bataafsche Arcadia*, en van ALIDA VAN BEUNINGEN, Zuster van den beroemden Ambassadeur. Door deze Meesters opgevoed, werden zijne verstandelijke vermogens op het gunstigste ontwikkeld.

Het eerste dat wij van hem ontmoeten is eene uitmuntende trek van vaderlandsliefde en moed. Hij begaf zich in 1672 op eigene kosten bij den benaauwden stand van zaken, met GERARD HASSELAAR en JOAN BERG, als vrijwilliger op 's Lands Vloot. Hij had vijftig matrozen bezoldigd en gekleed. DE RUITER plaatste hem op het Schip van den Admiraal VAN GENT. Hij hield zich dapper in den volgenden Zeeslag, en droeg er het leven onbezeerd en met eere af.

Hij werd vervolgens Secretaris en Pensionaris van *Amsterdam*, en bijzonder ingewikkeld in de onaangenaamheden, voorgevallen over het versterken van *Naarden*, waaromtrent de Regering van *Amsterdam* met WILLEM III. in inzigten verschilde,

de eerste verdedigde HEEMSKERCK, tegen alle beschuldigingen. Kort hierna vertrok hij als Envoijé naar *Wenen* en *Madrid;* in het volgende jaar te rug gekomen, zond men hem in 1680 als Ambassadeur derwaarts. Hier werd hij gebruikt tot het bijleggen der geschillen tusschen den Koning van *Spanje*, en den Keurvorst van *Brandenburg*. Intusschen was hij tot Lid van het Collegie van Gecommitteerde Raden gekozen. In 1689 voor eenen tijd herwaarts gekeerd, werd hij naar *Hamburg* gezonden, hier had hij het genoegen grootendeels den twist te dempen, tusschen den Koning van *Denemarken* en den Hertog van *Holstein*, die het Noorden van *Europa* met eenen nieuwen oorlog dreigde. In 1691 erlangde hij ARNOUD VAN CITTERS tot opvolger als Ambassadeur aan het Spaansche Hof, en toen bedienden zich de Staten van zijne bekwaamheden, om den Vrede tusschen den Keizer en de Porte te bemiddelen. Eerst naar *Wenen* vertrokken, reisde hij later naar *Turkyën*, handelde te *Belgrado* en *Adrianopel.* Van daar vruchteloos te rug gekeerd, handelde hij te *Wenen* tot het sluiten eens verdrags van Koophandel met den Keizer, het welk door den oorlog niet in werking kwam.

Na het sluiten van den *Ryswykschen* Vrede, werd HEEMSKERCK in 1698, benevens NASSAU ODYK, als Ambassadeur gezonden naar *Frankryk.* Belangrijk waren zijne verrigtingen bij de op nieuw rijzende twisten over de Spaansche nalatenschap.

Toen

Toen de Koning van *Frankryk* ſtellig toonde, na het overlijden van JACOBUS II. den Prins van *Walles* (den Pretendent) als Koning van *Engeland* te erkennen, kreeg HEEMSKERCK last *Parys* te verlaten, en nam ſchriftelijk affcheid van den Koning.

Bij den Keizer LEOPOLD, was hij bijzonder in achting; deze verhief hem en zijn nageſlacht, tot den Rijksgravenſtand, en vermeerderde zijn Wapen met aanzienlijke teekenen van eer, volgens Diploma van 12 December 1697; de nederigheid van hem en zijne nakomelingen deed hun geen gebruik maken van dien tijtel. Hij was gehuwd aan CORNELIA PAUW, Vrouwe van *Achttienhoven en Bosch*, en liet bij zijn overlijden op 23 Julij 1702, eenen zoon en eene dochter na.

Zie WAGENAAR, *Vad. Hiſt. en Bijv.* D. XIV. XV. XVI. XVII. *Amſt.* D. V en VI. Zijne afbeelding is te vinden in de *Vad. Hiſt.* D. XVII. 4.

HEEMSKERCK, (CLAAS VAN) *Schepen van Amſterdam.* *Holland. Amſterdam.* Geb. 1536. Geſt. 1616.

Is de ſpreuk: *liever nuttig dan blinkend*, op iemand toepasſelijk, dan is het op dezen deugdzamen man, wiens Levensſchets wij uit de meest geloofwaardige berigten, verzameld door deszelfs beroemden kleinzoon, den geleerden Raadsheer JOHAN VAN HEEMSKERCK, en thans nog bij deszelfs Erven voor handen, breedvoerig zouden

kunnen aanvullen. Hij was te *Leyden* geboortig, zoon van SYMON VAN HEEMSKERCK, en JOHANNA VAN MONTFOORT, had te *Antwerpen*, ter Schole gelegen, en ſprak en ſchreef de Latijnſche, Franſche, Spaanſche enItaliaanſche talen. Waarſchijnlijk heeft hij zich door zijn huwelijk met HILLEGONDA FOPS, te *Amſterdam* neergezet.

De belijdenis van de leer der Hervormden ſloot hem eenigen tijd buiten het bewind, dan na de wending in 1578, werd hij Lid van de Vroedſchap, en in 1581 tot andere ambten geroepen, waar in hij bij afwisſeling bleef; veelmalen bediende hij dat van Schepen, wanneer hij telkens als Voorzitter in het volgende jaar aanbleef. Ook bij de eerste oprigting van het Collegie van Gecommitteerde Raden van *Holland*, in 1581, was hij een der gekozene, en bleef verſcheidene jaren in deze gewigtige bediening. Gewoonlijk werden hiertoe anders Burgemeesters of Oudburgemeesters gekozen, dan deze eer ſchijnt hij niet begeerd te hebben. Hoe weinig Staatzuchtig hij was, blijkt ook uit eenen merkwaardigen brief, door hem op 28 Januarij 1602 aan Prins MAURITS geſchreven, ten verzoeke, dat dezelve hem *niet* mogte kiezen als Schepen uit het overgezonden veertiental. Hij werd kort hierop Rekenmeester van *Holland*, en verwierf in dezen king een' gelijken roem door wakkerheid, trouw en eerlijkheid. In 1608 kwam hij te rug in *Amſterdam*, was de oudſte van den Raad

Raad, overleefde alle die met hem in 1578 waren aangesteld, uitgenomen JAN JANSZOON HUYDECOPER, en stierf in 1616.

Uit gemelde Echtgenoote liet hij drie kinderen na.

HEEMSKERCK, (WILLEM VAN) *Burgemeester van Leyden.* *Holland. Leyden.* Geb. 1526. Gest. 1592.

Was in 1564 tot gemelde waardigheid gestegen, werd vervolgens dikwijls als een Regent van gezag vermeld, en tevens als een der Mannen, die den opstand jegens *Spanje*, en de zege der vrijheid bevorderden.

Bij de vervolging door den Bloedraad, was hij uit het Land geweken, hield zich destijds te *Embden* op, en zeer gezien zijnde bij den Prins VAN ORANGE, werd hij in vele geheime verrigtingen gebruikt. Hij handelde destijds met PIETER ADRIAANSZOON VAN DER WERFF, werd borg voor geschoten geld ten dienste der goede zaak, en trok zelf naar *Dillenburg.*

Kort na zijne terugkomst werd hij Raad nevens zijne Excellentie, „om op alle voorvallende zaken „ te disponeren," zoo als de last luidde, en was Lid der eerste Vergadering der Staten van *Holland.* Bij de beroemde belegering in 1574 was hij afwezig als afgevaardigde ter Staatsvergadering. Hij werkte zoo veel zijn konde, ter bevordering van het ontzet, en teekende den brief uit *Delft*, met OTTO V. EGMOND KENENBURG en anderen.

(Zie ORLERS, 369 en 383.) Ook vinden wij zijnen naam bij die Mannen, die in 1576 te *Gouda* vergaderd, den krachtigen brief schreven aan de Staten van *Gelderland*, om dezen tot volharding in tegenstand van de Spaansche dwinglandij aante-moedigen, zie BOR, II. 182. Bij de onderhandeling tot de opdragt van het hoog gezag aan WILLEM I. was hij een der benoemden, insgelijks bij de zamenspreking tusschen den Leydschen Hoogleeraar SARAVIA, en DIRK VOLKERTSZOON COORNHERT; vroeger was hij tegenwoordig geweest bij de inwijding der Hoogeschool. Op het tafereel van hetzelve bij ORLERS, staat hij mede afgebeeld.

Verders was hij dikwijls Burgemeester, en bleef tot aan zijn overlijden tot de bezorging van de gewigtigste belangen van den Staat gebruikt. Hij stierf 28 Febr. 1592, was gehuwd geweest (1) aan GRIETJE PROOST, (ook RAMP en PROOSTEN genoemd) Dochter van ENGELBERT PROOST of RAMP, Burgemeester te *Haarlem*, zuster van de beroemde Echtgenoote van PIETER KIES, (2) aan NEELTJE PIETERS Dr., Wed. van JOOST JACOBSZOON DE BYE, bij de eerste liet hij vijf kinderen na. Hij was de zoon van JAN REYERSZOON VAN HEEMSKERK en ELSJE VAN BUITENWEGH.

Zie verders VAN METEREN, (1614) L. III. 66. Hier staat zijn naam gespeld: WILLEM JAN REYERSZOON BUSLEYDEN, zeker verminkt en

en waarschijnlijk, daar men de familienaam destijds meermaalen naliet, gemaakt van WILLEM JAN KEYERSZOON, Burgemeester van *Leyden*, BOR I. 450.

Zie V. GOUDHOEVEN, door E. DE VEER, 108. ORLERS, *l. c.* KLUIT, *Hist. der Staat. van Holland*, D. I. *Bijl.* bl. 491. 492.

HEERMAALE. (FLORIS VAN) *Utrecht.* Geb. 15.. Gest. 15..

Bij den handel in 1578 tot het sluiten der nadere Unie, was hij een der voornaamsten, die in het Sticht de oogmerken van WILLEM I. bevorderden. Na het teekenen van het Verbond kwam hij in het Collegie der nadere Unie, en door hetzelve werd hij in verschillende gewigtige bezendingen gebruikt, onder anderen was hij in Junij 1579 afgevaardigd tot de Algemeene Staten, destijds te *Antwerpen* vergaderd.

Later was hij een van die waardige Regenten van het Sticht, die zich niet wilden schikken naar de willekeur van LEYCESTER, bestuurd door PROUNINCK; dit had ten gevolge, dat hij in 1586, benevens THIN en andere aanzienlijke Regenten en Burgers uit de Stad gezet werd. Men werkte in het eerst om LEYCESTER te bewegen de uitgezetten te hooren, maar verwierf niets anders dan de toestemming, dat zij zich eenigen tijd in *Friesland* konden ophouden. Zij bleven in *Holland*, daar HEERMAALE en vijf anderen in de hoede der Staten genomen werden, met verlof zelfs

om de ſchade, die hun mogt aangedaan worden, wettiglijk te verhalen op zulken, die er oorzaak van waren.

Ik heb geene berigten omtrent zijne Ouders, geboorte, ſterftijd, huwelijk, enz. kunnen opſporen. Zie WAGENAAR, D. VII. 248, VIII. 169.

Holland. Raadpenſ. Geb. 1693. Geſt. 1746.

HEIM, (ANTHONY VAN DER) *Raadpenſionaris van Holland.*

Veel ondervinding had hij opgedaan in de bedieningen van Griffier der Hollandſche Leenkamer, Secretaris van den Raad van State, en Theſaurier Generaal der Unie, vroeger met lof door hem bekleed, toen hij na het overlijden van SIMON VAN SLINGELAND tot het ambt van Raadpenſionaris in 1737 geroepen werd. Loffelijk kweet hij zich in hetzelve. Algemeen was het vertrouwen, het welke men ſtelde, op zijne ijver, naarſtigheid en oplettendheid. Aan hem, en eenige weinigen geſchiedde de eerste opening van geheime pogingen door *Frankryk* tot Vrede. Na het overlijden van FRANÇOIS FAGEL, had men hem gaarn tot Griffier der Staten Generaal aangeſteld, doch het aanzoek van *Holland*, om hem tot Raadpenſionaris te behouden, behield de overhand. Zeer vereerend was voor hem het beſluit van H. H. M. v. 9 dezer 1744. Hij hield in 1745 zeer belangrijke handelingen met den ABT DE LA VILLE, zie VAN WYN, *Bijv.* D. XX. 7—12. In het volgende jaar ſtierf hij op 16 Julij in *'s Bosch*, op de

de reis naar *Spaa*. Hij was gehuwd aan CATHARINA VAN DER WAEYEN, Dochter van JACOBUS VAN DER WAAYËN, insgelijks op de Kaart vermeld, en liet eenen zoon en twee dochters na, gelijk ook eenen goeden naam wegens een in *alle* deelen beminnenswaardig karakter.

Zie WAGENAAR, D. XIX. XX. en *Bijv*. Zijne afbeelding ſtaat D. XIX. 224.

HEINSIUS, (ANTHONY) *Raadpenſionaris van Holland*.

Holland.
Raadpenſion.
Geb. 1641.
Geſt. 1720.

In den jare 1679 Penſionaris van *Delft* geworden, werd hij vervolgens in gewigtige bezendingen met nut gebruikt; hij trok naar *Frankryk* in 1683 om de belangen van WILLEM III. ten opzigte van het Prinsdom *Orange* te bevorderen; niet gelukkig hierin geſlaagd, bleef hij bij denzelven in gunst, bragt veel toe tot het beſluit nopens de wervinge van zestien duizend man, alſchoon *Delft* hiertoe min genegen ſcheen, vervolgens bevorderde hij des Vorſten overtogt naar *Engeland*. Inmiddels was hij derwaards in Gezantſchap geweest ter bijlegging van de geſchillen met de *Oostindiſche* Maatſchappij.

Na het overlijden van GASPAR FAGEL, en van den Penſionaris MICHIEL TEN HOVE, aan wien terſtond, naa den dood van den eerſten, het ambt van Raadpenſionaris, bij voorraad was opgedragen, werd HEINSIUS in 1689 op aanprij-

zing

zing van den Stadhouder tot dat gewigtig ambt gevorderd, en bleef vervolgens gedurende den reeks van dertig jaren aan het ſtuur van zaken.

Veelvuldig waren zijne verrigtingen in dezen. Bij het leven van gemelden Vorst, ſchikte hij zich het meest naar deszelfs welbehagen, zich nu en dan misſchien ten dezen te veel veroorloovende, zoo als in de zaak van S. VAN HALEWYN; na den dood van WILLEM III. ſcheen hij tegen de bevordering van den Prins VAN ORANGE, en tegen het herſtel van het Stadhouderſchap.

Bij WAGENAAR, D. XVI. XVII. en XVIII. is een naauwkeurig verhaal van vele gevallen, waarin hij zijne kundigheden deed blijken. Vooral in de ſuccesſie Oorlog was hij een der voornaamſte Bewindslieden, en maakte met EUGENIUS en MARLBOROUGH het Driemanſchap uit, hetwelk in verſcheidene opzigten *Europa* beſtuurde. Ongelukkig is het, dat zijne pogingen om in 1705 of in 1709 den Vrede te maken, mislukten.

Hij hield zijn gezag ten vollen ſtaande tot aan zijn dood in 1720. In de laatſte achttien jaren was dit ambt bijna even gewigtig geworden als in den tijd van DE WITT, doch minder gevaarlijk. Hij liet zich beter bezoldigen dan dezen.

Hij was nimmer gehuwd. Zijne zeden waren zeer eenvoudig. Hij was koel van inborst, begreep langzaam en dikwijls zeer veel. Zijne beſluiten werden ook niet dan na een voorzigtig en langdurig overleg genomen. Hij verbeeldde zich

ech-

echter ook dat niemand, iets beter konde weten dan hij. Zie verders O. Z. VAN HAREN, *de Geuzen, in de Ophelderingen*, N. D. bl. 314. VAN WYN, *Bijvoegzels*, D. XVI en XVIII. — BURNET, *Gesch. van Engeland*, D. VI. 360, 552. VII. 350.

HEINSIUS. (NICOLAAS)

Holland. voorn. Ambt. Geb. 1620. Gest. 1681.

Was de zoon van DANIEL HEINSIUS, als geleerde bijzonder bekend, en van ERMGARD RUTGERSIUS. Hij volgde het voetspoor van zijnen vader, en verwierf zich vroegtijdig letterkundigen roem. Deze veroorzaakte dat CHRISTINA, Koningin van *Zweden*, hem naar *Stokholm* lokte, hier werd hij Secretaris van het kabinet. Dan zich niet naar het hofleven kunnende schikken, en te veel lijdende van den nijd der Inboorlingen, besloot hij naar het Vaderland te rug te keren; spoedig riep men hem alhier in ambten. Hij was in 1661 Secretaris van *Amsterdam*, toen hij tot Resident van dezen Staat, aan het Hof van *Zweden* werd gekozen; dit ambt bediende hij eenige jaren met grooten lof, werd van daar afgevaardigd tot een buitengewoon Gezantschap aan den Czaar van *Muscoviën*, en keerde later naar het Vaderland te rug, waarna hij alleen voor de wetenschappen leefde, en in *Vianen* in 1681 stierf.

Wij zullen zijne Letterkundige verdiensten nader gedenken. Zie BALEN, 1156. WAGENAAR, D. XIII.

HELL,

Gelderland.
Geb. 1644.
Gest. 1732.

HELL, (CASYN VAN DER) *Heer van den Wildbaan, Kleerenbeeck en Vieracker.*

Was de zoon van GERHARD CASYN, die volgt, en werd in 1664 onder de Riddermatigen des Quartiers van *Veluwe* aangenomen. In 1680 Burgemeester van *Lochem* zijnde, is hij kort hier na in plaats van zijnen Vader tot gewoon Raad in het Hof van *Gelderland* gesteld. In 1720 werd hij Voorzitter, als mede Stadhouder van de Leenen, welke beiden eerambten hij waarnam tot aan zijn overlijden op 25 September 1732. In alle deze bedieningen had hij roem verworven. Bij de Staatstwisten in 1704 trof hem het ongeluk, dat hij door die van de Steden, met geweld uit de Kerk te *Velp* geligt, gevankelijk naar *Arnhem* gebragt, en niet dan op aanhouden van het Hof na verloop van eenigen tijd ontslagen werd. JOHAN VAN ARNHEM was zijn lotgenoot.

Zeer beroemd was hij ook als kundig beoefenaar der Vad. Geschiedenissen. Hij voltooide het begonnen werk van zijnen Vader, en verzamelde uit de verschillende Archiven van *Gelderland* zeer vele belangrijke stukken tot de Geschiedenis en de Regeringsvorm van dit gewest betrekkelijk.

Deze schat kwam later in bezit van den geleerden en werkzamen HERMAN SCHOMAKER, die zoo wel als Mr. P. BONDAM van dezelve een nuttig gebruik maakte; de laatste vooral bij de voortreflijke *verzameling van onuitgegevene stukken.*

VAN DER HELL was gehuwd aan WIL-

HEL-

HELMINA CATHARINA HUIGENS, Dochter van RUTGER, insgelijks door ons te vermelden. Zijne beide zonen ſtierven zonder kinderen natelaten, en hierdoor ſtierf dit aanzienlijk geſlacht uit, het welk gedurende meer dan vier eeuwen, aan *Gelderland* beroemde Staats- en Krijgsmannen had geſchonken, en met die van OLDENBARNEVELDT en DOMPSELER van eenen ſtam was.

Zie WAGENAAR, D. XVII. 239. P. BONDAM, *verz. van ſtukken*, *Voorb.* XV.

HELL, (GERHARD CASYN VAN DER) *tot den Wildbaan, Lid van de Ridderſchap van Gelderland, Preſident van den Hove.* *Gelderland.* Geb. 1598. Geſt. 1681.

Was ſedert 1634 Lid van de Regering der Stad *Zutphen*, en werd Curator van de Harderwijkſche Academie bij hare oprigting. In 1649 tot Raad Ordinaris van het Hof benoemd, verliet hij de Regering van gemelde Stad, en ging over in 1652 in de Ridderſchap van de *Veluwe*. In den jare 1673 werd hij oudſte Raad, en ſtond dit ambt weinig tijds voor zijn overlijden op 21 Maij 1681 aan zijnen ſtraksgenoemden zoon over. Zeer veel invloeds had hij op het binnenlandsch beſtuur van *Gelderland*. Hij wordt ook geprezen als een man van ſmaak, en als een regtgeäart liefhebber der Vaderlandſche Geſchiedenisſen, die den grondſlag legde tot het verzamelen van dien ſchat van Gedenkſchriften voor dezelve, waarvan wij in vorig Levensberigt hebben melding gemaakt. Hij was, de

de zoon van CASYN en LUMME RUYTERS, en huwde in 1642 aan WALRAVINA SCHIMMELPENNINK VAN DER OOIJE.

Zie BONDAM, *verz. van ſtukken*, D. I. *Voorreden.*

Friesland.
Geb. 14...
Geſt. 15...

HEMMEMA. (DOEKO)

Was afkomstig uit een aanzienlijk geſlacht, het welk te *Berlicum*, een dorp in *Menaldumadeel* gevestigd, aldaar het ambt van *Olderman* bediende. Hij behoorde tot de Schieringers, en had veel te lijden van de Vetkoopers. Zijn kasteel werd door die van *Groningen* in 1490 belegerd. Zijne Echtgenoote BAUCK POPPEMA, verdedigde hetzelve moedig, dan moest bezwijken voor meerdere magt; zij werd, hoewel hoog zwanger, naar de Gevangenis te *Groningen* gevoerd, alwaar zij volgens eene aanteekening in een oud misboek, in de Kerker van tweelingen beviel. Bij GABBEMA, *Verh. van Leeuwarden*, bl. 196—199 is eene belangrijke beſchrijving der belegering en innemen van *Hemmema Slot*, en van den mannenmoed der gemelde Vrouw. Zij ſtierf in 1501.

HEMMEMA werd op 13 October 1503 door den Hertog VAN SAXEN, beleend met een landgoed op het Bild, onder *St. Jacobs Parochie* gelegen, genaamd: *de Nye Fenne*; dit is het eenigſte Leen, het welk in *Friesland* bekend is, en bij den Lande moet verheft worden; het is na

na het uitsterven van het geslacht HEMMEMA in 1721 vererfd in dat van DU TOUR.

Zie verders P. NOTA, *Tweetal Leerredenen*, bl. 89.

HENDRIK VAN BEYEREN, LVIII. *Bisschop van Utrecht.* *Bisschop van Utrecht.*

Zeldzaam was ter gelegenheid van de verkiezing Geb. 148.. Gest. 1552.
van dezen Bisschop, de worsteling der naburige Vorsten, over de vraag, wie van hun eenen afhangeling op den Stoel van het Sticht zoude brengen. HENDRIK werd noch door KAREL VAN OOSTENRYK, noch door KAREL VAN GELDER gedreven, maar wel door de Burgerij, en hierdoor bekwam hij na dat de keus in 1524 op hem gevallen was, de haat en de tegenstand van beide gemelde Vorsten.

Hij vond het Land in Oorlog, en den Hertog van *Gelder* in het bezit van een groot deel van *Overyssel*, het terug bekomen van het verlorene vereischte geld, dit veroorzaakte lasten, deze misnoegen onder de Ingezetenen, en dat alles gevoegd bij den bedreigenden magt van KAREL VAN OOSTENRYK, schoot er voor den Bisschop, om niet alles te verliezen, geen ander middel over, dan om het wereldlijk gebied aan dezen, als Heer der Bourgondische Staten te verkoopen en overtedragen. Dit ontmoette tegenstand bij de Utrechtenaren; aan vele treffelijke mannen, kostte die tegenstand het leven. Sommige Kanunnikken, die de vrijheid van de Kerk

wilden voorstaan, werden in ledere zakken gestoken en verdronken.

De meeste Kanunnikken werden echter door het geld van den Keizer omgekocht; daarna ging de overdragt van het wereldlijk gebied in 1527 aan KAREL V. voor eene geringe somme gelds door. Hier mede eindigt dus ook onze aanwijzing van het aanwezen der *Utrechtsche* Bisschoppen, als Vorsten op de Kaart; de volgende behooren tot de Kerkelijke Geschiedenis.

HENDRIK beklaagde zich deze overdragt, toen het te laat was. Hij stelde in 1528 ook het kerkelijk gezag in handen van den Paus, die den beroemden Kardinaal WILLEM VAN ENCKEVOORT, tot zijnen opvolger benoemde.

HENDRIK stierf in vergeten stand, in den jare 1552.

Van zijn karakter is weinig te melden. Buitenlandsche onrust van alle kanten veroorzaakte als het ware, dat men den Vorst nimmer konde zien. Hij konde ten minsten nimmer met vrijën wil handelen. Hoe ongelukkig zijn Staten, die in de worsteling van twee magtiger naburen begrepen, doorgaans van beiden meer moeten lijden dan de krachten toelaten!

Zie verders PONTANUS, *Geld. Gesch.* P. v. DIEDENHOVEN, enz. HEDA, verschilt ten deze in velen met den eersten, doch verdient hierin minder geloof.

Erf-Gouv. van Friesland. Geb. 1473. Gest. 1541.

HENDRIK, *Hertog van Saxen, Erf-Gouverneur van Friesland.*

Was de tweede zoon van Hertog ALBERT. Deze had hem bij zijn vertrek naar *Duitschland* in *Friesland* gelaten, en aan hem het oppergezag toevertrouwd, dan jong, onbedreven, heerschzuchtig en onvoorzigtig zijnde in het vorderen van nieuwe schattingen, bragt hij de Friezen tot opstand; deze belegerden hem in *Franeker*, en bragten hem in angst, dan zijn Vader met krijgsvolk tot hulp uit *Duitschland* opdagende, verdreef zijne tegenstanders. Hij deed hierop eene bedevaart naar *Spanje.*

ALBERT stierf kort hierna, had aan GEORG zijne Duitsche Staten, aan HENDRIK *Friesland* gemaakt. In het bewind van dit gewest ondervond hij de tegenkanting der Friezen, die zich niet naar het Saxische juk konden schikken, op meer dan eene wijze. Sommigen zochten den Hertog *van Bourgondiën* intehalen, dan dit mislukte.

HENDRIK kreeg spoedig eenen weerzin tegen deze onrustige Regering, en stond weldra het gebied over *Friesland* aan zijnen Broeder, voor eenige heerlijkheden in *Duitschland*, en eene jaarlijksche somme gelds af; GEORGE werd in 1504 gehuldigd.

Het overige van den leeftijd van HENDRIK ligt buiten ons bestek. Hij was een der eerste Duitsche Vorsten, die de Leer van LUTHER omhelsden; van zijnen Broeder leed hij hieromtrent veel.

Hij erfde echter deszelfs Staten, toen voerde hij den Hervormden Godsdienst openlijk in, droeg weinig tijds voor zijn overlijden de Regering over aan den beroemden MAURITS VAN SAXEN, en ftierf 28 Aug. 1541.

Behalven gemelden zoon, liet hij bij CATHARINA VAN MEKLENBURG nog eenen zoon, den Keurvorst ALBERT, en drie dochters na.

Zie de Friesche Geschiedschrijvers.

Stadhouder van Holland. HENDRIK GRAAF VAN NASSAU, *Stadhouder van Holland*, *enz.*

Geb. 1485. Gest. 1538. Hij bleef volgens schikking met zijnen Broeder WILLEM, die de Duitsche Staten beërfde, in het bezit der Nederlandsche Heerlijkheden; en werd (1516) Stadhouder van *Holland*; later Kapitein Generaal. Daar hij veel gewerkt had tot de verheffing van KAREL V. tot Keizer, bleef hij bij dezen in blakende gunst. Hij ftond het Stadhouderschap af in 1522, en werd later door den Keizer als Afgezant bij FRANÇOIS I. en in andere hooge waardigheden gehouden. Hij ftierf te *Breda*. Hij huwde (1) aan FRANÇOISE VAN SAVOIJE, (2) aan CLAUDINA VAN CHALONS, (3) aan MARIA VAN MENDOZA. Door het 2de huwelijk kwam het Prinsdom *Orange* in het huis van NASSAU. Hij liet alleen bij deze Vrouw eenen zoon na, RENÉ, meest bekend met den naam van RENÉ VAN CHALONS.

Zie VAN LEEUWEN, *Bat. ill.* p. 811 en 1387.

1387. WAGENAAR, D. IV. en V. &c. *Leven van* WILLEM I. 1732, D. I. 23. V. GOOR, *Breda*, 32 en 33. GOUDHOEVEN, 130.

HENDRIK CASIMIER I., *Graaf van Nassau, Stadhouder van Friesland, Groningen, enz.* *Stadhouder van Friesland.* Geb. 1611. Geſt. 1640.

Wordt ook bij ſommige Geſchiedſchrijvers HENDRIK ERNST CASIMIER genoemd en was de oudſte zoon van ERNST CASIMIER en SOPHIA HEDWICH, Princes van *Brunswyk*. Toen FREDRIK HENDRIK, de opvolging als Stadhouder van *Holland*, voor zijnen zoon bekomen had, gaven die van *Friesland* hetzelfde aan hem; hij was tegenwoordig bij het ſneuvelen van zijnen Vader, en volgde denzelven op als Stadhouder van *Groningen* en *Drenthe*.

Bij de beroerte in *Friesland* in 1635, gedroeg hij zich ſtandvastig in het weren van de Krijgsknechten door de Algemeene Staten naar *Leeuwarden* afgezonden; later zag hij zijn gezag in *Friesland* eenigzins bepaald.

Hij ſleet zijnen meesten tijd te Velde, was dapper en ſneuvelde, zich zelven te veel gewaagd hebbende, door eene piſtoolſchoot bij het beſtormen van *Brugge*. Hij ſtierf ongehuwd; zijn Broeder WILLEM FREDRIK was zijn opvolger en erfgenaam.

Zie WAGENAAR, *Vad. Hiſt.* D. XI. bij bl. 292 is zijne afbeelding.

Stadhouders van Friesland. Geb. 1657. Gest. 1696.

HENDRIK CASIMIER II., *Vorst van Nassau, Stadhouder van Friesland, Groningen, enz.* Op zijn 15de jaar legde hij reeds den eed af als Stadhouder van *Friesland* en *Groningen*, en zag op zijn 18de die ambten erffelijk verklaren voor zijne mannelijke nakomelingen, doch konde zich niet in het volle bewind stellen voor zijn 22ste jaar; zoo lang had zijne Moeder het gezag met hem gedeeld.

In zijne vroege jeugd verwierf hij reeds krijgsroem onder het geleide van den dapperen Generaal HANS WILLEM, *Baron* VAN AYLVA.

Hij was ook namens *Friesland* en *Groningen* tot Kapitein Generaal van hun krijgsvolk benoemd, en dit gaf aanleiding tot twisten tusschen WILLEM III en hem. Deze verwijdering duurde tot 1685, toen aan den eersten uitzigten op de kroon van *Engeland* geopend werden. Om hier toe te geraken had hij de hulp van *Friesland* en *Groningen* noodig, welke niet zonder het bijleggen dezer twisten te bekomen was. JOHAN VAN DER WAEYEN, was in dezen de bemiddelaar.

HENDRIK CASIMIER, werd naderhand wel tot Veldmaarschalk van den Staat benoemd, maar niet tot eerste, waardoor op nieuw oneenigheid rees.

Hij bezocht zijnen neef in *Londen*, deed gewigtige diensten in den Oorlog, door de omwenteling in *Engeland* veroorzaakt, vooral in den Slag van *Landen*.

Hij

Hij ſtierf in 1696, na lang geſukkeld te hebben, aan eene borstkwaal, veroorzaakt door een' val van het paard in zijnen jeugdigen leeftijd. Hij was gehuwd aan AMELIA, *Princes van Anhalt*, bij wie hij vele kinderen naliet.

Schrander, werkzaam, zacht en echter dapper in zijn leven, werd hij bij zijnen dood algemeen beklaagd.

Zie VAN WYN, *Bijv.* D. XVI. bl. 91 en 92. verders WAGENAAR, D. XV en XVI. aldaar bij bl. 314 is zijne beeldtenis.

HENNIN, (MAXIMILIAAN VAN) *Graaf van Bosju*, *Stadhouder van Holland*, *enz.* *Stadhouder. van Holland.* Geb. 1542. Geſt. 1578.

Hij was door zijnen Oom MAXIMILIAAN VAN BOURGONDIEN, tot erfgenaam geſteld, doch daar de Boedel van dezen, zoo zeer met ſchulden bezwaard was, had hij van deze erflating geen voordeel.

Hij had zich in zijne jeugd niet vereenigd met de verbondene Edelen; aan den Koning aanhangig gebleven, verwierf hij het vertrouwen van de Hertogin van PARMA, en werd Stadhouder van *Holland*, na het vertrek van WILLEM I. naar *Duitschland*.

Hij diende later in vele ondernemingen den Hertog van ALBA. Hij trachtte tot herovering van den *Briel* en *Dordrecht*; bij de verrasſing van *Rotterdam*, bezoedelde hij zijnen naam door de wreedheden, aldaar gepleegd; bij de ne-

nederlaag van hem, in den zoo beroemden Zeeflag van 11 October 1573 voor *Hoorn* geleden, waar van het behoud of verlies van geheel *Noord-Holland* afhing, werd hij krijgsgevangen, dit duurde tot na de Gentfche bevrediging.

Hij fcheen na zijne flaking meer te hellen tot de belangen van de voorftanders van 's Lands vrijheid. Hij deed pogingen om de Algemeene Staten nader te vereenigen, doch ftierf onverwacht in 1578.

Aan hem kan de lof van dapperheid, en andere krijgsdeugden niet onthouden worden.

Zie WAGENAAR, D. VI en VII. *Bijv. en Nalezingen*, en de meeste Nederlandfche Gefchiedfchrijvers.

HESSENKASSEL, (MARIA LOUIZA *Princes van*) Zie op MARIA LOUIZA.

Friesland. Geb. 15.. Geft. 1585

HETTINGA, (HOMMO VAN) *Grietman van Baarderadeel.*

Was de zoon van EPO VAN HETTINGA in de *Hommerts*, een voornaam man ten zijnen tijde, en van AUCK VAN HEREMA van *Trum;* fpoedig kwam hij in aanzienlijke ambten, werd in 1558 Grietman, en was Ontvanger van den Omflag over de Floreenen, gemaakt om de kosten van het graven van de Vaart tusfchen *Leeuwaarden* en *Sneek* te vinden. Bij den opftand jegens *Spanjen* was hij een der ijverigften; hij teekende het Verbond der Edelen, vlugtte voor de vervolging, werd in-

ingedaagd en gebannen. Zijne moed rees echter tegen de verdrukking. Hij nam krijgsvolk aan, was een der hoofden van de vrijbuiteren tegen de Spanjaarden, en was in 1572 bij het innemen van den *Briel* tegenwoordig.

Niet lang leefde hij daarna. Zijne Vrouw TRYN RINGIE of RINGIA, was in 1574 reeds Weduwe. Zijne zonen DOEKO en TAKO waren den vader waardig, werden ook gebannen, eerst door den Bloedraad, later door het Hof.

Zijn halfbroeder TIETE VAN HETTINGA, insgelijks Lid van het Verbond der Edelen, maakte zich ook zeer verdienstelijk aan de Vrijheid, en zal door ons wegens krijgsdaden, later vermeld worden.

Zijn andere Broeder was BENEDICTUS genaamd, die ook voor de vrijheid zijn leven waagde; van dezen leven nog mannelijke nakomelingen te *Langweer* in *Friesland*, doch in verarmden toeftand.

Zie verders TE WATER, *Verbond der Ed.* D. II. 457. *Sententiën van* ALVA, bl. 192. Hier wordt zijn naam HOINNIE gefpeld; een andere verbastering van zijn naam, heeft waarfchijnlijk aanleiding gegeven, dat men eenen *Oom Hedding* bij de innemers van den *Briel* gefteld heeft. Zie VAN WYN, *Bijv.* VI. 64. *Tegenw. Staat van Friesland*, D. III. 498.

Utrecht. Geb. 1732. Geſt. 1785. HEUVEL, (HENDRIK HERMAN VAN DEN) *Adjunct Secretaris der Staten van Utrecht.*

Was afkomstig uit een aanzienlijk geſlacht te *Maaſtricht*, en zoon van ADR. GUST. FREDK. W. VAN DEN HEUVEL en HERMINA LYNSLAGER.

Na eenigen tijd de regtsgeleerde practijk met veel lof te hebben waargenomen, werd hij in 1754 gekozen, tot Subſt. Griffier, bij het Hof te *Utrecht*, eerlang tot Griffier benoemd, en in 1781 tot Secretaris van de Commisſie van Financie, en adjunct Secretaris der Staten gevorderd, in welke laatſte bediening hij op den 25 October 1785 overleed.

Veel lof verwierf hij voor zich zelven; vele dienſten bewees hij aan den Staat, door eene getrouwe waarneming van alle ambtspligten; zeer verdienſtelijk maakte hij zich boven dien door zijnen ijver, om den geest van vaderlandsliefde ter bevordering van algemeene welvaart op te wekken. Hij behaalde in 1771 den Gouden eerprijs bij de Maatſchappij te *Haarlem* opgehangen, voor de beste Verhandeling omtrent de meest geſchikte middelen, ter verbetering van Handel- en Fabriek-wezen. Deze Verhandeling, een meesterſtuk van belezenheid en oordeel, en zijne verdere bemoeijingen, hadden het oprigten des Oeconomiſchen taks ten gevolge. Wij zullen zijne edele pogingen, de heilrijke gevolgen van dezelve, en zijne verdere, zoo geleerde als nuttige Schriften nader gedenken, indien wij in ons

ons voornemen, om de Letterkundige Gefchiedenis te bewerken, mogen flagen. Wij uiten echter vroeger onzen wensch, dat de onuitgegevene fchriften van denzelven, door den bezitter mogten in het licht gegeven worden, waardoor wij ons voordeel voor het vaderland durven belooven. Hij had in zijne edele pogingen een verdienstelijk medehelper in zijnen Broeder Mr. JACOB ADRIAAN VAN DEN HEUVEL, die langs verfchillende ambten tot dat van geëligeerde Raad, of van het eerfte Lid van Staat geftegen, zeer veel roems verwierf door zijne kunde in zaken van Politie en Financie, en bij zijnen dood op 14 April 1800, door vele wegens zedelijke deugden betreurd werd.

HIEMSTRA, (SCHELTE VAN) *Burgemeester van Bolsward.* *Friesland.* Geb. 16... Geft. 17...

Was gedurende een lange reeks van jaren een der meest achtbare Regenten van *Friesland*, had in de Kamer der Steden een bijzonder gezag, en bekleedde onafgebroken vele en aanzienlijke Commisfiën van Staat, merendeels binnens Lands. Hij had het bijzonder toezigt op de opvoeding van Prins JAN WILLEM FRISO, en was bij de Geleerden zeer gezien als kundig bevorderaar der geleerdheid.

Zijne Ouders waren FEYO VAN HIEMSTRA, Collonel Commandant te *Embden*, en TJIETS VAN AYSMA. Hij huwde (1) aan LUCIA VAN BURMANIA, (2) aan CATHARINA VAN SCHELTIN-

TINGA, de juiste geboorte en sterftijd van hem zijn mij onbekend gebleven.

HIERGES, (GILLES VAN BARLAYMONT *Heer van*) Zie op BARLAYMONT.

Groningen.
Geb. 15..
Gest. 1585.

HILLEBRANDS, (JACOB) *Burgemeester te Groningen.*

Te weinige berigten hebben wij van 's mans levensloop gevonden, naar mate van zijne verdiensten en ongelukkig lot.

BOR zegt van hem, dat hij Hoofdman van 's Konings Kamer geweest zijnde, Burgemeester was, ten tijde dat RENNENBERG reeds verdacht werd naar *Spanje* te hellen. Hij, een zeer vroom en openhartig man op wien de Onroomschen voornamelijk steunden, at op 2 Maart 1580 bij den Graaf; trouwhartig openbaarde hij aan denzelven, dat 'er eenig vermoeden tegens hem bestond, en zeide, dat hij niet hoopte, dat zijn Genade iets kwaads in den zin zoude hebben. Hij erlangde toen het bekend antwoord: „ ô Mijn Vader, die ik „ voor mijn Vader houd, zoudt gij zulke dingen „ van mij vermoeden; heb daar geen vreze voor."

Hij zich hierop verlatende, stelde anderen eenigzins gerust, doch hield goede wacht, en toen het verraad des anderen daags in den morgenstond uitbarstte, zette hij zich dadelijk aan het hoofd van hun, die weerstand wilden bieden; dan bij den eersten aanval werd hij dood geschoten, waardoor de

de moed den zijnen ontzonk, en elk een goed heen komen zocht.

Zie BOR, II. 168. WAGENAAR, VII. 325. DUMBAR, *Anal.* III. 204.

HILLEMA, (GELLIUS) *Raad in den Hove van Friesland.* *Friesland.* Geb. 15... Gest. 1626.

Was om den jare 1585 Advocaat voor het Hof, en Secretaris van *Leeuwarden*, en geraakte in 1597 tot de waardigheid van Raadsheer. In 1602 werd hij met BAERTE IDSAERDA en anderen gekozen om voor *Friesland* een Wetboek (aldaar bekend met den naam van *'s Lands Ordonnantie*) te ontwerpen. Vervolgens is hij naar den *Haag*, tot de Vergadering der Staten Generaal gezonden, en in 1608 en 1609 gemagtigde tot den handel van het bestand. Hij schijnt later in den gerusten werkkring van Regter te rug gekeerd te zijn, tevens was hij Curator der Friesche Hoogeschool.

Bij HAUK HAERSMA liet hij drie zonen na en eene dochter, gehuwd aan HECTOR BOURICIUS, beroemd Regtsgeleerde en Regter.

Zie VRIEMOET, *Athen. Frisiacæ* XXXIX. *Naamrol der Raaden*, BAUDIUS, *Hist. Induc.* alwaar zijne afbeelding is.

HOENRAAD. (LUBBERTUS) *Overyssel.*

Was een geleerd man, van *Deventer* geboortig, Geb. 15... Gest. 1589.
alwaar verscheidenene mannen uit dit geslacht op de Regeringlijsten gevonden worden. Hij hield zich ten

ten tijde van de overheersching van *Deventer* door de Spanjaarden, na het verraad van STANLEY, in den *Haag* op, en werd, toen de Staten Generaal in 1588 besloten een Statelijk Gezantschap naar *Denemarken* te zenden, benoemd als Ambassadeur, benevens den Graaf VAN HOHENLO, JOHAN VAN DUVENVOORDE *van Warmont*, FLORIS VAN BREDERODE en NICASIUS DE SILLE. Zie hunne instructie bij BOR, D. III. 296; hoewel zij weinig in het hoofdoogmerk hunner zending slaagden, verwierven zij echter de goedkeuring van hunne meesters.

In het volgende jaar werd hij alleen naar de voornaamste Protestantsche Duitsche Vorsten gezonden, zoo om te handelen over eenige zaken den lande betreffende, als om het verbond met hun te vorderen, waarop de Koning van *Navarre* bijzonder aandrong. Een Oorlogschip van den Staat bragt hem naar *Bremen* of *Hamburg*; van *Stade* schreef hij verscheidene zaken van belang over, ter onderrigting. Veel verrigtte hij, en de Staat had meer van hem kunnen verwachten, indien zijne zeden overeenkomstig waren geweest met zijne bekwaamheden. Hij verviel tot het onmatig drinken van Wijn, en stierf haastelijk hierdoor op eenen Wagen bij *Straatsburg*, op reis zijnde naar *Spiers*.

Zie REVIUS, *Dav. ill.* 522, 523. BOR, III. 296, 444, 459, 543.

HOEY,

HOEY, (ABRAHAM VAN) *Pensionaris van Gornichem.* Holland. Gornichem. Geb. 1684. Gest. 1766.

Hij was de zoon van GASPAR en CORNELIA VAN DER ESCH, en Pensionaris van zijne Geboortestad Gornichem, toen hij tot Raad van den Hove van *Holland* in 1713 benoemd werd. In 1717 is hij aangesteld tot Raad- en Rekenmeester der Domeinen van *Holland*; als toen gaf zijne verschijning ter Staatsvergadering van *Holland* als Pensionaris honorair van Gornichem aanleiding tot een vrij hevig verschil met die van *Amsterdam*, breedvoerig vermeld bij VAN WYN, *Bijv.* D. XVIII. 53,61.

In 1727 werd hij, in plaats van J. BOREEL, naar *Frankryk* gezonden als Ambassadeur, gewigtig waren de diensten die hij aan het Vaderland bewees, zoo door het sluiten van het vermaard verdrag van Koophandel in 1739 als anderzins. Grooter nog zoude zijne diensten geweest zijn, indien men hier te Lande zijnen raad gevolgd had, om den Vrede te bewaren, door zich onzijdig te houden in de twisten, die *Europa* destijds in vuur en vlam zetten.

Hij deed hierover in 1743 de ernstigste vertoogen aan zijne Meesters dan, deze werden ten kwaden genomen. Hij bleef echter volharden in zijne vaderlandlievende pogingen tot heil van den Staat, sprak met zeldzame cordaatheid, doch konde den Oorlog niet tegenhouden, hoe gezien hij ook bij de Fransche Staatsministers was.

Hij bleef in *Parys*, deed herhaald aanzoek om te

terug geroepen te worden, en niet voor 1747 kreeg hij toelating om eene keer herwaards te doen. Hij bleef sedert in het Vaderland; na zijn vertrek uit *Frankryk*, ontving hij van den Koning een buitengewoon geschenk van Gouden Medailles.

Hij werd bij zijne komst in het Vaderland, met lijfsgevaar, ja met het lot van JOHAN DE WITT bedreigd; de gerustheid van zijn geweten deed hem deze bedreigingen verachten. Hij ging moedig door den *Haag*; het overige van zijn leven fleet hij ambteloos. Ten tijde van den zevenjarigen Oorlog zag hij de leer tot onzijdigheid, te voren door hem zoo zeer aangeprezen, dadelijk omhelsd, en de welvaart van den Staat en deszelfs Burgers hierdoor zigtbaar toenemen. Hij stierf in 1766 op zijne Hofstede: *Marlot*, bij den *Haag*. Bij zijne Echtgenoote ALETTA VAN NECK, had hij eene dochter verwekt, gehuwd aan G. C. GRAAF VAN HOGENDORP. Eenige brieven door hem, zoo met de Fransche als Staatsche Ministers gewisseld, zijn in een deeltje gedrukt en voor de Geschiedenis belangrijk. Zie verders WAGENAAR, *Vad. Gesch.* D. XVIII. XIX. en XX. VAN WYN, *Bijv.* ald. MARTINET, *Geschied. der Wereld*, D. VI. bl. 160.

Holland. *Leyden.* Geb. 1561. Gest. 1625. HOGERBEETS, (ROMBOUT) *Pensionaris van Leyden.*

Een eerwaardig martelaar van Staat, dien in den fel-

felsten rampspoed, grootheid en gelijkstandigheid van geest betoonde.

Zijne Voorouders waren in groot aanzien te *Hoorn* door deugd en geleerdheid; zijn Vader, PIETER HOOGERBEETS, Geneesheer en Dichter, wordt door VELIUS, *Chronijk van Hoorn*, N. D. 642, beschreven als een licht van de Stad, die in geleerdheid JUNIUS weinig, in welsprekendheid niemand week; die in 1599 bij het woeden der pest zichzelven niet ontzag, armen zoo wel als rijken onvermoeid bijstond en eindelijk het slachtoffer werd van zijne menschenliefde. Op Stads kosten is voor denzelven een Gedenkteeken in de groote Kerk opgerigt. Zijne moeder was MACHTELD VAN STEYNEMOLEN.

Met deze Ouders deelde hij in het leed der ballingschap om het geloof, begon zijne letteroefeningen te *Wezel*, voltrok dezelven te *Leyden*, en werd in 1590 aldaar Raad en Pensionaris, gelijk ook Secretaris van Curatoren der Academie. In 1596 verwisselde hij de eerste bediening met die van Lid van den Hoogen Raad. In deze verwierf hij den grootsten lof door wijsheid, onkreukbaare eerlijkheid en bijzondere geschiktheid om verschillende gevoelens te vereenigen. In 1611 ging hij in Ambassade naar *Denemarken* en *Zweden*, keerde met lof en eer terug, en bediende verders verscheidene binnenlandsche bezendingen, onder andere eene naar *Amsterdam*, om de Regering over te halen tot

toeftemming in het beftand, en later een in hagchelijker omftandigheden naar *Alkmaar*, tot herftel der rust.

In den Hoogen Raad vond hij onaangenaamheden ten tijde van de ontftane twisten over Godgeleerde begrippen; de meerderheid van den Raad was van tegenovergeftelde gevoelens met die der meerderheid van *Holland*, en behandelde hem fmadelijk, en dit gaf oorzaak, dat hij het aanbod van de Regering van *Leyden*, om het Penfionarisambt op nieuw te aanvaarden, aannam. Een naauwkeurig berigt van de toedragt dezer geheele zaak is ontleend, uit de eigenhandige aanteekeningen van HOGERBEETS, voor zijne kinderen gefteld, en bewaard bij BRANDT, *Hift. der Reformatie*, D. II. 662 en volg.

Ter dagvaart van *Holland*, bragt hij de gevoelens van zijne Meesters uit, die destijds niet overeenftemden met de begrippen van Prins MAURITS, zelf trok hij denzelfden lijn met OLDENBARNEVELDT, en dit een en ander had ten gevolge, dat bij het uitbarsten van den ftorm op 28 Aug. 1618, Hij zoo wel als de Advocaat en DE GROOT, door deszelfs woede bijzonder getroffen werd. „ Men „ konde destijds," fchreef C. BRANDT *in het leven van* DE GROOT, bl. 136. „ zich de rede niet „ voorftellen, waarom men hem, en DE GROOT „ had uitgekipt, als nieuwelings in de Regering ge- „ komen, en anderen voorbijgegaan, die vrij langer „ in politieke bediening geweest, en in dezelfde „ hatelijke commisfiën nevens hen gebruikt waren.

„Eeni-

„ Eenige meenden, (zegt hij) dat deze twee meer
„ gevreesd waren dan anderen, zoo om hunne wel-
„ ſprekendheid en geleerdheid, als om de gunst,
„ die ze binnen hunne ſteden, en bij verſcheidene
„ Magiſtraten hadden, en diensvolgens ook de
„ bekwaamheid om de vijanden van den Heere
„ VAN OLDENBARNEVELDT in de uitvoering
„ van hunne onderneming te ſtuiten."

De geſchiedenis van het vangen door onbevoegde magt, en het vonnisſen door onbevoegde Regters kunnen wij als genoegzaam bekend aanmerken, men zie anders WAGENAAR, D. X. BRANDT, *Hiſtorie der Rechtspleging.* BYNKERSHOEK, *Quæſt. jur. Publ.*, en vooral de *Verantwoording der wettige Regering van Holland*, door H. DE GROOT, waarbij HOGERBEETS tevens is verdedigd.

Hij werd gelijk DE GROOT naar *Loeveſtein* vervoerd; hier verloor hij zijne deugdzame Echtgenoote HILLEGOND WENZEN; na de vlugt van HUGO DE GROOT was er dubbele zorg gedragen tegen ontkomen; zijne kinderen verzachten op de edelaardigſte wijze zijn leed, door zich bij hem te doen opſluiten; eindelijk kwam er na het overlijden van MAURITS eenige verligting; aan Hem werd toegeſtaan om zich naar het Huis *te Weer* bij *Wasſenaar* te begeven. Aandoenlijk is zijn vertrek van *Loeveſtein*, waar hij zes jaar gevangen geweest was, beſchreven door C. BRANDT *Leven van* DE GROOT, bl. 339. Weinig genot

had hij van de tijdelijke verligting; vijf weken daarna, op 7 September 1625 werd hij door zijn overlijden van alle aardsche zwarigheden verlost.

Gemelde Schrijver geeft ter aangehaalder plaatse het getuigenis dat hij was: „een opregt Hollander, „ een wijs Regtsgeleerde, een welsprekend Rede- „ naar, een groot Theologant, een vroom Chris- „ ten, en een Raadsheer van *zoo bezet een ge-* „ *wisse*, dat de Heer DE GROOT hem *een voor-* „ *beeld van een volmaakt Regtsgeleerde* noemde, „ hem houdende *voor zoo vroomen man als ooit* „ *Holland gedragen had*." Dit getuigenis wordt gevolgd van meerdere zeer lezenswaardige berigten omtrent zijne Godsvrucht, enz.

Zie ook VELIUS, *Chronijk van Hoorn*, N. D. 648, alwaar in de aanteekeningen het verhaal van de uitkoop door de kinderen met de Stad *Leyden* gesloten in 1663, en verscheidene Grafschriften ter zijner eere gevonden worden, *Levensbesch. van Ned. Mannen en Vrouwen*, D. V. 65. WAGENAAR, D. X. en XI. en *Bijv.* Zijne afbeelding is bij VELIUS, bl. 648, en bij WAGENAAR, D. X. bl. .

Overijssel. Geb. 1636. Gest. 1675. HOGERS, (GOZEWYN) *Burgemeester van Deventer.*

Had zich reeds in zijne vroege jeugd roem verworven door geleerdheid. Hij werd in plaats van GRAEVIUS tot Hoogleeraar der Latijnsche Letter-

terkunde aangefteld aan het Athæneum aldaar, en trad later in de Staatkundige loopbaan.

In deze was hij een der moedigfte voorftanders der vrijheid; de beroemde RABO HERMAN SCHELE had hem met zijne bijzondere Vriendfchap verëerd; alle de gefchriften van dezen kwamen na den noodlottigen dood van dien edelen Vrijheidsvriend in zijne handen. Hij betoonde zich deze vriendfchap en voorkeur waardig, en vermeerderde zijnen roem, hoe zeer geen Hoogleeraar meer zijnde, door het uitfpreken van fchoone en kragtige Redevoeringen, die in het 2de deel der *Analecta* van P. BURMANNUS, met regt bij de werken van SCHELE gevoegd zijn.

In het merkwaardig jaar 1672 was hij Lid van de vergadering der Staten Generaal, werd benoemd tot het Gezantfchap aan den Koning van *Frankryk*, doch door EECK, afgevaardigd wegens *Groningen*, vervangen.

Bij de verandering van Regering werd hij van alle ambten verlaten, leefde vervolgends voor de wetenfchappen, en ftierf op 14 Maart 1676 in den bloei des levens, betreurd door elken vriend van Geleerdheid.

Wij zullen hem als Letterkundige en Dichter later gedenken.

Zie BURMANNUS, *Anal.* II, *in praef.* XLV. SAXII, *Onom.* V. 112.

Friesland.
Geb. 15...
Gest. 159..

HOLDINGA. (WILCO)

Door zijnen Vader BOTTO naar *Leuven* gezonden, maakte hij zich door vlijt in verschillende wetenschappen beroemd. Als Schrijver over *de Natuurlijke Historie van Dieren, Vogelen en Visschen*, was hij zeker een der eersten in ons Vaderland, en zal nader gedacht worden.

Hij liet zich vroegtijdig voor de vrijheid hooren, bood aan AREMBERG tegenstand, teekende het Verbond der Edelen, vlugtte naar *Embden* en werd sedert ingedaagd en gebannen; zijn naam werd zelfs aangeplakt, op last van den Hove, op dat elk zich voor dezen banneling konde wachten.

Eenige jaren daarna keerde hij te rug, erlangde zitting in het Hof en bleef een waardig Raadsheer en sieraad van zijn Vaderland en geslacht, tot aan zijn overlijden na 1594; bij zijn Testament liet hij eene zeldzame zorg voor zijne begravenis blijken. Zijn Kasteel te *Anjum* is in de Spaansche tijden afgebrand, doch later herbouwd, en wordt thans bezeten door den achtenswaardigen Old Grietman U. VAN BURMANIA.

HOLDINGA zag uit drie huwelijken (1) met TET SJAARDA, (2) met HARING ROORDA, en (3) met HELENA BUNAU, geene zonen Hem overleven, zoo dat hij de laatste mannelijke tak was van zijn geslacht; zijn naam werd bewaard in het Huis van SCHWARTZENBERG, waarin zijne Dochter DOED, na haren eersten Echtgenoot KEMPO VAN DONIA verloren te hebben,

huw-

huwde. Hij noemde zich in zijne Geschriften: (*) WILCO HOLDINGERUS AB EYSINGA, het laatste naar zijne Moeder, HAK EYSINGA.

Zie TE WATER, *Verb. der Edelen*, D. II. 466, IV. 543. SUFFR. PETRI, *de Script. Fris. Dec.* XIII. 4.

HONERT, (HERMAN VAN DEN) *Burgemeester van Dordrecht.*

Holland Dordrecht. Geb. 1645. Gest. 1730.

Na verscheidene Stadsambten van minder belang te hebben bediend, en ook dikwijls in Staatscommissiën gebruikt te zijn, werd hij na het overlijden van WILLEM III. tot Burgemeester aangesteld; later bekleedde hij deze waardigheid, meermalen, gelijk ook die van gewoon Lid van de Vergadering der Staten Generaal; veel gezags had hij in binnenlandsche zaken. Vroeger had hij eene Ambassade van eer bij den Keurvorst van BRANDENBURG waargenomen; hij was ook Curator der Leydsche Hoogeschool, en deed aan dezelve vele diensten.

Hij stierf in 1730, na gehuwd geweest te zijn aan ANNA DE WITT, oudste Dochter van den Raadpensionaris.

Ho-

(*) Wij hebben gelegenheid gehad om twee deelen van deze H. S., *de Beschrijving der Dieren en Vogelen* namelijk, doorteloopen. Veel werk hebben dezelve gekost, en zij zijn belangrijk om de vordering der menschelijke kennis te doen opmerken.

Holland. Dordrecht. Geb. 161.. Gest. 1667.

HONERT. (JOHAN VAN DEN)

Was de zoon van ROCHUS die volgt, en werd in 1640 tot de Regering van zijne geboorteſtad *Dordrecht* geroepen. Hij bekleedde aldaar de voornaamſte ambten, en werd in het jaar 1659 als buitengewoon Ambasſadeur naar *Polen* gezonden, alwaar hij door zijne handelingen den Vrede van het Noorden bevorderde. In 1663 werd hij Lid van den Hove van *Holland*, en ſtierf gedurende deze bediening 14 April 1667. Hij was gehuwd aan CORNELIA HALLINCG, en bij deze Vader van den voorgaanden HERMAN VAN DEN HONERT, en van meer kinderen.

Zie BALEN, 1275. WAGENAAR, D. XII. 481. VAN HAAREN, *Geuzen*, 309.

Holland. Leyden. Geb. 1572. Gest. 1658.

HONERT, (ROCHUS VAN DEN) *Ridder, Lid van den Hoogen Raad.*

Vroegtijdig tot zaken van bewind geroepen, verwierf hij zich roem en aanzien. Na zijne geboorteſtad in onderſcheidene betrekkingen gediend te hebben, werd hij Lid van den Hoogen Raad en in belangrijke Staatscommisſiën gebruikt. Na de omwenteling in 1618, werd hij Commisſaris op het Sijnode van *Dordrecht*, en was niet allen een der meest begaafde van de politieke Gecommitteerden, maar ook een der meest beſcheidene; toen werd hij ook Curator van 's Lands Hooge School, en vervolgens buitengewoon Afgezant naar het *Noorden*, ter bijlegging van de twisten tus-

tusfchen de Koningen van *Zweden* en *Polen*; in een tweede Gezantfchap bewerkte hij een beftand tusfchen gemelde Rijken, en kwam met eer en aanzien bekroond te rug.

Een Dagregister van het eerste Gezantfchap, met afbeeldingen verfierd, is te *Utrecht* gedrukt in 1632.

Ook als Geleerde en Dichter heeft hij veel roems verworven, nader door ons te vermelden. PIETER CORNELISZ. HOOFT, ftelde zoo veel prijs op zijne kunde en oordeel, dat hij de afgewerkte ftukken zijner Gefchiedenisfen eerst aan VAN DEN HONERT ter onderzoek aanbeval. Zie de Brieven van HOOFT.

Bij het openvallen van het ambt van Raadpenfionaris, door den dood van A. DUYK, kwam VAN DEN HONERT het meest na PAUW in aanmerking; de voorftanders eener gematigde handelwijze in kerkelijke zaken ijverden voor hem.

Het Diploma als Ridder en vele andere meer belangrijke ftukken tot hem betrekkelijk, berusten thans met Gefchriften van zijne hand bij Mr. M. VAN DER LOEFF, Old Burgemeester van *Veere*.

Zijne Echtgenoote was MARGARETHA HALLINCG. Zie verders BAALEN, I. 214. WAGENAAR, enz. BRANDT, *Hift. der Reform*, D. III. 278—291. CAPELLEN, *Gedenkfchriften*, D. I. 611.

Holland. Amsterdam. Geb. 1546. Gest. 1626. HOOFT, (CORNELIS PIETERSZOON) *Burgemeester van Amsterdam.*

De beroemde Bijschriftdichter G. BRANDT, plaatste bij zijne afbeelding:

O Christen Cato! hoofd vol breins en vrijheids mond,
Die om 's Lands voorstand op LEYCESTERS *moordrol stond,*
Hoe hebt gij, aan het roer van Stad en Land gezeten,
Gepleit voor 't heilig recht van 't dwangeloos geweeten.
Hoe zag uw verziend oog de zaken sints gebeurd —
De twist, te licht — te vroeg gemaakt — te laat betreurd.
Oprechte man! uw' zorg — uw' trouw — uw' wijsheid leeren,
Dat beste Christenen, ook 't allerbest regeeren.

BRANDT bewees tevens als Geschiedschrijver, dat hij als Dichter niets te veel van hem gezegd had. Ook bij WAGENAAR vinden wij zijne daden naar verdienste vermeld. Gelukkig is het, dat er zoo veel leerrijks van dezen nooit volprezen Regent is bewaard gebleven.

Nu kennen wij zijne rede tot het afraden van de opdragt der Grafelijkheid aan WILLEM I. Zijn wijs gedrag ten tijde van de aanslagen van LEYCESTER, die zijn leven en veiligheid bijzonder belaagde, en zijne gematigdheid in Kerkelijke zaken, blijkbaar uit de voortreffelijke Redevoeringen voor G. VOGELZANG, en tegen de vervolging om het Geloof; beide eeuwige meesterstukken van het gezond verstand bij het beste hart. Diep waren zijne inzigten in de gevolgen van het toenmalige gedrag van vele kerkelijken; de ondervinding bevestigde dezelve.

Ook

Ook later wendde hij zijne wijsheid aan, ten nutte van het algemeen. Hij waakte in 1612 tegen het bevorderen van vreemden tot den Kerkdienst, wier hevigheid de bron was van de meeste rampen. Hij toonde zijne belangeloosheid, door openlijk die Regenten, die zich bij de uitlegging van *Amſterdam* tot 's Stads nadeel wilden verrijken te ontmaskeren, en van hier was het misſchien, dat zijne redenen, zoo weinig ingang vonden, en dat zoo groot een man werd te rug gezet, tot merkelijk achterdeel van het gemeen. Zijn moed bewees hij in 1618 in die Vergadering van den Raad, welke MAURITS had belegd tot verandering van de Regering. Hij tragtte deze te bewegen, om tot die ſtappen niet te komen, verzocht de goede Stad van *Amſterdam*, en die eerlijke Vergadering te verſchoonen. *Beste vader het moet nu voor dezen tijd zoo wezen, de nood en de dienst van het Land vereischt het*, was het antwoord op zijne heerlijke aanſpraak.

Hij bleef wel is waar in de Regering, doch had vervolgens weinig deel aan het bewind. Hij leefden tot in 1626, en daalde ten grave, volgens VONDEL: *met een hoofd vol kreuken, maar met een geweten zonder rimpel.* Zijne Echtgenoote was ANNA JACOBS BLAAUW, volgens BRANDT eene zeer verſtandige, deftige en deugdzame Vrouw; behalven meer kinderen, had hij bij dezelve verwekt PIETER CORNELISZOON HOOFT, de eerste onzer Geſchiedſchrijveren, de tweede onzer Dichters, bij latere kaarten te vermelden.

Zie

Zie behalven WAGENAAR, *Hist. van Amst.* D. IV en XI. *Vad. Gesch.* D. VIII. en IX. BRANDT, *Hist. der Reformatie*, D. I. en II. BRANDT, *Leven van* P. C. HOOFT, voor de Geschiedenissen van dezen, bl. 2 en 3. Bij VONDEL *Poezij*, D. I. bl. 299 is een Klinkdicht, het welk verdient gekend te worden, zoo om de kunst als inhoud.

Zijne afbeelding is bij BRANDT, en bij WAGENAAR, D. X. 278.

Holland. Amsterdam. Geb. 1637. Gest. 1717.

HOOFT, (GERRIT) *Burgemeester van Amsterdam.*

Is vermaard geworden in 's Lands Geschiedenissen, door het aandeel het welk hij erlangde, in de twisten tusschen *Amsterdam* en den Stadhouder, in 1684, zoo over de werving van 16000 man, als over de latere onderhandeling met den Graaf D'AVAUX, Ambassadeur van *Frankryk*. Hij was gewoon afgevaardigde ter dagvaart van *Holland*, benevens HUYDEKOPER, en den Pensionaris HOP, toen de Stadhouder den onderschepten brief in de Vergadering bragt; hij moest dezelve verlaten met HOP, doch kwam na anderhalf uur wachtens te rug, en gedroeg zich sedert bij den loop dezer twisten met waardigheid en moed. Breedvoerig is de loop van dit alles bij WAGENAAR vermeld, *Vad. Hist.* D. XV. en *Amst.* D. VI.

HOOFT werd later benevens nog twee andere, den Koophandel en de Oostindische zaken kennende Regenten ter onderrigting toegevoegd, aan die

Sta-

Statelijke bezending, welke in 1685 naar ***Engeland*** vertrok om de verschillen met de Engelsche Oost-Indische Maatschappij zoo mogelijk uit den weg te ruimen.

In den jare 1708 erlangde hij voor het eerst de Burgemeesterlijke waardigheid, en bekleedde dezelve nog vier maal. Hij overleed in 1717, na gehuwd te zijn geweest aan ELISABETH GEEL VAN SPANBROEK.

In een deftig dichtstuk van J. OUDAAN, op het huwelijk van J. HOP, met de zuster van G. HOOFT, wordt den lof van dezen treffelijk vermeld. Zie *Poezij*, D. II. 382.

Zijne afbeelding is te vinden bij WAGENAAR, *Vad. Hist.* N. D. XV. 180.

HOOFT, (HENDRIK) ***Heer van Oudkarspel, Koedyk en Schoterbosch. Burgemeester van Amsterdam.*** *Holland. Amsterdam.* Geb. 1617. Gest. 1678.

Was de zoon van HENDRIK HOOFT WILLEMSZ. en HAASJE HOUTLOCK, en werd in den jaare 1645 tot het bestuur geroepen. Hij beleefde een gewigtig tijdvak voor 's Stads en 's Land Geschiedenis. In 1662 werd hij Burgemeester; groot was sedert zijn invloed. Veel eers lag hij op alles in 1672 te bezorgen, wat tot de verdediging van *Amsterdam* konde dienen, van hier ook dat men hem afvaardigde om den Stadhouder met de gelegenheid der Stad bekend te maken. Hij deed toen aan den Prins zeer groote aanbiedingen. Na-

der-

derhand behoorde hij onder de voornaamste bewerkers van den Vrede, in 1678 te *Nymegen* gesloten. Hij was een vriend van WILLEM III., doch op zulk eene wijze, dat hij altoos het belang van het Vaderland in het oog hield. De Stadhouder scheen bezorgd, dat HOOFT, na het einde van den oorlog deszelfs belangen zoude tegenwerken, deed pogingen om dit door TEMPLE voortekomen, en erlangde toen het bekend voortreffelijk antwoord. De Prins, konde geen gevolg zien, van dit een en ander, vermits HOOFT twee maanden daarna stierf, intusschen had *Amsterdam* meer vertrouwen op den Stadhouder vertoond.

TEMPLE geeft zeer belangrijke berigten van den aard van HOOFT, en van gesprekken door hen gehouden; volgens dezen was hij eerlijk, edelmoedig, rijk, geleerd, schrander, vrolijk en vrij van Staatzucht en verbeelding, somtijds niet vrij van grilligheid. Hij had al het gezag wat iemand in zijne Stad hebben konde, zonder het te zoeken, te achten of te gebruiken.

Hij was gehuwd geweest (1) aan AACHJE HASSELAER, (2) aan MARIA VAN WALENBURG.

Zie WAGENAAR, *Amst.* D. V. en VI. TEMPLES, *Gedenkschriften.* Zijn pourtrait staat bij WAGENAAR, N. D. D. XIV. 206

Holland. Amsterdam. Geb. 1716. Gest. 1794.

HOOFT, (HENDRIK) DANIELSZOON, *Burgemeester van Amsterdam.*

Na sedert 1738 namens of in *Amsterdam* verschil-

schillende eerambten waargenomen te hebben, werd hij in 1769 voor het eerst Burgemeester. Hij bekleedde dit ambt vervolgens meermalen, en zoo als het bij volkstwisten plaats heeft, geprezen door de eene, gelaakt door de andere partij. Hij had zich vroegtijdig gevoegd bij de genen, die bij het ontwaken van den Volksgeest den magt van den Stadhouder wilden beperkt zien. Vermaard werd hij door zijn gedrag als Burgemeester in 1787, vooral op 26 Februarij. Na de omwenteling uit de Regering gezet, moest hij veel leeds en bedreigingen verduren, en ontweek dit gevaar door zich buiten het vaderland te begeven, doch keerde eerlang te rug. Vereërd met den naam van *Vader* HOOFT, ontmoette hij bijzondere blijken van deelneeming bij velen der Ingezetenen bij binnenlandsche reizen. Te *Deventer* en te *Groningen*, werd hem het verblijf in de Stad ontzegd. Sedert leefde hij stil en gerust op zijne Landhoeve bij *Muiderberg*, en ontsliep te *Loenersloot* in 1794.

Hoe verschillende ook het oordeel moge zijn over zijne wijsheid, bekwaamheden en oogmerken, de lof omtrent zedelijke deugden is algemeen, gelijk ook die van zijnen ijver voor Koophandel en Landbouw. De Regering van *Dublin*, schonk hem het Burgerregt van die Stad, bij zijne tegenwoordigheid aldaar in 1769, die van *St. Omer* in 1788.

Hij was gehuwd geweest (1) aan ANNA ADRIANA SMISSAART, (2) aan HESTER SCHEUS; eene Dochter liet hij na, in een tweede huwelijk ver-

vereenigd met den beroemden Admiraal J. H. VAN KINGSBERGEN, *Ridder*.

Veelvuldig zijn de afbeeldingen van den Burgemeester, zoo als ook de Geschriften hem aangaande.

Groningen. Geb. 1594. Gest. 1652. HOOFTMAN, (ALBERT VAN EYGHELENBERG, *gezegd*) *Burgemeester te Groningen.*

Zijn Vader GILLES, afkomstig uit een adelijk Oostenrijks geslacht, was een zeer aanzienlijk koopman te *Antwerpen*, hielp de Watergeuzen en de Zeeuwen, vlugtte om het geloof naar *Bremen*, verloor aldaar zijne eerste Vrouw, en hertrouwde met PAULINA ROLTEMAN, dochter van den beroemden *Groningschen* Staatsman HILLEBRAND ROLTEMAN, die zich insgeijks aldaar ophield.

Na het overlijden van zijn Vader, kwam hij onder het opzigt van zijne bloedverwanten aan 'sMoeders zijde, te *Groningen* wonende; door EMMIUS en anderen werden zijne verstandelijke vermogens gunstig ontwikkeld; op buitenlandsche reizen vermeerderde zijne kunde; aldus genoegzaam toegerust, kwam hij in 1621 aan de Regering. De meeste Stads en Staatsambten en Commissiën bekleedde hij; dikwijls werd hij naar den *Haag* afgevaardigd, en aldaar in gewigtigen handel gebruikt. Hij maakte zich ook verdienstelijk jegens de *Groninger* Academie als Curator, en bij de *West-Indische* Maatschappij als Bewindhebber. Hij stierf op 18 September 1652, na tweemaal gehuwd te zijn geweest, (1) aan OEDE DE

MEP-

SCHÉ, (2) aan JOHANNA MARGARETHA VAN EUWSUM. De Hoogleeraar JOHANNES STEYNBERG, verkondigde zijnen lof in een breedvoerig Programma.

HOOGEVEEN, (GERARD VAN) *Burgemeester van Leyden.* *Holland. Leyden.* Geb. 1524. Gest. 1580.

Was de zoon van AMELIS en MARIA BISSCHOP, in zijnen jeugdigen leeftijd een vermaard Advocaat en weigerde (waarschijnlijk na het overlijden van ADRIAAN VAN DER GOES,) om Advocaat van *Holland* te worden; sedert werd hij Secretaris en in 1564 Pensionaris van *Leyden*, in welke bediening hij zich zeer loffelijk kweet.

Voor de belegering was hij aan den Prins VAN ORANGE gezonden en hierdoor, gedurende dezelve afwezig. Hij bragt echter tot ontzet zoo veel toe, als in zijn vermogen was en leed vreesselijk als Vader; elf kinderen verloor hij in dien tijd; tien zonen en eene dochter stierven te *Leyden* aan de pest.

Na het ontzet en zijne terugkomst, was hij een der ijverigsten tot de oprigting der Academie, het opstellen der Wetten, het aanstellen der Hoogleeraren, enz.

Hij was later gemagtigd tot het werk het welk de afzwering van PHILIPS, en het opdragen van het hoog gezag aan WILLEM I. vooraf ging, doch

beleefde den uitflag niet van dit een en ander. Hij ftierf op 7 December 1580.

Men vindt zijnen naam met regt onder de eerste Curatoren van de Leydfche Hoogefchool. Zijne Weduwe EVA VAN QUAKENBOSCH, bij wie hij zes kinderen naliet, erlangde tot erkentenis van de getrouwe en goede dienften, door hem in zijn leven aan Stad en Academie bewezen, de vrijheid der belastingen voor haar leven.

Zie SOERMANS *Academisch Register*, bl. 8. FERWERDA, *Wapenboek*, D. III. *Geneal.* HOOGEVEEN, *Gen.* 5. Er is eene afzonderlijke Levensbefchrijving van dezen waardigen Staatsman, uitgegeven in 1666; ik heb dezelve niet kunnen bekomen.

HOOGSTRAATEN. (Zie de Levensberigten van ANTHONY, PHILIPS en ANTHONY VAN LALAING, Graven van) op hunnen Stamnaam LALAING.

Utrecht. Geb. 16... Geft. 1680.

HOOLCK, (GYSBRECHT VAN DER) *Burgemeester van Utrecht.*

Geraakte in 1630 in de Regering zijner Geboortestad, en vervolgens in de aanzienlijkfte Staatscommisfiën. Hij was in 1644 Lid der Staten Generaal, en werd tot de belangrijkfte handelingen gebruikt, onder anderen tot de zaken betrekkelijk den *Munfterfchen* Vredehandel, tot het fluiten van het Tractaat van Campagne met *Frankryk*, en

en van een van handel met die van *Lubek*. In 1666 deed hij bijzondere diensten aan de Vloot. AITZEMA, 821.

Tweemaal vertrok hij op last der Staten Generaal naar *Zeeland*, ten einde de Staten van dat gewest tot eenstemmigheid met die der andere overtehalen. Ook later bleef hij in aanzien, en was in 1672 een voornaam Lid van dezelfde Vergadering. Weinige berigten vindt men van verdere bedrijven. Hij was de oudste van de Raden, die in 1674 op nieuw, ingevolge het bekend Reglement, door den Stadhouder gekozen werd.

Hij was een der eerst afgevaardigden ter Vergadering van de Staten Generaal, toen *Utrecht* op nieuw in de Unie werd aangenomen. Agtmalen was hij Burgemeester.

Hij stierf op den 25 September 1680, en zoude volgens VALENTYN, *Beschrijving van Oud en Nieuw Oost-Indiën*, D. IV. St. I. bl. 193, gehuwd zijn geweest aan ANNA VAN AALST, Weduwe van ANTHONY VAN DIEMEN, Gouverneur Generaal van Neêrlands *Indiën*.

Zie AITZEMA, *Vredehandel*, 165, 169 enz. V. D. WATER, *Groot Utr. Placaatboek*, D. I. 174. D. III. 184.

HOORN, (PHILIPS VAN MONTMORENCI, *Graaf van*) zie op MONTMORENCI.

Holland. Amsterdam. Geb. 16... Gest. 1667.

HOORN, (SYMON VAN) *Burgemeester van Amsterdam.*

Zoon van JACOB en WYNTJE VAN NECK, werd in 1648 tot Raad der Stad gekozen, en steeg in 1659 tot het Burgemeesterschap. Hetzelve bediende hij sedert nog driemaal, altoos met lof van wakkerheid en trouw. In 1660 was hij Lid van dat Statelijk Gezantschap, hetwelk naar *Engeland* vertrok, kort na de herstelling van KAREL II. om een nieuw en naauw verbond van vriendschap, bescherming en zeevaart te sluiten, doch hij slaagde hierin geenszins naar wensch.

Hij stierf in 1667, bij zijne Echtgenoote HENDRINA VAN DER GRACHT kinderen nalatende.

Zie WAGENAAR, *Vad. Hist.* D. XIII. 10. *Amsterd.* V. 117, 210.

Holland. Raadpension. Geb. 1656. Gest. 1727.

HOORNBEEK, (ISAAC VAN) *Raadpensionaris van Holland.*

Was afkomstig uit een Vlaamsch geslacht, om het geloof herwaards geweken en Zoon van den beroemden Godgeleerden JOHANNES HOORNBEEK, en van ANNA BERNARD. Hij leefde als Advocaat in den *Haag*; in deze werkkring werd hij zoo vermaard, dat de Regering van *Rotterdam*, hem in 1692 tot hunnen Pensionaris benoemde. Hierdoor diende hij later in verscheidene bezendingen van Staat. In 1704 naar *Gelderland* gezonden, om de twisten te vereffenen, die dat gewest verscheurden, bereikte hij geenzins de oog-

mer-

merken van zijnen last, even min als bij die tot den geheimen Vredehandel in 1705.

Na het overlijden van HEINSIUS in 1720, werd de zware last van het ambt van Raadpensionaris op zijne schouders gelegd, schoon hij toen reeds door jaren en ziekten gebukt ging. Hij torschte dien last met moed, en verwierf lof door schranderheid en scherpzinnigheid, die, gevoegd bij groote naarstigheid, hem de beste lessen deden erlangen, uit de handelingen en bedrijven zijner Voorzaten, welke hij zich ten spiegel voorstelde.

Hij stond aan het roer, toen de dwarrelwind van den Actiehandel opstak; vele planmakers kwamen bij hem aan boord, lootsen, die zeiden de havens van de Goudkust te kennen en middelen te weten, om den Staat van schulden te ontslaan, doch hij bleef standvastig; stuurde, bijgestaan door HOP en SLINGELAND, langs het gewoon vaarwater, op het compas der ondervinding af en behoedde alzoo het schip van Staat, voor die blinde klippen van ijdele hoop en winzucht, waarop naburige Staten en vele bijzondere personen schipbreuk leden.

In hetzelfde jaar had hij het genoegen met GOSLINGA en FAGEL, de zoo lang geduurd hebbende verschillen in *Gelderland*, tusschen de drie kwartieren te vereffenen en zag zich door een geschenk van een kunstig gesneden Gouden Drinkbeker hiervoor beloond. De laatste zending van hem

was nog eens naar *Gelderland*, om de Staten te doen afzien van hunne poging, om WILLEM IV. niet tot Stadhouder te benoemen, doch was tevens vruchteloos. Hij werd in 1725 wel wederom op nieuw aangesteld, dan eene slepende ziekte nam hem kort daarna weg. Hij behield ten vollen de helderheid van zijnen geest; den dood met gelatenheid te gemoet ziende, verslaauwde hij niets in zijne dagelijksche bezigheden, tot dat zijne krachten in eens bezweken op 17 Junij, 1727.

Zie WAGENAAR, D. XVII. en XVIII. VAN WYN, *Bijv.* D. XVIII. 74. XIX. 12. *Nalez.* II. 406. de afbeelding is bij WAGENAAR, D. XVIII. 234.

Holland. Amsterdam. Geb. 1685. Gest. 1762.

HOP, (CORNELIS) *Burgemeester van Amsterdam.*

Weinig tijds na het sluiten van het viervouwdig verbond in 1719, werd hij als Ambassadeur naar *Frankryk* gezonden, zoo om de herstelde vriendschap aantekweeken, als om op de gewigtige veranderingen, die aldaar voorvielen, te letten. Hij werd op eene luisterrijker wijze ontvangen, dan tot nog toe omtrent Ambassadeurs van dezen Staat had plaats gevonden. Hij bleef aldaar zeven jaren; belangrijk waren zijne handelingen; groot zijne diensten aan de Hervormden bewezen, bij de herlevende vervolgingen jegens dezen in 1724, vooral aan vreemden, die zich in *Frankryk*, om den handel of wetenschappen ophielden. Hij werd in 1728

8-

gemagtigd tot het langdurig Congres van *Soisfons*. HOP keerde dikwijls naar *Parys* terug, en handelde ook met den Graaf van SINSENDORFF, over de Oostfriefche zaken. Hij keerde in 1730 naar *Holland*.

Vervolgens was hij geftadig in binnenlandsch bewind; Lid van den Raad van State, van 1733—1736, en Gecommitteerde Raad van 1738—41. In 1753 werd hij Burgemeester, zag zich nog driemaal tot deze waardigheid geroepen en bekleedde hetzelve in 1762, toen hij overleed.

Hij was de waardige zoon van den beroemden JACOB HOP, en gehuwd geweest (1) aan PETRONELLA MARIA CALKOEN, (2) aan REBECCA JACOBA VALCKENIER. Zeer beroemd was hij in zijn leven wegens Regtskunde, op welke wetenfchap hij zich in zijne jeugd bijzonder had toegelegd.

Zie WAGENAAR, *Vad. Hift.* D. XVIII. en XIX. *Jaarboeken* 1762, 841—43, alwaar eene naauwkeurige optelling is van alle de door hem bekleede ambten.

Zijne afbeelding is in eerstgemelde Werk, D. XVIII. 208.

HOP. (HENDRIK)

Holland.
voorn. Ambt.
Geb. 1687.
Geft. 1761.

Hij was de Broeder van den voorgaanden, en werd insgelijks vermaard in de Staatkundige loopbaan; en hoe zeer hij den degen voor de pen ge-

kozen had, werd hij echter om zijne bekwaamheid tot buitenlandsche bezendingen geroepen.

Hij vertrok in 1725 als buitengewoon Ambassadeur naar *Engeland*, drong bijzonder aan op een verbod aan de Engelschen, om de Algerijnen eenige hulp te verleenen, zocht in 1729 den Koning overtehalen, om de Oostfriesche onlusten te helpen bijleggen en handelde met dat Hof nopens eenen voordragt aan den Keizer, wegens het *Weener* verdrag.

Zijne kennisgeving in 1733, nopens het ontworpen huwelijk des Prinsen VAN ORANGE, met de Kroonprinses van *Engeland*, gaf aanleiding tot eene belangrijke Resolutie der Staten van *Holland*, ter voorkoming van hetzelve. Zie VAN WYN, *Bijv.* D. XIX. 68 — 73.

Verders vindt men aangaande hem, bijzondere blijken van zucht ter bevordering der Walvisch- en Haringvangst opgeteekend.

Als Krijgsman bereikte hij de waardigheid van Generaal der Cavallerie, en werd Gouverneur van *Namen*.

Hij was gehuwd (1) aan JACOBA SWEERS, (2) aan JUDITH LAMBERTH, en liet bij de eerste Vrouw kinderen na en stierf in 1761.

Zie WAGENAAR, D. XVIII. *Bijv.* XVIII. en XIX.

Holland. Amsterdam. Geb. 1654. Overl. 1725.

HOP, (JACOB) *Pensionaris van Amsterdam, Thesaurier Generaal der Unie, enz.*

Af-

Afkomstig uit- en verwant met- de voornaamste huizen in *Amsterdam*, ontbrak hem geenzins gelegenheid, om zijne voortreffelijke verstandelijke vermogens op het gunstigste te ontwikkelen. HIERONIMUS VAN BEVERNINGH was inzonderheid zijn vriend en leermeester en deed zich door hem vergezellen bij den Vredehandel te *Nymegen*; dit een en ander gevoegd bij den roem als Advocaat verworven veroorzaakte dat hij reeds op zijn 26ste jaar tot Pensionaris van *Amsterdam* benoemd werd.

Gewigtig waren in deze betrekking zijne verrigtingen. Hij had een groot deel in de hoogloopende verschillen tusschen *Amsterdam* en WILLEM III. over de werving van 16000 man en handeling met D'AVAUX. Men vergde van hem, om de Vergadering van *Holland* te verlaten; men verzegelde zijne papieren de twist liep ten einde; en HOP sloot zelf de overeenkomst met D'AVAUX, waarmede alle vrees van nieuwe vijandelijkheden tusschen *Frankryk* en dezen Staat verdween.

Zijn roem als Staatsman was nu gevestigd. Veelvuldige buitenlandsche bezendingen waren hiervan het gevolg. Eerst naar *Berlyn*, toen naar *Weenen*, later naar *Londen.* Met den Keizer sloot hij het groot Verbond. In *Engeland* behartigde hij vele gewigtige Staatsbelangen; ook vergezelde hij den Koning op zijnen togt naar *Ierland.*

Teruggekeerd, werd hij afgevaardigd naar *Koppenhagen* en *Hanover*, vervolgens op nieuw naar

Wenen. Gewigtig was het doel van dit alles, gelukkig de uitflag. Ook aan de Vorften, bij wien hij handelde, gaf hij genoegen, en werd met tijtelen van eer begiftigd. Te *Wenen* uit Religiehaat beledigd zijnde, wist hij zoo wel zijn karakter als zijne veiligheid en rust met waardigheid en wijsheid te handhaven.

's Lands Staten beloonden zijne getrouwheid, door hem tot Thefaurier Generaal te benoemen; dit ambt bekleedde hij zeer met grooten lof en deed de gewigtigfte dienften aan 's Lands Geldmiddelen, zoo zelf dat Mr. H. V. WYN, met reden aan hem en SIMON VAN SLINGELAND toefchrijft, „dat zij het zinkend Schip van het Va„derland, zonder merkelijk bezwaar der Ingezete„nen, op eene fchier onbegrijpelijke wijze boven „water gehouden en gered hebben." Hij werd intusfchen op nieuw tot andere bezendingen naar *Dusfeldorp*, *Brusfel*, en in het leger der Bondgenooten gebruikt, vooral maakte hij zich als Gedeputeerde te Velde, beroemd. Zie VAN WYN, *Bijv.* D. XVII. 50. XVIII. 117.

Hij ftierf in 1725 bij zijne Echtgenoote ISABELLA HOOFT, twee zonen nalatende hunnen Vader waardig en beide vermeld.

O. Z. VAN HAAREN, getuigt van hem, „dat hij een man was van groot verftand en moed, „en even bekwaam in het Leger als in het Kabi„net. Zoo de vermaken fomtijds wat veel *tijd* „bij hem namen, de vlugheid van zijnen geest, en

„de

„ de onvermoeidheid in arbeid, wanneer die niet „ langer konde uitgefteld worden, herftelden fpoedig dit verlies. Zijn vrolijk, gemeenzaam en „ buigzaam karakter, ten eenemaal vrij van hovaardij en inbeelding had hem perfoonlijke vrienden gegeven, het geen zeldzaam is voor eenen „ Staatsdienaar." Zie *Geuzen*, N. D. bl. 314.

Zie WAGENAAR, D. XV. XVI. en *Bijvoegf. Levensbefch. van Ned. Mannen en Vrouwen*, D. V. 37. Zijn karakter is gefchikt bij D'AVAUX, *Negot.* Tom. II. 154. IV. 121. Zijne afbeelding ftaat *Vad. Hift.* D. XVI. 16.

HOP, (JOHAN) *Thefaurier Generaal van de Unie.* *Holland. voorn. Ambt.* Geb. 1709. Geft. 1773.

Was de zoon van HENDRIK HOP, CORNELISZOON en van SARA JOHANNA BAILLY.

Na met lof Lid geweest te zijn van den Hoogen Raad, werd hij in 1748 Secretaris van den Raad van State en verwisfelde dit ambt in 1753, met dat van Thefaurier Generaal. Hij kwam in eenen zorgelijken tijd, aan het Beftuur van 's Lands Geldmiddelen, daar dezelven door den laatften oorlog en fchokken veel geleden hadden; doch hij deed de gewigtigfte diensten in dat vak en lag den grond ten tijde van zijne bediening, van het herftel en den bloei van dezelve tot 1780.

In 1769 ontfloeg hij zich van deze zorgelijke bediening, en ontving toen het getuigenis van de

Sta-

Staten Generaal, „ dat hun Hoog Mogenden zeer „ voldaan waren van de capaciteit, vigilantie, ijver „ en getrouwheid, waarmede hij dit ambt zestien „ jaren heeft waargenomen." Hij werd in 1773 tot Bestuurder van 's Lands Hoogeschool te *Leyden* gekozen, doch stierf voor dat hij dien post konde aanvaarden. Veel goeds hadden de Wetenschappen zich van zulk eenen Verzorger kunnen belooven, die zelf door geleerdheid beroemd was, inzonderheid door zijne zucht voor de Grieksche Letterkunde.

Hij was gehuwd (1) aan ELISABETH PAUW, (2) aan CORNELIA MARIA VAN STRYËN, (3) aan MARIA HENRIETTA VAN DER HOOP.

Zie LUSAC, *in præf. ad* VALCKENAERII CALLIMACHUM, p. 13, 14. TYDEMAN, *praef. ad Synt. Dissertationum ad philos. mor. pert.* Verders *Jaarboeken*, 1769, 507.

Friesland. Geb. 1523. Gest. 1576. HOPPERS, (JOACHIM) *Ridder*, *Heer van Dalem.*

Van edelen geslachte te *Sneek* geboren en te *Haarlem* opgevoed, vond hij later te *Leuven* geschikte gelegenheid zich door noesten vlijt letterroem als Regtsgeleerde te bezorgen deze vermeerderde op buitenlandsche reizen, en veroorzaakte eerlang dat hij naar *Leuven* beroepen werd, om aldaar de Leerstoel als *Professor Juris* te beklimmen; door dat hij van den ouden Scholasticken leertrant iets afweek erlangden zijne lessen grooten toeloop en dit

dit had ten gevolge, dat hij tot het bekleeden van gewigtiger ambten werd genoodigd. Eerst werd hij Lid van den grooten Raad van *Mechelen*, daarna van den geheimen Raad te *Brussel*, en werd nevens GRANVELLE en VIGLIUS, als bijzondere Raadsleden van de Landvoogdes tot vele en groote zaken gebruikt.

Hij was de Stichter der Hoogeschool van *Douay*.

In 1566 naar *Spanje* ontboden, om het Bestuur over de Nederlandsche zaken te hebben, trok hij derwaards, erlangde den tijtel van Opperste Raad, doch konde geen goeds stichten, door dat de Hertog van ALVA de zaken door strengheid bedierf. Hij genoot vele eerbetooningen, en stierf in deze bediening op 15 December, in 1576.

Hij was Roomsch en Koningsgezind, dan vele redenen zijn er, om hem den lof van gemaatigdheid toetekennen. Dit blijkt ook uit sommigen zijner brieven, waarvan ons onlangs eene uitgave door den Heer DE NELIS is geschonken, en welke wel waard waren, dat zij vereenigd met die van VIGLIUS, vertaald naar tijdorde en met de nodige ophelderingen werden uitgegeven. Zijne schranderheid, luimige geest en oordeel blijkt uit velen. Hij moet meer Hoveling zijn geweest, dan men anders van het Friesch karakter van dien tijd zoude verwacht hebben; zijne gereedheid om der Landvoogdesse in alles toetegeven en dezelve nimmer tegentespreken, verworf hem den bijnaam van: *Oui*

Ma-

Madam. Zijne Bibliotheecq, zoo belangrijk voor de Vad. Geschiedenis, is waarschijnlijk bij de vernieling van het Kasteel te *Gouda* verbrand.

Zijne Echtgenoote was CHRISTINA BERTHOLPHUS; verscheidene kinderen liet hij na; twee zijner zonen zijn insgelijks als Geleerden vermaard geworden.

Zie verders BOR, HOOFT, WAGENAAR. de *Nalezingen* van Mr. H. VAN WYN, alwaar vele bijzonderheden uit zijne Brieven te vinden zijn. Zie ook *Levensbeschrijving van Ned. Mannen en Vrouwen*, D. IV. Wij zullen hem als Regtsgeleerde en als Geschiedschrijver nader gedenken.

Friesland.
Geb. 15...
Gest. 1604.

HOTTINGA, (JOHAN VAN) *Grietman van Barradeel.*

Was de zoon van DOUWE en LUTS HEREMA en Broeder van DOUWE en HERO, die beide het Verbond der Edelen geteekend hadden. In 1567 Lid van de Vergadering der algemeene Staten zijnde, werd hij met JOHAN VAN DUVENVOORDE *van Warmond*, en JOHAN VAN DE WERCKE naar *Engeland* gezonden, om ten tijde van de overdragt der Nederlanden aan de Aartshertogen ALBERTUS en ISABELLA, de Koningin ELISABETH te bewegen, om niet van de volharding in den oorlog aftezien.

In 1600 volgde hij TJALLING SIXMA op als Grietman, en stierf den 23 Junij 1604, gehuwd geweest zijnde aan CATHARINA EELSMA, bij wie

wie hij eenen zoon DOUWE, naliet, die een der voornaamste tegenstanders was van het gezag van den Stadhouder en bijzonder betrokken werd in de onlusten van 1635. Hij woonde op *Hottinga* State, te *Sixbierum*.

Zie WAGENAAR, VIII. 494. VRIEMOET, *Ath. Fris.* LXXI. TE WATER, *Verbond der Edelen*, D. II.

HOUT, (JAN VAN) *Secretaris van Leyden.* *Holland. Leyden.*
Billijk is de lof van dezen moedigen en standvas- Geb. 1542.
tigen voorstander van 's Lands vrijheid, vereenigd Gest. 1629.
met die van VAN DER WERFF en VAN DER DOES, in de heerlijke Lierzang van JULIANA CORNELIA DE LANOY, te vinden zoo in hare Dichtwerken, als in die van het Leydsche Konstgenootschap, alsmede verkondigd door onze andere Dichteres van de meeste waarde LUCRETIA WILHELMINA VAN MERKEN, in het voortreffelijk Treurspel: *de Belegering en het Ontzet van Leyden*, waarvoor ook een afbeelding van zijn rustig gelaat gevonden word.

Hij was de zoon van CORNELIS MEESZOON VAN HOUT, en werd reeds sedert 1562 in Stads dienst gebruikt; in 1564 is hij tot Secretaris aangesteld, op zeer geringe bezoldiging, waarover hij zich later dikwijls beklaagde. In 1569 werd hij ontslagen op specialen last van den Graaf VAN BOSSU, als Stadhouder, ter oorzake hij zich in de troubles zoude gemengd hebben en zeer suspect

pect was. Hij vertrok toen met zijne vrouw en twee kinderen naar *Embden*, alwaar hij de vlugtelingen als Notaris bediende, zoo als onder meerderen blijkt uit een ftuk ten behoeve van PIETER ADRIAANSZOON VAN DER WERFF afgegeven, en door den Hoogleeraar KLUIT in zijne *Hift. der Holl. Staatsregering*, D. I. bl. 507 medegedeeld.

Hij keerde fpoedig na de wending der zaken terug, trachtte in Januarij 1573 weder in zijne bediening te treden en erlangde toen tot appoinctement „ de Suppl. hebbe als nog Patientie;" Hij werd op 9 Augustus echter aangefteld.

Ten tijde der beroemde belegering, deed hij de gewigtigfte diensten. Hij was de regterhand van VAN DER WERFF, die zijne opbruifchende drift fomtijds met wijze bedaardheid ftilde.

Later bleef hij 's Stads belangen met gelijke trouw behartigen. Boven alle voorbeeld moet zijne werkzaamheid en werkvermogen geweest zijn. Hij bragt alle papieren der Stad in orde, (ORLERS 23.) ftelde het vermaarde dienstboek te famen, fpoorde de keuren en al wat tot de verfchillende gilden betrekkelijk was, na, terwijl bijna het geheel Beftuur van de Stad alleen, op zijne fchouders rustte en alles wat Politie en de Financiën betrof en veel van het jufticiëele door hem befchreven werd. Een onzer werkzaamfte Geleerden, die zeer vele Gefchriften van hem gezien heeft, fchreef hierover onlangs, dat hij dikwijls over die on-

onbegrijpelijke werkzaamheid verbaasd gestaan had niet wiste; hoe één man dat alles heeft kunnen bewerken. Men zoude hierdoor eene verzekering bijna moeten gelooven, welke ik zelf in een eigenhandig geschrift van hem gezien heb, „dat hij door „ de geringe besolding van 's Stads werk in 1562, „ om in de behoeften van zijn huisgezin te voor„ zien, er ander werk bij had moeten aannemen, „ en hierdoor *gestadelicken* van 's morgens ten „ drie uuren tot 's avonds ten negen uuren had „ moeten werken." In die zelfde memorie, waarin hij eene berekening geeft van de veelvuldige moeite in en der geringe besoldiging van 's Stads dienst zijn vele blijken, dat hij gansch niet gemakkelijk te leiden was, het welk, daar PIETER ADRIAANSZOON VAN DER WERFF insgelijks zijne bekwaamheid met kracht deed gelden, niet zelden onaangename botzingen tusschen beiden veroorzaakte.

Wij vinden nog vele bijzondere verrigtingen van hem aangeteekend. Hij trok met gemelden Burgervader naar *Utrecht*, om LEYCESTER te overtuigen van het onregt, hetwelk aan *Leyden* zoude aangedaan worden, indien de Hoogeschool naar *Utrecht* verplaatst wierde. Hij was ook de eerste Secretaris der Curatoren van de Academie, stichtte in deze betrekking veel goeds en wijdde met eene plegtige Redevoering het Staten Collegie in. Deze rede is bij ORLERS, bl. 223 bewaard; die spreekt dikwijls, altoos met warmte, van zijnen

Oom VAN HOUT, en deelt verscheidene Dichtstukken van hem mede, waarin meer blijken van hartelijke welmenendheid, dan van dichterlijke bekwaamheid gevonden worden.

Hij stierf in 1609. Zijne zinspreuk was: *Hout en wint.*

Holland Haarlem. Geb. 1640. Gest. 1689. HOVE, (MICHIEL TEN) *Pensionaris te Haarlem.*

Was in zijne jeugd beroemd Advocaat, en in 1664 in dienst van de West-Indische Maatschappij. Zie AITZEMA, V. 213.

In 1672 werd hij Pensionaris van *Haarlem*, was zeer gezien bij en gehecht aan zijnen Oom GASPAR FAGEL en werd in vele gewigtige zaken in de Vergadering van *Holland* gebruikt.

Bij het overlijden van dezen is hij, schoon zeer tegen het gevoelen van *Dordrecht*, bij voorraad met de waarneming van het ambt van Raadpensionaris belast. Hoogwaarschijnlijk was dit gewigtig ambt, als staande hij zeer in gunst van WILLEM III. aan hem opgedragen geworden, indien hij hangende de raadplegingen hierover op 24 Maart 1689 niet was overleden. HEINSIUS werd later verkoren. In het Werk, *de tegenwoordige Staat van Holland*, wordt hij op de lijst der Raadpensionarissen gesteld, dan daar hij nimmer anders dan voorloopig was benoemd, en den Eed niet heeft gedaan, hebben wij hem er niet bij kunnen plaatsen.

Hij

Hij was de zoon van NICOLAAS TEN HOVE en van CORNELIA FAGEL.

HOXWIER, (HECTOR VAN) *Ridder*, *Heer van Reynouwen*, *Raad in den Hove van Friesland*, *Voorzitter in dat van Utrecht*. *Friesland.* Geb. 1502. Gest. 1546.

Was de zoon van ÆSGE en van WYCK DEKAMA, en geboren te *Mantgum*, een Dorp in *Baarderadeel*.

Op den Landsdag der Staten van de platte landen in 1533, waarbij zich ook die van *Franeker* voegden, werd hij met nog zeventien mannen benoemd om 's Lands Privilegiën voor te ſtaan, voor te ſpreken en toe te zien, dat op dezelven geen inbreuk geſchiedde. Hij, UPKE, BURMANIA, SYTS TJAARDA en SICKE DEKEMA, werden door hunne ambtgenooten, met bijzondere magt bekleed.

Hij werd in 1538 Raad in den Hove van *Friesland*, en in 1541 tot Preſident geſteld van het Hof van *Utrecht*. Vele en gewigtige bezendingen nam hij waar, zoo wel voor den Keizer naar buitenlandſche Vorſten, als bij den Keizer zelf; door den laatſten werd hij ook met de Ridderorde van het Gouden Vlies verëerd. Bijzonder beroemd was hij wegens geleerdheid en geſchiktheid in het oordeelen van Regtszaken. Hij heeft geene geſchriften nagelaten. Hij was een bijzonder vriend van VIGLIUS VAN AYTA, en een bloedverwant van JOACHIM HOPPERS.

Hij was gehuwd (1) aan ATH HEERMA, (2) aan DOED HOLDINGA, die na zijn overlijden te *Utrecht*, op 2 Julij 1546 hertrouwde aan JAN VAN DEN BOETSELAAR, *van Asperen*; zijne dochters huwden in de aanzienlijkste huizen.

Zie verders SUFF. PETRI *de Scrip. Frif.* Dec. XI. 2. HOYNCK V. PAPENDRECHT, *Anal.* I. 142.

Friesland. Geb. 1663. Gest. 1730. HUBER, (HERMANNUS) *Secretaris der Staten van Friesland, later Burgemeester te Sneek.*

Was de zoon van den grooten Regtsgeleerden ULRICK HUBER en AGNETA ALTHUIZEN, en verstrekte door uitmuntende verstandelijke vermogens en een nuttig gebruik van dezelven zijnen naam tot eer.

Na op buitenlandsche reizen te *Orleans* de waardigheid van Doctor bekomen te hebben, werd hij dadelijk tot Secretaris der Staten van *Friesland* gevorderd, nam dien gewigtigen post met roem waar, werd ook tot Historieschrijver van *Friesland* aangesteld, en na dat hij het ambt van Secretaris van Staat, aan zijnen zoon ULRICK had overgedragen, tot Burgemeester van *Sneek* benoemd. Vervolgens gestadig ten Landsdage gekozen, geraakte hij in de voornaamste Commissiën van Staat, en behartigde 's Lands belangen aldaar met getrouwheid en wijsheid, tot aan zijn overlijden op 21

No-

November 1730. Hij liet bij ELISABETH DE HARTOGHE kinderen na.

Zie VRIEMOET, *Athen. Frif.* 461.

HUCHTENBROEK. (ALBRECHT VAN) *Utrecht.* Geb. 15.. Geft. 1572.

Was de zoon van JOHAN VAN HUCHTENBROEK, Burgemeester te *Utrecht*, en van MARIA VAN EGMOND, *van Mereftein* en een der ijverigfte deelneemers aan het Verbond der Edelen; door zijn huwelijk met MARIA VAN HOXWIER, dochter van HECTOR en DOED HOLDINGA had hij naauwe betrekkingen op vele Friefche Edelen, en dit was misfchien een der aanleidende oorzaken, waardoor zoo vele Friefen deel namen in het Verbond; de pogingen hiertoe zoo wel als het aanbieden van geld tot de goede zaak, en wel van 400 guldens, gevoegd bij zijnen dienst als Hopman van een vaandel knechten onder BREDERODE, verwekten tegen hem een vonnis van den Bloedraad, waarbij hij met verbeurdverklaring zijner goederen gebannen werd. Hij waagde intusfchen alles voor de vrijheid. Reeds in 1567 zocht hij zich meester te maken van de fchans aan de vaart te *Vreeswyk*, doch het liep vruchteloos af. Vervolgens verftandhoudende met den Prins van ORANGE was hij bij de voorftanders der vrijheid bekend met den verbloemden naam van: *Adolph van Zon.* Zij die de daaden niet naar den uitflag beoordeelen, zullen hem ook verdienstelijk befchouwen wegens de pogingen in 1571 ondernomen om

die van *Utrecht* te bewegen om zich van het Spaansche juk te ontslaan. (Zie BOR, D. I. 334.) Hij handelde hiertoe met FLORIS THIN en anderen.

Hij schijnt in *Ysselstein* gewoond te hebben, en is aldaar in 1572 gestorven. Hoogstwaarschijnlijk zoude hij na het herleven van de hoop voor de zaak der vrijheid, vele diensten aan dezelve gedaan hebben.

Een Zoon van hem sneuvelde in het beleg van *Oostende*.

Zie verders TE WATER, *Verb. der Edelen*, D. II. 478—81. III. 543. FLEMING, *Beleg van Oostende*, 126 en volg.

Holland. Amsterdam. Geb. 1640. Gest. 1704. HUDDE, (JOHAN) *Heer van Waveren enz. Burgemeester van Amsterdam*, *enz.*

Wij zullen, zoo wij hoopen, nadere gelegenheid vinden om de verdiensten van dezen man, als wis- en werktuigkundige, te gedenken, en beschouwen hem thans alleen in zijnen Staatkundigen werkkring. Hij was in 1667 tot Raad benoemd, en werd bij de buitengewoone verandering der Regering van *Amsterdam* in 1672 tot Burgemeester gesteld. Twintigmalen aanvaardde hij dit gezag; groot was zijn invloed door zijne achtbaarheid.

Hij was een voorstander van de Stadhouderlijke Regering, had toegestemd in het vermaard besluit tot de werving van zestien duizend man en behoorde onder de minderheid der Stadsregering bij de

de zoo hoogloopende geschillen hierover. Ook was hij in den geheimen omtrent den togt van WILLEM III. naar *Engeland*.

Behalven andere Staatsambten, bediende hij met grooten lof, dat van Curator der Leydsche Academie; hier deed hij den lust tot beoefening der Proefondervindelijke natuurkunde het eerst ontstaan en was de Patroon van den zoo verdrukten als roemwaardigen BURCHARD DE VOLDER. De Staat zoo wel als de Stad trok nut van zijne Wiskundige bekwaamheden. De eerste door de berekening van Lijfrenten en andere Geldligtingen, en door zijne onvermoeide pogingen tot herstel der Provinciale Financiën, als Lid der Commissie in 1678. Zie hun Rapport bij de uitgave van het voortreffelijk Rapport over de Finantiën van *Holland* door GOLDBERG C. S. 1797. D. II. bl. 5. De stad werd bevoordeeld door zijne medewerking aan het plan tot de Amstelsluis, aan dat dat der Inundatiën en andere verdedigingsmiddelen in 1672 en der Waterkeringen, om *Amsterdam* in 1675 in werking gebragt. Wegens de verbeteringen, in het meten der Schepen verdient hij eene aanzienlijke plaats onder de uitvinders.

Hij was de zoon van GERRIT HUDDE en MARIA WITZEN, Echtgenoot van DEBORA BLAAUW, die Wed. was van JOHAN OETGENS VAN WAVEREN, en stierf kinderloos in 1704.

Zie WAGENAAR, *Amst.* D. V. VI. en XI. Zijne afbeelding *Vad. Hist.* N. D. D. XV. 424.

Overysfel.
Geb. 17..
Gest. 1761.

HUFFEL, (ADOLPH JULIUS BORCHHARD VAN) *tot Verburg, Heer van Cloetingen en Bruelis, Drost van Salland.*

Beschreven in de Ridderschap van *Overysfel*, bediende hij de voornaamste Staatsambten en Commisfiën, en erlangde weldra veel invloeds. De belangen van den huize van *Nassau* toegedaan, bevorderde hij in *Overysfel* in 1747 merendeels de verheffing van WILLEM IV en was des Vorsten voornaamste vertrouweling. Hierdoor gingen de meeste zaken en ambten door zijne handen, en daar hij als het ware eenigen tijd eene volstrekte heerschappij uitoefende, konde het niet missen of hij moest zich vijanden maken. Deze erlangden later het oor bij de Prinses Gouvernante; zijne invloed verminderde, en weldra zag hij zich bijna van alle gezag verlaten. In het laatst van zijn leven verzette hij zich tegen de pogingen van het Stadhouderlijk Hof, vooral in de zaak van het reglement van Tutele. Hij stierf in 1761 en was gehuwd geweest (1) aan N. DE JONGE VAN ELLEMEET, (2) aan N. DE VRIESE, na zijn overlijden hertrouwd aan den Marquis DE LOUVOIS.

Holland.
voorn. Ambt.
Geb. 1596.
Gest. 1687.

HUIGENS, (CONSTANTYN) *Heer van Zuilichem. Secretaris van drie Prinsen van Orange.*

Hoe zeer deze beroemde man eigenlijk geen ambt in dienst van dezen Staat bekleed heeft, moeten wij

hem

hem echter onder de Staatsmannen vermelden, om den invloed dien hij in gemelde bedieningen gedurende twee-en-zestig jaren op 's Lands geschiedenissen gehad heeft.

Hij diende FREDRIK HENDRIK, WILLEM II. en WILLEM III. met groote getrouwheid, bevorderde inzonderheid de belangen van dezen door de buitenlandsche bezittingen en heerlijkheden van dat huis, die door dezen en geenen Vorst bezet werden gehouden, aan hetzelve terug te bezorgen. Zoo handelde hij vier jaren over de teruggave van het Prinsdom ORANGE en nam 'er zelf in 1665 in naam zijns Meesters bezit van. In 1668 bragt hij de besturing van 's Vorsten bezittingen in *Zeeland* op geregelden voet, bij welke bezending hij de hand zoude hebben gehad in de benoeming van WILLEM III. tot Eerste Edelen, het welk het begin was van latere verheffing.

HUIGENS was door geleerdheid, smaak en ondervinding gezien, bij de edelste vernuften zijner eeuwe en zal later door ons onder de wijsgeeren en dichters gedacht worden. Inzonderheid was hij in hooge achting bij P. C. HOOFT. Onder zeer vele andere loftuitingen schrijft deze hem ergens toe: „ eene inborst, gezoogd met den room der „ zinlijkste reden, en een vernuft doorzult in het „ merg der heusche konsten en achtbaarste weten- „ schappen."

HUIGENS was Hoveling; doch echter niet in dien zin, dat hij een blinde dienaar van zijne mees-

ters was; mij is gebleken dat tusſchen hem en WILLEM II. eene merkelijke verkoeling beſtond en dat hij in 1650 naar eene andere werkkring uitzag. ESTRADES noemt hem ergens *Tom.* V. 8. „ een Franschman in zijn hart."

Hij was gehuwd aan SUSANNA VAN BAERLEN, zuster van den vermaarden CASPAR BARLÆUS, en liet bij deze drie zonen na hunnen vader waardig; onder deze muntte CHRISTIAAN uit; de voornaamſte wis- en werktuigkundige onder de Nederlanders; de voorlooper van NEWTON.

Friesland. Geb. 16... Geſt. 1674. HUMALDA, (PHILIPS ÆBINGA VAN) *Lid van het Hof van Friesland.*

Was de zoon van FRANS MADA ÆBINGA VAN HUMALDA en EBEL MECKAMA en geraakte ſpoedig in Staatsambten. Hij was in 1660 Lid der Staten Generaal, wanneer hij met JAN VAN MERODE en REEDE VAN AMERONGEN naar *Spanjen* gezonden werd om een Verbond van vriendſchap en koophandel te ſluiten. Zij werden met groot betoon van eere ontvangen, dan in het oogmerk hunner zending ſlaagden zij weinig.

HUMALDA werd vervolgens in 1670 Raad in den Hove en ſtierf in 1674, na gehuwd te zijn geweest aan HELENA VAN BURMANIA, bij welke hij kinderen naliet, waar van een huwde aan den beroemden Generaal JOACHIM VAN AMAMA. Ook wegens geleerdheid verwierf hij roem. Verſcheide vaerzen, zoo in de Latijnſche als Neder-duit-

duitſche taal zijn nog voor handen: Twee Latijnſche zijn te vinden achter den naamrol van de Leden van het Hof.

Zie AITZEMA, D. IV. 707. en v. 800 en v.

HUMPHREY, *Hertog van Glocester*, (in naam) *Graaf van Holland, Zeeland, Henegouwen, enz.*

Graven van Holland.
Geb. 140..
Gest. 1477.

Hij was de Broeder van HENDRIK V. Koning van *Engeland* en het voorwerp waarop de ongelukkige JACOBA het oog liet vallen, voor hare echtſcheiding met JAN, *Hertog van Braband*. GLOCESTER raadde haar om in *Engeland* te komen, zoo het ſcheen met het oogmerk om te beter het ontſlag van haar vorig huwelijk van den Paus te erlangen, in waarheid om zich te meer van haar te verzekeren.

Het opvolgen van dezen raad kwam haar en dit land op veel jammers en elende te ſtaan. Het huwelijk werd wel in 1421 voltrokken en den tijtel van Graaf aangenomen, het viel echter moeijelijk om zich in het bezit van het Graafſchap te ſtellen. *Engeland* was toen in oorlog met *Frankryk*; de onderſtand hierdoor gering; zij vonden in den broeder van HUMPHREY, den Hertog VAN BEDFORT, eenen magtigen tegenſtander.

De Veldtogt in 1423 was ongelukkig; de Hertog keerde naar *Engeland*, en alzoo liep zijn aandeel in het bewind hier te lande geheel te niet. Een

an-

ander Paus verklaarde zijn huwelijk met JACOBA onwettig.

Hij huwde later aan ELEONORA COBHAM, met wie hij reeds vroeger in onbetamelijke gemeenschap had geleefd; beiden trof later een deerlijk lot. Zij werd van toverij beschuldigd en gevangen gehouden. Hij later in hoogen ouderdom in den kerker vermoord.

Zeeland. Geb. 1682. Gest. 1733. HURGRONJE. (STEVEN)

Bekleedde behalven verscheidene ambten in zijne geboortestad *Vlissingen* vele Staatscommissiën in en namens *Zeeland*. In 1728 afgevaardigd zijnde ter Vergadering der Staten Generaal, werd hij benevens CORNELIS HOP en GOSLINGA benoemd tot het bijwonen van het Congres te *Soissons*. Hij was toen ook bewindhebber van de *Oost-Indische* Maatschappij.

Hij bleef meest te *Soissons*, terwijl de beide andere Ambassadeurs af en aan reisden; eerlang liep alles vruchteloos af.

Hij was de zoon van ISAAC en JOSINA PHŒNIKS, gehuwd aan AGNETA DISHOEK en stierf kinderloos op 13 Febr. 1733.

Zeeland. Geb. 154.. Gest. 15... HUYBERT, (JAN) CORNELISZOON, *Burgemeester van Zierikzee.*

Was uit een zeer aanzienlijk geslacht te *Zierikzee*, volgens een Spaansch Schrijver D'ESTRELLA „om hunne vroomheid en rijkdom zeer ver-„maard."

„ maard:" Hij en zijne broeders HERMAN en JACOB waren aldaar voorname kooplieden en reeders van Schepen. Somtijds zelfs naar de gewoonte van dien tijd Schippers. Zie REIGERSBERG D. II. 387 en 388. Zij voerden PHILIPS DE SCHOONE, met zijne vrouw naar *Spanjen*, betoonden veel moeds en wakkerheid bij eenen ſtorm en erlangden toen ter belooning, de vrijheid om de woorden: WAAKT HUYBERT, bij hun wapenſchild te voegen. Zij namen ſomtijds Staatkundige commisſiën waar; onder anderen werd hij door MARGARETHA Landvoogdes aan HENDRIK VIII. van *Engeland* afgevaardigd, blijkens de commisſie en vrijgeleijbrief van 19 December 1512 te vinden in zekere memorie: *Function en emploijen van* P. DE HUYBERT, bl. 9. Waarſchijnlijk heeft deze commisſie betrekkelijk geweest tot de vrijheid door Keizer MAXIMILIAAN aan HENDRIK VIII. bij verdrag gegeven, tot het huren van een groot getal vaartuigen in *Holland* en *Zeeland*. Zie WAGENAAR, D. IV. 377. De uitſlag is onbekend, mogelijk is de geheele onderhandeling vervallen om redenen aldaar vermeld, bl. 379.

Zijne ouders waren CORNELIS CORNELISZOON, gezegd HUYBERT en JOHANNA VAN HAAMSTEDE, de naam zijner Echtgenoote is niet in de Genealogie vermeld; hij liet twee zonen na.

HUY-

Zeeland. Geb. 16.. Gest. 1682.

HUYBERT, (JUSTUS DE) zoon van ADRIAAN en ANTONETTA TEELINK.

Diende eerst in verscheidene betrekkingen zijne geboorteſtad *Zierikzee* en verſcheen als Penſionaris ter Staatsvergadering.

In 1660 werd hij met VAN BEUNINGEN en JOHAN VAN GENT naar *Frankrijk* gezonden, ter vernieuwing van oude verbindtenisſen en ter beraming van ſchikkingen op den koophandel. Zij ſloten in 1662 hier toe het bekend Tractaat. Na zijne terugkomst werd hij aangezocht tot het bekleeden eener Ambasſade naar *Engeland*, doch ſloeg dit aanbod om gewigtige redenen af. Hij werd hierop Secretaris der Staten en van Gecommitteerde Raden en bediende dit ambt met grooten lof, tot aan zijn overlijden in het jaar 1682.

Hij was gehuwd (1) aan ANNA ENGELBRECHT, (2) aan LEVINA MUNNIX, (3) aan GEERTRUID VORSTIUS, Wed. van Mr. P. STERTHENIUS; alleen uit het eerſte huwelijk liet hij kinderen na.

P. DE LA RUE, die de brieven door DE HUYBERT ten tijde van zijn gezantſchap geſchreven gezien heeft, getuigt van derzelver belangrijkheid voor de geſchiedenis van die dagen en DE HUYBERT is daar uit te leeren kennen, „als een „deftig Patriot, liefhebber der deugden, hater van „geblankette geveinsdheid en trouwhartig voor„ſtander van de grondwetten en belangen van de„zen Staat."

Zie

Zie deszelfs *Staatk. Zeeland.* 50.

HUYBERT, (LIEVEN DE) *Heer van Haamſteede, Burgemeester van Zierikzee.* *Zeeland.* Geb. 1... Geſt. 155..

Bekleedde dit ambt van 's Gravenwegen in 1533, 36 en 49, en inmiddels namens de gemeente in 1543. Vervolgens werd hij in 1552 Opper-Dijkgraaf van *Schouwen.* Hij was verders uit hoofde van alle zijne omſtandigheden, geboorte, goederen, ambten, huwelijk enz. een der voornaamſte Regenten van zijnen tijd, zoo dat Keizer KAREL V. in 1540 bij zijne reis door *Zeeland*, gedurende zijn verblijf te *Zierikzee*, bij hem zijn intrek nam. Zie REIGERB. II. 466. en *Functien van* P. DE HUYBERT, bl. 11.

Hij was de zoon van JACOB en M. VAN ZUIDLAND, echtgenoot van CATHARINA VAN ZUIDLAND, en bij deze vader van drie dochters.

HUYBERT, (PIETER DE) *Heer van Burght en Raadpenſionaris van Zeeland.* *Zeeland.* Geb. 162.. Geſt. 1697.

Veelvuldig waren de hooge bedieningen door dezen beroemden Staatsman bekleed en gewigtig de dienſten door hem aan den Lande bewezen. Raad van *Middelburg* zijnde, werd hij in 1652 wegens de Staten Generaal benoemd, om te *Mechelen* met afgevaardigden van den Koning van *Spanjen* eenige napoincten van den Munſterſchen Vrede te behandelen, en verſcheen later als buitengewoon Lid ter gemelde Vergadering; vervolgens ging hij in Ambas-

basſade naar de Koningen van *Zweden*, *Polen* en naar den Keurvorst van *Brandenburg*. In 1659 werd hij Secretaris der Staten van *Zeeland*. In het volgend jaar ſloot hij, als bemiddelaar namens de Staten Generaal, den beroemden vrede van het Noorden. In 1667 als afgevaardigde dien van *Breda*. Intusſchen was hij Raadpenſionaris van *Zeeland* geworden. Hij bleef drie-en-twintig jaren in dit ambt en bediende hetzelve met grooten lof van wijsheid en trouwe, zelfs in de hagchelijkſte tijden.

Hij was de belangen van den Prins VAN ORANGE toegedaan. Om den jare 1666 had hij denzelven reeds tot eenige van de ambten van zijne voorouders willen helpen aanſtellen; na de verheffing van denzelven bleef hij onafhankelijk. Bij de raadplegingen der Staten van *Zeeland*, over de aanvrage van WILLEM III. of dezelve de Hertoglijke waardigheid van *Gelderland* zoude aannemen, leidde hij de meening der Staten geenzins naar 's Vorſten welbehagen; de belangrijke brief tot afrading, bij WAGENAAR geboekt, D.XIV. 352. zoude uit zijne pen gevloeid zijn. Later in 1684 bij de vermaarde raadplegingen over de werving van 16000 man, verſchilde hij meer openlijk van den Stadhouder; dit een en ander was misſchien de reden, dat de genegenheid van denzelven voor hem verkoelde. Hij werd in 1687 ontſlagen als Raadpenſionaris, en ontving ſterk ſprekende blijken van goedkeuring voor zijne dienſten van de

zij-

zijde der Staten van *Zeeland*. Hij werd vervolgens Lid van den Raad van Staten, leefde in den Haag en ftierf aldaar in 1696. Zijn lijk werd naar *Burcht*, een dorp in *Schouwen*, gevoerd, alwaar een deftig zinrijk grafschrift door den beroemden GRAEVIUS gefteld, zijnen lof en waardigheden naar verdienfte vermeldt.

Hij was de zoon van ANTHONY en JOHANNA HAECX, gehuwd (1°.) aan ANNA ELISABETH VAN PANHUIS, bij welke hij drie zonen verwekt had, (2°.) aan ELISABETH DE HOCHEPIED.

Zie verders P. DE LA RUE, *Staatk. Zeeland*, bl. 54. *Levensbesch. van Nederl. Mannen en Vr.* D. VI. bl. 148. WAGENAAR, *Vad. Hist.* D. XII. XIII. XV. D'ESTRADES, *Memoires*, *Tom.* V. de Woordenboeken enz.

HUYDEKOPER, (JOHAN) *Ridder, Heer van Maarseveen enz., Burgemeester van Amfterdam.* *Holland. Amfterdam.* Geb. 16.. Geft. 1661.

Was in 1650 Schepen, ten tijde dat die Stad door WILLEM II. bedreigd werd en tevens de raad en hulp van CORNELIS BIKKER *van Zwieten*, ter wering van het gevaar. Zijne wakkerheid vuurde de burgers van alle gezindheden aan en maakte fpoedig eene verrasfching onmogelijk.

Hij werd kort hier na benevens SIMON VAN DER DOES aan Graaf WILLEM FREDRIK gezonden, om dezen te overtuigen van den ernst, waarmede de Stadregering dien aanflag opnam, en

tevens van het gevaar van deszelfs leven. HUYDEKOPER voerde er het woord, ſprak met vrijmoedigheid en wijsheid, zoo dat een groot deel van den roem door het afleiden van dit gevaar door de Regering van *Amſterdam* verworven, aan hem toekomt.

Hij werd in het volgend jaar Burgemeester, bediende deze waardigheid vervolgens meermalen, bekleedde in dezelve eene, meer luistervolle, dan belangrijke bezending aan den Keurvorst van *Brandenburg*, om getuigen te zijn van den doop van den Erfprins, gelijk ook eene meer gewigtige naar *Zeeland*, om de Staten van hunne zucht ter verheffing van den Prins VAN ORANGE te rug te brengen. Vroeger was hij door CHRISTINA, Koningin van *Zweden*, Ridder geſlagen, en met alle zijne nakomelingen tot den Adelſtand verheven, met vermeerdering der ſieraden van zijn wapenſchild.

Hij was de zoon van JAN JAKOBS BAL VAN WIERINGEN, gezegd HUYDEKOPER, en van ELISABETH VAN GEMEN, echtgenoot (1) van ELISABETH BISSCHOP, (2) van MARIA COYMANS, en vader van vele kinderen. Hij ſtierf in 1661, en wordt bij de Dichters en Geleerden geprezen wegens kunstliefde en zucht voor de wetenſchappen. Inzonderheid was hij de bevorderaar van JAN VOS, die zijnen lof in vele zijner dichtwerken boven de wolken verheft.

Zijne afbeelding ſtaat bij WAGENAAR, *Vad. Hiſt.* D. XII. 96.

HUY-

HUYGHENS, (RUTGER) *Ridder, Heer van Klarenbeek, Burgemeester van Arnhem.* Gelderland. Geb. 1592. Geft. 1666.

Wij vinden zijnen naam reeds in 1630, als Lid der Staten Generaal, en vervolgens bij AITZEMA, als gebruikt tot de belangrijkfte Commisfiën en onderhandelingen, te veelvuldig om op te tellen. Onder anderen handelde hij in 1633 aan de Duitfche Hoven om aan de Spanjaarden geene werving toe te ftaan. In den tweeden Engelfchen Oorlog was hij Gecommitteerde tot de zaken van de Zee en bewees in die dagen de gewigtigfte dienften. In 1665 was hij met DE WITT en BOREEL, een der gevolmagtigden op de Vloot. Hij was toen drie-en-zeventig jaren oud, en waagde zijn leven even goed als de minste Matroos, zegt BRANDT, *leven van* DE RUITER, 385.

Hij was door den Koning van Frankrijk met de Ridderorde van *St. Michiel* befchonken, en ftierf 21 Aug. 1666. Driemaal trad hij in het huwelijk, (1) met NUMEDA VAN LINTELO, (2) met CHARLOTTA ELISABETH VAN MEETKERKEN, (3) aan AGNES DE SOETE VAN HOUTERINGE, Barones *de Villiers*, bij de twee laatften liet hij kinderen na.

Hij was de ftichter van de vermaarde Lustplaats *Klaarenbeek.*

HUYSSEN, (JOHAN) *Ridder, Heer van Cattendyke, Munsterhoek, enz. Gecommitteerde Raad van Zeeland.* Zeeland. Geb. 1566. Geft. 1634.

Was de zoon van HUGO HUYSSEN, eerst Penſionaris van *Rotterdam*, later van *Goes*, en werd gecommitteerde Raad van *Zeeland* in 1591 op bijzonderen eed, vermits hij een Hollander was van geboorte. In 1597 werd hij tot Lid van den nieuw opgerigten Hoogen Raad van *Holland* en *Zeeland* benoemd, dan hij bedankte; was in 1601 Griffier van de Munt, en werd in 1602 Voorzitter van den Raad van *Vlaanderen* te *Middelburg*.

M. DE LA PALMA DE FUENTES, prijst in zijne *Geneäl. Aanteek.* MSS. zijne geleerdheid, en zegt dat hij verſcheidene Ambasſades heeft bekleed, welke bezendingen dezelve geweest zijn is mij niet gebleken. Om zijne afbeelding ſtaat wel *A Gallorum Rege nobilitate, et Magnæ Brittanniæ Equestri ordine cum notis gentilitüs auctis, ornatus*, dan deze eer kan ook buiten Ambasſades verkregen zijn.

Hij trouwde ADRIANA, natuurlijke dochter van JAN of van GYSBRECHT VAN MATHENES, hare kwartieren zijn *Mathenes*, *Duvenvoorde*, *Boukhorst* en *Asſendelft*, deze aanzienlijke afkomst ook van Moederszijde, was misſchien de reden, dat aan haar werd toegeſtaan, om Testament te maaken. *Not. Zeeland*, 1608. 37.

J.

JACOBA VAN BEIJEREN, *Gravin van Holland*, enz. *Gravin van Holland.* Geb. 1400. Gest. 1436.

Weinige voorbeelden levert de Geschiedenis van rampzaliger lotwisseling en doorgaand ongeluk bij aanzienlijke geboorte. In den ouderdom van 17 jaren reeds weduwe, na een huwlijk uit dwang, ontving zij een gebied, overal zorgelijk, door tweespalt, opschuddingen, heersch- en baatzucht der grooten en verloop van alles. Haar Oom JAN VAN BEIJEREN, die haar beschermer en voogd had kunnen en moeten zijn, kende niets schendigs, wanneer het maar zijne eerzucht voldeed; de snoodste middelen dekte hij met het vernis van genegenheid en zorgen, overal zaaide hij onrust; door de Kabeljaauwschen als Ruwaart erkend, trok hij de beste deelen van het gebied tot zich. De Hoekschen hopende in een huwelijk van de Vorstin, met den Hertog van *Braband* een steun te vinden tegen hunne partij, zetten dit, door den vorigen Graaf beraamd trouwverbond door, en alzoo werd JACOBA gedrongen, andermaal hare hand aan een kind te geven. Beide waren niet bestánd voor de helsche listen van den Oom. Openbare en vinnige oorlog; eindelijk een verdrag om niet alles te verliezen, een verdrag, slecht gehouden aan de eene zijde. JACOBA zich naderhand ontslagen houdende van een gedwongen huwelijk, het welk haar laffe Echtgenoot, met der daad verbrak, wierp

 zich

zich in 1421 onvoorzigtiglijk in de armen van HUMPHREY, *Hertog van Glocester*, op hoop van befcherming van *Engeland*.

Ook bij dezen vond zij het geluk niet. Spoedig in 1422 door denzelven verlaten, zag zij zich ten prooi van de woede harer vijanden; het getal van dezen was nu openlijk vermeerderd met PHILIPS, *Hertog van Bourgondiën*. Van haar eerfte hoofdvijand werd zij vermoedelijk door vergif, buiten haren fchuld aan hem toegediend, ontflagen. PHILIPS werd toen echter zoo veel gevaarlijker, en liet zich tot Ruwaard huldigen. Hij benoemde JOHAN VAN GAASBEEK tot Stadhouder; nimmer had eene kleine Staat meer meesters dan *Holland* ten dezen tijde; het had een Graaf, eene Gravin, een Ruwaard, en twee Stadhouders.

Gouda en *Schoonhoven* bleven alleen aan JACOBA getrouw, en werden met Privilegiën begunftigd; dit voorbeeld lokte meerdere Steden, toen fcheen het geluk haar eenigzins toetelagchen, dan in de vreugde kende men geene palen, en floeg op zijn beurt tot wreedheid over. De kans keerde, en JACOBA geraakte hierdoor geheel in de magt van PHILIPS; van alles, behalven van den naam en den fchijn van bewind afftand moetende doen, verloor zij zelfs de vrijheid om over haar perfoon te befchikken, en wanneer zij naderhand aan FRANK VAN BORSELEN zichzelve als het eenigfte, waarmede zij dankbaarheid bewijzen konde, in weerwil van deze belofte, ten huwelijk

aan-

aanbood, geraakte dezelve in het grootst gevaar; zij maakte toen geene zwaarigheid om ook den schijn en tijtel van *Gravin* als eene Losprijs voor haren beminden aftestaan, en verwisselde deze voor den naam van *Houtvesterin*.

Naderhand zoude zij de stille genoegens in een bijkans vergeten Staat met haren geliefden FRANK genoten hebben, doch de naweën der vorige rampspoed, of de smarten der onvruchtbaarheid, veroorzaakten de tering, die haar in het 36 jaar harer leeftijd wegrukte.

Haar lot is aan alle Vaderlanders zoo bekend, dat haar naam nog op aller tongen zweeft, „zoo ge„ meenzaam" (zegt STYL) „ als of zij kort voor „ onzen tijd geleefd had." Veelvuldig zijn ook de berigten van hetzelve.

Haar karakter werd het best opgegeven in de *Karakterkunde der Vaderlandsche Geschiedenis*. „ Verstand, bekwaamheid en een moedig hart, „ zoo wel als geboorte, geregtigden haar tot de „ Regering. Zij zou onder de Gravinnen als eene „ Star van de eerste grootte hebben uitgeblonken. „ Doch zij was, onder twee kwade gestarnten ge„ boren, JAN VAN BEYEREN en PHILIPS „ VAN BOURGONDIEN. Wij kunnen op haren „ korten doch wisselvalligen levensloop niet te rug„ ge zien, zonder met medelijden ontwaar te wor„ den, hoe het huwelijkslot haar nijdig was, en „ 't zij ze op vaderlijken raad, uit Staatsbelang, „ uit driftvervoering, of bij bedaarder keuze uit

„ liefde en dankbaarheid trouwde, telkens hier-
„ door een ſtap lager daalde. Haar aandoenlijk',
„ om een eigener woord te gebruiken; haar Man-
„ ziek geſtel, had een overheerſchenden invloed,
„ en deed haar op dwaalwegen de behoudenis
„ zoeken."

Inzonderheid is haar lot het voorwerp geweest van de kunst en zucht van velen onzer Dichters. Het ſchijnt bijna de oefenſchool van dezelve te zijn, zoo als te voren de Troijaanſche Oorlog. Voortreffelijk is het deftig Treurſpel van DE MARRE. Behalven hetzelve zijn 'er nog twee Treurſpelen, een van DROSTE, en een van K. ZWEERTS. WELLEKENS, DE COCK, SARA MARIA VAN DER WILP en ELISABETH BEKKER, Wed. WOLFF hebben 'er brieven over opgeſteld, in het Nederduitsch. DOUSA een in het Latijn, als het ware aan JAN VAN BEIJEREN geſchreven, die door DE GROOT beantwoord is.

De Tafereelen JACOBA VAN BEIJEREN en FRANK VAN BORSSELE, van LOOSJES, zijn ook kennenswaardig. Wij kunnen bij geene mogelijkheid in de beperktheid van ons beſtek eene lijst geven van alle andere Schrijvers, waarbij de weetgierige meer kan vinden.

Alle beminnaars van wetenſchap en ſmaak zullen zich verheugen, dat de lust en aandacht van den zoo kundigen als arbeidzaamen Geſchiedſchrijver Mr. H. VAN WYN gevallen is, om eene *volledige* Le-

Levensbeschrijving van Vrouw JACOBA aan zijne landgenooten te schenken.

Onlangs zag ik bij denzelven eene fraaije afteekekening der afbeelding van de Gravin, als nog op het huis te *Zuylen* voorhanden, eene afbeelding vol bevalligheid en zeker ongelijk veel beter gelijkende, dan die, welke met eene Stoel, die zij zoude gebruikt hebben in den *Haag* bewaard wordt.

JAN VAN BEIJEREN, *eerst Bisschop van Luik, naderhand Ruwaard van Holland.*

Graaf van Holland.
Geb. 13..
Gest. 1425.

Niet ten onregte was hij *de Godlooze* gebijnaamd. Hij was de ergste vijand van JACOBA, en in schijn van haren Voogd en beschermer te zijn, de geessel van haar en hare Staten.

Om de Voogdij magtig te worden ontsloeg hij zich van den Geestelijken stand, huwde aan ELISABETH VAN LUXEMBURG, en wist zich, na den tijtel van *Ruwaard van Holland* te hebben aangenomen, in deze hoedanigheid door den Keizer te doen erkennen. Hierna rees een vinnige oorlog, gevolgd van een vernederend verdrag voor JACOBA, door JAN VAN BEIJEREN, spoedig openlijk geschonden.

Na alzoo het wezenlijke van het gebied in *Holland* overweldigd te hebben, sloeg hij zijn oog op *Friesland*, holp de zwaksten der partijën, om elkander te doen vernielen, streelde den anderen in *Groningen*, die aldaar het onderspit delfde, en

zoude misschien geslaagd zijn, in zijne heerschzuchtige oogmerken, indien het menschdom niet door eenen onverwachten dood, waarschijnlijk veroorzaakt door vergif, door JAN VAN VLIET toegediend, van hem wäre verlost geworden. Hij had PHILIPS VAN BOURGONDIEN tot Erfgenaam gesteld.

Zie de meeste Geschiedschrijvers, inzonderheid WAGENAAR, D. III. en *Bijvoegzels*, VELIUS, *Chron. van Hoorn*, nieuwe druk, p. 41 *Aant.* en verders de aldaar aangehaalde Schrijvers.

Graaf van Holland. Geb. 1403. Gest. 1427.

JAN, *Hertog van Braband*, door Huwelijk met JACOBA VAN BEIJEREN, *Graaf van Holland.*

Hij was de tweede man van gemelde Vorstin, een zwak ligchaam omdragende, met eene logge ziel en zeer bekrompen verstand, konde hij hare genegendheid *niet winnen*, veel minder vestigen, na een huwelijk, het welk door dwang en uit Staatszucht was aangegaan. Hij versmaadde hare liefde voor de boeleering met eene dochter van WILLEM VAN ASCHE, een Brabandsch edelman. Alleen ijverig, wanneer hij JACOBA konde kwellen, dwong hij haar om *Brabandsche* jongvrouwen in plaats van *Hollandsche* in haren hofstoet te houden en vereenigde zich met de Kabeljaauwschen, om dat de Hoekschen voor JACOBA waren. Zijn gedrag wettigde alzo eenigzins den onvoorzigtigen stap van de Gravin, om

om zich in de armen van den *Hertog* VAN GLOCHESTER te werpen, hetwelk echter voor haar nog meer leeds veroorzaakte.

JAN VAN BRABAND, bleef in alles dezelfde; slaaf van vleijers en pluimstrijkers liet hij zich aanzetten tot vele onbetamelijke zaken en verrigtte niets goeds. PHILIPS VAN BOURGONDIEN werd door hem tot *Ruwaard* dezer landen benoemd, en van hier dat deze looze Vorst zich naderhand in het bewind vestigde.

Zie verders WAGENAAR en *Bijv.* D. III. VOSSIUS, *Jaarboeken*, p. 578.

JAN VAN EGMOND, *Ridder*, *Voogd van* ARNOUD, *Hertog van Gelder.* *Hertog van Gelder*

Door zijn huwelijk met MARIA VAN ARKEL de dochter van Heer JAN, vererfden *Gelder* en *Zutphen*, aan zijnen zoon ARNOUD. De Staten namen dezen aan als *Hertog*, en stelden hem, vermits dezelve nog minderjarig was, als Voogd, in welke betrekking hij zich vele vijanden op den hals haalde; bij de meerderjarigheid van ARNOUD verviel van zelf zijn bewind. Geb. 13.. Gest. 1451.

Hij was voor de Geschiedenis van *Holland* van meer belang, dan voor die van *Gelderland*. De geërfde haat van het huis van ARKEL tegen dat van BEIJEREN, en zijn eigene onrustige wrevel, gevoegd bij zijne vermetele krijgsdapperheid, maakten hem tot een geducht vijand van Vrouw JACOBA. PHILIPS VAN BOURGONDIEN trok hem

hem daarom tot zich en plaatste hem in deszelfs Raad.

Gedurig lag hij over hoop met de Abten van *Egmond*. Hij ontsloeg zich van den tegenstand van dezelven door den Abt WILLEM VAN MATHENES gevangen te nemen en op het Kasteel *Rosendaal* te bewaren. Hierdoor bevrijdde hij zijne heerlijkheden van de vorige beletzelen, later ontmoette hij onlusten over het bezit van *Leerdam*. Eene gewoonte om als hij ten strijde trok, een gordel met bellen te dragen, verschafte hem den bijnaam van: *Jan met de bellen*.

Algemeene Landvoogd. Geb. 1545. Gest. 1578.

JAN VAN OOSTENRYK, *Landvoogd*.

Hij was een natuurlijke zoon van Keizer KAREL V. bij eene Duitsche juffer, VAN PLOMBES genaamd, en door zijnen Vader tot den Geestelijken stand geschikt; PHILIPS maakte hierin verandering en leidde hem, zeer tot zijn eigen nadeel, tot den krijgsdienst op. In den beginne behaalde hij lof, vooral in den Slag bij *Lepanto*; dit veroorzaakte misschien dat men hem als een geschikt opvolger van REQUESENS beschouwde. Na eene tusschenregering van den Raad van State, waarbij de belangen van *Spanje* achterwaards gingen, werd hij herwaards gezonden.

Hij had verrestrekkende uitzigten, en daar hij deze reeds had doen blijken, waren de Algemeene Staten voor hem op hunne hoede. WILLEM I. ontdekte spoedig zijne schalk- en dubbelheid, en waar-

waarschuwde de Staten te meer. Hij handelde met dezen over het vertrek der Spaansche knechten, en had eene onderneeming in den zin tegen *Engeland*. De Spanjaards vertrokken te Lande tot groote vreugde der Ingezetenen, na dat *Don Jan* het zogenaamd *eeuwig edict*, een soort van verdrag gegeven had, het welk echter, ook volgens het voorgevoel van den schranderen VIGLIUS van korten duur was.

Later herhaalde onderhandelingen, tot dat DON JAN bij het bemagtigen van het Kasteel van *Namen* door list en geweld, het masker van Vredelievendheid afwierp. Dit vorderde voorziening aan de andere zijde; *Antwerpen* en meer Steden werden bezet. De Algemeene Staten zagen naar buitenlandsche hulp om, weshalven MATTHIAS VAN OOSTENRYK als Landvoogd werd ingeroepen. Inmiddels beroeringen en wantrouwen en DON JAN als vijand des Lands verklaard.

MATTHIAS door den Prins van ORANGE bestuurd, was eene zware partij voor DON JAN, die een leger op nieuw verzameld hebbende, aan de Staatschen eene gevoelige nederlaag toebragt bij *Gemblours*, gevolgd van het winnen van vele Steden; later liep aan hem, de kans des oorlogs tegen. Zijn leger bezocht met pest en geldgebrek, gaf hem veel zorg, en eindelijk kwam ook den eersten bij zijne droefgeestigheid, die aan wanhoop grensde, en maakte een einde aan zijn leven in 1578; anderen zeggen dat hij door vergif stierf.

Zijn

Zijn aard had overeenkomst met zijn lot. *Hij* was zeer wispelturig. Hij behield hierdoor zijne vrienden niet zoo lang als ze hem dienstig waren; alleen was hij zeer gezien bij de gemeene Soldaten, die hij kunstig wist voor zich in te nemen.

Zie verders HOOFT, WAGENAAR, D. VII. *de Bijvoegzels*, en de meeste Vaderlandsche Geschiedschrijvers.

Groningen.
Geb. 13..
Gest. 1420.

JARGES, (COPPEN) *Burgemeester te Groningen.*

Was het hoofd der Schieringers, ten tijde dat deze twist, van hun met de Vetkoopers, voornamenlijk in *Groningen* woedde. Hij was volgens SCHOTANUS een oproerig, behendig, stout, moed- en handveerdig man, die door Staatzucht het Burgemeesterschap deelde met zijnen Vader (*Jarig*) JARGES COPPYN, die, hoewel te *Staveren* geboren, om zijne rijkdommen in *Groningen* als Burger, en later in de Regering is aan- en opgenomen.

Zij vonden bijstand van die van SICKINGE, HERENKEN, WICHERINGE, en erlangden hierdoor krachten om zich tegen die van CLANT, RENGERS en anderen tot de Vetkoopers behoorende te verzetten, en bragten vreesselijk veel leeds over land en luiden. In het jaar 1413 overweldigde hij het Raadhuis, sloeg JOHAN RENGERS het hoofd zijner tegenstanders dood, en verjoeg de an-

anderen tegenstanders uit *Groningen*. Hij voerde later aldaar het Bewind, voorzag zich van Geld, door het Kerkzilver te doen munten, dan eerlang moest hij vlugten voor KENO TEN BROECKE, een Oostfriesch Edelman en vestigde zich te *Stavoren*. Men handelde later tot Vrede, bewerkte eenig bestand, dan geene vereeniging was bij zulk eene verwarring der gemoederen te wachten, de twist sloeg eerlang wederom tot uitersten over. *Stavoren* werd op 26 September 1420 ingenomen, door de Vetkoopers en COPPEN met vele andere moedig vechtende, gedood. Zijne Vrouw heette OEDEKYN . . ., en bij deze had hij onder anderen twee zonen, EVERT en ALBERT.

Zie SCHOTANUS, EMMIUS.

JARGES (EISO) *to Saexum*, *Hoveling in Hummerzee*. *Groningen.* Geb. 1546. Gest. 1584.

Was een der voornaamste Omlander Edelen, moest vlugten om het geloof; te rug gekeerd, werd hij ingewikkeld in de rampzalige twisten tusschen de Stad en de Ommelanden; hij was niet onder de gevangenen, maar werkte sterk ter verlossing van dezelve; later was hij een der voornaamste bewerkers van het toetreden van die der Ommelanden tot de *Unie*; hij teekende dezelve. Hij woonde gewoonlijk op *Heeralma*, stierf in 1584 te *Oterdum*, was de zoon van COPPEN JARGES en EVE FROMA, en de Echtgenoot van LUICKE

EN-

ENTENS VAN MENTHEDA, waarschijnlijk eene zuster van BARTHOLD.

Groningen.
Geb. 1711.
Gest. 1789.

IDDEKINGHE, (ANTON ADRIAAN VAN) *Drossaard van Valkenburg, Burgemeester van Groningen.*

Was de zoon van PIETER REMBT VAN IDDEKINGHE, die volgt; na veelvuldige ambten bij opvolging waargenomen te hebben, steeg hij tot de voornaamste in zijne Geboortestad, en nam tevens de aanzienlijkste commissiën in den *Haag* waar. Hij was zeer gezien bij den Stadhouder WILLEM IV. en deszelfs Weduwe, en werd door beiden tot de aanzienlijkste ambten en commissiën gevorderd. *Hij droeg in 1748 kennis* van de komst van Gecommitteerden van den Stadhouder, werd in 1755 als Raadsheer aangesteld met rang en zitting of hij in 1749 bij de buitengewone verandering was aangesteld; later erlangde hij een blijk van vertrouwen van de Prinses Gouvernante door de keuze op hem, van met andere Regenten toezigt te hebben op de opvoeding enz. van haren minderjarigen zoon.

Hij behield zijn gezag vrij lang. In de vermaarde zaak tegen den Hoogleeraar VAN DER MARCK, bragt hij zich in opspraak van misbruik van hetzelve gemaakt te hebben.

Bij de overgifte van den jaarlijkschen Staat van Oorlog in 1782 door den Raad van State, Voorzitter zijnde ter Vergadering der Staten Generaal, deed

Hij

hij eene aanſpraak waarin een breed verhaal van zijne verrigtingen en inzigten, die destijds verſchillend beoordeeld werd. Zie *Jaarboeken*, 1782, 133.

Hij was Curator der Hoogeſchool en ſtierf 28 Febr. 1789.

IDDEKINGHE, (PIETER REMBT VAN) *Burgemeester van Groningen*, *enz.* *Groningen.* Geb. 1683. Geſt. 1758.

Verdient melding om het voornaam deel, het welk hij gedurende eene lange reeks van jaren heeft gehad aan het beſtuur van Stad en Lande van *Groningen* en hierdoor aan dat van den Staat. In 1719 werd hij Raad der Stad, in 1739 Burgemeester, bleef vervolgens in de aanzienlijkſte ambten en werd in de meeste commiſſiën in den *Haag* benoemd. Bij de inſtelling van het Jagtgerigt werd hij Lieut. Houtvester. Hij was tevens Curator der Academie van *Groningen*. Hij had een groot deel in de omwenteling in 1747; destijds het oor hebbende van den Stadhouder vond hij veel invloeds bij het volk. Hij deed het voorſtel ter Staatsvergadering, om de ambten neder te leggen, en ter beſchikking van den Stadhouder te ſtellen.

Uit het huwelijk met BARTHA JOHANNA GERLACIUS, liet hij vele kinderen na, waaronder ook den voorgaanden.

Zie *Jaarboeken* 1758, 910, alwaar eene lijst van zijne kinderen en derzelver huwelijken gevonden wordt.

Friesland.
Geb. 1528.
Gest. 1603.

IDSAERDA, (BAERTE VAN) *Raad in den Hove van Friesland.*

Zeer verschillend wordt de naam van dezen man gespeld; wij volgen zijne eigene naamteekening. Hij was een voornaam Ingezeten in het dorp *ter Idserd* en ontleende hiervan den toenaam. Hij teekende het Verbond der Edelen, en was in 1572 een der eerste Vrijheidsgezinde Gedeputeerde Staten van *Friesland*; hij werd later gebruikt tot Scheidsman in de twisten tusschen SCHOUWENBURG en BATENBURG en bleef een der voornaamste Raadsmannen van den eersten, die hem in het nieuw opgerigte Hof te *Franeker* plaatste. Na het spoedig einde van dit Hof werd hij wederom in politike ambten gebruikt; holp de Unie van *Utrecht* sluiten, teekende dezelve, kreeg in 1580 last om het Kasteel van *Staveren* te doen slechten, het welk men zich later beklaagde; kantte zich tegen de verraderlijke pogingen van RENNENBERG, en werd in 1589 tot Raad in den Hove te *Leeuwarden* benoemd.

Hij had in andere betrekkingen zich beroemd gemaakt als een der eersten, die het Spaansche juk afgeworpen en de grondslag der vrijheid in *Friesland* hadden helpen leggen; zijne bekwaamheden als Raadsheer werden insgelijks niet miskend, daar hij in 1602 met GELLIUS VAN HILLEMA benoemd is geweest tot het samenstellen van de eerste Lands Ordonnantie, blijkens het berigt, staande voor die van 1664.

Hij

Hij ſtierf in 1603, nalatende bij MAGDALENA ROMMERTS eenen zoon MEINTJE genaamd, die Grietman geworden is van *Westſtellingwerf*, en drie dochters, waarvan eene huwde aan den vermaarden JOHANNES VAN DEN SANDE, die zijnen ſchoonvader als Lid van het Hof opvolgde en door ons als Regtsgeleerde nader zal vermeld worden.

Zie TE WATER, *Verb. der Edelen*, D. III.

JOACHIMI, (ALBERT) *Ridder*, *Heer van Oedekenskerke*. *Zeeland.* Geb. 1560. Geſt. 1654.

Deze doorluchtige Staatsman geraakte reeds vroegtijdig in dienst van den Lande. Hij was Secretaris en Penſionaris van zijne Geboorteſtad *Goes*, toen hij afgezonden werd ter Generaliteit.

Om zijne bekwaamheid werd hij tot buitenlandſche bezendingen gebruikt. Zijn eerste Gezantſchap was naar *Engeland* in 1610, toen de Koning hem Ridder ſloeg; in 1615 ging hij naar *Nerva* ter herſtelling van den Vrede tusſchen *Rusland* en *Zweden*; vervolgens naar *Duitschland* om de verbondene Vorſten en Steden in de aangevangene verbindtenisſen tegen het huis van *Oostenryk* te doen volharden en aan te moedigen. Hij ſleet zijnen verderen leeftijd meerendeels in *Engeland*, alwaar hij, behalven bij verſcheidene bijzondere lastgevingen, als gewoon Gezant dezen Staat voortreffelijk diende, na het overlijden van NOEL DE CARON, *Heer van Schoonewal*.

Hij trachtte het leven van KAREL I. te behouden, en liet hiertoe geene middelen onbeproefd. Toen de Resident STRIKLAND in *1650* niet als Afgevaardigde van het Parlement erkend werd, moest hij op last van CROMWEL *Londen* verlaten, en leefde vervolgens in rust in het Vaderland. Hij stierf 17 Maij 1654, en is te *Goes* begraven, na gehuwd te zijn geweest aan ADRIANA HUYSSEN. Hij liet twee dochters na.

Zie verders WAGENAAR, D. X. XI. en XII. AITZEMA, D. I. III. IV. V. VI. en VII. VAN LOON, *Hist. penn.* D. II. DE LA RUE, *Staatk. Zeeland*, 59.

Stadhouder van Gelderland. Geb. 1535. Gest. 1606.

JOHAN, *Graaf* VAN NASSAU, (de Oude) *Stadhouder van Gelderland.*

Hij ondersteunde zijnen Broeder WILLEM I. tot deszelfs edele pogingen getrouwelijk met geld, en kwam in *1577* zelf uit *Duitschland* over. In 1578 werd hij tot Stadhouder van *Gelderland* benoemd. In dit gewest had de Hervorming minder voortgang gemaakt, dan elders, waarom de Graaf dezelven aldaar, op sommige plaatsen door magt, invoerde; in het volgend jaar bewerkte hij de zoo belangrijke Unie van *Utrecht*; hij teekende dezelve het eerst.

Gaarn zoude men gezien hebben, dat hij tot den Vredehandel te *Keulen* was afgezonden, dan dit gelukte zoo min als de voorgestelde benoeming tot 's Prin-

's Prinſen Lieutenant; echter werd hij wel als hoofd en beſtuurder der Unie erkend; ſedert deed hij zoo door het bedwingen van *Amersfoort* als anders groote diensten.

Later den handel met ALENÇON afkeurende, beſloot hij het Stadhouderſchap nederteleggen, en keerde naar *Duitschland.* Hier ſtierf hij in 1606. Hij huwde (1) aan ISABELLA V. LUCHTENBERG, (2) aan CUNIGUNDE, dochter des Paltsgraven, (3) aan JENNE, *Gravin van Saijn en Witgenſtein*, en had bij deze Vrouwen twaalf kinderen, waarvan twee zonen Stadhouders in *Friesland* geworden zijn.

Zie de meeste Geſchiedſchrijvers, vooral ook het vertoog over de betrekking van Graaf JOHAN tot de Unie van *Utrecht* geſchreven door Mr. L. P. VAN DE SPIEGEL, en geplaatst voor het IIde. deel *van den Bundel der onuitgegevene ſtukken*, *enz.* Aldaar vindt men zijne afbeelding en verders veel omtrent het karakter en de verdienſten van den Graaf; alles meesterlijk beſchreven; ſommigen echter beſchouwen dit ſtuk meer als Lofrede, dan als geſchiedenis, of ten minſten hierin de gewoonte der pourtraitſchilders gevolgd, die dikwijls het voorwerp van de beste zijde doen beſchouwen.

Stadhouder van Friesland. Geb. 1687. Gest. 1711.

JOHAN WILLEM FRISO, *Prins van Orange en Nassau, Erf Stadhouder van Groningen, enz.*

Zoon van HENDRIK CASIMIER II. en AMELIA VAN ANHALT, erlangde hij na het overlijden van zijnen vader een voortreffelijke verzorger en leermeester in Staat- en Krijgs-kunde in SCHELTE VAN HEEMSTRA. De koning van *Engeland*, WILLEM III. maakte veel werk van hem; van deze zorg het meeste nut trekkende, erlangde hij bij voortduring de liefde van dien Vorst, het welk bleek door dat dezelve hem niet alleen tot Erfgenaam benoemde, maar hem ook gaarne de opvolging in alle zijne ambten hier te lande bezorgd had.

Het laatste mislukte, en van het eerste had FRISO geen volledig genot, vermits de koning van *Pruissen* en anderen Vorsten aanspraak maakten op de erfenis, en de eerste vooral zijnen aanspaak door het gebruik van magt deed gelden. FRISO nam echter den tijtel aan van: *Prins van* ORANGE.

In den tweeden veldtogt van de successie-oorlog begon hij zijne loopbaan als krijgsheld en streefde de voornaamste Veldheeren EUGENIUS, MARBOURG en NASSAU OUWERKERK dapper op zijde, zoo als' wij bij de optelling der krijgshelden nader zullen gedenken.

Bij zijne meerderjarigheid nam hij bezit van zijne hooge waardigheden in *Friesland*. In *Groningen* ontmoette dit eenige zwaarigheid, vermits men verandering wilde maken in den lastbrief.

In

In 1709 huwde hij aan MARIA LOUIZA, *Princes van Hesfen Kasfel.*

Zijne krijgsroem en die van wijsheid en gematigdheid maakten het waarfchijnlijk, dat hij eerlang eene luisterrijke rol in onze Gefchiedenis 'zoude gefpeeld hebben, dan hij werd in zijnen jeugdigen leeftijd door een fmartelijk ongeluk weggerukt. Naar den *Haag* vertrokken, om met den koning van *Pruisfen* een mondgefprek te houden, ter vereffening der gefchillen over de nalatenfchap van WILLEM III. verdronk hij op 14 Julij 1711 bij het overvaren van het Stryenfche Sas nalatende eene zwangere Weduwe, Moeder van WILLEM KAREL HENDRIK FRISO, als WILLEM IV. beroemd geworden.

Men heeft eene Levensbefchrijving of liever Lofrede van den Vorst, door J. LA MIGUE, in het Fransch gefchreven en door F. HALMA vertaald.

Zie verders WAGENAAR, D. XVI. en XVII. ook aldaar bl. 406 is zijne afbeelding.

JONGE, (BONIFACIUS DE) *Heer van Oosterland, Raadpenfionaris van Zeeland.* Zeeland. Geb. 15... Geft. 1625.

Was de oudfte zoon van JAN DE JONGE VAN OOSTERLAND, Burgemeester te *Zierikzee* en CORNELIA BOENZE.

Hij was Penfionaris van *Zierikzee*, toen hij op 24 Maart 1599 tot Secretaris der Staten werd gekozen, welk ambt hij in 1615 met dat an Raadpenfi-

fionaris verwisfelde. Hij overleed in Junij 1625.

Uit drie huwelijken (1) met MARIA STAVENISSE, (2) met DANA DE HUYBERT, (3) met CATHARINA WYNCKELMAN, liet hij vele kinderen na.

Een halve Broeder van hem, ANTHONY DE JONGE *Heer van Brunisse*, was zijn opvolger als Penfionaris van *Zierikzee*, en had insgelijks veel aandeels in het Beftuur van *Zeeland*.

Friesland. Geb. 14... Geft. 15...

JONGEMA. (EDO HESSELS)

Een der wijste en fchranderfte Edelen, waarvan de Friefche Gefchiedfchrijvers melding maken. Hij was bij de twisten een der minst verhitte Vetkoopers; die van *Sneek* bedienden zich van zijnen raad, om ware het mogelijk nog in 1498 de handen in een te flaan tegen den aannaderenden magt van den Hertog VAN SAXEN, dan deze poging mislukkende, was het lot van het Vaderland voor hem geen raadfel meer. „ Ik merke," zeide hij, „ het elendig „ noodlot van mijn vaderland. Ik zie naderen de „ ondergang van de vrijheid en het geheele verderf „ uit de dolle rafernij der Partijfchappen en de „ regeerzucht, doch ik en kan het niet beteren."

Na de huldiging van den Hertog van SAXEN, handelde hij voor *Friesland* tot accoord met den Hertog van *Bourgondiën*; na het mislukken van dezen handel ging hij wederom naar *Friesland* en wij vinden hem vervolgens op de Landsdagen.

Vooral maakte hij zich beroemd, door wijze en ftou-

ſtoute tegenſtand van het voornemen van Hertog GEORG VAN SAXEN, om het Leenregt in *Friesland* intevoeren; na meerderen andwoordde hij onverſchokken: „nooit te zullen dulden, dat zijne na„komelingen zulk een glinſterend merk van ſla„vernij door zijn toedoen zouden dragen." Bij WINSEMIUS 385 zijn hieromtrent belangrijke berigten. Deeze bedient zich hier en daar van zijne aanteekeningen over de gebeurtenisſen van zijnen tijd, die hij in het oud Friesch beſchreven had. Hij leefde nog in 1512 zoo als blijkt uit GABBEMA's *verhaal*, wegens aanteekeningen over de bekentenis van MOKKEMA en JUWSMA. Hij was gehuwd aan HAC VAN EYSINGA. Zie ook SUFFR: PETRI, *de Script. Friſ. Dec.* IX. 3. GABBEMA die de gewoonte van HOOFT volgt, om aan dezen en genen uitgewerkte redenen in den mond te leggen, heeft EDO JONGAMA ook in dien ſtijl doen ſpreken. Zie *verhaal van Leeuwarden*, bl. 207 en 244. FOCKE SJOERDS, *Oud en Nieuw Friesland* inl. 28.

JONGEMA, (LAAS VAN) *Ontvanger Generaal van Friesland.* *Friesland.* Geb. 154.. Geſt. 162..

Was in zijnen jeugdigen leeftijd een ijverig voorſtander van de Vrijheid, teekende het Verbond der Edelen, vlugtte voor de vervolging en teruggekeerd ſtond hij de goede zaak met ijver voor.

Hij was volgens JOHANNES CAROLUS, in

zijn werk *De rebus gestis* CASP. à ROBLES Lib. I. pag. 70, een der genen, die zich bij BONGA voegden, om geheel *Friesland* voor den Prins te winnen; bevorderde later het fluiten der Unie en het tegenſtaan van de pogingen van RENNENBERG. In 1585 was hij een der Gezanten, die de Opperheerſchappij aan de Koningin van *Engeland* opdroegen; in 1607 een der Afgevaardigden naar den *Haag* ter vereffening van geſchillen in *Friesland* gerezen, waarmede de Algemeene Staten zich destijds bemoeiden.

In zijnen hoogen ouderdom was hij een der Ontvangers Generaal van *Friesland.*

Zijn Grootvader en Vader hadden den naam van WALTA gevoerd. Hij had den ouden Stamnaam van JONGEMA weder aangenomen en liet bij LUTS AYLVA vele kinderen na.

Zie verders TE WATER, *Verb. der Edelen*, D. II. p. 488.

Friesland. Geb. 1612 Geſt. 1675. JONGESTAL, (ALLART PIETER VAN) *Ridder*, *Ambasſadeur*, *Lid van den Hove van Friesland.*

Hij was van *Stavoren* geboortig, te *Leeuwarden* opgevoed en in *Frankryk* met de waardigheid van Doctor vereerd. Hij werd na zijne terugkomst openlijk volgens het Romeinſche regt als zoon aangenomen door zijnen Oom GELLIUS VAN JONGESTAL en erfde deszelfs aanzienlijk vermogen. Spoedig werd hij tot eerambten bevorderd. Tot

Tot Raad in den Hove benoemd werd hij tevens tot Staatkundige bezendingen gebruikt.

Eerst verscheen hij in de vermaarde Groote Vergadering in 1651, later was hij met BEVERNINGH, NIEUWPOORT en VAN DER PERRE in het bekend gezantschap aan CROMWEL in 1653. Hij was de belangen van het Huis VAN ORANGE bijzonder toegedaan, hierdoor niet in vertrouwen bij de twee eerstgemelden en niet gezien bij CROMWEL; weinig genoegen had hij door dit een en ander en werd meestal buiten de geheimen der handeling gehouden. Meer eer en genoegen erlangde hij door zijne benoeming als gevolmagtigde tot den Vredehandel te *Breda* in 1667. Inmiddels had hij van den Koning van *Frankryk* den tijtel van Ridder ontvangen.

Hij was gehuwd aan MARGARETHA VAN HAREN, de zuster van den beroemden Staatsman WILLEM VAN HAREN. Hij leefde gewoonlijk wanneer hij in *Friesland* was op *Ondersma State*, onder *Hallum*, en was de bouwer van dit berugte *Huis van Berouw*. Ook was hij Curator van de Academie te *Franeker*.

Zie VRIEMOET, *Ath. Fris.* bl. LXIV.

ISSELMUDEN, (HENDRIK VAN) *tot het Hoogehuis, Ridder van de Duitsche Orde, Drost van Vollenhove, enz.* *Overyssel.* Geb. 16.., Gest. 1751.

Werd beschreven in de Ridderschap van *Overyssel* en steeg weldra in verschillende eerambten; in

1727

1727 Lid der Vergadering van de Staten Generaal zijnde, zonden dezelven hem in 1727 in Ambasſade naar de Duitſche Hoven, te weten naar de drie Geestelijken Keurvorsten en dien van de *Palts*, het volgend jaar vertrok hij naar het Hof van *Beijeren*, om over de afloſſing van ſchulden te handelen, doch ſlaagde hierin niet gelukkig. Hij verwierf veel lof door bekwaamheid, hield de verheffing van WILLEM IV. als Stadhouder tegen zoo lang hij konde, werd ingewikkeld in verſcheidene netelige omſtandigheden, en ſtierf ongehuwd op 28 Meij 1751 in hoogen ouderdom.

Overysſel. Geb. 1604 Geſt. 1674.

ISSELMUDEN, (JOHAN VAN) *tot den Rollecate, Drost van Vollenhove.*

Werd in 1644 in gemeld ambt geſteld en erlangde vervolgens veel invloeds in de beheering van *Overysſel.* Hij was een bijzonder vriend van JOHAN DE WITT, de tegenſtander van hun, die WILLEM III. wilden verheffen, en werd hierdoor ook bijzonder betrokken in de twisten, die in gemeld gewest om het midden van de 17de eeuw woedden.

Hij was gehuwd aan AGNES VAN ESSEN.

Friesland. Geb. 169[illegible]. Geſt. 1756.

ITSMA, (WYBRAND VAN) *Burgemeester te Harlingen.*

Was van 1739 tot 1747 Lid der Stadsregering te *Dockum* en ging in dat jaar over in die van *Harlin-*

lingen. De bijzondere vriend zijnde van WILLEM IV. was hij onafgebroken in de voornaamste Staatsambten en Commissiën. In 1748 had hij deel in het ontwerpen van het Reglement Reformatoir, en in de veranderingen in *Groningen* voorgevallen; derwaards was hij Gecommitteerd namens den Stadhouder.

Later afgevaardigd ter Vergadering der Staten Generaal had hij insgelijks een aanmerkelijk deel in het algemeen Bestuur; zijne bekwaamheid en wijsheid gaven hem veel invloed. *Harlingen* vooral bloeide onder zijn bestuur, waarvan in de Jaarb. 1759, 726 een zeer loffelijk getuigenis gevonden wordt. Hij was ook tot Quartierschout van *Kempenland* in de Meijerij van *'s Hertogenbosch* benoemd, insgelijks tot Historieschrijver van *Friesland*; in welke laatste betrekking hij, zoo veel mij bekend is, geene proeven van zijne geleerdheid en vlijt heeft gegeven.

EPO SJUK VAN BURMANIA, was zijn boezemvriend. Hij was gehuwd aan MARIA BOEF, doch stierf kinderloos. Zijne zinspreuk was: *Virtute ac patientia.*

JULSING, (BERNARDUS) *Burgemeester te Groningen.* *Groningen.* Geb. 1583. Gest. 1647.

Zijn vader JOHANNES JULSING, (Secretaris der Stad, bijzonder beroemd als Letterkundige, vooral in de Oostersche Taalen,) en zijne moeder GEERTRUID VAN COEVERDEN vertrouwden

hem

hem aan het onderwijs van UBBO EMMIUS en ADRIANUS METIUS.

Door een nuttig gebruik van dit geleidde verwierf hij spoedig aanzienlijken letterroem. Bij buitenlandsche reizen aan vele Academiën zijne geleerdheid doende blijken vermeerderde hij dezelve en van hier was het, dat de Bestuurders van *Groningen*, bij het stichten der Academie, hem in 1614 naar *Marburg* afzonden, om MATTHAEUS en HARTMANNUS overtehalen, om de Regtsgeleerde en Geneeskundige leerstoelen te vervullen. Vrugteloos te rug gekeerd, noodigde men hem zelf tot de eerste, dan hij bedankte en trad liever in de Staatkundige loopbaan. Dit gebeurde ten zelfden jare; langs alle gewoone ambten steeg hij tot de Burgemeesterlijke waardigheid; vele Staatsambten bediende hij, zoo wel in den *Haag* als te *Groningen*; veel deel had hij aan binnenlandsch bestuur en aan dat der Westindiën; verscheidene jaren was hij Bewindhebber, en later Voorzitter van den Raad van *Brazil.*

Hij stierf op 1 Januarij 1647, drie kinderen nalatende bij ANNA FRICX. Als Curator der Academie zich insgelijks verdienstelijk gemaakt hebbende, werd zijne gedachtenis door JACOB ALTING met een Programma vereêrd, waaruit wij dit een en ander hebben ontleend.

Holland voorn. Ambt.
Geb. 15..
Gest. 1620.

JUNIUS, (ADRIAAN) *Raad in den Hove van Holland.*

Was

Was geboortig van *Dordrecht*, en zoo gezien bij WILLEM I. dat toen dezelve in 1572 een Gezantschap afvaardigde naar *Engeland*, ten einde de koningin in zijne belangen overtehalen, JUNIUS, te gelijk met JOHAN VAN DER DOES en VAN ZUILEN VAN AARTSBERGEN en anderen hiertoe benoemd werd.

In 1597 werd hij tot Raad in den Hove gevorderd en in 1618 onder de Regters gesteld over BARNEVELDT, DE GROOT en HOGERBEETS. Hij wilde zich aan dezen last onttrekken, dan zag zich door de bedreigde van zijn ambt te verliezen en van zware geldboeten gedrongen, om zich tot dit werk te laten gebruiken. Hij kwam 'er echter met de meeste eer af, vermits tijdgenooten en nakomelingen hem onder de meest gematigden der Regters stellen en men hem meent te kennen, als tegen het vellen van het doodvonnis gewerkt te hebben.

Hij stierf in 1620, en was gehuwd geweest (1) aan JOHANNA LOZEN of VAN LOZEN, dochter van SEBASTIAAN LOZEN, nader te vermelden, (2) aan MARTHINA SNOUCKAART.

Zie WAGENAAR, D. VI. en IX. BRANDT, *Hist. der Rechtspleging*, bl. 53 en 196. *Verzameling van Gedenkstukken*, D. II. 85. GOUDHOEVEN, 98.

JUNIUS, (PETRUS) *Pensionaris van Hoorn.* *Hoorn.*

Was Geb. 14.. Gest. 1537.

Was volgens VELIUS: „een Man naar zijnen „ tijd zeer wetigt en geleerd, ervaren in de kennisse der Historiën, en in alle politieke en burgerlijke zaken, voorzigtig in dezelve te handelen, van eene zonderlinge welsprekendheid en „ ook Memorie."

Hij diende zijne Geboorteplaats langen tijd als Secretaris, daarna als Pensionaris, Burgemeester, enz. in alles met groote eer en achting. Tweemaal vertrok hij 's Landswege in gezantschap naar *Denemarken*, eens naar *Zweden*. Deze Gezantschappen, voerde hij ook alle ten nutte uit.

VELIUS prijst hem ook als Geschiedschrijver. Bij zijne Echtgenoote MARY DIRKS, was hij vader van den beroemden ADRIANUS JUNIUS, naar het oordeel van LIPSIUS den geleerdsten Nederlander na ERASMUS. Deze zoon vereerde de nagedachtenis van zijnen vader met een deftig Grafschrift.

Zie VELIUS, *Hoorn* 636—637.

Friesland. Geb. 14.. Gest. 1512. JUWSMA JEMME, *Ridder*.

Schoon wij weinige berigten van daden van hem kunnen geven, melden wij zijnen naam om zijn deerlijk lot.

Hij werd toen het gebied der Saxers meer en meer hatelijk werd, bij de Friezen beschuldigd als gehandeld te hebben met den Graaf van *Oostfriesland*, tot ommekeer van zaken. Gepijnigd, deed hij eenige bekentenis, dan herriep de-

zel-

zelve later. Dit bragt den Stadhouder in verlegenheid; zich met de goedkeuring van den Keizer gedekt wanende, veroordeelde men hem benevens GERBRAND MOKKEMA ter dood, en deed dit vonnis te *Leeuwarden* op 26 Nov. 1512 uitvoeren; de slagen, die door de halzen van deze zoo beminde als voornaame Edellieden gingen, troffen den Fries in het hart en deden den afkeer jegens de Saxers te meer toenemen.

Hij was gehuwd aan SAAPK ITSMA, die hertrouwde aan DOUWE VAN BURMANIA, Drossaard van *Harlingen*.

Zie de Friesche Geschiedschrijvers.

IZABELLA VAN PORTUGAL, *Landvoogdes der Nederlanden.* *Algemenen Landvoogden* Geb. 1395. Gest. 1472.

Aan PHILIPS VAN BOURGONDIEN gehuwd, werd zij in 1441, en misschien vroeger, door denzelven tot waarneming van de Algemeene Landvoogdij gesteld, waaronder de Stadhouders der bijzondere gewesten stonden. In 1443 sloot zij namens PHILIPS een Tractaat van bestand met HENDRIK VI. koning van *Engeland.*

Hoe zeer haar Echtgenoot ook naar de zijde der Kabeljaauwschen helde, zag zij zich echter door dezen te *Haarlem* smadelijk behandeld, het welk zij hoog opnam; later liet zij die van *Dordrecht* voor haar dagvaarden over eenige verschillen, aangaande het Stapelregt; verders vinden wij van haar bedrijf niets aangeteekend, dan alleen dat zij in de

huisselijke twisten tusschen haren Echtgenoot en Zoon, den laatsten volgde en deszelfs belangen behartigde.

Eene afbeelding van haar, vooral opmerkelijk om de kleeding, is door VAN WYN aan ons bezorgd in de Bijvoegzels op WAGENAAR, D. IV. KLUIT, *Ind. Chronol. Fæderum*, 15.

K.

Holland. Delft. Geb. 15.. Gest. 1640.

KAMERLING, (JACOB) *Ridder*, *Pensionaris van Delft.*

Was waarschijnlijk de zoon van NICOLAAS KAMERLING, een Regent van waarde, die door WILLEM I. in den Landraad werd gesteld en in 1575 of 78 tot Lid van het Hof gekozen, in 1605 stierf. Hij werd in 1598 bij de klimmende jaren van Mr. PIETER VAN DER MEER aan dezen als Pensionaris toegevoegd, volgde de begrippen van Prins MAURITS, werd in 1620 met den Heer van BENTHUIZEN en anderen naar *Engeland* in statelijk Gezantschap gezonden, zag zich later tot Curator der Leydsche Academie benoemd en stierf 2 Maart, 1640.

Hij erlangde in 1630 GOVERD BRASSER tot ambtgenoot.

Graaf van Holland. Geb. 1432. Gest. 1477.

KAREL I., *Hertog van Bourgondiën*, *Graaf van Holland*, enz.

Hij verdiende beter de bijnamen van: *de stoute*, *de*

de oorlogzuchtige, *de vreesfelijke* en *de reukeloo-ze*, dan zijn vader PHILIPS die van: *de goede*, want hij bragt vele rampen over zijne onderzaten, verwoesting onder zijne naburen en wrochte het verderf van zich zelven.

Hij wikkelde zich in de twisten tusfchen de huizen van *Lancaster* en *Jork*, over den *Engelfchen* Troon en in oorlog met *Frankryk*. Hij zag te *Hoorn*, *Zierikzee* en elders de hevigfte opfchuddingen, bemagtigde *Gelderland* en dong als zijnde de prachtigfte en rijkfte Vorst van zijnen tijd naar den tijtel van: Koning van Bourgondiën. Dit mislukte hem; hierna zijne dolzinnigheid involgengende in het beoorlogen der *Lotharingers* en *Zwitfers*, fneuvelde hij in 't beleg van *Nancy*, in den bloei van zijn leven.

Hij was de eerfte Vorst dezer landen, die eene ftaande Legermagt hield en aan deze voor het heil der Burgerftaten zoo verderffelijke inrigting plaats gaf; zij is de grondoorzaak der Staatsfchulden bij alle Vorften en Volken.

Hij wordt geprezen wegens zijne zorg voor de Crimineele regtspleging. Eene geftrenge ftrafoefening over een voornaam Ambtenaar in *Zeeland*, die zijn gezag misbruikte ter voldoening van onbeftuurde driften, is de hoofddaad van het fraaije Treurfpel KAREL *de ftoute*, van PIETER VERHOEK; allezins aan jonge lieden aantebevelen om de menigvuldige blijken der beoeffening van den Dichter, zoo aangaande de Gefchiedenis als de ze-

den en gewoonten van die tijden. GELLERT gaf van die daad een fraaij vertelſel met den naam van REINOUD en LUCIA. Zie *Fabelen*, D. III. 62.

KAREL verdiende ook den naam van: *de ſtoute*, door zijn beſtaan tegen de Geestelijkheid. Zijn Schatkist hol geoorloogd zijnde, zocht hij het geld daar het was; te weten bij de kerkelijken. Zie BRANDT, *Hiſt. der Reform.* D. I. 50. Verders COMINES, *Gedenkſchriften.* HEUTERUS, *Rer. Burg.* en andere Geſchiedſchrijvers, naauwkeurig opgeteld en aangewezen, in den nieuwen druk van VELIUS, 99.

Graaf van Holland. Geb. 1500. Geſt. 1558.

KAREL II., *Hertog van Bourgondiën*, *Graaf van Holland*, *enz.* DE VIJFDE *als Keizer.*

Zeker is hij een der meest belangrijke voorwerpen der Geſchiedenisſen in het algemeen en van die van het Vaderland in het bijzonder.

Hij was de man die *Friesland*, *Overysſel*, *Utrecht*, *Groningen*, en eindelijk ook *Gelderland* en *Zutphen* met zijne Bourgondiſche Staten vereenigde en dus Heer en Vorst werd der *zeventien* gewesten.

Bovendien Keizer van het Duitſche Rijk, Koning van *Spanjen* en *Napels*, Hoofd der *Oostenrykſche* Erfſtaten, Heer der nieuwe wereld en meester van derzelver ſchatten zijnde, bedreigde hij alles door zijne magt, en deze met wijsheid regelende deed

deed hij bijna geheel *Europa* van den dwang zijner wille afhangen.

Wij kunnen ons in geene aanſtipping van zijne Geſchiedenis inlaten om den verbazenden rijkdom. Nimmer had een luistervol leven van een roemruchtig ſterveling, een meer tegenſtrijdig, een ſtiller einde dan dat van hem. Hij ſloot hetzelve in de duisternis van een ſomber Klooster. Zoo gaat de Rhijn na de prachtigſte en ſtoutſte loop ten einde in de zandduinen bij *Katwijk*.

Na zijn dood genoot hij weder een zeldzaam geluk. Een der beste Geſchiedſchrijvers heeft zijn bedrijf vermeld op eene wijze, dat de wederga van zulk een werk waarſchijnlijk niet kan aangewezen worden, ik bedoel ROBBERTSON, en deszelfs boek: *Hiſtorie der Regering van Keizer* KAREL DEN VIJFDEN; een werk zeker, hetwelk vooral ook om de Inleiding, bevattende *een tafereel van de vordering der Maatſchappij in Europa, ſedert den ondergang van het Romeinſche Rijk tot aan het begin der zestiende eeuw*, als een proefſtuk van geleerdheid en ſmaak, en als een der dierbaarste gedenkſtukken van de vorderingen van des menſchen geest in de 18de eeuw is aan te merken.

Wij zullen geene andere Geſchiedſchrijvers opnoemen, maar onze lezers alleen derwaards verwijzen; aldaar is D. VI. bl. 224 eene heerlijke beſchrijving van deszelfs karakter te vinden, die gewikt en gewogen, den toets van het ſcherpst oor-

 deel

deel kan uitſtaan; dezelve is overgenomen in de *Karakterkunde van de Vaderlandſche Geſchiedenis*, D. II. St. II. alwaar dezelve door het leggen van eenige hoogzels en diepzels, niet verminderd is.

Bij HOOFT, D. I. bl. 17 wordt de volgende gevonden, die wij om deszelfs kortheid en kracht hier inlasſchen.

„ Deez' naamhaftigſte Nederlander heeft met de „ kroonen zijner erfrijken veertich Jaaren, met de „ Kaizerlijke zevendertich, tot ſpijt zijner vijan„ den, geblaakt. Hij was van jongs af in 't be„ wind, en bij de zorghen der zaaken opgevoedt, „ friſch van jeugd, wakker van geest, dapper „ van moedt, zeeghbaar ter oorlogh, gelukkelijk „ gedient door zijn' amptluiden tot dat de fortuin „ zijnes zat ſchijnende, hem op het laatste van „ zijn leven, den nek toekeerden. Zijne voorzie„ nigheid, gereghtigheid, ſtandtvastigheid, gela„ tenheid in voor- en tegenſpoedt werden hooghe „ geroemt: ook bij veelen zijn godvruchtig„ heid, bewezen met den ijver en arbeid, om „ de geſchillen in 't geloof door een wettig conçi„ lie te ſlijten. Maar van ſtijfzinnigheid, bits„ heid, ſtaatszucht, ombarmhartigheid, en een „ ſchalkheid, die ſlimmer dan welgeaart of Vorste„ lijk was, bleef hij niet onbeſproken. Want zoo „ veel krijgs- en krieghelheits, om *Frankryk* on„ der te krijgen, 't handhaven van d'uiterſte moedt„ wil der muiterije, en Spaanſche wreedheid in

„ *Mi-*

„ *Milaan*, om dat Hartogdom aan zijn huis te „ hechten; beeken bloeds om 't geloof vergooten; „ de François gedroelt en bedroogen, om vrij ge- „ lei door zijn land, tot ſtilling van den Gentſchen „ oproer; de Landgraaf in 't net gebragt, door „ loze hoop en dubbelheid; meeſtal dit, konden „ zelfs de geen die 't hadden helpen pleegen niet „ prijzen."

Toevallige omſtandigheden hebben veroorzaakt, dat de beroemde Dichter SIMON STYL een Heldendicht KAREL DE VIJFDE, niet geheel heeft afgewerkt. Bij WAGENAAR, D. V. 422. is eene afbeelding van den Keizer, om van vele anderen te zwijgen.

KAREL VAN EGMOND, *Hertog van Gelder.*

Hertog van Gelder. Geb. 1467. Geſt. 1538.

De gelijktijdige Geſchiedſchrijvers geven vele berigten van de daden en bedrijven van dezen oorlogzuchtigen Vorst, en verſchillen veel, naar mate van het gewest waartoe zij behoorden. Bij de Gelderſchen wordt hij geprezen, bij Hollanders en Friezen gelaakt; latere komen er in overëen, dat, hoe zeer zijne oorlogsmoed en dappere volharding bij de langdurige worſteling tegen den alles inzwelgenden magt van het huis van *Oostenryk* lof verdient, hij afkeuring waardig is om gebrek van trouw en van wijsheid om de Ingezetenen van veroverde landen aan zich te verbinden. Hij werd ook ſlecht gediend door zijne Staatsdienaars en Veldoverſten.

Hij was de zoon van ADOLPH en CATHARINA VAN BOURBON, boette in zijne kindsheid voor de wandaden van zijnen Vader, zag zijne Staten door den Hertog van *Bourgondiën* overheerd, was in een zoort van gevangenſchap aan deszelfs Hof, toonde het eerst dapperheid in dienst van MAXIMILIAAN en werd krijgsgevangen in *Frankryk*. In 1491 ontſlagen, begaf hij zich ijlings naar *Gelderland*; het konde niet misſen of de natuurlijke erfgenaam der eigene Vorsten moest bij dit moedig volk veel aanhang vinden. Hij werd weldra als Hertog gehuldigd. MAXIMILIAAN verzette zich hiertegen; KAREL ſtelde ongelukkiglijk zijn regt in handen van vier Keurvorsten, en daar deze den magt van den Keizer meer ontzagen dan de zijne, moest zijn regt achterſtaan en hij den toevlugt nemen tot den degen. Deze bleef ſedert uit de ſchede; wonderlijk verſpreidde zich de oorlog destijds naar verſchillende zijden; zeldzaam was de wisſeling van de kans van dezelve, en ware hij zoo geſchikt geweest in het houden, als vaardig in het winnen, de Geſchiedenis van het Vaderland zoude waarſchijnlijk eene geheel andere gedaante erlangd hebben. Binnenlandſche twisten en haat tegen de Saxen deden hem *Friesland* gedeeltelijk, *Groningen* geheel, veroveren; in het laatſte gewest werd hij als Heer gehuldigd; naderhand ontruste hij *Overysſel*; na 1527 liep hem het geluk geheel tegen; de poging om zijne Staten aan *Frankryk* te brengen mislukte en tevens werd be-

bewerkt, dat, hij ontvoogd en WILLEM, Hertog van *Cleef* en *Gulik* nog bij zijn leven door de Staten van *Gelderland* in 1538 als Hertog werd aangenomen.

Hij ſtierf weinig tijds hierna, waarſchijnlijk van hartzeer, zonder kinderen bij ELISABETH VAN LUNENBURG natelaten. Een van zijne natuurlijke zonen hebben wij reeds gedacht. Hoe vinnig gebeten op Keizer KAREL, volgde hij deszelfs voorbeeld als heftig tegenſtander der hervorming.

Eene gecouleurde afbeelding van hem, is ons onlangs door den geleerden Geſchiedſchrijver VAN HASSELT geſchonken; de uitlegging van dezelve is zeer belangrijk, om de menigvuldige, ſchoon kleine, bijzonderheden.

KAYSER, (NANNING) *Penſionaris van Hoorn*, *Ambasſadeur*. *Holland. Noord-Holland.*

In de eerſte betrekking in 1650 ter dagvaart zijnde, had hij de meening zijner lastgevers aldaar uitgebragt, welke met die van den Stadhouder, nopens het afdanken of op den been houden van het leger, verſchilden; dit, gevoegd bij het begrip, dat de Vorst bij de vermaarde bezending te *Hoorn* niet naar deszelfs genoegen ontvangen was, gaf misſchien aanleiding van het geen hem overkwam op 30 Julij 1650. De Prins ontbood hem en vijf andere Heeren op het Hof, liet hem gevangen nemen en 's anderendags naar *Loeveſtein* vervoeren. Hier werden de gevangenen elk in een afzonderlijk ver- Geb. 15... Geſt. 1655.

trek geplaatst. KAISER had zijn zoontje bij zich.

Eerlang (13 Aug.) werden zij echter, wederom ontslagen, mits zich onthoudende van alle Bewind.

KAISER scheen echter meer in gunst te staan van den Prins dan anderen; hij was reeds voor deszelfs dood tot Raad en Advocaat Fiscaal der Admiraliteit van het Noorder Kwartier aangesteld, en bij het overlijden van dezen, werd hij verders in eer hersteld.

Op de eerste dagvaart van 9 November was hij reeds tegenwoordig. In 1652 en 53 vinden wij hem onder de Burgemeesters van *Hoorn*, en in het laatste jaar tevens als buitengewoon Afgezant met VAN BEUNINGEN naar *Denemarken*, ten einde, indien de oorlog van *Engeland* jegens den Staat mogt doorbreeken, zich eenigen bijstand in Schepen van daar te bezorgen, en de Zond voor de Engelschen te sluiten. *Hij sloot op 8 Februarij 1653* tevens een nieuw Verbond met den Koning en vernietigde het verdrag van uitkoop over den Zondschen tol.

Hij had in *Denemarken* door kunde en bekwaamheid zoo veel invloeds, dat CHRISTINA, *Koningin van Zweden*, zoude gezegd hebben: „In *Denemarken* regeert nu geen Koning, „ een Keizer doet alles af." Hij deed op 18 Maart van alles verslag aan de Staten Generaal en verwierf de goedkeuring van zijne zenders. Hij stierf op 24 Maart 1655. Op de Zerk boven zijn

Graf

Graf leest men:

„ *Een Stut van Stad en Staat,*
„ *Een Raad van allen Raad,*
„ *Een* AL *in eens gezegt,*
„ *Legt daar waar* KAISER *legt.*

KEERSSEMAAKER, (LIEVEN JANSSON) *Burgemeester en Gouverneur van Zierikzee.* *Zeeland.* Geb. 1528. Gest. 1613.

De gedachtenis van dezen edelen en dapperen voorſtander der vrijheid, is in den jare 1772, toen er zulk eene algemeene lust bleek te zijn voor de Vaderlandſche Geſchiedenis, der vergetelheid onttrokken, door den verdienstelijken, te vroeg geſtorvenen Rector A. CAMPHUIZEN. De Latijnſche Redevoering van denzelven, vooral de vertaling met de bijlagen, door Mr. A. J. DE REUVER uitgegeven, is bijzonder aan een ieder aanteprijzen; uit hetzelve hebben wij het volgende ontleend.

Hij was geboortig van aanzienlijke ouderen, erlangde eene geleerde opvoeding en den rang van Meester in de beide regten; op buitenlandſche reizen vermeerderde hij zijne kennis van menſchen en zaken. Teruggekeerd bekleedde hij verſcheidene ambten in zijne Geboorteſtad en was in 1565 voor het eerst Burgemeester.

ALVA wilden na het verlies van den *Briel*, Spaanſche bezetting in *Zierikzee* leggen. KEERSSEMAAKER gebruikte alle kracht van taal, om den Raad te bewegen, deze poging te doen mislukken. De Raad bleef kleinmoedig en zond om bezetting. Het volk voeg-

voegde zich op zijde van LIEVEN, het holde te hoop; hij wist na het herstellen der rust te bewerken, dat er besloten werd om het krijgsvolk van ALVA buiten te houden. KEERSSEMAAKER werd met algemeene stemmen Gouverneur der Stad; hij stelde op alles orde, was overal de voorste, wendde de listige poging van den Spaanschen Bevelhebber om voet aan Land te krijgen, eerst met wijsheid, later met kracht af; behaalde de overwinning in een gevecht en voorkwam hierdoor het gevaar, het welk *Vlissingen* en als het ware 's Lands Vrijheid in de wieg dreigde.

Hij vond echter onaangenaamheden bij zijne Stadgenooten ter belooning; deze namen Spaansche knechten in; hij moest vlugten. Hij ging tot den Prins over en stond deze en de goede zaak vervolgens met dapperheid bij. Hij vergezelde Graaf WILLEM VAN DEN BERG in eenen togt naar *Overysfel*, op welke het overgaan van *Kampen*, *Zwol*, *Genemuiden*, *Vollenhoven*, *Hasselt* en *Amersfoort* binnen weinig tijds werd bewerkt.

Na de verovering van *Zierikzee* door de Geuzen in Oogstmaand, werd hij op nieuw als Gouverneur der Stad en het Land beoosten *Schelde* door den Prins gesteld en werd met blijdschap door de meeste zijner Stadgenooten ontvangen. Hij vertrok kort hierna met vier andere, zeer voorname, mannen naar *Engeland*, om van de Koningin onderstand in volk en geld te verzoeken. In 1573 maak-

maakte hij zich meester van het geschut op het Hoofd voor *Bergenopzoom* geplant en veroverde in het gezicht der Spanjaarden 17 kleine Schepen. Eene poging om *Tholen* te verrassen mislukte; beter slaagde hij om den voortgang van eenen vloot des vijands, die krijgsbehoeften naar *Holland* zoude voeren, te beletten. Later had hij een groot deel aan het zeegevecht op 21 April 1573 tegen SANCHE D'AVILA, op het Slaak, het welk op zijnen raad bij de ziekte van WORST en EWOUDS ondernomen werd en van eenen gewenschten uitslag gevolgd.

Hij werd kort hierna, als Raad aan den Prins toegevoegd. AREND VAN DORP, werd zijn opvolger als Gouverneur. Hij bleef echter Lid der Vroedschap, dan het ambt van Raad van WILLEM I. zijne tegenwoordigheid te *Delft* vereischende, vertrok hij in 1580 derwaards. Hier werd hij vervolgens gebruikt tot de belangrijkste verrigtingen, of tot gelijke einden naar elders afgevaardigd; onder anderen was hij Raad ter Admiraliteit en ter Financiën van *Holland* Dit laatste blijkt uit een Request aan Gecommitteerde Raden van *Zeeland* ingediend, (in gemelde uitgave van DE RUEVER bijlage L. I.) Dit aandoenlijk stuk is hoogst lezenswaardig. Voor alle zijne zwaare zorgelijke en bloedige diensten, had hij nimmer eenige andere belooning erlangd, dan die van zijn eigen hart. Hij had het vragen van eenige bezoldiging uitgesteld uit Vaderlandsliefde om den nood

van

van den Staat en de Stad. Alle eigene bezittingen had hij er tevens bij ingeſchoten. Bij ruimere toeſtand, waarſchijnlijk in *1596*, verzocht hij derhalven voldoening; dan wat hierop gevolgd is, wordt niet gemeld.

Hij bleef vervolgens in *Delft* wonen, ſtierf aldaar op 21 October 1613 en werd te *Zierikzee* begraven. Hoogstwaarſchijnlijk was hij ongehuwd gebleven. Zeldzaam is de verwisſeling in de ſpelling zijner naam; ſomtijds noemde hij zich ook BOOM, alias KEERSEMAEKER. Wij hebben de ſpelling van CAMPHUIZEN gevolgd. Bij LIPSIUS wordt hij wegens zijn verſtand en geleerdheid, bij E. VAN REYDT wegens ſchranderheid in uitvinding geprezen; van het laatſte vindt men eenige blijk bij HOOFT, bl. 998. Hij bood aan, om de ſchipbrug van PARMA te vernielen op eigene rekening, doch indien zijn plan om als het ware de brug weg te perſen zoo geweest is, als gemelde Geſchiedſchrijver betuigt, dan zijn deszelfs twijfelingen aan den goeden uitſlag zeker zeer gegrond. Zie *Ned. Hiſt.* 998.

Holland.
Gouda.
Geb. 15...
Geſt. 16...

KEGELING, (GERRIT FRANSEN) *Burgemeester van Gouda.*

Was een der voornaamſten onder de Burgemeesters van *Gouda* bij de overgang der ſtad in 1572 en werd aan den Slotvoogd CORNELIS VAN DER MYLE gezonden, ten einde dezen van den Staat der zaken te onderrigten. In dat jaar had hij ook aan

aandeel in het doen omſlaan van ***Woerden.*** Zie KLUIT, *Holl. Staatsr.* D. I. 54. Wij vinden hem reeds in 1573 op de lijsten der Regering, en vervolgens in die tijden, waarin de Stad ***Gouda*** een der belangrijkſte rollen ſpeelde op het tooneel onzer Geſchiedenis, zoo in Staatszaken als in het Kerkelijke. Aan KEGELING komt dus waarſchijnlijk een groot deel toe van de eere hiermede opgelegd.

Weinig vinden wij verders van hem opgeteekend; dat hij echter een man van gezag en invloed was, bleek ook, door dat hij toegelaten werd tot de geheimſte bijeenkomsten ten huize van OLDENBARNEVELDT. Zie VAN WYN, *Nalezingen*, D. I. 322. Volgens WALVIS, is KEGELING 1609 van ***Gouda*** vertrokken.

Een fraaij onderwerp was het voor eene afzonderlijke Verhandeling, om de verdienſte van de Regering van ***Gouda***, ten opzigte van de Staatkundige en Godsdienſtige Vrijheid van 1572 tot 1618 aantewijzen; bij alle onze Geſchiedſchrijvers van die tijden zoude men vele bouwſtoffen vinden, voor eene welverdiende eerezuil.

KEMPENAAR, (DANKER DE) *Burgemeester te Harlingen.* *Friesland.* Geb. 1668. Geſt. 1746.

Zoon van HENDRIK DE KEMPENAAR, voornaam Koopman te *Amſterdam*, en van GEERTRUID VAN DER WAEIJEN, de zuster van den Hoogleeraar JOHAN VAN DER WAEIJEN, den Vader.

Hij

Hij werd Secretaris van de Admiraliteit in *Friesland*, welk ambt hij in 1705 verwisselde voor dat van Raad in den Hove. In 1711 trad hij in den Staatkundige loopbaan, werd Lid van de Vroedschap van *Harlingen*, was dikwijls Burgemeester en bekleedde vervolgens namens de Stad de meeste en aanzienlijkste Gewestelijken Generaliteits Commissiën; veel roem en invloeds erlangde hij door een goed gebruik van zijne zeldzaame bekwaamheden.

Hij stierf den 25 Junij 1746 en liet bij ROMELIA VAN ANDRINGA een talrijk gezin na.

Zeeland. Geb. 16... Gest. 1750.

KEETLAER, (DIGNUS) *Raadpensionaris van Zeeland.*

Zoon van FRANÇOIS, Raad in den Hove van *Holland* en *Zeeland*, en MARIA EVERSDYCK, was Schepen van *ter Goes*, toen hij in 1719 tot Secretaris der Staten gevorderd werd, welk ambt hij in 1734 met dat van Raadpensionaris verwisselden. Wij plaatsten hem om dat wij van alle Raadpensionarissen van *Zeeland* eenige melding maakten, doch aan ons zijn geene andere bijzondere berigten van bekwaamheid of verdiensten voorgekomen. Hij stierf op 23 Maart 1750.

Holland. Noord-Holland. Geb. 1661. Gest. 1722.

KIEN, (NICOLAAS) *Pensionaris van Alkmaar.*

Was een voornaam gunsteling van WILLEM III. en geraakte in 1692 in gemeld ambt. Hij had zeer groot deel aan het bestuur van zaken, dan na den

den dood van den Koning vondt hij vele vijanden. Hij werd ſpoedig van dit ambt verlaten en in de Schepensbank geplaatst; de afzetting als Penſionaris was hem zoo zeer tegen de borst, dat hij zich met het ambt van Schepen weinig bemoeide. Hij was zoo ver men weet de eenigſte, die bij het afſterven van WILLEM III. in *Holland* van zijn ambt verlaten is geworden. Hij was de zoon van JAN KIEN en SUSANNA VAN LANDSCHOT, en gehuwd met MARGARETHA TROMP, dochter van HARPERT MARTENSZOON TROMP, Burgemeester van *Delft*.

Hij ſtierf 9 October 1722.

KIES, (PIETER) *Burgemeester te Haarlem.* *Holland. Haarlem.* Geb. 15.. Geſt. 1594.

Was de zoon van JAN PIETERSZOON KIES, in 1554 Schepen te *Haarlem*, en moest om het geloof voor de vervolging van den Bloedraad vlugten. Zijn naam is bij HOOFT onder die ballingen geſteld, die op de lucht der ontſteltenis en het blikkeren eeniger hope van ſtandwisſeling, in 1572 ſpoedig terugkeerden en hier aankwamen tot magtigen ſteun der Nasſauſche partij. Hij was tegenwoordig bij het omſlaan van *Enkhuizen*.

Hij kreeg, benevens JOHAN KOLTERMAN en GERRIT VAN BERKENRODE last van den Prinſe om *Haarlem* op zijne zijde te brengen, het welk zij op 3 Julij 1572 volbragten. Hij werd dadelijk Burgemeester.

Na de verovering van *Haarlem* in 1573 werd hij gevangen genomen. Hij kreeg de tijding het eerst van de gelukkige uitkomst van den slag op de Zuiderzee, van 15 October en van het gevangen neemen van den Graaf van BOSSU; welk laatste hij aan zijne lotgenooten berigtte, met te zeggen, dat er een Kabbeljaauw gevangen was, wiens rob wel honderd duizend Guldens waard zoude zijn. Kort hier na werd hij op zijne trouwe geslaakt, om met VERDUGO over wisseling van gevangenen te handelen. Hij keerde na het mislukken dezer poging als REGULUS te rug, en daar ALVA de dood van hem en andere Haarlemmers wenschte, werden zij te samen geketend naar *Amsterdam* gevoerd, en ter galge verwezen. Door eenen edelen tegenstand van VERDUGO en van andere Spaansche Bevelhebbers, werd de uitvoering van dit vonnis geschorst en daarna de een aan den anderen, KIES aan eenen Jonker WELDAM, vermangeld.

Wij vinden hem in 1577 op nieuw als Burgemeester en vervolgens nog tienmaal. Hij zocht de ongeregeldheden bij den opstand te *Haarlem* in 1578 door zijne achtbaarheid, zelfs met lijfsgevaar voor te komen. In 1594 is zijn naam het laatst op eene lijst van regering van *Haarlem* vermeld; waarschijnlijk zal hij toen overleden zijn.

Hij was een man van eenen strengen geest, zegt HOOFT, en te regt gepartuurd met eene vrouw van gelijke hartvochtigheid, die verdiend heeft haren

ren naam uit het graf der vergetelheid te houden. Zij heette BRECHT ENGBERTS PROOSTEN of RAMP. Zij bergde haren man bij de vervolging met bijzonder beleid en toonde in alle gevaar zeldzame heldenmoed en magt over zich zelve. Zie HOOFT, I. 245, 255, 325, 337 en 338.

KIEVIT, (JOHAN) *Raad en Pensionaris van Rotterdam.* *Holland. Rotterdam.* Geb. 16... Gest. 16...

In 1666 Lid van Gecommitteerde Raden zijnde, werd hij verdacht gehouden, deelgenoot te zijn, van dien handel, waarom de Ritmeester DE BUAT onthalsd is en welke geen andere ſtrekking had, dan om den jongen Prins VAN ORANGE tot de waardigheid van deszelfs Vader te verheffen. KIEVIT was getrouwd aan ALIDA TROMP, dochter en zuster van de vermaarde Admiraals, en had ten zelfden tijde veel zucht voor de belangen van het gemelde huis doen blijken en liep derhalven bij de toenmalige Regering in het oog. Aan hem werd om dit een en ander de bijwoning der vergadering van eenige Collegiën ontzegd, tot zoo lange hij zich niet gezuiverd had; verre van hieraan te voldoen, koos hij de vlugt, begaf zich naar *Engeland* en werd eerlang ten zwaarde veroordeeld, wanneer hij in handen der juſtitie mogte geraken, met verbeurdverklaring van zijne goederen.

Hij wist zich inmiddels in *Engeland* ten Hove in gunst te brengen, werd Ridder, had veel invloeds

en erlangde de voorſpraak van KAREL II. bij de Staten tot herſtel in eer en waardigheid; vergeefsch; het jaar 1672 gaf verandering in *zijn lot*.

Men hield hem verdacht de eerſte beroerte in *Rotterdam* uit *Engeland* te hebben aangeſtookt; ſpoedig kwam hij zelf over in weerwil van het tegen hem beſtaande vonnis, werd aldaar als in zegepraal ingehaald, en was in den *Haag* toen de Broeders DE WITT vermoord werden. De Stadhouder ſchonk hem drie dagen later abolitie van het vonnis en kort hierna werd hij tot Raad en Penſionaris van *Rotterdam* aangeſteld; in het laatſte ambt in plaats van PIETER DE GROOT, vervolgens verwisſelde hij hetzelve voor dat van Raad en Advocaat Fiscaal ter Admiraliteit op de *Maaze*; hij gedroeg zich hierin zoo ſlecht door zich te laten omkoopen als anderzins, dat hij gevangen werd genomen; na een zeer vermaard proces werd hij tot voldoening van het vierdubbeld, van het ten onregte getrokkene, tot een altoosdurend bannisſement buiten den Staat veroordeeld en eerloos en meinëedig verklaard. Hij werd in Oogstmaand 1689 uit de gevangenis ontſlagen, na dat door zijne Dochter eene zeer groote ſomme gelds betaald was. Waar en wanneer hij overleed is mij niet gebleken.

Holland. Delft. Geb. 1584. Oeſt. 1660.

KINSCHOT, (NICOLAAS VAN) *Penſionaris van Delft*.

Was de zoon van JASPAR en JUSTINA

PYL

PYL en werd reeds in zijn 16de jaar vermaard, door te *Leyden* in het openbaar eene Latijnſche redevoering te houden over de heldendaden van Prins MAURITS.

Hij volgde HUGO DE GROOT als Fiscaal van *Holland*, verwierf in dit ambt den lof van gematigdheid door eene beſcheidene behandeling van de gevangene Remonſtrantſche Predikanten en was de laatſte Procureur Generaal, die de civile zaken der Graafelijkheid bij de crimineele bediende. In 1638 deed hij afſtand.

In 1643 Penſionaris van *Delft* geworden verſcheen hij vervolgens ter dagvaart, nam bij afwezigheid van den Raadpenſionaris CATS dit gewigtig ambt waar, en hield zijnen roem ſtaande tot aan zijn overlijden in 1660.

Hij was gehuwd (1) aan CLARA VAN DINTER, (2) aan AGATHA DE JONGE.

Zie SWEERTIUS, *Ath. Belg.* 578. BLEYSWYK, *Delft*, 836. V. WYN, *Bijv.* XII. 54, 55. BRANDT, *Hiſt. der Reform.* D. IV. 1092.

KNUYT, (JOHAN DE) *Ridder*, *Heer van Oud en Nieuw Vosmaar*, *enz.* *Repreſentant van den eerſten Edelen in Zeeland*, *enz.* *Zeeland.* Geb. 15.. Geſt. 1654.

Waarſchijnlijk was hij geboortig van *Middelburg*, alwaar zijn Vader LAURENS DE KNUYT, Licentmeester geweest is en van burgerlijken afkomst, zoo als bleek uit het wapen, hetwelk hij aannam. Hij voerde *Vosmaar*, waar-

van hij, namens zijne Vrouwe, voor een zesde Heer was, gevierendeeld met *Roemerswaal*, waarvan zijne Moeder hare afkomst rekende; over dit alles eene Lelij op azur, uit hoofde hij Ridder van *St. Michiel* was geslagen. Hij werd in 1613 Burgemeester van *Middelburg*. Benoemd door FREDRIK HENDRIK als deszelfs Raad, bleef hij inmiddels Lid van de Generaliteits Rekenkamer. Gemelde Vorst erlangde veel voordeel van zijnen dienst, geraakte door hem in het gerust bezit van het Prinsdom *Orange* en erkende deze diensten, zoo door aan hem een aanzienlijk Pensioen toeteleggen, als door hem te benoemen tot zijnen Vertegenwoordiger als eerst Edele van *Zeeland*.

Veel gezag erlangde hij hierdoor ter Staatsvergadering, geraakte vervolgens in verscheidene Commissiën, die hij meestal met goed gevolg uitvoerde en werd gewoon Afgevaardigde ter Vergadering der Staten Generaal.

In 1634 werd hij naar *Frankryk* gezonden, te gelijk met ADRIAAN PAUW, om, was het mogelijk den Koning te bewegen om met *Spanjen* te breken; gelukkig hierin geslaagd, keerde hij vier jaren te vergeefsch derwaards om den Koning met deszelfs Moeder te verzoenen; hij bevorderde echter bij deze gelegenheid de belangen van den Staat.

Hij werd vervolgens tot den Munsterschen Vredehandel afgevaardigd; geraakte aldaar in verdenking bij de Franschen, als of hij tot afzonderlijken handel met *Spanjen*, buiten *Frankryk* genegen

was;

was; ook diende hij het huis van *Orange* in het bijzonder.

Dit alles had ten gevolge, dat hij na het sluiten van den Vrede ter verantwoording van zijn gedrag geroepen werd op welke verantwoording, scherper werd gezien na den dood van WILLEM II. Zijne aanstelling als Representant van den Eerst Edelen werd voor vervallen gehouden en hij uit alle bedieningen geweerd; kort voor zijn overlijden in 1654 erlangde hij echter eene ontheffinge van alle bezwaren.

Hij was gehuwd aan CAROLINA TENYS, bij wie hij eene dochter naliet.

Zijn gedrag werd beoordeeld naar verschil van gevoelen. WICQUEFORT zelf, die met hem in Staatsbegrippen verschilde, houdt hem voor een der bekwaamste Gezanten en als een man van een stoutmoedigen, ondernemenden, geslepenen en onvermoeidbaren geest, en verdedigt hem tegen de beschuldigingen, van zich door Spaansch goud te *Munster* te hebben laten omkoopen.

Zie P. DE LA PISE, *Tabl. de l'Histoire des Prinse et Princip. d'Orange*, 873-891. WAGENAAR, D. XI. en XII. AITZEMA, D. III. en IV. *Brieven van* DE WITT, D. III. 3. WICQUEFORT, *l'Ambassadeur*, *etc.* D. I. en II. DE LA RUE, *Staatk. Zeeland*, 66.

KNYFF, (HORATIUS HIDDEMA VAN) *Grietman van Ferwerderadeel.* *Friesland.* Geb. 1703. Gest. 177•.

Was de zoon van GODSCHALCK VAN KNYFF, Raad in den Hove, en van HELENA ÆBINGA VAN HUMALDA. Hij werd in 1729 tot gemeld ambt bevorderd en verwierf zich veel invloeds en gezags in de Kamer van *Oostergo*, door de waarneming van vele Staatscommisſiën. Hij was een ijverig Gemeenebestgezinde. Het ſchoon en kragtig advijs tegen de erfelijk verklaring van het Stadhouderſchap in de vrouwelijke linie, het welk wegens de rondheid van taal, vooral in die dagen, opmerkelijk was en bij CERISIER, D. X. bl. 407 gedeeltelijk bewaard is gebleven, is door hem in gemelde Kamer uitgebragt. Van hier dat bij de omwenteling in het jaar 1748 de haat van het graauw bijzonder tegen hem werd gaande gemaakt. Hij werd op loſſe beſchuldigingen, als of hij het Land aan de Franſchen zoude verkocht hebben, het deerlijk ſlachtoffer van dezen haat. Zijne deftige Hofſtede *Lauta*, bij *Wier*, werd door het opgehitst gepeupel aangevallen en na verſchrikkelijke plunderring in brand geſtoken. Hij zag de vernieling van zijn huis en van eene zeer kostbare en voor de Vaderlandſche Geſchiedenis zeer aanmerkelijke Bibliotheek, terwijl hij zich onder eenen hagedoornboom in een drooge ſloot verſchool en hoorde zelfs de ijsſelijkſte bedreigingen jegens lijf en leven.

Hij bleef in zijne ambten en commisſiën en verplaatste zijne woning naar *Ferwerd* op *Meekma State*, zijnde een klein huis. Op het hek voor hetzelve, ſtaan als nog de potten met vuurvlammen,

men, door hem ter gedachtenis van de brandschade gesteld. Hij paste het bekend:

Ædibus in cineres flamma volitante redactis,
Cogimur hos humiles inde subire lares,

dikwijls op deze woning toe.

KOCK, (FRANS BANNING) *Ridder, Heer van Purmerland, Burgemeester van Amsterdam.* *Holland. Amsterdam.* Geb. 15... Gest. 1654.

Wij vinden dezen moedigen Regent reeds in den jare 1634 op de lijst der Raden vermeld. In 1650 was hij Burgemeester geworden en ten tijde van den aanslag van WILLEM II. op *Amsterdam* in den *Haag*. Hier werd hij 's avonds ten 11 uur, van dien merkwaardigen Zondag, den 30 Julij 1650 verzocht, om op het Hof te komen. Hij verscheen er, alschoon hij niet anders konde denken, dan dat hij gelijk de zes Staatsleden van *Holland*, zoude gevangen genomen worden; hij ontving toen van iemand (*) in het donkere van den nacht berigt, dat de aanslag mislukt was.

Nog in het zelfde jaar floot hij met andere gevolmagtigden het *Tractaat van Marine*, met den Koning van *Spanjen*. Om den jare 1653 werd aan hem door een voornaam Engelschman opening gegeven van 's vijands geneigdheid tot Vrede. Hij deelde op den eed van geheimhouding de voorwaarden

(*) Deze man was waarschijnelijk LODEWYK VAN NASSAU, *Heer van Beverwaard.* Zie VAN WYN, *Nalezingen*, D. II. 124.

den aan de Vroedſchap *van Amſterdam* mede, waarop de latere bekende onderhandelingen volgden. Na veelvuldige ambten bediend te hebben ſtierf hij in 1654. Zijn dood was een groot verlies voor de liefhebbers der Vrijheid, zoo als toen de Regenten, die de verheffing van den Prins VAN ORANGE tegenſtonden, genoemd werden. Hij was gehuwd aan MARIA OVERLANDER. Het voornaamſte beeld op het beroemd Schilderij van REMBRAND, de Nachtwacht, is eene afbeelding van Hem als Kapitain; ook is er eene in de Nieuwe Druk der *Vad. Hiſt.* D. XII. bl. 100.

Holland Amſterdam. Geb. 15.. Geſt 158..

KROMHOUT, (ADRIAAN REYNIERSZOON) *Burgemeester van Amſterdam.*

Was een van hun, die de hervorming van *Amſterdam* het meest bevorderden; hij hield vergaderingen ten zijnen huize, waaruit men gelastigden aan BREDERODE zond. Bij de vervolging in 1668 gevlugt naar *Embden*, was hij aldaar werkzaam, om hier te lande eene omwenteling te bewerken. Hij werd in 1575 geraadpleegd door WILLEM I. over de vraag: hoe hulp van vreemde Vorſten te bekomen, zonder zich van den Koning van *Spanjen* aftezonderen? hij handelde vervolgens ter bekoming van deze hulp, zoo bij Duitſche Vorſten, als in het Noorden en was later een der voorſten die tot het bijvallen van *Amſterdam* aan de zijde der Staatſchen in 1578 werkten. Hij werd na den gelukkigen uitſlag en uitleiding der Roomschgezinde

Re-

Regering Burgemeester en moet weinig tijds hierna overleden zijn, vermits zijne naam na 1579 op geene der Lijsten van Regering gevonden wordt.

Zie WAGENAAR, *Amst.* D. III. *Vad. Hist.* VII. Zijne afbeelding is aldaar bl. 78.

KULEMBURG, (ZWEDER VAN) *Bisschop van Utrecht.* Zie op ZWEDER.

KULEMBURG, (FLORIS I. en FLORIS II. VAN PALLANT, *Graven van*) Zie op PALLANT.

KUYK, (JAN VAN) *Heer van Erpt.* *Zeeland.* Geb. 15.. Gest. 15..

Behoorde waarschijnlijk onder de verbondene Edelen, alschoon zijne naam op geene der bewaarde lijsten gevonden word.

Hij was afkomstig uit een aloud geslacht, het welk zich ook in *Utrecht* heeft uitgebreid, en hield in 1568 briefwisseling met WILLEM I. aan wien hij zoo wel als aan het Vaderland aanmerkelijke diensten bewees, door het omslaan van *Vlissingen* en *Veere* aan des Prinsen zijde te bewerken.

In het volgend jaar zond dezelve hem naar *Londen*, met eene brief aan de Nederlandsche Gemeenmeente, om voor de Veêrenaars, verarmd door de groote opofferingen voor de vrijheid, een onderstand van twee duizend Guldens te verzoeken.

Hij leefde nog eenige jaren, doch geene andere bedrijven zijn zoo veel wij weten van hem vermeld.

Hij

Hij was gehuwd (1) aan eene natuurlijke dochter van GERARD VAN CULEMBURG, (2) aan MARIA RATTALLER, dochter van GEORG. Zie TE WATER, *Verb. der Edelen*, D. I. 268. III. 444, 's GRAVEZANDE, *Eeuwged.* bl. 192.

EINDE VAN HET EERSTE DEEL.

1500,- (1-3)
Dez. 85